Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentū opis totī ex libro retractationū.

Libros de trinitate: que deus est quindecim scripsi p aliquot annos: sed cū eoꝝ duodecimū nō dū pfecissem: ꝛ eos diutī tenerem q̄s possent sustinere qui vehemēter habere cupiebāt: subtracti sunt mihi minus emēdati q̄s deberēt ac possent quādo eos edere voluissem. Quod posteaq̄s compi: qꝛ ꝛ alia eoꝝ apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipe nō edere: sed sic habere vt in alio aliq̄ opusculo meo q̄d mihi de his euenerit dicerē: vrgentibꝰ tñ fratribus qꝛ resistere non valui: emēdaui eos quātū emēdandos putaui ꝛ cōpleui ꝛ edidi: adiūgens eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilē Aurelium epum carthaginēsis ecclesie: quo tanq̄s ꝓlogo exposui: ꝛ q̄d accidisset: ꝛ quid facere mea cogitatione voluissem ꝛ q̄d fratrū caritate cōpellēte fecissem. In quoꝝ libro vndecimo cum de corpore visibili agerē: dixi quocirca id amare alienari ē: qō scōm eū morē dictum est quo aliq̄d sic amatur vt eo fruēdo existimet beatū se esse qui hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatoꝛ amare speciē corporalē: vt ipō creatore fruēs quisq̄s vere beatꝰ sit. Itēq̄s in eodē vbi dixi: nec auē quadrupedē memini qꝛ nō vidi: sed phantasiam talē facillime intueoꝛ dū alicui forme volatili qualē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō
Leui. jj potui recolere volatilia quadrupedia que lex cōmemoꝛat. Neq̄s em̄ cōputat in pedibus duo posterioꝛa crura quibꝰ locuste saliunt: q̄s dicit mundas: ꝛ ideo discernit ab imundis talibꝰ volatilibus qui nō saliūt illis cruribꝰ sicut sūt scarabei. Omnia q̄pe huiusmōi volatilia q̄drupedia vocātur in lege. In duodecimo velut expositoꝛ v̄borū apostoli vbi ait: Omne peccatuꝫ quod
j. Coꝛ. 6 cūq̄s fecerit homo extra coꝛpꝰ est: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū qō dictū est: Qui aūt fornicaꝛ in corpus ꝓprium peccat: tanq̄s ille hoc faciat qui ꝓpter adipiscēda ea q̄ p corpus sequunꝰ: vt in his finē boni sui ponat: aliquid agit. Hoc em̄ lōge plura peccata cōplectiꝰ: q̄s illa fornicatio que cōcubitu ꝓpetraꝫ illicito: de qua locutū cū hoc diceret apostolū apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium epm carthaginensis ecclesie

Domino beatissimo et sincerissima caritate: venerabili fratri et consacerdoti Aurelio: Augustinꝰ in dño salutem. De trinitate q̄ deꝰ ꝛ sūmus et verꝰ est: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiserā quippe hoc opus posteaq̄s cōperi ꝓpreptos mihi esse sive surreptos anteq̄s eos absoluerē: ꝛ retractatos vt mea dispositio fuerat expolirem. Nō em̄ singilati sed oēs simul edere ea ratione decreuerā: qua ꝓcedentibꝰ cōsequētes inq̄sitione necterēt. Cū ergo p eos homines qui priusq̄s vellē ad quosdā illoꝝ p uenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interruptā dictationē reliquerā: cogitās hocip̄m in aliquibꝰ meis scriptis cōqueri: vt scirēt qui possent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ablatos: priusq̄s mihi editione mea digni viderenꝰ: verum multoꝝ fratrū vehemētissima postulatiōe ꝛ maxime tua iussione cōpulsus: opus taꝫ laboꝛiosū: adiuuāte domino terminare curaui: eosq̄s emēdatos nō vt volui: ꝫ vt potui: ne ab illis q̄ surrepti iam in manus hominū exieraꝫ: plurimū discreparēt: veneratioꝛi tue p filiū nr̄m diaconū carissimū misi. Et cuicunq̄s audiēdos: describendos: legēdosq̄s ꝓmisi: in quibꝰ si seruari mea dispositio potuisset: essent ꝓfecto ꝛ si easdē sententias habētes multo tñ enodatioꝛes atq̄s planioꝛes quantū reꝛ tantaꝝ explicādarū difficultas ꝛ facultas nr̄a pateret. Sūt aūt qui p̄mos quattuoꝛ vel potiꝰ quinq̄s etiā sine ꝓemijs habent: ꝛ duodecimū sine extrema pte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: omnia si voluerint emēdabūt. Peto sane vt hanc epl̄am seoꝛsum quidē: sed tñ ad caput eoꝝundē libroꝝ iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

Incipiūt capl̄a libꝛi p̄mi de trinitate.

j De triplici causa erroꝛis falsa de deo opinantiū.
ij Ordo disputādi de trinitate diuina.
iij De diuerso iudicio legentiū et capacitate dissimili.
iiij Que esse ꝓpria diuine trinitatis senserint catholici tractatoꝛes.

Cam V. I. Pag. 166. 108

v De questionib⁹ quib⁹ mouent de trinitate querẽtes.
vj De trinitate patr⁹ ⁊ filij ⁊ spũs sancti q̃ sunt vnus ⁊ solus ⁊ ver⁹ de⁹.
vij Q⁹ vnigenit⁹ dei fili⁹ ꝓpter formã serui minor patre dicat: qui in forma dei equalis est patri.
viij De subiectiõe q̃ fili⁹ sb̃jciẽd⁹ est pri.
ix Q⁹ vtile credẽtib⁹ fuerit vt ad patrẽ in forma serui christus ascẽderet.
x Quõ traditur⁹ sit regnũ fili⁹ patri.
xj Qua discretione intelligẽdus sit nũc eccl̃is patri fili⁹: nũc aũt minor.
xij Qua rõne filius nescire dicat diem ⁊ horã: quã scit pater.
xiij De vnitate psone filij dei ⁊ filij hois siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini episcopi de trinitate liber primus incipit.

De triplici cã erroris falsa de deo opinãtiũ. Ca. primum

Lecturus hec q̃ de trinitate disseruim⁹: pr⁹ oportet vt noverit stilũ nostrũ aduersus eorũ vigilare calũnias: qui fidei cõtẽnentes initiũ: immaturo ⁊ puerso rationis amore fallunt. Quor nõnulli ea q̃ de corporalib⁹ reb⁹: siue p sensus corporeos expta nouerũt: siue q̃ natura humani ingenij ⁊ diligẽtie viuacitate vel artis adiutorio pceperũt: ad res incorporeas ⁊ spiritales trãsferre conant: vt ex illis illa metiri atq; opinari velint. Sũt q̃dã alij q̃ scõm humani animi naturã vel affectũ ỏ deo sentiũt si quid sentiunt: ⁊ ex hoc errore cum de deo disputãt: sermoni suo distortas ⁊ fallaces regulas fingunt. Est itẽ aliud hominũ genus eor qui vniuersã quidẽ creaturam que ꝓfecto mutabilis est: nituñ trãscẽdere: vt ad incõmutabilẽ substantiã que de⁹ est erigãt intẽtionẽ: sed mortalitatis onere ꝓgrauati: cũ ⁊ videri volũt scire qõ ne sciunt: ⁊ quod volũt scire nõ possunt: pũptiones opinionũ suar audaci⁹ affirmãdo: intercludũt sibimet intelligẽtie vias: magis eligentes sentẽtiam suã nõ corrigere quersam: q̃ mutare deprensam. Et hic quidẽ omniũ morb⁹ est triũ genez que ꝓposui: ⁊ eorũ sez qui scõm corpus ỏ deo sapiunt: ⁊ eorũ qui scõm spiritalẽ creaturã sicuti est anima: ⁊ eorũ qui neq; scõm corp⁹ neq; scõm spiritalẽ creaturam: ⁊ tñ de deo falsa existimãt: eo remotiores a vero: q̃ id qõ sapiũt nec in corpe repit: nec in facto ⁊ ꝺdito spiritu: nec in ipo creatore. Qui eñ opinatur deũ (verbi gra) candidũ vel rutilũ: fallit. ß tñ hec inueniunt in corpe. Rursus q̃ opinat deũ nũc obliuiscentẽ: nũc recordantẽ: vel siquid hmõi ẽ: nihilomin⁹ in errore est: sed tñ hec inueniunt in aio. Qui aũt [illegible] ei⁹ esse potẽtie deũ: vt seipm ipe genuerit: eo pl⁹ errãt: qõ nõ solũ de⁹ ita nõ est: ß nec spiritalis nec corpalis creatura. Nulla eñ oino res est que seipam gignat vt sit. Et ergo ab huiusmõi falsitatib⁹ human⁹ anim⁹ purgaret: sancta scriptura paruulis ꝓgruens: nulli⁹ generis rez verba vitauit: ex quibus q̃si gradatim ad diuina siue sublimia noster intellect⁹ velut nutritus assurgeret. Nã ⁊ verbis ⁊ reb⁹ corpalib⁹ sũptis vsa est cũ de deo loqret: velut cũ ait: Sub vmbra alaz tuaz ꝓtege me. Et de spiritali creatura multa trãstulit: quib⁹ significaret illõ qõ ita non esset: ß ita dici opus esset: sicuti est: Ego sũ de⁹ zelans. et: Pœnitet me hominẽ fecisse. De rebus aut̃ que oino non sunt: nõ traxit aliq̃ vocabula: quib⁹ vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Eñ pnicios⁹ ⁊ inanius euanescũt: q̃ tertio illo genere error⁹ a veritate secludunt: hoc suspicãdo de deo: qõ neq; in ipo: neq; in vlla creatura inueniri põt. Rebus eñ q̃ in creatura inueniunt: solet scriptura diuina velut ifantilia oblectamẽta formare: q̃b⁹ infirmoz ad q̃rẽda superiora: ⁊ iferiora deserẽda ꝓ suo modulo tanq; passib⁹ moueret affect⁹. Que vo ꝓprie de deo dicũt: queq; i nulla creatura iueniunt: raro ponit scꝑtura diuina: sic illud qõ dictũ est ad moysen: Ego sũ q̃ sum: ⁊ qui est: misit me ad vos. Cũ eñ esse aliq̃ mõ dicat ⁊ corp⁹ ⁊ animus: nisi ꝓprio quodã mõ vellet intelligi: nõ id vtiq; diceret: et illud qõ ait aplus: Qui sol⁹ habet imortalitatẽ: cũ ⁊ anima mõ quodã immortalis esse dicat: ⁊ sic nõ diceret: sol⁹ habet: nisi quia vera imortalitas incõmutabilitas ẽ: quã nulla põt habere creatura: qñ sol⁹ ẽ creatoris. Hoc et iacob⁹ dic: Oñe datũ optimũ: ⁊ oẽ donũ pfectũ desursũ est descẽdẽs a pre luminũ: apud quẽ nõ ẽ trãs mutatõ: nec momẽti obũbratio. Hoc ⁊ david: Mutabis ea ⁊ mutabunt: tu aũt idẽ ipe es. Proinde sbstantiã dei sine vlla sui cõmutatiõe mutabilia facientẽ: ⁊ sine vllo sui tẽpali motu tempalia creantẽ: intueri et plene nosse difficile ẽ: ⁊ ideo est necessaria

Exo.20 Gen.6 Exo.3 j.Thi.6 Jac.j Ps.joj

030D29256

purgatio mētis nre: qua illud ineffabile: in effabilit videri possit: q nōdū pdit fide: nutrimur: t p quedā tolerabiliora: vt ad illō capiēdū apti t habiles efficiamur: itinera
Colo.2 ducimur. Ūñ aplus: in xpo quidē dicit eē oēs thesauros sapiētie t scientie absconditos: eū tñ q̄uis iā gratia eius renatis: ꝟ ad huc carnalib⁹ t aialib⁹ tanq̄ puulis i xpo: nō ex diuina virtute in q̄ equalis ē patri: ꝟ ex hūana infirmitate ex q̄ crucifixus est: cō
j.Cor.2 mēdauit. Ait nāq̄: Nec enī iudicaui me scire aliq̄d i vob: nisi Jesū xpm: t hūc crucifixū. Deinde secut⁹ ait: Et ego in infirmi
Ibidē tate t timore t tremore multo fui ap̄ vos.
j.Cor.3 Et paulopost dicit: Et ego frēs ñ potui vobis loqui q̄si spiritalib⁹: ꝟ quasi carnalib⁹. Quasi puulis in xpo: lac potū dedi vobis: nō escā. Nondū enī poterat: ꝟ nec adhuc quidē potestis. Hoc cū dicit q̄busdā: irascunt. t sibi ptumeliose dici putant: t plerūq̄ malūt credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc audiūt: nō habere qđ dicāt: q̄ se cape non posse qđ dixerūt. Et aliq̄n afferim⁹ eis rōnem: nō quā petūt cū de deo querūt: q nec ipi eā valēt sumere: nec nos fortasse vel aprehēdere vel pferre: ꝟ qua demōstret eis q̄ sint inhabiles minimeq̄ idonei i pcipiēdo qđ exigūt. Sed q nō audiūt qđ volūt: aut callide nos agere putāt: vt nr̄am occultenus impitiā: aut malitiose qđ eis inuideamus peritiam: atq̄ ita indignantes pturbatiq̄ discedūt.

Ordo disputandi de trinitate diuina. Ca.ij

Quapropt adiuuāte dño deo nr̄o suscipiem⁹ t eāipam quā flagitāt quantū possum⁹ reddere rōem: q trinitas sit vn⁹ deus t solus t ver⁹: t q̄ recte pater t fili⁹ t spūs scūs: vni⁹ eiusdēq̄ substantie vel essentie dicat: credat: intelligat: vt nō quasi nr̄is excusationib⁹ illudant: ꝟ re ipsa expiant: t esse illud sūmū bonū qđ purgatissimis mētib⁹ cernit: t a se ppterea cerni cōprehēdiq̄ nō posse: q hūane mētis acies inualida in tā excellēti luce nō figit: nisi p iusticiā fidei nutrita vegetet. Sed pmū scōm auctoritatē scripturarū sanctarū vtrū se ita fides habeat demōstrādū ē. Deinde si voluerit t adiuuerit de⁹: istis garrul⁹ ratiocinatorib⁹: elatiorib⁹ q̄ captiorib⁹: atq̄ iō morbo piculosiore laborātibus: sic fortasse seruiem⁹: vt iueniāt aliq̄d vñ dubitare nō possint: t ob hoc i eo qđ iuenire nequerint: de suis mentib⁹ potiusq̄ de ipa ve-
ritate: vel de nr̄is disputationib⁹ q̄querāt: atq̄ ita si q̄d eis erga deū vel amor⁹ est vel timor⁹: ad initū fidei t ordinē redeāt: iam sentiētes q̄ salubriter in sctā ecclesia: medicina fideliū pstituta sit: vt ad pceptionē incōmutabilis veritat⁹: imbecillē mentē obseruata pietas sanet: ne in opinionē noxie falsitatis temeritas inordinata pcipitet. Nec pigebit autez me sicubi hesito querere: nec pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentiū t capacitate dissimili. Ca.iij

Proinde q̄squis hoc legit: vbi pariter cert⁹ est: pgat mecū: vbi piter hesitat: q̄rat mecū: vbi errorē suū cognoscit: redeat ad me: vbi meū: reuocet me. Ita ingrediamur sic caritatis viā: tendētes ad eū: ꝺ q̄ dictū ē: Querite faciē ei⁹ Ps.104 semp. Et ꝟ placitū: piū atq̄ tutū corā domino deo nr̄o: cū oīb⁹ interim qui ea q̄ scribo legūt: t in omnib⁹ scriptis meis: maxieq̄ in his vbi q̄rit⁹ vnitas trinitat⁹: pr̄ t filius t spūsctūs: q nec piculosius alicubi errat: nec laboriosi⁹ aliq̄d querit: nec fructuosi⁹ aliq̄d inuenit. Quisq̄s q̄ cū legit dicit: hoc nō ꝟ dictū est: qm̄ nō intelligo: locutionē meā reprehendat: nō fidē: t forte vere potuit dici plani⁹: verūtñ nullus hoim ita locut⁹ est: vt in oībus ab oībus itelligeret. Videat q̄ cui hoc in sermone meo displicet: vtrū alios in talib⁹ reb⁹ q̄stionibusq̄ versatos: cū intelligat: me nō intelligit. Et si ita ē: ponat libq̄ meū: vel etiā si hoc videat: abiiciat. t eis poti⁹ q̄s intelligit: opam t tp̄us impendat. Nō tñ ppterea putet me tacere debuisse: q non tam expedite ac dilucide q̄ illi q̄s intelligit eloq̄ potui. Nec enī oīa q̄ ab oībus pscribunt: in oīm man⁹ venunt. Et fieri pōt: vt nōnulli qui etiā hec nr̄a intelligere valēt: illos planiores nō inueniāt libros: t in istos saltē icidāt. Indeoq̄ vtile est: plures a plurib⁹ fieri diuerso stilo: si diuersa fide: etiā de qōnibus eisdē: vt ad plurimos res ipa pueniat: ad alios sic: ad alios aūt sic. At si ille qui se ista nō intellexisse pquerit: nulla vnq̄ de talib⁹ reb⁹ diligēter t acute disputata itelligere potuit: secū agat votis t studijs: vt pficiat: nō mecum q̄relis t quiuis: vt taceā. Qui vero hec legēs dicit: intelligo quidē q̄d dictū sit: ꝟ nō vere dictū ē: asserat si placet sentētiā suā: t redarguat meā si pōt. Qđ si cū caritate et vitate fecerit: mihiq̄ etiā si in hac vita maneo: cognoscendū facere curauerit: vberri

mũ fructũ huⁱ laboꝛis mei: cepeꝛo. Qꝺ ſi
mihi nõ potuerit: quibꝰ id potuit me volẽ-
Ps.j te ac libẽte ꝓſtiterit: ego tñ in lege dñi medi
toꝛ: ſi ñ die ac nocte: ſaltẽ quibꝰ tpm ꝓticu
lis poſſũ: ꝛ meditationes meas ne obliuio
ne fugiãt: ſtilo alligo: ſperãs de miſcoꝺia ꝺei
q̃ i oĩbus veris q̃ certa mihi ſunt: pſeueꝛã
tem me faciet. Si quiꝺ autẽ aliteꝛ ſapio: iꝺ
q̃ꝫ mihi ipe reuelabit: ſiue ꝑ occultas reue-
lationes: inſpiratiões atqꝫ admonitiões: ſi
ue ꝑ manifeſta eloq̃a ſua: ſiue ꝑ fraternas
ſeꝛmocinatiões. Hoc oꝛo: ꝛ hoc depoſitũ
deſideriũqꝫ meũ penes ipm habeo: qui mi
hi ſatis iꝺoneꝰ eſt: ꝛ cuſtoꝺire que ꝺedit: et
reꝺꝺere q̃ ꝓmiſit. Arbitꝛoꝛ ſane nõnullos
taꝛꝺioꝛes: in quibuſꝺã locis libꝛoꝝ meoꝝ
opinaturos: me ſenſiſſe qꝺ nõ ſenſi: aut nõ
ſenſiſſe qꝺ ſenſi. Quoꝛũ eꝛꝛoꝛẽ mihi tribui
nõ ꝺebeꝛe q̃s neſciat: ſi velut me ſequẽtes
neqꝫ apꝓhenꝺẽtes: ꝺeuiauerint in aliquã
falſitatẽ: ꝺũ cogoꝛ ꝑ q̃ꝺã ꝺenſa ꝛ opaca vi
am carpe: q̃ñ q̃ꝺẽ nec ipis ſanctꝭ ꝺiuinoꝝ
libꝛoꝝ auctoꝛitatibꝰ vllo mõ quiſqꝫ recte
tribuerit: tã multos ꝛ varios eꝛꝛoꝛes hereꝛ-
ticoꝝ: cũ oẽs ex eiſꝺẽ ſcripturꝭ: falſas atqꝫ
fallaces opiniões ſuas conent ꝺefenꝺeꝛe.
Admonet me plane: ac mihi iubet ſuauiſſi
mo impio lex xꝑi. hoc ẽ caritaſ: vt cũ aliq̃ꝺ
falſi in libꝛis meis me ſenſiſſe hoies putãt:
qꝺ ego nõ ſenſi: atqꝫ iꝺipm falſũ: alteꝛi diſ-
plicet: alteꝛi placet: malim me ꝛepꝛhẽꝺi a re
ꝓhenſoꝛe falſitatis: q̃ꝫ ab eiꝰ laꝺatoꝛe lau
ꝺaꝛi. Ab illo eñ q̃ꝫ ego nõ ꝛecte q̃ hoc
nõ ſenſeꝛim: eꝛꝛoꝛ tñ ipe ꝛecte vituꝑatuꝛ.
Ab hoc aũt nec ego ꝛecte laꝺoꝛ: a q̃ exiſti
moꝛ iꝺ ſenſiſſe qꝺ vituꝑat veꝛitas: nec ipa
ſentẽtia quã vituꝑat veꝛitas. Ergo in noie
ꝺñi ſuſceptũ opus aggꝛeꝺimuꝛ.

Que eẽ ꝓꝓꝛia ꝺiuine trinitatis cẽ ſueꝛt catholici tractatoꝛeſ. Ca. iiij

Oꝺnes quos legeꝛe potui q̃ añ me
De pſe. di. 3 ſcripſeꝛũt ꝺe trinitate: q̃ ẽ ꝺeꝰ: ꝺiui
noꝝ libꝛoꝝ veteꝝ ꝛ nouoꝝ: catho-
lici tꝛactatoꝛes hoc inteꝺeꝛũt: ſcõm ſcrip
tuꝛas ꝺoceꝛe: q ꝑ ꝛ filiꝰ ꝛ ſpũſſctũs: vni
us eiuſꝺẽqꝫ ſubſtãtie: inſepabili eq̃litate ꝺi
uinã inſinuent vnitatẽ. Ideoqꝫ ſi ſint tꝛes
ꝺij ꝟ vnus ꝺeꝰ: q̃ꝫ pateꝛ filiũ genueꝛit: ꝛ
ideo filiꝰ non ſit q̃ pateꝛ eſt: filiuſqꝫ a ꝑe ſit
genitus: ꝛ iõ nõ ſit pateꝛ qui filiꝰ eſt: ſpũſq̃
ſctũs: nec pateꝛ ſit: nec filiꝰ: ſeꝺ tñ ꝑis ꝛ fi
lij ſpũs: patꝛi ꝛ filio etiã ipe coeq̃lis: ꝛ aꝺ
tꝛinitatis ꝓtinẽs vnitatẽ: nõ tñ eanꝺẽ tꝛini
tatem natã ꝺe vꝛgine maꝛia: ꝛ ſub pontio
pilato cꝛucifixã ꝛ ſepultã: teꝛtio ꝺie ꝛeſuꝛꝛe
xiſſe: ꝛ in celũ aſcẽꝺiſſe: ꟾ tñmõ filiũ. Hec
eanꝺẽ tꝛinitatẽ ꝺeſcẽꝺiſſe in ſpecie colũbe Matꝟ.3
ſup ieſum baptizatũ: Aut ꝺie pentecoſtes
poſt aſcẽſionẽ ꝺñi: ſonitu facto ꝺe celo q̃ſi Act.2
ferꝛet flatus vehemẽs: ꝛ linguis ꝺiuiſis ve
lut ignis: ſeꝺ tantũmõ ſpiꝛitũ ſctñ. Hec eã
ꝺẽ tꝛinitatẽ ꝺixiſſe ꝛe celo: tu es filiꝰ meus. Mar.j
Siue cũ baptizatꝰ ẽ a ioãne: Siue in mõte Matꝟ.j7
q̃ñ cũ illo eꝛant tꝛes ꝺiſcpli: Aut q̃ñ ſonuit
voꝛ ꝺicẽs: ꝛ clarificaui ꝛ iteꝝ clarificabo: Joꝟ.j2
ꟾ tñmõ patꝛi vocẽ fuiſſe aꝺ filiũ factã: q̃ꝫ-
uis pateꝛ ꝛ filiꝰ ꝛ ſpiꝛituſſanctꝰ: ſicut inſepa
biles ſũt: ita inſepabiliteꝛ opeꝛẽt. Hec etiã
mea fiꝺes ẽ: q̃ñ hec eſt catholica fiꝺes.

De queſtionibus quibꝰ mouenꝭ ꝺe tꝛinitate queꝛẽtes. Ca. v.

Ꝛed in ea nõnulli ꝓturbanꝭ: cũ au-
ꝺiũt ꝺeũ patꝛẽ: ꝛ ꝺeũ filiũ: ꝛ ꝺeum
ſpiꝛitũſanctũ: ꝛ tñ hãc tꝛinitatẽ nõ
tꝛes ꝺeos: ꟾ vnũ ꝺeũ: ꝛ quẽaꝺmoꝺũ iꝺ itel
ligãt queꝛũt. ꝑſertim cũ ꝺicit inſepabiliteꝛ
opaꝛi tꝛinitatẽ in oĩ ꝛe quã ꝺeꝰ opeꝛaꝭ: ꝛ tñ
quanꝺã vocẽ pꝛis ſonuiſſe: que voꝛ filij ñ
ſit: in caꝛne aũt natũ ꝛ paſſũ: ꝛ ꝛeſuꝛꝛexiſſe:
ꝛ in celũ aſcenꝺiſſe nõ niſi filiũ. In colũbe Matꝟ.3
aũt ſpecie veniſſe: nõ niſi ſpñſanctũ: intel
ligeꝛe volũt: quõ ꝛ illã vocẽ que nõ niſi pa
tꝛis fuit tꝛinitas feceꝛit: ꝛ illã caꝛnẽ in q̃ nõ
niſi filiꝰ ꝺe vꝛgine natus eſt: eaꝺẽ tꝛinitas
cꝛeauerit: ꝛ illã columbe ſpeciẽ in q̃ nõ niſi
ſpũſſanctꝰ apꝑuit: illa ipa tꝛinitas opata
ſit. alioquin nõ inſepabiliteꝛ tꝛinitas opaꝭ:
ſeꝺ alia pateꝛ facit: alia filius: alia ſpiꝛituſ-
ſanctꝰ. Aut ſi quẽꝺã ſimul faciũt: quẽꝺã ſi
ne inuicẽ: iã nõ inſepabiliꝭ tꝛinitas. Mouet
etiã quõ ſpũſſanctꝰ in tꝛinitate ſit: quẽ nec
pateꝛ: nec filiꝰ: nec ambo genueꝛint: cũ ſit ꝛ
patꝛis ꝛ filij ſpiꝛitꝰ. Quia ꝯ queꝛũt iſta ho-
mines: ꝛ teꝺio nobis ſunt: ſi q̃ꝺ hinc ex ꝺo
no ꝺei ſapit infiꝛmitas nꝛa: ediſſeꝛamꝰ eis Sap.6
vt poſſumus: neqꝫ cũ iuiꝺia tabeſcẽte iteꝛ
habeamꝰ. Si ꝺicimus nos ꝺe talibꝰ ꝛebus
nihil cogitaꝛe ſoleꝛe: mẽtimuꝛ. Si aũt fate-
muꝛ habitaꝛe iſta in cogitatiõibꝰ nꝛis: q̃ñ
ꝛapimuꝛ amoꝛe indagãꝺe veꝛitatꝭ: flagitãt
iuꝛe caꝛitatꝭ: vt eis indicemꝰ q̃ꝺ hinc exco
gitaꝛe potueꝛimꝰ: nõ q̃ iã acceꝑimus: aut ꝑ Phil.3
fectꝰ ſim. Mã ſi Paulus apls: quãtomagꝭ
ego lõge infꝛa illiꝰ pedes iacẽs: non me aꝛ-
bitꝛoꝛ apꝓhenꝺiſſe: ꟾ ꝓ modulo meo: ſi ipa
q̃ ꝛetꝛo ſũt obliuiſcoꝛ: ꝛ in anteꝛioꝛa me ex
tẽꝺo: ꝛ ſcõm intentionẽ ſeq̃ꝛ aꝺ palmã ſup
ne vocatiõis: quãtũ eiuſꝺẽ vie ꝓgeꝛim: ꝛ

q̄ quenerim vñ mihi in fine reliqu⁹ cursus est: vt illis aperiã: desiderat a me: illis desiderãtib⁹: quib⁹ me seruire cogit libera caritas. Oportet aũt vbi donabit deus vt eis ministrãdo q̄ legãt: ipi q̃z ꝓficiãt: t eis cupiẽs respõdere querẽtib⁹: ipe q̃z inueniam qõ q̄rebã. Ergo suscepi hec iubẽte atq; ad iuuãte dño deo nr̃o: nõ tã cognita cũ auctoritate disserere: q̃z ea cũ pietate disserendo cognoscere.

De trinitate p̃ris et filij t spũssancti qui sunt vnus et solus et verus de⁹. La.vj

Si dixerũt dñm nr̃m iesũ xp̃m nõ esse deũ: aut non esse verũ deũ: aut nõ cũ patre vnũ t solũ ẽũ: aut nõ esse imortalẽ: q; mutabilẽ mãifestissima diuinor̃ testimonior̃ t ꝓsona voce conuicti
Joh.j sũt. velut sũt illa: In ꝓncipio erat verbũ: t verbũ erat apud ẽũ: t deus erat verbum.
Manifestũ est em̃ qõ verbũ dei: filium dei
Ibidem vnicũ accepim⁹: de q̃ post dicit. Et verbũ caro factũ est: t habitauit in nobis: ꝓpter natiuitatẽ incarnatiõis ei⁹ que facta ẽ in tẽpore ex virgine. In eo aũt declarat: nõ tm̃ deũ esse: ꝫ etiã eiusdẽ cũ patre substãtie: q;
Ibidẽ cũ dixisset: t de⁹ erat verbũ: hoc erat inq̃t in principio apud ẽũ. oia p ipm̃ facta sũt: t sine ipo factũ est nihil. Nequ; em̃ dicit oia nisi q̃ facta sũt. id est oẽm creaturã. Vñ liq̃do apparet ipm̃ factũ nõ esse per quẽ facta sũt oia. Et si factus nõ ẽ: creatura nõ ẽ. Si aũt creatura nõ est: eiusdẽ cũ patre substãtie est. Dis em̃ substãtia q̃ deus nõ est: creatura est. t q̃ creatura non est: de⁹ est. Et si nõ est filⁱ⁹ eiusdẽ substãtie cui⁹ est pater: q̃
Joh.j facta sb̃stãtia ẽ. Si facta substãtia ẽ: ñ oia p ipm̃ facta sũt: at oia p ipm̃ facta sũt. Unius igit̃ eiusdẽq; cũ p̃re substãtie ẽ: t iõ non tm̃ de⁹: ꝫ t verus de⁹. Qõ idẽ ioãnes ap-
j.Joh.5 tissime in epla sua dic̃: Scim⁹ q; filⁱ⁹ dei venerit: t dederit nobis itellectũ vt cognoscamus verũ: t simus in vo filio ei⁹ iesu xp̃o. Hic est ver⁹ de⁹: t vita eterna. Hinc etiã ꝓsequẽter intelligit̃: nõ tm̃mõ de p̃re dixisse
j.Tbi.6 apl̃m paulũ: q̃ solus habet imortalitatẽ: ꝫ de vno t solo deo qõ est ipa trinitas. Nequ; em̃ ipa vita eterna mortalis ẽ scõm aliquã mutabilitatẽ: ac p hoc filⁱ⁹ dei: q; vita eterna est. cũ p̃re etiã ipe itelligit̃ vbi dictũ est:
Ubi.ꝫ q̃ solus habet imortalitatẽ. Ei⁹ em̃ vite et̃ne: t nos pticipes facti ꝑ mõ nostro imortales efficimur. Sed aliud ẽ ipa c⁹ pticipes efficimur vita eterna: aliud nos q̃ ei⁹ pticipatione viuemus in eternũ. Si em̃ dixisset quẽ tpib⁹ ꝓphis ostẽderet p̃ btũs t sol⁹ po- j.Tbi.6
tens: rex regũ: t dñs dñantiũ: q̃ sol⁹ habet imortalitatẽ: nec sic inde sepatũ filiũ optaret itelligi. Nequ; em̃ q; ipe filⁱ⁹ alibi loq̃ns
voce sapiẽtie (ipe ẽ em̃ dei sapia) ait: Gyrũ celi circuiui sola: sepauit a se patrẽ. Qñ- Eccl.24
tomagl q̃ nõ est necesse vt tm̃mõ ꝺ p̃re ꝑter filiũ intelligat qõ dictũ est: q̃ solus hz imor- j.Tbi.6
talitatẽ: cũ ita dictũ sit: vt serues inq̃t mandatũ sine macula: irreprehensibile vsq; in ad- Ibidẽ
uentũ dñi nr̃i iesu xp̃i: quẽ tẽpibus ꝓphis ostẽdet btũs: t solus potẽs rex regũ: t dñs dñantiũ: q̃ solus hz imortalitatẽ: t lucẽ habitat inaccessibilẽ: quẽ nemo hoim vidit: nec videre põt: cui ẽ honor t gloria in secula sclor̃ amen. In quib⁹ vbis: nec pater ꝓprie noiatus est: nec filⁱ⁹: nec spũssanct⁹: ꝫ beat⁹ t solus potẽs: rex regũ t dñs dñantium: qõ ẽ vn⁹ solus t ver⁹ de⁹ ipa trinitas. Nisi forte q̃ sequũt̃: pturbabũt hũc itellectũ: q; dixit: quẽ nemo hoim vidit: nec vide- Ubi.ꝫ
re põt: cũ ꝫ etiã ad xp̃m ptinere scõm diuinitatẽ ei⁹ accipiat̃: quẽ nõ videt̃ iudei: qui tm̃ carnẽ videt̃ t crucifixerũt. Videri aũt trinitas hũano visu nullo mõ põt: ꝫ eo visu videt̃: q̃ iã qui videt̃: non hoies: ꝫ vltra homines sũt. Recte g̃ ipe de⁹ trinitas intelligit̃: beat⁹ t solus potẽs: ostẽdẽs aduẽtum dñi nr̃i iesu xp̃i: tpib⁹ ꝓphis. Sic em̃ dictũ Ubi.ꝫ
ẽ: sol⁹ hz imortalitatẽ: quõ dictũ ẽ: qui fac Ps.71
mirabilia sol⁹. Qõ veli scire de q̃ dictũ ẽ accipiãt si ꝺ p̃re tm̃: quõ g̃ verꝫ ẽ: q; ipe filⁱ⁹ dicit: quecũq; em̃ p̃ facit: hec eadẽ t filⁱ⁹ fac̃ Joh.5
siliter. An quicq; ẽ int̃ mirabilia mirabil⁹ q̃ resuscitare t viuificare mortuos? Dicit aũt idẽ filⁱ⁹: Sic̃ pat̃ suscitat mortuos t vi- Ibidẽ
uificat: sic t filⁱ⁹ q̃s vult viuificat. Quõ g̃ sol⁹ p̃ facit mirabilia: cũ ꝫ verba nec p̃ feram tm̃: nec filiũ tm̃ ꝓmittãt intelligi: ꝫ vtiq; deum vnũ verꝫ solũ. id ẽ patrẽ t filiũ t spiritũ sanctũ. Jtẽ cũ dic̃ idẽ apl̃s: nobis vn⁹ de⁹ j.Cor.8
pater: ex q̃ oia t nos i ipo. t vn⁹ dñs iesus xp̃s: p quẽ oia t nos p ipm̃: q̃s dubitet eũ oia q̃ creata sũt dicere: sicut btũs ioãnes: p ipm̃ facta sũt? Quero itaq; de quo dicat Joh.j
alio loco: qm̃ ex ipo: t p ipm̃: t i ipo sc̃ oia: Roma.jj
ipi gloria in secula seculor̃ amẽ. Si em̃ de p̃re et filio et spũsancto: vt singulis ꝓpris singl̃a tribuant̃. Ex ipo. id ẽ ex p̃re: p ipm̃. id ẽ p filiũ: in ipo. id ẽ in spũsancto: manifestũ q; pater et filⁱ⁹ et spũssanct⁹ vn⁹ de⁹ est: Ibidẽ
qm̃ singulariť intulit: Jpi gloria i scl̃a seculor̃. Cm̃ em̃ cepit hũc sensũ: Mõ ait: O altitudo diuitiar̃ sapiẽtie et sciẽtie patr̃: aut Ubi.ꝫ

filij. aut spiritussancti: ꝫ sapiẽtie ⁊ sciẽtie dei. ꝯ inscrutabilia sũt iudicia eius: ⁊ inuestigabiles vie eius. Quis enim cognouit mentẽ dñi: aut ꝙs consiliarius eius fuit: aut ꝙs prior dedit illi ⁊ retribuetur ei: Quoniã ex ipo: ⁊ p ipm: ⁊ i ipso sũt oia: Ipi gloria i scla seculoꝝ amen. Si aũt hoc de pre tinnmõ intelligi volũt: quõ ꝯ oia p patrẽ sunt. sic ꝫ dicit: Et oia p filiũ. j.Cor.8 sic ad corinthios. vbi ait: Et vnus dñs iesus xps: p quẽ oia. ⁊ sicut in euãgelio ioannis: Joh.j Oia p ipm facta sũt. Si enim alia p patrem: alia p filiũ. iã nõ oia p prem: nec oia p filium. Si aut oia p patrẽ: ⁊ omnia p filiũ: ea dẽ p patrẽ q̃ p filiũ. Equalis est ꝯ patri filius: ⁊ inseparabilis opatio pris ⁊ filij: qz si vel filiũ fecit pater quẽ nõ fecit ipe filius: nõ oia p filiũ facta sũt. at oia p filiũ facta sũt. Ipe igit factus nõ est vt cũ pre faceret oia q̃ facta sũt: ꝯꝯ nec ab ipo verbo tacuerit apo Phil.2 stolus: ⁊ aptissime oino dixerit: q̃ cũ i dei forma esset: nõ rapinã arbitratus est esse se eqlẽ deo. Hic deũ ꝓprie prem appellãs: sic alij.Cor.jj bi: caput aũt xpi deus. Simulit ⁊ de spũsancto collecta sũt testimonia: quibus añ nos qui hoc disputauerũt abundantius vsi sũt: qz ⁊ ipe deus ⁊ nõ creatura. Qz si nõ creatura: nõ tñ deus. (Nã ⁊ hoies dicti sunt dij) ꝫ etiã verus deus. Ergo pri ⁊ filio ꝓprius eqlis: ⁊ in trinitatis vnitate ꝓsubstãtialis ⁊ coeternus. Maxime vero illo loco satis claret: q spũssanctus nõ sit creatura: vbi iubemur nõ seruire creature: ꝫ creatori. Mõ eo mõ q̃ iubemur p caritatẽ seruire iuicẽ: qd est grece Δοῦλεια. ꝫ ecõuerso mõ q̃ tñ deo huic: qd est grece λατρεία. Vñ idolatre dicunt q̃ simulachris eã hututẽ exhibẽt q̃ debet deo. Deutero.6 Scim hãc enim seruitutẽ dictũ ẽ: Dñm deũ Matth.4 tuũ adorabis: ⁊ illi soli huies. Nã ⁊ hoc distinctus i greca scptura iuenit. λατρεύσεις enim hz. Porro si tali seruitute: creature seruire phibemur. qñ q̃dẽ dictũ ẽ: Dñm deũ Ubi.s. Roma.j tuũ adorab: ⁊ illi soli huies. Vñ ⁊ aplus detestat eos q̃ coluerũt ⁊ seruierũt potius creature q creatori. Mõ est vtiqz creatura spũs sanctus: cui ab oibus sctis talis seruit⁹ exhi- Phil.3 bet: dicente aplo: Nos enim sumus circũcisio spũi dei seruientes: qd ẽ in greco λατρεύωμεν. Plures enim codices etiã latini sic habẽt: qui spũi dei seruimus. greci aũt oẽs: aut pene oẽs. In nõnullis aũt exẽplaribus latinis inuenimus: nõ spiritui dei seruimus: ꝫ spiritu deo seruimus. Sed q̃ i hoc errãt: ⁊ auctoritati grauiori cedere detractãt: Nunquid j.Cor.6 ⁊ illud variũ in codicib⁹ reperiũt: Nescit

qz corpora vestra templũ est in vobis spiritussancti quẽ habetis a deo: Quid aũt isanius magisqz sacrilegũ ẽ: ꝯ vt quisqz dicere audeat mẽbra xpi templũ esse creature minoris scom ipos ꝯ xps est: Alio enim loco dicit: corpora vestra mẽbra sunt xpi. Si aũt Ibidem que mẽbra sunt xpi: templũ est spũssancti: nõ est creatura spũssancti: qz cui corpus nostrũ templũ exhibemus: necesse est vt huic eã seruitutẽ debeamus: qua nõ nisi deo seruendũ est: que grece appellat latria. Vnde cõsequẽter dicit: Glorificate ergo ⁊ portate deũ in corpe vestro. Ubi.s

Qz vnigenit⁹ dei filius ꝓpter formã serui minor pre dicat qui i forma dei equalis ẽ patri. Ca. vij

His ⁊ talibus diuinarũ scripturarũ testimonijs: quibus vt dixi priores nostri copiosius vsi: expugnauerunt hereticoꝝ tales calũnias vel errores: insinuat fidei nostre vnitas: ⁊ eqlitas trinitatis. Sed qz multa in sanctis libris ꝓpter incarnationẽ verbi dei: que p salute nra repanda facta ẽ: vt mediator dei ⁊ hoim esset homo xps iesus: ita dicunt: vt maiorem filio j.Thi.2 prem significẽt: vel etiã aptissime ostẽdãt: errauerũt hoies minus diligẽter scrutãtes vel intuentes vniuersam serie scripturarũ: ⁊ ea q̃ de xpo iesu scom hoiem dicta sũt ad eius substãtiã que ante incarnationẽ sempiterna erat: ⁊ sempiterna ẽ: trãsferre conati sũt. Et illi q̃dẽ dicũt minorẽ filiũ eẽ ꝯ pater est: qz scriptũ est: ipo dño dicẽte: pater Joh.j4 maior me est. Veritas aũt ostẽdit scom istũ modũ etiã seipo minorẽ filiũ. Quõ enim nõ etiã seipo minor factus ẽ: qui semetipm exPhil.2 inaniuit: formã serui accipiẽs? Hecqz. n. sic accepit formã huius: vt amitteret formã dei: in qua erat eqlis pri. Si ꝯ ita accepta ẽ forma serui: vt nõ amitteret forma dei: cum ⁊ in forma serui: ⁊ in forma dei idẽipse sit filius vnigenitus dei patris. in forma dei eqlis patri. in forma serui: mediator dei ⁊ hoim j.Thi.2 homo xps iesus. Quis ñ itelligat q̃ in forma dei etiã ipe seipo maior ẽ. in forma aũt serui etiã seipso minor ẽ. Mõ itaqz imerito scriptura vtrunqz dicit: ⁊ equalẽ pri filiũ: ⁊ patrẽ maiorẽ filio. Illõ enim ppter formã dei. hoc aũt ꝓpter formã serui: sine vlla confusiõe intelligit. Et hec nobis regla: p oẽs sacras scpturas dissoluende huius qstionis: ex vno capite eple pauli aplì ꝓmittitur: vbi mãifestius ista distinctio cõmendat. Ait enim: Qui Ubi.s cũ i forma dei esset: nõ rapinã arbitratus est

esse se equalē deo: sed semetipm exinaniuit formā serui accipiēs: in similitudinē hoim factus: t habitu inuent⁹ vt homo. Est ergo dei fili⁹ deo patri natura equalis: habitu minor. In forma eñ serui quā accepit: minor est patre. In forma aūt dei in q̄ erat etiam anteq̄ hanc accepisset equalis ē patri. In forma dei verbū p q̄ facta sūt oīa. In forma autē ferui: factus ex muliere: factus sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret. Proinde i forma dei fecit hominē. In forma serui fact⁹ est homo. Mā si pater tm̄ sine filio fecisset hominē: non scriptū esset:
Geñ.j Faciam⁹ hoiem ad imaginē t similitudinē nostrā. Ergo q forma dei accepit formā serui: vtrunq̄ deus: t vtrunq̄ homo. Sed vtrūq̄ de⁹ ꝓpter accipientē deū. Utrūq̄ autē homo ꝓpter acceptū hominē. Neq̄ eñ illa susceptione alterꝫ eorꝫ in alterū conuersum atq̄ mutatū ē. Neq̄ diuinitas q̄pe in creaturā mutata est vt desisteret esse diuinitas. nec creatura in diuinitatē vt desisteret esse creatura.

De subiectione qua fili⁹ subiiciendus dicitur patri. Ca. viij

j.Cor.j5 Illud aūt q̄ dicit apostolus: Cū aūt ei oīa subiecta fuerint: tūc t ipse filius subiect⁹ erit ei qui illi subiecit oīa. Aut ideo dictū ē: ne quisq̄ putaret habitū xp̄i qui ex hūana creatura susceptus est: cōuersū iri postea in ipam diuinitatē: vl' vt certius exp̄sserim: deitatem que nō ē creatura: ꝫ ē vnitas trinitatis incorporea: t incōmutabilis: t sibimet cōsubstātialis: t coeterna natura. Aut si q̄sq̄ ꝓtendit:
Ubi.s vt aliqui senserūt ita dictum. t ipse fili⁹ subiect⁹ erit ei qui illi subiecit omnia: vt ipam subiectionē cōmutationem t cōuersionem credat futurā creature in ipam substantiā vel eēntiā creatoris. id ē vt q̄ fuerat substātia creature: fiat substātia creatoris. Certe vl' hoc ꝓcedit: q̄ nō habet vllā dubitationē:
Job.j4 nōdū hoc fuisse factū: cū dñs diceret: pat maior me est. Dixit eñ hoc nō solū anteq̄ ascendisset in celū: vez etiā añq̄ passus resurrexisset a mortuis. Illi autē q̄ putāt humanā in eo naturā in dei substantiā mutari
j.Cor.j5 atq̄ cōuerti: t ita dictū: tunc t ipe fili⁹ subiectus erit ei q̄ illi subiecit oīa: ac si diceret: tūc t ipe fili⁹ hois t a vbo dei suscepta hūana natura cōmutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subIbidem iecit oīa: tūc futuꝫ putant: cū post diē iudicij tradiderit regnū deo t patri. Ac p hoc
Job.j4 etiā scōm istā opinionē adhuc pater maior est: q̄ que ō virgine serui forma accepta ē. Qz si t aliq̄ hoc affirmāt: q̄ iā fuerit i dei substantiā mutat⁹ homo xp̄us iesus. illud certe negare nō possūt: q̄ adhuc natura hois manebat qñ ante passionē dicebat: qñ pater maior me ē: vñ nulla cūctatio est scōm hoc dictū esse: q̄ forma serui maior est p̄: cui in forma dei eq̄lis ē fili⁹. Nec quisq̄ cū audierit qō ait aplus: Cū autē oīa ei subiecta fuerint: manifestum qz p̄ter eum qui illi subiecit omnia: ita existimet de patre intelligendū: q̄ subiecerit omnia filio: vt ipm filium sibi oīa subiecisse nō putet. Inseparabilis eñ operatio est patris t filij: alioq̄n nec ipe pater sibi subiecit omnia: ꝫ filius ei subiecit: q̄ ei regnū tradit: t euacuat omnē p̄ncipatum t omnem potestatē t virtutē. De
Ubi.s filio quippe ista dicta sunt: Cum tradiderit inquit regnum deo t patri: cū euacuauerit omnē p̄incipatū t omnē potestatē t virtutem. Ipe eñ subiicit: qui euacuat. Nec sic arbitremur xp̄m traditurꝫ regnū deo t patri: vt adimat sibi. Mā t hoc q̄dā vaniloq̄ crediderunt. Cū eñ dicitur: tradiderit regUbi.s nū deo t patri: non sepatur ipe: quia simul cū patre vnus de⁹ est. Sed diuinarꝫ scripturarꝫ curiosos contētionūq̄ studiosos fallit verbum qō positū est: donec. Ita nāq̄ sequitur. Oportet eñ illū regnare: donec Ibidē ponat oēs inimicos suos sub pedib⁹ suis: tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur⁹. Nec itelligunt ita dictū sicuti ē illud: Cōfirmatū ē
Ps.jij coz eius: nō cōmouebit donec videat sup inimicos suos. Mō eñ cū viderit iā cōmouebitur. Quid ḡ est: Cū tradiderit regnū j.Cor.j5 deo t patri: quasi mō nō habeat regnū deus t pater. Sz quia omnes iustos in q̄bus Abac.2 nūc regnat ex fide viuētibus: mediator dei j.Tbi.2 t hominū homo christ⁹ iesus ꝓductur⁹ est ad speciem. quā visionē dicit idem apostolus. facie ad faciē. ita dictū est: cum tradi- j.Cor.j5 derit regnū deo t patri: ac si diceret. cum p j.Cor.j5 duxerit credētes ad cōtemplationē dei et patris. Sicut eñ dic: Oīa mihi tradita sūt Matb.ji a patre meo: t nemo nouit filium nisi pat: et nemo nouit patrē nisi filius: t cui voluerit fili⁹ reuelare: Tūc reuelabitur a filio pater: cum euacuauerit omnē p̄incipatū et j.Cor.j5 omnē potestatem t virtutē. id est vt necessaria non sit dispensatio similitudinū p angelicos p̄incipat⁹ et potestates et virtutes. Ex quarꝫ psona ñ incōueniēt itelligit dici i cāticocānticorꝫ ad sponsā: Similitudines Can.j auri faciem⁹ tibi cū distinctionib⁹ argenti:

quoadusq; rex in accubitu suo est. id ē quo
adusq; xp̄s in secreto suo est: quia vita nr̄a
Colc.3 abscōdita est cū xp̄o in deo. Cū xp̄us inq̄t
apparuerit vita vestra: tūc t vos apparebit
j.Cor.j3 cū ipo in gloria. Qō anteq; fiat: videmus
nūc p speculū in enigmate: hoc est in simili
tudinib⁹: tūc aūt facie ad faciem. Hec eī
nobis ꝓtemplatio ꝓmittit actionū omnū
j.Joh.3 finis: atq; eterna pfectio gaudior̄. Filij eī
dei sumus: t nōdū apparuit quid erimus.
Scim⁹ eī q; cū apparuerit similes ei erim⁹:
qm̄ videbimus eū sicuti est. Qr eī dixit fa
Exo.3 mulo suo moysi: Ego sum q̄ sum: hec dices
filijs israel: qui est misit me ad vos: hoc cō
templabimur cū viuemus in eternum. Ita
Joh.j7 q̄pe ait: hec aūt est vita eterna: vt cogno
scāt te vnū verum deū: t quē misisti iesum
j.Cor.4 xp̄m. Hoc fiet cum venerit dn̄s t illumina
uerit occulta tenebr̄a: cum tenebre mor
talitatis huius corruptionisq; transierint.
Tūc erit mane nr̄m: de q̄ in psalmo dicit:
Pš.5 Mane astabo tibi t ꝓtēplabor. Be hac ꝓtē
j.Cor.j5 platōe itelligo dictū: Cū tradiderit regnū
deo t patri. id ē cū pduxerit iustos: q̄b⁹ nūc
ex fide viuentib⁹ regnat mediator dei t ho
minū: homo xp̄s iesus: ad cōtemplationē
dei t patr̄. Si desipio hic: corrigat me qui
melius sapit: mihi aliud nō videtur. Hecq;
eī querem⁹ aliud cū ad illius ꝓtemplatio
nē puenerim⁹: que nūc nō est q̄dm gaudi
um nr̄m in spe est. Spes eī q̄ videt nō est
spes: qō eī videt quis: quid sperat: Si au
tē qō nō videmus speramus: p patientiā
expectam⁹ quoadusq; rex in recubitu suo
Pš.j5 est. Tūc erit qō scriptū ē: Adimplebis me
leticia cū vultu tuo. Illa leticia nihil āpli⁹
requiretur: qr nec erit qō ampli⁹ requirat.
Ostendet eī nobis pater: t sufficiet nob.
Qō bene intellexerat philippus vt diceret
Joh.j4 dño: ostēde nobis patrē t sufficit nobis: si
nondū intellexerat: eo q̄z mō idipm se po
tuisse dicere: dñe ostēde nobis te: t sufficit
nobis. Et eī hoc intelligeret: responsū ei
Ibidē a dño est: Tanto tpe sum vobiscū: t nō co
gnouistis me: Philippe q̄ videt me: videt
t patrē. Sed qr volebat eū ex fide viuere
anteq; illud posset videre. secut⁹ est: et ait:
Ibidē Nō credis: qr ego in patre t pater in me ē:
2.Cor.5 Qdiu eī sumus in corpe: pegrinamur a
dño. Per fidē eī ambulamus: nō p speci
em. Cōtemplatio quippe merces est fidei:
cui mercedi p fidem corda mundant. sicut
Act.j5 scriptū est: fide mundās corda eor̄. Pro
bat aūt q̄ illi ꝓtemplationi corda mundē
tur. illa maxime sentētia: Beati mūdo cor
de: qm̄ ipsi deū videbunt. Et qr hec ē vita
eterna: dicit de⁹ in psalmo: Lōgitudine die Pš.90
rū replebo eū: t ostendā illi salutare meū.
Siue ergo audiamus: ostende nobis filū:
siue audiam⁹: ostēde nobis patrē: tantūdē
valet: qr neuter sine altero pōt oīdi. Unū
quippe sunt: sic ait: Ego t pater vnū sum⁹. Joh.jo
Bene q̄ ꝓpter ipam inseparabilitatē: sufficiē
ter aliq̄n nominat: vel pater solus: vel filius
solus: adipletur nos leticia cū vultu suo.
Nec inde sepatur vtriusq; spūs: id est pa
tris t filij spūs. Qui spūs ꝓprie dicit spūs Joh.j4
veritatis: quē hic mūdus accipere nō pōt.
Hoc ē eī plenū gaudiū nr̄m: q̄ ampli⁹ nō
est frui scz trinitate deo: ad cui⁹ imaginē fa
cti sum⁹. Propt̄ hoc aliq̄n ita loquit̄ de spi
ritusancto: tanq; solus ipe sufficiat ad bea
titudinē nr̄am: t ideo solus sufficit: qr sepa
ri a pr̄e t filio nō pōt. sicut pater solus suffi
cit: qr separi a filio t spiritusancto nō pōt.
t filius ideo sufficit sol⁹: qr separi a patre t
spūsancto nō potest. Quid eī sibi vult q
ait. Si diligitis me mandata mea seruate: Ibidem
t ego rogabo pr̄em meū: t aliū aduocatū
dabit vobis: vt vobiscū sit in eternū: spiri
tū veritat̄ quē hic mūdus accipe nō pōt.
id est dilectores mundi. Animalis eī ho j.Cor.2
mo nō p̄cipit q̄ sunt dei. Sed adhuc pōt vi
deri: ideo dictū: t ego rogabo patrē t aliū Joh.j4
aduocatū dabit vobis: vt vobiscum sit in
eternum: quasi nō solus fili⁹ sufficiat. Illo
aūt loco ita de illo dictū est: tanq; solus o i
no sufficiat: Cū venerit ille spiritus verita Joh.j6
tis: docebit vos oēm veritatē. Nunquid q̄
sepatur hinc fili⁹ tanq; ipe nō doceat oēm
veritatē: aut q̄si hoc ipleat spūssanct⁹ q mi
nus potuit docere filius? Dicāt q̄ si placet
maiorē eē filio spiritūsctm̄: quē minorē illo
solent dicere. An qr nō dictū ē: ipe sol⁹ aut
nēo nisi ipe vos docebit oēm veritatē: iō p
mittit vt cū illo docere credat̄ t fili⁹: Apo
stol⁹ q̄ filiū sepaut a sciēdis bis q̄ dei sunt. j.Cor.2
vbi ait: Sic t q̄ dei sunt nemo scit nisi spūs
dei: vt iā ista quersi possint ex hoc dicere: q
t filiū nō doceat que dei sunt: nisi spūssanc
tus: tanq; maior minorē: cui fili⁹ ipe tantū
tribuit. vt diceret: Quia hec locut⁹ sū vo Joh.j6
bis: tristicia impleuit cor vestrū. sed t ego
veritatē dico: expedit vob vt ego eam. Nā
si nō abiero: aduocat⁹ nō veniet ad vos.

Q̄ vtile credentibus fuerit vt ad patrē in forma serui christus ascē deret. Ca.ix

Hoc aũt dixit: non ꝓpter inequalitatẽ
h verbi dei ⁊ spũssancti: ꝫ tanꝯ ipedi
mẽto esset pñtia filij hois apꝺ eos
q̃ minus veniret ille q̃ minor nõ esset: qz nõ
Phil.2 semetipm exinaniuit formã ꝺui accipiẽs sic
filꝰ. Oportebat ꝯ vt auferretur ab oculis
eoz forma serui: quã intuẽtes hoc solũ esse
xpm putabãt qꝺ videbãt: vñ est ⁊ illud qꝺ
ait: Si diligeretis me, gauderetl vtiqꝫ: qñ
eo ad patrẽ: qz pater maior me est. id est, ꝓ
pterea me oportet ire ad patrẽ: qz dum me
ita videtl: ⁊ ex hoc qꝫ videtl: estimatl qz mi
noz sũ pre: atqꝫ ita circa creaturã susceptũ
qꝫ habitũ occupati: eqlitatẽ quã cũ patre
Joh.20 habeo nõ intelligitl. Inde ẽ illꝺ: Noli me
tãgere: nõdũ eñ ascẽdi ad pꝛem meũ. Ta
ctus eñ tanꝯ finẽ facit notionis. Jõqꝫ no
lebat in eo esse finẽ intenti cozdis in se: vt hꝺ
qꝺ videbaꝯ: tñmõ putaret. Ascensio autẽ
ad patrẽ erat ita videri sicut eqlis ẽ pri: vt
ibi esset finis visiõis q̃ sufficit nobis. Aliqñ
itẽ de filio solo ꝺz qꝫ ipe sufficiat: ⁊ in eꝰ vi
sione merces tota ꝓmittit delectationis ⁊
Joh.j4 desiderij nostri. Sic eñ ait: Qui habet mã
data mea ⁊ custodit ea: ille est q̃ diligit me.
Qui aũt me diligit: diliget a patre meo: et
ego diligã eũ: ⁊ manifestabo me illi. Nũqꝺ
hic: qz nõ dixit: ostendã illi ⁊ patrẽ: ideo se
Joh.jo pauit patrẽ: ꝫ qz verũ est: ego ⁊ pater vnũ
sumus: cũ pater ostendit: ⁊ filꝰ ostẽdit q̃ in
illo est. Et cũ filꝰ ostendit: etiã pater osten
Joh.j4 dit q̃ in illo est. Sicut ꝯ cũ ait: Et ostendã
illi meipm: intelligit qz ostẽdit ⁊ patrẽ. Ita
j.Cor.j5 ⁊ in eo qꝫ dicit: Cũ tradiderit regnũ deo et
patri: intelligit qz nõ admit sibi. Qñ cum
ꝓducet credẽtes ad ꝯtemplationẽ dei ⁊ pa
tris: ꝓfecto ꝓducet ad cõtemplationẽ suã:
Joh.j4 qui dixit: Et ostẽdã illi meipm. Et ideo cõ
Ibidem seqnter cũ dixisset illi Judas: Bñe q̃d fa
ctũ est qz ostensurus es te nobis: ⁊ nõ huic
mundo? Rñdit Jesus ⁊ dixit illi: Si qs di
ligit me: sermonẽ meũ seruabit: ⁊ paꝰ meꝰ
diliget eũ: ⁊ ad illũ veniemus: ⁊ mansionẽ
apud eũ faciemꝰ. Ecce quia nõ solũ seipm
ostendit ei a quo diligit: qz simul cũ pre ve
nit ad eũ: ⁊ mãsionẽ facit apud eũ. An for
te putabit mãsionẽ in dilectore suo faciẽti
bus patre ⁊ filio: exclusus esse ab hac mãsi
one spũssanctus? Quid est ergo qꝫ superꝰ
Ibidẽ ait de spũsancto? Quẽ hic mũdus accipe
nõ potest: quoniã nõ videt illũ: nostis illũ
vos: quia vobiscũ manet: ⁊ i vobis ẽ? Nõ
itaqꝫ ab hac mansione sepatus est: de quo
Ibidem dictũ est: Vobiscũ manet: ⁊ in vobis ẽ. Si
sit forte quisqꝫ sic absurdus est: vt arbitret
cũ pater ⁊ filꝰ venerint: vt mãsionẽ apud
eũ faciãt. id est dilectorẽ suũ: discessurũ in
de spiritũ sanctũ: ⁊ tanꝯ locũ daturum esse
maioribꝰ? Sed huic carnali cogitationi oc
currit scriptura. paulo q̃ppe supius ait: Et Joh.j4
ego rogabo patrẽ: ⁊ aliũ paraclitũ dabit
vobis: vt vobiscũ sit ineternũ. Nõ ergo dis
cedit patre ⁊ filio venientibus: sed in eadem
mansione cũ ipis erit ineternũ: qz nec ille si
ne ipis venit: nec illi sine illo: sed ꝓpter insi
nuationẽ trinitatl psonarꝫ: etiã singulis no
minatis: dicunt quedã sepatim: nõ tñ alijs
sepatis intelligunt: ꝓpter eiusdẽ trinitatis
vnitatẽ: vnãqꝫ substãtiã atqꝫ deitatẽ patrꝭ
⁊ filij ⁊ spiritussancti.

Quomodo traditur sit regnũ filius patri. Ca. x

Tradet itaqꝫ regnũ deo ⁊ patri do j.Cor.j5
t minꝰ noster Jesus xps: nõ se inde
sepato: nec spũsancto: qñ ꝓducet
credẽtes ad cõtemplationẽ dei: vbi ẽ finis
oim bonarꝫ actionũ: ⁊ reqes sempiterna: et
gaudiũ qꝺ nunqꝫ auferetur a vobis. Hoc
eñ signat in eo qꝫ ait: Iterꝫ videbo vos: et Joh.j6
gaudebit coꝛ vestrũ: ⁊ gaudiũ vrm nemo
tollet a vobis. Cuius gaudij similitudinẽ ꝑ Luc.jo
signabat Maria sedẽs ad pedes dñi: ⁊ in
tenta in verbũ eiꝰ: quieta scilicet ab omni
actione: ⁊ intenta in veritatẽ scõm quendã
modũ: cuius capax est ista vita: quo tñ ꝑfigu
raret illud: qꝺ futurũ est ineternũ. Mar
tha quippe sozoꝛe sua in necessitatis actiõe
cõuersante: cuius bona ⁊ vtili: tñ cũ requi
es successerit trãsitura: ipa requiescebat in
vbo dñi: Et ideo dñs cõquerẽti Marthe Ibidem
qꝫ eam sozoꝛ nõ adiuuaret: respõdit. Ma
ria optimã partẽ elegit: que nõ auferet ab
ea. Nõ malã partẽ dixit: qꝺ agebat Mar
tha: sed istã optimam que nõ auferet. Illa
eñ que in ministerio indigentie est: cũ indi
gẽtia ipa trãsierit: auferet. Boni q̃ppe ope
ris transituri merces est requies ꝓmãsura.
In illa igit cõtemplationẽ: deꝰ erit omnia j.Cor.j5
in oibus: qz nihil ab illo aliud requiretur: ꝫ
solo ipo illustrari: ꝑfruiqꝫ sufficiet. Jdeoqꝫ Roma.8
ille in quo spiritus interpellat gemitibꝰ in Ps.26
enarrabilibꝰ: vnã iquit pticij a dño: hãc re
quirã: vt inhabitẽ i domo dñi: per omnes
dies vite mee: vt cõtempler delectationem
dñi. Cõtemplabimur eñ deũ pꝛem ⁊ filiũ j.Thi.2
⁊ spiritũ sanctũ: cũ mediatoꝛ dei ⁊ hoim: hõ j.Cor.j5
xps Jesus: tradiderit regnũ deo ⁊ patri: vt
iam non interpellet pro nobis mediatoꝛ et

sacerdos noster filius dei: & filij hois: ꝫ & ip
se inquantũ sacerdos ē: assũpta ꝓpter nos
j.Cor.j5 serui forma: subiectus sit ei qui illi subiecit
oia: vt inquantũ de⁹ est: cũ illo nos subiec
tos habeat: inquantũ sacerdos nobiscũ il
li subiectus sit. Quapꝛopt̄ cũ filij⁹ sit & de⁹
& homo: alia substãtia de⁹: alia homo. ho
mo pot⁹ in filio q̃ꝫ filij⁹ in patre: sicut caro
anime mee: alia substantia est ad aiam mea
m: q̃uis in vno homine: q̃ꝫ anima alteri⁹
Ubi.5 hois ad animã meã. Cũ ergo tradiderit re
gnũ deo & patri. id ē cũ credentes & viuen
tes ex fide ꝓ quib⁹ nũc mediatoꝛ interpel
lat: pduxerit ad cõtemplationē: cui pcipiē
de suspiram⁹ & gemimus: & trãsierit labor &
gemit⁹: iam nõ interpellabit ꝓ nobis tradi
Joh.j6 to regno deo & pri. hoc significãs ait: Hec
vobiscũ locut⁹ sum in silitudinib⁹: veniet
hoꝛa qñ iam ñ in silitudinib⁹ loquar vob:
sed manifeste de patre nũciabo vobis. id ē
iã nõ erunt similitudines: cũ visio fuerit fa
Ibidē cie ad faciē. Hoc est eñ qđ ait: sed manife
ste ō patre nũciabo vob. Ac si diceret: ma
Ubi.5 nifeste patrē ostendã vobis. Nũciabo q̃p
pe ait: quia verbũ eius est. Sequit eñ & di
Ibidē cit: Illa die in noie meo petetis: & iã dico
vobis: qꝛ ego rogabo patrē. Ipe eñ pater
amat vos: qꝛ vos me amastis & credidistis
qꝛ a deo exiui. Exiui a patre: & veni in hunc
mundũ: iterũ relinq̃ mũdũ: & vado ad pa
trē. Quid ē: A patre exiui: nisi nõ in ea foꝛ
ma qua eq̃lis sũ patri: ꝫ aliter. id est in assũ
Ubi.5 pta creatura nũoꝛ apparui. Et q̃d ē: Veni
in hũc mundũ: nisi formã serui quã me ex
inaniẽs accepi etiã peccatoꝛ: qui mũdum
istũ diligũt oculis demonstraui: Et q̃d est:
Joh.j6 Iterũ relinq̃ mundũ: nisi ab aspectu dilec
Ibidē toꝛ mũdi aufero qđ viderũt: Et q̃d ē: Va
do ad patrē: nisi doceo me sic intelligendũ
a fidelib⁹ meis quõ equalis sũ patri: Hoc
qui credũt digni habebũt pduci a fide ad
speciẽ. id est ad ipam visionē: quo pducẽs
dictus est tradere regnũ deo & patri. Fide
les quippe eius q̃s redemit sanguie suo: di
cti sunt regnũ ei⁹: ꝓ quib⁹ nũc interpellat:
tũc aũt illic eos sibi faciẽs inherere: vbi eq̃
lis ē patri: nõ iam rogabit patrē ꝓ eis. Ip
Joh.j6 se eñ iq̃t: Pater amat vos. Ex hoc eñ ro
gat quo minoꝛ ē patre: quo vero eq̃lis est:
Ubi.5. exaudit cũ patre. Cũ se ab eo q̃ dixit: Ip
se eñ pater amat vos: vtiq̃ ipe ñ separat:
sed scdm ea facit intelligi que supꝛa cõme
moꝛaui: satisq̃ insinuaui. plerũq̃ ita nomi
nari in trinitate vnãquãq̃ psonã: vt & alie

illic itelligant. Sic itaq̃ dictũ est: Ipe eñ Ubi.8
pater amat vos: vt ꝙsequẽter intelligãt & fi
lius & spũssanct⁹: nõ qꝛ mõ nos nõ amat:
qui ꝓpꝛio filio non pepcit: sed ꝓ nobis om Roma.8
nib⁹ tradidit eũ: sed tales nos amat de⁹: q̃
les futuri sumus: nõ quales sum⁹. Quales
eñ amat: tales in eternũ cõseruat: qđ tunc
erit cũ tradiderit regnũ deo & patri: q̃ nunc
interpellat ꝓ nobis vt iã nõ roget patrẽ: qꝛ
ipe pater amat nos. Quo aũt merito: nisi
fidei: qua credimus anteq̃ illud qđ ꝓmit
tatur videam⁹. Per hanc eñ quenim⁹ ad
speciẽ: vt tales nos amet: quales amat vt
simus: nõ quales odit: qui mali sum⁹: & hoꝛ
tatur ac pstat: ne tales semp esse velimus.

Qua discretione intelligẽdus sit nunc eẽ equalis patri filij⁹ nũc au tem minoꝛ. Ca.xj

Quapꝛopt̄ cognita ista regula ẽtel
ligendaꝝ scripturaꝝ de filio dei: vt
distinguam⁹ quid i eũ sonet scdm
formã dei: in q̃ equalis ē pri: & q̃d scdm foꝛ
mã serui quã accepit: in q̃ minoꝛ est patre:
nõ ꝙturbabimur tãq̃ ꝓtrarijs ac repugnã
tibus inf se sanctoꝝ sentẽtijs. Mã scdm foꝛ
mã dei equalis ē patri: & filij⁹: & spũssanct⁹:
qꝛ neuter eoꝝ creatura ē: sicut iã ostẽdim⁹.
Scdm aũt formã serui: minoꝛ ē pre: qꝛ ipse
dixit: Pater maioꝛ me ē. Minoꝛ est seipo: Joh.j4
qꝛ ō illo dictũ ē: Semetipm exinaniuit: foꝛ Phi.2
mã serui accipiẽs. Minoꝛ ē spũ sancto: qꝛ
ipe ait: Qui dixerit blasphemiã in filiũ ho Matth.j2
minis: dimittet ei. q̃ aũt dixerit in spũsctõ:
nõ dimittet ei. Et in ipo virtutes opat⁹ est
dicẽs: Si ego in spũ dei ejcio demonia: cer Luc.jj
te supuenit in vos regnũ dei. Et apud Esa
iam dicit: quã lectionẽ ipe i synagoga reci Luc.4
tauit: & de se cõpletã sine scrupulo dubita
tiõis oñdit: Spũs inq̃t dñi sup me: ꝓpter Esa.6j
qđ vnxit me: euangelizare pauperib⁹ misit
me: pdicare captiuis remissionem: ꝛc. Ad
que faciẽda iõ dicit se missũ: qꝛ spũs dñi ē Joh.j
sup eũ. Scdm formã dei: oia ꝓ ipm facta
sũt: & sine ipo factũ est nihil. Scdm formã Gal.4
serui: ipe fact⁹ est ex muliere: fact⁹ sub lege. Joh.jo
Scdm formã dei: ipe & pr vnũ sunt. Scdm Joh.6
formã serui: nõ venit facere volũtatẽ suã: ꝫ
volũtatẽ eius q̃ eũ misit. Scdm formã dei: Joh.5
sicut habet patervitã in semetipo: sic dedit
& filio vitã habere in semetipo. Scdm foꝛ
mã serui: tristis ē aia eius vsq̃ ad mortẽ: & Matth.26
pater iq̃t: si fieri pot trãseat a me calix iste. Ibidē
Scdm formã dei: ipe est verus deus: & vita
eterna. Secundũ formam serui: factus est Phil.2

obediens vsq; ad mortē: mortē aūt crucis.
Scōm formā dei: oīa q̄ habet pater: ipsius
Joh.j7 sunt: t oīa tua mea sūt inq̄t: t mea tua. Se
Joh.7 cundū formā serui: non est doctrina ipius:
sed illius qui eū misit.

Qua rōne filius dicat nescire diem et horam quā scit pater. Ca.xij

Math.24 ET de die t de hora nemo scit: neq; an
geli in celo: neq; filius: nisi pater. Hoc
em nescit: qō nesciētes facit: id est q nō ita
sciebat vt tūc discipulis indicaret: sicut di
Gen.22 ctū ē ad Abraā: Nunc cognoui q timeas
deū: id ē nūc feci vt cognosceres: qz t ipe si
bi in illa temptatiōe pbatus innotuit. Nā
t illud vtiq; dicturus erat discipulis tēpo
re opportuno: ō q̄ futuro tanq; preterito lo
Joh.j5 quēs ait: Jam nō dicā vos seruos: sed ami
cos: seruus em nescit volūtatē dñi sui. Vos
aūt dixi amicos: qz oīa q̄cūq; audiui a pa
tre meo: nota feci vobis. qō nōdū fecerat:
sed qz certo facturus erat: q̄si iam fecisset lo
Joh.j6 cutus est. Ipsis em ait: Multa vobis habeo
dicere: ꝫ nō potestis illa portare mō. Inter
que intelligit: t de die t de hora. Nā t apo
j.Cor.2 stolus. Neq; em iudicaui me inq̄t scire ali
q̄d inter vos: nisi xpm iesum: t hūc crucifi
xū. Eis em loquebat: qui capere altiora de
xpi deitate nō poterant. Quibus etiā paulo
j.Cor.3 post dicit: Nō potui vobis loqui q̄si spiri
talibus: sed quasi carnalibus. Hoc ergo inter
illos nesciebat: qō p illū scire ñ poterāt. Et
hoc solū se scire dicebat: qō eos p illū scire
oportebat. Denicq; sciebat inf pfectos: qō
j.Cor.2 inter puulos nesciebat. Ibi q̄ppe ait: Sapi
entiā loquimur inter pfectos. Eo nāq; ge
nere locutionis nescire quisq; dicit: qō oc
cultat: q̄ dicit fossa ceca q̄ occlta est. Neq;
em aliquo genere loquūtur scpture: qō in
psuetudine hūana nō inueniatur: qz vtiq;
hoibus loquūtur. Scōm formā dei dictū
Prouer.8 est: Añ oēs colles genuit me. id est añ om
Ps.j09 nes altitudies creaturaz. Et añ lucifez ge
nui te. id est añ oīa tpa t tpalia. Scōm for
Prouer.8 mā aūt fui dictū ē: Dñs creauit me i pncio
pio viaz suaz. Quia scōm formā dei dixit:
Joh.j4 Ego sum veritas. t scōm formā fui: Ego
Ibidem sum via. Quia em ipe est pmogenit⁹ a mor
tuis: iter fecit ecclie sue ad regnū dei ad vi
tam eternā: cui caput est ad imortalitatem
etiā corpis: iō creat⁹ est in pncipio viaz su
Joh.8 az in opa eius. Scōm formā em dei: pnci
Gen.j piū ē: qō t loquit nobis: In q̄ principio fe
cit de⁹ celū t terrā. Scōm formā aūt serui:
Ps.j8 Sponsus pcedēs de thalamo suo. Scōm

formā dei: primogenit⁹ omnis creature: et Colo.j
ipe añ oēs est: t omnia in illo pstāt. Scōm Ibidem
formā serui: ipe est caput corporis ecclesie. Ibidem
Scōm formā dei: dñs est glorie. Usq; ma
nifestum est: q ipe glorificet sanctos suos. Roma.8
Quos em pdestinauit hos t vocauit: t q̄s
vocauit ipos t iustificauit. Quos aūtē iu
stificauit: ipos t glorificauit. De illo q̄ppe
dictū est: q iustificet impiū: de illo dictū ē:
q sit iustus t iustificās. Si ergo quos iusti Roma.5
ficauit: ipos t glorificauit: qui iustificat ipe Roma.8
t glorificat q̄ est vt dixi dñs glorie. Scōm
formā tū serui satagētibus discipulis de glo Math.20
rificatiōe sua rūdit: Sedere ad dexterā vl
ad sinistrā nō est meū dare vobis: sed qui
bus paratū est a patre meo. Quod aūt pa
ratū ē a patre eius: t ab ipo filio paratum
est: quia ipe t pater vnū sūt. Jam em ostē Joh.jo
dimus in hac trinitate p multos diuinarū
locutionū modos: etiam de singulis dici q
oīm ē: ppter inseparabilē operationē vnius
eiusdēq; substātie: Sic t de spiritu sancto
Joh.j6 dicit: Cū ego iero: mittā eū ad vos. Nō di
xit: mittem⁹: ꝫ ita quasi tantū filius eū mis
surus esset: t non pater: cū alio loco dicat:
Joh.j4 Hec locutus sum vobis apud vos manēs:
Aduocat⁹ aūt ille spiritus scilicet quē mittet
pater in nomine meo: ille vobis declarabit
omnia. Hic rursus ita dictū est: quasi non
eū missurus esset t filius: ꝫ tantū pater. Si
Math.20 cut ergo ista: ita t illud qō ait: ꝫ quibus pa
ratū est a patre meo: cū patre se itelligi vo
luit: parare sedes glorie quibus vellet. Ez
dicit aliqs. Ille cū de spiritu sancto loque
ret ita se missurū ait vt nō negaret patrē mis
surum: t alio loco ita patrē: vt nō negaret
se missurū: hic vero apte ait: nō est meū da Ibidem
re vobis: atq; ita secut⁹ a patre dixit ista p
parata. Sed hoc est qō pstrinximus scōm
formā serui dictū: vt ita intelligeremus: nō
est meum dare: ac si diceret: nō ē humane
potestatis hoc dare: vt p illud intelligatur
hoc dare: p qō deus t equalis est pri. Nō Ubi.s
est inquit meū dare. id ē: nō humana pote
state ista do: sed quibus patū ē a patre meo.
Sed iā tu intellige: qz si omnia que habet Joh.j7
pater mea sūt: t hoc vtiq; meū est: t cū pa
tre ista paraui. Nam t illud quero quō dic
tū sit: Si q̄s nō audit verba mea: ego non Joh.j2
abiudicabo eū. Fortassis em ita hic dixit:
Ego nō iudicabo illum: quēadmodū ibi:
Nō est meū dare. Sed qō hic sequit: Nō Ibidem
em veni inquit vt iudicē mundum: sed vt
saluum faciam mūdū. Deinde adiungit t

Joh.12 dicit: Qui me spernit ⁊ non accipit verba
mea: habet q̄ se iudicet. Hic iā itelligerem⁹
Ibidē patrē: nisi adiungeret ⁊ diceret: Uerbū qđ
locutus sū: ipm iudicabit illū in nouissimo
die. Quid igit iā nec filius iudicabit: quia
Ubi.s dixit: Ego ñ iudicabo illū: nec pater: ꝫ ver
bum qđ locut⁹ est fili⁹: imo potius audi ad
Ibidē huc qđ sequitur. Quia ego inq̄t nō ex me
locutus sum: sed ille qui me misit pater: ille
mādatū mihi dedit quid dicā aut quid lo-
quar: ⁊ scio q̄ mandatū ei⁹ vita eterna est.
Ibidē Que ego loquor ita vt dixit mihi pater sic
loq̄r. Si ergo nō iudicat fili⁹: sed verbū qđ
locut⁹ ē filius. Jō aūt iudicat verbū qđ lo
cut⁹ est filius: q̄ nō ex se locut⁹ est fili⁹: sed
qui misit eum pater mandatū dedit ei quid
dicat: ⁊ quid loquat: pater vtiq̄ iudicat cu
ius verbū est quod locut⁹ est fili⁹: atq̄ ipm
verbū patrī idē est fili⁹ ipe. Nō em̄ aliud ē
mandatū patris: aliud verbū patris. Nā ⁊
verbū ꝫ appellauit ⁊ mandatū. Videam⁹
Ubi.s ergo ne forte q̄ ait: Ego ñ ex me locut⁹ sū:
hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus
sum. Si em̄ verbū patrī loquitur: seipm lo
quit: quia ipe est verbū patris. plerūq̄ em̄
dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi
q̄ eū genuerit pater: nō vt tanq̄ iam existē
ti ⁊ nō habenti dederit aliq̄d: sed ipm dedis
se vt haberet: genuisse ē vt esset. Nō em̄ sic
creatura: ita dei fili⁹ ante incarnationem: ⁊
Joh.j ante assumptā creaturā vnigenitus: p quē
facta sunt oīa: aliud ē: ⁊ aliud habet: ꝫ hoc
ipm ē: qđ est id qđ habet. Qđ alo loco ma
nifestius dicit: si q̄s ad capiēdū sit idone⁹:
Joh.5 vbi ait. Sicut habet pater vitā i semetipo:
ita dedit vitā habere filio i semetipo. Nec-
q̄ em̄ iā existenti ⁊ vitā non habenti dedit vt
haberet vitā in semetipso: cū eoipso qđ est
vita sit. hoc ē ergo dedit filio vitam habere
in semetipo: genuit filiū: incōmutabilē vitā
1.Joh.5 qđ est vita eterna. Cū ergo verbū dei sit fi-
li⁹ dei: ⁊ filius dei sit ver⁹ de⁹: ⁊ vita eterna:
sicut in epistola sua dicit Joānes: etiā hic
Joh.12 qđ aliud cognoscim⁹: cū dic dñs: vbuz qđ
locutus suz: ipm iudicabit eū in nouissimo
die: ⁊ ipm verbū patris verbuz esse dicit: ⁊
mandatū patris ipmq̄ mandatū vitā eter
Ibidē nam: Et scio inquit q̄ mandatū eius vita
eterna est. Quero itaq̄ quō intelligamus:
Ibidē Ego nō iudicabo: sed verbū qđ locut⁹ suz
iudicabit: qđ ex cōsequētib⁹ apparet ita di
ctum: ac si diceret: ego nō iudicabo: ꝫ ver-
bum patris iudicabit. verbum autē patrī
est ipe filius dei. Siccine intelligendū est:
ego nō iudicabo: ꝫ ego iudicabo: quomō
istud pōt esse ver: nisi ita: ego scz nō iudica
bo ex potestate humana: q̄ filius hominis
sum: ꝫ ego iudicabo ex potestate verbi: q̄
fili⁹ dei sū. Aut si cōtraria ⁊ repugnātia vi
dētur: ego nō iudicabo: sed ego iudicabo:
q̄d illinc dicim⁹: vbi ait: Mea doctrina nō
Joh.7 est mea: quomō mea: quomō nō mea: Nō
em̄ dixit: ista doctrina nō est mea: sed mea
doctrina nō est mea: quā dixit suā: eandez
dixit nō suā. Quō istud verū est: nisi scōm
aliud suā dixerit: scōm aliud ñ suā. Scōm
formā dei suā: secunduz formā serui nō su-
am. Cū em̄ dicit: nō est mea sed ei⁹ qui me
Ibidē misit: ad ipm verbū nos fecit recurrere. do
ctrina em̄ patrī est verbū patris qui est vni
Joh.ji cus fili⁹. Quid sibi ⁊ illud vult: q̄ in me cre
dit: nō in me credit: quō in ipm: quō nō in
ipm: quō tā ꝓtrariū sibiq̄ aduersuz pōt in
Ubi.s telligi: qui in me credit inq̄t nō in me credit
sed in eū qui me misit: nisi ita intelligas: q̄
in me credit: nō in hoc qđ videt credit: ne
sit spes nr̄a in creatura: ꝫ in eo qui suscepit
creaturā i qua humanis oculis appareret:
ac sic ad se equalē patri cōtemplandum p
fidem corda mūdaret. Ideoq̄ ad patrē re
ferēs intentionē credentium ⁊ dicēs: nō in
me credit: sed in eū q̄ me misit: nō vtiq̄ se a
patre: id ē ab illo qui eū misit voluit sepa-
ri: sed vt sic in eū crederet: quō in patrem cui
Joh.14 equalis ē. Qđ apte alio loco dicit: Creditē
in deū ⁊ in me credite: id est sicut creditē in
Joh.10 deū: sic ⁊ in me: q̄ ego ⁊ pater vnus deus:
Joh.12 Sicuti ergo hic tāq̄ abstulerit a se fidē ho
minū: ⁊ in patrē trāstulerit: dicendo: nō in
Matt.10 me credit: ꝫ in euz qui me misit: a quo tñ se
vtiq̄ nō sepauit. Sic etiā qđ ait: nō est me-
um dare sed quib⁹ paratū est a patre meo:
Joh.12 puto clarere scōm quid vtrūq̄ accipiēduz
sit. Tale ē em̄ ⁊ illud: ego nō iudicabo: cū
ipe iudicatur⁹ sit vuos ⁊ mortuos. ꝫ q̄ nō
ex potestate humana ꝓpterea recurrēs ad
deitatē: sursum erigit corda hoim: ꝓpter q̄
subleuanda descēdit.

¶ De vnitate psone filij dei ⁊ filij homis: siue i gloria siue in humilitate. Ca. xiij

Si tñ ipe idem esset fili⁹ hominis p-
pter formaz serui quā accepit q̄ ē fili⁹
dei ꝓpter dei formaz in qua est: nō diceret
aplūs Paul⁹ de ꝓnciplb⁹ hui⁹ seculi: Si
em̄ cognouissēt: nūq̄ dñm glie crucifixis-
sent. Ex forma em̄ serui crucifixus est: ⁊ tñ
dñs glie crucifix⁹ ē. Talis em̄ erat illa sus-
ceptio q̄ deū hoiem faceret: ⁊ hoiem deū.

quid tñ ꝓpter q̄d: ꝛ quid ſecundū q̄d dica
tur: adiuuāte dño: prudēs ꝛ diligēs ꝛ pius
lector intelliget. Nam ecce diximus: quia
ſcōm id qō deus eſt: glorificat ſuos. ſcōm
hoc vtiq; qō dñs glorie eſt: ꝛ tñ dñs glorie
crucifixus eſt: q̄ recte dicit ꝛ de⁹ crucifix⁹:
nō ex virtute diuinitat̄: ſ ex infirmitate car
nis. ſicut dicimus: q̄ ſcōm id qō de⁹ eſt ꝛ
dicat: hoc eſt ex ptāte diuina: nō humana.
Et tñ ipe homo iudicaturus eſt: ſicut dñs
glorie crucifixus eſt. ita eñ apte ait: Cū ve
nerit filius hois in gloria ſua: ꝛ oēs angeli
ei⁹ cū eo: tūc cōgregabunt ante eū oēs gē
tes: ꝛ cetera. que de futuro iudicio vſq; ad
vltimā ſententiā in eo loco p̄dicant. Et iu-
dei q̄ppe q̄ in malicia ſua pſeuerāt̄es: in illo
iudicio puniēdi ſunt. ſicut alibi ſcriptū eſt:
Videbunt in quē pupugerūt. Cū eñ ꝛ bo
ni ꝛ mali viſuri ſunt iudicē viuorū ꝛ mortu
orū: proculdubio eū videre non poterunt
mali: niſi ſcōm formā qua filius hois eſt: ſ
tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humi
litate in qua iudicat⁹ eſt. Cetex illā dei for
mam in qua eq̄lis eſt patri ꝓculdubio im-
pij nō videbūt. Nō eñ ſunt mūdicordes.
Beati eñ mundicordes: q̄ñ ipſi deū vide
būt. Et ipa viſio ē facie ad faciē: q̄ ſummū
premiū ꝓmittit iuſtis. ꝛ ipa fiet: cū tradet
regnū deo ꝛ patri. in quo ſue forme viſionē
vult intelligi: ſubiecta deo vniuerſa creatu
ra: ꝛ ipa in qua filius dei filius hois factus
eſt. Quia ſcōm hāc ꝛ ipe fili⁹ tūc ſubiectus
illi erit: qui ei ſubiecit omnia: vt ſit de⁹ om-
nia in omnibus. Alioquin ſi fili⁹ dei iudex
in forma qua equalis ē patri: etiā impijſ cū
iudicaturus eſt apparebit: Quid eſt q̄ō p
magno dilectori ſuo pollicet dicēs: Et ego
diligā eū: ꝛ oſtedā meipm illi. Quapropt
fili⁹ hois iudicatur⁹ ē: nec tñ ex hūana ptā
te: ſed ex ea qua filius dei eſt. Et rurſus fili
us dei iudicatur⁹ eſt: nec tñ in ea forma ap
parens: in qua de⁹ eſt equalis patri: ſed in
ea qua fili⁹ hois eſt. Itaq; vtrūq; dici pōt:
ꝛ fili⁹ hois iudicabit: ꝛ nō fili⁹ hois iudica
bit. Quia filius hois iudicabit: vt verū ſit
q̄ō ait: Cū venerit fili⁹ hois: tūc ꝯgregabū
tur ante eū oēs gentes. Et nō fili⁹ hois iu-
dicabit: vt vex ſit q̄ō ait: Ego ñ iudicabo:
Et ego nō quero gloriā meā: eſt q̄ querat ꝛ
iudicet. Nā ſcōm id qō ī iudicio nō forma
dei. ſed forma filij hois apparebit: nec ipſe
pat̄ iudicabit. Scōm hoc eñ dictū ē: Pa
ter nō iudicat quēquā. ſed omne iudicium
dedit filio. Q̄ō vtrū ex illa locutione dictū
ſit: quā ſupra cōmemorauim⁹: vbi ait: Sic
dedit filio habere vitā ī ſemetipo: vt ſignifi
caret q̄ ſic genuit filiū: An ex illa ō qua lo
quit ap̄s dicēs: Propt̄ qō eū ſuſcitauit: ꝛ
donauit ei nomē q̄ eſt ſup oē nomē. Hoc
eñ de filio hois dictū eſt: ſcōm quē dei fili⁹
excitat⁹ eſt a mortuis. Ille quippe in forma
dei equalis ē pri: ex q̄ ſe exinaniuit: formā
ſerui accipiēs. in ipa forma ſerui ꝛ agit ꝛ pa
titur ꝛ accipit: q̄ ꝓſequenter ꝓtexit apoſto-
l⁹: Humiliauit ſe fact⁹ obediēs vſq; ad mor
tē: mortē aūt crucis: ꝓpt̄ qō de⁹ illū exalta
uit: ꝛ donauit ei nomē q̄ eſt ſup omne no-
mē: vt in noie ieſu oē genu flectat̄: celeſtiū
terreſtriū ꝛ infernoꝝ: ꝛ oīs lingua cōfiteat̄:
q̄ dñs ieſus xp̄s in gloria ē dei p̄ris: Utrū
ergo ſcōm illā: an ſcōm iſtā locutionē dic-
tū ſit: Oē iudiciū dedit filio: ſatis hinc ap-
paret: q̄ ſi ſcōm illud diceret ſcōm qō dic-
tū eſt: Dedit filio habere vitā ī ſemetipſo:
nō vtiq; diceret: pater nō iudicat quēquā.
Scōm hoc eñ q̄ equalē pater genuit filiū
iudicat cū illo. Scōm hoc ergo dictū eſt q̄
in iudicio nō in forma dei: ſ forma filij hois
apparebit. Non quia nō iudicabit qui de-
dit omne iudiciū filio. cū de illo dicat fili⁹:
Eſt qui querat ꝛ iudicet. ſed ita eſt dictum:
Pater ſi iudicat quēq;: ſed omne iudiciū
dedit filio: ac ſi diceret. Patrē nemo vide
bit in iudicio viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ: ſed omnes
filiū: q̄ filius hois eſt vt poſſit ꝛ ab impijs
videri. cū ꝛ illi videbūt in quē pupugerūt.
Q̄ō ne conijcere poti⁹ q̄ſ apte demōſtrare
videamur: ꝓferem⁹ eiuſdē dñi certā mani
feſtāq; ſententiā: qua oſtēdamus ipam fu-
iſſe cām vt diceret: Pat̄ nō iudicat quēq;:
ſed omne iudiciū dedit filio: q̄ iudex in for
ma filij hois apparebit: que forma nō ē pa-
tris ſed filij. Nec ea filij in qua equalis eſt
patri: ſed in q̄ minor eſt patre: vt ſit in iudi-
cio conſpicu⁹ ꝛ bonis ꝛ malis. Paulo eñ
poſt dicit: Amē dico vobis: quia qui ver
bum meū audit ꝛ credit ei qui miſit me: ha
bet vitā eternā: ꝛ in iudiciū nō veniet: ſed
trāſit a morte in vitā. Hec vita eterna ē illa
viſio que nō ptinet ad malos. Deinde ſeq̄
tur: Amen amē dico vobis: q̄ veniet hora
ꝛ nunc eſt: cū mortui audient vocē filij dei:
ꝛ qui audierint viuent. Et hoc ꝓprium eſt
piorū: qui ſic audiūt de incarnatione eius:
vt credāt q̄ filius dei eſt. id eſt ſic eū ꝓpter
ſe factum accipiunt minorē patre in forma
ſerui: vt credāt q̄ equalis eſt patri in for-
ma dei. Et ideo ſequitur: ꝛ hoc ipm cōmē-

Ibidē
Phi.2
Ibidem
Ibidē
Joh.5
Ibidem
Joh.5
Joh.8
Joh.5
Zacha.12
Joh.5
Ibidē
Ibidem

Joh.5 dās dicit: Sicut pater habet vitā in semet ipso: ita dedit t filio vitam habere in semet ipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua venturꝰ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit t impijs t iustis. Sequit eñ
Ibidē t dicit: Et potestatē dedit ei iudicium facere: qñ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nam qz filius dei est equalis patri: non accepit hanc potestatē iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit autē illā: vt boni t mali eū videant iudicātē: qz filius hominis est. Visio quippe filij hominis exhibebit t malis. Nā visio forme
Matb.5 dei nō nisi mūdis corde: qz ipi deū videbūt. id est solis pijs exhibebit: quorū dilectioni hocipm ꝓmittit: qz seipm ostēdet illis. Et
Joh.5 ideo vide quid sequat: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos ꝓhibet mirari: nisi illud qđ reuera mirat omnis qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei potestatē iudicium facere qz filius hominis est: cū magt quasi hoc expectaret vt diceret: qñ filius dei est. Dz qz filiū dei scōm id qđ in forma dei equalis ē patri videre iniqui non pñt. Oportet autē vt iudicē viuorū t mortuorum corā quo iudicabunt: t iusti videant t
Ubi.s. iniqui: Nolite inquit hoc mirari: qñ venit hora in qua omnes qui in monumētis sūt audient vocem eius: t ꝓdiēt qui bona gesserunt in resurrectionē vite: qui mala gesserunt in resurrectionē iudicij. Ad hoc ergo oportebat vt ideo acciperet hanc potestatem qz filius hoīs est: vt resurgētes omnes viderent eum in forma in qua videri ab hominibus potest: sed alij ad damnationem: alij ad vitam eternā. Que est aūt vita eterna: nisi illa visio que nō cōceditur impijs:
Joh.j7 vt cognoscāt te inquit vnū verum deum: t quē misisti iesum xp̄m. Quō t ipm iesum xp̄m: nisi quēadmodū vnū verū deū qui ostēdet seipm illis: Nō quomō ostendet se etiā puniendis in forma filij hoīs: scōm illā visionē bonus ē. scōm quā visionē deus
Ps.72 apparet mūdis corde: qñ q̄z bonꝰ deus isrl rectis corde. Quādo aūt iudicē videbūt mali: non eis videbit bonus: qz non ad eū
Apoc.j gaudebunt corde: sed tūc se plangent omnes tribus terre. in numero vtiq̄z oīm maloz t infideliū. Propt hoc etiā illi qui eū dixerat magistrū bonū: querēs ab eo cōsili
Matb.j9 um ꝓsequēde vite eterne. respōdit: Quid me interrogas de bono. nemo bonus nisi vnus deus. cū t hominē alio loco dicat bo
Matb.j2 num ipe dñs: Bonus homo inquit de bono thesauro cordis sui ꝓfert bona: t malꝰ homo de malo thesauro cordis sui profert mala. Sed qz ille vitam eternā querebat. Talis autē eterna est in illa cōtemplatione: qua nō ad penā videtur deus: sed ad gaudium sempiternum. t nō intelligebat cum quo loquebat: qui tantūmō filiū hominis arbitrabat. Quid me interrogas inquit ō Mat
bono. id est istā formā quā vides quid interrogas de bono: t vocas me scōm qđ vides magistrū bonum. hec forma filij hoīs est: hec forma accepta est: hec forma apparebit in iudicio: non tm iustis: ꝫ t impijs. t huius forme visio non erit in bonū eis qui male agūt. Est aūt visio forme mee in qua cum essem: non rapinam arbitratꝰ sum esse Phil.
equalis deo: sed vt hanc acciperē meipm exinaniui. Ille ergo vnus deus pater t filius t spiritussanctus: qui nō apparebit nisi ad gaudiū qđ nō auferetur a iustis. Cui
gaudio futuro suspirabat qui dicit: Vnaz Ps.
petij a dño hanc requirā: vt inhabitē in domo dñi ꝑ omnes dies vite mee: vt cōtempler delectationē dñi. Unus ergo deus ipse est solus bonus. ad hoc qz nemo eū videt ad luctū t planctū: sed tantū ad salutem t leticiam verā. Scōm illā formā si me intelligis: bonus sum. Si aūt scōm hāc solā: qđ me interrogas de bono: si inter illos es qui videbūt in quē pupugerūt: t ipa visio malū eis erit: qz ꝓnalis erit. Ex ista sententia dixisse dñm: qđ me interrogas de bo Mat
no: nemo bonꝰ nisi vnꝰ deꝰ. His documētis q̄ cōmemorauī ꝓbabile est: qz illa visio dei qua ꝓtemplabimur incōmutabilē atq̄z hūanis oculis inuisibilē dei substātiā q̄ solis sctis ꝓmittit: quā dic apls paulꝰ: facie ad j.Cor.
faciē. t de q̄ dic apls ioānes: Dilect ei erimꝰ j.Joh.
qñ videbimꝰ eū sicuti est. et de q̄ dicitur: Vnā petij a dño hāc requirā: vt ꝓtempler Ps.2
delectationē dñi. t d q̄ dic ipe dñs: Et ego diligā eū t ostendā meipm illi. t ꝓpter quā Joh.j
sola fide corda mūdamꝰ: vt simꝰ beati mūdicordes: qñ ipi deū videbūt. Et si q̄ alia Matb.
de ista visione dicta sunt: que copiosissime sparsa ꝑ omnes scripturas inuenit: quisq̄s ad eam querēdā: oculum amoris intēdit: sola est summū bonū nostrū: cuiꝰ adipiscēdi causa ꝓcipimur agere quicquid recte agimus. Cū vero illa filij hoīs q̄ ꝓnuncia Matb.
ata est: cū ꝓgregabunt oēs gentes ante eū t dicent ei: Dñe qñ te vidimus esurientē t sitientē t cetera. nec bonū erit ipijs q̄ mittent in ignē eternū. nec sūmū bonū erit iust.

buisset ille sapiens ministros collaborãtes secũ in opere bono: nec tñ eadem volũtate deo seruientes: sed ad carnaliũ cupiditatũ suaꝝ mercedẽ puenire cupiẽtes: vel incõmoda carnalia ꝛeuitãtes: Adhibuisset etiã iumẽta si hoc exigeret illius opis implendi ꝓcuratio: que vtiqꝫ iumẽta irrõnalia essent aiantia: nec ideo mouerent mẽbra sub sarcinis: q aliq̃d de illo bono ope cogitarent: ſz naturali appetitu sue voluptatis et ꝛeuitatiõe molestie. Postremo adhibuisſz etiã ipa corꝓrea oñi sensu carẽtia: que illi opi essent necessaria: frumẽtũ scz ⁊ vinũ: et oleum: vestem: nummũ: codicem: et si qua hmõi. In his certe oñib⁹ in illo ope versantib⁹ corꝓib⁹: sive animatis: sive inanimatis: q̃cũqꝫ mouerẽt attererẽt: repararẽt: exterminarent: reformarẽt: alio atqꝫ alio mõ: locis ⁊ tpib⁹ affecta mutarẽt: non alia esset istoꝝ oñm visibiliũ ⁊ mutabiliũ factoꝝ causa: nisi illa inuisibilis et incõmutabilis volũtas dei per animã iustã: sicut sedẽ sapiẽtie cũctis vtens: et malis rõnalibus ⁊ irrõnalibus animis: et postremo corꝓib⁹: sive que illis inspirarent ⁊ animarent: sive oñi sensu carẽtib⁹: cũ primit⁹ vteret ipsa bona aĩa ⁊ sancta: quã sibi ad piũ ⁊ religiosuꝫ obsequiũ subdidisset. Qꝛ ergo de vno sapiẽte q̃uis adhuc mortale corpus gestante: q̃uis ex parte vidente posuim⁹ exẽpli gr̃a: hoc de aliqua domo vbi aliquoꝝ taliũ societas est: hoc de ciuitate: vel etiaꝫ de orbe terraꝝ licet cogitare: si penes sapientes sancteqꝫ ac pfecte deo subditos sit principat⁹ ⁊ regimẽ rerum humanarũ.

De puidẽtia dei qua subiectioni sctõrũ p̃sidet angelorũ. Ca. iiij.

Ea hoc qꝛ nõdũ est. Oportet enim nos in hac pegrinatiõe prius mortaliter exerceri: et p vires mãsuetudinis ⁊ patientie in flagellis erudiri: vt illã ipam supnã atqꝫ celestẽ vnde pegrinamur patriã cogitem⁹. Illic enim dei voluntas: qui facit angelos suos spũs: et ministros suos ignẽ ardentẽ in spiritib⁹ summa pace atqꝫ amicitia copulatis: et in vnã volũtatẽ quodam spiritali caritatis igne cõflatis: tãqꝫ in excelsa ⁊ sctã ⁊ secreta sede pesidẽs: velut in domo suo: ⁊ in tẽplo suo. Inde sẽbusdã ordinatissimis creature motib⁹: primo spiritalib⁹: deinde corꝓalib⁹ p cũcta diffundit: et vtitur oñib⁹ ad incõmutabile arbitrium sententie sue: sive incorꝓreis: sive corꝓeis reb⁹: sive rõnalibus: sive irrõnalibus spiritibus: sive bonis p eius gratiã: sive malis p ꝓpriã voluntatẽ. Sed quẽadmodũ corꝓa crassiora et inferiora p subtiliora ⁊ potẽtiora quodã ordine regunt: ita oñia corꝓa p spũm vite. Et spũs vite irrõnalis p spm̃ vite rõnalẽ: et spũs vite rõnalis deseror atqꝫ peccator p spũm vite rõnalẽ piũ ⁊ iustum: ⁊ ille p ipsum deũ: ac sic vniuersa creatura per creatorẽ suũ: ex quo: et p quẽ: ⁊ in quo etiã cõdita ⁊ instituta est: ac p hoc volũtas dei est: prima ⁊ summa causa oñi corꝓaliũ specierũ atqꝫ motionũ. Nihil enim fit visibiliter ⁊ sensibiliter: q̃ nõ ex interiore inuisibili atqꝫ intelligibili aula sũmi imperatoris: aut iubeat: aut permittat fm ineffabilẽ iustitiã ꝓmioꝝ atqꝫ penaꝝ: gratiaꝝ: et retributionũ in ista totius creature amplissima quadã immẽsaqꝫ republica. Si g̃ ap̃ls paulus q̃uis adhuc portaret sarcinam corꝓis: quod corrumpit et aggrauat animã: q̃uis adhuc ex parte atqꝫ in enigmate videret: optans dissolui ⁊ esse cũ xp̃o: et in semetipo ingemiscẽs adoptionẽ expectãs redẽptionem corꝓis sui: potuit tñ significãdo ꝓdicare dñm iesum xp̃um: aliter per linguam suã: aliter p epistolam: aliter p sacramentũ corꝓoris ⁊ sanguinis ei⁹. Nec linguã q̃ppe eius: nec mẽbranas: nec attramẽtũ: nec significantes sonos lingue editos: nec signa litterarũ cõscripta pelliculis: corꝓus xp̃i et sanguinẽ dicim⁹: sed illud tantũ q̃ ex fructib⁹ terre acceptũ: ⁊ ꝓece mystica cõsecratum: rite sumim⁹ ad salutẽ spiritalẽ in memoriã pro nobis dñice passionis. Q̃ cũ p man⁹ hoium ad ista visibilẽ speciẽ pducit: non sanctificat vt sit tam magnũ sacramẽtum: nisi operãte inuisibiliter spũ dei: cum hec oñia q̃ per corꝓales mot⁹ in illo opere fiunt: deus operet: mouẽs primitus inuisibilia ministroꝝ: sive animas hoim: sive occultoꝝ spirituũ sibi subditas seruiẽtes: q̃d mirũ si etiã in creatura celi et terre: maris ⁊ aeris: facit deus que vult sensibilia atqꝫ visibilia: ad seipsum in eis sicut oportere ipse nouit significãdũ et demõstrandũ: nõ ipsa sua q̃ est apparẽte substãtia: q̃ oñino incõmutabilis est: oñibusqꝫ spiritib⁹ quos creauit interius secretiusqꝫ sublimioꝝ.

Ps. 103

Sap. 9
j. Cor. 13
Phil. 1
Roma. 8

De cõse. dis. 2

Qꝛ opere dei oñis creatura administrat: quo et mira multa ordini cõsuetudinis inserunt. Ca. v.

Ieni diuina totã spiritalẽ corꝓalemqꝫ administrãte creaturã: oim annoꝝ certis dieb⁹ aduocãt aque

maris:et effundunt sup faciē terre. Sed cū
hoc orante sctō helia factū est:qz p̄cesserat
tā cōtinua:z tā lōga serenitas: vt deficerēt
3.Regl.j8 fame hoies. Hec ea hora qua ille dei seruꝰ
orauit:aer ipse aliq̄ humida facie mox futu
re pluuie signa p̄tulerat:cōsecutis tantis et
tam velociter imbrib⁹:apparuit vis diui-
na:quibꝰ illud dabat dispēsabaturq̄ mira
culū. Itaq̄ deus opat solēnia fulgura atq̄
Exo.j9 tonitrua. Sz qz in mōte syna inusitato mō
fiebāt: vocesq̄ ille nō strepitu cōfuso ede-
bant: sz ex eis quedā signa dari certissimis
indicijs apparebat:miracula erāt. Quis at
trahit humorē per radicē vitis ad botrū et
j.Cor.3 vinū facit: nisi deus:qui z hoie plantāte et
rigāte incremētū dat:Sed cū ad nutū dñi
Joh 2 aqua in vinū inusitata celeritate conuersa
est:etiā stultis fatentib⁹ vis diuina declara
ta est. Quis arbusta fronde ac flore vestit
solēnit:nisi deus:Uerū cū floruit virga sa
cerdotis aaron:collocuta est quodāmō cū
dubitāte humanitate diuinitas. Et linguis
certe oīnub⁹:et oīnub⁹ animaliū carnib⁹ gi-
gnēdis atq̄ formādis cōmunis est terrena
Gene.j materies. Et quis ea facit: nisi qui dixit vt
hec terra ꝓduceret: et in eodē verbo suo q̄
Exo.4 creauit regit atq̄ agit:Sed cū eandē mate
riā ex virga moysi in carnē serpētis proxi-
me ac velociter vertit:miraculū fuit rei qui
dē mutabilis:ꝺ tū inusitata mutatio. Quis
aūt animat quecq̄ viua nascētia:nisi q̄ z illū
serpētē ad horā sic opus fuerat animauit:

Qz deus omnē creaturā corporalem animare cognoscit in vteris matrum. Capitu.vj.

Et quis reddidit cadaueribꝰ ani-
e mas suas:cū resurgerēt mortui: ni
si qui animat carnes in vteris ma-
trū: vt oriant morituri: Simuliter et de cō-
muni materia:que in causis mūdialibꝰ cōsi
stit:subito ad tps prodire arietē z columbā
ꝓstituit:quibꝰ vnus vigor carneus z in tpe
et ex tpe accessionis z recessiōis: nō dispar
ꝺ inusitatꝰ apparuit. Sz cū fiunt illa ꝓtinua
to quasi quodā fluuio labentiū manātiūq̄
rez:z ex occulto in ꝓmptū:atq̄ ex ꝓmptu
in occultū:vsitato itinere trāseuntiū natu-
ralia dicūt. Cū vo āmonētis hoib⁹ inusita
ta mutabilitate ingerūt:magnalia noiant.

De miraculis que magicis artibus fiunt. Capitulū.vij.

Jc video quid infirme cogitationi
b possit occurrere: cur sez ista mira-
cula etiam magicis artibus fiant:
Nam et magi pharaonis similiter serpētes Exo.7
fecerūt:z alia similia. Sz illud amplius est
admirādū:quō magoz illa potētia que ser Jbidē.8
pētes facere potuit:vbi ad muscas minutis
simas vētū ē: oīno defecit. Scyniphes enī
muscule sūt breuissime: qua tertia plaga su
perbus pl⁹ egyptioz cedebat. Jbi certe
deficiētes magi dixerūt:Digit⁹ dei est hic. Jbidem.
Uñ intelligi dat: ne ipsos quidē trāsgresso
res angelos et aereas ptātes: in imam istā
caliginē: tāq̄ in sui generis carcerē:ab illi⁹
sublimis etheree puritatis habitatōe detru
sas: per quas magice artes possūt quicq̄d
pñt valere aliq̄d nisi data desup ptāte. Ba
tur aūt vel ad fallēdos fallaces:sic in egy-
ptios:et in ipsos etiā magos data est: vt in
eoz spirituū seductiōe viderent admirādi:
a quibꝰ fiebāt a dei veritate damnādi: vel
ad admonēdos fideles:ne tale aliq̄d face-
re pro magno desiderēt. ꝓpter qꝺ etiā no-
bis scripture auctoritate sūt ꝓdita: vel ad
exercendā: ꝓbandā manifestādāq̄ iustoz
patientiā. Hecq̄ enī parua visibiliū miracu
loz potētia:iob cūcta que habebat amisit:
et filios:z ipsam corpis sanitatē.

Quicquid angeli trāsgressores mali faciūt:nō ipis seruiūt ad nu-
tū creature corpales: sz deo a quo
datur potestas. Capi.viij.

Nec ideo putandū est istis trāsgres-
soribꝰ angelis ad nutū seruire hāc
visibiliū rerū materiā:sed deo po-
tius a quo hec ptās datur: quātū in sublti-
mi et spiritali sede incōmutabilis iudicat.
Nam z dānatis iniquis etiā in metallo ser
uiūt aqua z ignis z terra: vt faciāt inde qꝺ
volunt:sz quātū sinitur. nec sane creatores
illi mali angeli dicēdi sunt: qz per illos ma-
gi resistentes famulo dei: ranas z serpentes
fecerūt. Non enī ipsi eas creauerūt. Om-
niū q̄ppe rez que corpaliter visibiliterq̄ na
scunt:occulta quedā semina in istis corpo-
reis mūdi huius elemētis latent. Alia sunt
enī hec iam ꝓspicua oculis nris ex fructib⁹
et animātib⁹: alia vo illa occulta istorū se-
minū semina. Uñ iubente creatore ꝓduxit
aqua ꝓma natatilia et volatilia. Terra aūt
prima sui generis germina:et prima sui ge-
neris animalia. Hecq̄ enī tūc huiuscemodi
fetus ita producti sunt: vt in eis que ꝓduc-
cta sunt: vis illa cōsumpta sit: sz plerumq̄
desunt cōgrue temperamētoz occasiones:
quibꝰ erumpāt z species suas pagāt. Ecce
enī breuissimꝰ surculus semē est. nā conue-

nienter mãdatus terre arborẽ facit. Huius autẽ surculi subtilius semẽ aliqũ eiusdẽ generis granũ est: et hucusq; nobis visibile. Jam vo huius etiã grani semẽ: q̃uis oculis videre nequeam⁹: rõne tñ conijcere possum⁹: qz nisi talis aliqua vis esset in istis elemẽtis: nõ plerũq; nascerent ex terra q̃ ibi seminata nõ essent. Nec animalia tam mlta: nulla mariũ: feminarũq; cõmixtiõe precedẽte: siue in terra: siue in aqua. que tñ crescunt: et coeundo alia parũt: cũ illa nullis coeuntib⁹ parẽtib⁹ orta sint. Et certe apes semina filioz nõ cocundo cõcipiũt: sz tãq; sparsa p terras ore colligũt. Jnuisibiliũ enĩ seminũ creator: ipe creator est oim rez: qñ quecũq; nascẽdo ad oculos nros exeunt: ex occultis seminib⁹ accipiũt progrediẽdi primordia. et incremẽta debite magnitudinis distinctiõesq; formarũ: ab originalib⁹ tãq; regulis sumũt. Sic g̃ nec parẽtes dicimus creatores hoim: nec agricolas creatores frugũ: q̃uis eoz extrinsecus adhibitis motib⁹ ista creanda dei virtus interius operetur. Jta nõ solũ malos ꝫ nec bonos angelos fas est putari creatores. si pro subtilitate sui sensus ꝛ corpis: semina rerũ istaz nobis occultioza nouerũt: ꝛ ea per congruas temperatiões elemẽtorũ latẽter spargunt: atq; ita gignendaz rerũ: ꝛ accelerãdoz incremẽtoz prebẽt occasiones. Sed nec boni hec nisi quantũ deus iubet: nec mali hec iniuste faciũt: nisi quantũ iuste ipe pmittit. Nam iniqui malicia voluntatẽ habet iniustam: ptãtẽ aũt nõ nisi iuste accipit: siue ad penã suã: siue ad aliorũ: vel penã malorũ: vel laudẽ bonoz. Jtaq; aplus paulus discernẽs interius deũ creantẽ atq; formantem: ab operib⁹ creature que admonent extrinsecus: et de agricultura similitudinẽ assumens ait. Ego plantaui: apollo rigauit: sed deus incrementũ dedit. Sicut ergo in ipsa vita nra mentẽ iustificãdo formare nõ potest nisi deus: predicare aũt euãgeliũ extrinsecus ꝛ hoies possunt: nõ solũ boni per veritatẽ: sed etiaz mali per occasionẽ. Jta creationẽ rez visibiliũ deus interius opat. Exteriores aũt opationes siue bonoz siue maloz: vel angeloz vel hoim: siue etiã quorumcunq; animaliũ ẽm imperiũ suũ: et a se impartitas distributiões ptãtũ et appetitiones cõmoditatũ ita rerũ nature adhibet in qua creat oĩa quẽadmodũ terre agriculturam. Quapropter: ita nõ possum dicere angelos malos magicis artibus euocatos: creatores fuisse ranaz atq; serpẽtiũ. sic nõ possum dicere hoies malos creatores eẽ segetis: quã p eoz operã video exortã. Sic nec iacob creator colorum in pecorib⁹ fuit: qz bibentib⁹ in conceptu matrib⁹ variatas virgas quas intuerẽt apposuit. Sz nec ipe pecudes creatrices fuerũt varietatis prolis sue: quia inheserat anime illaz discolor phantasia ex cõtuitu variarũ virgarũ per oculos impressa: que nõ potuit nisi corpus qõ sic affecto spũ animabat ex cõpassione cõmixtionis afficere vñ teneris fetuũ primordijs colozeten⁹ aspergeret. Ut enĩ sic ex semetipis afficiant: vel anima ex corpe: vel corpus ex anima: cõgruẽtie rõnis id faciũt que incõmutabiliter viuũt in ipsa summa dei sapiẽtia: quã nulla spacia locorũ capiunt. et cũ ipsa sit incõmutabilis: nihil eorum que cõmutabiliter sunt deserit: qz nihil eoz nisi p ipsam creatũ est. Ut enĩ de pecoribus nõ virge sed pecora nascerẽt: fecit hoc incõmutabilis et inuisibilis ratio sapientie dei: p quã creata sunt oĩa. Ut aũt de varietate virgarũ pecorũ cõceptoz color aliq̃d duceret: fecit hoc anima grauide pecudis per oculos affecta forinsecus: ꝛ interius secũ p suo modulo formãdi regulã trahẽs: quã de intima potẽtia sui creatoꝛ accepit. Sed quãta sit vis anime ad afficiẽdã atq; mutandã materiã corpalẽ: cum tñ creatrix corpis dici nõ possit: qz oĩs causa mutabilis sensibilisq; substãtie: oĩsq; modus ꝛ numerus ꝛ pondus eius vñ efficax vt ꝛ sit: et natura ita vel ita sit: ab intelligibili ꝛ incõmutabili vita q̃ sup oĩa est: exsistit: et pueuit vsq; ad extrema atq; terrena: mult⁹ sermo est: nec nũc necessarius. Uerũ ꝓpterea factũ iacob de pecorib⁹ cõmemorãdũ arbitrat⁹ sum: vt intelligeret si hõ q̃ virgas illas sic posuit: dici nõ põt creator colorũ in agnis ꝛ hedis. nec ipe matrũ anime q̃ cõceptã p oculos corpis phantasiaz varietatis seminib⁹ carne cõceptis: quãtũ natura passa est: asperserũt. multomin⁹ dici posse ranarum serpẽtiũq; creatores angelos malos: per quos magi pharaonis tũc illa fecerũt.

De causis originalib⁹ creaturarum corpaliũ: quas mundo creator inseruit. Capitu. ix.

Aliud est enim ex intimo ac summo causarũ cardine cõdere atq; administrare creaturã: qd̃ q̃ facit: solus creator est deus. Aliud aũt p distributis ab illo viribus et facultatib⁹ aliquã operationẽ fo-

rinsecus admouere: vt tunc vel tūc: sic vel sic: ereat qđ creak. Ista q̄ppe originalik ac primordialiter in quadā textura elemētoꝝ cūcta iam creata sunt: ſz acceptis opportunitatib⁹ ꝓdeunt. Nam sicut mres grauide sunt fetib⁹: sic ipe mūdus grauidus est causis nascētiū: q̄ in illo nō creak: nisi ab illa sūma essentia: vbi nec oritur: nec morik aliq̄d: nec incipit esse: nec desinit. Adhibere autē forinsecus accidētes causas: q̄ tametsi non sunt naturales: tñ p̄m naturā adhibenk: vt ea que secreto nature sinu abdita ꝓtinenk: erumpāt. ꝛ foris creētur quodāmō explicādo mēsuras ꝛ numeros: et pondera q̄ in occulto accepēt ab illo: qui oīa in mēsura et numero ꝛ pondere dispoſuit: nō solū mali angeli: ſz etiā mali hoies possunt. sicut exemplo agriculture: supra docui. Sz ne de animalib⁹ q̄si diuersa ratio moueat: qr habent spīm vite cū sensu appetēdi: que p̄m naturā sunt vitandiq̄ cōtraria: etiā hoc est videre: q̄z multi hoies nouerūt: ex quib⁹ herbis: aut carnib⁹: aut quarū cunq̄ rerū quibuslibet succis ꝛ humoꝝib⁹: vel ita positis: vel ita obrutis. vel ita cōtritis: vel ita cōmixtis: que animalia nasci soleāt: quoꝝ se q̄s tam demēs audeat dicere creatorē: Quid q̄ mirū si quēadmodū pōt nosse quilibz nequissimus hō: vnde illi vel illi vermes muscęq̄ nascank. ita mali angeli ꝓ subtilitate sui sensus in occultioꝝib⁹ elemētoꝝ seminibus nouunt: vñ rane serpētesq̄ nascank: et hec p̄ certas ꝛ notas tempationū opportunitates occultis motibus adhibēdo faciūt creari: nō creāt. ſ illa hoies q̄ solent ab hominib⁹ fieri: nō mirank. Quod si quisq̄ celeritates incremētoꝝ forte mirak: q̄ illa animātia tam cito facta sunt: attendat quēadmodū et ista ꝓ modulo facultatis humane ab hominib⁹ ꝓcurenk. Tñ enī fit vt eadez corpa citius vermescāt estate q̄z hieme: citi⁹ in calidioꝝib⁹ q̄z in frigidioꝝib⁹ locis. Sz hec ab hoib⁹ tāto difficilius adhibēk: quāto desunt sensiuz subtilitates: ꝛ corporum mobilitates in membris terrenis et pigris. Tñ qualibuscūq̄ angelis vicinas causas ab elemētis ꝓtrahere: quāto facilius est: tāto mirabiliores in hmōi operibus eoꝝ exiſtunt celeritates. sed nō est creator: nisi qui p̄ncipaliter ista formal. Nec quisq̄ hoc p̄t nisi ille penes quē p̄mut⁹ sunt oīa que sūt mēsure: numeri: ꝛ pōdera: ꝛ ipe est vn⁹ creator deus: ex cui⁹ ineffabili potētatu fit etiā vt q̄ posſent bi āgeli si ꝓmitterēk: ideo nō

Sap.jj

Sap.jj

possunt: qr nō ꝓmittunk. Nec enī occurrit alia ratio: cur nō potuerint facere minutissimas muscas qui ranas serpētesq̄ fecerūt: nisi qr maior aderat dīnatio ꝓhibendi per spīm̄ctū. qđ etiā ipsi magi cōfessi sunt dicētes: digit⁹ dei ē hic. Quid aūt possint p̄ naturā: nec possint per ꝓhibitionē: et q̄d per ipius nature sue cōditionē facere nō sinantur: homini explorare difficile est: imo vero impossibile: nisi p̄ illud donū dei: qđ aplus cōmemorat dicens. Alij diju dicatio spirituū. Nouim⁹ enī hoiem posse ambulare: et nequaq̄ hoc posse si nō ꝓmittatur. volare aūt nō posse etiā si ꝓmittak. Sic et illi angeli quedā possunt facere: si ꝓmittank ab angelis potētioꝝib⁹ ex impio dei. quedā vo nō possūt: nec si ab eis ꝓmittank: qr ille nō permittit a quo illis est talis nature modus: q̄ etiā p̄ angelos suos ꝛ illa plerūq̄ nō ꝓmittit que cōcessit vt possint. Exceptis igik illis q̄ vsitatissimo trāscursu tēpoꝝ in rez nature ordine corpaliter fiunt: sicuti sunt ortus siderū occasusq̄: generatōes ꝛ mortes animalū: seminuz et germinū innumerabiles diuersitates: nebule et nubes: nues et pluuie: fulgura ꝛ tonitrua: fulmina ꝛ grādines: venti et ignis: frigus ꝛ estus: et omnia talia. Exceptis etiā illis que in eodem ordine rara sunt: sicut defectus luminū: et species inusitate siderū: ꝛ mōstra ꝛ terremotus. et similia. Exceptis ergo istis oīnibus quoꝝ quidē p̄ima ꝛ sūma causa nō est nisi volūtas dei. Tñ ꝛ in psalmo: cū q̄dā huⁱ generis essent cōmemorata: ignis: grādo: nix: glacies: spūs tēpestatis: ne quis ea vel fortuitu: vel causis tantūmō corpalib⁹: vel etiā spiritalib⁹: tñ p̄ter voluntatē dei existētibus agi crederet: continuo subiecit: que faciunt verbū eius.

Exo.8
Ibidē.7
Exo.8
j.Cor.j
Pā.j.48
Pā.80
Ibidem.

De significatiōib⁹ q̄ ad manifestandā volūtatē dei: siue p̄ hoies siue p̄ angelos ministrāt Ca.x.

Sed his vt dicere cepe[rim] exceptis: alia sunt illa que q̄uis ex eadē materia corporali: ad aliq̄d tamē diuinitus annūciandū nostris sensib⁹ admouēt̄ tur: que ꝓprie miracula ꝛ signa dicunk: nec in oīnib⁹ que a nobis a dño deo annūciantur: ipsius dei persona suscipik. Cum autē suscipik: aliq̄n in angelo demonstrak: aliq̄n in ea specie que nō est qđ angelus: q̄uis p̄ angeluz disposita ministret. Rursus cū in ea specie suscipik: que non est qđ angelus: aliq̄n iam erat ipm̄ corpus: et ad hoc dīnō

Exo.4
Gene.28
Exo.7
Pā.44
Phil.2
Joh.5

strandū in aliquā mutationē assumīt. aliqñ ad hoc exorīt: et re pacta rursus assumīt. sicut etiā cum hoies annūciant: aliqñ ex sua pſona verba dei loquūt: sicuti cū p̄mittit: dixit dñs: aut hec dicit dñs: aut tale aliqd. aliqñ aūt nihil tale p̄mittētes: ipſam dei per
Ps.31 ſonā in se suscipiūt. sicuti ē: Intellectū tibi dabo: et cōstituā te in via qua ingredieris. Sic nō solū in dictis: verū etiā in factis dei pſona significāda imponīt ꝓphete: vt eam
3.Reg.11 gerat in ministerio ꝓphetie: sicut eius pſonam gerebat qui vestimentū suū diuisit in duodecim ptes: ⁊ ex eis decē seruo regis salomonis dedit: regi futuro israel. Aliqñ etiā res q̄ nō erat qđ ꝓpheta: et erat iam in terrenis rebus in hmōi significationē assumpta est. sicut somnio viso euigilās iacob fe-
Gene.28 cit de lapide: quē dormiēs habebat ad caput. Aliqñ ad hoc fit eadē species vel ali-
Nume.21 quātulum māsura: sicut potuit serpens ille eneus exaltatus in heremo: sicut pñt ⁊ lre. vel pacto ministerio transitura: sicut panis ad hoc factus in accipiēdo sacramēto cōsumīt. Sz qz hec hominib⁹ nota sunt: qz p hoies fiunt: honorē tanq̄ religiosa possunt habere: stuporē tanq̄ mira non pñt. Itaq̄ illa que p angelos fiunt: quo difficiliora et ignotiora: eo mirabiliora sunt nobis. illis aūt tanq̄ sue actiōes note atq̄ faciles. Loquīt ex pſona dei angelus homini dicens:
Exo.3 Ego sum deus abaā: et deus isaac: ⁊ deus iacob: cū scptura p̄dixisset: Visus ē ei āgelus dñi. Loquīt et hō ex pſona dñi dicēs:
Ps.80 Audi pplus meus ⁊ loquar israel: et testificabor tibi deus: deus tu⁹ ego sum. Assumpta est virga ad significationē. et in serpētē angelica facultate mutata est. Que facultas cū desit homini: assumptus est tñ et ab hoie lapis: ad talem aliquā significationē. Inter factū angeli: et factū hois: plurimū distat. Illud et mirandū et intelligēdū est. hoc aūt tantūmō intelligēdū. Qđ ex vtroq̄ intelligīt: fortassis vnū est: at illa ex quibus intelligīt diuersa sunt: tanq̄ si nomen dñi et auro ⁊ attramento scribat. Illud est p̄ciosius: illud vilius: qđ tñ vtroq̄ signifi-
Exo.4 cat idip̄m est. Et q̄uis idē significauerit: ex
Gene.28 virga moysi serpēs: qđ lapis iacob: melius
Exo.7 tñ aliqd lapis iacob q̄ serpentes magorū. Nam sicut vnctio lapidis xp̄m in carne: in
Ps.44 qua vnctus est oleo exultatiōis pre participibus suis: ita virga moysi cōuersa in ser-
Phil.2 pentē: ip̄m xp̄um factū obedientez vsq̄ ad
Joh.3 mortē crucis: vñ ait. Sicut exaltauit moyses serpētem in deserto: sic oportet exaltari filiū hois: vt oīs qui credit in ipso: nō pereat: sz habeat vitā eternā. Sicut intuētes Nume.21
illū serpentē exaltatuz in heremo: serpentū morsib⁹ nō perībāt. Vetus enī hō noster fi Roma.6
xus est cruci cū illo: vt euacuet corpus peccati. Per serpentē enī intelligīt mors: que facta est a serpēte in paradiso: mō locutionis per efficientē id qđ efficit demonstrāte. Ergo virga in serpentē: xp̄s in mortē: et serpens rursus in virgā: xp̄s in resurrectionē totus cū corpe suo qđ est ecclesia: qđ in fine tpis erit: quē serpentis cauda significat: quam moyses tenuit: vt rediret in virgam. Exo.4
Serpentes aūt magoz tanq̄ mortui seculi: nisi credentes in xp̄um tanq̄ deuorati in corpus ei⁹ intrauerint: resurgere in illo nō poterunt. Lapis ergo iacob vt dixi: melius aliquid significauit q̄ serpētes magoz. At enī factū magoz: multo mirabilius. Verū hec ita non p̄iudicāt rebus intelligēdis: tanq̄ si hominis nomē scribat auro: et dei attramēto. Illas etiā nubes ⁊ ignes quō fecerint vel assumpserint angeli ad significādum quod annūciabāt: etiā si dñs vel spiritussanct⁹ illis corporalib⁹ formis ostendebat. Quis nouit hominū: sicut infantes nō norunt qđ in altari ponīt: et peracta pietatis celebratiōe consumīt: vnde vel quomō conficiat: vnde in vsum religionis assumatur. Et si nunq̄ discant experimēto vel suo vel aliorū: et nunq̄ illam speciē rerum videant: nisi inter celebrationē sacramētorū cū offertur ⁊ datur: dicaturq̄ illis auctoritate grauissima cuius corpus ⁊ sanguis sit: nihil aliud credēt: nisi oīno in illa specie dñm oculis apparuisse mortaliū: et de latere tali percusso: liquorē illū oīno fluxisse. Vbi autē oīno vtile est: vt meminerim viriū meaz fratresq̄ meos admoneā: vt et ipsi meminerint suaz ne vltra q̄ tutū est humana ꝓgrediat infirmitas. Quēadmodū enī hec faciūt angeli vel potius deus: quēadmodū hec faciat p angelos suos: et quā tū fieri velit etiā p angelos malos: siue sinēdo: siue iubēdo: siue cogēdo: ex occulta sede altissimi imperij sui: nec oculoz acie penetrare: nec fiducia rationis enucleare: nec ꝓuectu mētis cōprehēdere valeo: vt tā certus hinc loquar ad omnia q̄ requiri de his rebus pñt: q̄ si essem angelus: aut ꝓpheta: aut aplus. Cogitatiōes enī mortaliū timi- Sap.9
de: et incerte ꝓuidētie nre. Corpus enī qđ corrumpīt aggrauat animā: ⁊ deprimit ter-

rena inhabitatio sensum multa cogitantē. Et difficile estimam⁹ que in terra sunt: et q̄ in ꝓspectu sunt inuenim⁹ cū labore. Que in celis sunt aūt: quis inuestigabit: Sed q̄r
Sap.9 sequit et dicit. Sensum vo tuū quis sciet: nisi tu dederis sapientiā: r miseris scīm spīm tuū de altissimis. Que in celis sūt quidē nō inuestigam⁹: quo rerū genere r corpa angelica ꝑm ꝓpriā dignitatē r eoꝝ quedā corpalis actio cōtinet. ꝑm spīm tū dei missum nobis de altissimis r impartitā eius gratiā mētib⁹ nr̄is: audeo fiducialiter dicere: nec deū patrē: nec verbū ei⁹: nec spīm eius: qđ deus vnus est: per id qđ est: atq; idipm est: vllo mō esse mutabilē: ac pec hoc multo minus esse visibilē: qm̄ sunt q̄dā q̄ꝫ mutabilia: nō tū visibilia: sic nr̄e cogitatiōes: et memorie: r volūtates: r oīa incorpea creatura. Visibile aūt q̄cq̄ nō ē: qđ nō sit mutabile.

Essentiā trinitatis nūq̄ oculis apparuisse mortaliū: sz ꝑ subiectā sibi creaturā significasse que voluit. Capitulū. xj.

Q Quapropter subitātia vel si melius dicit essentia dei: vbi ꝓ modulo nr̄o ex quātulacunq; particula intelligim⁹ patrē: et filiū: et spūmsctm̄: qm̄ quidē nullo mō mutabilis est: nullo mō pōt ipsa per semetipam esse visibilis. Proinde illa oīa que patrib⁹ visa sunt: cū deus illis ꝑm suaz dispensationē tpib⁹ cōgruā p̄esentaret: p creaturā facta esse manifestuz est. Et si nos latet quō ea ministris angelis fecerit: p angelos tm̄ eē facta: nō ex nr̄o sensu dicim⁹: ne
Roma.j2 cuiq̄ videamur plus sapere preterq̄ oportet sapere. Sed sapiam⁹ ad temperantiā sicut deus nobis partitus est mensurā fidei: et credim⁹ ꝓpter qđ r loquimur. Extat enī
2.Cor.4 auctoritas diuinaꝝ scripturaꝝ: vnde mēs nr̄a deuiare nō debet: nec relicto solidamēto diuini eloquij: p suspitionū suarū abrupta ꝯcipitari: vbi nec sensus corpis regit: nec perspicua ratio veritatis elucet. Apertissime q̄ppe scriptū est in epla ad hebreos: cū dispensatio nouitestamēti a dispensatione veteris testamēti ꝑm cōgruētiā seculoꝝ ac tpm distingueret: nō tantū illa visibilia: sed ipm etiā sermonē per angelos factū. sic
Hebj enī dicit. Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliq̄n: sede ad dexterā meā: quoadusq; ponā inimicos tuos scabellū pedum tuoꝝ: Nonne oīes sunt ministri spūs ad ministrationez missi: ꝓpter eos qui futuri sunt hereditatē possidere salutē: Hinc ostēdit illa oīa: nō solū per angelos facta: sed etiā ꝓpter nos facta. id est ꝓpter populū dei: cui ꝓmittit hereditas vite eterne: sicut ad corinthios etiā scriptū est. Omnia hec in figura cōtingebāt illis. scripta sunt aūt ad correptionē nostrā: in quos fines seculoꝝ obuenit. Be-
j.Cor.j0 inde q̄r tūc per angelos: nūc aūt per filium sermo factus est: cōsequēter aperteq; demōstrans. Propterea inquit: abundantius
Heb.2 oportet attēdere nos ea que audiuim⁹: ne forte defluam⁹. Si enī qui p angelos dict⁹ sermo factus est firmus: r oīnis p̄uaricatio et inobediētia iustam accepit mercedis retributionē: quomō nos effugiem⁹ tantā negligētes salutē: Et quasi querētes quā salutem vt ostēderet se de nouo testamēto iā dicere. id est sermone qui nō p angelos: sz
Ibidem. p dōm factus est. Que cū initiū accepisset inqt: vt enarraret p dōm ab his q̄ audierūt in nos cōfirmata est: cōtestante deo signis r portēt⁹: r varijs virtutib⁹ et spūsancti diuisionib⁹ ꝑm suā volūtatē. Sz ait aliquis: cur q̄ scriptū est: Dixit dōs ad moysen: et non potuit: dixit angelus ad moysen. Quia cū verba iudicis preco pnunciat: nō scribit ingestis: ille preco dixit: sz ille iudex. Sic etiā loquēte ꝓpheta sctō: et si dicam⁹ ꝓpheta dixit: nihil aliud q̄ꝫ dōm dixisse intelligi volumus. Et si dicam⁹: dōs dixit: ꝓphetam nō Abrahim⁹: b̄q̄s p eū dixerit admonem⁹. Et illa quidē scriptura sepe aperit angelū esse deū: quo loquēte identidē dicit: dōs dixit: sic iā demōstrauim⁹. Sz ꝓpter eos q̄ cū scriptura illic angelū noīat: ipsuz p seipm filiū dei volūt intelligi: q̄r ꝓpt annūciationē paterne ac sue volūtatis a ꝓpheta dictus est angelus: ꝓpterea volui ex hac epla manifestius testimoniū dare: vbi nō dictū ē: p angelū: sed p angelos. Nam et stephanus in
Beni.j2 actib⁹ apl̄oꝝ eo more narrat hec: quo etiaz in libris veterib⁹ cōscripta sūt: Viri fratres
Act.7 et patres audite inquit: deus glorie apparuit abrae p̄ri nr̄o: cū esset in mesopotamia syrie. Ne quis aūt arbitret tunc deū glorie p id qđ in seipo est: cuiuscq̄ oculis apparuisse mortaliū: in cōsequentib⁹ dicit: q̄r moysi
Beni.j8 āgelus apparuit: Fugit inquit moyses in verbo isto: et factus est inquilinus in terra madian: vbi genuit filios duos. Et cōpletis illic annis. xl. apparuit illi in deserto mōtis syna angelus dōi in flāma ignis in rubo. Moyses autē videns mirabat visum.
Exo.3 Qui cū accederet cōsiderare: facta est vox dōi dicēs: Ego sum deus patrū tuoꝝ: deus

abraam: et deus isaac: ⁊ deus iacob. Tremefactus aũt moyses: nõ audebat cõsiderare. Exo.3 Dixitq; illi dñs: Solue calciamẽtum pedũ tuoꝝ ⁊c. Hic certe et ãgelũ ⁊ dñm dicit: eundẽq; deũ abraã: et deũ isaac: ⁊ deũ iacob: sic in genesi scriptũ ẽ. An forte ꝙsq; dicturus est: q moysi p angelũ apparuit do mín⁹: abrae vo per seipm⁹? At hoc a stephano nõ queram⁹: ipm librũ vnde stephanus ista narrauit interrogem⁹. Nunquid eni qz Gene.32 scriptũ est: Et dixit dñs deus ad abraã. Et paulopost: Et visus ẽ dñs de⁹ abrae: ꝓterea ista nõ p angelos facta sunt: cũ alio loGene.18 co similiter dicat. Visus est aũt ei deus ad ilicem mambre sedẽti ad ostiũ tabernaculi sui meridie. Et ꝑ cõsequẽter adiũgit: Respicies aũt oculis suis vidit: et ecce tres viri stabãt sup eũ: de quib⁹ iam diximꝰ. Quõ eni poterũt isti qui vel a verbis ad intellectũ nolũt assurgere: vel facile se ab intellectu in verba ꝓcipitãt: quõ poterũt explicare visum esse deũ in viris trib⁹: nisi eos sicut etiã cõsequẽtia docẽt: angelos fuisse fateãtur. An qz nõ dictũ est angelus ei locutus est vel apparuit: ꝓterea dicere audebunt: moysi quidẽ illã visionẽ ac vocẽ per angelum factã: qz ita scriptũ est: abrae aũt qz cõmemoratio angeli nõ est facta: per substantiã suã deũ apparuisse atq; sonuisse. Quid qõ nec apud abraam de angelo tacitũ est: Nam ita legit cũ imolãdus filius eius preGene.22 ciperet. Et factuz est post hec verba: temptauit deus abraã: et dixit ad eũ: Abraam abraã. Et ille dixit. Ecce ego. Et dixit ei: Accipe filiũ tuũ dilectũ quẽ diligis isaac: ⁊ vade in terrã excelsam: et offer eũ ibi holocaustũ sup vnũ montẽ quẽ tibi dixero. Certe hic deus: nõ angelus cõmemoratus est. Ibidem. Paulopost vo ita se habet scriptura. Extẽ dẽs aũt abraã manũ suã: sũpsit gladiũ vo lẽs occidere filiũ suũ. Et vocauit eũ angelus dñi de celo: et dixit ei: abraã abraã: Et dixit: Ecce ego. Et dixit: Ne inicias manũ tuã sup puerũ: neq; facias ei quicq;. Quid ad hoc respõdet: an dicturi sunt deũ iussisse vt occideret isaac: ⁊ angelum prohibuisse: Porro ipm patrẽ aduersum dei ꝓceptũ q̃ iusserat vt occideret obtemperasse angelo vt parceret. Ridendus et abijciẽdus hic sensus est. Sz neq; huic tam grosso et abiecto vllũ locũ scriptura esse ꝓmittit: cõtinuo Ibidem. subiungẽs. Nũc eni cognoui qz times deũ tu: et non pepercisti filio tuo dilecto ꝓpter me. Quid est ꝓpter me: nisi ꝓpter eũ q̃ occidi iusserat? Idem igit deus abrae qui angelus: an potius ꝑ angelũ deus. Accipe sequẽtia. Certe iam hic angelus manifestissime expressus ẽ: attẽde tñ q̃d ꝓterat. Respiciens abraã oculis suis vidit: et ecce aries vnus tenebat in arbore sabech cornib⁹: et abijt abraã: et accepit arietẽ: ⁊ obtulit cum holocaustũ pro isaac filio suo. Et cognominauit abraã nomẽ loci illius dñs vidit: vt dicãt hodie qz in mõte dñs visus est: sicut paul[illegible]e q̃ dixit deus p angelũ. Nunc Gen.3. eni cognoui qz times deũ. nõ qz tunc deus cognouisse intelligẽdus est: sed egisse. vt p deũ ipse abraã cognosceret quãtas haberet vires cordis ad obediendũ deo vsq; ad immolationẽ vnici filij. Illo mõ locutiõis quo significat ꝑ efficientẽ id q̃ efficit. sicut dicit frigus pigrũ: q̃ pigros facit: vt ideo cognouisse diceret: qz ipm abraã cognoscere fecerat: quẽ poterat latere fidei sue firmitas: nisi tali experimẽto ꝓbaret. Ita ⁊ hic cognominauit abraã nomẽ loci illius dñs vidit. id est q̃ videri se fecit. Nam continuo secutus ait: vt dicãt hodie q̃ in mõte dñs visus est. Ecce idem angelus: dñs dicitur. Quare nisi qz p angelũ dñs: Jam vo in eo q̃ sequit: ꝓphetice oñino loquit angelus: et prorsus aperit q̃ ꝑ angelũ deus loquatur. Et vocauit inquit angelus dñi abraã Gene.22. iterũ de celo dicẽs: Per me iurauí dic̃ dñs: pro eo q̃ fecisti hoc verbũ: ⁊ nõ pepercisti filio tuo dilecto ꝓpter me ⁊c. Hec certe verba vt dicat ille: per quẽ loquit dñs. hec dicit dñs: etiã ꝓphete solẽt habere. An filius dei de patre ait dicit dñs: et ipse est ille angelus pñs. Quid ergo de illis tribus viris: Nonne respiciunt quomõ vrgeant qui visi sunt abrae. cũ p̃dictũ essz: visus est ei dñs. an qz viri dicti sunt: nõ erãt angeli: Danielem legãt dicentẽ. Ecce vir gabriel. Sz q̃d vltra differim⁹ ora eorũ euidentissimo atq; grauissimo alio documẽto oppilare: vbi nõ angelus singulariter: nec viri pluraliter: sz oñino angeli dicunt: ꝑ quos sermo nõ quilibet factus: sz lex ipsa data manifestissime ostẽdit: quã certe nllus fideliũ dubitat deũ dedisse moysi ad subiugãdũ ꝓpm israel: sz tñ per angelos datã. ita stephanus loquit. Dan.8 Dura ceruice inquit et nõ circũcisi corde ⁊ Act.7. aurib⁹: vos semp spiritui sctõ restitistis: sicut pres vr̃i: quẽ ꝓphetarũ nõ psecuti sunt pres vr̃i: et occiderũt eos qui prenũcibant de aduẽtu iusti: cuius nũc vos ꝓditores ⁊ interfectores fuistis: qui accepistis legẽ in

edictis angelorum: nec custodistis. Quid hoc euidētius: q̄d tanta auctoritate robustius? In edictis quidē angelor̄ lex illi populo data est: sed dñi iesu xp̄i p eā dispone bat: et p̄nunciabat aduētus. Et ipse tanc̄ verbū dei miro ⁊ ineffabili mō erat in angelis: in quor̄ edictis lex ipsa dabat. Vñ dic̄ Joh 5 in euangelio. Si crederetis moysi: crederetis et mihi. de me enī ille scripsit. Per angelos ergo tūc dñs loquebat: per angelos filius dei: mediator dei ⁊ hoim futurus ex se 1.Thi.2 mine abrae suū dispōnebat aduentū: vt ueniret a quibus reciperet cōfitētes reos: quos lex nō impleta fecerat trāsgressores. Gal.3 Vñ et aplus ad galathas dicit. Quid ergo lex? Transgressionis gr̄a ꝓposita est: donec veniret semē cui ꝓmissum est dispositā p angelos in manu mediatoris. hoc est dispositā p angelos in manu sua. Non enī natus est per cōditionē: sed p ptātē. Qr autem nō aliquē ex angelis dicit mediatorē: sed ipm dñm iesum christū inquantū hō fie 1.Thi.2 ri dignatus est: habes alio loco. Unus inquit deus: et vnus mediator dei ⁊ hoim: hō xp̄us iesus. Hinc illud pasca in interfectione agni. Hinc illa oīa que de xp̄o vēturo in carne atq̄ passuro: sed et resurrecturo in lege figurant: que data est in edictis angelor̄: donec veniret semē dispositū per angelos in manu mediatoris. In quib⁹ angelis erat vtiq̄ et pater: et filius: et spūsctūs. Et aliqñ pater: aliqñ filⁱ⁹: aliqñ spūsctūs: aliqñ sine vlla distinctiōe persone deus per illos figurabat. Et si visibilib⁹ et sensibilib⁹ formis apparēs: per creaturā tū suā nō per substantiā suā cui vidēda corda mūdant p hec oīa q̄ oculis vident: ⁊ auribⁱ⁹ audiunt. Sz iam satis quantū existimo ꝓ captu nr̄o disputatū ⁊ demōstratū est. qō in hoc libro susceperam⁹ ostēdere: constitit̄q̄ ⁊ ꝓ habilitate rōnis quantū hō vel potⁱ⁹ quantū ego potui et firmitate auctoritatis quātū de scripturis sanctis diuina eloquia patuerunt. qō antiquis p̄ribⁱ⁹ nr̄is ante incarnationez saluatoris cū deus apparere dicebat: voces ille ac species corpales per angelos facte sunt: siue ipsis loquētib⁹ vel agentibus aliq̄d ex persona dei: sicut etiā ꝓphetas solere ostendim⁹: siue assumētib⁹ ex creatura qō ipsi nō essent: vbi deus figurate demōstrarēt hominib⁹. Qō gen⁹ significationū nec ꝓphetas omisisse multis exēplis docet scriptura. Superest igit̄ iam vt videam⁹ cū et nato per virginē dñō: ⁊ corpali specie sicut columba descendēte spūsancto: visisq̄ Act.2 igneis linguis: sonitu facto de celo die pentecostes post ascensionē dñi: non ipsum dei verbū per substātiā suam qua patri equale atq̄ coeternū est: nec spūs p̄ris et filij p suā substātiam qua et ipse vtrisq̄ equalis atq̄ coeternus est: sed vtiq̄ creaturaz que illis modis formari ⁊ existere potuit corporeis atq̄ mortalib⁹ sensib⁹ apparuerit: quid inter illas demonstratiōes: et has ꝓprietates filij dei et spūsancti: q̄uis per creaturā visibilē factas interſit: quod ab alio volumine cōmodius ordiemur.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiūt capitula libri quarti.

i ¶ De gr̄a dei qua sibi humanū genus recōciliat: vt qō perierat: saluet.
ij ¶ De incarnatione v̄bi vt ꝓticipes ei⁹
iij ¶ De simplo saluato- (esse possim⁹. ris nr̄i qō ad duplū nr̄m cōcurrit ⁊
iiij ¶ De rōne simpli ad du- (cōgruit. plū: p numez ternariū atz senariū.
v ¶ De quadragesimo sexto anno edifi-
vj ¶ De triduo (catiōis dñici corpis. quo impleto dñs resurrexit.
vij ¶ De signis ⁊ p̄figuratiōib⁹: q̄ aduētū
viij ¶ De filio dei qui in (dñi p̄cesserūt. forma dei ⁊ in forma serui vna ꝓso-
ix ¶ De vnitate ecclesie in (na est xp̄i. deo p geminā dilectionē cui formā p̄bet vnitas p̄ris: et filij: ⁊ spūsancti.
x ¶ De mediatore ad mortē diabolo: et mediatore ad vitā iesu xp̄o.
xj ¶ De facilitate ludificationū quib⁹ homines ab īmūdis spiritib⁹ fallunt.
xij ¶ De falsis ⁊ receptorijs purificatōib⁹
xiij ¶ Mortē xp̄i nō fuisse necessitatis nostre: sed volūtatis siue ac ptātis.
xiiij ¶ De sacrificio pfecto ⁊ vero: qō ipe ꝓ
xv ¶ De his q̄ si (nob̄ saluator effect⁹ ē. bi purgationē de virtute ꝓpria pol
xvj ¶ Sapiētes mūdi nec resur- (licent. rectionis veritatē cognoscere: nec futuror̄ ordinē scire potuisse: q̄uis et ipsi vaticinia habere videant.
xvij ¶ Vñ apud impios possint q̄dā futu-
xviij ¶ De fide q̄ credim⁹ tpaliť (ra p̄sciri gesta ⁊ veritate q̄ reddet eterna.
xix ¶ De missione filij dei qua in forma serui patre factus est minor: cū in forma dei patri ꝓmaneret equalis.

xx Non esse cõtra equalitatẽ ꝑis et filij: si etiã ꝑm coeternã patri diuinitatem intelligat filius missus.

xxj De sensibili demõstratõe spũssancti: et de coeterna vnitate trinitatis.

Incipit proemiũ in librũ quartũ.

Scientiã terrestriũ celestiũq; rerum magni estimare solet genus humanum: in quo ꝓfecto meliores sunt qui huic scientie ꝓponũt nosse semetipsos: laudabilioꝛq; est animꝰ cui nota est vel infirmitas sua: q̃ qui ea non respecta: vias siderũ scrutat etiaz cogniturus. aut qui iam cognitas tenet ignoꝛãs ipse qua ingrediat ad salutẽ: ac infirmitatẽ suã. Qui vero iam cuigilauit in deũ spũssancti caloꝛe excitatꝰ atz in eꝰ amoꝛe coꝛã se viluit: ad eũq; intrare volẽs nec valẽs: eoq; sibi lucẽte attẽdit in se: inuenitq; se: suãq; egritudinẽ illiꝰ mũdicie cõtemperari nõ posse cognouit: flere dulce habet eũq; deꝑcari: vt etiã atq; etiã misereat: donec exuat totã miseriã: et ꝑcari cũ fiducia. Jam accepto gratuito pignoꝛe salutis: per eius vnicũ saluatoꝛẽ hois ⁊ illuminatoꝛẽ. hũc ita agentẽ ⁊ dolentẽ: sciẽtia non inflat: q̃ caritas edificat: preposuit enĩ sciẽtiã sciẽtie: ꝓposuit scire infirmitatez suã magisq; scire mũdi menia: fundamẽta terraꝝ et fastigia celoꝛũ: et hanc apponẽdo scientiã: apposuit doloꝛẽ. Doloꝛẽ peregrinatiõis sue ex desiderio patrie sue: et cõditoꝛis eius beati dei sui. In hoc genere hominũ: in familia xp̃i tui dñe deus meꝰ: si inter pauperes tuos gemo: da mihi de pane tuo respondere hominibꝰ: qui nõ esuriunt et sitiũt iusticiã: sed satiati sunt ⁊ abundãt. Satiauit aũt illos phantasma eoꝝ: nõ veritas tua: quã repellẽdo resiliũt: ⁊ in suã vanitatẽ cadũt. Ego certe sentio q̃ multa figmẽta pariat coꝛ humanũ. Et quid ẽ coꝛ meũ: nisi coꝛ humanũ? Sed hoc oꝛo deũ coꝛdis mei: vt nihil ex eis figmẽtis ꝑ solido vero eructem in has litteras: sed inde veniat in eas quicq̃d per me venire potuerit. Unde mihi q̃uis ꝓiecto a facie oculoꝝ suoꝝ: et de longinquo redire conãti: per viã quã strauit humanitati diuinitas vnigeniti sui aura veritatis eius aspergit. Quã intantũ licet mutabilis haurio. inquantũ in ea nihil mutabile video: nec locis ⁊ tpibꝰ sic coꝛpa. nec solis tpibꝰ ⁊ q̃si locis: sicut spirituũ nr̃oꝛum cogitatiões. nec solis tpibꝰ: ⁊ nulla vel imagine locoꝝ: sicut quedaz nr̃aꝝ mentiũ ratiocinationes. Q̃nino enim dei essentia qua est: nihil mutabile habet: nec in eternitate: nec i veritate: nec in volũtate: q̃ eterna ibi est veritas: et eterna caritas: et vera ibi est caritas: vera eternitas: et cara ibi est eternitas: cara veritas.

Be gratia dei qua sibi humanũ genus recõciliat vt quod perierat saluetur. Capitulum. j.

Sed quoniã exulauimꝰ ab incõmutabili gaudio: nec tñ inde ꝑcisi atq; abrupti sumꝰ: vt nõ etiã in istis mutabilibꝰ et tpalibꝰ eternitatez: veritatẽ: beatudinẽ: q̃reremꝰ. Nec moꝛi enĩ nec falli: nec pturbari volumꝰ. missa sunt nobis diuinitꝰ visa cõgrua pegrinatiõi nr̃e: quibꝰ admoneremur nõ hic esse qõ querimꝰ: sed illuc ad ipa esse redeũdũ: vñ nisi pẽderemꝰ hic ea nõ quereremꝰ. At ꝑmũ nobis ꝓsuadẽdũ fuit: quãtũ nos diligeret deus: ne desperatiõe nõ audereꝰ erigi in eũ. Quales aũt dilexerit: ostẽdi oportebat: ne tãq; ꝺ meritis nr̃is superbiẽtes: magis ab eo resiliremꝰ: et in nr̃a foꝛtitudine magis deficeremꝰ: ac ꝑ hoc egit nobiscũ vt ꝑ eiꝰ foꝛtitudinẽ potiꝰ ꝓficeremꝰ: atq; ita in infirmitate humilitatis ꝓficeret ꝺtus caritatis. Hoc significabat in psalmo vbi ait. Pluuiã volũtariã segregãs deus hereditati sue et infirmata est: tu ꝺo ꝓfecisti eã. Pluuiã q̃pe volũtariã nõ nisi gratiã vult intelligi: nõ meritis redditã: ꝺ gratis datã: vñ et gr̃a noiat. Dedit enĩ eã non q̃ digni eramꝰ: ſz q̃ voluit. hoc cognoscẽtes: nõ fidentes in nobis erimꝰ: et hoc est infirmari. Ipe ꝺo ꝓficit nos: q̃ etiã paulo apl̃o dixit. Sufficit tibi gr̃a mea. nã virtus in infirmitate ꝓficit. ꝓsuadẽdũ ergo erat hoi quantũ nos dilexerit deus: et q̃les dilexerit. Quãtum: ne desperaremꝰ: q̃les ne superbiremꝰ. Hunc locũ apl̃s pnecessariũ: sic explicat. Cõmẽdat aũt inquit suã caritatẽ deꝰ in nobis: qm̃ cũ adhuc pctoꝛes eẽmꝰ: xp̃s ꝑ nob moꝛtuus est. multo magis iustificati nũc in sanguine ipius: salui erimꝰ ab ira ꝑ ipm. Si enĩ cum inimici essemꝰ recõciliati sumꝰ deo ꝑ moꝛtẽ filij eiꝰ: multomagz recõciliati salui erimꝰ in vita ipsius. Item alio loco. Quid ergo inquit dicemus ad hec: Si deus ꝓ nobis: quis cõtra nos: qui ꝓꝓrio filio non pepercit: ſz ꝑ nobis oñibus tradidit illũ. Quomõ nõ ⁊ cũ illo nobis oñia donauit:

Psã.67

2.Corꝛ.j2

Roma.5

Ibidẽ.8

j.Corꝛ.8

Datẽ.5

Q̄z autē factū nobis annūciaꝝ: hoc futurū
ostēdebaꝝ ꝛ antiquis iustis: vt p eāde fidē
etiā ipsi humiliati infirmarenꝝ: et infirmati
Job.j pficerenꝝ. Quia igiꝝ vnū verbū dei est: per
qd̄ facta sūt oīa: qd̄ est incōmutabilis ve
ritas: vbi principaliter atq; incōmutabiliē
sunt oīa simul: nō solū q̄ nunc sunt in hac
vniuersa creatura: verūetiā que fuerūt: ꝛ q̄
futura sunt. ibi autē nec fuerunt: nec futura
sunt. sed tantūmō sunt: ꝛ oīa vita sunt: et
oīa vnū sunt: ꝛ magis vnū est: ꝛ vna vita
Ibidem. est. Sic enī oīa p ipm facta sunt: vt q̄cq̄d
factū est in his: in illo vita sit: ꝛ facta nō sit:
qz in principio nō factū est verbū: sed erat
verbū apud deū: et deꝰ erat verbū: ꝛ oia p
ipm facta sūt. Nec p ipm oīa facta eēnt:
nisi ipm esset ante oīa: factūq; nō esset. in
his aūt q̄ per ipsum facta sunt: etiā corpus
qd̄ vita nō est p ipm nō fieret: nisi in illo an
teq; fieret vita esset: qd̄ enī factū est: iam in
illo vita erat: ꝛ nō qualiscūq; vita. Nam et
aīa vita est corpis: sz ꝛ hec facta est: qz mu
tabilis est: et p quid facta est: nisi p dei ver
Ibdem. bū incōmutabile: Oīa enī per ipm facta
sunt: ꝛ sine ipo factū est nihil: qd̄ ergo factū
est: iam in illo vita erat. ꝛ nō qualiscūq; vi
ta: sed vita erat lux hoim. lux vtiq; rationa
liū mentū: per quas hoies a pecorib⁹ diffe
runt: et ideo sunt hoies. nō ergo lux corpo
rea: que lux est carniū: siue de celo fulgeat:
siue terrenis ignib⁹ accēdaꝝ: nec humanaꝝ
tantū carniū: sed etiā beluinarū: et vsq; ad
minutissimos quosq; vermiculos. Oīa
Actꝝ.j7 enī hec vidēt istā lucē. at illa vita lux hoim
erat. nec lōge posita ab vnoquoq; nr̄m: In
illa enī viuim⁹ et mouemur et sum⁹. Sz lux
in tenebris lucet: ꝛ tenebre eā ñ cōphēdert.

De incarnatione verbi vt participes eius esse possim⁹. Ca.ij.

Enebre aūt sunt stulte mentes ho
minū: praua cupiditate atq; infide
litate cecate. Has vt curaret atq;
sanaret verbū: per quod facta sunt omnia:
caro factū est: et habitauit in nobis. Illumi
natio q̄ppe nr̄a pticipatio verbi dei est: illi⁹
sc̄z vite que lux est hoim. Huic aūt pticipa
tioni prorsus inhabilies ꝛ min⁹ idonei era
mus: ꝓpter īmūdiciā pctōꝝ. Mundādi er
go eram⁹. Horro iniquoꝝ ꝛ superboꝝ vna
mūdatio est sanguis iusti: et humilitas dei:
vt ad cōtemplādū deū qd̄ natura nō sum⁹:
p eū mūdaremur: factū qd̄ natura sum⁹: et
qd̄ pctō nō sum⁹. Deus enī natura nō su
mus: homies natura sumus: iusti pctō nō
sumus. Deus itaq; factus hō iustus: inter
cessit deo p hoie pctōre. Non enī cōgruit
peccatori iusto: sed cōgruit homini hō. Ad
iungēs ergo nobis similitudinē humanita
tis sue: abstulit dissimilitudinē iniquitatis
nr̄e. Et factus particeps mortalitatis nr̄e:
fecit nos participes diuinitatis sue. Meri
to quippe mors pctōris veniēs ex dānatio
nis necessitate: soluta est per mortē iusti ve
nientē ex misericordie volūtate: dum sim
plum eius cōgruit duplo nr̄o. Hec enī cō
gruētia: siue ꝓuenientia: vel cōcinnātia: vel
cōsonātia: vl̄ si cōmodius dicīt: qd̄ est vnū
ad duo: in oīi cōpaginatiōe: vel si melius
dicīt coaptatione creature: valet plurimū.
Hanc enī coaptationē: sic mihi nūc occurrit: dicere volui: quā greci harmoniam vo
cant. Hecq; nūc locus est: vt ostēdā quātū
valeat cōsonātia simpli ad duplū: que ma
xima in nobis reperīt: vt sit nobis insita na
turaliter: a quo vtiq; nisi ab eo q̄ nos crea
uit: vt nec imperiti possint eā nō sentire. si
ue ipsi cantātes: siue alios audiētes. p hāc
quippe voces acutiores grauioresq; cōcor
dant: ita vt quisquis ab ea dissonuerit: nō
scientiā (cuius expertes sūt plurimi) sz ipm
sensum auditus nr̄i vehementer offendat.
Sed hoc vt demonstretur: longo sermone
opus est: ipsis autē auribꝰ exhiberi pōt ab
eo qui nouit in regulari monochordo.

De simplo saluatoris nostri qd̄ ad duplum nostrū concurrit ꝛ con gruit. Capi.iij.

Verum quod instat impresentiaruz
quātū donat deus: edisserēdū est:
quēadmodū simplū dñi et saluatoris no
stri ieſu xp̄i: duplo nr̄o congruat et quodā
mō cōcinat ad salutē. Nos certe (qd̄ nemo
xp̄ianus ambigit) et anima ꝛ corpe mortui
sum⁹. anima ꝓpter pctm̄: corpe ꝓpter penā
peccati: ac per hoc et corpore ꝓpter pctm̄.
Vtricq; autē rei nr̄e. id est et anime ꝛ corpi:
medicina ꝛ resurrectiōe opus erat: vt in me
lius renouaret qd̄ erat in deterius cōmuta
tū. Mors autē anime impietas est: ꝛ mors
corpis corruptibilitas: p quā fit ꝛ anime a
corpe abscessus. Sicut enī anima deo dese
rente: sic corpus anima deserēte: morīt. vñ
illa fit insipiens: hoc exanime. Resuscitat
enī aīa per penitētiā: ꝛ in corpe adhuc mor
tali renouatio vite inchoaꝝ a fide: qua cre
ditur in eū qui iustificat impiū: bonisq; mo
ribus augetur ꝛ roborat̄ de die in diem:
cū magis magisq; renouaꝝ interior homo.

Corpus vo tãcz hõ exterior: quãto est hec vita diuturnior: tanto magis magisqz corrumpit. vel etate vel morbo. vel variis afflictiõib⁹: donec veniat ad vltimã que ab hominib⁹ mors vocat. Eius autẽ resurrectio differt in finẽ: cũ et ipsa iustificatio nra perficiet ineffabiliter. Tũc enĩ similes ei erim⁹: j. Joh. 3
Sap. 9 qui videbim⁹ eũ sicuti est. Nunc vo ẽ̃ diu
Job. 7 corpus qõ corũpit aggrauat animã. et vi-
Ps. j 42 ta humana sup terrã tota temptatio est. nõ iustificabit in cõspectu eius oĩs viuẽs: in cõpatiõe iusticie qua equabimur ãgelis: et glorie q̃ reuelabit in nobis. De morte autẽ aie a morte corpis distinguẽda: q̃d plura documẽta cõmemorẽ: cũ dñs in vna sentẽtia euãgelica vtrãcz mortẽ cuiuis facile discernendã posuerit. vbi ait: Sine mortuos
Matb. 8 sepelire mortuos suos. Sepeliẽdũ quippe corpus mortuũ erat: sepultores aũt eius p infidelitatis impietatẽ in aĩa mortuos intel-
Epbe. 5 ligi voluit. quales excitant cũ dicit: Surge qui dormis t exurge a mortuis: et illumina bit te xps. Betestat aũt quãdã mortẽ aplis
j. Tbi. 5 dicẽs de vidua. Que aũt in delitijs agit: viuens mortua est. Anima igit iam pia q̃ fuit impia: ꝓpter iusticiã fidei dicit ex morte reuixisse atcz viuere. Corpus aũt nõ tãtũ moriturũ ꝓpter aie absces̃sum qui futurus est: sed ꝓpter infirmitatẽ tãtũ carnis et sanguinis: quodã loco in scripturis etiaz mortuũ
Roma. 8 dicit: loquente aplo: Corpus quidẽ inquit mortuũ est ꝓpter pctũ: spiritus aũt vita est ꝓpter iusticiam. hec vita ex fide facta est:
Abac. 2 qm̃ iustus ex fide viuit. Sed quid sequit:
Roma. 8 Si aũt spũs eius q̃ suscitauit iesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit xpum iesum a mortuis: viuificabit t mortalia corpora vra: p inhabitantẽ spm̃ eius in vobis. Huic ergo duple morti nre: saluator impẽdit simplã suã: t ad faciendã vtrãcz resuscitationẽ nostrã: in sacramẽto t exemplo preposuit t ꝓposuit vnam suam. Necz enĩ fuit peccator aut impius vt ei tãcz spũ mortuo in interiore hoie renouari opus esset: t tãcz resipiscẽdo ad vitã iusticie reuocari: sed indutus carne mortali: t sola moriẽs: sola resurgens: ea sola nobis ad vtrũcz cõcinuit: cũ in ea fieret interioris hois sacramẽtũ: exterioris exẽplũ. Interioris enĩ hois nr̃i sacramẽto data est illa vox: ptinẽs ad mortẽ aie nre significãdã: nõ solũ in psalmo: vex
Ps. 21 etiã in cruce. Deus meus deus me⁹ vt q̃d me dereliquisti: Cui voci cõgruit aplus di-
Roma. 6 cens: Sciẽtes q̃ vetus hõ nr̃ simul crucifixus est cũ illo: vt euacuet corpus peccati: vt vltra nõ seruiam⁹ pctõ. Crucifixio ꝙppe interioris hois penitẽtie dolores intelligũtur: t cõtinẽtie quidã salubris cruciatus: p quã mortẽ mors impietatis perimit: in qua nos nõ dereliquit dñus. Et ideo p talẽ crucem euacuat corpus peccati: vt iam nõ exhibeam⁹ mẽbra nr̃a arma iniquitatis pctõ: q̃a et interior hõ si vtcz renouat de die in diẽ: pfecto vetus ẽ antecz renouet. Intus nancz agit: qõ idẽ aplus dicit. Exuite vos veterẽ hominẽ: et induite nouũ. Qõ ita cõ sequẽter exponit. Quapropter deponẽtes mẽdaciũ: loquimini veritatẽ. Vbi aũt deponitur mẽdaciũ: nisi intus vt inhabitet in monte sctõ dei: qui loquit veritatẽ in corde suo. Resurrectio vero corpis dñi: ad sacramentũ interioris resurrectiõis nr̃e ptinere ostẽditur. vbi postcz resurrexit ait mulieri: Noli me tangere: nõdũ enĩ ascendi ad patrẽ meũ. Cui mysterio cõgruit aplis dicẽs. Si aũt resurrexistis cũ xpo: que sursum sũt querite: vbi xpus est ad dexterã dei sedẽs. Que sursum sũt sapite. hoc est enĩ xpm nõ tangere: nisi cum ascẽderit ad patrẽ: nõ de xpo sapere carnaliter. Jam vo ad exẽplũ mortis exterioris hois nostri dñice carnis mors ptinet: qz p talẽ passionẽ marie hortatus est seruos suos: vt nõ timeãt eos qui corpus occidũt: animã aũt nõ possunt occidere. Propter qõ dicit aplis: vt suppleã q̃ desunt pressurarũ xpi in carne mea. Et ad exẽplũ resurrectiõis exterioris hois nostri ptinere inuenit resurrectio corpis dñi: qui ad discipulos ait: Palpate t videte: qz spũs carnẽ t ossa nõ habet: sicut me videtis habere. Et vnus ex discipulis etiã cicatrices ei⁹ cõtrectãs: exclamauit dicẽs: Dñs me⁹ et deus me⁹. Et cũ illius carnis tota integritas appareret: demõstratũ est in ea q̃ suos exhortãs dixerat. Capillus capitis vri nõ
Luc. 21 peribit. Vñ enĩ pmo: noli me tãgere: nõdũ
Joh. 20 enĩ ascẽdi ad patrẽ meũ. et vñ antecz ascẽdat ad patrẽ a discipulis tangit: nisi qz illic insinuabat interioris hois sacramentũ: hic pbebat exterioris exẽplũ. An forte quiscz ita est absurdus atcz auersus a vero: vt audeat dicere a viris eũ tactũ antecz ascẽderet: a mulierib⁹ aũt cũ ascẽdisset. Propt̃ ꝭ exẽplũ future nre resurrectiõis in corpe qõ pcessit in dño: dicit aplis: Initiũ xps: deinde qui sunt xpi. De corpis enĩ resurrectione illo loco agebat: ꝓpter quã etiam dicit:
Trãsfiguraut corpus humilitatis nostre:

cõforme corpi sue glorie. Una ergo mors nr̃i saluatoris: duab⁹ mortib⁹ nr̃is: saluti fuit. Et vna eius resurrectio: duas nobis resurrectões pstitit: cũ corpus eius in vtraq; re. id est t in morte t in resurrectiõe t sacramẽto interioris hois nr̃i: et exẽplo exterioris medicinali quadã ꝓueniẽtia ministratũ ẽ.

De rõne simpli ad duplũ p ternariũ numeꝝ atq; senariũ. Ca. iij.

Hec autẽ ratio simpli ad duplũ ozit quidẽ a ternario numero. Unum q̃ppe ad duo: tria sunt. Sed hoc totum qõ dixi: ad senariũ puenit. Unũ eñ et duo et tria: sex fiunt. Qui numerus ꝑtes rea pfect⁹ dicit: qz ptib⁹ suis cõplet. Habz eñ illas tres: sextã: tertiã: dimidiã. Nec vlla pars alia q̃ dici possit quota sit: inuenit in eo. Sexta ergo ei⁹ vnũ est: tertia duo: dimidia tria. Unũ aũt t duo t tria ꝓsũmant eũdẽ senariũ. Cui⁹ pfectionẽ nob sctã scriptura cõmẽdat in eo maxime: q deus sex Gene.j diebus pfecit opera sua: et sexto die factus est hõ ad imaginẽ dei. t sexta etate generis humani: filius dei venit: et factus est filius homis: vt nos reformaret ad imaginẽ dei. Ea q̃ppe nũc etas agit: siue milleni anni singulis distribuant etatib⁹: siue in diuinis litteris memorabiles atq; insignes quasi articulos tpum vestigem⁹: vt prima etas inueniat ab adam vsq; ad noe. inde secũda vsq; ad abraã. Et ꝛcinceps sic matheus euã- Matb.j gelista distinxit: ab abraã vsq; ad dauid: a dauid vsq; ad transmigrationẽ in babyloniã. atq; inde vsq; ad virginis partũ. Que tres etates cõiuncte illis duab⁹: quinq; faciunt. Proinde sextã inchoaut natiuitas dñi: que nũc agit vsq; ad occultũ tpis finẽ. Hunc senariũ numerũ quãdã tpis gerere figurã: etiã in illa rõne triptite distributiõis agnoscim⁹: qua vnũ tps cõputam⁹ ante legem: altez sub lege: tertiũ sub gr̃a. In quo tpe sacramẽtũ renouatiõis accepim⁹: vt in fine tpis etiã resurrectõe carnis: oñi ex parte renouati: ab vniuersa: nõ solũ anime: veruz etiã infirmitate corpis sanemur. Unde Luc.j3 intelligit illa mulier in typo ecclesie a dño sanata t erecta: quã curuauerat infirmitas alligãte sathana. De talib⁹ eñ occultis hostibus plãgit illa vox psalmi: Curuauerũt animã meã. Hec aũt mulier decem et octo ãnos habebat in infirmitate: qõ est ter seni. Menses aũt annoꝝ ꝛcẽ t octo inueniunt in numero solidi quadrati senarij: quod est sexies seni: et hoc sexies. Juxta quippe est in eodẽ euangelij loco: arbor quoq; illa ficulnea: cuius miserã sterilitatẽ etiã tertius ann⁹ arguebat. Sz ita ꝑ illa intercessũ ẽ: vt dimitteret illo anno: vt si fructũ ferret: bene. sinautẽ: excideretur. Nam et tres anni ad eandẽ tripartitã distributionẽ ptinẽt: et menses trium annoꝝ quadratũ senariũ faciũt: qõ est sexies seni. Annus etiã vnus si duodecim menses integri ꝓsiderent: quos triceni dies cõplent: talẽ q̃ppe mẽsem veteres obseruauerũt: quem circuitus lunaris ostendit: senario numero pollet. Quot eñ valẽt sex in primo ordine numeroꝝ: q̃ constat ex vnis: vt pueniat ad decẽ: hoc valẽt sexaginta in secũdo ordine: q̃ cõstat ex denis: vt perueniat ad centũ. Sexagenarius ergo numerus dierum: sexta pars anni est. Proinde p senariũ primi versus multiplicant: tanq; senarius secũdi versus: et fiunt sexies sexaginta: trecẽteni t sexaginta dies: q̃ sunt integri. xij. menses. Sz qm̃ sicut mẽsem circuitus lune ostẽdit hominib⁹: sic annus circuitu solis animaduersus ẽ. Restãt aũt quinq; dies et quadrãs diei: vt sol impleat cursũ suũ annũq; cõcludat. Quattuor eñ quadrãtes faciũt vnũ diẽ: quẽ necesse est intercalari excurso quadriẽnio qõ bissextũ vocãt: ne tpm ordo turbet. Etiã ipos dies quinq; t quadrantẽ si cõsiderem⁹: senarius numerus in eis plurimũ valet. Primũ: qz sicut fieri solet vt a pte totũ cõputetur: nõ sunt iam dies quinq;: sz poti⁹ sex: vt quadrans ille accipiat pro die. Deinde qz in ipsis quinq; dieb⁹ sexta pars mensis est. ipse aũt quadrans sex horas habet. totus eñ dies. id est cũ sua nocte vigintiquattuor hore sunt: quarũ pars quarta. q̃ est quadrans diei sex hore inueniũtur: ita in anni cursu senarius numerus plurimũ valet.

De quadragesimosexto anno dñici corpis. Capi. v.

Nec immerito in edificatione corporis dñici: in cuius figura tẽpluz Job.2 a iudeis destructuz triduo se resuscitaturũ esse dicebat: numerus ipse senarius pro anno positus intelligit. Dixerũt eñ quadraginta t sex annis edificatũ est tẽplũ: t quadragesies sexies seni: fiunt ducenti septuaginta sex. Qui numerus dierũ cõplet novem mẽses t sex dies: q̃ tanq; decem mẽses parientib⁹ feminis imputãt: nõ qz oñes ad sextũ diem post nonũ mẽsem pueniũt: sed qz ipa pfectio corpis dñi: tot dieb⁹ ad partum ꝓducta cõperit. sicut a maiorib⁹ tra-

ditū suscipiēs ecclesie custodit auctoritas.
Octauo eni kal. aprilis conceptus credit:
Luc. 25 quo ⁊ passus. Ita monumēto nouo quo se
pultus est: vbi nullus erat mortuoꝝ posit⁹
nec ante nec postea: cōgruit vterus virgi-
nis quo cōceptus est: vbi nullus seminat⁹
est mortaliū. Natus aūt tradit octauo kal.
ianuarias. Ab illo ergo die vsq; ad istū cō
putati: ducenti septuaginta ⁊ sex reperiunt
dies: q̄ senariū numerū quadragies sexies
habēt. Quo numero annoꝝ templū edifi-
catū ē: qꝛ eo numero senariorū corpus dñi
pfectū est: qd̄ mortis passione destructū: tri
Joh. 2 duo resuscitauit. Dicebat eni hoc de tem-
plo corpis sui: sicut euidētissimo ⁊ robustis-
simo euāgelij testimonio declarat. quo ait:
Matth. 12 Sicut fuit ionas in ventre ceti tribus die-
bus et trib⁹ noctib⁹: sic erit et filius hoīs in
corde terre tribus dieb⁹ ⁊ tribus noctib⁹.

De triduo quo impleto dominus resurrexit. Capitulū. vj.

Ipsum aūt triduū: nō totū ⁊ plenū
fuisse scriptura testis est: sed prim⁹
dies a parte extrema totus annu-
merat⁹ est. Dies v̄o tertius a pte p̄ma ⁊ ip̄e
tot⁹. Medius aūt inter eos. id est secūdus
dies absolute totus vigintiquattuor horis
suis: duodecim nocturnis: ⁊ duodecim di-
urnis. Crucifixus est eni primo iudeoꝝ vo
cibus hora tertia: cū esset dies sexta sabba-
ti. Deinde in ipsa cruce suspēsus hora sex-
ta. ⁊ spm̄ tradidit hora nona. Sepultus est
Marc. 15 aūt cū iā sero factū esset. sic sese habēt ver-
ba euāgelij: qd̄ intelligit in fine diei. Vñ li-
bet ergo incipias: etiā si alia ratio reddi p̄t:
Joh. 19 quomō nō sit cōtra euāgeliū ioānis: vt ho
ra tertia ligno suspēsus intelligat: totū diē
primū nō cōprehēdis. Ergo a pte extrema
totus cōputabit: sicut tertius a pte prima.
Nox eni vsq; ad diluculū: quo dñi resurre
2. Cor. 4 ctio declarata est: ad tertiū diem ptinet: qꝛ
deus q̄ dixit de tenebris lucē clarescere vt p
gratiā nouitestamēti et pticipationē resur-
Eph. 5 rectiōs xp̄i audirem⁹. Fuistis eni aliqñ tene
bre: nūc aūt lux in dño. insinuat nobis quo
dāmō q̄ a nocte dies sumat initiū. Sic eni
primi dies ꝓpter futurū hoīs lapsuz a luce
in noctē. ita isti ꝓpter hoīs reparationē a te
nebris ad lucē cōputant. Ab hora g̊ mor-
tis vsq; ad diluculum resurrectionis: hore
sunt quadraginta. vt ⁊ ipsa hora nona cō-
numeret. Cui numero cōgruit etiā vita ei⁹
sup terrā: post resurrectionē in. xl. diebus.
Et est iste numerus frequētissim⁹ in scriptu
ris: ad insinuādū mysteriū pfectōis in qua-
driptito mō. Habēt eni quandā pfectionē
decē. ⁊ ea quater mltiplicata faciūt quadra
ginta. A vespe aūt sepulture vsq; ad dilu-
culū resurrectōis. xxxvj. hore sūt: q̄ est qua
drat⁹ senarius. Refert aūt ad illā rōnē sim
pli ad duplū: vbi est coaptatiōis maxima
cōsonātia. Duodecim eni ad. xxiiij. simplo
ad duplū ꝯueniūt: et fiunt. xxxvj. nox tota
cū die toto ⁊ nocte tota. neq; hoc sine illo sa
cramēto qd̄ supra memoraui. Nō absurde
q̄ppe spm̄ diei cōpam⁹: corpus autē nocti.
Dñicū eni corpus in morte ac resurrectōe
et spūs nr̄i figurā: ⁊ corpis gerebat exēplū.
Etiā sic ergo apparet illa ratio simpli ad du
plū in horis. xxxvj. cū. xij. ꝯferūt ad. xxiiij.
Et hoꝝ quidē numeroꝝ causas: cur in scri-
pturis posite sint: pōt alius alias indaga-
re: vel quib⁹ iste q̄s ego reddidi p̄ponēde
sint: vel eque ꝓbabiles: vel istis etiā ꝓbabi
liores. Frustra tñ eos esse in scripturis posi
tos: et nullas causas esse mysticas: cur illic
isti numeri cōmemorēt: nemo tā stultus in-
eptusq; cōtēderit. Ego aūt q̄s reddidi vel
ex ecclesie auctoritate a maiorib⁹ traditas:
vel ex diuinaꝝ testimonio scripturaꝝ: vl̄ ex
rōne numeroꝝ similitudinūq; collegi. Con
tra rōnē nemo sobrius: ꝯtra scp̄turas nemo
xp̄ian⁹: ꝯtra ecclesiā nemo pacific⁹ senserit.

De signis et p̄figuratiōib⁹ que aduentu dñi p̄cesserūt. Ca. vij.

Hoc sacramētū: hoc sacrificiū: hic
sacerdos: hic deus: anteq̄ missus Gal. 4
veniret fact⁹ ex femina: oīa que sa-
crate atq; mystice p̄rib⁹ nr̄is per euāgelica
miracula apparuerūt: siue q̄ per ip̄os facta
sūt: silitudines hui⁹ fuerūt: vt om̄is creatu-
ra factis quodāmō loqueret vnū futurū in
quo esset salus vniuersoꝝ a morte reparā-
doꝝ. Quia eni ab vno vero deo ⁊ sūmo p
impietatis iniq̄tatē resilientes ⁊ dissonātes
defluxeram⁹: et euanueram⁹ in mlta discis-
si per mlta: et inherētes in multis: oporte-
bat nutu ⁊ impio dei miserātis: vt ipsa mlta
venturū cōclamarēt vnū: ⁊ a multis cōcla-
mat⁹ veniret vn⁹: ⁊ multa ꝯtestarēt venisse
vnū: ⁊ a mltis exonerati venirem⁹ ad vnū:
et multis peccat in anima mortui: ⁊ ꝓpter
peccatum in carne morituri: amarem⁹ sine
peccato mortuū in carne pro nobis vnuz:
et in resuscitatū credētes: ⁊ cum illo per fi-
dē spiritu resurgētes: iustificaremur in vno
iusto facti vnū: nec in ipsa carne nos resur-
recturos desperarem⁹: cum multa mem-

bra intueremur ꝓcessisse caput vnū: in quo nūc ꝑ fidē mūdati: et tūc ꝑ speciē reintegrati: et ꝑ mediatorē deo recōciliati hereamus vni: fruamur vno: ꝑmaneam⁹ vnū.

De filio dei qui et in forma dei et in forma serui vna persona est christi. Capitulū. viij.

Sic ipse filius dei: verbū dei: et idē ipse mediator dei et hoim filius hois: equalis ꝑi ꝑ diuinitatis vnitatē: et pticeps nr̄ ꝑ humanitatis susceptionē: patrē interpellās ꝓ nob: ꝑ id qđ hō erat. nec tñ tacēs qđ ꝺeus cū ꝑre vnū erat. inter cetera ita loquit. Nō ꝓ his aūt rogo inquit tātū: sed et ꝓ eis q̄ credituri sunt ꝑ verbū eor̄ in me: vt oēs vnū sint: sicut tu ꝑ in me: et ego in te: vt et ipsi in nobis vnū sint: vt mūdus credat: qz tu me misisti. Et ego claritatē: quā dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnū: sicut et nos vnum sum⁹. Joh.j7

De vnitate ecclesie in deo ꝑ geminā dilectōez: cui formā ꝑbet vnitas ꝑris et filij et spūssancti. Ca. ix.

Non dixit: ego et ipsi vnū: cuius ꝑ id qđ ecclesie caput est: et corpus eius eccl̄ia: posset dicere: ego et ipsi nō vnū sz vnus: qz caput et corpus vn⁹ est xp̄s: sz diuinitatē suā cōsubstātialē ꝑri ostendens: hoc ait. ꝓpter qđ et alio loco dic: Ego et ꝑ vnū sum⁹: in suo genere. hoc est in eius dē nature cōsubstātiali paritate: vult esse suos vnū. Sed in ipso qz in seipsis nō possent: dissociati ab inuicē per diuersas voluptates et cupiditates: et imūdiciam pctōr̄: vnde mūdant̄ per mediatorē: vt sint in illo vnū. Nō tātū ꝑ eādē naturā qua hoies ex hominib⁹ mortalib⁹ equales angelis fiunt: sed etiā ꝑ eandē caritatē in eandē beatitudinē cōspirātes cōcordissima voluntate in vnū spūm: quodāmō igne caritatis cōflatā. Joh.j7 Ad hoc enī valet qđ ait: Vt sint vnū: sicut et nos vnū sum⁹: vt quēadmodū ꝑ et fili⁹. nō tātū equalitate substātie: sz etiā volūtate vnū sūt: Ita et hi: inter quos et deū: mediator est filius: nō tātū ꝑ id qđ eiusdē nature sunt: ꝟ etiā ꝑ eandē dilectōis societatē: vnū sint. Beinde idipm q̄ mediator est: ꝑ quez recōciliamur deo: sic indicat: Ego inquit in eis: et tu in me: vt sint cōsūmati in vnū. Ibidem.

De mediatore ad mortem diabolo: et mediatore ad vitam iesu christo. Capitulū. x.

Hec est vera pax: et cū creatore nro nobis firma connexio: purgatis et recōciliatis per mediatorē vite: sicut maculati et alienati ab eo recesseram⁹ ꝑ mediatorē mortis. Sicut enī diabolus superbus hoiem supbientē ꝓduxit ad mortē. Ita xp̄s humilis hoiem obedientē reduxit ad vitā. Quia sic ille elatus cecidit et dixit cōsētientē: sic iste humiliat⁹ surrexit et erexit credentē. Quia enī nō ꝓuenerat diabolus quo ipse ꝓduxerat (mortez quippe spiritus in impietate gestabat) sed mortē carnis nō subierat: qz nec indumentū susceperat: magnus homini videbat princeps in legionibus demonū: ꝑ quas fallacias regnū exercet: sic hoiem per elatōis typum: potētie q̄s iusticie cupidiorē: aut per falsam philosophiā magna inflans: aut ꝑ sacra sacrilega irretiēs: in quib⁹ etiā magice fallacie curiosiores supbioresq̄ animas deceptas: illusasq̄ ꝓcipitāt: subditū tenēs. pollicēs etiā purgationē anime: ꝑ eas quas theletas appellāt: transfigurādo se in angelū lucis per multiformē machinationē: in signis et prodigijs mendacij. 2.Cor.ij

De facilitate ludificationū quibus hoies ab immūdis spiritib⁹ fallūtur. Capitulū. xj.

Facile est enī spiritib⁹ nequissimis: ꝑ aerea corpa facere multa: q̄ miret anime terrenis corpib⁹ aggrauate: etiā meliorꝭ affectus. Si enī corpa ipa terrena nōnullis artib⁹ et exercitatiōib⁹ modificata: in spectaculis theatricis tāta miracula hominib⁹ exhibēt: vt hi q̄ nunq̄ viderūt talia narrata: vix credāt. Quid magnū ē diabolo et āgelis ei⁹: de corpeis elemētis: ꝑ aerea corpa facere: q̄ caro miret: Aut etiā occultē inspiratiōib⁹: ad illudēdos humanos sensus: phātasmata imaginū machinari: q̄b⁹ vigilātes dormiētes ve decipiat: vel furētes exagitet: Sz sic fieri pōt: vt hō vita ac moribus melior: spectet nequissimos hoies: vel in fune ābulātes: vel mltimodis motib⁹ corpm multa incredibilia faciētes: nec vllo mō facere talia cōcupiscat: nec eos ꝓpterea sibi ꝓponēdos existimet. Sic aīa fidelis et pia: nō solū si videat: vex etiā si ꝓpt̄ fragilitatē carnis: exhorreat miracla dēmonū. nō ideo tñ: aut ñ se posse talia volebit: aut ob hoc illos meliores esse iudicabit: cū sint pserti in societate sctōr̄: q̄ ꝑ virtutē dei: cui cūcta subiecta sunt: et minime fallacia: et multo maiora fecerūt: siue hoies: siue angeli boni. Psal.j

De falsis et deceptoꝝ ꝯs purificationibus. Capitulū. xij.

Nequaq̄ igit̄ p sacrilegas similitudines et impias curiositates ⁊ magicas ꝓsecratiões anime purgant̄ et recõciliant̄ deo: qꝛ falsus mediatoꝛ non trasiecit ad superiora: sed potius obsidẽs intercludit viam p affectus: quos tãto maligniores: quãto supbiores sue societatis inspirat. Qui nõ pñt ad euolandũ pẽnas nutrire virtutũ: sed potiꝰ ad demergẽdũ pondera exaggerare vitioꝝ: tanto grauius anima ruitura: quanto sibi videt̄ euecta sublimius. ℣Proinde sicut magi fecerũt diuinitꝰ moniti: quos ad humilitatẽ dñi adorãdã: stella pduxit. Ita ⁊ nos: nõ qua venimꝰ: sꝫ p aliã viã in patriã redire debemꝰ: quã rex humilis docuit: ⁊ quã rex superbus humili regi aduersarius obsidere nõ possit. Et nobis eni vt adoremꝰ humilẽ xp̃m: celi enarrauerũt gl̃am dei: cum in omnẽ terrã exiꝛt sonus eoꝝ: et in fines orbis terre verba eorum. Vta nobis fuit ad mortẽ per pctũ in adam: ℣per vnũ q̄ppe hoiem pctũ intrauit in hunc mũdũ: ⁊ p pctũ mors: et ita in oñes hoies ptrãsiit: in quo oñes peccauerũt. ℣Hui⁹ vie mediatoꝝ diabolus fuit: persuasoꝝ peccati ⁊ p̃cipitatoꝝ in mortẽ. Nam et ipse ad operãdã duplã mortẽ nr̃am: simplã attulit suã. ℣Per impietatẽ nãq̄ mortuus est in spũ: carne vtiq̄ mortuꝰ nõ est. Nobis aũt ⁊ impietatẽ psuasit: ⁊ ꝓpter hanc vt in mortẽ carnis venire mereremur: effecit. Vnũ ergo appetiuimꝰ iniqua suasione: alterum nos secutũ est iusta dãnatiõe. ꝓpterea q̄ppe scriptũ ẽ: Deus mortẽ nõ fecit: qꝛ causa mortis ipse nõ fuit. ℔ tũ p eius retributionẽ iustissima mors irrogata est pctõri. Sic supplicũ iudex irrogat reoꝝ: causa tñ supplicij nõ est iusticia iudicis: sed meritũ criminis. Quo ergo nos mediatoꝝ mortẽ trãsmisit ⁊ ipe nõ venit. id est ad mortẽ carnis. ibi nobis dñs deus noster medicinã emẽdationis inseruit: quã ille nõ meruit: occulta ⁊ nimis arcana ordinatiõe diuine alteq̄ iusticie. Ut q̄ sic̃ p vnũ hoiem mors: ita p vnũ hoiem fieret resurrectio mortuorũ. Quia magꝰ vitabãt hoies qõ cultare nõ poterãt mortẽ carnis: cꝫ mortẽ spũs. id ẽ magis penã: cꝫ meritũ pene. nã non peccare: aut nõ curatur: aut parũ curat̄. nõ mori aũt cuis nõ obtineat̄ vehemẽter satagit̄: Ulte mediatoꝝ ostendẽs: q nõ sit mors timẽda q̄ p humanã cõditionẽ iam euadi nõ potest: sꝫ potius impietas que p fidẽ caueri põt: occurrit nobis ad finẽ quo venimꝰ: sꝫ nõ qua venimꝰ. Nos eni ad mortẽ p pctũ venimꝰ ille per iusticiã: ⁊ ideo cũ sit mors nr̃a pena peccati: mors illius facta est hostia p pctõ.

Matth. 2

Ps. 18

Roma. 5

Sap. j

Roma. 5

Mortem christi nõ fuisse necessitatis nostre: sed voluntatis sue ac potestatis. Capitulū. xiij.

Quapropter cũ spũs coꝛpi preponatur: moꝛsq̄ sit spũs a deo deseri: moꝛs aũt coꝛpis a spũ deseri: eaq̄ sit pena in moꝛte coꝛpis: vt spũs qꝛ volens deseruit deũ: deseꝛat coꝛpus inuitus: vt cũ spũs deũ deseruerit qꝛ voluit: deseꝛat coꝛpus etiã si noluerit: nec deseꝛat cũ voluerit: nisi aliquã sibi vim qua ipsum coꝛpus perimat̄ intulerit: demonstrauit spũs mediatoris: qꝛ nulla pena peccati vsq̄ ad mortem carnis eiꝰ accesserit: qꝛ nõ eã deseruit inuitus: sꝫ qꝛ voluit: qñ voluit: quomõ voluit. Quippe dei verbo ad vnitatẽ cõmixtus est homo. ℣Hinc ait: potestatẽ habeo ponendi animã meã: et potestatẽ habeo iterũ sumẽdi eã. Nemo tollet eã a me: sꝫ ego pono eã a me: et iterũ sumo eã. Et hoc maxie mirati sunt: sicut euãgelũ loquit̄: qui pꝛesentes erant: cũ post illã vocẽ: in qua figurã peccati nr̃i edidit continuo tradidit spm̃. Longa eni moꝛte cruciabãt̄ ligno suspensi. Unde latronibꝰ vt iam moꝛerent̄: et de ligno ante sabbatũ deponerent̄: crura confracta sunt. Ille aũt quia moꝛtuus inuẽtus est: miraculo fuit. ℣Hoc etiã pilatũ legimꝰ fuisse miratum: cũ ab ipso sepeliẽdũ coꝛpus dñi peteret̄. Ille itaq̄ deceptoꝝ q̄ fuit homini mediatoꝝ ad mortẽ: falsoq̄ se opponit ad vitam: nomine purgatiõis per sacra ⁊ sacrificia sacrilega quibꝰ superbi seducũtur: qꝛ nec participationẽ mortis nr̃e habere potuit: nec resurrectionẽ sue: simplam quidẽ suã mortem ad duplam nostrã potuit afferre. Simplam vero resurrectionẽ in qua et sacramẽtum esset renouatiõis nr̃e: et eius que in fine futura est euigilatõis exemplũ: nõ vtiq̄ potuit. Ille proinde qui spiritu viuus carnem suam moꝛtuã resuscitauit: verus vite mediatoꝝ illum spiritu moꝛtuum et mortis mediatorẽ a spiritibꝰ in se credentiũ foras misit: vt nõ regnaret intrinsecus: sꝫ forinsecus oppugnaret: nec tñ expugnaret. Cur se ipse quoq̄ temptãdũ prebuit: vt ad superãdas etiã temptatiões eiꝰ mediatoꝝ esset: nõ solũ per adiutoꝛiũ: vexꝫ etiã p exemplũ. At ille primitꝰ vbi per oñes aditus ad in-

Joh. j

Joh. j

Marc. j

teriora moliens irrepere: expulsus est: post baptisma in heremo cõpleta omni tẽptatiõe illecebrosa: qz viuũ spũ: mortuũ spũ nõ inuasit: quoquo mõ auidus mortis humane cõuertit se ad faciẽdã mortẽ: quã potuit: et pmissus est in illud qõ ex nobis mortale viuus mediator acceperat. Et vbi potuit aliqd facere: ibi ex omni pte deuictus est: et vnde accepit exterius ptãtem dñice carnis occidẽde: inde interior ei⁹ ptãs qua nos tenebat occisa ẽ. Factũ est eni vt vincula pctõrum mltoz: in multis mortib⁹ p vnius vnã mortẽ quã pctm nullũ pcesserat: solueret. Quã ꝓpterea dñs p nobis indebitã reddidit: vt nobis debita non noceret. Nec eni iure cuiuscz ptãtis exutus est carne: sed ipe se exuit. Nam qui posset nõ mori si nollet: ꝓculdubio qz voluit mortu⁹ est: z ideo pncipatus z ptãtes expoliauit: fiducialiter triumphãs eas in semetipo. Morte sua ꝙpe vno verissimo sacrificio pro nobis oblato: quicqd culparũ erat vnde nos pncipat⁹ et ptãtes ad luẽda supplicia iure detinebãt purgauit: aboleuit: extinxit: et sua resurrectione in nouã vitã nos pdestinatos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos glorificauit. Ita diabolus hominẽ quẽ p ꝓsensionem seductũ: tãcz iure integro possidebat: et ipse nulla corruptiõe carnis z sanguinis septus: p istã corpis mortalis fragilitatẽ: nimis egeno z infirmo tanto superbior: quãto velut ditior z fortior: quasi pãnoso z erumnoso dñabit: in morte carnis amisit. Quo eni cadentẽ nõ secut⁹ impulit pctõrẽ: illuc descẽdẽtẽ psecut⁹ cõpulit redemptorẽ. Sic in mortis cõsortio filius dei nobis fieri dignatus est amicus: quo non pueniẽdo meliorẽ se nobis atcz maiorem putabat inimicus. Dicit eni redẽptor nr̃: Maiorẽ dilectionẽ nemo habet: qz vt animã suã ponat p amicis suis. Quo circa etiaz ipso dño se credebat diabolus superiorẽ: inquantũ illi dñs in passionib⁹ cessit: qz z de ipso intellectũ ẽ qõ in psalmo legit: Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis: vt ab iniquo velut equo iure aduersum nos agẽte: ipse occisus innocens eũ iure equissimo superaret: atcz ita captiuitatẽ ꝓpter pctm factã captiuaret: noscz liberaret a captiuitate ꝓpter pctm iusta: suo iusto sanguine iniuste fuso: mortis chirographũ delens: et iustificãdos redimẽs pctõres. Hinc etiã diabolus ad hec suos illudit: qb⁹ se p sua sacra velut purgandis: z potius implicãdis atcz mergendis: falsus mediatoz opponit: qz supbis facillime psua cet irridere atcz ptemnere mortẽ xpi: a qua ipse quãto est alienior: tanto ab eis credit sanctior atcz diuinior. Qui tm̃ apud eum paucissimi remãserũt: agnoscẽtib⁹ gentib⁹: z pia humilitate bibẽtib⁹: precium suũ: eiuscz fiducia deserẽtib⁹ hostẽ suũ: et cõcurrẽtib⁹ ad redemptorẽ suum. Nescit eni diabolus quõ illo et insidiãte et furẽte vtak ad salutẽ fideliũ suoz excelsissima sapiẽtia dei: a fine superiore qõ est initiũ spiritalis creature: viscz ad finẽ inferiorẽ: qõ est mors corpis: pertẽdens fortiter z disponens omnia suauiter. Sap̃.8
Attingit eni vbicz ꝓpter suã mũdiciã: z nihil inquinatũ in eam incurrit. Ibidẽ.7
A morte aũt carnis alieno diabolo vnde nimũ supbus incedit: mors alterius generis pparatur in eterno igne tartari: quo nõ solũ cũ terrenis: ꝫ etiã cũ aereis corpib⁹ excruciari spũs possint. Supbi aũt hoies qb⁹ xps (qz mortuus est) viuit: vbi nos tã magno pcio emit: et istã mortẽ reddũt cũ hoib⁹ cõditiõi erũnose nature: q̃ trahit a pmo pctõ: z in illã cũ illo pcipitabunt. Quẽ ꝓpterea xpo ppositum runt: qz eos in istã deiecit: quo per distantẽ naturã ipse nõ cecidit: z quo ꝓpter eos per ingentẽ miscõiam ille descẽdit: z tm̃ se demonib⁹ esse meliores nõ dubitãt credere: eoscz maledictis omnib⁹ insectari detestaricz nõ cessant. quos certe alienos ab hui⁹ mortis passione nouerũt: ꝓpter quã xpm contemnũt. Nec sic volũt cõsiderare quã fieri potuerit: vt in se manẽs: nec p seipm ex vlla pte mutabile dei verbũ: per inferioris tm̃ nature susceptionẽ aliqd inferius pati posset: qõ inmũdus demon (qz terrenũ corp⁹ nõ habet) pati nõ possit. Dz cũ sint ipsi demonib⁹ meliores: tm̃ qz carnẽ portãt: mori sic pñt: quẽadmodũ dæmones mori: qui eã nõ portãt: nõ vticz pñt. Et cũ de ritib⁹ sacrificioz suoz multũ psumãt: q̃ se fallacib⁹ supbisqz spiritib⁹ imolare nõ sentiũt. Aut si iã sentiũt aliqd sibi pdesse arbitrãt perfidoz̃ et inuidoz̃ amicitiã: quoz intentionis nullũ negociũ est: nisi impeditio redit⁹ nostri: non intelligũt ne ipsos quidẽ superbissimos spũs honorib⁹ sacrificioz gaudere potuisse: nisi vni vero dæo p quo coli volunt: verũ sacrificiũ deberet.

Roma.8 Job.j5 Ps̃.8 Colo.2

De sacrificio pfecto z vo qõ ipe ꝓ nob̃ saluator effect⁹ ẽ. Ca. xiij.

Nec id posse rite offerri: nisi per sacerdotẽ sctm̃ z iustũ: nec nisi ab eis accipiat qõ offert: ꝓ quib⁹ offert:

Exo.j7

atq; id sine vitio sit: vt ꝑ vitiosis mundandis possit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q̄ ꝑ se offerri sacrificiū deo volūt. Quis ḡ tā iustus ꝛ sanct⁹ sacerdos: q̄ vnicus fili⁹ dei: nō q̄ opus haberet ꝑ sacrificiū sua purgare peccata: nec originalia: nec ex hūana vita q̄ addūx. Et q̄d tā cōgruēt ab hoib⁹ sumeret qđ ꝑ eis offerret: q̄ hūana caro: Et q̄d tā aptū huic imolationi: q̄ caro mortalis: Et q̄d tā mūdū ꝑ mūdādis vitijs mortaliū: q̄ sine vlla contagione carnalis concupiscētie: caro nata ī vtero ꝛ ex vtero virginali: Et q̄d tā ḡte offerri ꝛ suscipi posset: q̄ caro sacrificij nostri: cor⁹ effectū sacerdot̄ nostri: Et qñ q̄ttuor ꝓsiderāt in oñi sacrificio: cui offeratur: a q̄ offerat: q̄d offerat: ꝑ quib⁹ offerat: idēipse vn⁹ verusq; mediator: ꝑ sacrificiū pacis reconcilians nos deo: vnū cū illo maneret cui offerebat: vnū in se faceret ꝑ quib⁹ offerebat: vn⁹ ipse esset qui offerebat: ꝛ qđ offerebat.

De his q̄ sibi purgationem de virtute ppria pollicent. Ca.xv.

Sint aūt quidā q̄ se putāt ad cōtemplandū deū: ꝛ inhērēdū deo virtute ppria posse purgari: q̄s ipa superbia maxime maculat. Nullū enī vitiū ē cui magis diuina lege resistit: ꝛ ī qđ magis accipiat dñandi ius ille supbissim⁹ spūs: ad ima mediator: ad sūma intercluſor: nisi occulte insidians alia via deuitet: aut ꝑ ꝑtīm deficientē: qđ interptat amalech: apte seuiens: ꝛ ad terrā ꝓnissionis repugnando trā sitū negās: ꝑ crucē dñi q̄ moysi manib⁹ extensis ꝓfigurata supet. Exo.j7 Hinc enī sibi purgationē isti virtute ppria pollicent: q̄ nōnulli eor̄ potuerūt acie mentis vltra oēm creaturā trāsmittere: ꝛ lucē incōmutabilis veritatis q̄stulacunq; ex pte cōtingere: qđ xp̄ianos multos ex fide interim sola viuentes: nōdū potuisse deridēt. Sed q̄d ꝑdest supbienti: ꝛ ob h̄ erubescenti lignū cōscendere: de lōginquo ꝑspicere patriā trāsmarinā: Aut q̄d obest humili de tāto intervallo nō eā videre: in illo ligno ad eā venīēti: quo dedignat̄ ille portari.

Sapientes mūdi nec resurrectionis veritatē cognoscere: nec futurorū ordinē scire potuisse: q̄uis et ipsi vaticinia hr̄e videāt. Ca.xvj

Jetiā resurrectionem carnis nos credere rep̄hēdūt: sibiq; pot⁹ etiā de his reb⁹ credi volūt. Quasi vero q; p̄celsam incōmutabilēq; substātiam: ꝑ illa q̄ facta sūt intelligere potuerūt: ꝓpterea de conuersione rerū mutabiliū: aut de cōtexto sęculorū ordine cōsulēdi sint. Nū quid enī q; verissime disputant: ꝛ documētis certissimis ꝑsuadent: eternis rationib⁹ omnia tpalia fieri: ꝓpterea potuerūt in ipsis rationib⁹ ꝓspicere: vel ex ipsis colligere q̄ sint animaliū genera: q̄ semīa singulorū in exordijs: q̄ modus in incremētis: qui numeri ꝑ cōceptus: ꝑ ortus: ꝑ etates: ꝑ occasus: q̄ mot⁹ in appetētis q̄ scōm naturā sūt: fugiendisq; cōtrarijs: nōne ista oīa: nō ꝑ illā incōmutabilē sapiētiaz: ꝗ ꝑ locor̄ ac temporū historiā quesierūt: ꝛ ab alijs exꝑta atq; cōscripta crediderūt: Quo minus mirādū ē: nullo mō eos potuisse ꝓlixiorū sęculorū seriē vestigare: ꝛ q̄ndā metā hui⁹ excursus: q̄ tanq; fluuio gen⁹ decurrit hūanū: atq; inde cōuersionē ad suum cuiq; debitū terminū. Jsta enī nec historici scribere potuerūt lōge futura ꝛ a nullo exꝑta atq; narrata: nec isti ꝓbi ceteris meliores ī illis sūmis eternisq; rationib⁹ intellectualia cōtemplati sunt. Alioq̄n nō eiusdē generis ꝑterita q̄ potuerūt historice inquirerent: sed pot⁹ ꝛ futura ꝓnoscerent. Qđ q̄ potuerūt: ab eis vates: a nr̄is ꝓphē appellati sūt.

Roma.j

An apud impios possint q̄dā futura ꝑsciri. Ca.xvij.

Quāq; ꝛ ꝓphetarū nomē nō omni no alienū ē a lr̄is eor̄. Sed plurimū interest: vtrū exꝑimēto ꝑteritorū futura cōjiciāt. Sicut medici multa ꝑuidendo: etiā lr̄is mādauerunt: q̄ ipsi exꝑta notauerūt. Sicut denicq; agricole vel etiā naute multa ꝓnūciāt. Talia enī si ex lōgis interuallis tꝑm fiant: diuinationes putāt. An vero iā vētura ꝑcesserit: ꝛ lōge visa venientia nūcient: ꝑ acuto sensu videātiū: qđ cū faciūt aeree ptātes diuinare credūtur. Quāq; si q̄sq; de mōtis vertice aliquē lōge videat venīētē: ꝛ ꝓxime in campo habitātibus añ nūciet. An ab angelis sanctis q̄bus ea de⁹ ꝑ verbū: sapiētiāq; suā indicat vbi ꝛ futura ꝛ ꝑterita stāt: vel q̄busdā ꝓnūciēt hoib⁹: vel ab eis audita: rurs⁹ ad alios hoies trāsmittant. An ipsor̄ hoīm quorūdā mētes intatū euehant spiritusancto: vt nō ꝑ angelos: ꝗ ꝑ ipsas futurorū instantes causas: in ipsa sūma rerum arce cōspiciāt. Audiūt enī ista ꝛ aeree ptātes: siue angelis ea nunciantib⁹: siue hoib⁹. ꝛ tantū audiūt

q̄tū opus esse ille iudicat: cui subiecta sūt oīa. Multa etiā p̄dicunt instinctu quodā
Job.ij t impulsu spiritu nescientiū: sicut caiphas nesciuit q̄d dixit: ß cū esset pōtifex ꝓpheta uit. Ergo de successionib⁹ seculorū: t de resurrectione mortuorū: pbos nec illos ꝓsulere debem⁹ q̄ creatoris eternitatē (in q̄ vi
Act.j7 uimus mouemur t sum⁹) q̄tū potuerūt in
Roma.j tellexerūt. Quia p ea q̄ facta sūt cognoscētes deū: nō sicut deū glorificauerūt: aut gratias egerunt: sed dicētes se esse sapientes: stulti facti sūt. Et cū idonei nō essent: in eternitatē spiritalis incōmutabilisq̄ nature aciem mētis tā cōstanter infigere: vt in ipsa sapientia cōditoris atq̄ rectoris vniuersitatis viderent volumina seculoꝝ: q̄ ibi iā essent t sp essent. Hic aūt futura essēt: vt nō eēnt: atq̄ vt ibi viderēt ꝓuersiones i melⁱ: ñ solū aiaꝝ: ß etiā corpoꝝ hūanoꝝ vsq̄ ad sui modi pfectionez. Cū q̄ ad h̄ ibi videnda nullo modo essent idonei: ne ad illud q̄ dē digni habiti sūt: vt eis ista p sanctos angelos nūciarent: siue forinsec⁹ p sensus corporis: siue interiorib⁹ reuelat: oibus in spiritu exp̄ssis. sicut patrib⁹ nostris vera pietate predītis: h̄ demōstrata sūt: q̄ ea p̄dicentes: vel de p̄sentib⁹ signis: vel de ꝓmissis reb⁹: ita vt p̄dixerāt: factī fidē faciētes: auctoritatē cui de lōge futuris vsq̄ i seculi finē crederet: habere meruerūt. Potestates aūt aeree supbe atq̄ fallaces: etiā si q̄dā de societate t ciuitate sanctoꝝ: t de vero mediatore a sanctis t ꝓphetis. vel angelis audita p suos vates dixisse repiunt: id egerūt vt p hec aliena vera etiā fideles dei si possent ad sua falsa traducerēt. Be⁹ aūt p nescientes id egit: vt veritas vndiq̄ resonaret fidelib⁹ in adiutoriū: ipīs i testimoniū.

Be fide qua credimus temporaliter gesta: et veritate que reddet eterna. Ca.xviij.

Q Ua igit ad eterna capescēda idonei nō eram⁹: sordesq̄ peccatoruz nos p̄grauabant temporaliū rerū amore cōtracte: t de ꝓpagine mortalitatis tanq̄ naturaliter molite: purgandi eram⁹. Purgari aūt vt cōtemparemur eternis: ñ nisi p temporalia possem⁹: qualibet iā cōtempati tenebamur. Sanitas enī a morbo plurimū distat: ß medici curatio nisi morbo cōgruat: nō pducit ad sanitatē. Inutilia tpalia decipiūt egrotos: vtilia tpalia suscipiūt sanandos: t traijciunt ad eterna sanatos. Mens aūt rationalis sicut purgata cōtēplationē debet reb⁹ eternis: sic purganda tpalib⁹ fidē. Dixit quidā t illoꝝ q̄ quōdā apud grecos sapientes habiti sūt. Ortum ad id q̄ ortū est eternitas valet: tantū ad fidē veritas. Et pfecto ē va sentētia. Q̄ enī nos tpale dicim⁹: hoc ille q̄ ortū ē appellauit. Ex q̄ genere etiā nos sum⁹: nō tm scōm corpus: sed etiā scōm animi mutabilitatē. Nō enī ꝓprie vocat eternū: q̄ aliq̄ ex pte mutat. Inq̄tū igit mutabiles sum⁹: intātū ab eternitate distam⁹. Promittit aūt nobis vita eterna p veritatē: a cuius pspicuitate rursus tātū distat fides nostra: q̄tum ab eternitate mortalitas. Nūc q̄ adhibemus fidē reb⁹ tpaliter gestis ꝓpter nos: t p ipsā mūdamur: vt cū ad speciē veneri
mus: quemadmodum succedit fidei veritas: ita mortalitati succedat eternitas. Qua ꝓpter quoniaz fides nostra fiet veritas: cū ad id q̄ nobis credentib⁹ ꝓmittit: puenerim⁹. Promittit aūt nob vita eterna. et dixit veritas: nō q̄ fiet sicut futura est fides nostra: sed q̄ semp est veritas: qz ibi ē t eternitas. Dixit q̄ veritas. Hec ē aūt vita eterna: vt cognoscant te vnū verū deū: t quez misisti iesum christū. Cū fides nostra vidē do fiet veritas: tunc mortalitatē nostrā cōmutatā tenebit eternitas. Q̄ donec fiat: t vt fiat: qz rebus ortis accōmodam⁹ quidē fidē credulitatis: sicut in eternis speramus veritatē cōtemplationis: ne fides mortalis vite dissonaret a vitate eterne vite. ipsa ve
Ps.84 ritas patri coeterna de terra orta ē: cū filⁱ⁹ dei sic venit vt fieret filⁱ⁹ hois: t ipse in se exciperet fidē nostrā: qua nos p̄duceret ad veritatē suam. qui sic suscepit mortalitatē nostrā: vt nō amitteret eternitatē suā. Ortum enī ad id q̄ ortū ē eternitas valet: tantum ad fidē vitas. Ita ergo nos purgari oportebat: vt ille nobis fieret ort⁹ q̄ maneret eternus: ne alter nobis esset in fide: alter in veritate. Nec ab eo q̄ orti sum⁹: ad eterna trāsire possem⁹: nisi eterno p ortū nostrum nobis sociato: ad eternitatē ipsius traijceremur. Nūc itaq̄ illuc quodāmō secuta ē fides nr̄a q̄ ascēdit in quē credim⁹: ort⁹: mortu⁹: resuscitat⁹: assūpt⁹. Horū q̄ttuor: duo priora noueram⁹ in nobis. Scim⁹ enī homines t oriri t mori. Duo aūt reliq̄: id ē resuscitari t assumi: iuste in nobis futura speram⁹: qz in illo facta credidim⁹. Itaq̄ in illo qz t id q̄ ortū erat trāsijt ad eternitatē:

transituruz est ꝛ nr̃m: cū fides puenerit ad veritatē. Jā enī credentib⁹ vt in verbo fidei manerēt: ꝛ inde ad veritatē: ac p̄ b̄ ad eternitatē pducti a morte liberarent: ita loquit. Si mā seritis in verbo meo: vere discipuli mei eritis. Et q̄si q̄rerent: q̄ fructu: secut⁹ ait. Et cognoscetis veritatē. ¶Rursus quasi dicerēt: Quid ꝓdest mortalib⁹ veritas. Et vitas inq̄t liberabit vos. Ēt: nisi a morte: a corruptiōe: a mutabilitate: Ceritas q̄ppe imortalis: incorrupta: incōmutabilis ꝓmanet. Cera aūt imortalitas: vera incorruptibilitas: vera incōmutabilitas: ipsa est eternitas.

Joh.8
Ibidem
Ibidem

De missiōe filij dei qua ī forma serui minor fact⁹ ē patre: cū in forma dei patri permaneret equalis

Capi.xix.

Ecce ad qō missus ē filꝰ dei: imo vero ecce q̄d est missum esse filiū dei: Quecūq; ꝓpter faciendā fidē q̄ mundare mur ad cōtemplandā veritatē in reb⁹ ortis ab eternitate ꝓlatis: ꝛ ad eternitatē relatis tpaliter gesta sūt: aut testimonia missionis hui⁹ fuerūt: aut ipa missio filij dei. Sz testimonia quedā venturū prenūciauerūt: q̄dā venisse testata sūt. Factū q̄ppe creaturā p quē facta ē oīs creatura: omnē creaturā testē habere oportebat. Nisi enī mltis missis p̄dicaret vnus: nō multis dimissis teneret vn⁹. Et nisi talia essēt testimonia q̄ paruis magna esse viderēt: nō crederet ille ita magnus: vt magnos faceret magn⁹: q̄ ad quos missus ē pu⁹. Incompabilit enī maiora filij dei facta sūt celū ꝛ terra: ꝛ oīa q̄ in eis sunt: quia omnia per ipsum facta sunt: q̄ signa ꝛ prodigia que in eis testimonium proruperunt. Sz tū homines vt hec magna p eū facta parui crederēt: illa qua tanq̄ magna tremuerūt. Cū ergo venit plenitudo tpis: misit de⁹ filiū suū: factū ex muliere: factū sub lege: vsq; adeo pu ū vt factū: eo itaq; missuz q̄ factū. Si ergo maior mittit minorē: fatemur ꝛ nos factum minorē: ꝛ intantū minorē inq̄tū factū: ꝛ intantū factū inq̄tū missū. Misit enī filiū suū factuz ex muliere: per quē tamē quia facta sūt omnia:: nō solum priusq; factus mitteret: sed priusq; essent oīa: eundē mittēti cōfitemur equalē: quē dicim⁹ missuz minorem. Quō ergo añ istā plenitudinē tpis: qua eū mitti oportebat: priusq; missus esset videri a patrib⁹ potuit: cū eis angelica quedā visa demonstrarēt: qñ nec iā missus: sicut equalis ē patri videbat: Cñ enī dicit philippo: a q̄ vtiq; sicut a ceteris ꝛ ab ipsis a quib⁹ crucifix⁹ ē ī carne videbat. Cāto tpe vobiscū sū ꝛ nō cognouist me: ¶Philippe q̄ me videt: videt ꝛ pr̄ez: nisi q̄ videbat ꝛ ñ videbat: Cidebat sic missus fact⁹ fuerat: ñ videbat sicut p eū oīa facta erāt. Aut vñ etiā illō dicit: Qui habet mādata mea ꝛ seruat ea: ipse est q̄ diligit me. ꝛ qui diligit me: diliget a patre meo. ꝛ ego diligaz eū ꝛ manifestabo ei meipsū. Cū eēt manifest⁹ añ oculos hominū: nisi q̄ carnē: q̄ verbū in plenitudine tpis factū erat: suscipiendā nostre fidei porrigebat: Ipsū aūt verbū p q̄ oīa facta erāt purgate p fidē mēti ꝓtemplādū in eternitate seruabat.

Joh.j4
Joh.j
Joh.j4

Non esse cōtra equalitatē pr̄is et filij si etiā scōz coeternā pr̄i diuinitatē intelligat filius missus. C.xx

Sed aūt secunduz hoc missus a pre filius dicit: q̄ ille pater ē: ille filius: nullo modo impedit vt credamus equalē patri esse filiū ꝛ cōsubstantialē ꝛ coeternū: ꝛ tamē a pre missū filiū. Nō q̄ ille maior ē: ille minor. sed q̄ ille pater: ille filius. Ille genitor: ille genit⁹. Ille a q̄ est qui mittit: ille qui ē ab eo q̄ mittit. Filius enī a patre ē: ñ pater a filio. Scōm hoc iā pōt intelligi: nō tātū ideo dici missus filius: q̄ verbū caro factū ē: ꝝ ideo missus vt verbū caro fieret: ꝛ p p̄sentiā corpalē illa q̄ scripta sūt operaret. id ē vt nō tantū homo missus intelligat q̄ verbū factū ē: ꝝ ꝛ v̄bū missū vt homo fieret: q̄ nō scōm imparē potestatē vel substātiā vel aliq̄d q̄ deo patri nō sit eq̄le missus ē: ꝝ scōm id q̄ filius a patre ē: nō pr̄ a filio. Cerbū enī pr̄is ē filius: q̄ ꝛ sapiētia ei⁹ dicit. Quid ergo mirū si mittit: nō q̄ ineq̄lis est patri: ꝝ q̄ est manatio quedā claritatis omnipotētis dei sincera: Ibi aūt q̄ manat: ꝛ de quo manat vni⁹ eiusdēq; substantie ē. Neq; enī sicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: ꝝ sicut lux de luce. Nā q̄ dictū ē: Cādor est enī lucis eterne: q̄d aliud dictū est: q̄ lux ē lucis eterne? Cādor q̄ppe lucis: q̄d nisi lux ē? Et ideo coeterna luci: de qua lux ē. Maluit aūt dicere: cādor lucis: q̄ lux lucis: ne obscurior putaretur ista que manat: q̄ illa de q̄ manat. Cuz enī audit candor ei⁹ esse ista: facili⁹ ē vt p hanc lucere illa: q̄ hec munus lucere credatur. Sz q̄ cauēdū nō erat ne minor lux illa

Joh.j

Saꝑ.7

Ibidem

putaret que istã genuit. hoc enī nullus vn
q̃ hereticus ausus ē dicere: nec credendū
ē aliquē ausurū. Illi cogitationi occurrit
scriptura q̃ possit videri obscurior lux ista
q̃ manat: q̃ illa de q̃ manat. Quã suspitio
Sap.7 nē tulit cū ait: Candor ē illi⁹. id ē lucis eter
ne: atq̃ ita ostēdit eq̃lem. Si enī hec minor
ē: obscuritas illi⁹ ē: nō candor illi⁹. Si aūt
maior ē: nō ex ea manat. Nō enī vinceret
de q̃ genita est. Quia ergo ex illa manat: ñ
ē maior q̃ illa. Quia vero nō obscuritas il
li⁹: ꝫ candor illi⁹ ē: nō est minor. equalis est
Ibdiem ergo. Nec ꝫ mouere debet: qr dicta ē ma
natio q̃dã claritatis omnipotentis dei sin
cera: tanq̃ ipsa nō sit oñipotēs: ꝫ omnipo
Ibidem tētis manatio. Nor enī dr illa dicit: Et cū
sit vna: oia pōt. Quis ē aūt omnipotens:
nisi q̃ oia pōt: Ab illo itaq̃ mittit: a q̃ ema
nat. Sic enī r ab illo petit: qui amabat eaz
Ibidem.9 r desiderabat eā. Emitte inq̃t illã de sanct
ce tuis: r mitte illã a sede magnitudis tue
vt mecū sit: r mecū laboret. id ē doceat me
laborare ne laborē. Labores enī ei⁹: virtu
tes sūt. Sz aliter mittit vt sit cū hoīe: aliter
Ibidem.7 missa est vt ipsa sit homo. In aias enī san
ctas se trãsfert: atq̃ amicos dei r pphetas
cōstituit. sicut etiã implet sanctos angelos
r oia talib⁹ ministerijs cōgrua p eos opa
Gal.4 tur: Cū aūt venit plenitudo tpis missa ē: ñ
vt impleret ãgelos: nec vt esset angel⁹: nisi
inq̃tū cōsiliū patris annunciabat: qō r ip
sius erat. Nec vt esset cū homib⁹: aut i ho
minib⁹. Hoc enī r antea in patrib⁹ r pphe
tis: ꝫ vt ipsum verbū caro fieret. id ē homo
fieret: i quo futuro reuelato sacramēto: eti
am eorū sapiētia atq̃ sanctorū salus esset:
q̃ priusq̃ ipse de virgine nasceret: de muli
eribus nati sunt: r in q̃ facto atq̃ p̄dicato sa
lus sit oīm credentiū: sperātiū: diligentiū.
j.Thi.3 Hoc enī magnū pietatis ē sacramētū: qō
mãifestū ē in carne: iustificatū ē in spiritu:
apparuit angelis: p̄dicatū ē in gentib⁹: cre
ditū ē in mundo: assumptū ē in gloria. Ab
illo ergo mittit dei verbuz: cui⁹ ē vbū. Ab
illo mittit de quo natū ē. Mittit qui genu
it: mittit qō genitū est. Et tūc vnicuiq̃ mit
tit: cū a quoq̃ cognoscit atq̃ p̄cipit q̃tum
cognosci r p̄cipi pōt p captu: vel p̄ficien
tis in deū: vel p̄fecte in deo anime rationa
lis. Non ergo eoipso quo de patre natus
est: missus dicit fili⁹. Sz vel eo q apparuit
Joh.16 huic mūdo verbū caro factū. vñ dicit: Ex
iui a patre r veni in hūc mūduz: Vel eo q
ex tpe cuiuscq̃ mente p̄cipit. sicut dictū est:
Mitte illã vt mecū sit: r mecū laboret. Qō Sap.9
ergo natū ē ab eterno: eternū ē. Candor ē Ibidem.7
enī lucis eterne. Qō aūt mittit ex tpe: a q̃
quã cognoscit. Sed cū in carne manifesta j.Thi.3
tus est fili⁹ dei: in hūc mundū missus est in Gal.4
plenitudine tpis: factus ex femina. Quia j.Cor.j
enī in sapientia dei non poterat mundus
cognoscere p sapientiā deū: qñ lux lucet i Joh.j
tenebris: r tenebre eā nō cōprehēderunt:
placuit deo p stulticiā p̄dicationis saluos j.Cor.j
credentes facere: et verbū caro fieret r ha Joh.j
bitaret in nobis. Cū aūt ex tpe cuiuscq̃ pro
uectus mente p̄cipit: mitti quidē dicit: sed
nō in hūc mundū. Nec enī sensibiliter ap
paret. id ē corporeis sensib⁹ p̄sto est. Quia
r nos scōm qō mente aliquid eternū q̃tuz
possum⁹ capim⁹: nō in hoc mundo sumus.
Et oīm iustorū spiritus: etiã adhuc in hac
carne viuentiū: inq̃tū diuina sapiūt: non
sūt in ꝫ mundo. Sz pater cū ex tpe a quo
q̃ cognoscit: nō dicit missus. Nō enī ha
bet de quo missus sit: aut ex q̃ p̄cedat. Sa
pientia q̃ppe dicit: Ego ex ore altissimi p̄ Eccl.24
diui. Et de spūsancto dicit: a pr̃e p̄cedit.
pater vero a nullo. Sicut ergo pater genu
it: fili⁹ genit⁹ est. ita pater misit: fili⁹ missus
est. Sz quēadmodū q genuit r q genit⁹ est.
ita r q misit r qui missus ē vnū sūt: qr pater
r fili⁹ vnū sūt. Ita etiã spūssanct⁹ vnuz cū
eis est: qr hec tria vnū sunt. Sicut enī natū
esse est filio a patre esse: ita mitti ē filio co
gnosci q ab illo sit. r sic̄ spiritui sancto do
nū dei esse est a patre p̄cedere: ita mitti est
cognosci q ab illo p̄cedat. Nec possumus
dicere q spūssanct⁹: r a filio ñ p̄cedat. Ne
q̃ enī frustra idē spūs: r patris r filij spirit⁹
dicit. Nec video q̃d aliud significare vo
luerit: cū sufflans in faciē discipulorū ait:
Accipite spiritū sanctuz: Nec enī flat⁹ ille Joh.20
corporeus cū sensu corporaliter tangēdi p
cedens ex corpe substantia spūssancti fuit:
ꝫ demōstratio p cōgruā significationē: nō
tantū a patre: ꝫ a filio p̄cedere spiritū san
ctū. Quis enī dementissim⁹ dixerit: aliū fu
isse spiritū quē sufflans dedit: r aliū quem
post ascensionez suā misit: Un⁹ enī spūs: ē
spiritus dei: spiritus patris r filij: spiritus- j.Cor.j2
sanctus: qui opatur oīa in omnib⁹. Sed
q bis datus est: dispensatio certe significa
tionis fuit. de q̃ suo loco q̃tum dñs dede
rit dissere⁹. Qō ergo dñs ait: Que ego Joh.15
mittā vobis a patre: ostēdit spiritū patris

ꝛ filiꝰ: qꝛ etiã cũ dixisset: quez mittet pater: addidit: in nomine meo: nõ tũ dixit: quem mittet pater a me: quẽadmodũ dixit: quez ego mittã vobis a patre: videlicet ostẽdẽs ꝙ totiꝰ diuinitatis: vel siꝰ melꝰ dicit deitatis: pꝛincipiũ pater ẽ. Qui ergo ex patre ꝓcedit ꝛ filio: ad eũ referꝛ a q̃ natꝰ est filius.

Joh.7 Et ꝙ dicit euangelista: Spũs nondũ erat datus: qꝛ iesus nõduz erat clarificatꝰ: quõ intelligiꝛ nisi qꝛ certa illa spũssancti datio vel missio pꝰ clarificationez xpi futura erat qualis nũqꝫ antea fuerat.. Nequꝫ enim antea nulla erat: ꝑ talis ñ fuerat. Si enim antea spiritussanctꝰ nõ dabaꝛ q̃ impleti ꝓphete locuti sũt: cũ apte scriptura dicat: ꝛ multis locis ostendat spiritusancto eos locutos fuisse: cũ ꝛ de ioanne baptista dictũ sit: spiritusancto replebiꝛ iã inde ab vtero matris

Luc.j sue. ꝛ spiritusancto repletus zacharias in-

Ibidem uenit pater eiꝰ: vt de illo talia diceret. spiritusancto maria: vt talia de dño quẽ gesta-

Ibidem batvtero ꝓdicaret. spiritusancto simeon et

Luc.2 anna: vt magnitudinẽ xpi puuli agnoscerẽt. Quõ ergo spũs nõdũ erat datꝰ: qꝛ iesꝰ

Joh.7 nondũ erat clarificatꝰ: nisi qꝛ illa datio: vꝛ donatio: vꝛ missio spũssãcti: habitura erat quãdã ꝓpꝛietatẽ suã in ipso aduentu: ꝙlis

Act.2 antea nũqꝫ fuit: Nusqꝫ enim legimꝰ: linguis ꝙs nõ nouerãt hoies locutos veniẽte in se spiritusãcto: sicut tũc factũ ẽ: cũ oporteret eiꝰ aduentũ signis sensibilibꝰ demõstrari: vt ostenderet totũ orbẽ terrarũ atqꝫ oñes gẽtes in linguis varijs cõstitutas: creditu-

Ps.j8 ras in xpm ꝓ donũ spũssancti. vt impleret qõ i psalmo canit: Nõ sũt loquele neqꝫ ser-

Ibidem mones quorũ nõ audiant voces eoꝝ. In omnẽ terrã exijt sonus eoꝝ: ꝛ in fines orbis terre verba eorũ. Verbo itaqꝫ dei ad vnitatẽ psone copulatus: ꝛ quodãmõ cõmixtus

Gal.4 ẽ homo: cũ veniente plenitudine tpis missus est in hunc mũdũ: factus ex femina filiꝰ dei: vt esset ꝛ filiꝰ hominis ꝓpter filios hominũ. Hãc psonã angelica natura figurare antea potuit vt ꝓnunciaret: nõ exprimere vt ipsa esset.

De sensibili demõstratione spiritussancti ꝛ de coeternitate trinitatis. Ca.xxj.

Wath.3 Act.2 De sensibili aũt demonstratione spiritussancti: siue ꝓ colũbe speciẽ: siue ꝓ linguas igneas: cũ eiꝰ substãtiã patri ꝛ filio coeternã: pariterqꝫ incõmutabilẽ subdita ꝛ seruiens creatura tpalibꝰ motibus ꝛ formis ostenderet: cũ ad eiꝰ ꝓsone vnitatẽ: sicut caro qõ verbũ factuz ẽ nõ copularet. nõ audeo dicere nihil tale factũ esse antea. Sed plane fidenꝛ diterim: patrẽ ꝛ filiũ ꝛ spiritũsanctũ vniꝰ eiusdẽqꝫ substantie: deũ creatorẽ: trinitatẽ: omnipotentẽ inseparabiliter opari: sed ita nõ posse ꝓ lõge imparẽ maximeqꝫ corporeã creaturã inseparabiliter demõstrari: sicut ꝓ voces nr̃as que vtiqꝫ corpaliter sonant: nõ possunt pater ꝛ filius ꝛ spũssanctꝰ: nisi suis ꝛ ꝓpꝛijs interuallis temporꝝ certa separatione distinctis: que sue cuiusqꝫ vocabuli syllabe occupãt nominari. In sua quippe substãtia qua sũt tria vnũ sũt: pater ꝛ filiꝰ ꝛ spũssanctus: nullo tpali motu sup omnẽ creaturã idipsũ sine vllis interuallis tpm vel locorũ ꝛ simul vnũ atqꝫ idẽ ab eternitate in eternitatẽ: tãqꝫ ipsa eternitas que sine veritate et caritate nõ est. In meis aũt vocibꝰ separati sũt pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctꝰ: nec simul dici potuerũt: ꝛ in lr̃is visibilibꝰ sua separatim locoꝝ spacia tenuerũt. Et quẽadmodũ cũ mẽoriã meã: ꝛ itellectũ: ꝛ volũtatẽ nomino: singula quidem nomina ad res singulas referuntur: sed tamen ab omnibus tribus singula facta sunt. nullũ enim horũ triuz nominũ est: qõ nõ ꝛ memoria ꝛ intellectus ꝛ volũtas mea simul opata sint. Ita trinitas simul opata est: ꝛ vocẽ patris: ꝛ carnẽ filij: ꝛ colũbã spiritussancti: cũ ad ꝓsonas singulas hec singula referanꝛ. Qua similitudie vtcũqꝫ cognoscit: inseparabilẽ in seipsam trinitatẽ ꝙ visibilis creature speciẽ separabiliter demonstrari: ꝛ inseparabilẽ trinitatis opationẽ: etiã in singulis esse rebꝰ: que vel ad patrẽ: vel ad filiũ: vel ad spũmsanctũ demonstrandum ꝓpꝛie ptinere dicunt. Si ergo a me querit: quõ facte sint: vel voces vel sensibiles forme atqꝫ species ante incarnationẽ verbi dei que hoc futurũ ꝑfigurarẽt: per angelos ea deũ opatũ esse respõdeo: qõ etiam scripturaꝝ sanctarũ testimonijs ꝯtum existimo satis ostẽdi. Si aũt querit ipsa incarnatio quõ facta sit ipsũ verbũ dei: dico Joh.j carnẽ factũ. id ẽ hominẽ factũ: nõ tũ i hoc qõ factũ est ꝙersũ atqꝫ mutatũ: ita sane factũ: vt ibi sit nõ tantũ verbũ dei: ꝛ hominis caro. sed etiaꝫ rationalis hois anima: atqꝫ hoc totũ ꝛ deus dicat ꝓpter deũ ꝛ hõ ꝓpꝛ hominẽ. Qõ si difficile intelligiꝛ: mẽs fide Act.j5 purgeꝛ: magis magisqꝫ abstinẽdo a peccatis: et bene opando et orãdo cũ gemitu de

siderioꝝ sanctoꝝ: vt ꝑ diuinũ adiutoriũ ꝓficiendo: et intelligat: et amet. Si autẽ q̃rit post incarnationez verbi: quõ facta sit vel vox patris vel species corꝑalis qua spũssanctꝰ demõstratus ẽ: ꝑ craturã q̃dẽ facta ista nõ dubito: sed vtrũ tantũmodo corꝑalẽ atq; sẽsibilẽ: an adhibito spiritu etiã rationali vel intellectuali. hoc eni q̃busdã placuit appellare: qđ greci dicũt μοερον. id ẽ intellectuale. non quidẽ ad vnitatẽ ꝑsone. Quis eni hoc dixerit: vt quicq̃d illud ẽ creature ꝑ qđ sonuit vox patris: ita sit deꝰ pater. aut quicq̃d illud ẽ creature in q̃ ꝑ colũbe speciẽ vel ꝑ igneas linguas spũssanctꝰ demõstratꝰ est: ita sit spũssanctꝰ: sicut ẽ dei filiꝰ hõ ille q̃ de virgine factꝰ est: ꝫ tãtũmodo ad ministeriũ ꝑagende significationis: sicut oportuisse deꝰ iudicauit. an aliq̃d aliud intelligẽdũ sit: inuenire difficile est: ⁊ temere affirmare non expedit. Quõ tñ ista sine rationali vel intellectuali creatura potuerũt fieri: nõ video. Neq; adhuc locꝰ ẽ explicare: cur ita sentiã q̃tũ vires dñs dederit. prius eni sũt discutienda ⁊ refellẽda hereticorũ argumẽta: q̃ nõ ex diuinis libris: sed ex rationibꝰ suis ꝓferũt: quibꝰ se vehementer cogere arbitrãt testimonia scripturarũ q̃ de patre ⁊ filio ⁊ spũsancto sunt: ita esse intelligenda vt ipsi volũt. Nũc aũt nõ ideo minorẽ filiũ qꝛ missus est a patre: nec ideo minorẽ spũmsanctũ qꝛ ⁊ pater eũ misit ⁊ filiꝰ: sufficient q̃tum arbitror demonstratũ est. Siue eni ꝓpt visibilẽ creaturã: siue potiꝰ ꝓpter principij cõmendationẽ: nõ ꝓpter inequalitatẽ vel imparilitatẽ vel dissimilitudinẽ substãtie in scripturis hec posita intelligunt: qꝛ etiã si voluisset deꝰ pater ꝑ subiectã creaturã visibiliter apparere: absurdissime tamẽ aut a filio quez genuit: aut spiritusancto q̃ de illo ꝓcedit: missus diceret. Iste igit sit huiꝰ voluminis modus. deinceps in ceteris adiuuãte dño: illa hereticoꝝ versutissima argumẽta q̃lia sint: ⁊ quẽ admodũ redarguant videbimꝰ.

¶ Explicit liber quartus.

¶ Incipiunt capitula libri quinti.

i Qꝛ modeste ac sobrie debet hõ cui etiam sue mẽtis natura inexplicabilis est de dei substãtia cogitare.

ij De incõmutabili essẽtia qđ solꝰ deꝰ ẽ

iij Cõtra arrianoꝝ argumẽtationẽ an in deo vnigeniti ⁊ geniti appellatio sb̃stantiaꝝ indicet diuersitatẽ.

iiij De accidẽtibꝰ: siue seꝑabilibꝰ: siue inseꝑabilibꝰ q̃ in deo: quia mutabilis nõ est: esse nõ possunt.

v Que in deo ad aliq̃d dicunt: nõ scđm substãtiã dici: nec tñ esse accidẽtia: sed relatiua incõmutabilia.

vj An ingenitꝰ qđ pater dicit: possit int illa accipi que ad seipsũ ⁊ substantialiter dicunt.

vij Quid in q̃busq; locutionibus valeat negatiua ꝑticula q̃ aliq̃d nõ q̃d sit: ꝫ quid nõ sit ostendit.

viij Qꝛ in trinitate deitatꝭ quicq̃d ad se dicit: vna queq; ꝑsona indifferẽs atq; cõmune sit: ⁊ vnã significet atq; eãdem substantiam.

ix Qua necessitate tres ꝑsone in trinitate dicunt.

x De vera magnitudine cuiꝰ ꝑticipatione magna sũt: q̃cũq; sũt magna.

xj Relatiue nõ substantialiter dici quicq̃d vel pater: aut filius: aut spũssanctus ꝓprie nominat.

xij De relatiuis que referri ad inuicẽ nequeũt: cũ tñ relatiua sint.

xiij Trinitatẽ dñi nõ tria principia: ꝫ vnũ esse ꝑncipiũ: qꝛ ⁊ pater: ⁊ filiꝰ: ⁊ spiritussãctꝰ: vnus creator est: sic vnus deꝰ ẽ

xiiij Quõ in trinitate ⁊ pater ad filiũ principiũ sit: ⁊ pr̃ ⁊ filiꝰ ad spũmsanctũ.

xv Quõ in spũsãcto etiã añq̃ daret possit doni nomẽ intelligi: vt ei sꝑ non aliud fuerit donũ esse q̃ ipsũ esse.

xvj De appellationibꝰ relatiuis: q̃ non ad deũ: sed ad creaturã referẽda sunt: qm̃ deo nihil accidit.

¶ Incipit liber quintus.

Qꝛ modeste ac sobrie debet homo cui etiã sue mẽtis natura inexplicabilis ẽ: de dei substãtia cogitare. Capitulum. i

Hinc iã exordiẽs ea dicere q̃ dici vt cogitant vel ab hoie aliq̃ vel certe a nobis non oino pñt: q̃uis ⁊ ipsa nr̃a cogitatio: cũ de dei tri

nitate cogitam⁹:lōge se illi de q̄ cogitat:im
parē sentiat:nec⁊ vt ē eū capiat: ꝫ vt sept̄ū
j.Cor.j3 ē.etiā a tātis ꝯtus paulus ap̄lus ꝫ erat: p
speculū ⁊ ī enigmate videat: ⁊ primū ab ip
so dño deo nr̄o de q̄ sp cogitare debemus:
⁊ de q̄ digne cogitare nō possum⁹:cui lau-
dādo reddēda ē oī tpe bñdictio: ⁊ cui enarr̄
ciādo nulla cōpetit dictio:⁊ adiutoriuz ad
intelligēda atq; explicāda q̄ intēdo: veniā
p̄cor sicubi offendo. Memor sū enī:nō so
lū volūtatis: verūetiā infirmitat̄ mee. Ab
bis etiā q̄ ista lecturi sūt: vt ignoscāt peto:
vbi me magꝭ voluisse ꝯ potuisse dicere ad
uerterint. qō vel ipsi meli⁹ intelligūt: vel p
pter mei eloquij difficultatē nō intelligūt:
sicut ego eis ignosco vbi ꝓpter suā tardi-
tatē intelligere nō possūt. Facili⁹ enim nob
inuicē ignoscim⁹:si nouerim⁹. aut certe cre
dēdo firmū tenuerim⁹:ea q̄ de natura incō
mutabili ⁊ inuisibili: sūmeq; viuēte ac sibi
sufficiēte dicunt:nō ex cōsuetudine visibi-
liū atq; mutabiliū ⁊ mortaliū vel egenarū
rer̄ esse metienda. Dz cū in his etiā q̄ nr̄is
corpalib⁹ adiacent sensib⁹:vel q̄ nosipsi in
interiore hoie sum⁹:sciēna cōprehēdendis
laborem⁹ nec sufficiam⁹:nō tñ impudent̄ i
lla q̄ supra sūt diuina ⁊ ineffabilia: pietas
fidelis ardescit:nō quā suaꝫ viriū inflat ar
rogātia:ꝫ quā gratia ipsi⁹ creatoris ⁊ salua
toris inflāmat. Mā q̄ intellectu deuz capit
hō:q̄ ipsū intellectū suum q̄ eū vult capere
nōdū capit. Si aūt hūc iā capit:attēdat di
ligent̄ nihil eo esse in sua natura meli⁹: ⁊ vi
deat vtꝫ ibi videat illa liniamēta formaꝫ:
nitores colorꝫ:spacioſā grāditatē:ptūū di-
stātiā:molis distensionē:aliq̄s p locorꝫ int̄
ualla motiones: vl̄ q̄d eiusmodi. Nihil cer
te istorꝫ inuenim⁹ in eo:q̄ in natura nr̄a ni-
hil meli⁹ inuenum⁹. id est in nr̄o intellectu q̄
sapientiā capim⁹ ꝯtū capaces sum⁹. Qō
ergo nō inuenim⁹ in meliore nr̄o:nō debe-
mus in illo q̄rere:qō lōge meli⁹ est meliore
nr̄o: vt sic intelligam⁹ deū si possum⁹: ꝯtū
possum⁹ sine q̄litate bonū:sine ꝯtitate ma
gnū:sine indigētia creatorē:sine situ p̄sen-
tē: sine habitu oīa cōtinētē:sine loco vbiq;
totū:sine tpe sempit̄nū:sine vlla sui mutati
one mutabilia facientē: nihilq; patientez.
Quisq; deū ita cogitat:et si nōdū pōt oī-
modo inuenire q̄d sit:pie cū cauet ꝯtū po
test aliq̄d de eo sentire qō nō sit.

De incōmutabili essentia qō so
lus deus est. Ca.ij.

Est tñ sine dubitatiōe substātia: vl̄
si meli⁹ ꝫ appellat̄ essentia:quā gre
ci vsiā vocāt. Sicut enim ab eo qō
ē sapere dicta ē sapiētia:⁊ ab eo qō est scire
dicta ē sciētia. ita ab eo qō ē esse: dicta ē es-
sentia. Et q̄s magis ē:ꝯ ille q̄ dixit famulo
suo moysi: Ego sū q̄ sū:⁊ dices filijs isr̄l: q̄ Exo.3
ē misit me ad vos. Dz alie q̄ dicūt essentie
siue substātie capiūt accidētia:q̄bus in eis
fiat vl̄ magna vel ꝯtacūq; mutatio. Deo
aūt aliq̄d eiusmodi accidere nō pōt:⁊ ideo
sola ē incōmutabilis substātia vel essentia
q̄ de⁹ ē:cui ꝓfecto ipm esse vel essentia no-
minata est:marie ac verissime cōpetit. Qō
enī mutat̄ nō ꝫuat ipsū ee:⁊ qō mutari pōt
ctiā si nō mutet̄:pōt qō fuerat nō esse:ac p
ꝫ illud solū qō nō tñ non mutat̄. verūetiā
mutari oīnuno ſi pt: sine scrupulo occurrit
qō verissime dicat̄ esse.

Cōtra arrianorū argumētatio-
nem: an in deo vnigeniti ⁊ geniti
appellatio substātiarū indicet di-
uersitatem. Ca.iij.

Iamobrē vt iā etiaz de his q̄ nec
dicūt vt cogitant̄:nec cogitant vt
sūt: rñdere incipiam⁹ fidei nr̄e ad
uersarijs. Inter multa q̄ arriani aduersus
catholicā fidē solēt disputare: ꝫ sibi maxie
callidissimū machinamētū ꝓponere vidēt
cū dicūt. Quicq̄d de deo dicit̄ vel intelligi
tur:nō scōm accidēs ꝫ scōz substātiā dicit̄.
Quapropt̄ ingenitū ee p̄ri scōm ſbstantiā
ē:⁊ genitū ee filio scōm ſbstātiā ē. Diuersū
ē aūt ingenitū esse:et genitū ee. diuersa est
ḡ ſbstātia p̄ris ⁊ filij. Quib⁹ rñdebim⁹. Si
q̄cq̄d de deo dr̄ ꝫm substātiā dicit̄:ergo qō
dictū ē: Ego ⁊ pater vnū sum⁹:scōz substā Joh.;o
tiā dictū ē. Una ē igit̄ substātia patris ⁊ fi-
lij. Aut si ꝫ nō ꝫm substātiā dictū est. dicit̄
ḡ aliq̄d de deo nō scōm substātiā: ⁊ iō iam
ñ cogimur scōz ſbstātiā itelligere ingenitū
⁊ genitū. Itē dictū ē de filio: Nō rapinā ar Phil.2
bitrat⁹ ē esse eq̄lis deo. Querim⁹ scōm q̄d
eq̄lis. Si enī ñ ꝫm substātiā dicit̄ eq̄lis: ad
mittūt vt dicat aliq̄d de deo:nō scōm sub-
stātiā. Admittāt ergo nō scōm substātiā di
ci:ingenitū ⁊ genitū. Qō si ꝓpterea nō ad
mittūt qr oīa de deo scōm substātiā dici vo
lūt:scōm substātiā filius ē eq̄lis patri.

De accidētib⁹ siue sepabilib⁹ si
ue insepabilib⁹ q̄ in deo qr muta-
bilis nō ē;esse nō pñt. Ca.iiij

Accidēs aūt nō solet dici: nisi q̄ aliq̄ mutatione eī rei cui accidit amitti pōt. Mā etsi q̄dā dicūt accidētia inseparabilia q̄ grece appellāt achoristā: sicē plume corui color niger. amittit cū tñ nō q̄ dē tādiu pluma ē: ꝫ qz ñ sp ē pluma. Quappter ipa materies mutabilis: ꝛ ex eo q̄ desinit esse illud aial: vel illa pluma: totūq; illud corp⁹ i terra mutat: ꝛ vertit: amittit vtiq; etiā illū colorē. Quis ꝛ accidēs qō separabile dicit: nō separatione: ꝫ mutatione amittat. sicuti ē capilli hoīm nigritudo: qñ duz capilli sūt pñt albescere: separabile accidēs ōz. Sz diligēt intuētib⁹ satis apparet: ñ separatione q̄si emigrare aliq̄d a capite dū canescit: vt nigritudo inde cādoze succedēte discedat ꝛ aliq̄ eat: ꝫ illā q̄litatē colorīs ibi verti atq; mutari. Nihil itaq; accidēs in deo: qz nihil mutabile aut amissibile. Qō si ꝛ illud dici accidēs placet: qō licet ñ amittat: minuit tñ vl auget: sicuti ē aie vita. nā ꝛ q̄s diu aīa ē: tādiu viuit. ꝛ qz sp aīa ē: sp viuit. Sz qz magis viuit cū sapit: qz min⁹ cū desipit. Fit etiā hic aliqua mutatio: ñ vt desit vita: sicē nec deest ifipiēti sapiētia: ꝫ vt min⁹ sit. Nec tale aliq̄d i deo fit: qz oīno incōmutabil manet. Quāobrē nihil in eo scōm accidēs dicit. qz nihil ei accidit: nec tñ omne qō dicit scōm substantiā dicit. In reb⁹ aūt creatis atq; mutabilib⁹ qō nō scōm substātiā dicit: restat vt scōm accidēs dicat. Oia enī accidūt eis: q̄ vel amitti pñt vel minui. ꝛ magnitudies ꝛ q̄litates. ꝛ qō dicit ad aliq̄d. sicē amicitie: ꝑpinq̄tates: seruitutes: silitudines: eq̄litates. ꝛ si q̄ hmōi. ꝛ situs ꝛ habit⁹: ꝛ loca ꝛ tpa: ꝛ opa atq; passiones.

Que in deo ad aliq̄d dicūt: nō scōm substātiā dici: nec tñ esse accidētia: sed relatiua incōmutabilia. Capitulum. v.

Si in deo aūt nihil q̄dē scōm accidēs dicit: qz nihil in eo mutabile ē. nec tñ oīne qō dicit: scōm substātiā dicit. Dicitur enī ad aliq̄d. sicē pater ad filiū: ꝛ filius ad pārez: qō nō ē accidēs. qz ꝛ ille sp pater: ꝛ ille sp filius. et non ita sp q̄si ex q̄ natus ē filius: vt ex eo q̄ nūq̄s desinat esse filius: pater nō desinat esse pater: sed ex eo q̄ semp natus est filius: nec cepit vnq̄s esse filius. Quod si aliqñ esse cepisset: aut aliqñ esse desineret filius: scōz accidēs diceret. Si vero qō dicit pater ad seipsū diceret: nō ad filiū: ꝛ qō ōr filius ad seipsū diceret nō ad patrē: scōm substantiā diceret ꝛ ille pater: ꝛ ille filius. Sz qz ꝛ pār ñ dicit pater nisi ex eo q̄ ē ei filius. ꝛ filius nō dicit nisi ex eo q̄ habet patrē. ñ scōm substātiā ꝫ dicūt: qz nō q̄sq̄s eoz ad seipsū sz ad iuicē atq; ad alterutrū ista dicūt. neq; scōm accidens qz: ꝛ qō ōr pār ꝛ qō dicit filius: eternū atq; incōmutabile ē eis. Qōbrē q̄uis diuersū sit patrē esse ꝛ filiū esse: nō ē tñ diuersa substātia. quia ꝫ nō scōm substātiā dicunt: ꝫ scōm relatiuū: qō tñ relatiuū nō est accidēs: qz nō ē mutabile.

An ingenit⁹ qō pār dicit: possit inter illa accipi q̄ ad seipm ꝛ substātialiter dicūtur. Ca. vj.

Si aūt huic sic putāt resistēdū esse ꝑmoni: q̄ pater q̄dē ad filiū dicit: ꝛ filius ad patrē. ingenit⁹ tñ ꝛ genit⁹ ad seipos dicūt: nō ad alterutrū. Nō enī ꝫ ē dicere igenitū qō ē patrē dicere: qz etsi filiū nō genuisset: nihil phiberet eū dicere ingenitū. ꝛ si gignat q̄sq̄s filiū: ñ ex eo q̄sq̄s ingenit⁹ ē: qz geniti hoies ex alijs hoīb⁹ gignūt ꝛ ipi alios. Inquiūt ergo. pater ad filium dicit: ꝛ filius ad patrem. ingenitus aūt ad seipsum: ꝛ genitus ad seipsum dicit. Et ideo si quicquid ad seipsū dicit: secunduz substantiā dicit. diuersū ē aūt ingenitū eē ꝛ genituz eē. diuersa igit substātia ē. Hoc si dicūt nō intelligūt de ingenito q̄dez aliq̄d se dicere qō diligēti⁹ ꝓtractāduz sit: qz nec ideo q̄sq̄s pater: qz ingenit⁹. nec ingenitus ideo qz pater. ꝛ ꝓpterea nō ad aliq̄d: ꝫ ad se dici putāt ingenit⁹. Genitum vero miratecitate nō aduertūt dici non posse: nisi ad aliq̄d. Jō q̄ppe filius qz genitus ꝛ qz filius vtiq; genit⁹. Sicē aūt filius ad patrē: sic genitus ad genitorē refert. et sicē pater ad filiuz: ita genitor ad genitū. Jdeoq; alia notio est q̄ intelligit genitor: alia q̄ ingenit⁹. Nā q̄uis de patre deo vtrūq; dicat: illud tñ ad genitū. id ē ad filiū dicit: qō nec illi negāt. hoc aūt qō ingenit⁹ dicit: ad seipm dici phibēt. Dicunt ergo. Si aliq̄d ad seipm ōr pār: qō ad seipsū dici nō pōt filius: ꝛ q̄cq̄d ad seipm dicit scōm substātiā dicit. ꝛ ad seipm dicit ingenit⁹: qō dici nō pōt filius: ergo scōm substātiā dicit ingenit⁹. Qō filius qz dici nō pt: nō est eiusdē substātie. Cui versutie rñdet ita: vt ipsi cogāt dicere scōz q̄d sit eq̄lis patri filius: vtrū scōm id qō ad se ōr: an scōz id qō ad patrē dicit. Non enī scōm id qō ad patrē dicit: qñ ad patrē filius dicit. Ille aūtē nō filius ꝫ pater ē: qz nō sic ad se dicūt pater

ꝛ filiꝰ: quō amici aut vicini. Relatiue q̄ppe amicꝰ dr̄ ad amicū. Et si eq̄liter se diligunt eadē in vtroq; amicitia ē. ꝛ relatiue vicinꝰ dicit̄ ad vicinū. ꝛ qꝛ eq̄liter sibi vicini sūt. q̄tū eni iste illi: tantū ꝛ ille huic vicinat̄: eadē in vtroq; vicinitas. Qꝛ vero filiꝰ nō ad filiū relatiue dicit̄: ꝫ ad patrē. nō scd̄m h̄ ꝙ ad patrē dicit̄: eq̄lis ē filiꝰ patri: restat vt secundū id eq̄lis sit qd̄ ad se dicit̄. Quicq̄d aūt ad se dicit̄ scd̄z substātiā dicit̄. Restat ergo vt scd̄m substantiā sit equalis. Eadez ē igit̄ vtriusq; substātia. Cū vero ingenitꝰ dicit̄ pater. nō q̄d sit: ꝫ q̄d nō sit dicit̄. Cuz aūt relatiuū negat̄: nō scd̄m substātiā negatur: qꝛ ipsū relatiuū nō scd̄m substantiā dr̄.

Quid in quibusq; locutionibus valeat negatiua ꝑticula qua aliquid nō quid sit: sed q̄d non sit ostenditur.

Capitulum. vij.

Hoc exemplis planū faciendū est. Ac p̄mū videndū ē hoc significari cū dicit̄ genitꝰ: qd̄ significat̄ cuz dicit̄ filiꝰ. Ideo eni filiꝰ: qꝛ genitꝰ: ꝛ qꝛ filiꝰ: vtiq; genitus. Qd̄ ergo dicit̄ ingenitꝰ: hoc ostēdit̄ ꝙ non filius: sed genitꝰ ꝛ ingenitꝰ cōmode dicunt̄. filiꝰ aūt latine dicit̄: sed infiliꝰ vt dicat̄ nō admittit loquēdi cōsuetudo. Nihil tñ intellectui demit̄ si dicat̄ nō filiꝰ: quēadmodū etiā si dicat̄ nō genitꝰ ꝓ eo qd̄ dicit̄ ingenitꝰ nihil aliud dicit̄. Sic eni ꝛ vicinus ꝛ amicus relatiue dicūt̄: nec tñ pōt inuicinus dici: quō dicit̄ inimicus. Qꝛobrē non est in rebus cōsiderādū q̄d vel sinat vel nō sinat dici vsus sermonis nostri: sed q̄s rerū ipsarū intellectus eluceat. Non ergo iā dicamus ingenitum: q̄uis dici latine possit: sed pro eo dicamꝰ non genitum qd̄ tantuz valet. Nō ergo aliud dicimꝰ q̄ nō filium. Negatiua porro ista particula nō id efficit vt qd̄ sine illa relatiua dicit̄ eadē preposita substantialiter dicat̄: sed id tantum negat̄: qd̄ sine illa aiebat̄. sicut in ceteris predicamentis. velut cuz dicimꝰ: homo est: substātiā designamꝰ. Qui ergo dicit nō homo ē: nō aliud genꝰ p̄dicamenti enunciat: sed tātum illud negat. Sicut ergo secundū substantiam aio: homo est: sic secundū substātiam nego cum dico: nō homo est. Et cum querit̄ q̄tus sit: ꝛ aio quadrupedalis ē. id ē quattuor pedum: secundū quantitatē aio. qui dicit non quadrupedalis est: quātitatem negat. Candidus est: scd̄m qualitatez aio. non candidus est: secundū qualitatez nego. Propinquus est: scd̄m relatiuū aio. nō propinquus est: scd̄m relatiuum nego. Secundū sitū aio: cū dico iacet. secunduz sitū nego cū dico nō iacet. Secundū habitum aio: cum dico armatus est: secundum habitū nego cū dico nō armatus. Tantūdem aūt valet si dicam inermis est. Secundū tempus aio: cum dico hesternus ē. secūdum tempus nego cū dico nō hesternus ē Et cū dico rome ē: secundū locuz aio. ꝛ secundū locum nego: cum dico nō rome est. Secundū id qd̄ est facere aio: cum dico cedit. si autē dicam nō cedit: secundū id qd̄ est facere nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū dico vapulat: secūdū predicamētum aio qd̄ pati vocat̄: ꝛ secundū id nego cum dico non vapulat. Et om̄ino nullū p̄dicamēti genus est secundū qd̄ aliquid aire volumus: nisi vt secundū idipsū predicamentuz negare cōuincamur: si p̄ponere negatiuaz ꝑticulam voluerimꝰ. Que cum ita sint: si substantialiter airem: dicēdo filius: substantialiter negarē dicēdo nō filiꝰ. Quia vero relatiue aio cuz dico filius est: ad patrē refero: relatiue nego: si dico nō filius ē. Ad parētē enim eandem negationē refero: volens ostēdere ꝙ ei parens nō sit. Atsi q̄tum valet qd̄ dicit̄ filius: tantūdez valet qd̄ dr̄ genitꝰ: sicut p̄locuti sumꝰ. Tātūdem ergo valet qd̄ dicit̄ non genitꝰ: q̄tū valet qd̄ dicit̄ non filius. Relatiue aūt negamus dicendo non filiꝰ. relatiue igit̄ negamus dicendo nō genitus. Ingenitꝰ porro quid ē nisi nō genitus? Nō ergo receditur a relatiuo predicamento: cū ingenitus dicit̄. Sicut enim genitus nō ad seipsuz dicitur: sed ꝙ ex genitore sit: ita cum dicit̄ ingenitus: non ad seipsū dicit̄: sed ꝙ ex genitore nō sit ostendit̄. In eodem tñ predicamento qd̄ relatiuuz vocatur: vtraq; significatio vertit̄. Quod autē relatiue pronunciatur: nō indicat esse substantiā. Ita q̄uis diuersuz sit genitꝰ ꝛ ingenitus: non indicat diuersā substantiā: quia sicut filius ad patrē ꝛ nō filiꝰ ad nō patrē refertur: ita genitꝰ ad genitorem: ꝛ non genitus ad non genitorez referatur necesse est.

Qꝛ in trinitate deitatis quicq̄d ad se dr̄ vnaqueq; ꝑsona indifferēs atz cōmune sit: ꝛ vnā significet

eandemq; substantiã. Ca. viij.

Quapropt illud pcipue teneam⁹ qc qđ ad se dr pstãtissima illa diuina sblimitas sbstãtialit dici. Qđ aũt ad aliqđ: non substãtialiter: ß relatiue. tantãq; vim esse eiusdẽ substantie in pre t filio t spũ sancto: vt qcqđ de singulis ad seipos dicit: nõ pluraliter: ß singulariter accipiat. Queadmodũ eni pater de⁹ ẽ: t fili⁹ de⁹ ẽ: t spũssanct⁹ de⁹ ẽ: qđ scdz substãtiã dici nemo dubitat. nõ tñ tres deos: ß vnũ deũ dicim⁹: eã ipsã pstãtissimã trinitatẽ. Ita magnus pr: magn⁹ filius: magn⁹ spũssanct⁹. nõ tñ tres magni: ß vn⁹ magn⁹. Nõ eni de pre solo: sic illi querse sentiũt: ß de patre t filio t spũsãcto scriptũ ẽ: Tu es de⁹ solus magn⁹. t bon⁹ pater: bon⁹ filius: bon⁹ t spũssanct⁹. nec tres boni: ß vn⁹ ẽ bon⁹. de quo dictũ ẽ. Matß. j9 Nemo bon⁹ nisi solus de⁹. Eteni dñs iesus ne ab illo q̃ dixerat magister bone: tãq; homine cõpellãs scdm hoiem tãtũmodo intelligeret. ideo nõ ait: Nemo bon⁹ nisi sol⁹ pater: ß nemo bon⁹ nisi solus de⁹. In pris eni noie: ipse p se pater pnũciat. In dei vero t ipse t filius t spũssanct⁹: qr trinitas vn⁹ de⁹. Situs vo t habit⁹ t loca t tpa: nõ pro prie ß trãslate ac p silitudines dicũt in deo. Ps. 79 Mã t sedere sup cherubin dicit: qđ ad sitũ dr. Ps. j03 Et abyssũ tãq; vestimẽtũ amict⁹: qđ ad Ibidẽ. j0j habitũ. Et anni tui nõ deficiẽt: qđ ad tps. Ibidẽ. j38 Et si ascẽdero i celũ tu ibi es: qđ ad locũ. Qđ aũt ad faciẽdũ attinet: fortassis de solo deo verissime dicat. Solus eni de⁹ facit t ipse nõ fit. neq; patit: q̃tũ ad ei⁹ substantiã ptinet q̃ de⁹ ẽ. Itaq; oñipotens pater: oñipotẽs filius: oñipotens spũssanct⁹: nec tñ tres oñipotẽtes: ß vn⁹ omnipotẽs: Ex Roma. ji q̃ oia: p quẽ oia: in q̃ oia: ipsi gloria. Quic qđ ergo ad seipsũ dicit de⁹: t de singulis psonis singulariter dicit. id ẽ de patre t filio t spũsancto. t simul de ipa trinitate: ñ pluraliter ß singulariť dicit.. Qm̃ qppe nõ aliud ẽ deo esse: t aliud magnũ esse: ß ħ idem illi ẽ: t eẽ t magnũ esse. Propterea sicut ñ dicim⁹ tres essentias: sic nõ dicim⁹ tres magnitudines: ß vnã essentiã t vnã magnitudinẽ. Essentiã dico: q̃ vsia grece dicit: quã vsitati⁹ substãtiã vocam⁹. Sicũt qđẽ t illi hypostasim: ß nescio qđ volũt inesse inter vsiã et hypostasim: ita vt pleriq; nostruz q̃ ß greco tractãt eloq̃o dicere cõsueuerunt. μιαν οὐσίαν τρισ ὑποστασιας: qđ ẽ latine vnã essentiã tres substantias.

Qua necessitate tres psone in trinitate dicanť. Ca. ix.

Sed qr nra loq̃ndi ꝯsuetudo iã obtinuit: vt hoc intelligat cũ dicim⁹ essentiã: qđ intelligit cũ dicim⁹ substãtiã: ñ audem⁹ dicere vnã essentiã tres sbstãtias: ß vnã essentiã vel substãtiã: tres aũt psonas. Queadmodũ multi latini ista tractãtes t digni auctoritate dixerũt: cũ aliũ modũ aptiorẽ ñ inuenirẽt q̃ enũciarẽt verbis qđ sine verbis intelligebant. Reuera eñ cũ pater nõ sit filius: t filius nõ sit pater: t spũssanct⁹ ille q̃ etiã donuz dei vocat: nec pr sit nec filius: tres vtiq; sũt. Ideoq; pluraliter dictũ est: Ego t pater vnũ sum⁹. Nõ eni dixit: vnuz Joh. jo ẽ: qđ sabelliani dicunt: ß vnũ sum⁹. Tamẽ cũ q̃rit q̃d tres: magna prsus inopia hãanũ laborat eloquiũ. Dictũ ẽ tñ tres psone: nõ vt illud diceret: ß ne taceret.

De vera magnitudine cui⁹ pticipatione sunt magna quecumq; magna. Capitulũ. x.

Sicut ergo nõ dicim⁹ tres essẽtias: ita nõ dicim⁹ tres magnitudines: neq; tres magnos. In rebus eni q̃ pticipatione magnitudinis magne sũt: quibus ẽ aliud eẽ: aliud magnas esse. sic magna dom⁹: t magnus mõs: t magn⁹ anim⁹. In his ergo reb⁹ aliud ẽ magnitudo: aliud qđ ab ea magnitudine magnũ ẽ: t prsus ñ ß ẽ magnitudo qđ ẽ magna dom⁹. Dz illa est vera magnitudo q̃ nõ solũ magna ẽ domus q̃ magna ẽ: t q̃ magn⁹ est mõs q̃squis magn⁹ ẽ: ß etiã q̃ magnũ ẽ q̃cq̃d aliud magnũ dicit: vt aliud sit ipsa magnitudo: aliõ ea q̃ ab illa magna dicunt. Que magnitudo vtiq; pmit⁹ magna ẽ: multoq; excellẽt⁹ q̃z ea q̃ pticipatione ei⁹ magna sũt. Deus aũt qr nõ ea magnitudine magn⁹ ẽ q̃ nõ est qđ ipse: vt q̃si pticeps ei⁹ sit de⁹ cũ magn⁹ ẽ: alioq̃n illa erit maior magnitudo q̃z de⁹. deo aũt ñ ẽ aliqđ mai⁹. Ea igit magnitudine magn⁹ ẽ q̃ ipse ẽ eadẽ magnitudo. Et iõ sic ñ dicim⁹ tres essẽtias: sic nec tres magnitudines. ß ẽ eni deo eẽ qđ magnũ esse. Eadẽ cã nec magnos tres dicim⁹: ß vnũ magnũ: qr ñ pticipatiõe magnitudis de⁹ magn⁹ ẽ: ß seipo magno magn⁹ ẽ: qr ipe sua ẽ magnitudo. Hoc t de bonitate: t đ eternitate: t đ oipotẽtia dei dictũ sit. oibusq; oño pdicamẽtis q̃ de de deo pñt pnunciari: qđ ad se ipm dicit: ñ trãslate ac p silitudinẽ ß prie. si tñ de illo prie aliqđ dici oz hois põt.

Relatiue nō substātialiter dici: quicqd aut pater: aut filiꝰ: aut spiritus sanctus proprie nominat.

Capitulum..xj.

Quod aūt ꝓprie singula in eadē trinitate dicunt: nullo mō ad seipsa: ꝫ ad iuicē: aut ad creaturā dicūt: ꝫ ideo relatiue nō substātialiter ea dici manifestū ē. Sic enī trinitas vnꝰ deꝰ dicit: magnꝰ: bonꝰ: eternꝰ: oīnipotēs: ideoq; ipe sic sua dici pōt deitas: ipse sua magnitudo: ipse sua bonitas: ipse sua eternitas: ipe sua omnipotētia. Non sic pōt dici trinitas pr̄: nisi forte translate ad creaturā ꝓpter adoptionē filioꝝ. Deut. 6 Dō enī scriptum ē: Audi israel dns deus tuus: deꝰ vnꝰ ē: nō vticq; excepto filio: aut excepto spiritusancto oportet intelligi quē vnū dnm deū nr̄m recte dicimus: etiā patrē nostrū ꝙ gratiā suā nos regenerantez. Trinitas aūt filiꝰ nullo modo dici pōt. Spūs vero sanctꝰ scōm q̄ scriptū ē: Job. 4 Qm̄ deꝰ spūs deꝰ ē: pōt q̄dē vniuersalit dici: qz ꝛ pater spūs: ꝛ filiꝰ spūs: ꝛ pater sanctus: ꝛ filiꝰ sanctus. Itaq; pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctꝰ: qm̄ vnꝰ deꝰ: ꝛ vticq; deꝰ sanctꝰ ē: ꝛ deꝰ spūs est: pōt appellari trinitas ꝛ spūs sanctus. Sz tñ ille spūssanctus qui non trinitas: ꝫ in trinitate intelligit. in eo q̄ ꝓprie dicit spūssanctꝰ relatiue dicit: cū et ad patrem ꝛ ad filiū refert: qz spūssanctꝰ ꝛ patris et filij spiritꝰ ē: ꝫ ipsa relatio nō apparet in h̄ noīe: apparet aūt cū dicit donū dei. Bonū enī est patris ꝛ filij: qz ꝛ a pr̄e ꝓcedit. sic dominus dicit. Joh. 15 ꝛ qđ aplus ait: Qui spūm xpi Roma. 8 nō habet. hic nō est eiꝰ: de ipso vticq; sancto spiritu ait. Bonū g̃ donatoris: ꝛ donatoꝝ doni: cū dicimꝰ: relatiue vtrūcq; ad inuicē dicimꝰ. Ergo spūssanctꝰ ineffabil ē q̄dā patris filijq; cōmunio. ꝛ iō fortasse sic appellatur: qz patri ꝛ filio pōt eadē appellatio cōuenire. Nā hocipse ꝓprie dicit: qđ illi cōmunit: qz ꝛ pr̄ spiritꝰ: et filiꝰ spiritus: et pr̄ sanctꝰ: ꝛ filiꝰ sanctꝰ. Est g̃ ex noīe qđ vticq; cōuenit: vtriusq; cōmunio significet: vocatur donū amboꝝ spūssanctꝰ. Et hec trinitas vnus deꝰ: deꝰ solus: bonꝰ: magnꝰ: eternꝰ: oipotēs. Ipse sibi vnitas: deitas: magnitudo: bonitas: omnipotētia.

De relatiuis que referri ad inuicē neq̄unt cum tñ relatiua sunt.

Ca. xij.

Nec mouere debet: qm̄ dicimꝰ relatiue dici spūmsanctū: nō ipsā trinitatē: sed eum qui ē in trinitate: quia non ei videt vicissim respōdere vocabulū eiꝰ ad quē refert. Nō enī sicut dicimꝰ: ꝟuū dñi ꝛ dnm seruī: filiū patris ꝛ patrē filij: quoniaz ista relatiue dicunt. ita etiā hic possumꝰ dicere. Dicimꝰ enī spūmsanctū patris: ꝫ non vicissim dicimꝰ patrez spūssancti: ne filiꝰ eiꝰ intelligat spūssanctꝰ. Itē dicimꝰ spiritū sanctū filij: sed ñ dicimꝰ filiū spūssancti: ne pater eiꝰ intelligat spūssanctꝰ. In multis enīz relatinis hoc ꝓtingit: vt nō inueniat vocabulū q̄ sibi vicissim respondeant q̄ ad se referunt. Quid enī tā manifeste relatiue dicitur q̄ pignꝰ: Ad id q̄pe refert pignꝰ cuius ē pignꝰ: et sp pignꝰ alicuꝰ rei pignꝰ ē. Non ergo cū dicimꝰ pignus patris et filij: possumus vicissim dicere: patrē pignoris aut filium pignoris. At vero cuz dicimꝰ: donum patris et filij: nō quidez dicere possumus pr̄ez doni: aut filiū doni: ꝫ vt h̄ sibi vicissiz respōdeāt: dicimꝰ donū donatoꝝ: et donatorē doni: qz h̄ potuit inueniri vsitatū vocabulum: illic nō potuit.

Trinitatē deū: nō tria principia sz vnū esse pricipiū: qz ꝛ pr̄ ꝛ filiꝰ ꝛ spūssanctꝰ vnus creatoꝝ est sicut vnus dns.

Ca. xij.

Dicit ergo relatiue pater: idemq; d relatiue dicit principiū: etsi q̄d forte aliud: sed pater ad filium dicit: principiū vero ad omnia q̄ ab ipso sūt. Itē dicit relatiue filius: relatiue dicit ꝛ verbuz et imago. Et in omnib⁹ his vocabulis ad patrē refert. Nihil aūt horz pater dicit. Et principiū dicit filiꝰ: cum enī diceret ei: Tu Joh. 8 q̄s es: respōdit: ꝓncipiū qui ꝛ loquoꝝ vobis. Sed nunquid patris principiū: Creatorem se quippe ostēdere voluit: cū se dixit esse principiū: sicut et pater principiū ē creature: eo q̄ ab ipso sunt omnia. Nam ꝛ creatoꝝ relatiue dicit ad creaturaz: sic dns ad seruū. Et ideo cū dicimꝰ et patrē principium: et filiū principiū: nō duo principia creature dicimꝰ: qz et pater et filiꝰ simul ad creaturā vnū principiū est: sicut vnꝰ creatoꝝ: sicut vnꝰ deus. Si aūt quicqd in se manet et gignit aliqd vel opat: principiū est ei rei quā gignit: vel ei quā opat: nō possumꝰ negare etiā spiritū sanctū recte dici ꝓncipiū: qz nō eū sepamus ab appellatione creatoris. Et scriptum est de illo quod operetur: et in se vticq; manens operatur. Non enim in aliquid eoꝝ que operatur: ipse mutat

1.Cor.12 ⁊ vertit. Et q̄ opat. vide aplm: Unicuiq; aūt unq̄t dat manifestatio spīrit⁹ ad vtilitatē: Alij q̄dē dat p spīritū sermo sapientie. alij sermo scientie: scōm eundē spūm. Alteri aūt fides in eodē spīritu: alij donatio curationū in vno spīritu: alij opatio virtutū: alij ꝓphetia: alij iudicatio spīrituū: alij genera linguarū. Omnia aūt hec opat vn⁹ atq; idē spūs: diuidēs ꝓpria vnicuiq; prout vult: vtiq; sicut deus. Quis enī tanta illa pōt opari nisi de⁹: Jdē aūt de⁹ q̄ opat omnia in oīb⁹: Mā ⁊ sigillatim si interrogemur de spūsancto: verissime respondem⁹: q̄ de⁹ sit: ⁊ cū patre ⁊ filio simul vn⁹ deus ē. Ānū ergo principiū ad creaturā dicit deus: nō duo vel tria principia.

Quō in trinitate: ⁊ pater ad filium principiū sit: ⁊ pater ⁊ filius ad spīritūsanctum. Ca.xiiij.

AB se aūt inuicē in trinitate si gignēs ad id qđ gignit principiū ē: pater ad filiū principiū ē: q̄ gignit eum. Utrū aūt ⁊ ad spīritūsanctū principium sit
Joh.15 pater: qm̄ dictū est: de patre ꝓcedit: nō ꝓpua questio est. Quia si ita ē: nō iā principium ei tantū rei erit quā gignit aut facit: sed etiā ei quā dat. Ubi ⁊ illud elucescit: vtpote: qđ solet multos mouere: cur nō sit filius etiā spūssanct⁹: cū ⁊ ipse a pr̄e exeat. sicut i
Joh.16 euangelio legit. Exijt enī nō quō nat⁹: sed quō dat⁹: ⁊ ideo nō dicit filius q̄ neq; natus ē sicut vnigenit⁹: neq; factus vt p dei gratiā in adoptionez nasceret: sicuti nos. Qđ enī de patre natū ē: ad patrē solū refert: cū dicit filius: ⁊ ideo filius patris ē: ⁊ non noster. Qđ aūt datuz est ⁊ ad eū qui dedit refert: ⁊ ad eos quib⁹ dedit. Itaq; spūssanct⁹: nō tantū patris ⁊ filij q̄ dederūt: ꝟ etiaz noster dicit q̄ accepim⁹. Sicut dicit dñi salus qui
dat salutē: eadē etiā nostra salus est q̄ accepimus. Spūs ergo ⁊ dei est q̄ dedit: ⁊ noster q̄ accepimus. Nō ille spūs noster q̄ sumus: q̄ ipse spūs est hois q̄ in ipso est: sed
1.Cor.2 alio modo iste noster est q̄ dicim⁹: ⁊ panez
Math.6 nostrū da nobis: quanq̄ ⁊ illū spīritū q̄ hominis dicit: vtiq; accepim⁹: Quid enī ha-
1.Cor.4 bes inq̄t apl's: qđ nō accepisti: Sz aliud ē qđ accepim⁹ vt essem⁹: aliud quod accepimus vt sancti essemus. Ūñ scriptū est ⁊ de
Luc.j ioanne: q̄ in spīritu ⁊ virtute helie veniret: dictus ē helie spūs. sed spūssanct⁹ quē accepit helias: hoc ⁊ de moyse intelligenduz
Nume.jj est: cū ait ei dñs: Tollā de spīritu tuo: ⁊ dabo eis. ꝟ ē: dabo illis de spīritusancto quē iā tibi dedi. Si ergo ⁊ qđ dat: principium habet eū a q̄ dat: q̄ nō aliūde accepit illđ qđ ab ipo ꝓcedit: fatendū est patrē ⁊ filiuz principiū esse spīritussancti: nō duo principia. Sed sicut pater ⁊ filius vnus deus: ⁊ ad creaturā relatiue vnus creator ⁊ vnus dominus: sic relatiue ad spīritūsanctū vnum principiū. Ad creaturā vero pater ⁊ filius ⁊ spīritussanctus vnū principiū: sicut vn⁹ creator ⁊ vnus dominus.

Quō in spūsancto etiā anteq̄ daret: possit doni nomē intelligi: vt ei sp nō aliud fuerit donū ee q̄ ipsum esse Ca.xv.

Iteri⁹ aūt q̄rit: vtrū quēadmodū filius nō hoc tm̄ habet nascendo vt filius sit: ꝟ omino vt sit. sic ⁊ spūssanctus eo q̄ dat habeat: nō tātū vt donū sit: sed ominino vt sit. Utruz ergo erat anteq̄ daret: ꝟ nōdū erat donū: an eoipso q̄ daturus erat eū de⁹: iā donū erat ⁊ anteq̄ dare tur. Sz si nō ꝓcedit nisi cū dat: nec ꝓcederet vtiq; prius q̄ esset cui daret: quō iā erat ipsā substantiā: si nō ē nisi q̄ dat: sicut filius nō tantū vt sit filius qđ relatiue dicit: ꝟ omnino vt sit ipsā substantiā nascēdo habet: An semp ꝓcedit spūssanctus ⁊ nō ex tpe: ꝟ ab eternitate ꝓcedit. Sed q̄ sic ꝓcedebat vt esse donabile iā donū erat: ⁊ anteq̄ esset cui daret. Alit enī intelligit cuz dicit donū: aliter cū dicit donatū. Mā donū pōt esse ⁊ anteq̄ det: donatū aūt nisi datū fuerit: nullo mō dici potest.

De appellationib⁹ relatiuis q̄ nō adeū: ꝟ ad creaturā referēde sūt: qm̄ deo nihil accidit. Ca.xvi.

Nec moueat q̄ spūssanct⁹ cū sit coeternus pr̄i ⁊ filio: dicit tm̄ aliqđ ex tpe: veluti ꝟ ipsū qđ donatū diximus. Mā sempit̄ne spūs donū: tpalit̄ aut donatū. Mā etsi dñs nō dicit: nisi cū iā habere incipit seruū: etiā ista appellatio relatiua ex tpe ē deo. Nō enī sempit̄na creatura ē: cui⁹ ē ille dñs. Quō q̄ obtinebim⁹ necipsa relatiua esse accidētia: qm̄ nihil accidit deo tpalit̄: q̄ nō ē mutabilis: sic in exordio hui⁹ disputationis tractauim⁹. Ecce dñm esse nō sempit̄nū habet: ne cogamur etiam sempiternā creaturā dicere: q̄ ille sempiterne nō dñaret: nisi etiā ista sempiterne famularet. Sicut aut ē nō potest esse seruus qui nō habet dñm: sic nec dñs qui non habet

seruū. Et quisq̄s extiterit q̄ eternū q̄dē dēū solū dicat: tpa autē nō esse eterna ꝓpter varietatē ⁊ mutabilitatē: sed tpa tamē non in tpe esse cepisse. Nō enī erat temp⁹ añq̄ inciperent tpa: ⁊ ideo nō in tpe accidit dēo vt dñs esset q̄ ipsoꝝ temporū dñs erat: que vtiq̄ nō in tpe esse ceperūt: q̄d respōdebit de homine q̄ in tempore fact⁹ est: cui⁹ vtiq̄ dñs nō erat anteq̄ esset cui esset: Certe vt vt dñs hominis esset ex tpe accidit dēo. Et vt oīnis auferri videat controuersia: certe vt tu⁹ dñs esset aut meus: q̄ modo esse cepim⁹ ex tpe accidit deo. Aut si ⁊ hoc ꝓpt obscurā questionē aīe videt incertū: q̄d vt esset dñs populi israel. Quia etsi iam erat aīe natura quā ille populus habebat: qō modo nō querim⁹: tamē ille populus non dū erat. ⁊ q̄n eē cepit apparet. ¶Postremo vt dñs eēt hui⁹ arboris ⁊ hui⁹ segetis ex tpe accidit: que modo esse ceperūt. Quia etsi materies ipsa iā erat: aliud est tamen dīm esse materie: aliud eē dīm iā facte nature. Alio enī tpe est etiā homo dñs ligni: ⁊ alio tpe dñs ē arce: q̄uis ex ipō ligno fabricate: qō vtiq̄ nō erat: cū ligni dñs iā esset. Quō igit obtinebim⁹ nihil scōm accidēs dici dēum: nisi q̄ ipsi⁹ nature nihil accidit q̄ mutetur: vt ea sint accidentia relatiua: q̄ cū aliq̄ mutatiōe rerū de q̄b⁹ dicūt accidūt. Sicut amicus relatiue dicit. neq̄ enī esse incipit: nisi cū amare ceperit. Fit ergo aliq̄ mutatio volūtatis vt amicus dicat. ¶Nūmus autē cū dicit p̄ciuz relatiue dicit: nec tñ mutat⁹ est cū esse cepit p̄ciū: neq̄ cū dicit pign⁹: ⁊ si qua sūt similia. Si ergo nūmus pōt nulla sui mutatione multotiēs dici relatiue. vt neq̄ cū incipit dici: neq̄ cū desinit: aliq̄d i ei⁹ natura vel forma qua nūmus ē mutationis fiat: q̄to facilius de illa incōmutabili dei substantia debem⁹ accipere: vt ita dicatur relatiue aliq̄d ad creaturā: vt q̄uis tpaliter incipiat dici: nō tñ ipsi substātie dei accidisse aliquid intelligat: ꝫ illi creature ad
Ps.89. quā dicit. Dñe inq̄t refugiū fact⁹ es nobis. ¶Refugiū ergo nostrū de⁹ relatiue dicit. ad nos enī refert: Et tūc refugiū nostrū fit: cū ad eū refugim⁹: ¶Nunq̄d fit tūc aliq̄d in ei⁹ natura: qō añq̄ ad eū refugerem⁹ nō erat: In nob ergo fit aliq̄ mutatio (Deteriores enī fuim⁹ anteq̄ ad eū refugerem⁹: ⁊ efficimur ad eū refugiēdo meliores) in illo autē nulla. Sic ⁊ pater noster esse incipit: cuz
Joh.j ꝑ eius gratiā regeneramur: quoniaz dedit nobis potestatē filios dei fieri. Substātia itaq̄ nostra mutat in melius: cū filiꝰ ei⁹ efficimur. simul ⁊ ille pater noster esse incipit: ꝫ nulla mutatione sue substantie. Qz ergo tpaliť dici incipit de⁹ qō antea ñ dicebat: manifestū ē relatiue dici: ñ tñ scōz accidēs dei q̄ ei aliquid acciderit: sed plane scōm accidens ei⁹: ad qō dici aliquid deus incipit relatiue. Et q̄ amicus dei iustus esse incipit: ipse mutat. Deus aūt absit vt tpaliť aliquē diligat: quasi noua dilectione q̄ in illo ante nō erat: apud quē nec p̄terita transierunt: ⁊ futura iā facta sunt. Itaq̄ oēs sanctos suos ante mundi cōstitutionem dilexit: sicut p̄destinauit. Sed cū conuertunť et inueniunt illum: tunc incipere ab eo diligi dicunť: vt eo modo dicat quo potest hūano affectu capi qō dicit. Sic etiā cū iratus malis dicit: ⁊ placidus bonis: illi mutāt: nō ipse. Sicut lux infirmis oculis aspera: firmis lenis ē: ipsoꝝ scz mutatione nō sua.

¶Explicit liber quintus.

¶Incipiunt capitula libri sexti.

i De eo qō aplus ait: xp̄m dei virtutem ⁊ dei sapientiam.

ij De patre ⁊ filio ꝫ soluz nō dici illud de illo qō nō ambo simul sūt. Be⁹ enī de deo: bon⁹ de bono: virt⁹ de virtute q̄ simul sūt recte dicit: pater aūt de patre: aut fili⁹ de filio q̄ nō ambo simul sūt: nō pōt dici.

iij De vnitate filij cū patre ⁊ nr̄a inuicem nobiscum.

iiij Pares in q̄cunq̄ virtute nō posse i ceteris esse dissimiles: ac si ꝫ eq̄litas i animis repit hūanis: multo incōpabili⁹ eā manere in incōmutabili eťnaq̄ substātia qō ē de⁹ t̄nitas.

v De spūssancti vnitate cū p̄re ⁊ filio.

vj De natura corporea ⁊ creatura spiritali: q̄ simplices nō sint: qz nec incōmutabiles.

vij De simplici ⁊ incōmutabili essentia dei: q̄uis multiplicit scōm substātiam nominet.

viij Trinitatē deitatis nullo mō triplicez esse dicēdā: qz nec tria ibi plus sūt q̄ vnū: nec vnū min⁹ q̄ tria.

ix De solo vero deo p̄re ⁊ filio ⁊ spīritusancto.

x De snīa sācti hilarij q̄ i trinitate pso-
naz ꝓpietatē itelligit demōstrasse.

¶ Incipit liber sextus.

De eo quod apostolus ait xp̃m dei virtute et dei sapiam Ca. i.

1. Cor. 1

Qualitatē patris ꝛ filij et spūssancti putant nōnulli ex ꝟ impediri q̄ min⁹ intelligak: qz scriptū ē: xp̃m dei virtutē ꝛ dei sapientiā: vt ideo nō videak eq̄litas: qz nō est pater ipse virt⁹ ꝛ sapientia: ꝟ genitor virtutis ꝛ sapiētie. Et reuera nō mediocri intentione queri solet: quō dicak de⁹ virtutis ꝛ sapientie pater. Ait enī apl's: xp̃m dei virtutē ꝛ dei sapientiā. Et hinc nōnulli nr̄i aduersū arrianos hoc mō ratiocinati sūt: eos dūtaxat q̄ pr⁹ se aduersū catholicā fidē extulerūt. Ilā ipse arri⁹ dixisse ferk: Si filius est: nat⁹ est: si nat⁹ est: erat temp⁹ qñ nō erat fili⁹: nō intelligens etiā natū esse: deo sempiternū esse: vt sit coetern⁹ patri fili⁹. sicut splēdor q̄ gignik ab igne atq; diffūdik: coeuus ē illi: et esset coetern⁹: si esset ignis eternus. Ilñ q̄dā posteriores arriani abiecerunt istā sententiā: fassiq; sunt: nō ex tpe cepisse filiū dei. Sz inter disputationes q̄s habebāt nr̄i aduersū eos q̄ dicebāt: erat tē pus qñ nō erat fili⁹. hanc etiā nōnulli ratiotinationē inserebāt. Si dei filius: virt⁹ ꝛ sapientia dei ē. nec vnq; de⁹ sine virtute ꝛ sine sapientia fuit: coetern⁹ est deo patri filius. Dicit autem apl's: xp̃m dei virtutem ꝛ dei sapiētiā. Et cū aliq̄n nō habuisse virtutē aut sapiētiā: dementis ē dicere. Non igik erat tps qñ ñ erat fili⁹. Que ratiocinatio ad id cogit: vt dicam⁹ deū patrē nō esse sapientē: nisi habendo sapiētiā quā genuit: nō exīstendo p se pater ipsa sapiētia. Be inde si ita est: filius quoq; ipse sicut dicik de us de deo: lumē de lumine: videndū ē: vtq; possit sapiētia de sapientia dici: si nō ē de⁹ pater ipsa sapientia: sed tantū genitor sapiētie. Qđ si tenem⁹: cur nō et magnitudinis sue: ꝛ bonitatis: ꝛ eternitatis: ꝛ oīnipotētie sue generator sit: vt nō ipse sit sua magnitudo: ꝛ sua bonitas: ꝛ sua eternitas: ꝛ sua omnipotētia. sed ea magnitudine magnus sit quā genuit: ꝛ ea bonitate bon⁹: ꝛ ea eternitate eternus: ꝛ ea omnipotentia omnipotens que de illo nata est. sicut non ipse sua sapientia ē: sed ea sapientia sapiēs est que de illo nata ē. Ilā illud nō est formidandū ne cogamur multos filios dei dicere: preter adoptionē creature coeternos patri: si magnitudinis sue genitor ē: ꝛ bonitatis: ꝛ eternitatis: ꝛ oīnipotentie. Huic enī calūnie facile respondek: sic nō effici: qz multa nominata sūt: vt ille multor filiorū coeternorum sit pater: quēadmodū nō efficik: vt duorū sit: cū dicik christus dei virt⁹: ꝛ dei sapientia. Eadē quippe virtus que ꝛ sapiētia: ꝛ eadē sapientia q̄ virtus est. Ita ne igitur etiā de ceteris: vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ꝛ si qua alia: que vel si supra cōmemorata sunt: vel cōmēmorari adhuc pñt.

Ubi. s

Ubi. s

Ubi. s

De patre et filio hoc solū nō dici illud de illo qđ nō ambo simul sunt. Deus enī de deo: bonus de bono: virtus de virtute: qđ simul sunt recte dicik. pater autē de patre: aut fili⁹ de filio quod nō ambo simul sunt nō pōt dici. Ca. ij

Sed si nō dicik in seipo: nisi qđ ad filiū dicik. id ē pater: vl genitor: vl p̄ncipiū ei⁹. Si etiā gigneus ei qđ de se gignit: p̄sequēter p̄ncipiū ē. Quicq̄d aliud dicik: cū filio dicik: vel poti⁹ in filio: siue magnus ea magnitudine quā genuit: siue iustus ea iusticia quā genuit: siue bon⁹ ea bonitate quā genuit: siue potens ea potentia vel virtute quā genuit: siue sapiens ea sapientia quā genuit. Magnitudo aūt ipsa: nō dicik p̄r: ꝟ magnitudinis generator. Fili⁹ vero sicut i seipso dicik fili⁹: qđ ñ cū patre dicik: ꝟ ad patrē: nō sic ꝛ in seipso magnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo ē. Dic ꝛ sapiēs cū p̄re dicik cui⁹ ipe sapiētia ē: sic ille sapiēs cū filio: qz ea sapiētia sapiēs ē quā genuit. Quicq̄d g̃ ad se dicūtur: nō dicik alter sine altero: id ē q̄cq̄d dicūk qđ substātiā eoz ostēdat: ambo simul dicunk. Si ꝟ ita sūt: iā g̃ nec de⁹ ē pater sine filio: nec fili⁹ de⁹ sine p̄re: ꝟ ambo simul de⁹. Et qđ dictū ē: In principio erat v̄bū: in p̄re erat verbū: intelligik. Aut si in p̄ncipio sic dictū ē. ac si diceret: añ oia qđ seqk erat apud deū. verbū q̄dē solus fili⁹ accipik: nō simul pater ꝛ fili⁹: tāq; ābovnū verbū. Sic enī verbū quō imago. Nō aūt pater ꝛ fili⁹ simul ambo imago: ꝟ fili⁹ solus imago p̄ris: quēadmodū ꝛ fili⁹: nō enī ambo simul filius. Quod vero adiūgik: ꝛ verbum erat apud deum: multū ē vt sic intelligak: verbū quod solus est filius: erat apud

Joh. j

Joh. j

Ubi. s

deū qđ nō ſolus ē pater: ſed pater ⁊ filius ſimul de⁹. Sz quid nuruz: ſi in duab⁹ quibuſdā reb⁹ lōge int̄ ſe diuerſis pōt ꝺ dici: Quid enī tā diuerſuz: q̄ anim⁹ ⁊ corp⁹: ℙ̄ōt tñ dici: anim⁹ erat apud boiem: id ē i boie: cū anim⁹ ñ ſit corp⁹. Homo āt anim⁹ ſimul ⁊ corp⁹ ſit. Ut ēt qđ ꝓſequēt̄ ſcptū ē:
Job.j ⁊ deus erat verbū: ſic intelligat̄: verbū qđ nō eſt pater: deus erat ſimul cū patre. Jta ne ergo dicim⁹ vt pater ſit generator magnitudinis. hoc ē generator virtutis: vel generator ſapientie ſue. filī⁹ aūt magnitudo: virt⁹: ⁊ ſapiētia. de⁹ vero magn⁹: oīpotēs: ſap iens: ambo ſimul: Quō g̃ de⁹ dc deo: lumē de lumine: Nō enī ſimul ambo deus de deo: ꝺ ſol⁹ filī⁹ de deo ſcz pr̄e. Nec ambo ſimul lumē de lumine: ꝺ ſolus filī⁹ de lumine pr̄e. Niſi forte ad inſinuandū ⁊ breuiſſime inculcādū q̄ coetern⁹ ē patri filī⁹: ita dictū ē de⁹ de deo: ⁊ lumē de lumie: ⁊ ſi qđ ꝺ modo dicat̄. ac ſi diceret: ꝺ qđ nō eſt filī⁹ ſine pr̄e: de ꝺ qđ ñ ē pater ſine filio: id eſt ꝺ lumē qđ lumē nō ē ſine patre: de ꝺ lumine patre qđ lumē nō ē ſine filio. vt cū dicit de⁹ qđ nō eſt filī⁹ ſine pr̄e: eſt de deo qđ ñ ē pr̄ ſine filio: pfecte itelligat̄ qđ nō p̄ceſſit genitor: illō qđ genuit. Qđ ſi ita ē: ꝺ ſolū de eis dici nō pōt: illud de illo: qđ ſimul ambo nō ſunt. Sicut verbū de verbo dici nō pōt: q⁹ nō ſimul ambo verbū: ꝺ ſol⁹ filius. Nec imago dc imagine: q⁹ nō ſimł ambo imago. Nec filī⁹ dc filio: q⁹ nō ſimul ambo
Job.jo filī⁹. ſcōm q̄ dicat̄: ego ⁊ pr̄ vnū ſumuſ. Vnū ſum⁹ enī dictū eſt qđ ille: hoc et ego ſcōm eſſentiā: nō ſcōm relatiuū.

De vnitate filij cū pr̄e: et nr̄a inuicē nobiſcū. Ca.xij.

Et neſcio vtq̄ inueniat̄ i ſcptur̄ dictū: vnum ſūt: q̄rū ē diuerſa nat̄a. Si aūt aliq̄ plura eiuſdē nat̄e ſint: ⁊ diuerſa ſentiāt: nō ſunt vnū inq̄tū diuerſa ſentiūt. Nā ſi iā vnū eēnt ex eo q̄ boies
Job.j7 erāt: ñ diceret: Ut ſint vnū ſicut nos vnū: cū ſuos diſcipl⁹ patri cōmēdaret. At vero paulus ⁊ apollo q⁹ ⁊ ambo boies ⁊ idez
j.Cor.3 ſentiebāt. Qui plantat inq̄t: ⁊ q̄ rigat vnū ſunt. Cū ergo ſic dicit̄ vnum: vt nō addat̄ qđ vnū: ⁊ plura vnū dicāt̄: eadē natura at q̄ eſſentia nō diſſidēs: nec diſſentiēs ſignificat̄. Cū vo addit̄ qđ vnū: pōt aliqđ ſignificari ex pluribus vnū factū: q̄uis diuerſis natura: ſic aīa ⁊ corp⁹ nō ſūt vtq̄ vnū. Quid. n. tā diuerſū: niſi addat̄ aut ſ̄ intelligat̄ qđ vnū: id ē vn⁹ homo: aut vnū animal. Jnde aplūs: Qui adheret meretrici inq̄t: vnū corp⁹ ē. nō dixit vnū ſūt: aut vnū ē: ꝺ addidit corp⁹: tanq̄ ex duob⁹ diuerſis maſculino ⁊ femininо: vnū corp⁹ adūctione cōpoſitū. Et q̄ adheret dño inq̄t: vnus ſpirit⁹ ē. nō dixit: q̄ adheret dño vn⁹ ē: aut vnū ſūt: ꝺ addidit ſpūs. Diuerſū enī natura: ſpūs hois: ⁊ ſpūs dei: ꝺ inherēdo fit vn⁹ ſpirit⁹ ex diuerſis duob⁹: ita vt ſine hūano ſpiritu: beat⁹ ſit dei ſpirit⁹ atq̄ pfect⁹. beat⁹ aūt ſpirit⁹ hois nō niſi cū deo. Nec fruſtra vt exiſtimo cū tāta in euāgelio ſcōm ioānē ⁊ totiēs diceret dñs dc ipa vnitate: vel ſua cū pr̄e: vel nr̄a inuicē nobiſcū: nuſq̄ dixit vt nos ⁊ ipſi vnū: ꝺ vt vnū ſint: ſicut ⁊ nos
Job.j7 vnū ſum⁹. ℙater ergo et filī⁹ vnū ſunt: vti q̄ ſecūdū vnitatē ſubſtātie: et vn⁹ de⁹ eſt: ⁊ vn⁹ magn⁹: ⁊ vn⁹ ſapiēs: ſicut tractatū ē. Cū ergo maior pater: Si enī maior: magnitudine maior. Cū aūt magnitudo filiuſ ei⁹ ſit: nec ille vtiq̄ maior ē eo q̄ ſe genuit. Nec ille maior ea magnitudine q̄ magnuſ eſt: ergo equalis. Nā vnde equalis ſi non eo quo eſt: cui nō eſt aliud eſſe ⁊ aliud magnū ee: Aut ſi eternitate pater maior ē: nō eſt equalis filī⁹ quacunq̄ re. Jnde enī eq̄lis: Si magnitudie dixeris: nō eſt par magnitudo: que minus eterna ē: atq̄ ita cetera. An forte in virtute equalis ē: in ſapientia vero nō eſt eq̄lis: Sz quō ē equalis virtus q̄ minus ſapit: An in ſapiētia eq̄lis eſt: in virtute aūt nō ē equalis. Sed quō equalis ſapiētia: q̄ minus potēs ē: ℜeſtat ergo vt ſi in vlla re equalis nō eſt: in omnib⁹ nō ſit equalis. Et ſcptura clamat: Nō rapinā Phil.2 arbitratus ē eſſe equalis deo. Logik ergo quiuis aduerſarius veritatis q̄ aliq̄ modo tenet apoſtolica auctoritate: in qualibz: vl vna re equalem deo filiū confiteri. Eligat quā voluerit: hinc ei oſtendet̄ in omnibus eſſe equalē: que de ſubſtantia ei⁹ dicunt̄.

Pares in quacunq̄ virtute nō poſſe in ceteris eſſe diſſimiles: ac ſi hec equalitas in animis reperitur humanis: multo incompabilius manere eam in incōmutabili eternaq̄ ſubſtantia quod eſt deus trinitas. Ca.xiij.

Si enim virtutes que ſunt in animo humano: q̄uis alio atq̄ alio modo ſingłe itelligāt: nullomō tñ

sepank ab inuicē: vt quicūqz fuerint eccles. verbi gratia: i fortitudine eccles sint: t prudentia: t tempantia: t iustitia. Si enī dixeris eccles esse istos fortitudine: ꝫ illū pstare prudētia: sequit vt hui⁹ fortitudo min⁹ prudens sit: ac p ꝫ nec fortitudine eccles sunt: qñ illi⁹ fortitudo prudētior. Atqz ita ō ceteris virtutib⁹ inuenies: si oēs eadē cōsideratione pcurras. Nō enī de viri⁹ corpis agitur: ꝫ de animi fortitudine. Qto ergo magis in illa incōmutabili eternaqz substātia incompabiliter simpliciore q̄z est anim⁹ human⁹: ꝫ ita se habēt. Humano q̄ppe aio ñ ꝫ est esse qđ ē fortē esse: aut prudētē: aut iustū: aut tpatū. Pōt enī esse anim⁹: t nullā istarū habere vtutē. Deo aūt ꝫ ē esse qđ ē fortē esse: aut iustū esse: aut sapientē esse. t si q̄d de illa simplici multiplicitate vel multiplici simplicitate dixeris: q̄ substātia ei⁹ significet. Qđobrē siue ita dicat de ⁹ de deo vt t singlis ꝫ nomē ꝓueniat: nō tñ vt ambo simul duo dñi: ꝫ vn⁹ de⁹ sit. Ita enī sibi cohere: quēadmodū t in distātib⁹ diuersisqz ꝫ stātijs fieri aplus testt ē. Nā t sol⁹ dñs spirit⁹ ē: t solus hois spūs vtiqz spirit⁹ ē: tamē si hereat dño vn⁹ spūs ē: q̄tomagis ibi vbi est oīno insepabilis atqz eterna ꝓnexio: ne absurde dici videat q̄si fili⁹ amboz: cū dicit fili⁹ dei: si id qđ dicit deus: nō nisi de ambobus dicit simul: siue q̄cquid de deo dicitur qđ substātiā ei⁹ indicet: nō nisi de ambobus simul dicit: imo simul de ipsa trinitate dicit. Siue q̄ ꝫ: siue illud sit: qđ diligenti⁹ discutiendū ē: nūc vñ agit satis ē videre: nullo mō filiū eccle esse patri: si in aliq̄ scz qđ ptineat ad significādā ei⁹ substātiā inequalis inuenit: sicut iā ostēdim⁹. Apls aūt dixit eccle. In oibus ergo eccls ē patri fili⁹: t ē vni⁹ eiusdēqz substantie.

2. Cor. 3

De spūsancti vnitate cū patre et filio. Ca. v.

Epbe. 4.

Q Iapropter etiā spūsanctus: in ea dē vnitate substātie t eccle cōsistit. Siue enī sit vnitas amboz: siue sanctitas: siue caritas: siue ideo vnitas q̄ caritas: t ideo caritas q̄ sanctitas: manifestū ē q̄ nō aliq̄s duoz ē q̄ vterqz cōuūgit: q̄ genitus a gignēte diligat: genitoz ē qz suū diligat: sintqz nō ptcipatione: ꝫ essētia sua: neqz dono supioris alicui⁹: ꝫ suo ꝓ prio seruātes vnitatē spūs in vinculo pacis. Qđ imitari p gratiā: t ad dēū: t ad nos iubemur. In quib⁹ duob⁹ pceptis: tota lex pē det t ꝓphete. Ita sūt illa tria: deus vn⁹: solus: magn⁹: sapiēs: sanct⁹: beat⁹. Nos aūt ex ipso: t p ipm t in ipso beati: q̄ ipsi⁹ munere inter nos vnū: cū illo aūt vn⁹ spiritus: q̄ agglutinat aīa nostra post eū. Et nobis herere deo bonū ē: q̄ ꝓdest oēm q̄ fornicat ab eo. Spūs ergo sanct⁹ cōmune aliq̄d est patris t filij: quicq̄d illud ē. At ipsa cōmunio: cōsubstātialis t coeterna. Que si amicitia cōueniēter dici pōt: dicat. Sz aptius dicit caritas. Et hec q̄z substātia: q̄ deus substātia: t de⁹ caritas: sicut scriptū ē. Sic aūt substātia simul cū pre t filio: ita simul magna: t simul bona: t simul sancta: t q̄cq̄d aliud ad se dicit: qñ ñ aliud ē deo esse: t aliud esse magnū vl bonū esse: t cetera sic supra ostēdim⁹. Si enī min⁹ magna ē ibi caritas q̄z sapiētia: min⁹ q̄z est diligit sapientia. Eccls ē igit sapiētia: vt q̄ta ē sapiētia tantū diligat. Est aūt sapiētia eccls patri: sicut supra disputauim⁹. Eccls ē igit etiaz spūssanctus: t si eccls: in oibus equalis ꝓpter sūmā simplicitatē q̄ in illa substātia ē. Et ideo nō ampli⁹ q̄z tria sūt: vnus diligēs eū q̄ de illo ē: t vn⁹ diligēs eū de q̄ ē: t ipa dilectio. Que si nihil ē: quō deus dilectio ē. Si nō est substantia: quō de⁹ substātia est?

1. Joh. 4

Ubi. s

De natura corporea et creatura spūali: q̄ simplices nō sint: q̄ nec incōmutabiles. Ca. vj.

Sj aūt queri⁊: quō simplex t multiplex sit illa substātia: aīaduertēda ē primo creatura cōre sit multiplex: nullo aūt modo vere simplex. Et pri⁹ corpus vniuersū vtiqz ptib⁹ constat: ita vt sit ibi alia ps maior: alia minor: t mai⁹ sit vniuersū q̄z pars q̄libet aut q̄talibet. Nā t celū t terra ptes sūt vniuerse mūdane molis: ꝫ t sola terra: t solū celū innumerabilib⁹ ptibus cōstat: t in tertia sui pte minor ē q̄z in cetera: t in dimidia minor q̄z tota: t totum mundi corpus qđ duab⁹ plerūqz ptibus appellari solet: id ē celū t terra: vtiqz maius ē q̄z solū celū aut sola tra. Et in vnoquoqz corpe aliud est magnitudo: alind color: aliud figura. Pōt enī t diminuta magitudine manere idē color t eadē figura: t colore mutato: manere eadem figura t eadem magnitudo: t figura eadē nō manēte: tam magnū esse t eodē modo coloratū. Et q̄cūqz alia simul dicunt de corpore: possunt et simul t plura sine ceteris cōmutari. Ac per ꝫ multiplex esse cōuincit natura corporis

simplex aũt nullo modo. Creatura quoq; spiritalis sicut ẽ anima: est quidẽ in corporis cõparatione simplicior: sine cõparatione aũt corpis multiplex est: etiã ipa nõ simplex. Illã ideo simplicior est corpore: quia nõ mole diffundit p spaciũ loci: sed in vno quoq; corpore: ⁊ in vno toto tota est: ⁊ in q̃libet parte ei⁹ tota est. Et ideo cũ sit aliqd in quãuis exiguã pticulã corporis qõ sentiat anima: q̃uis nõ fiat in toto corpore: illa tñ tota sentit: quia totã nõ latet. Sed tñ etiã in aĩa cũ aliud sit artificiosum eẽ: aliõ inertẽ: aliud acutum: aliud memorẽ: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristicia: possintq; ⁊ alia sine alijs: ⁊ alia magis: alia minus inumerabilia ⁊ innumerabiliter in anime natura inueniri: manifestũ est nõ simplicẽ: sed multiplicẽ esse naturã. Nihil eñ simplex mutabile est: omnis aũt creatura mutabilis.

De simplici et incõmutabili essentia dei q̃uis multipliciter scõm substãtiã nominetur. Ca. vij

Deus vero multipliciter quidẽ dicitur magnus: bonus: sapiẽs: beat⁹: verus: ⁊ quicqd aliud nõ indigne dici videt. Sed eadẽ magnitudo eius est: que sapientia. Non eñ mole magnus est: sed virtute. Et eadẽ bonitas que sapiẽtia ⁊ magnitudo: ⁊ eadẽ veritas que illa oĩa. Et nõ est ibi aliud beatũ esse: ⁊ aliud magnum: aut sapientẽ: aut verũ: aut bonũ esse: aut oĩno ipm esse. Nec q̃n trinitas ẽ: ideo triplex putãdus est. Alioq̃n minor erit pater solus: aut filius solus: q̃ simul pater et filius. Q̃q̃ non inueniat quõ dici possit: aut pater solus: aut filius solus: cum semp atq; inseparabiliter et ille cũ filio sit: ⁊ ille cũ patre: nõ vt ambo sint pater: aut ambo filius: sed q⁹ semp inuicẽ: neuter solus. Quia vero dicimus ⁊ dm̃ solũ ipam trinitatẽ: q̃uis semp sit cũ spiritibus ⁊ animabus sanctis: sed solũ dicim⁹ q⁹ de⁹ est: quia nõ ⁊ illi cũ illo deus sunt. ita solũ patrẽ dicim⁹ patrẽ: nõ q⁹ sepatur a filio: sed quia nõ simul ambo pater sunt.

Trinitatẽ deitatis nullomõ triplicẽ esse dicẽdã: quia nec tria ibi plus sunt q̃ vnum: nec vnum minus q̃ tria. Ca. viij

Cum itaq; tãtus est solus pater: vt solus filius: vel solus spũssanct⁹: quãtus est simul pater ⁊ fili⁹ ⁊ spirituſsanct⁹: nullo mõ triplex dicendus est. Corpora quippe adiunctione sua crescũt. Q̃uis eñ qui adheret vxori sue: vnũ corpus fit: mai⁹ tñ corp⁹ fit: q̃ si solius viri esset: aut solius vxor. In reb⁹ aũt spiritalib⁹ cũ minor maiori adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior q̃ erat: ñ ille. In his eñ que nõ mole magna sũt: hoc ẽ mai⁹ esse qõ est melius esse. Melior aũt fit spũs alicui⁹ creature: cũ adheret creatori: q̃ si non adhereat: ⁊ ideo etiam maior quia melior. Qui ergo adheret dño: vnus spiritus est: sed tñ dñs nõ ideo fit maior: q̃uis fiat ille qui adheret dño. In ipo igitur deo cũ adheret equali patri fili⁹ eq̃lis: aut spũssanct⁹ patri ⁊ filio equalis: nõ fit maior de⁹ q̃ singuli eor: q⁹ nõ est quo crescat illa pfectio. Perfect⁹ aũt siue pater: siue fili⁹: siue spũs sanctus: ⁊ pfectus dm̃: pater ⁊ filius ⁊ spũs sanctus: ⁊ ideo trinitas poti⁹ q̃ triplex.

Gen. 2

1. Cor. 6

De solo vero deo patre ⁊ filio ⁊ spirituſsancto. Ca. ix

Et q̃n ostendimus quõ possit dici solus pater: q⁹ non nisi ipe ibi pater: psiderãda est illa sentẽtia qua dicit: deũ verũ solum nõ esse patrem solũ: sed patrẽ ⁊ filium ⁊ spiritũ sanctũ. Si quis eñ interroget. pater solus: vtrum sit deus: quõ respondebitur nõ esse: nisi forte ita dicamus esse quidẽ patrẽ deũ: sed nõ esse solum deum. esse aũt solũ deum: patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctum. Sed quid agimus ō illo testimonio domini. Xp̃i eñ dicebat: ⁊ patrem nominauerat ad quẽ loquebat: cum ait: Hec ẽ vita eterna: vt cognoscãt te vnũ verum deũ. Quod quidẽ arriani sic solent accipere: quasi non sit filius verus deus. Quibus exclusis: videndũ est an intellige re cogamur: cũ dictũ est patri: Et cognoscant te vnum verum deũ: tanq̃ hoc insinuare voluerit: quia ⁊ solus pater deus verus est: nenõ intelligeremus deum: nisi ipa tria simul: patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctũ. Nũ ergo ex domini testimonio: ⁊ patrẽ vnũ verum deũ dicimus: ⁊ filium vnum vez deũ: ⁊ spiritũ sanctũ vnũ verum deũ: ⁊ simul patrem ⁊ filium ⁊ spiritũ sanctũ. id est simul ipsam trinitatẽ. non tres veros deos: ſ vnũ vez deum. An q̃n addidit: Et quẽ misisti ihesum xp̃um: subaudiendũ est vnũ verũ deum: Et ordo verboz ẽ: vt te ⁊ quẽ misisti iesum christum: cognoscant vnũ verum deum. Cur ergo tacuit de spiritu sctõ: an quo mã cõsequens est: vt vbicunq; nominatur

Joh. j 4

Ubi. ꝫ

Ibidem

vnū tanta pace vni adherēs: vt per hanc vtrūq; vnum sit. Iam ex hoc intelligat etiā ipa pax: cuius nō cōmemoretur. Nā & illo loco apostolus videtur quasi ptermittere spiritū sanctū: & tamē etiā ibi intelligit: vbi
j.Cor.3 ait: Omnia vestra: vos aūt xpi. christ⁹ aūt
Ibidē.jj dei. Et iterum: Caput mulieris vir: caput viri xps. caput aūt xpi deus. Sed rursus si deus nō nisi omnia simul tria: quō caput xpi de⁹. id ē caput christi trinitas: cū in trinitate sit xpus vt sit trinitas: An qō est pater cū filio: caput est ei qō est solus fili⁹. cū filio eī pater deus: solus aūt filius christ⁹ est: maxime quia iam verbū caro factū loquit. Scōm quā humilitatē eius etiā
Joh.j4 maior ē pater: sicut dic: Qī pater maior me est: vt hoc ipm deū esse qō illi cū patre vnū est: caput sit hominis mediatoris: quod ip se solus est. Si eī mentē recte dicimus pn cipale hominis. id ē tanq; caput humane substātie: cū ipe homo cū mente sit homo: cur non multo ꝯgruentius: multoq; magis verbū cū patre quod simul deus est: caput est christi: cuius xpus homo nisi cū verbo quod caro factū est: intelligi nō possit. Sz hoc vt iam diximus: aliquāto diligentius postea cōsiderabimus. Nunc aūt equalitas trinitatis: & vna eadēq; substantia quā tum breuiter potuimus demōstrata est: vt quoquo mō se habeat ista questio: quā discutiendā acriore intētione distulimus: nihil impediat: quo min⁹ fateamur summā equalitatē patris & filij & spūs sancti.

De sententia sancti hilarij qua in trinitate psonarū ꝓprietatē intelligit demōstrasse. Ca.x

Quidā cum vellet breuissime singularū in trinitate personarū insinuare ꝓpria: eternitas inquit in patre: species in imagine: vsus in munere. Et q̄ non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarū: & assertione fidei vir extitit: hilarius eī hoc in libris suis posuit. hoz verborū. id est patris & imaginis: & muneris: eternitatis: & speciei & vsus: abditā scrutatus intelligentiā. quantū valeo non eū secutū arbitror in eternitatis vocabulo: nisi q̄ pater nō habet patrē de quo sit: filius aut ē de patre ē vt sit: atq; vt illi coeternus sit. Imago eī si pfecte implet illud cui⁹ imago ē: ipa coequat ei: nō illud imagini sue. In q̄ imagine speciē nominauit: credo q̄ ꝓpter pulchritudinē: vbi iam est tanta congruētia & prima equalitas: & prima similitudo: nulla in re dissidēs. & nullo mō ineq̄lis: & nulla ex parte dissimulis: sed ad idēti dē respondens ei cui⁹ imago est. Vbi est p ma & sūma vita: cui nō ē aliō viuere & aliō eē: ß idē est esse & viuere. Et pmus ac sūm⁹ intellectus: cui nō est aliud viuere & aliud intelligere. sed id qō est intelligere: hoc viuere: hoc esse ē: vnū omnia: tanq; verbum perfectū: cui nō desit aliquid: & ars quedā omnipotētis atq; sapientis dei: plena omnū rationū viuentiū incōmutabiliū: & omnes vnū in ea. sicut ipsa vnū de vno: cum quo vnū. Vbi nouit omnia deus: que fecit per ipam: & ideo cū decedant et succedant tempora: nō decidit aliquid vel succedit scientie dei. Nō eī hec que creata sunt ideo sciunt a deo: quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt vel mutabilia: quia īmutabiliter a deo sciunt. Ille igit ineffabilis qui dā cōplexus patris & imaginis nō est sine perfruitione: sine caritate: sine gaudio. Illa ergo dilectio: delectatio: felicitas: vel beatitudo: si tamen aliqua humana voce digne dicit vsus: ab illo appellatus est breuiter: & est in trinitate spūs sanct⁹: nō genitus: sed genitoris genitiq; suauitas: ingeniti largitate atq; vbertate perfundēs omnes creaturas ꝓ captu earū: vt ordinē suum teneant & locis suis acq̄escant. Hec igit omnia que arte diuina facta sunt: & vnitatē quandā in se ostendūt: & speciē & ordinē. Quicquid eī horū est: & vnum aliquid est: sicut sunt nature corporū: & ingenia animaz. et aliqua specie formaz: sicut sunt figure vel qualitates corporū: ac doctrine vel artes animaz. et ordinem aliquē petit aut tenet: sicut sunt pōdera vel collocatiōes corpoz et amores: aut delectationes animarū. Certe in illa sūma trinitate tantū est vna quā tum tres simul. nec plus aliquid sunt due q̄ vna. Oportet igit vt creatorē ꝓ ea que
Roma.j facta sunt intellectū conspiciētes trinitatē intelligamus: cui⁹ in creatura quomō dignū est apparet vestigiū. In illa eī trinitate summa origo est rerum omniū et perfectissima pulchritudo: & beatissima delectatio. Itaq; illa tria: & ad seinuicem determinari videntur: & in se infinita sunt. Sed hic in rebus corporeis: non tantū est vna: quantum tres simul: & plus aliquid sunt due q̄ vna res. Ceterū in summa trinitate tantū est vna quantū tres simul sūt: nec plus aliquid sunt due q̄ vna: & in se infinita sunt: Ita & singula sūt in singulis: & oia in singu

lis: ⁊ singula in omnibus: ⁊ omnia in omni
j.Cor.j3 bus: ⁊ vnum omnia. Qui videt hoc vel ex
parte: vel per speculū ⁊ in enigmate: gau-
Roma.j deat cognoscēs deum: ⁊ sicut deū honoret
⁊ gratias agat. Qui autē non videt: tendat
per pietatē ad videndū: non per cecitatem
ad calumniandū: quoniam vnus est de⁹:
sed tamen trinitas. Nec confuse accipien-
Roma.jj dum est: Ex quo omnia: per quē omnia: in
quo omnia: nec dīs multis: sed ipsi gloria
in secula seculorum.

¶ Explicit liber sextus.

¶ Incipiūt capitula libri septimi.

j Utrum quicquid de deo nō relatiue sed ad seipm recte dicit cuilibet per sone in trinitate cōueniat.

ij Ea que patris ⁊ filij essentiam signifi cant: non esse relatiua: qz quicquid ad se: non ad aliquid dicūtur simul ambo sunt.

iij De sapiētia a deo genita vel creata.

iiij Quid vel a grecis vel latinis necesse fuerit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia ⁊ essentia.

vj De tribus personis vni⁹ essentie.

Aurelij augustini liber septim⁹ incipit.

Utrū q̄cq̄d de deo non relatiue sed ad seipm recte dicit cuilibet p sone in trinitate cōueniat. Ca.j

Am nunc queramus diligentius: quantū dat deus qō pauloāte distulimus: Utrū ⁊ singla quecz in trinitate persona possit ⁊ per seipam non cū ceteris duabus dici de⁹: aut magnus: aut sapiēs: aut verus: aut oipotēs: aut iustus: ⁊ si q̄d aliō dici de deo potest: nō relatiue: sed ad seip sum. An vero non dicant ista: nisi cū trinitas itelligitur. Hoc eīn questionē facit: qz scriptū est: xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiā: j.Cor.j
vtz ita sit pater sapiētie atcz virtutis sue: vt hac sapiētia sapiēs sit quā genuit: ⁊ hac vtute potēs quā genuit. ⁊ qz sp potēs ⁊ sapiens: sp genuit virtutē et sapientiā. Dixeramus eīn si ita ē: cur nō ⁊ magnitudinis sue pater sit qua magnus est: ⁊ bonitatis q̄ bonus ē: ⁊ iusticie qua iustus: ⁊ alia si qua sūt. Aut si hec omnia plurib⁹ vocabulis in eadem sapientia ⁊ virtute intelligūtur: vt eadem sit magnitudo que virtus: ea bonitas que sapientia: ⁊ ea rursus sapiētia que virtus. sicut iam tractauimus: meminerimus: cū aliquid horz nomino sic accipiendū esse: ac si omnia cōmemorē. Queritur ergo an pater etiā singulus sit sapiens: atcz ipa sibi ipse sapientia: an ita sit sapiēs quomō dicens. Verbo eīn quod genuit dicēs est: nō verbo quod profertur: ⁊ sonat: ⁊ trāsit: ſ verbo quod erat apud deū: ⁊ deus erat Joh.j
verbum: ⁊ omnia p̄r ipm facta sunt: verbo equali sibi quo semper atcz incōmutabiliter dicit seipm. Non est eīn ipe verbum: sicut nec filius nec imago. Dicens aūt exceptis illis tēporalib⁹ vocib⁹ vbi dei: que in creatura fiunt. nā sonāt ⁊ trāseunt: Dicēs ergo illo coeterno verbo: nō singulus intelligitur: sed cū ipo verbo sine quo nō est vtcz dicens. Ita ne ⁊ sapiēs sicut dicens: vt ita sit sapiētia sicut verbum: ⁊ hoc sit verbum esse quod est esse sapientiā. hoc etiam esse virtutē: vt virtus ⁊ sapiētia ⁊ verbum idē sit: ⁊ relatiue dicatur. sicut filius ⁊ imago: atcz ille nō singulus potens vel sapiēs sed cū ipsa virtute ⁊ sapientia quā genuit.

sicut non singulus dicēs: sed eo verbo ⁊ cū eo verbo quod genuit: atq; ita magnus ea ⁊ cū ea magnitudine quā genuit. Et sic nō alio magn⁹: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia nō aliud illi est magnū esse: aliud deū esse: cōsequens est: vt nec deus singulus: sed ea ⁊ cū ea deitate quā genuit: vt sic sit filius deitas patris: sicut sapientia et virtus patrī. ⁊ sicuti est verbū ⁊ imago patris. Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse. ita sit etiā essentia patrī fili⁹: sicuti est verbū ⁊ imago eius. Ac per hoc etiā excepto eo qđ pater est: nō sit aliquid pater: nisi quia ē ei filius: vt nō tantū id quod dicitur pater: quod manifestū est eū nō ad se ip̄m: sed ad filiū relatiue dici: ⁊ ideo patrē quia est ei filius. sed oīno vt sit qđ ad seipsum est: ideo sit quia genuit essentiā suam. Sicut em̄ magnus est: nō nisi ea quā genuit magnitudine. ita ⁊ ē nō nisi ea quā genuit essentia: qꝛ nō est aliud illi esse: aliud magnū esse. Ita ne igitur pater ē essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutī ac sapiētie sue. eadē q̄ppe ei⁹ magnitudo que virt⁹: ⁊ eadē essentia que magnitudo. Hec disputatio nata ē ex eo: qđ scriptum est: christū esse dei virtutem: ⁊ dei sapiētiam. Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabilia fari cupimus. vt aut dicamus christum nō esse dei virtutem ⁊ dei sapientiam: atq; ita impudēter ⁊ impie resistamus apostolo. aut xp̄um quidem dei virtutē ⁊ dei sapientiā esse fateamur: sed eius patrē non esse patrē virtutī ⁊ sapientie sue: quod nō minus impium ē. Sic em̄ nec christi erit pater: quia xp̄us dei virtus ⁊ dei sapientia est. aut nō esse patrē virtute sua potentem: neq; sapiētia sua sapientem: quod quis audeat dicere? aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientē esse vt non hocipso sit quo sapiēs est. quod de anima intelligi solet: que alias insipiens: alia sapiens est: velut natura mutabilis: ⁊ non sūme perfecteq; simplex. aut patrē nō esse aliquid ad seip̄m: ⁊ nō solum quod pater est. sed omnino quod est: ad filiū relatiue dici. Quomodo ergo eiusdē essentie filius cuius pater: quādoquidē ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seip̄m: ꝫ etiā esse ad filium illi est. Atem̄ multomagis vnius eiusdēq; essentie: quia vna eadēq; essentia pater ⁊ filius: quando quidē patri nō ad seipsum est ip̄m esse: sed ad filium quā essentiam genuit: ⁊ qua essentia est q̄cquid est. Neuter ergo ad se est: ⁊ vterq; ad inuicem relatiue dicitur. an pater sol⁹: non solum qđ pater dicitur: sed oīno quicquid dicit̄: relatiue ad filiū dicitur. ille autē dicitur ad patrē ⁊ ad se. ⁊ si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ip̄a essentia? Sed patris essentia est filius: sicut patris virtus: ⁊ sapientia: sicut verbū patris: ⁊ imago patris. aut si essentia dicit̄ ad se filius: pater autem nō est essentia: sed genitor essentie. non est aūt ad seip̄m: sed hac ip̄a essentia quā genuit: sicut hac ip̄a magnitudine magnus quam genuit: ergo ⁊ magnitudo dicit̄ ad se fili⁹: ergo ⁊ virtus ⁊ sapiētia ⁊ verbū ⁊ imago. Quid autē absurdius q̄ꝫ imaginem ad se dici? aut si non idip̄m est imago ⁊ verbum quod est virtus ⁊ sapiētia: sed illa relatiue dicūtur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens esse pater: quia non pōt ip̄e ad eam relatiue dici: ⁊ illa ad eum relatiue non dici. omnia em̄ que relatiue dicunt̄ ad inuicem dicuntur. Restat itaq;: vt etiam essentia fili⁹ relatiue dicatur ad patrē. Ex quo conficitur inopinatissimus sensus: vt ip̄a essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: nō essentia sed relatiuū indicetur: quomodo cum dicitur dominus: non essentia indicatur: sed relatiuum quo refert̄ ad seruum. Cum autē homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur eēntia. homo ergo cū dominus dicitur: homo essentia est. dominus vero relatiue dicitur. homo enim ad se dicitur: dominus ad seruum. hoc autē vnde agimus: si essentia ip̄a relatiue dicitur: essentia ipsa non est essentia. Huc accedit. quia omnis essentia que relatiue dicitur: est etiā aliq̄d excepto relatiuo: sicut homo dominus: homo seru⁹: ⁊ equus iumentum: ⁊ numm⁹ arra. homo ⁊ equus ⁊ nummus ad se dicuntur: ⁊ substantie sunt vel essentie. dominus vero ⁊ seruus ⁊ iumentum ⁊ arra: ad aliq̄d relatiue dicuntur. Sed si nō esset homo. id est aliqua substantia: non esset qui relatiue dominus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentū relatiue diceretur. Ita si nūmus non esset aliq̄ substantia: nec arra posset relatiue dici. Quapropter si ⁊ pater non est aliq̄d ad seipsum: non est omnino qui relatiue dicatur ad aliquid. Non enim sicut ad aliquid coloratum refertur color eius: nec oīno ad se dicitur color: sed semp̄ alicuius colorati

est. Illud aũt cuius color ẽ etiã si eo q̃ coloratũ dicitur ad colorem refertur: tamẽ id quod corp⁹ dicitur ad se dicit. Nullo modo ita putandũ est patrem nõ dici aliquid ad seipm: sed quicquid dicit ad filiũ dici. Eundẽ vero filiũ t ad seipsum dici t ad patrẽ. Cũ dicit magnitudo magna: t virtus potens: vtiq; ad seipm: t magnitudo atq; virt⁹ magni t potẽtis patris: q̃ pater magn⁹ t potẽs est. Non g̃ ita: ꝟ vtrũq; substantia: t vtrũq; vna substantia. Sicut aũt absurdũ est dicere cãdidũ nõ esse cãdorẽ: sic absurdũ ẽ dicere sapientẽ nõ esse sapientiã. Et sicut candor ad seipm candidus dicitur: ita t sapiẽtia ad seipam dicitur sapiens. Sed candor corporis nõ est essentia: quoniam ipm corpus essentia est: t illa ei⁹ qualitas. vnde t ab ea dicitur candidũ corpus: cui non hoc est esse quod candidũ esse. Aliud em̃ ibi forma t aliud color: t vtrũq; nõ in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color ẽ: sed formata t colorata. Sapientia vero t sapiẽs est. Et quoniã q̃cunq; anima participatione sapiẽtie fit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cũ anima fuerit in stulticiã cõmutata illa mutatur: nõ ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quẽadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Cum em̃ corpus in alium colorẽ fuerit mutatuz: non manebit candor ille: sed oino esse desinet. Qr si t pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiẽs. neq; hoc est illi esse qđ sapere: qualitas eius est filius nõ proles eius: t nõ ibi erit iam summa simplicitas. Sed absit vt ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse qđ sapere. Qr si hoc est ibi esse qđ sapere: nõ per illã sapiẽtiam quam genuit sapiens est pater: aliquin nõ ipe illam: sed illa eũ genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi est esse qđ sapere: nisi eo est quo sapiẽs est. Quapropter que causa illi ẽ vt sapiẽs sit: ipa illi causa est vt sit. proinde si sapientia quã genuit causa illi est vt sapiens sit: etiã vt sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neq; genitricẽ neq; ꝺditricẽ patrẽ vllo modo quisq; dixerit sapientiã. Quid enim est insanius? Ergo t pater ipa sapiẽtia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris. id est vt quemadmodum lumen de lumine: t vtrunq; vnum lumen. sic intelligatur sapientia de sapiẽtia t vtrunq; vna sapientia: ergo t vna essentia: quia hoc est ibi esse qđ sapere. Qđ em̃ est sapientie sapere: t potentie posse: t eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse. hoc est essentie ipsũ eẽ. Et qr in illa simplicitate nõ est aliud sapere q̃ esse: eadẽ ibi sapiẽtia q̃ essentia.

Ea que patris et filij essentiam significant non esse relatiua: quia quicq̃d ad se nõ ad aliquid dicit simul ambo sunt. Ca. ij

Pater igitur t filius simul vna essentia: t vna magnitudo: t vna veritas: t vna sapiẽtia. Sed nõ pater t filius simul ambo vnũ verbũ: quia non simul ambo vnus filius. Sicut em̃ filius ad patrẽ refertur: non ad seipm dicit. ita t verbum ad eum cui⁹ verbũ est refertur: cum dicitur verbuz. Eo quippe filius quo verbũ: t eo verbum quo filius. Quoniã igitur pater t filius simul non vtiq; vnus filius: cõsequẽs est: vt pater t filius simul nõ ambo vnum verbũ. Et ꝓpterea non eo verbum quo sapientia: quia verbũ non ad se dicit: sed tantum relatiue ad eũ cuius verbũ est: sicut filius ad patrem. Sapientia vero eo quo essentia. Et ideo quia vna eẽntia: vna sapientia. Quoniã vero t verbũ sapientia est: sed nõ eo verbũ quo sapientia. Verbũ em̃ relatiue: sapientia essentialiter intelligitur: id dici accipimus cũ dicit verbum. ac si dicatur nata sapientia: vt sit t fili⁹ t imago. Et hec duo cũ dicuntur. id est nata sapientia in vno eorũ eo q̃ nata est t verbũ t imago t filius intelligatur: t in his omnibus nominibus nõ ostendatur essentia: qr relatiue dicunt. At in altero quod est sapientia: quoniam t ad se dicitur. seipa enim sapiens est: etiam essentia demonstretur: et hoc eius eẽ qđ sapere. Unde pater t filius simul vna sapiẽtia: quia vna essentia: t sigillatim sapientia de sapientia: sicut essentia de essentia. Quapropter nõ quia pater non est filius: t filius non est pater: aut ille ingenitus: ille aũt genit⁹. ideo nõ vna essentia: quia his nominibus relatiua eorũ ostẽdunt. Vterq; aũt simul vna sapiẽtia: t vna eẽntia: vbi hoc est esse qđ sapere. nõ aũt sil vterq; verbũ aut filius: qr nõ hoc ẽ esse qđ verbũ: aut filium esse: sicut iam satis ostendimus ista relatiue dici.

De sapientia a deo genita vel creata. Ca. iij

Dr ergo in scripturis nūcꝫ fere de sapiētia quicꝫ dicitur: nisi vt ostē datur a deo genita vel creata: genita scilicet per quā facta sunt omnia. creata vero vel facta: sicut in hominibus cū ad eam que nō creata ⁊ facta: sed genita ē cōuertunt ⁊ illustrant. In ipis eñ fit aliquid quod vocetur eoꝝ sapientia: vel illud scripturis p̄nunciantibus aut narrantibus qō
Joh.j verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis: hoc modo eñ xp̄s facta sapientia est: quia factus est homo. An ꝓpterea non loquit in illis libris sapientia: vel de illa dicitur aliquid: nisi q eā de deo natam ostendat: aut factam: cuius sit ⁊ pater ipe sapientia: quia illa nobis sapientia cōmendāda erat ⁊ imitanda: cui⁹ imitatione formamur. ¶Pater eñ eam dicit vt verbū eius sit: non quomō profertur ex ore verbū sonans: aut ante p nunciationē cogitatur. Spaciꝫs eñ tēpoꝝ hoc completur. illud aūt eternum est: ⁊ illuminando dicit nobis ⁊ de se ⁊ de patre: qō
Math.jj dicendum est hominibus. Ideoꝫ ait: Nemo nouit filiuꝫ nisi pater: ⁊ nemo nouit patrem nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare: quia p filium reuelat pater. id est p verbum suum. Si enim hoc verbū quod nos proferim⁹ temporale ⁊ transitoriū: ⁊ seip̄m ostendit: ⁊ illud de quo loquimur: quanto
Joh.j magis verbū dei: per quod facta sunt omnia: quod ita ostendit patrē sicuti ē pater: quia ⁊ ip̄m ita est: ⁊ hoc est quod pater secundum q sapientia est: ⁊ essentia. nam secundum q verbū: non hoc est qō pater: qz verbum nō est pater: ⁊ verbum relatiue dicitur sicut filius: quod vticꝫ non pater. Et ideo xp̄s virtus ⁊ sapientia dei: quia de patre virtute ⁊ sapientia: etiā ipe virtus ⁊ sapientia est. sicut lumen dei ō patre lumine: ⁊ fons vite apud deum patrē: vticꝫ fontez
Ps.35 vite. Quoniā apud te inquit propheta est fons vite: ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumē:
Joh.5 quia sicut pater habet vitam in semetipso: sic dedit filio habere vitam in semetipō. et
Ibidē.j erat lumen verū quod illuminat omnē hominem venientē in hunc mundū: ⁊ lumen hoc verbū erat apud deuz: sed ⁊ deus erat
j.Joh.j verbum: Deus aūt lumen est: ⁊ tenebre in eo non sunt vlle. lumen vero non corporale sed spiritale. Necꝫ ita spiritale vt illuminatiōe factum sit: quemadmodū dictū est
Math.5 apostolis: Vos estis lumen mundi: sed lumen quod illuminat omnem hominez. Ea ipa ⁊ summa sapientia de⁹. vnde nunc agimus. Sapientia vero filius de sapiētia patre: sicut lumen de lumine: ⁊ deus de deo: vt ⁊ singulus pater lumen: ⁊ singulus filiꝰ lumen: ⁊ singulus pater deus: ⁊ singulus filius deus. ergo ⁊ singulus pater sapiētia ⁊ singulus filius sapientia. Et sicut vtrūcꝫ simul vnū lumē ⁊ vnus deus: sic vtrūcꝫ vna
j.Cor.j sapientia. Sed filius factus est nobis sapientia a deo: ⁊ iusticia ⁊ sanctificatio: quia tempoꝛaliter nos ad illum conuertimur. id est ex aliquo tempoꝛe: vt cū illo maneam⁹ ineternū. Et ipe ex quodam tempoꝛe verbum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis.
Joh.j ¶Propterea igit cū p̄nunciat in scripturis aut narratur aliquid de sapientia siue dicē te ipa: siue cum de illa dicitur: filius nobis potissimū insinuat. Cuius imaginis exemplo ⁊ nos non discedamus a deo: q ⁊ nos imago dei sumus. Nō quidem equalis. facta quippe a patre per filium: non nata de patre: sicut illa. Et nos quia illuminamur lumine: illa vero quia lumen illuminās: et ideo illa sine exemplo nobis exemplū est. Necꝫ eñ imitatur precedentē aliquem ad patrem a quo nuncꝫ est oīno separabilis: quia idip̄um est quod ille de quo est. Nos autē nitentes imitamur manētem: ⁊ sequimur stantem. Et in ipo ambulantes tendimus ad ip̄m: quia factus est nobis via tēporalis p humilitatem: que mansio nobis eterna est per diuinitatē. Quoniaꝫ quippe
Phil.2 spiritib⁹ mūdis intellectualib⁹ qui supbia nō lapsi sunt: in forma dei: ⁊ deo eq̄lis ⁊ de⁹ p̄bet exēplū: vt se idē exēplū redeundi etiā lapso preberet homini: qui ꝓpter immūditiam peccatoꝝ penācꝫ mortalitatis deum videre non poterat: semetip̄m exinaniuit: non mutando diuinitatē suam: sed nostrā mutabilitatem assumendo: ⁊ formam serui
j.Thi.j accipiēs: venit ad nos in hunc mundum:
Joh.j qui in hoc mundo erat: quia mundus p eū factus est: vt exemplū sursum videntibus deum: exemplū deorsum mirantibus hominem. Exemplum sanis ad permanenduz: exemplum infirmis ad conualescendum. exemplum morituris ad non timendū. exemplum mortuis ad resurgendum esset: in
Colo.j omnib⁹ ipe primatum tenens. Quia enim homo ad beatitudinem sequi nō debebat nisi deum: ⁊ sentire non poterat deum: sequendo deum hominē factum sequeretur simul: ⁊ quē sentire poterat ⁊ quē sequi deberet. Amemus ergo eum ⁊ inhereamus illi: caritate diffusa in cordibus nostris per
Roma.5

ſpiritumſanctū qui datus eſt nobis. Non igitur mirū ſi propter exemplum quod nobis vt reformaremur ad imaginem dei prebet imago equalis patri: cū de ſapiēta ſcriptura loquitur: de filio loquitur quē ſequimur viuendo ſapienter: cuius ⁊ pater ſit ſapientia ſicut lumen: ⁊ deus. Spiritꝰ quoq; ſanctus ſiue ſumma caritas vtrūq; coniungens: noſcq; ſubiungēs. Quod ideo nō indigne dicitur quia ſcriptū eſt: deus caritas
j. Joh. 4 eſt: quomodo non eſt etiam ſapientia: cuz ſit lumē: quoniā deus lumen eſt. ſiue ergo hoc modo ſiue alio mō eſſentia ſpūſſancti ſigillatim ac proprie nominānda eſt qñ deus eſt: vtiq; lumē eſt. Et quoniā lumē eſt: vtiq; ſapientia eſt. Deum aūt eſſe ſpiritū ſanctum: ſcriptura clamat apud apoſtolū
j. Cor. 3 qui dicit: Neſcitis quia templuz dei eſtis: ſtatimq; ſubiēcit: ⁊ ſpirit⁹ dei habitat in vobis. Deus eñ habitat in templo ſuo. Nō enim tanq; miniſter habitat ſpiritus dei in templo dei. cum alio loco euidētius dicat:
j. Cor. 6 Neſcitis quia corpora veſtra templum in vobis eſt ſpirituſſancti quē habetis a deo: et non eſtis veſtri. empti enim eſtis precio magno. glorificate et portate deum in corpore veſtro. Quid eſt autem ſapientia niſi lumen ſpirituale et incōmutabile? Eſt eñ ⁊ ſol iſte lumen ſed corporale eſt: ⁊ ſpiritalis creatura lumen: ſed nō incōmutabile. Lumen ergo pater: lumen filius: lumen ſpirituſſanctus. Simul autez non tria lumina: ſed vnū lumen. Et ideo ſapientia pater: ſapientia filius: ſapiētia ſpirituſſanctus: ⁊ ſimul non tres ſapientie: ſed vna ſapiētia. ⁊ quia hoc eſt ibi eſſe qō ſapere. vna eſſentia pater ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus. Nec aliud eſt ibi eē q̄ deū eſſe. Vnus ergo deus: pat ⁊ filius ⁊ ſpirituſſanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis neceſſe fuerit dici de ineffabili trinitate.

Ea. iiij

Tacq; loquēdi cauſa de ineffabilibus vt fari aliquo modo poſſim⁹ qō effari nullomō poſſum⁹: dictū eſt a noſtris greci vna eſſentia: tres ſubſtātie. a latinis aūt vna eſſentia vel ſubſtātia: tres p̄ſone: quia ſicut iam dixim⁹: non aliter in ſermone noſtro. id eſt latino eſſentia q̄ ſubſtātia ſolet intelligi. Et dū intelligat ſaltē in enigmate qō dicit: placuit ita dici vt diceret aliquid cū quereret q̄d tria ſint: q̄ tria eſſe fides vera pnūciat: cū ⁊ patrē nō dicit eſſe filiū: ⁊ ſpiritū ſanctū qō eſt donū dei nec patrē dicit eſſe nec filium. Cū ergo querit quid tria: vel q̄d tres: ꝓferimus nos ad inueniendū aliqō ſpeciale vel generale nomen quo cōplectamur hec tria: neq; occurrit alio quia excedit ſupeminētia diuinitatis vſitati eloquij facultatē. Ecce⁹ eñ cogitatur deus q̄ dicitur: ⁊ vere⁹ eſt q̄ cogitat. Luz eñ dicimus: nō eundē eſſe iacob qui eſt abraā. iſaac autē nec abraā eſſe nec iacob: tres eſſe vtiq; fatemur abraā: iſaac: ⁊ iacob. Sed cū queritur q̄d tres: reſpōdemus tres homines nomine ſpeciali eos pluraliter appellantes: generali aūt ſi dicamus tria animalia. homo eñ ſicut veteres diffinierunt: animal eſt rationale: mortale. Aut ſicut ſcripture noſtre loqui ſolent: tres animas cū a parte meliore totū appellari placet. id eſt ab anima: cū corpus ⁊ anima ſit totus homo. Ita quippe dictū eſt in egyptum deſcēdiſſe cū iacob animas ſeptuagintaquinq; pro tot hominibus. Item cū dicimus equū tuū nō eū eſſe qui me⁹ eſt: ⁊ tertiū alicuius alteri⁹: nec meū eſſe nec tuū: fatemur tres eſſe. Et interrogāti quid tres: reſpondem⁹ tres equos nomine ſpeciali: generali aūt tria animalia. Itē cū dicim⁹ bouem non eſſe equū: canē vero nec bouem eſſe nec equū: tria quedā dicim⁹. ⁊ pcunctantib⁹ quid tria: nō iā ſpeciali nomine dicimus tres equos: aut tres boues: aut tres canes: quia nō eadē ſpecie cōtinentur: ſed generali tria aīalia: ſiue ſuperiore genere tres ſubſtātias: vel tres creaturas: vel tres naturas. Quecūq; autem plurali numero enūciant: ſpecialiter vno nomine: etiā generaliter enūciari poſſunt. Nō aūt oia que generaliter vno nomine appellantur: etiaz ſpecialiē appellare vno nomine poſſum⁹. Nā tres equos quod eſt nomē ſpeciale: etiam animalia tria dicim⁹. Equū vero ⁊ bouem: ⁊ canē: animalia tria tm̄ dicimus vel ſubſtātias que ſunt generalia nomina: ⁊ ſi q̄d aliud de his generaliter dici pōt. Tres vero equos: aut boues: aut canes q̄ ſpecialia vocabula ſūt: nō ea poſſum⁹ dicere. Ea q̄ppe vno nomine q̄ruis pluraliter enūciamus: que cōiter habēt illud qō eo nomine ſignificat. Abraā q̄ppe ⁊ iſaac: ⁊ iacob: cōe habent id qō eſt homo. Itaq; dicunt tres homines. Equus quoq; ⁊ bos ⁊ canis: cō mune habent id quod eſt animal. Dicunt ergo tria animalia. Ita tres aliquas lauros: etiā tres arbores dicimus: laurum vero et mirtum: et oleam: tantū tres arbores

vel tres substantias: aut tres naturas. atq; ita tres lapides: etiã tria corpora. lapidem vero ꝛ lignũ ꝛ ferrum: tantũ tria corpora. vel si quo etiam superiore generali nomine dici possunt. ¶Pater ḡ ꝛ filius ꝛ spiritussanctus quoniã tres sũt: queramus quid tres sunt: ꝛ quid cõmune habeant. ¶Non enĩ cõmune illis est id qõ pater est: vt inuicẽ sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutrum dicantur: possunt dici tres amici q̃ inuicem sibi sunt. ¶Non autẽ hoc ibi: q̃ tantum pater ibi pater: nec duorum pater: sed vnici filij. ¶Nec tres filij: cum pater ibi nõ sit fili⁹ nec spiritussanctus. ¶Nec tres spiritussancti: quia ꝛ spiritussanctus ꝓpria significatione qua etiam donum dei dicit nec pater nec filius. ¶Quid igitur tres? Si enim tres persone: cõmune est eis id quod ꝑsona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis: si cõsuetudinẽ loquendi respicimus. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generaliter enunciantur aliqua plura vt etiam specialiter enũciari possint. ¶Nature enim differentia facit: vt laurus et mirt⁹: ꝛ olea: aut equ⁹: aut bos: aut canis. non dicantur speciali nomine: iste tres lauri: aut illi tres boues. ꝟ generali: vt iste tres arbores: ꝛ illa tria animalia. ¶Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: oportet vt speciale nomen habeant hec tria: quod tamẽ nõ inuenitur. ¶Nam ꝑsona generale nomẽ est: intantum vt etiã homo possit hoc dici: cũ tantum intersit inter hominem ꝛ deum. ¶Deinde in ipo generali vocabulo: si propterea dicimus tres ꝑsonas: quia cõmune est eis id quod persona est. ¶Alioquin nullo modo possunt ita dici: quẽadmodũ non dicuntur tres filij: quia non commune est eis id quod est filius: cur non etiã tres deos dicimus. certe enĩ quia pater persona: ꝛ filius persona: ꝛ spũssanctus ꝑsona: ideo tres persone. Quia ergo pater deus: ꝛ fili⁹ deus: ꝛ spiritussanctus deus: cur non tres dij? Aut qm̃ propter ineffabilẽ coniunctionem hec tria simul vnus deus: cur non etiã vna ꝑsona: vt ita non possimus dicere tres personas: q̃uis singulam quãq; appellemus ꝑsonam. quẽadmoduz nõ possumus dicere tres deos: q̃uis quẽq; singuluz appellemus deũ: siue patrem: siue filium: siue spiritũsanctũ. ¶An quia scriptura nõ dicit tres deos: sed nec tres ꝑsonas alicubi scripturã cõmemorare iuenim⁹. ¶An quia nec tres: nec vnã personam scriptura dicit hec tria. Legimus enĩ ꝑsonam domini: non ꝑsonam dominum: propterea licut loquendi ꝛ disputãdi necessitate tres ꝑsonas dicere. non quia scriptura dicit: sed q̃ scriptura non contradicit. Si aũt diceremus tres deos: contradiceret scriptura dicẽs: Audi israel: dominus deus tuus deus vnus est. Deut. 6

Cur ergo ꝛ tres essentias non licet dicere: quod similiter scriptura sicut non dicit: ita nec cõtradicit. ¶Nam essentia si speciale nomen est cõmune tribus: cur nõ dicant tres essentie: sicut abrahã: isaac: ꝛ iacob: tres homines. quia homo speciale nomẽ est commune omnib⁹ hominib⁹. Si autẽ speciale nomẽ non est essentia sed generale: q̃ homo ꝛ pecus ꝛ arbor ꝛ sidus ꝛ angelus dicitur essentia: cur nõ dicuntur iste tres essentie: sicut tres equi dicũtur tria animalia: et tres lauri dicunt tres arbores: ꝛ tres lapides tria corpora? Aut si propt̃ vnitatẽ trinitatis non dicuntur tres essentie sed vna essentia: cur non propter eandẽ vnitatem non dicũtur tres substantie: vel ꝑsone: sed vna substãtia ꝛ vna ꝑsona. Q̃ enim est illis cõmune nomen essentie: ita vt singulus quisq; dicat essentia: tam illis cõmune est vel substãtie vel ꝑsone vocabulũ. Quod enĩ de ꝑsonis secundũ nostrã: hoc de substantijs scõm grecoꝝ consuetudinẽ ea que dixmus oportet intelligi. Sic enĩ dicũt illi tres substantias vnã essentiam: quemadmodũ nos dicimus tres ꝑsonas vnã essentiã vel substantiã. Quid igit̃ restat: nisi vt fateamur loquẽdi necessitate parta hec vocabula: cũ opus esset copiosa disputatiõe aduersum insidias vel errores hereticorũ? Cũ enĩ conaretur humana inopia loq̃ndo ꝓferre ad hominũ sensus: qõ in secretario mẽtis ꝑ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue ꝑ piam fidẽ: siue ꝑ qualẽcunq; intelligẽtiã: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret̃ in illa sũma equalitate vlla diuersitas. ¶Rursus nõ eẽ tria quedã: nõ poterat dicere qõ sabellius. q̃ dixit: in heresim lapsus est. Certissime q̃ppe ꝛ de scripturis cognoscit̃ qõ pie credendũ est: ꝛ aspectu mẽtis indubitata ꝙceptione ꝓstringit̃: ꝛ patrem esse ꝛ filium ꝛ spiritumsanctũ: nec eundem filium esse qui pater est: nec spiritumsanctum eundem patrem esse vel filiũ. Quesiuit quid tria diceret: et dixit substantias siue personas: quibus nominibus nõ diuersitatem intelligi voluit: sed singularitatem voluit: vt non solũ ibi vnitas intelli-

gatur:ex eo q̄ dicitur vna essentia. Sed et trinitas:ex eo q̄ dicūtur tres substantie vl̄ persone. Nam si hoc est deo esse qđ subsiste re:ita non erant dicende tres substātie: vt non dicuntur tres essentie: quēadmodum quia hoc est deo esse qđ sapere:sicut nō tres essentias:ita nec tres sapientias dicimus. Sic enim quia hoc illi ē deum esse qđ est esse: tam tres essentias q̄ tres deos dici fas non est: Si autem aliud est deo esse: aliud subsistere:sicut aliud deo esse:aliud patrez esse vel dominum esse. quod enim est ad se dicitur. pater autē ad filium: ⁊ domin⁹ ad seruientem creaturā dicitur: relatiue ergo subsistit: sicut relatiue gignit: ⁊ relatiue dominatur. Ita iam substantia nō erit substātia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo qđ est esse appellat essentia:ita ab eo qđ est subsistere substantiam dicimus. Absurdum est autem: vt substantia relatiue dicatur. Omnis enim res ad seipsam subsistit: quantomagis deus. Si tamē dignum est: vt deus dicatur subsistere.

De substantia et essentia. Capitulum. v

Dēbis em̄ rebus recte intelligitur: in quibus subiectis:sunt ea que in aliquo subiecto esse dicūtur:sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: ⁊ ideo substantia est. Illa vero in subsistente atq̄ subiecto corpore: que non substantie sunt:sed in substātia. ⁊ ideo si esse dēsinat: vl̄ ille color: vl̄ illa forma: nō admunt corpori esse corpus:quia non hoc ei est esse: qđ illam vel illam formā colorē̄ve retinere. Res vero mutabiles neq̄ simplices proprie dicuntur substantie. Deus autem si subsistit vt substātia proprie dici possit:ineſt in eo aliquid tanq̄ in subiecto: et nō est simplex: cui hoc sit esse quod illi est. ⁊ quicquid aliud ō illo ad illum dicitur:sicut magnus:omnipotēs: bonus:⁊ si quid huiusmodi de deo nō incōgrue dicitur. Nefas est autem dicere vt subsistat: ⁊ subsit deus bonitati sue:atq̄ illa bonitas non substantia sit vel potius essentia:neq̄ ipe deus sit bonitas sua:ꝫ in illo sit tanq̄ in subiecto. Unde manifestum est deū abusiue substantiam vocari: vt nomine vsitatiore intelligatur essentia: quod vere ⁊ ꝓprie dicitur:ita vt fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est em̄ vere solus:qui incōmutabilis est:idq̄ nomen suū famulo suo moysi enū tiauit:cum ait: Ego sum qui sum: Et dices ad eos:qui est misit me ad vos. Sed tamē siue essentia dicatur quod proprie dicitur: siue substantia quod abusiue: vtrūq̄ ad se dicitur:nō relatiue ad aliquid. Unde hoc est deo esse quod subsistere. ⁊ ideo si vna essentia trinitas: vna etiam substātia. fortasse igitur cōmodius dicūtur tres persone: q̄ tres substantie. Exo.3

De tribus personis vnius essentie. Ca. vj

Sed ne vobis videar suffragari: ꝫ quoq̄ requiramus. Q̄quā ⁊ illi si vellent sicut dicunt tres substantias:tres hypostases:possent dicere tres personas:tria prosopa. Illud aūt maluerunt: quod forte secundū lingue siue consuetudinem aptius diceretur. Nāq̄ ⁊ in personis eadē ratio est. Nō enim aliud est deo esse: aliud personā eē: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicitur: persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrē ⁊ filium ⁊ spiritumsanctū: quēadmodum dicūtur aliqui tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: q̄ sint ad inuicem: nō q̄ vnusquisq̄ eorum sit ad seip̄m. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorū ceterorum: aut ꝓpinquus: aut vicinus: quia hec nomina relatiuam significationem habent. Quid ergo nō placet vt dicamus patrē personam esse filij: ⁊ spiritussancti: aut filium personā esse patris ⁊ spiritussancti: aut spiritū sanctum personam eē patris ⁊ filij: Sed neq̄ persona ita dici alicubi solet: neq̄ in hac trinitate cū dicimus personam patris: aliud dicimus q̄ substantiam patris. Quocirca vt substantia patris ipe pater est: non quo pater est: sed quo est. ita ⁊ psona patris: nō aliud q̄ ipe pater est. ad se quippe dicitur persona: nō ad filium: vel spiritumsanctū. sicut ad se dicitur deus: ⁊ magnus: ⁊ bonus: ⁊ iustus: ⁊ si quid aliud huiusmōi. Et quēadmodum hoc illi ē esse q̄ deum esse: q̄ magnū: q̄ bonum esse. ita hoc illi ē esse: q̄ personam esse. Cur ergo nō dec tria simul vnā psonam dicim⁹: sicut vnam essentiā ⁊ vnū deum. sed tres dicimus psonas: cum tres deos: aut tres essentias non dicam⁹: nisi q̄ volumus: vl̄ vnū aliquod vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur: ⁊ Nam si genus est essentia. species autē substan-

tia siue persona: vt nonnulli sentiunt: omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substãtie vel persone. sicut appellãtur tres equi eademq; animalia tria: cũ sit species equus: animal gen⁹. Necq; eñ species ibi pluraliter dicta est: ⁊ genus singulariter: tanq; diceretur tres equi vnũ animal. sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Q; si dicũt substãtie: vel psone nomine non speciẽ significari: sed aliquid singulare atq; indiuiduũ: vt substantia vel psona: nõ ita dicaẽ sicut dicit homo quod cõmune est omnibus hominib⁹. Qz quomõ dicitur hic homo: velut abraam: velut isaac: velut iacob: vel si quis alius q̃ etiam digito presens demõstrari possit. sic quoq; illos eadẽ ratio ꝓsequet. Sicut eñ dicuntur abraam: isaac ⁊ iacob tria indiuidua. ita tres homines: ⁊ tres anime. Cur g̃ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹: si secundũ genus ⁊ speciem ⁊ indiuiduũ etiã ista differimus: non ita dicuntur tres essentie vt tres substãtie seu persone: sed hec vt dixi omitto. Illud dico: si essentia genus est: vna essentia iam non habet species. sicut quia genus est animal: vnũ animal iam nõ habet species. Non sunt ergo tres species vnius essentie: pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. Si aũt species est essentia: sicut species est homo. tres vero ille quas appellam⁹ substantias siue personas. sic eandẽ speciẽ cõmuniter habent: quẽadmodũ abraam ⁊ isaac ⁊ iacob. speciem que homo dicitur cõmuniter habent. nõ sicut homo subdiuidit in abraam: isaac: ⁊ iacob. ita vnus homo ⁊ in aliquos singulos homines subdiuidi põt. oino enim non potest: quia vnus homo iã singulus homo est. Cur ergo vna essentia in tres substantias vel personas subdiuidit: Nam si essentia species ẽ sicut homo: sic ẽ vna essentia sicut vn⁹ homo: an sicut dicimus aliquos tres homines eiusdẽ sexus: eiusdẽ tẽperationis corporꝭ: eiusdẽq; animi vnã esse naturam. tres eñ sunt homines: sed vna natura. Sic etiã ibi dicimus tres substantias vnã essentiã: aut tres psonas vnã substantiã vel essentiã. Hoc vero vtcunq; simile est: quia ⁊ veteres qui latine locuti sunt: anteq; haberẽt ista nomina: que nõdiu est vt in vsum venerunt. id est essentiam vel substantiã pro his naturã dicebant. Nõ itaq; secundũ genus ⁊ species ista dicimus: sed quasi scõm cõmunẽ eandẽq; materiem. Sicut ex eodem auro si flerent tres statue: dicerem⁹ tres statuas vnũ aurum. nec tamẽ dicerem⁹ genus aurũ: species autẽ statuas. nec aurum speciẽ: statuas vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cõprehendat. Cũ eñ diffiniero quid sit homo: quod est nomen speciale: singuli quiq; homines qui sũt indiuidua eadẽ diffinitione cõtinẽtur. nec aliquid ad eã pertinet quod homo non sit. Cũ vero aurũ diffiniero: nõ sole statue si auree fuerunt: sed ⁊ anuli: ⁊ si quid aliud de auro fuerit ad aurum ptinebit: ⁊ si nihil inde fiat: aurum dicitur: quia etiã si nõ sint auree: nõ ideo nõ erũt statue. Item nulla species excedit diffinitionẽ generis sui. Cũ eñ diffiniero animal: quoniã genꝰ huius speciꝭ est equ⁹: omnis equus animal est. nõ aũt statua oĩs aurum est. Ideo cũis in tribus statuis aureis: recte dicam⁹ tres statuas vnum aur̃: non tamẽ ita dicimus vt genus aurũ: species vero statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitatẽ dicimus tres personas vel substantias: vnam essentiam ⁊ vnũ deum: tanq; ex vna materia tria quedã subsistãt: etiã si quicq̃d illud est: in his tribus explicatuz sit. Non eñ aliquid aliud eius essentie est: preter istã trinitatem: tamen tres personas eiusdẽ essentie vel tres personas vnã essentiam dicimus. tres autẽ personas ex eadẽ essentia non dicimus: quasi aliud ibi sit qõ essentia est: aliud quod persona. sicut tres statuas ex eodẽ auro possumus dicere. Aliud eñ illic est esse aurũ: aliud esse statuas. Et cũ dicuntur tres homines vna natura: vt tres homines eiusdẽ nature: possunt etiam dici tres homines ex eadẽ natura: qz ex eadẽ natura: ⁊ alĩ tres homines põt existere. In illa vero essentia trinitatis: nullo mõ alia q̃libet psona ex eadẽ eẽntia põt existere. Deinde in his rebus nõ tantũ est vnus homo: quantũ tres homines simul. Et pl⁹ sũt aliquid homines duo: q̃ vnus homo. Et in statuis equalib⁹ plus auri est tres simul: q̃ singule statue. ⁊ minus auri est vna q̃ due. At in deo nõ ita est. Nõ eñ maioz essentia est pater ⁊ filius ⁊ spiritussanct⁹ simul q̃ solus pater aut fili⁹. Sed tres simul ille substãtie siue psone si ita dicende sunt: equales sunt singulis: quod animalis homo nõ ꝑcipit: Nõ eñ potest cogitare nisi moles ⁊ spacia: vel minuta vel grandia volutantibus in aio eius phãtasmatib⁹: tanq;

Joh.jo cut in eu
vnũ sum
scõm est
dum re
quãdo
Ibidẽ.j.4 raliter
ad eũ
Tenie
est: qu
⁊ filius
Beũ.j quanc
amus
nostrã.
ctũ est: ⁊
enim vt
tudiner
⁊ spũss
ritussan
Deus
no equ
ab illo
nificam
nem sit.
dam sim
interuall
um: ⁊ di
eñ qui it
esse filium
ad imagi
cens: Tu
cũ sit ima
gĩnem: sed
alibi dicit
lium dicit
alioquin
j.Cor.jj
j.Cor.2
Beũ.j

imaginib⁹ coꝛpoꝛũ. Ex qua ĩmunditia do nec purgeť: credat in patrem ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctum: vnum deum: solum: magnum omnipotentẽ: bonũ: iustum: miſericordẽ: omnium viſibiliũ ⁊ inuiſibiliũ cõditoꝛem. ⁊ quicq̃d de illo ꝓ humana facultate digne vereq; dici poteſt. Neq; cũ audierit patrẽ ſolum deũ: ſeparet inde filium: aut ſpiritũ ſanctũ. Cum eo quippe ſolus de⁹: cũ quo ⁊ vnus de⁹ eſt: q; ⁊ filiũ cũ audimus ſolũ deum ſine vlla ſeparatione patris aut ſpirit⁹ ſancti oꝛtet accipere: atq; ita dicat vnã eſſentiã: vt nõ exiſtimet aliud alio vel mai⁹ vel melius: vl ex aliqua parte diuerſũ. Nõ tñ vt pater ipſe ſit ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus: et quicq̃d aliud ad alterutrũ ſingula dicunť. ſicut verbum quod nõ dicit niſi filius: aut donũ quod nõ dicit niſi ſpũſſanct⁹. ꝓpter quod etiam pluralẽ numerũ admittunt: ſicut in euangelio ſcriptum eſt: Ego ⁊ pater vnũ ſumus. Et vnũ dixit: ⁊ ſumus. Vnũ ſcõm eſſentiã qõ idem deus. ſumus ſecundum relatiuũ: quod ille pater: hic filiꝰ. Aliquãdo ⁊ tacetur vnitas eſſentie: ⁊ ſola pluraliter relatiua cõmemoꝛantur. Veniem⁹ ad eũ ego ⁊ pater: ⁊ habitabimus apũ eũ. Veniemus ⁊ habitabim⁹ pluralis numer⁹ eſt: quia ꝓdictum ẽ: Ego ⁊ pater. id eſt pat ⁊ filius: que relatiue adinuicẽ dicunť. Aliquando latenter oĩno. ſicut in geneſi: Faciamus hominẽ ad imaginem ⁊ ſimilitudinẽ noſtrã. Et faciamus: ⁊ noſtrã: pluraliter dictũ eſt: ⁊ niſi ex relatiuis accipi nõ põt. Nõ enim vt facerẽt diĳ: aut ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinem deoꝛ: ſed vt facerẽt pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus ad imaginẽ patrꝛ ⁊ filĳ ⁊ ſpirituſſancti: vt ſubſiſteret homo imago dei. Deus autem trinitas. Sed quia nõ omnino equalis fiebat illa imago dei: tanq; non ab illo nata: ſed ab eo creata. Hui⁹ rei ſignificande cauſa ita imago eſt: vt ad imaginem ſit. id eſt nõ equaľ parilitate: ſed quadam ſimilitudine accedit. Non enĩ locoꝛũ interuallis: ſed ſimilitudine accedit ad deum: ⁊ diſſimilitudine recedit ab eo. Sunt enĩ qui ita diſtinguũt vt imaginem velint eſſe filium. hominẽ vero nõ imaginem: ſed ad imaginẽ. Refellit aũt eos apoſtolus dicens: Vir quidem nõ debet velare caput: cũ ſit imago ⁊ gloꝛia dei. Nõ dixit ad imaginem: ſed imago. Que tamẽ imago cum alibi dicitur: Ad imaginẽ: non quaſi ad filium dicitur: que imago equalis eſt patri: alioquin nõ diceret ad imaginem noſtrã.

Joh.jo

Ibidẽ.j4

Geñ.j

j.Cor.jj

Geñ.j

Quomodo enĩ noſtram: cum filius ſolius patris imago ſit: Sed ꝓpter imparẽ vt dixim⁹ ſimilitudinẽ: dictus eſt homo ad imaginem. ⁊ ideo noſtrã. vt imago trinitaľ eſſet homo: non trinitati equalis ſicut filius patri: ſed accedens vt dictũ eſt quadam ſimilitudine. ſicut in diſtãtibus ſignificatur quedã vicinitas: non loci: ſed cuiuſdã imitationis. Ad hoc enim eis ⁊ dicit: Reformamini in nouitate mentis veſtre. Quib⁹ item dicit: Eſtote itaq; imitatoꝛes dei ſicut filĳ cariſſimi. Nouo enim homini dicitur: Qui renouatur in agnitionẽ dei: ſecundũ imaginẽ ei⁹ qui creauit eum. Aut ſi tã placet ꝓpter diſputãdi neceſſitatẽ: etiam exceptis nominibus relatiuis pluralẽ numerum admittere: vt vno nomine reſpõdeaľ: cũ queritur: quid tria: ⁊ dicere tres ſubſtãtias: ſiue tres perſonas. nulle moles aut interualla cogitẽtur: nulla diſtantia quantulecũq; diſſimilitudinis: aut vt intelligaľ aliud alio vel paulo min⁹ quocũq; modo minus eſſe aliud alio põt: vt neq; ꝓnarum ſit confuſio: nec talis diſtinctio qua ſit impar aliquid. Qõ ſi intellectu capi nõ põt: fide teneatur: donec illuceſcat in coꝛdib⁹ ille: qui ait per ꝓphetam: Niſi crediderĭtis nõ intelligetis.

Roma.jz

Epbe.5

Colo.3

¶ Explicit liber ſeptimus.

¶ Incipiũt capitula libꝛi octaui.

j De indifferenti magnitudine trinitatis: in qua nõ eſt plus ipa trinitas ſimul cũ ſingula queq; ꝓſona.

ij Qꝛ deo eſſentia veritatis que eſt trinitas deus: nihil coꝛpoꝛeum neq; mutabile debeat cogitari.

iij De vero ⁊ ſummo ⁊ vno bono.

iiij De dilectione in deũ per fidẽ.

v De ſacramento incarnationis dñi: ⁊ ſaluatoꝛis noſtri ieſu xp̃i.

vj Quid in ſanctis quos non vidimus diligamus.

vij De vera dilectione.

viij Qꝛ qui fratrẽ diligit deũ diligat: qui amat ⁊ ipſam dilectionẽ que ex deo ⁊ deus eſt.

ix Qꝛ ex ea foꝛma qua diligitur iuſtus: diligatur deus: quia nõ põt ea q̃ dilectionẽ excitat foꝛma nõ diligi: eadẽq; eſt de⁹: qꝛ deus caritas eſt.

x De amãte ⁊ qõ amatur ⁊ amoꝛe.

Aurelij augustini proemiū in libꝝ. viij.

Primus alibi ea dici ꝓprie in illa trinitate distincte ad singlas personas pertinētia: que relatiue dicunt ad inuicē: sicut pater ⁊ filius ⁊ vtriusq; donum spiritussanctus. Non eñ pater trinitas: aut filius trinitas: aut trinitas donum. Qꝛ vero ad se dicunt singuli: non dici pluraliter tres: sed vnā ipsam trinitatē: sicut deꝰ pater: deus filiꝰ: deꝰ spiritussanctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spiritussanctꝰ. Et omnipotens pater: omnipotēs filius: oipotens spiritussctūs: Nec tñ tres dij: aut tres dñi: aut tres omnipotētes. Sed vnꝰ deus: dominꝰ: oipotēs: ipa trinitas: ⁊ quicq̄d aliud: non ad inuicē relatiue: sed ad se singuli dicūt. Hoc eñ secundū essentiam dicunt: qꝛ hoc est ibi esse: q magnū esse: q bonum: q sapientē esse: ⁊ quicq̄d aliud ad se vnaquecq; ibi ꝑsona: vl ipa trinitas dicit. Ideoq; dici tres ꝑsonas: vel tres substantias: nō vt aliq̄ intelligatur diuersitas essentie: ꝫ vt vel vno aliquo vocabulo respōderi possit: cum dicitur quid tres: vel q̄d tria: tantāq; eē equalitatē in ea trinitate: vt nō solū pater nō sit maiꝛ cꝫ filius: qō attinet ad diuinitatem: sed nec pater ⁊ filiꝰ simul maius aliq̄d sint cꝫ spūssanctus: aut singula quecq; ꝑsona quelibet trium: minus aliq̄d sit cꝫ ipa trinitas. Dicta sunt hec: ⁊ si sepiꝰ versando repetant: familiariꝰ quidē innotescunt. Sed ⁊ modus aliq̄s adhibēdus est: deoq; supplicādū deuotissima pietate: vt intellectū aperiat: ⁊ studiū cōtentionis assumat: quo possit mente cerni essentia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilitate. Nūc itaq; in quātū ipe adiuuat creatoꝛ mire misericoꝛs: attendamꝰ hec que mō tā interioꝛa cꝫ supioꝛa tractabimꝰ: cū sit eadē seruata illa regula: vt qō intellectui nr̄o nondū eluxerit: a firmitate fidei nō dimittatur.

De indifferenti magnitudine trinitatis in qua nō est plus ipa trinitas simul cꝫ singula quecq; persona. Ca. primum

Dicimus eñ nō esse in hac trinitate maius aliq̄d duas aut tres ꝑsonas cꝫ vnā eaꝝ: qō nō capit ꝓsuetudo carnalis: nō ob aliud nisi qꝛ vera que creata sūt sentit vt pōt: veritatē aūt ipam qua creata sunt nō pōt intueri. Nā si posset: nullomō esset luꝛ ista coꝛpoꝛea mānifestioꝛ cꝫ hoc qō diximus. In substātia quippe veritat̄: qm̄ sola vera est: nō est maiꝛ aliqua: nisi q̄ verius est. Quicq̄d autē intelligibile atq; incōmutabile est: nō aliud alio verius est: qꝛ eque incōmutabiliter eternū ē. Nec qō ibi magnū dicit: aliunde magnū est: cꝫ eo qō vere est. Quapꝛopter vbi magnitudo ipa veritas est: quicq̄d plus habet magnitudinis: necesse ē vt plꝰ habeat veritat̄. Quicq̄d ergo plus veritatis nō habet: nō habet plus etiā magnitudinis. Porro quicquid plus habet veritatis: ꝓfecto verius est: sic maius est qō plus habet magnitudinis: ⁊ ergo ibi est maius qō verius. Nō aūt verius est pater ⁊ filiꝰ simul: cꝫ singulus pater: aut singulus filius. Nō igitur maius aliq̄d vtrūq; simul: cꝫ singulū eoꝝ. Et qm̄ eque vere est etiā spūssanctus: nec pater ⁊ filius simul: maius aliquid est cꝫ ipe: qꝛ nec verius ē. Pater quoq; ⁊ spiritussanctus simul: quoniā veritate ñ superāt filiū. Nō eñ verius sunt: nec magnitudine superāt. Atq; ita filius ⁊ spiritussanctus simul: tam magnum aliquid sunt: cꝫ pater solus: qꝛ tā vere sunt. Sic ⁊ ipa trinitas tam magnū est: cꝫ vnaquecq; ibi ꝑsona. Nō eñ ibi maiꝛ ē que veriꝛ nō est: vbi est ipa veritas magnitudo. Quia in essentia veritatis: hoc est vez esse qō ē esse: ⁊ hoc est eē qō est magnū esse. hoc ḡ magnū esse: qō verum esse. Qꝛ igitur ibi eque vez est: etiā eque magnum sit: necesse est.

Qꝛ de eēntia veritatis que ē trinitas deꝰ nihil coꝛpoꝛeū necq; mutabile debeat cogitari. Ca. ij

In coꝛpoꝛibꝰ aūt fieri pōt: vt eque verū sit hoc aurū atq; illud: ꝫ maius hoc sit cꝫ illud: qꝛ non eadē ibi est magnitudo q̄ veritas. Aliudq; illi ē aurū esse: aliud magnū esse. Sic ⁊ ī animi natura: scōm q dicit magnus animꝰ: nō secūdum hoc dicit verus animꝰ. Animū enim verū habet etiā qui nō est magnanimꝰ: qui quidē coꝛpis ⁊ animi essentia: nō est ipius veritatis essentia: sic est trinitas deꝰ vnus: solus: magnꝰ: verus: verax: veritas. Quē si cogitare conamur quantū sinit ⁊ donat: nullus cogitet ꝑ locoꝝ spacia contactus aut cōplexus: quasi triū coꝛpoꝛū nulla cōpago iuncture: sic tricoꝛpem geryonē fabu bule ferūt. ꝫ quicq̄d animo tale occurrerit:

vt maius sit in trib⁹ q̄z in singulis: minusq̄z in vno q̄z in duob⁹: sine vlla dubitatiõe respuat. Ita eñ respuit eẽ corporeũ. In spiritalibus aũt: oñe mutabile q̄ occurrerit nõ putet de⁹. Nõ eñ parue noticie ps est: cũ de pfundo isto in illã sũmitatem respiramus: si anteq̄z scire possum⁹ quid sit deus: possum⁹ tã scire q̄d nõ sit. Nõ est eñ certe nec terra: nec celũ: nec quasi ẽra ⁊ celũ: nec tale aliq̄d quale videm⁹ in celo: nec q̄cq̄d tale nõ videm⁹: ⁊ est fortassis in celo. Nec si augeas imaginatione cogitationis lucẽ solis quantũ potes: siue quo sit maior: siue q̄ sit clarior: millies tantũ: aut inũerabiliter: neq̄z hoc est de⁹. Nec sicut cogitant angeli mũdi spirit⁹ celestia corpora inspirantes: atq̄z ad arbitriũ quo seruiũt deo nutantes atq̄z versantes: nec si oẽs cũ sint milia milium in vnũ collati: vn⁹ fiant. nec tale aliq̄d deus est. Nec si eosdẽ spirit⁹ sine corporib⁹ cogites: q̄ quidẽ carnali cogitationi difficillimũ ẽ. Ecce vide si potes ☉ aia pgrauata corpore q̄ corrumpit: ⁊ onusta terren is cogitationib⁹ multis ⁊ varijs: ecce vide si potes: deus veritas est. Hoc eñ scriptũ ẽ:
j. Joh. j Quoniã deus lux est. nõ quõ isti oculi vident: sed quõ videt cor: cũ audit veritas ẽ. Noli querere quid sit veritas: statim enim se opponũt caligies imaginũ corporaliũ: ⁊ nubila phãtasmatũ: ⁊ pturbabũt serenitatem: que primo ictu diluxit tibi: cũ dicerez veritas. Ecce in ipso primo ictu: quo vlut corruscatione pstringeris: cũ dicit veritas. Mane si potes: sed nõ potes. Relaberis i usta solita atq̄z terrena. Quo tandẽ põdere queso relabert nisi sordiũ ptractarũ cupiditatis visco ⁊ pegrinatiõis erroribus.

De vero summo et vno bono. Capitulũ. iij.

Ecce iterũ vide si potes. Nõ amas certe nisi bonuz: q̄ bona est terra altitudine montiũ ⁊ tẽperamento colliũ: ⁊ planicie campoꝝ: ⁊ bonũ pdium: amenũ ⁊ fertile: ⁊ bona domus: parib⁹ mẽbris dispositа: ⁊ ãpla: ⁊ lucida: ⁊ bona animalia animata corpora: ⁊ bon⁹ aer modestus ⁊ salubr: ⁊ bon⁹ cib⁹ suauis atq̄z apt⁹ valitudini: ⁊ bona valitudo sine doloꝛib⁹ ⁊ lassitudine: ⁊ bona facies homis dimẽsa pariliter ⁊ affecta hilariter ⁊ luculenter colorata. Et bon⁹ anim⁹ amici consensionis dulcedine ⁊ amoris fide. Et bon⁹ vir ust⁹: ⁊ bone diuitie: q̄ facile expediũt. Et bonũ celũ cum sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. Et boni angeli. sancta obediẽtia. Et bona locutio suauiter docẽs: ⁊ congruent monẽs audientem. Et bonũ carmẽ: canoꝛũ numeris: ⁊ sentẽtijs graue. Quid plura ⁊ plura: Bonũ hoc: ⁊ bonũ illud. Tolle hoc ⁊ illud: ⁊ vide ipm bonũ si potes: ita deuz videbis. Non alio bono bonũ: sed bonũ ois boni. Neq̄z eñ in his omnib⁹ bonis vel q̄ cõmemoraui: vel que alia cernũt siue cogitant: dicerem⁹ aliud alio melι⁹ cum vere iudicamus: nisi esset nobis impssa notio ipsi⁹ boni: scõm q̄ ⁊ pbarem⁹ aliquid: et aliud alij preponeremus. Sic amand⁹ deus: nõ b ⁊ illud bonũ: sed ipsum bonũ. Querendum enim bonũ aie: nõ cui supuolitet iudicando: sed cui bereat amando. Et quid b nisi de⁹: Nõ bon⁹ anim⁹: aut bon⁹ angel⁹: aut bonũ celũ: sed bonũ bonum. Sic eñ forte facili⁹ aduertit: q̄d velim dicere. Cũ enim audio: verbi gratia: q̄ dicit anim⁹ bonus: sicut duo verba sunt: ita ex eis verbis duo quedã intelligo. Aliud quo anim⁹ est: aliõ quo bonus. Et quidez vt anim⁹ esset: non egit ipe aliquid. Nõ eñ iam erat: qui ageret vt esset. Et aũt sit bon⁹ animus: video agendũ esse voluntate. non quia idipsum quo anim⁹ est: nõ est aliquid boni (Nã vñ iam dicit ⁊ verissime dicit corpore melioꝛ) sed ideo nondũ dicit bon⁹ anim⁹: q̄z restat ei actio voluntatis: qua sit pstantioꝛ: quaz si neglexerit: iure culpatur: rectez dicit nõ bon⁹ anim⁹. Distat eñ ab eo qui hoc agit. Et quia ille laudabil: pfecto iste qui b nõ agit vituperabilis est. Cũ vo agit hoc studio: ⁊ fit bonus animus: nisi se ad aliquid cõuertat q̄ ipe nõ est: nõ põt hoc assequi. Quo se aũt conuertit vt fiat bon⁹ anim⁹: nisi ad bonũ: cũ hoc amat ⁊ appetit: ⁊ adipiscitur. Vnde si rursus se auertat: fiatq̄z nõ bonus: hoc ipo q̄ se auertit a bono: nisi maneat in se illud bonũ vnde se auertit: nõ est quo se iterũ si voluerit emendare conuertat. Quapropter nulla essent mutabilia bona: nisi esset incõmutabile bonũ. Cũ itaq̄z audis bonũ hoc ⁊ bonum illud: que possunt alias dici etiã nõ bona: si potueris sine illis que participatione boni bona sunt: perspicere ipm bonũ: cui⁹ participatiõe bona sunt. simul eñ ⁊ ipm intelligis cũ audis b aut illud bonũ. Si q̄ potueris: illis detractis q̄ seipm pspicere bonũ: pspexeris cũ. Et si amore inhaeseris: ptinuo beatificaberis. Pudeat aũt cũ alia nõ amenf: nisi q̄

bona sūt: eis iherēdo nō amare bonū ipm: vñ bona sūt. Illō etiā qō anim⁹ tantū qz ē anim⁹: etiā nōdū eo modo bon⁹ quo se cō uertit ad incōmutabile bonum: sed vt dixi tantū anim⁹: cū ita nobis placet vt eū omni etiā luci corpoze cū bene intelligim⁹ p̄ feramus: nō in seipo nobis placet: sed in illa arte qua fact⁹ est. Inde eñ approbat factus vbi videt fuisse faciend⁹: hec est veritas: z simplex bonū. Nō eñ ē aliō aliq̄d cēs ipm bonū: ac p hoc etiā sūmū bonū. Non eñ minui vel augeri bonuz pōt: nisi qō ex alio bono bonū est. Ad hoc se igit animus uertit vt bon⁹ sit: a quo habet vt animus sit. Tūc ergo volūtas nature congruit vt p ficiat in bono anim⁹: cū illud bonū diligit conuersione volūtatis: vnde est z illud qō nō amittit: nec auersione volūtatis. Auertendo eñ sese a sūmo bono: amittit anim⁹ vt sit bon⁹ anim⁹: nō aūt amittit vt sit animus: cū z hoc iā bonuz sit corpore melius. hoc ergo amittit volūtas: qō voluntas ad ipsciā. Jaz eñ erat anim⁹ qui uerti ad id vellet a quo erat. Qui aūt vellet esse anteēs esset: nōdū erat. z hoc est bonū nostruz: vbi videm⁹ vtrū esse debuerit aut debeat quicq̄d esse debuisse: aut debere comphendim⁹. Hoc ergo bonū nō longe positū est ab vnoquoq̄ nostruz. Act.j7 Jn illo eñ viuimus: mouemur: z sumus.

De dilectione in deum per fidem. Capitulū. iiij.

Ed dilectione standū est ad illud: z inberendū illi: vt p̄sente perfruamur a quo sum⁹: quo absente nec esse possum⁹. 2.Cor.5 Cū eñ p fidē adhuc ambulam⁹: nō p speciē: nōdū vtiq̄ videm⁹ deuz. sicut idē aut: facie ad faciē: quē tñ nisi nunc iam diligam⁹: nūq̄ videbimus. Sed quis diligit qō iguorat: Sciri eñ aliquid z non diligi pōt. Diligi autē quod nescit: quero vtrū possit: quia si nō potest: nemo diligit deū anteq̄ sciat. Et quid est deuz scire: nisi eū mēte ꝛspicere: firmeq̄ pcipe. Nō enim corpus est vt carneis oculis inquirat. Sz z priusq̄ valeam⁹ conspicere atq̄ pcipere deū: sicut ꝛspici z pcipi potest: qō mundis cordib⁹ licet. Beati eñ mundicordes: qz Matb.5 deū videbūt. nisi p fidem diligat: nō poterit cor mundari: quo ad eum videndum sit aptum z idoneū. Ibi sunt eñ illa tria: propter que in animo edificanda: omniū diuinoz librоz machinamēta cōsurgūt: fides: spes: caritas: nisi in aio credēte qō nōdum videt: z sperāte atq̄ amāte qō credit. amatur ergo z qō ignorat: sed tñ credit. Nimirū aūt cauendū est: ne credēs anim⁹ id qō nō videt fingat sibi aliquid qō nō est: z speret diligatq̄ quod falsuz est. Qō si fit: non erit caritas de corde puro z conscientia bona: z fide non ficta: que finis precepti est: sicut apostolus dicit. Necesse est aūt cū aliqua corporalia lecta vel audita que nō vidimus: credim⁹. fingat sibi aliquid anim⁹ i liniamētis formisq̄ corpoꝛū: sicut occurrerit cogitanti: qō aut verū non sit: aut etiā si verū est quod rarissime potest accidere: nō hoc tamen fide vt teneam⁹ quicq̄ prodest: sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinuatur. Quis enim legentium vel audientium que scripsit apostolus paul⁹: vel que de illo scripta sunt: nō fingat animo: z ipsius apostoli faciem: z omnium quoꝛum ibi nomina cōmemoꝛantur: Et cū in tanta hominū multitudīe quib⁹ille littere notescūt: alius aliter liniamēta figuramq̄ illoꝛ coꝛpoꝛū cogitet: vtiq̄ incertū est. Necq̄ ibi occupatur fides nostra: qua facie coꝛpoꝛis fuerint illi homines: sed tantū quia p dei gratiam ita vixerunt: z ea gesserūt que scriptura illa testat: hoc z vtile est credere: z nō desperandum: z appetendū. Nā z ipsius domini facies carnis: inumerabiliū cogitationū diuersitate variat z fingit: que tñ vna erat: quecūq̄ erat. Necq̄ eñ in fide nostra quā de domino iesu xp̄o habem⁹: illud salubre est qō sibi anim⁹ fingit: longe fortasse aliter q̄s res se habz. Sed illud quod scōm speciem de homine cogitamus. habemus eñ quasi regulariter infixā humane nature noticiam: scōm quā quicquid tale aspicimus: statim hoiem esse cognoscimus vel hominis formā. j.Thi.j

De sacramēto icarnatiōis dñi et saluatoꝛis nr̄i iesu xp̄i. Ca.v.

Ecundū hanc noticiam cogitatio nostra informat: cum credim⁹ pro nobis deū hominē factū: ad humilitatis exemplū: z ad demōstrandam erga nos dilectionē dei. Hoc eñ nobis prodest credere: z firmū atq̄ inconcussum corde retinere: scilicet humilitatē qua natus est de⁹ ex femina: z a mortalib⁹ per tātas ꝛtumelias perductus ad mortē: summū esse medi- Joh.jj Matb.27

camentum: quo ſupbie noſtre ſanaret tumor: ⁊ altum ſacramentū quo peccati vinculum ſolueretur. Sic ⁊ virtutem miraculorū ipſius ⁊ reſurrectionis eius: quoniaꝫ nouim⁹ q̄d ſit omnipotentia: de omnipotente deo credim⁹: ⁊ ſecundū ſpecies ⁊ genera rerū vel natura inſita: vl̄ experientia collecta: de factis huiuſcemodi cogitam⁹: vt non ficta ſit fides noſtra. Necꝫ eīm nouim⁹ faciez virginis marie: ex qua ille a viro intacta: neꝯ i ipō partu corrupta mira-
Joh. jj biliter natus ē. Nec quib⁹ membrorū liniamentis fuerit lazarus: nec bethaniaꝫ: nec ſepulchrum: lapidemꝫ illum quem remoueri iuſſit cum eum reſuſcitaret vidimus.
Math. 27 nec monumentū nouū excīſuꝫ in petra vñ ipſe reſurrexit. nec mōtē oliueti vnde aſcēdit in celū. Necꝫ omnino ſcimus quicūꝫ iſta non vidimus: an ita ſint vt ea cogitamus: imo vero probabilius exiſtimamus non eſſe ita. Nāꝫ cū alicui⁹ facies vel loci vl̄ hominiſ: vel cuiuſlibet corporis eadem occurrerit oculis noſtris que occurrebat animo: cū eam priuſq̄ viderem⁹ cogitabamus: nō paruo miraclo mouemur. Ita raro ⁊ pene nunq̄ accidit: ⁊ tamē ea firmiſſime credimus: quia ſecundū ſpecialē generalemꝫ noticiam que certa nobis eſt cogitamus. Credimus eīm dominū ieſum chriſtum natū de virgine que maria vocabat. Quid ſit autez virgo: ⁊ quid ſit naſci: ⁊ q̄d ſit nomē propriū nō credim⁹: ſed prorſus nouimus. Vtrū autez illa facies marie fuerit que occurrit animo cum iſta loquimur aut recordamur: nec nouim⁹ omnino: nec credimuſ. Itaqꝫ hic ſalua fide licet dicere: forte talem habebat faciem: forte non talē. forte autē de virgine natus eſt chriſtus: nemo ſalua fide chriſtiana dixerit. Q̄obrem quoniam trinitatis eternitatē: ⁊ equalitatē ⁊ vnitatē quantū datur intelligere cupim⁹. prius autem q̄z intelligamus credere debemus: vigilandū nobis eſt ne ficta ſit fides noſtra. Eadem quippe trinitate fruendum eſt: vt beate viuamus. Si autem falſum de illa crediderimus: inanis erit ſpes: ⁊ nō caſta caritas. Quomodo igit eam trinitatez quā nō nouim⁹: credendo diligim⁹? An ſecundū ſpecialē generalēve noticiā: ſecundum quā diligimus apoſtolū paulū: Qui etiaꝫ ſi non ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantib⁹: ⁊ hoc penit⁹ ignoram⁹: nouim⁹ tamē quid ſit homo. Et enim longe nō eamus: hoc ſum⁹. id eſt homo: ⁊ illū hoc fuiſſe: ⁊ animā eius cōpōri copulataꝫ mortaliter viriſſe manifeſtuꝫ eſt. Hoc ergo de illo credim⁹: qō inuenim⁹ i nobis: iuxta ſpeciem vel genus: quo humana omnis natura pariter continetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis ſiue ſpecialiter ſiue generaliter nouim⁹: quaſi multe ſint tales trinitates: quarū aliquas experti ſum⁹: vt per regulā ſimilitudinis imp̄ſſaꝫ vel ſpecialem vel generalem noticiā: illam quoq̄ talem eſſe credam⁹: atq̄ ita rem quā credimus ⁊ nōdū nouim⁹: ex parilitate rei quaꝫ nouim⁹ diligam⁹? Quod vtiq̄ non ita eſt. An quēadmodū diligim⁹ in dño ieſu chriſto q̄ reſurrexit a mortuis: q̄uis inde neminem vnquam reſurrexiſſe viderimus. Ita trinitatem quaꝫ nō videmus: ⁊ qualē nullam vnquā vidim⁹ poſſum⁹ credendo diligere. Sed quid ſit mori: ⁊ q̄d ſit viuere: vtiq̄ ſcim⁹: quia ⁊ viuim⁹: ⁊ mortuos ac morientes aliquando vidimus ⁊ experti ſumus. Quid eſt aūt aliud reſurgere: niſi reuiuiſcere. id eſt ex morte ad vitam redire? Cum ergo dicimus ⁊ credimus eſſe trinitatem: nouim⁹ quid ſit trinitas: quia nouim⁹ quid ſint tria: ſed nō hoc diligimuſ. Nā id vbi volum⁹ facile habem⁹: vt alia omittā: vel micando digitis tribus: an vero diligimus: non q̄ omnis trinitas: ſed q̄ trinitas deus? Hoc ergo diligimus in trinitate: qō deus eſt. ſed deū nullū aliū vidim⁹ aut nouimus: quia vnus eſt deus: ille ſolus quez nōdum vidim⁹: ⁊ credendo diligim⁹. Sed ex qua rerum notarū ſimilitudine vel comparatione credamus: quod etiā nōdū notū deū diligam⁹: hoc querit.

Quid in ſanctis quos nō vidimus diligamus. Ca. vj.

Redi ergo mecuz: ⁊ conſideremus cur diligamus apoſtoluz. Nunq̄d nam propter humanā ſpeciez quā notiſſimam habem⁹: eo q̄ credimus eū hominē fuiſſe: nō vtiq̄. Alioquin nunc nō eſt quē diliganus: quando quidez homo ille iam nō eſt. Anima enim eius a corpore ſeparata eſt. Sed id quod in illo amam⁹: etiam nunc viuere credimus. Amamus enim animū iuſtū. Ex qua ergo generali aut ſpeciali regula: niſi quia ſcimus: ⁊ quid ſit animus: ⁊ quid ſit iuſtus? Et anim⁹ quidē q̄d ſit: non incongrue nos dicimus ideo noſſe quia ⁊ nos habemus animū. Necꝫ eīm vnquā oculis vidim⁹: ⁊ ex ſimilitudine viſoꝫ

plurium:notionē generalē ſpecialēve ꝓce-
pimus:ſed potiꝰ vt dixi:q; ⁊ nos habemꝰ.
Quid enī tam intime ſcit:ſecꝫ ipm eſſe ſen
tit:q̄ id quo ctiā cetera ſentiunt. id eſt ipſe
animꝰ? Flam ⁊ motus corꝓꝫ quibus ꝓ-
ter nos alios viuere ſentimus:ex noſtra ſi-
militudine agnoſcimus:quia ⁊ nos ita mo
uemus corpus viuendo:ſicut illa corpora
moueri aduertimus. Neqꝫ enī cuꝫ corpus
viuū mouetur:aperitur vlla via oculis no
ſtris ad videndū animū:rem ſcilicet q̄ ocu
lis videri nō poteſt:ſed illi moli aliquid in
eſſe ſentimus:quale nobis ineſt ad mouen
dum ſimiliter molē noſtrā:quod eſt vita et
anima. Neqꝫ enim quaſi humane prudē-
tie rationiſqꝫ ꝓpꝛium eſt. Et beſtie quip-
pe ſentiunt viuere:nō tantū ſeipſas:ſed eti
am ſeinuicē atqꝫ alterutrū ⁊ noſipos. Nec
animas noſtras vident:ſed ex motib⁹ corꝓ-
ꝛis:idqꝫ ſtatim ⁊ facillime quadā conſpi
ratione naturali. Animū igit cuiuſlibet ex
nr̄o nouimꝰ:⁊ ex nr̄o credimꝰ quē nouimꝰ.
Nō enī tātū ſentimꝰ animū:ꝫ etiā ſcire poſ
ſumꝰ quid ſit animꝰ conſideratione noſtri.
habemus enī animū. Sed quid ſit iuſtus:
vnde nouimus. Dixeramꝰ enim nos apo-
ſtolum non alia cauſa diligere:niſi q̄ ſit iu
ſtus animus. Nouimus ergo ⁊ quid ſit iu-
ſtus:ſicut quid animꝰ. Sed quid ſit animꝰ
vt dictū eſt nouimꝰ ex nobis. Ineſt enim
animus nobis. quid autem ſit iuſtus vnde
nouimꝰ:ſi iuſti non ſumus? Oꝛ ſi nemo no-
uit quid ſit iuſtus niſi qui iuſtus eſt: nemo
diligit iuſtum niſi iuſtus. Nemo enī poteſt
diligere quē iuſtū eſſe credit ob hoc ipſum
quia iuſtū eſſe credit:ſi quid ſit iuſtus igno
rat. Secundū q̄ ſuperius demonſtrauimꝰ
neminē diligere q̄ credit ⁊ nō videt:niſi ex
aliqua regula noticie generalis ſiue ſpecia
lis. Ac ꝓ hoc ſi nō diligit iuſtū niſi iuſtus:
quomodo volet quiſqꝫ iuſtus eſſe qui non
dum eſt:nō enī vult quiſqꝫ eſſe qđ nōdum
diligit. Eſt autem ſit iuſtus qui nondū eſt:
valet vtiqꝫ iuſtus eſſe:vt autē velit: diligit
iuſtum. Diligit ergo iuſtuꝫ:⁊ qui nondum
iuſtus eſt. Diligere autem iuſtū nō poteſt:
ſi quid ſit iuſtuſ:ignoꝛat. ꝓinde nouit q̄d
ſit iuſtus:etiam qui nondū eſt. vbi ergo no
uit:non oculis vidit. An vllum corpus iu
ſtum velut albū aut nigrum:aut quadruꝫ:
aut rotundū:quis hoc dixerit:at oculis nō
vidit niſi corpora. Juſtus aūt in hoie non
eſt:niſi animus. Et cum homo iuſtus dici-
tur:ex animo dicitur:non ex corꝓꝛe. Eſt
enī quedā pulchꝛitudo animi iuſticia qua
pulchꝛi ſunt homines. pleriqꝫ etiā qui coꝛ-
ꝓꝛe diſtorti atqꝫ deformes ſunt. Sicut enī
animus nō videtur oculis:ita nec pulchꝛi
tudo eius. Ubi ergo nouit quid ſit iuſtus
qui nondū eſt:atqꝫ vt ſit diligit iuſtuꝫ. An
ſigna quedaꝫ per motū corꝓꝛis emicant:
quibus ille aut ille homo eſſe iuſtus appa-
ret:Sed vnde nouit illa ſigna eſſe animi in
iuſti:neſciens quid omnino ſit iuſtus:? no-
uit ergo. Sed vbi nouimus quid ſit iuſtus:
etiam cū iuſti nondū ſumꝰ:ſi extra nos no-
uimus:in corꝓꝛe aliquo nouimus:ſed nō
eſt iſta res corꝓꝛis. In nobis igitur nouī-
mus quid ſit iuſtus. Non enim alibi hoc in
uenio cuꝫ quero vt hoc eloquar: niſi apud
meipm. Et ſi interrogē aliuꝫ quid ſit iuſtꝰ:
apud ſeipm querit quid reſpōdeat. Et q̄ſ-
quis hinc verū reſpondere potuit:apud ſe
ipm q̄d reſpōderet inuenit. Et carthaginē
quidē cū eloqui volo:apud meipm quero
vt eloquar:⁊ apō meipm inuento phātaſi-
am carthaginis. Sed eam q corpus acce-
pi. id eſt per corꝓꝛis ſenſum:quoniā ꝓ-
ſens in ea corꝓꝛe fui:⁊ eam vidi atqꝫ ſen-
ſi:memoꝛiaqꝫ retinui:vt apud me inuenirē
de illa verbū:cū eam vellem dicere. Ipſa
enī phantaſia eius in memoꝛia mea verbū
eius:nō ſonus iſte triſſyllabus cū cartha-
go nominat:vel etiā cū tacite nomē ipſum
per ſpacia tempoꝛ cogitatur:ſed illud qō
in animo meo cerno:cū hoc triſſyllabū vo
ce ꝓfero:vel anteqꝫ ꝓferam. Sic ⁊ alexan
driam cū eloqui volo quā nunqꝫ vidi: ꝓe
ſto eſt apud me phantaſma eius. Cum enī
a multis audiſſem ⁊ credidiſſem magnā eē
illam vrbem:ſicut mihi narrari potuit: fixi
animo meo imaginē eius q̄ potui:⁊ hoc ē
apud me verbū eius:cuꝫ eam volo dicere
anteqꝫ voce q̄nqꝫ ſyllabas ꝓferam: quod
nomē eius fere omnibus notū eſt. Quā ta
men imaginem ſi ex animo meo ꝓferre poſ
ſem ad oculos hominuꝫ qui alexandriam
nouerunt:ꝓfecto aut omneſ dicerēt:nō eſt
ipa. aut ſi dicerent:ipa eſt. multuꝫ mirarer:
atqꝫ intuēs in animo meo ipam. id eſt ima-
ginē quaſi picturā eius:ipſaꝫ tamē eſſe ne-
ſcirem:ſed eis crederē qui viſam tenerent.
Non autem ita quero quid ſit iuſtus: nec
ita inuenio:nec ita intueoꝛ:cū id eloquoꝛ.
nec ita ꝓboꝛ cū audioꝛ:nec ita ꝓbo cū
audio: quaſi tale aliquid oculis viderim:
aut vllo corꝓꝛis ſenſu didicerim: aut ab
eis qui ita didiciſſent audierim. Cū enim

dico ⁊ sciens dico: iustus est anim⁹ qui scientia atq; ratione in vita ⁊ moꝛib⁹ sua cuiq; distribuit: nō aliquā rem absentem cogito: sicut carthaginem. aut fingo vt possum sicut alexandriam. siue ita sit siue non ita: sed p̄sens q̄ddaz cerno: ⁊ cerno apud me. ⁊ si non sum ipse quod cerno: ⁊ multi q̄ audiunt approbabunt. Et quisquis me audit atq; scienter approbat: apud se et ipse hoc idez cernit: etiā si nō sit ⁊ ipse quod cernit. Justus vo cuz id dicit: id quod ipe est cernit ⁊ dicit. Et vbi etiā ipse cernit: nisi apud seipsum. Sed hoc mirū nō est. Vbi eniz se cerneret: nisi apud seip̄m? Illud mirabile est vt apud se animus videat qō alibi nusq; vidit: ⁊ vez videat: ⁊ ip̄m verum scilicet iustum animū videat: ⁊ sit ipse anim⁹: ⁊ nō sit iustus animus: quez apud seip̄m videt. Num est alius animus iust⁹ in animo nō dum iusto? Aut si nō est quē ibi videt: cum videt: ⁊ dicit quid sit anim⁹ iustus: nec alibi q̄q; in seipso videt: cum ipe nō sit animus iustus? An illud quod videt veritas est interioꝛ p̄esens animo: qui eam valet intueri: neq; omnes valent. Et qui intueri valēt hoc etiam quod intuent non omnes sunt. hoc est nō sunt etiam ipsi iusti animi: sicut possunt videre ac dicere: quid sit iust⁹ animus. id est iusti. Qz vnde esse potuerūt: nisi inherendo eidem ipsi forme quā intuent vt inde formēt. ⁊ sint iusti animi: nō tantuz cernentes aut dicentes iustū esse animum qui scientia atq; ratione in vita ac moꝛib⁹ sua cuiq; distribuit: sed etiam vt ipsi iuste viuant: iusteq; moꝛati sint: sua cuiq; distribuendo: vt nemini quicquā debeāt nisi vt inuicē diligant. Et vnde inꝛeret illi forme: nisi amando: cur ergo aliū diligimus quez credimus iustū: ⁊ nō diligimus ipsam formam: vbi videmus quid sit iustus animus vt ⁊ nos iusti esse possimus? An vero nisi ⁊ istam diligeremus nullomō eū diligerem⁹ quem diligimus ex ista: sed dū iusti nō sumus: minus eam diligimus q̄z vt iusti esse valeam⁹. Homo ergo qui credit iustus ex ea forma ⁊ veritate diligit: quā cernit: ⁊ intelligit apud se ille qui diligit. ipsa vero forma ⁊ veritas nō est quomodo aliunde diligatur. Neq; enim inuenim⁹ aliquid tale p̄ter ipsam vt eam cū incognita est credēdo diligamus ex eo q̄ iam tale aliquid nouimus. Quicquid eñ tale aliquid p̄sperer⁹ ipsa est: ⁊ non est quicq; tale: quomaz sola ipsa talis est: qualis ipsa ē. Qui ergo amat homines: aut quia iusti sūt: aut vt iusti sint amare debet. Sic eñ ⁊ semetip̄m amare debet: aut qz iustus est: aut vt iust⁹ sit. Sic eñ diligit p̄imū tanq; seip̄m sine vllo periculo. Qui eñ aliter se diligit: iuste se diligit: quoniā se ad hoc diligit vt sit iniustus. Ad hoc ergo vt sit malus: ac p̄ hoc iam non se diligit. Qui enim diligit iniquitatem: odit animam suam. Ps.10

De vera dilectione. Ca.vij.

Quapropter non est p̄cipue videndum in hac questione que de trinitate nobis est. et de cognoscendo deo: nisi q̄d sit vera dilectio. imo vo q̄d sit dilectio. Ea q̄ppe dilectio dicēda q̄ vera ē: alioq̄n cupiditas ē. atq; ita cupidi abusiue dicūt diligere: quēadmodū cupe abusiue dicunt: q̄ diligūt. Hec est aūt vera dilectio vt inherentes veritati iuste viuam⁹: ⁊ ideo contēnam⁹ omnia mortalia p̄e amoꝛe hominū: quo eos volumus iuste viuere. Ita enim ⁊ moꝛi p̄ fratꝛibus vtiliter parati esse poterimus: quod nos dominus iesus xp̄s exēplo suo docuit. Cū eñ duo p̄cepta sint in quibus tota lex pendet ⁊ prophete: dilectio dei ⁊ dilectio p̄imi: non imerito plerūq; scriptura p̄o vtroq; vnum ponit: siue tantū dei. sicuti est illud: Scim⁹ quoniā diligentibus deū omnia cooperant in bonū. Et iterū. Quisquis autē diligit deū hic cognit⁹ est ab eo. Et illō: Quoniā caritas dei diffusa est in coꝛdibus nostris p̄ spiritū sanctum qui datus est nobis. Et alia mlta: q̄a ⁊ qui diligit deum: consequens est vt faciat quod p̄ecipit deus. ⁊ intantū diligit inquantū facit: consequens ergo est vt ⁊ p̄oximū diligat: quia hoc p̄ecepit deus. siue tantū p̄imi dilectionē scriptura cōmemorat: sicut est illud: Inuicē onera vestra poꝛtate: ⁊ sic adimplebitis legē christi. Et illō: Omnis eniz lex in vno sermone implet: in eo q̄ scriptum est. diliges p̄oximū tuū tāq; teip̄m. Et i euangelio. Omnia quecūq; vultis vt faciant vobis homines bona: ita ⁊ vos facite illis: hec enim est lex ⁊ prophete. Et pleraq; alia reperimus in litteris sanctis: in quibus sola dilectio p̄imi ad p̄fectionem p̄ecipi videt: ⁊ taceri de dilectione dei: cum in vtroq; lex pendeat ⁊ prophꝛte. Sed ⁊ hoc ideo: quia ⁊ qui p̄imū diligit. consequens est vt ipam p̄cipue dilectionem diligat. Deus aūt dilectio est: ⁊ qui manet in dilectiōe in deo manet. Cōseqns Matth.22 Roma.8 j.Cor.8 Roma.5 Gal.6 Ibidē.5 Matth.7 j.Joh.4

ergo est vt ꝑcipue deum diligat. Quapro-
pter qui querunt deuz per istas potestates
que mundo ꝑsunt vel partibus mundi: au
feruntur ab eo longeqꝫ iactantur: nō inter-
uallis locoꝝ: sed diuersitate affectuū. Ex-
teriꝰ enim conant ire: ⁊ interioza sua deserūt
quibus interior est deus. Itaqꝫ si aliquam
etiam sanctam potestatē vel audierūt: vel
vtcūqꝫ cogitauerunt: facta magis eius ap
petūt: que humana miratur infirmitas: nō
imitant pietatem qua diuina requies com
paratur. Quidam enim superbe hoc posse
quod angelus: qꝫ uuote hoc esse quod an
gelus. Non enī sanctꝰ quiscꝫ potestate sua
gaudet: sed eius a quo habet posse quic-
quid congruēter potest. Et nouit potenti-
us esse ꝓiungi omnipotēti pia volūtate: qꝫ
ꝓpria volūtate posse qđ ꝓtremiscāt q̄ talia
nō possūt. Itaqꝫ ipe dñs iesus christꝰ talia
faciens: vt mirantes doceret ampliora ⁊ tē
poralibus insolitis intentos atqꝫ suspēsos
Matb.jj ad eterna atqꝫ interioza ꝙuerteret: Uenite
inquit ad me oīes qui laboratis ⁊ onerati
estis: ⁊ ego reficiā vos. tollite iugū meū su
per vos. Et nō ait: discite a me quatriduā-
nos mortuos suscitare. sed ait: discite a me
quoniā mitis sū ⁊ humilis corde. Potenti-
or est enī ⁊ tutior solidissima humilitas:
qꝫ vētosissima celsitudo. Et ideo sequit: di
cens: Et inuenietis requiē animabꝰ vestris.
j.Cort.jz Bilectio enī nō inflatur: ⁊ deus dilectio ē:
⁊ fideles in dilectione acquiescēt illi: reuo-
cati a strepitu qui foris est: ad gaudia silen
tia. Ecce deus dilectio est: vt quid imus et
currimus in sublimia celoꝝ: et ima terrarū
querentes eū qui est apud nos: si nos veli-
mus esse apud eum.

Q qui fratrem diligit deum di ligat qui amat et ipsam dilectio-nem que ex deo est et deus est.

Capitulū. viij.

Nemo dicat: non noui quid diligā.
Biligat fratrē: ⁊ diliget eandē di-
lectionē. Magis enī nouit dilecti
onez qua diligit: qꝫ fratrē quē diligit. Ecce
iam potest notioꝝ ē deū habere qꝫ fratrem.
Plane notioꝝ ē: quia presentioꝝ ē. notioꝝ ē:
quia interioꝝ ē. notioꝝ ē: quia certioꝝ ē. Am
plectere dilectionez deū: ⁊ dilectione am-
plectere deum. Ipsa est dilectio que oīes
bonos angelos: ⁊ omnes dei seruos conso
ciat vinculo sanctitatis. noscꝫ ⁊ illos con-
iungit inuicē nobis: ⁊ subiungit sibi. Quā-
to igitur sanioꝝ sumꝰ a tumoꝝ superbi: ⁊
tanto sumꝰ dilectiōe pleniores. Et quo ni-
si deo plenus est: qui plenus est dilectione:
Ateī caritatē video: ⁊ quātū possum eaz
mente conspicio: ⁊ credo scripture dicenti:
Quoniā deus caritas est: ⁊ qui manet i ca j.Joh.4
ritate: in deo manet. Sed cuz illam video:
nō in ea video trinitatez. imo vō vides tri
nitatem: si caritatem vides. Sed cōmone
bo si potero: vt videre te videas assit tan-
tū ipsa: vt moneamur caritate ad aliquod
bonū. Quia cum diligimus caritatem: ali
quid diligentē diligimus ꝓpter hoc ipm:
qꝝ diligit aliq̄d. Ergo q̄d diligit caritas vt
possit etiā ipsa caritas diligi? Caritas enīz
non est que nihil diligit. Si autē seipsaz di-
ligit: diligat aliq̄d quod oportet vt carita-
tem se diligat. Sicut enī verbū indicat ali-
quid: indicat etiā seipsum. sed nō se verbū
indicat: nisi se aliquid indicare īdicet. Sic
⁊ caritas diligit quidē se. sed nisi se aliquid
diligentez diligat: non caritatem se diligit.
Quid ergo diligit caritas nisi qō caritate
diligimus? Id autē vt a proximo ꝓbeba-
mur frater est. Bilectionē autem fraternaz
quantum cōmendet iohannes apostolus j.Joh.2
attendamus. Qui diligit inquit fratrē suū
in lumine manet: ⁊ scandalū in eo non est.
Manifestum est qꝫ iusticie ꝓfectionē in fra
tris dilectione posuerit. Nam in quo scan-
dalum nō est: vtiqꝫ perfectus est. Et tamē
videtur dilectionē dei tacuisse. quod nūqꝫ
faceret: nisi quia in ipa fraterna dilectione
vult intelligi deū. Apertissime enīz in eadē
epistola paulo post ita dicit. Bilectissimi di Ibidē.4
ligamus inuicē: quia dilectio ex deo est. Et
omnis qui diligit: ex deo natus ē: ⁊ cogno-
scit deum. qui nō diligit: nō cognouit deū:
quia deus dilectio est. Ista contextio satis
aperteqꝫ declarat eandez ipsam fraternam
dilectionem. nam fraterna dilectio est qua
diligimus inuicē: non solū ex deo: sed etiā
deū esse: quā videmꝰ tanta auctoritate ꝓ-
dicari. Cū ergo de dilectiōe diligumꝰ fratrē
de deo diligimꝰ fratrez. Nec fieri potest vt
eandē dilectionē nō ꝑcipue diligamꝰ: qua
fratrē diligimꝰ. Unde colligit: duo illa ꝑ-
cepta non posse sine inuicē: Quoniā quip Ibidē
pe deus dilectio est: deum certe diligit: qui
diligit dilectionē. Bilectionē autē necesse
est diligat: qui diligit fratrem. Et ideo pau
lo post ait. Nō potest deū diligere quem nō Ibidē
videt: qui fratrē quē videt nō diligit: quia
hec illi causa est nō videndi deum qꝫ non

diligit fratrem. Qui eñ non diligit fratrē: non est in dilectione. ⁊ qui non est in dilectio: non est in deo: quia deus dilectio est.
j. Joh. j Porro qui nō est in deo: nō est in lumine: quia deus lumē est: ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle. Qui ergo nō est in lumine: quid mirū si nō videt lumē: id est nō videt deuz quia in tenebris est. Fratrem autē videt humano visu: quo videri deus nō potest. Sed si eum quem videt humano visu: spirituali caritate diligeret: videret deuz qui est ipsa caritas visu interiore quo videri potest. Ita q̄ qui fratrē quem videt non diligit: deum quē propterea non videt: quia dē dilectio est: qua caret q̄ fratrē nō diligit: quō pōt diligere? Nec illa tā questio moueat quantū fratri caritat' debeam⁹ impēdere: quantū deo incōparabiliter plusq̄ nob. fratri eñ q̄ntū nobisipsis. Nos aūt ipsos tāto magis diligimus: quantomagis diligimus deū. Ex vna igit eadēq̄ caritate deū ꝓmūq̄ diligim⁹. Sed deū ꝓpter deū: nos aūt ⁊ ꝓximū propter deum.

Qz ex ea forma qua diligitur iustus diligatur deus: quia non potest ea q̄ dilectiōem excitat forma non diligi: eademq̄ est deus: quia deus caritas est. Ca. ix.

2. Cor. 6 Quid eñ est queso q̄ exardescimus cum audim⁹ et legim⁹: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis. nullā in quoq̄ dantes offensionez vt non reprehendatur ministeriuz nostrum. sed in omnibus cōmendātes nosmetipos vt dei ministros: in multa patientia: in tribulationibus: in necessitatibus: in angustiis: in plagis: in carceribus: in seditionib⁹: in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in scientia: in longanimitate: in bonitate: in spiritusancto: in caritate non ficta: in verbo veritatis: in virtute dei. per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris: ꝑ gloriā ⁊ ignobilitatem: per infamiaz ⁊ bonā famā: vt seductores et veraces: vt qui ignoramur et cognoscimur: quasi morientes ⁊ ecce viuimus: vt coerciti et non mortificati: vt tristes semper autē gaudentes: sicut egentes multos autē ditantes: tanq̄ nihil habētes ⁊ omnia possidentes. Quid eñ est q̄ accēdimur in dilectionem pauli apostoli: cum ista legimus: nisi q̄ credimus euz ita vixisse? Eluendū tamē sic esse dei ministris: nō de aliquibus auditū credimus: sed intus apud nos vel potius supra nos in ipsa veritate conspicimus. Illum ergo quē sic vixisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligimus. Et nisi hanc formā quā semp stabilē atq̄ incōmutabilē cernimus: precipue diligeremus: non ideo diligeremus illū: quia eius vitam cū in carne viueret: huic forme coaptatā ⁊ congruentem fuisse: fide retinemus. Sed nescio quomō amplius ⁊ in ip⁹ forme caritatē excitamur: q̄ fidem qua credimus vixisse sic aliquez: et spem qua nos quoq̄ ita posse viuere qui homines sum⁹: ex eo q̄ aliqui homines ita vixerunt minime desperamus: vt hoc ⁊ desideremus ardentius: ⁊ fidentius precemur. Ita ⁊ ipsorum vitam facit a nobis diligi forme illius dilectio scōm quā vixisse credunt: ⁊ illoruz vita credita: in eandē formā flagrantiorez excitat caritatem: vt quanto flagranti⁹ diligimus deū: tāto certius sereniusq̄ videamus: q̄ in deo conspicimus incōmutabilē formā iusticie: scōm quam hominē viuere oportere iudicamus. Valet ergo fides ad cognitionē ⁊ ad dilectionez dei: non tanq̄ omnino incogniti: aut omnino nō dilecti: sed quo cognoscatur manifesti⁹: ⁊ quo firmius diligatur.

De amante et quod amatur et amore. Capi. x.

Quid est autem dilectio vel caritas quam tantopere scriptura diuina laudat ⁊ predicat: nisi amor boni. Amor aūt alicuius amantis est: ⁊ amore aliquid amat. Ecce tria sunt: amans: et quod amatur: ⁊ amor. Quid ē ergo amor nisi quedam vita duo aliqua copulās: vel copulare appetens: amantē scilicet ⁊ quod amatur: ⁊ hoc etiā in extremis carnalibusq̄ amoribus ita est. sed vt aliquid purius ⁊ liquidius hauriam⁹: calcata carne ascendamus ad animū. Quid amat animus in amico nisi animū. ⁊ illic igit tria sūt: amās: ⁊ qđ amat: ⁊ amor. Restat etiā hinc ascendere ⁊ supius ista querere: quantū homini dat. Sed hic paululū requiescat intentio: nō vt se iam existimet inuenisse qđ querit: ß sicut solet iuenire locus vbi iam querendū est aliq̄d nōdū illud inuentū est: ß iā inuentū est vbi querat: ita hoc dixisse sufficerit: vt tanq̄ ab articulo alicuius exordij cetera contexamus.

Explicit liber octauus.

Incipiunt capitula libri noni.

i De deo semp querēdo.
ij De amore: an tria sint amans: t qđ amatur: et amor. an autē duo sint cum quis non alium q̄ seipsum diligit.
iij De mente t noticia ei⁹ t voluntate.
iiij Tria esse in anima: que sunt vnum: mentem: et noticiam sui: et amorē.
v Q̄r mens: et amor: et noticia: t singula in se maneant: t omnia in omnibus.
vj De noticia qua mēs nō soluz se: sed etiā alias mentes nosse regulariter potest.
vij De verbo quod mens ex eterna cōcipit veritate.
viij Quali amore diligi debeat creatura.
ix Quo differat dilectio rerū spiritaliū ab amore carnaliū.
x Nō omnia que noticia cōprehendit dici posse ꝓcepta.
xj Concepte noticie similitudinem tūc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur neq̄ inferioris neq̄ supioris nature est.
xij Cur sicut noticia mentis est proles: non etiam amor partus eiusdem sit.

Aurelij augustini episcopi liber nonus incipit.

De deo semper querendo. Capitulū. j.

Trinitatē certe querimus: non quālibet: sed illam trinitatem que deus est: verusq̄ ac summus: et solus deus. Expecta ergo quisquis hec audis. Adhuc enim querimus. Et talia querentem nemo iuste reprehendit: si tamē in fide firmissim⁹ querat. quod aut nosse: aut eloqui difficillimū est. Affirmantē vero cito iusteq̄ reprehendit quisquis meli⁹ vel videt vl̄ docet.

Pš.68 Querite inquit deū: t viuet anima vestra.

Pš.j04 Et ne quisquā se tanq̄ apprehēdisse temere gaudeat: querite inquit faciē eius semp.

j.Cor.8 Et apostolus. Si quis se inquit putat aliquid scire: nōdum scit quemadmodū scire oporteat. Quisquis aūt diligit deū: hic cognitus est ab illo. Nec sic quidem dixit: cognouit illū (q̄ piculosa ꝓsumptio est) ꝫ cognitus est ab illo. Sed et alibi cuz dixisset: Nūc aūt cognoscētes deū: statiz corrigēs: imo cogniti iquit a deo. maxieq̄ illo loco: Fratres inquit ego meipsuz nō arbitror apprehēdisse. Vnū aūt: que retro oblit⁹ in ea que ante sunt extent⁹: scōm intentionez sequor ad palmā supne vocatiōis dei in xpo iesu. Quotquot ergo pfecti: hoc sapiam⁹. Perfectionē i hac vita dic: nō aliud q̄ ea que retro sūt obliuisci: t in ea que añ sūt extendi secundū intentionē. Tutissima ē eñ querētis intētio: donec apphendat illud q̄ tendim⁹ t quo extēdimur. Sed ea recta intentio est que ꝓficiscit a fide. Certa eñ fides vtcūq̄ inchoat cognitionē. Cognitio vo certa nō pficiet: nisi post hāc vitā: cū videbim⁹ facie ad faciē. Hoc ergo sapiam⁹ vt nouerim⁹ tutiorē esse affectū vera querendi: q̄ incognita ꝓ cognitis presumēdi. Sic ergo queram⁹ tanq̄ inuenturi: t sic inueniam⁹ tanq̄ quesituri. Cū eñ ꝓsūmauerit homo: tūc incipit. Be credēdis nulla infidelitate dubitem⁹. de intelligendis nulla temeritate affirmemus. In illis auctoritas tenēda est: in his veritas exquirenda. Qđ ergo ad istā questionē attinet: credam⁹ patrē t filiū t spiritū sanctū esse vnū deū: vniuerse creature ꝓditorē: atq̄ rectorem. Nec patrē esse filiū. nec spiritū sanctū vel patrē esse vel filiū: ꝫ trinitatē relatarū adinuicem psonaꝝ: t vnitatē equalis eēntie. Hoc aūt queram⁹ intelligere ab eo ipo quē intellige re volumus auxiliū p̄cantes. t quantū tribuit: qđ intelligim⁹ explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: vt etiā si aliquid aliud ꝓ alio dicimus: nihil tamen indignum dicamus. Elt si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non cōueniat: aut filio conueniat aut spiritui sancto aut ipsi trinitati: t si quid de filio qđ filio ꝓprie nō congruat: saltē congruat patri: aut spiritui sancto: aut trinitati. Itē si qđ dē spiritu sancto qđ ꝓprietatē spiritus sancti nō deceat: nō tñ alienuz sit a pre aut filio: aut ab vno deo ipa trinitate. veluti nūc cupimus videre vtrum illa excellentissima caritas proprie spiritus sanctus sit. quod si non est aut pater est caritas: aut filiꝰ: aut ipsa trinitas: qñ resistere nō possumus certissime fidei: t validissime auctoritati scripture dicentis: Be⁹ caritas est: non tñ debem⁹ deuiare sacrilego errore: vt aliquid de trinita

Gal.4

Phil.3

j.Cor.13

j.Joh.4

te dicam⁹:qđ nō creatorī:sed creature potius conueniat:aut inani cogitatiōe fingatur. Que cū ita sint:attēdam⁹ ista tria:que inuenisse nobis vidēmur. Nōdum de supnis loquimur:nōdū de deo patre et filio et spīrituſancto:sed de hac impari imagine. et cū imagine.id est homine. familiari⁹ eñ eam ꝛ facilius fortassis intuēt mentis nostre infirmitas.

An tria sint amās et quod amatur et amor. An autem duo sint cū quis non alium q̄z seipsum diligit. Capitulū.ij.

Ece ego qui hoc quero:cuz aliq̄d amo tria sūt:ego:ꝛ qđ amo: et ipe amor. Non eñ amo amorem: nisi amantē amem. Nā nō est amor: vbi nihil amat. Tria ergo sunt:amās:ꝛ qđ amatur: ꝛ amor. Quod si non amem nisi meipsuz: nōne due erūt qđ amo:ꝛ amor: Amās eñ ꝛ qđ amat hoc idē est:qñ se ipe amat: sicut amare ꝛ amari:eodē modo idipsum est cū se quisq̄z amat. Eadē quippe res bis dicit: cū dicit:amat se:ꝛ amat a se. Tūc eñ nō ē aliud atq̄z aliud amare ꝛ amari: sicut non est alius atq̄z alius:amans et amatus. At vero amor:ꝛ qđ amat:etiā sic duo sūt. Nō enim quisq̄s se amat amor est:nisi cū amat ipe amor. Aliud est aūt amare se:aliud est amare amorē suū. Nō eñ amat amor: nisi iam aliquid amans.quia vbi nihil amat: nullus est amor. Duo ergo sunt:cū se quisq̄z amat:amor ꝛ qđ amat. Tūc eñ amans ꝛ quod amat vnū est. Vnde videt nō esse consequēs:vt vbicūq̄z amor fuerit:iaz tria intelligant. Auferam⁹ eñ ab hac consideratione cetera q̄ multa sunt quib⁹ homo cōstat:atq̄z vt hec q̄ nūc requirim⁹ quantū in his rebus possum⁹ liquido reperiam⁹: de sola mente tractem⁹. Mēs igit cū amat se ipsam:duo q̄dam ostēdit:mentē ꝛ amorē. Quid est aūt amare se:nisi sibi pōsto eē velle ad fruēdū se: Et cū tm̄ se vult esse quantū est:par mēti volūtas est:ꝛ amanti amor equalis. Et si aliqua substātia est amor:nō est vtiq̄z corpus:sed spīritus.nec mēs corpus:sed spīritus est. Nec tm̄ amor ꝛ mens duo spīrit⁹:sed vn⁹ spīrit⁹.nec essentie due: sed vna.ꝛ tm̄ duo quedā vnū sunt:amās ꝛ amor:siue sic dicas qđ amat:ꝛ amor. Et b̄ quidē duo:relatiue adiuicē dicunt. Amās quippe ad amorē refert:ꝛ amor ad amantē Amās eñ aliquo amore amat:ꝛ amor alicui⁹ amātis est. Mēs vo ꝛ spūs nō relatiue dicunt:sed essentiā demōstrāt. Nō enim qz mēs ꝛ spīrit⁹ alicui⁹ hois est:ideo mens ꝛ spīrit⁹ in se non manet. Retracto eñ eo quod homo est: qđ adiuncto corpe dicit: mēs ꝛ spīrit⁹ manet. Retracto aūt amante nullus est amor:ꝛ retracto amore null⁹ est amās. Ideoq̄z quantū adinuicē referunt: duo sūt. Qz aūt ad se dicūt:ꝛ singula spīritus:ꝛ sil̄ vtrūq̄z vn⁹ spīrit⁹:et singula mēs: et simul vtrūq̄z vna mens. Vbi ergo trinitas:attēdamus quantū possum⁹:ꝛ inuocemus lucē sempiternam vt illuminet tenebras nostras:ꝛ videamus in nobis quātū sinimur imaginē dei.

De mente et noticia eius et voluntate. Ca.iij.

Mens eñ amare seipsam nō potest: nisi etiā se nouerit. Naz quō amat qđ nescit: Aut si quisq̄z dicit ex noticia generali vl̄ speciali mentez credere se esse talē:qualē aliaſ expta est.ꝛ iō amare se metipaz insipiētissime loquit. Nñ eñ mēs aliquā mētē nouit:si se nō nouit. Nec eñ vt oculos corpis videt alios oculos:ꝛ se non videt.ita mēs nouit alias mētes:ꝛ ignorat semetipaz. Per oculos eñ corpis corpora vidēm⁹:qz radios q̄ p eos emicant:ꝛ quicquid cernim⁹ tangūt:refringere vel retorquere in ipos nō possum⁹:nisi cuz specula intuemur. Qđ subtilissime obscurissimeq̄z differit:donec aptissime demōstret:vel ita se rē habere vl̄ nō ita. Sed quoq̄ mō se habeat vis qua p oculos cernim⁹: ipam certe vim:siue sint radij: siue aliud aliq̄d oculis cernere nō valem⁹:b mentē q̄rim⁹. ꝛ si fieri pōt:etiā b mēte compbēdim⁹. Mēs g̃ ipa sic corpeaz reruz noticias p sensus corpis colligit:sic incorporearū rerū p semetipaz. Ergo ꝛ semetipaz p seipaz nouit:qm̄ est incorpea. Nā si nō se nouit:nō se amat.

Tria esse in anima que sūt vnū. mentē ꝛ noticiā sui ꝛ amorem. Capitulū.iiij.

Sicut aūt duo quedaz sunt:mēs ꝛ amor ei⁹ cū se amat.ita q̄daz duo sūt mens ꝛ noticia ei⁹ cū se nouit. Igit ipa mēs ꝛ amor:ꝛ noticia eius:tria q̄dā sūt.ꝛ hec tria vnū sūt:ꝛ cū pfecta sunt: eq̄lia sūt. Si eñ min⁹ se amat q̄z est:vt vbi gratia:tm̄ se amat hominis mēs quantum amandū est corp⁹ hois:cū plus sit ipsa q̄z corp⁹:peccat.ꝛ nō ē pfect⁹ amor ei⁹. Item

si amplius se amat q̃ est: velut si tantum se amet quantũ amand⁹ est deus: dum incõparabiliter minus sit ipsa q̃ deus: etiam sic nimio peccat ⁊ non ꝑfectum habet amorem sui. Maiore autẽ peruersitate ⁊ iniquitate peccat: cum corpus tantũ amat quantum amandus est deus. Itez noticia si minor est: q̃ est illud quod noscit̃: ⁊ plene nosci potest: ꝑfecta non est. Si aũt maior est: iam supior est natura que nouit q̃ illa que nota est. sicut maior ẽ noticia corporis: q̃ ipsum corpus quod ea noticia notum est. Illa enim vita quedã est in ratione cognoscentis: corpus autez non est vita. Et vita quelibet quolibet corpore maior ẽ: nõ mole sed vi. Mens vero cum seipsam cognoscit: non se supat noticia sua: qꝛ ipsa cognoscit: ipsa cognoscitur. Cum ergo se totã cognoscit. neq̃ secuz quicq̃ aliud: par illi est cognitio sua: qꝛ neq̃ ex alia natura est eius cognitio: cum seipsam cognoscit. Et cum se totam nihil ampli⁹ ꝑcipit: nec minor nec maior est. Recte igitur dixim⁹ hec tria cuz perfecta sunt: esse cosequẽter equalia. Simul etiam admonemur: si vtcunq̃ videre possumus hec in anima existere: ⁊ tanquã inuoluta euolui: vt sentiantur ⁊ dinumerẽtur substantialiter: vel vt ita dicam: essentialiter: non tanq̃ in subiecto: vt color aut figura ĩ corpore: aut vlla alia qualitas: aut quantitas. Quicquid em̃ tale est: non excedit subiectum in quo est. Non em̃ color iste aut figura huius corporis potest esse et alterius corporis. Mens autẽ amore quo se amat potest amare ⁊ aliud preter se. Itẽ non se solam cognoscit mẽs: sed ⁊ alia multa. Qꝛobrem non amor et cognitio tanq̃ in subiecto insunt menti: sed substãtialiter etiam ista sunt sicut ipsa mens: quia ⁊ si relatiue dicuntur ad inuicẽ. in sua tamẽ sunt singula queq̃ substantia. Non sicut color ⁊ coloratum relatiue ita dicunt̃ adinuicez: vt color in subiecto colorato sit: nõ habens in seipso propriam substantiã: quoniã coloratum corpus substantia est: ille autez in substantia. sed sicut duo amici etiã duo sũt homines: que sunt substantie cũ homines non relatiue dicantur: amici autẽ relatiue. Sed item q̃uis substãtia sit amans vel sciens: substãtia sit sciẽtia: substãtia sit amor: sed amans ⁊ amor: aut sciens ⁊ scientia: relatiue ad se dicantur sicut amici. Mẽs v̇o aut spiritus non sunt relatiua: sicut nec homines relatiua sunt. non tamen sicut amici homines possunt seorsum esse abinuicẽ. sic amans ⁊ amor: aut sciens et scientia. Qꝛq̃ ⁊ amici corpore vidẽtur seperari posse: nõ animo: inquantũ amici sunt: veruntamen fieri potest: vt amicus amicuz etiam odisse incipiat: ⁊ eo ipso amicus esse desinat: nesciẽte illo: ⁊ adhuc amãte. Amor aũt quo se mens amat: si esse desinat: simul ⁊ illa desinit esse amans. Item noticia qua se mẽs nouit: si esse desinat: simul ⁊ illa nosse se desinet. Sicut caput capitati alicui⁹ vtiq̃ caput est: ⁊ relatiue ad se dicuntur: q̃uis etiã substãtie sint. Nam ⁊ caput corpus est: et capitatum. Et si nõ sit corpus: nec capitatum erit. Sed hec precisiõe abinuicẽ separari possunt: illa non possunt. Qꝛ si sunt aliqua corpora q̃ secari omnino ⁊ diuidi nequeunt: tamẽ nisi partibus suis constarent corpora non essent. pars ergo ad totũ relatiue dicitur: quia omnis pars alicuius totius pars est: ⁊ totũ omnibus partibus totum est. Sed quoniã ⁊ pars corp⁹ est ⁊ totum: non tantũ ista relatiue dicũtur: sed etiam substantialiter dicũtur. Fortassis ergo mens totum est: ⁊ eius quasi partes amor quo se amat: ⁊ scientia qua se nouit: quib⁹ duabus partibus illud totum constat. An tres sunt equales partes quibus totũ vnũ completur: Sed nulla pars: totũ cui⁹ pars est complectit̃. Mens v̇o cum se totaz nouit: hoc est ꝑfecte nouit ꝑ totuz eius est noticia eius. Et cũ se perfecte amat: totam se amat: ⁊ ꝑ totũ eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino ⁊ aqua ⁊ melle vna fit potio: ⁊ singula ꝑ totũ sunt: ⁊ tamen tria sunt. nulla em̃ pars est potionis que nõ habeat hec tria. Nõ em̃ iũcta velut si aqua et oleũ essent: sed omnino cõmixta sunt: et substãtie sũt omnes: ⁊ totus ille liquor vna quedam est ex trib⁹ cõfecta substãtia. Tale aliquid arbitrandũ est esse simul hec tria: mẽtem: amorẽ: noticiã. sed nõ vnius substãtie sunt aqua: vinũ: et mel: q̃uis ex eoꝝ commixtione fiat vna substãtia potiõis. Quomodo aũt illa tria nõ sũt eiusdẽ sb̃stãtie nõ video: cuz mẽs ip̃a se amet: atq̃ ip̃a se nouerit: atq̃ ita sint h̃ tria: vt nõ alteri alicui rerũ mẽs vel amata vel nota sit. Vnius ergo eiusdẽq̃ essentie necesse ẽ hec tria sint: ⁊ ideo si tanq̃ cõmixtiõe ꝯfusa essent: nullo modo essent tria: nec referri adinuicẽ possent. Quemadmodum si ex vno eodemq̃ auro tres anulos similes facias: q̃uis connexos sibi referunt̃ adinuicẽ ꝙ similes sũt.

Omnis enim similis: alicui similis est: ⁊ trinitas anuloꝝ est: ⁊ vnū aurum. Ut si misceantur sibi ⁊ per totā singuli massam suā cōspergant: intercidet illa trinitas: ⁊ omnino non erit. ac non soluꝝ vnum aurū dicetur: sicut in illis tribus anulis dicebat: sed iam nulla aurea tria.

Q mens et amor et noticia et singula in se maneant et omnia in omnibus. Ca.v.

Ut in illis tribus cū se nouit mens et amat se: manet trinitas: mens: amor: noticia: ⁊ nulla cōmixtione confundit: cuius ⁊ singula sint in seipsis: et inuicē tota in totis: siue singula in binis: siue bina in singulis. Itaq; omnia in omnibus. Nam ⁊ mens est vtiq; in seipsa: quoniam ad seipsam mens dicit: cuius noscēs vel nota: vel noscibilis: ad suam noticiam relatiue dicatur. Amās quoq; ⁊ amata vl amabilis ad amorē referatur: quo se amat ⁊ noticia. cuius referatur ad mentē cognoscentem vel cognitā: tamē ⁊ ad seipsam nota ⁊ noscens dicit. Non eñ sibi est incognita noticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor cuius referatur ad mentē amantē cuius amor est: tamē ⁊ ad seipm est amor: vt sit etiā in seipso: quia et amor amatur. Nec alio nisi amore amari pōt: id est seipso. Ita sunt hec singula in seipsis. In alternis aūt ita sunt: quia ⁊ mens amans i amore est: et amor in amantis noticia: ⁊ noticia in mente noscente. Singula in binis ita sunt: quia mens que se nouit ⁊ amat: in amore ⁊ noticia sua est. ⁊ amor amantis mētis seseq; scientis: in mente noticiaq; eius est. Et noticia mentis se scientis: et amantis in mente atq; in amore eius est: quia scientē se amat ⁊ amantē se nouit. Ac p hoc ⁊ bina in singulis: quia mens que se nouit ⁊ amat: cum sua noticia est in amore: ⁊ cū suo amore in noticia. Amor q̄ppe ipse ⁊ noticia simꝰ sūt i mente: que se amat et nouit. Tota vero in totis: quēadmodū sunt: tā supra ostēdimꝰ: cuꝝ se tota mens amat: ⁊ totā nouit: ⁊ totū amorē suum nouit: totamq; amat noticiaꝝ suā: quando tria ista ad seipsa pfecta sunt. Uiro itaq; modo tria ista inseparabilia sūt a semetipsis: ⁊ tamē eoruꝝ singulū quodq; substantia est: ⁊ simul omnia vna substātia vel essentia: cum et relatiue dicantur adinuicem.

De noticia qua mens non solū se: sed etiam alias mētes nosse regulariter potest. Ca.vj.

Sed cū seipam nouit humana mēs ⁊ amat seipam: non aliquid incōmutabile nouit et amat: alitercq; vnusquisq; homo loquendo enūciat mentem suā: quid in se ipso agatur attendens. Alit aūt humanā mentē speciali aut generali cognitione diffinit. Itaq; cum mihi de sua propria loquitur: vtruꝝ intelligat hoc: aut illud: aut non intelligat: ⁊ vtrum velit aut nolit hoc aut illud: credo. Cuꝝ vero de humana specialiter aut generaliter verum dicit: agnosco ⁊ approbo. Unde manifestū est aliud vnumquēq; videre in se: quod sibi alius dicenti credat: non tamen videat. aliud autē in ipsa veritate quod alīquoq; possit intueri. quoꝝ alterū mutari per tempora: alterū incōmutabili eternitate consistere. Necq; eñ oculis corporeis mltas mētes videndo p similitudinē colligimus: generalem vel specialē mentis humane noticiam: sed intuemur inuiolabilez veritatem ex qua pfecte quantū possumꝰ diffiniamꝰ. nō qualis sit vniuscuiusq; hominis mens: sed qualis esse sempiternis rationibus debeat. Unde etiam phantasias rerū corporaliū p corporis sensum haustas ⁊ quodāmodo infusas memorie: ex quibus etiā ea que non visa sunt ficto phantasmate cogitātur: siue aliter q̄ sunt: siue fortuitu sicuti sunt: alijs omnino regulis supra mentē nostram incōmutabiliter manentibus: vel approbare apud nosmetipsos: vel improbare conuincimur: cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cū ⁊ recolo carthaginis menia que vidi: ⁊ cuꝝ fingo alexandrie que non vidi: easdēq; imaginarias formas quasdaꝝ quibusdaꝝ preferēs: rationabiliter pfero: viget ⁊ claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmuꝝ est. Et i corporalium imaginū quasi quodam nubilo subtexitur non tamē inuolukit atq; confundit. Sed interest vtrū ego sub illa: vel in illa caligine: tanq; a celo pspicuo secludar: an sicut i altissimis montibꝰ accidere solet: inter vtrūq; aere libero fruens: ⁊ serenissimā lucē supra: ⁊ densissimas nebulas subter aspiciā. Nam vnde in me fraterni amoris inflammat ardor: cū audio vir aliquez pro fidei pulchritudie ⁊ firmitate: acria tormēta tolerasse: Et si mihi digito oñdat ipe homo:

studeo mihi cõiungere: notũ facere: amicitia colligare. Itaq; si facultas datur: accedo: alloquor: sermonẽ confero: affectũ meum in illum quibus verbis possũ exprimo: vicissimq; in eo fieri quẽ in me habeat atq; exprimi volo. spiritalemq; complexũ credendo molior: quia ꝑuestigare tam cito et cernere penitus eius interiora nõ possum. Amo itaq; fidelem ⁊ fortẽ virũ: amore casto atq; germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliq̃ modo sese indicet: quod vel de deo credat incõgrua: atq; in illo quoq; carnale aliq̃d desideret: ⁊ pro tali errore illa pertulerit: vl' sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo i eum ferebar offensus: ⁊ quasi repercussus: atq; ab indigno homine ablatus: in ea forma permanet: ex qua eũ talẽ credens amaueram. Nisi forte ad hoc amo iam vt talis sit: cum talẽ non esse comperero. At in illo homine nihil mutatũ est: mutari tamẽ potest vt fiat: quod eum iam esse credideraz. In mente autẽ mea mutata est vtiq; ip̃a existimatio: que de illo aliter se habebat: ⁊ aliter habet. Idẽq; amor ab intentione ꝑfruendi: ad intentionẽ ꝯsulendi: incõmutabili desup iusticia iubente deflexus est. Ipsa vero forma inconcusse ac stabilis veritat': ⁊ in qua fruerer homine: bonũ eũ credens. ⁊ in qua eum consulo: vt bonus sit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeq; ratiõis: ⁊ mee mentis aspectũ: ⁊ illaz phantasie nubem quã desuper cerno cum eundẽ hominem quẽ viderã cogito in ꝑturbabili eternitate perfundit. Item cuz arcum pulchre et equaliter intortũ quẽ vidi: verbi gratia: carthagini animo reuoluo: res quedã mẽti nunciata ꝑ oculos memorieq; transfusa imaginariũ conspectũ facit. Sed aliud mẽte conspicio scd̃m qd̃ mihi opus illud placet: vnde etiã si displiceret: corrigerẽ. Itaq; de istis secundũ illam iudicamus: ⁊ illã cernim⁹ rationalis mẽtis intuitu. Ista vero aut p̃sentia sensu corporis tangim⁹: aut imagines absentiũ fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nosipsi si vellemus atq; possemus: etiam opere moliremur. Aliter em̃ figurantes animo imagines corpoꝝ: aut ꝑ corpus corpora vidẽtes. aliter autẽ rationes artemq; ineffabiliter pulchrã talium figurarũ sup aciem mentis simplici intelligẽtia capientes:

De verbo quod mens ex eterna concipit veritate. Ca. vij.

In illa igit̃ eterna veritate ex qua temporalia facta sunt omnia: formaz secundũ quã sumus: ⁊ scd̃m quã vel in nobis vel in corporibus vera ⁊ recta rõne aliquid opamur visu mẽtis aspicim⁹: atq; inde conceptã rerũ veracem noticiaz: tãq̃ verbũ apud nos habemus: ⁊ dicendo int⁹ gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Cum autẽ ad alios loquimur: verbo intus manenti ministeriũ vocis adhibemus. aut alicuius signi corporalis: vt ꝑ quandã cõmemorationẽ sensibilẽ tale aliquid fiat etiam in animo audientis: quale de loquẽtis animo nõ recedit. Nihil itaq; agimus per membra corporis in factis dictisq; nostris: quibus vel approbant̃ vel improbant̃ mores hominũ: quod nõ verbo apud nos intus edito p̃uenimus. Nemo em̃ volens aliquid facit: quod nõ in corde suo prius dixerit. Qd̃ verbũ amore cõcipitur: siue creature: siue creator'. id est aut nature mutabilis: aut incõmutabilis veritatis.

Quali amore diligi debeat creatura. Capitulũ. viij.

Ergo aut cupiditate: aut caritate: non quo nõ sit amanda creatura: sed si ad creatorez refert̃ ille amor: non iam cupiditas sed caritas erit. Tunc enim est cupiditas cum propter se amatur creatura. tunc non vtentem adiuuat: sed corrumpit fruentem. Cuz ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit: inferiore vtendum est ad deũ. pari autẽ fruenduz: sed in deo. Sicut em̃ teipso: non in teipso frui debes: sed in eo qui fecit te. Sic etiaz illo: quẽ diligis: tanquã teipsuz. ⁊ nobis ergo ⁊ fratribus in domino fruamur. ⁊ inde nos nec ad nosmetipsos remittere: et quasi relaxare deorsum versus audeamus. Nascit̃ aũt verbũ cum excogitatũ placet: aut ad peccandũ: aut ad recte faciendũ. Verbũ ergo nostrum ⁊ mentem de qua gignitur quasi medius amor coniungit: seq; cum eis tertium complexu incorporeo sine vlla confusione constringit.

Quo differat dilectio rerũ spiritalium ab amore carnalium. Capitulũ. ix.

Conceptũ aũt verbum ⁊ natum id ip̃m est: cũ volũtas in ipsa noticia ꝯquiescit: qd̃ fit i amore spiritaliũ.

Qui enī: vbi gratia: pfecte nouit: pfecteq; amat iusticiā: iam iustus est: etiam si nulla existat secundū eā forinsecus p mēbra corporis operandi necessitas. In amore autē carnaliū temporaliūq; reruz. sicut in ipsis animaliū fetibus: alius est conceptus verbi: alius partus. Illic enī qō cupiendo cōcipitur: adipiscendo nascitur. Quoniā nō sufficit auaricie nosse: t amare aurū: nisi et habeat. Neq; nosse t amare vesci: aut concūbere: nisi etiā id agat: neq; nosse t amare honores t imperia: nisi pueniāt. Que tamen omnia: nec adepta sufficiūt. Qui enī biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterū. Jōo q; t in psalmo. Cōcepit inquit dolorē t peperit iniquitatez. Dolorē vel laborez dicit concipi: cū ea concipiunt que nosse ac velle non sufficit: t inardescit atq; egrotat animi indigētia: donec ad ea pueniat: t quasi pariat ea. Unde eleganter in latina lingua parta dicunt: t reperta atq; comperta. que verba quasi a partu ducta resonāt. Quia pcupiscētia cū conceperit parit peccatuz. Unde dominus clamat: Uenite ad me omnes qui laboratis t onerati estis. Et alio loco: Ue pgnantibus: t lactantibus in illis diebus. Cū itaq; ad partuz verbi referret omnia vel recte facta vel peccata: ex ore inqt tuo iustificaberis: t ex ore tuo condēnaberis: os volēs intelligi: nō ꝟ visibile: ꝟ interius iuisibile cogitationis t cordis.

Job. 4
Pō. 7
Jac. j
Matb. jj
Ibidē. 24

Non omnia que noticia comprēdit dici posse cōcepta. Ca. x.

Recte ergo querit: vtrū omnis noticia verbū: an tantuz amata noticia. Nouimus enī t ea que odimus. Sed nec pcepta: nec parta dicēda sūt animo: que nobis displicent. Nō enim omnia que quoquo modo tangūt concipiunt: vt tantū nota sint. non tī verba dicant: sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter enī dicunt verba que spacia tempoꝝ syllabis tenent: siue pnuncient: siue cogitent. aliter omne qō notum est verbū dicit animo impssum quādiu de mēoria pferri t diffiniri potest: cuius res ipsa dispiceat. aliter cum placet qō mente concipit. Scōm quod genus verbi accipiendū est qō ait apostolus: Nemo dicit dns iesus: nisi i spiritusancto: cū scōm aliā verbi notionē dicant hoc t illi. Be quib⁹ ipse dns ait: Nō omnis q̄ dicit mihi domine dne: intrabit in regnū celorum. Ueruntamē cum t illa que odimus recte displicent: rectēq; improbant: approbatur eorū improbatio: t placet t verbum est. Neq; vitiorū noticia nobis displicet: ꝟ ipsa vitia. Nam placet mihi qō noui: t diffinio quid sit intemperātia: t hoc est vbuz ei⁹: sicuti sūt in arte nota vitia. Et recte approbat eoꝝ noticia: cuz discernit cognitor speciē priuationēq; vtutis: sicut aire: t negare: esse t nō esse. Attamē virtute priuari atq; in vitium deficere dānabile est. Et diffinire intemperantiaz verbūq; eius dicere ptinet ad artē morū. Esse autē intempantē ad id pertinet quod illa arte culpat. Sicut nosse ac diffinire quid sit soloecismus pertinet ad artē loquēdi: facere autē vitiū est: quod eadē arte reprēditur. Uerbū ē igit: quod nūc discernere ac insinuare volumus cū amore: noticia. Cū itaq; se mens nouit t amat: iungit ei amore verbū ei⁹. Et quoniam amat noticiā: t nouit amorē t verbū in amore est: t amor in verbo: et vtrūq; in amante atq; dicēte. Sed omnis scōm speciem noticia: similis est ei rei quam nouit. Est enī alia noticia scōm priuationē quaz cum improbamus: loquimur. Et hec priuationis improbatio speciem laudat: ide oq; approbatur.

1. Cor. j2
Matb. 7

Concepte noticie similitudi nez tunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur: neq; inferioris neq; superioris nature est. Capitulū. xj.

Habet ergo animus nōnullā speciei note silitudinē: siue cuz ea placet: siue cū ei⁹ priuatio displicet. Quo circa inquantū deū nouimus: similes sumus. Sed nō ad equalitatē similes: quia nec tātū eū nouimus: quātū ipse se. Et quēadmodum cum per sensum corporis discimus corpora: fit eorum aliqua similitudo in animo nostro: que phātasia mēorie ē. Nō enī oīno ipa corpora in aio sūt: cum ea cogitamus: sed eoꝝ similitudies. Itaq; cū eas p illis approbamus: erramus. Error nāq; est p alio alteri⁹ approbatio. Melior est tī imaginatio corpis in animo: q̄ illa species corporis: inquātū hec in meliore natura est. id est in substātia vitali sicuti animus ē: ita cum deū nouimus: quis meliores efficiamur q̄ eramus afiq; nossemus: maxieq; cū eadē noticia etiā placita digneq; amata vbū est: fit q; aliqua dei similitudo illa noticia: tī inferior est: qz i inferiore natura est. Creatura

quippe animus: creator aũt deus. Ex quo colligitur: quia cuz se mens ip̃a nouit atq; approbat: sic est eadẽ noticia verbuz eius: vt ei sit par omnino ⁊ equale: atq; idẽtidez quia neq; inferiorꝭ essentie noticia est: sicut corporis. neq; superioris sicut dei. Et cum habeat noticia similitudinẽ ad eam rẽ quã nouit. hoc est cuius noticia est: hec habet ꝑfectam ⁊ equalẽ qua mens ipsa que nouit est nota. Ideoq; ⁊ imago ⁊ v̄buz est. qꝛ de illa exprimitur cũ cognoscendo eidem coequatur: et est gignenti equale quod genitum est.

Cur sicut noticia mẽtis est proles: non etiam amor partus eiusdem sit. Ca. xij.

Quid ergo amor? nõ erit imago? nõ verbũ? non genitus? Cur em̃ mẽs noticiã suã gignit cum se nouit: et amorem suuz non gignit cũ se amat? Nam si propterea est notionis sue causa quia noscibilis est: amoris etiam sui causa est: quia est amabilis: Cur vtrũq; itaq; non genuerit: difficile est dicere. Hec eni questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipotentissimo creatore deo: ad cui⁹ imaginez homo factus est: solet mouere homines: quos veritas dei per humanã locutionẽ inuitat ad fidem: Cur non spiritus quoq; sanct⁹ a patre deo genitus vel credit̃ vel intelligitur: vt filius etiam ip̃e dicatur? Quod nunc in mente humana vtcunq; inuestigare conamur: vt ex inferiore imagine in qua nobis familiari⁹ natura ipsa nostra quasi interrogata respõdet. exercitatiorẽ mentis aciem ab illuminata creatura ad lumen incõmutabile dirigamus. Si tamẽ veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbũ filiũ esse null⁹ christianus dubitat. ita caritatem esse spiritũ sanctum. Ergo ad imaginẽ illaz que creatura est. hoc est ad rationalem mentez: diligentius d̄ hac re interrogandã considerãdãq; redeamus: vbi temporaliter existens: non nullarũ rerum noticia que ante non erat: ⁊ aliquarum rerum amor que antea nõ amabantur distinctius nobis aperit quid dicamus: quia ⁊ ipsi locutioni temporaliter dirigende: facilior est ad explicandũ res que in ordine tempoꝝ comprehendit̃. Primo itaq; manifestuz sit posse fieri vt sit aliquid scibile. id est quod sciri possit: ⁊ tamen nesciatur. illud autẽ fieri non posse vt sciatur: quod scibile non fuerit. Vñ liquido tenendum est ꝙ omnis res quãcunq; cognoscimus congenerat in nobis noticiaz sui. Ab vtroq; em̃ noticia pariter: a cognoscente ⁊ cognito. Itaq; mens cũ seipsaz cognoscit: sola parens est noticie sue: ⁊ cognitum em̃ ⁊ cognitor ip̃a ẽ. Erat aũt sibi ip̃a noscibil̃: ⁊ anteq̃ se nosset: sed noticia sui non erat ĩ ea: cum seipsa non nouerat: Qd̄ ergo cognoscit se: parem sibi noticiã sui gignit: q̄a non minus se nouit q̃ est. nec alteri⁹ essentie est noticia eius: non solum quia ip̃a nouit: sed etiam quia seipsaz: sicut supra diximus. Quid ergo de amore dicẽdũ est? cur non etiã cũ se amat: ip̃m quoq; amorez sui genuisse videatur? Erat em̃ amabilis sibi. ⁊ anteq̃ se amaret: quia poterat se amare sicut erat sibi noscibilis. ⁊ anteq̃ se nosset: quia poterat se nosse. Nam si non sibi esset noscibilis: nunq̃ se nosse potuisset. Ita si non sibi esset amabilis: nunq̃ amare potuisset. Cur itaq; amando se non genuisse dicatur amorem suum: sicut cognoscendo se genuit noticiaz suam? In eo quidẽ manifeste ostenditur hoc amoris esse principium: vnde procedit: ab ip̃a quidez mente procedit: que sibi ẽ amabilis anteq̃ se amet. atq; ita principiũ est amorꝭ sui: quo se amat. Sed ideo non recte dicitur genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: quia noticia iam inuentũ est quod partũ repertum dicitur: qd̄ sepe precedit inquisitio eo fine quietura. Nam inquisitio est appetitus inueniendi: quod idem valet si dicas: reperiendi. Que autẽ repiunt̃: quasi pariunt̃: vnde ꝓli similia sunt: vbi nisi in ipsa noticia? Ibi enim quasi expressa formantur: Nam etsi iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamẽ ipsa non erat: quã sicut prolẽ nascentez deputamus. porro appetitus ille qui est inquirendo procedit a querente: ⁊ pendet quodammodo. neq; requiescit fine quo intenditur: nisi id quod queritur inuentuz: querenti copuletur. Qui appetit⁹. id est inquisitio: q̃uis amor esse non videatur: quo id quod notũ est: amatur. hoc em̃ adhuc vt cognoscatur agitur: tamẽ ex eodem genere quiddam est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit iuenire vult: ⁊ si id querit̃ qd̄ ad noticiaz pertineat: omnis qui querit nosse vult. Quod si ardenter atq; instanter vult: studere dicitur: quod maxime in assequendis atq; adipiscẽdis q̄busq; doctrinis dici solet. Partũ ergo mẽtis antecedit appetit⁹ q̄daz: quo

Gen. j

id quod nosse volumus: querendo ⁊ inueniendo nascitur proles ipsa noticia: ac ꝑ hꝫ appetitus ille quo cõcipitur pariturq; noticia: partus ⁊ proles recte dici non potest. Idemq; appetitus quo inhiatur rei cognoscende: fit amor cognite: dũ tenet atq; amplectitur placitam ꝓlem. id est noticiã gignentiq; coniungit. Et est quedã imago trinitatis: ipsa mens ⁊ noticia eiꝰ: qd̃ est ꝓles eiꝰ: ac de seip̃a verbum eius: ⁊ amor tertiꝰ. ⁊ hec tria vnum atq; vna substantia. Nec minor proles: dũ tantaz se nouit mẽs q̃nta est: nec mĩor amor dũ tantũ se diligit: quãtum nouit ⁊ quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

i De studijs discere amantium quod ignorãt: qd̃ tñ nõ expeterẽt scire si penitꝰ ignorarẽt.

ij Quibꝰ causis amari vident̃ cognita: cũ ip̃a scientia eoꝝ que nescimꝰ expetitur.

iij An incognita sibi sit mens cũ se q̃rit vt nouerit.

iiij De ꝓprijs mentis que nõ potest ignorare.

v In quo mens nosse se debeat: ⁊ a q̃bus abstinere ne eis quasi propriis delectetur: atq; in se minus nouerit.

vj In quibꝰ mẽs de se cogitans possit errare.

vij De opinionibus eorum qui mentez aliquid precipuum corꝑis esse senserunt.

viij Oꝛ mens nosse se querens: nihil de se corporeũ debet cogitare.

ix Quõ mẽs cognoscit seip̃am.

x Oꝛ mens nosse se cupiẽs nihil eorũ de se opinari debeat: de quibꝰ scit esse dubitandũ.

xj De memoria: intelligẽtia ⁊ voluntate: in quibꝰ mẽs habz in se quandã imaginẽ diuine trinitatis.

xij De querenda imagine trinitat̃ etiã in his que anima ex corporis sensibus concipit.

Aurelij augustini ep̃i de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amantium quod ignorant: quod tamen non expeterent scire si penitus ignorarent. Capitulũ. j.

Nunc ad ea ipsa cõsequenter enodatius explicanda limatior accedat intẽtio: Ac p̃mũ quia rẽ prorsus ignotã amare omnino nullus potest: diligenter intuendum est cuiusmodi sit amor studentiuz. id est nõ iam scientium: sed adhuc scire cupientiũ quãq; doctrinã. Et in his quippe rebus in quibus non vsitate dicitur studium: solent existere amores ex auditu: dum cuiusq; pulchritudinis fama ad videnduz ac fruendum animus accenditur. quia generaliter nouit corpoꝝ pulchritudines: ex eo ꝙ plurimas vidit: ⁊ inest intrinsecus vñ approbetur: cui forinsecus ĩhiatur. Quod cum fit: non rei penitus incognite amor excitatur: cuius genus ita notũ est. Cum autem virũ bonum amamus: cuius faciez nõ vidimus: ex noticia virtutuz amamꝰ: quas nouimꝰ in ipsa veritate. Ad doctrinas autem cognoscendas: plerumq; nos laudantiuz atq; predicantiũ accendit auctoritas. Attamen nisi breuiter impressã cuiusq; doctrine haberemus in animo notionẽ: nullo ad eã discendã studio: flagraremus. Quis enim sciende: verbi gratia: rhetorice vllam curam ⁊ operam impenderet: nisi ante sciret eam dicendi esse scientiam? Aliquãdo etiam ipsaruz doctrinarum fines auditos expertosve miramur: et ex hoc inardescimus facultatem comparare discendo qua ad eos peruenire possimus. Tanq̃ si litteras nescienti dicatur: quandam esse doctrinam qua quisq; valeat: q̃uis longe absenti verba mittere manu facta in silentio: que rursus ille cui mittuntur non auribus: sed oculis colligat: idq; fieri videat. Nõne dũ concupiscit nosse quod id possit: omni studio circa illum finem mouetur: quez iã notum tenet? Sic accendunt̃ studia discentium. Nam qd̃ quisq; ꝓrsus ignorat: amare nullo pacto potest. Ita etiã signum si quis audiat incognitum: veluti verbi alicuiꝰ sonũ quo quid significet̃ ignorat: cupit scire quid nam sit: id est sonus ille cui rei cõmemorande institutꝰ sit: veluti audiat cum dicitur temetũ: ⁊ ignorans quid sit: requirat,

Jam itaq; oportet vt nouerit signū esse. id est nō esse inanē illā vocē: sed aliquid ea significari. Alioqn iā notū ē ꝫ trissyllabū: t articulatā speciē suā impssit animo p sensū auriū. Quid amplius in eo requirat: quo magi inotescat: cui⁹ oēs lre oiaq; soni spacia nota sunt: nisi qz simul inotuit signū eē: mouitq; sciendi cupiditatē: cui⁹ rei signum sit. Quo igit amplius notū est: ꝫ nō plene notū est: eo cupit anim⁹ de illo nosse quod reliquū est. Si eñ tñmō esse istā vocē nosset: eamq; alicui⁹ rei signū esse nō nosset: nihil iam quereret de sensibili re: quantū poterat sentiendo pcepta. Quia vō nō soluz esse vocē: sed t signū esse iā nouit: pfecte id nosse vult. Neq; vllū pfecte signū noscit: nisi cui⁹ rei signū sit: cogscat. Hoc g̃ q̃ ardenti cura querit vt nouerit: studioq; accēsus isistit: nō pōt dici eē sine amore: Quid igit amat: certe eñ amari aliquid nisi notū nō pōt. Neq; ille istas tres syllabas amat: quas iam notas hz. Qz si hoc in eis amat: qz scit eas significare aliq̃d: non inde nunc agit. nō eñ hoc nosse querit. Sed in eo qō scire studet quid amet: unq̃rum⁹. qō pfecto nōdū nouit. t propterea miramur: cur amet: qñ firmissime nouum⁹ amari nisi nota nō posse. Quid ergo amat: nisi qz nouit atq; intuet in rationib⁹ rerū q̃ sit pulchritudo doctrine: qua ptinent notitie signorum oīm: t que sit vtilitas in ea peritia: qua inter se humana societas sensa cōmunicat: ne sibi hoim cet⁹ deteriores sint: quauis solitudine: si cogitatiōes suas colloquendo non misceant. Hāc ergo speciē decorē t vtilez cernit aia: t nouit: t amat: eāq; in se perfici studet quantum potest: q̃sq; vocū significantiū: quecūq; ignorat: inq̃rit. Aliud est eñ qō eam in veritatis luce cōspicit: aliud qō in sua facultate ꝓcupiscit. Concupiscit nanq; in luce veritatis: q̃ magnū t q̃ bonum sit: oñes: oīm gentiū linguas intelligere ac loqui: nullāq; vt alienigena audire et a nullo ita audiri. Cui⁹ notitie dec⁹: cogitatione iam cernit: amaturq; res nota: q̃ ita ꝓspicit: atq; inflamat studia discentiū: vt circa eaz moueant: eiq; inbient in omni opera: quā impēdunt ꝓsequende tali facultati: vt etiā vsu amplectant qō ratione pre noscunt: atq; ita quisq; cui facultati spe ꝓpinquat: ei feruenti⁹ amore iardescit. Eis doctrinis quippe studet vehementi⁹: q̃ capi posse nō desperant. Nā cui⁹ rei adipiscē de spem quisq; nō gerit: aut tepide amat: aut oīno nō amat: q̃uis q̃ pulchra sit videat. Quo circa: qz oīm linguaz scīa fere ab oīb⁹ desperat: sue gētis quisq; marie studet: vt nouerit. Qz si t illi ad pfectuz ꝓcipiende se nō sufficere sentit: nemo tñ tam desidiosus est hui⁹ notitie: qui nō cū audierit incognitū vbū: velit nosse q̃d illud sit: t si potest: querat t discat. Qō duz querit: vtiq; in studio discendi est: t videt amare rem incognitā: qō nō ita est. Species nāq; illa tangit animū quam nouit t cogitat: in qua elucet dec⁹ ꝓsociandoz animoz: i vocibus notis audiendis: atq; reddēdis: eaq; accendit studio querētē quidē qō ignorat: sed notā formā quo id ptineat intuentem t amantē. Jtaq; si querenti: verbi gratia: quid sit temetū (ꝫ eñ exēpli causa posuerā) dicat: quid ad te ptinet: respōdebit Ne forte audiā loquentē: t nō intelligam: aut vspiam forte id legā: t q̃d scriptor senserit nesciā. Quis tandē huic dicat: noli intelligere quod audis: noli nosse q̃d legis: Oīb⁹ eñ fere animis rationalib⁹ i ꝓmptu est: ad videndū hui⁹ pitie pulchritudo: qua hoīm inter se cogitata: significantiū vocuz enuntiatione noscunt: ꝓpter hoc notū decus: t ob hoc amatū quia notū: studiose q̃ritur verbū illud ignotū. Jtaq; cū audierit atq; cognouerit temetū: a veterib⁹ vinū appellatum: sed iam ex vsu loquēdi quē nūc habem⁹ hocvocabulū emortuū: ꝓpter nō nullos fortasse vetez libros sibi necessariū deputabit. Si aūt t illos supuacaneos habet: forte iam nec dignū qō memorie commendet existimat: qz videt ad illā speciem doctrine quā notā mēte intuet atq; amat: minime ptinere. Qōbrē oīs amor studētī animi: hoc est volētis scire qō nescit: nō est amor eius rei quā nescit: sed ei⁹ quā scit: ꝓpter quā vult scire qō nescit. aut si tā curiosus est: vt nō ꝓpter causam aliaz notā: sed solo amore rapiat incognita sciēdi: discernendus quidē est a studiosi noie iste curiosus: sed nec ipe amat incognita: imo congruentius dicit: odit incognita: que nulla esse vult: dū vult oīa esse cognita. Sz ne q̃s quā nobis difficiliorē referat questionē: asserens tā non posse quēq; odisse qō nescit: q̃ non pōt amare qō nescit: nō resistimus verbis: sed itelligendū est: nō hoc idē dici cum dicitur: amat scire incognita: ac si diceretur: amat incognita. Illud enim fieri potest vt amet quisq; scire incognita. vt autem amet incognita nō pōt. Nō eñ frustra

ibi est positū scire. Qm̄ qui scire amat incognita: nō ipsa incognita: sz ipm̄ scire amat. Qō nisi haberet cognitū neqz scire se quicqz posset fidēter dicere: neqz nescire. Mō solum enī q̄ dicit scio: et verū dicit: necesse est vt quid sit scire sciat: sed etiā q̄ dicit nescio: idqz fidēter ꝛ verū dicit: et scit verū se dicere. scit vtiqz quid sit scire: q̄a ꝛ discernit ab sciente nescientē: cū veraciter se intuēs dicit nescio. Et cū ipse scit se verū dicere: vide sciret: si quid sit scire: nesciret.

Quib⁹ causis amari videnť cognita: cū ipa sciētia eoꝝ que nescimus expetitur. Capi. ij.

Nilibet igiť studiosus: quilibz curiosus nō amat incognita: cū ardētissimo appetitu instat scire qō nescit. Aut enī iā genere notū habz qō amat: idqz nosse expetit: etiā in aliqua re singula: vel in singulis rebus q̄ illi nōdū note forte laudanť: fingitqz animo imaginariā formā qua excitet in amorē. Unde aūt fingit: nisi ex his que iam nouerat: Cui tū forme animo figurate atqz in cogitatiōe notissime: si eā que laudabať dissimilē inuenerit: fortasse nō amabit. Qō si amauerit: ex illo amare incipiet ex quo didicit. pauloante ꝙpe alia erat que amabať: quam sibi anim⁹ formans exhibere cōsueuerat. Si aūt illi forme similē inuenerit quaz fama p̄dicauerat: cui vere possit dicere: iam te amabam. nec tunc vtiqz amabat incognitā: quā in illa similitudine nouerat. Aut in specie sempiterne rōnis videm⁹ aliquid et ibi amam⁹: qō cū expressum in aliqua rei tpalis effigie: illis qui experti sunt laudantib⁹ et amam⁹ et credim⁹: nō aliquid amam⁹ incognitū: vñ iam supza satis disseruim⁹. Aut aliquid notum amam⁹: ꝙpter qō ignotū aliquid querimus. cuius ignoti amor nequaqz nos tenet: sed illius cogniti quo ꝓtinere nouim⁹: vt illud etiā qō adhuc ignotū querim⁹: nouerim⁹. sicut ꝛ incognito verbo pauloante locut⁹ sum. Aut ipm̄ scire quisqz amat: qō nulli scire aliq̄d cupiēti esse incognitū pōt. His causis videť amare incognita: qui scire aliquid volūt qō nesciūt: et ꝙpter ardentiorē querendi appetitū sine amore esse dici nō possunt. Sz quāqz se res aliter habeat: nec oīno quicqz ametur incognitū: arbitror me psuasisse verū diligēter intuentib⁹. Sz qz exēpla que dedim⁹ eoꝝ sunt qui aliquid qō ipsi nō sunt nosse cupiūt: videndū est ne forte aliquod nouuz genus appareat cum se ipsa mens nosse desiderat.

An incognita sibi sit mens cū se querit vt nouerit. Capi. iij.

Quid ergo amat mens: cū ardenter seipsam querit vt nouerit: dum incognita sibi est? Ecce enī mens semetipsam querit vt nouerit: et inflammať hoc studio. Amat igiť. Sz q̄d amat: Seipsaz. Quō: cū se nōdū nouerit: nec q̄sqz possit amare qō nescit? An ei fama predicauit speciē suā: sicut ꝛ absentib⁹ solem⁹ audire? Forte ergo se nō amat: sz qō ꝛ se fingit hoc amat. longe fortasse aliud q̄z ipsa est. aut si se mens sui simulē fingit: et ideo cuz hoc figmentū amat: se amat antequz nouerit: q̄a id qō sui simile est intueť. Nouit igiť alias mentes ex quib⁹ se fingat: et genere ipso sibi nota est. Cur ergo cū alias mētes nouit: se nō nouit: cū seipsa nihil possit esse p̄sentius? Qz si vt oculis corpis: magꝭ alij oculi noti sunt: q̄z ipi sibi: nō se ergo querat nūq̄z inuētura. Nunqz enī se oculi p̄ter speculā videbūt. Nec vllo mō putandū est etiā rebus incorporeis cōtemplādis tale aliquid adhiberi: vt mens tanqz in speculo se noueriť. An in rōne veritatis eterne videt q̄z speciosum sit nosse semetipam: ꝛ hoc amat: qō videt studetqz in se fieri: q̄a cuius sibi nota non sit: notū tñ ei est q̄z bonū sit vt sibi nota sit. Et hoc quidē mirabile est: nondum se nosse: et q̄z sit pulchrū se nosse iā nosse. An aliquē finem optimū. id est securitatē ꝛ beatitudinē suā videt: per quādā occultā memoriā que in lōginqua eā ꝓgressam nō ꝛeseruit: et credit ad eundē finem: nisi seipam cognouerit se puenire nō posse? Ita dū illud amat hoc querit: et notum amat illud ꝙpter qō querit ignotū. Sed cur memoria beatitudinis sue potuit: et memoria sui cuz ea perdurare non potuit: vt tam se nosset q̄ vult puenire: q̄z nouit illud quo vult puenire? An cū se nosse amat: nō se quā nōdū nouit: sed ipm̄ nosse amat: acerbusqz tolerat seipsaz deesse sciētie sue: qua vult cūcta cōprehēdere? Nouit aūt q̄d sit nosse: et dū hoc amat qō nouit: etiā se cupit nosse. Ubi ergo nosse suū nouit si se nō nouit: nam nouit qō alia nouerit: se autē nō nouerit. hinc enī nouit: et q̄d sit nosse. Quo pacto igiť se aliq̄d scientem scit: que seipsam nescit. neqz enī alterā mentē scientē scit sz seipam. Scit igiť seipsam. Deinde cū se querit vt nouerit: querentē se iam nouit. Jam se ergo nouit. Quapropter nō pōt oīno nescire se.

Que dum se nescientē scit: se vtiq; scit. Si aūt se nesciētē nesciat: nō se querit vt sciat. Quapropter eoipso quo se querit: magis sibi notam q; ignotā esse cōuincit. Nouit enī se querentē atq; nescientē: dum se querit vt nouerit. Quid ergo dicemus: An qō ex parte se nouit: ex parte nō nouit: Sz absurduz est dicere: nō eam totā scire qō scit. Non dico totū scit: sed quod scit: tota scit. Cum itaq; aliquid de se scit: qō nisi tota nō pōt: totā se scit. Scit aūt se aliq̄d sciētē: nec pōt quicq; scire nisi tota. Scit se igit totaz. Deinde q̄d eius ei tā notū est q; se viuere.

De proprijs mentis que nō potest ignorare. Ca. iiij.

Non potest aūt et mens esse et non viuere: quādo habet etiā amplius vt intelligat. Nam t anime bestiarū viuūt: sz nō intelligūt. Sicut ergo mens tota mēs est: sic tota viuit. Nouit aūt viuere se. Totā se igit nouit. Postremo cū se nosse mēs querit: mentē se esse iā nouit. alioquin vtrū se querat ignorat: et aliud pro alio forsitan querat. Fieri enī pōt vt ipa nō sit mēs: atq; ita dum mentē nosse querit: nō seipam querat. Quapropter qm cū querit mens quid sit mens: nouit qō se querat. profecto nouit qō ipsa sit mens. porro si hoc in se nouit qō mens est: et tota mens est: totam se nouit. Sed ecce nō se nouerit esse mentē. cū autē se querit: hoc tantūmō nouerit qō se querat. Pōt enī etiā sic aliud p alio querere: si hoc nescit. vt aūt nō querat aliud pro alio: pculdubio nouit quid querat. At si nouit quid querat: et seipam querit: seipam vtiq; nouit. Quid ergo adhuc querit: q; si ex parte se nouit: ex parte aūt adhuc querit: nō seipsam: sed partē suā querit. Cum enī eaipa dicit: tota dicit. Deinde qz nouit nondū sea se inuentā totā: nouit quāta sit tota. Atq; ita querit quod deest: quēadmodū solem⁹ querere vt veniat in mentē qō excidit. nec tñ penitus excidit: qz pōt recognosci cū venerit hoc esse quod querebat. Sz quonō mens veniat in mentē quasi possit mens in mente nō esse: huc accedit qz si parte inuēta non se totā querit: tñ tota se querit. Tota ergo sibi presto est: et quid adhuc quera tur nō est: hoc enī deest quod querit: nō illa que querit. Cum itaq; tota se querit nihil eius deest. Aut si non tota se querit: sz pars que inuēta est: querit partē que nōdū inuēta est. Non se ergo mēs querit cuius se nulla pars querit. pars enim que inuenta est: non se querit. pars aūt que nondū inuenta est: nec ipsa se querit: qm ab ea que iam inuenta est parte nō querit. Quocirca quia nec tota se mens querit: nec pars eius vlla se querit: se mens oīno nō querit.

In quo mēs nosse se debeat: et a quib⁹ abstinere ne eis quasi proprijs delectet atq; in se minus noverit. Capitu. v.

Quid ergo ei preceptū est: vt seipsam cognoscat: credo vt seipsaz cogitet: z ſm naturam suam viuat. id est vt ſm naturaz suam ordinari appetat: sub eo sez cui subdenda est: supra ea quib⁹ prepo nenda est. sub illo a quo regi debet. supra ea que regere debet. Multa enī per cupiditatē prauam tanq; sui sit oblita: sic agit. Videt enim quedā intrinsecus pulchra: in prestantiore natura que deus est. Et cū instare debeat vt eis fruat: volens ea sibi tribuere: et nō ex illo: similis illius: sz ex seipsa esse quod ille est: auertit ab eo: mouetur q; et labit in minus et min⁹: quod putat amplius t ampli⁹: qz nec ipsa sibi: nec ei quicq; sufficit recedēti ab illo qui solus sufficit. Ideoq; p egestatē ac difficultatē fit nimis intenta in actiōes suas: et inquietas delectatiōes quas per eas colligit: atq; ita cupiditate acquirēdi noticias ex his que foris sunt: quoz cognitū genus amat: et sentit amitti posse: nisi impensa cura teneant: perditq; securitatē: tātoq; seipsam min⁹ cogitat: quātomagis secura est: q; se nō possit amittere. Ita cū aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare. Neq; enī multaz doctrinaz peritū: ignorare grāmaticā dicim⁹ cū eam nō cogitat: qz te medicina arte tūc cogitat. Cum ergo aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare: tanta vis est amoris: vt ea que cū amore diu cogitauerit: eisq; cure glutino in heserit: attrahat secū etiā cū ad se cogitandam quodāmō redit. Et qz illa corpa sunt q̄ foris per sensus carnis adamauit: eorūq; diuturna quadā familiaritate implicata ē: nec secū pōt introrsum tanq; in regionē incorporee nature ipsa corpa inferre: imagines eorū cōuoluit et rapit: factas in semetipsa: de semetipsa. Bat enim eis formādis quiddā substantie sue. seruat aūt aliquid: quo libere de specie taliū imaginū iudicet: et hoc est magis mens. id est rōnalis intelligentia: q̄ seruat vt iudicet. Nā illas animeptes q̄ corpm similitudinib⁹ informāt: etiā cū bestijs nos cōmunes habere sentim⁹.

In quibus mens de se cogitans possit errare. Capi. vj.

QRat aũt mens: cũ se istis imaginibus tãto amore cõiungit: vt etiam se esse aliquid hmõi existimet. Ita enĩ cõformat eis quodã mõ: non id existendo sed putãdo: nõ quo se imaginẽ putet: sz oñino illud ipm cuius imaginẽ secũ habz. Eliget quippe in ea iudiciũ discernẽdi corpus qõ foris relinquit ab imagine: quã de illo secũ gerit: nisi cũ ita exprimunt eedem imagines tanqz foris sentiant: nõ intus cogitent: sicut dormiẽtibꝰ: aut furẽtibꝰ: aut in aliqua extasi accidere solet.

De opiniõibꝰ eoz q̃ mẽtẽ aliqd pcipuũ corpis eẽ senserũt. Ca. vij.

QUm itaqz se tale aliquid putat: corpus esse se putat. Et qz sibi bene cõscia est: principatꝰ sui quo corpus regit. hinc factũ est vt quidã quererẽt quid corpis amplius valeret in corpe. ⁊ hoc esse mentẽ: vel oñino totaz animã existimarẽt vt empedocles et ericates opinati sũt. Ita qz alĩ sanguinẽ: alĩ cerebrum: alĩ cor: non sicut scriptura dicit: Confitebor tibi dñe in toto corde meo. Et diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. Hoc enĩ abutẽdo vel trãsferendo vocabulo dicit a corpe ad animũ: ꝙ ipsam oñino particulã corpis quã in visceribus dilaniatis videmꝰ: eã esse putauerũt. Alĩ ex minutissimis indiuiduisqz corpusculis quas atomos dicunt: concurrentibꝰ in se atqz coherẽtibꝰ: eaz cõfici crediderũt. Alĩ aerem. alĩ ignẽ: substãtiã eius esse dixerunt. Alĩ eã nullã esse substantiã: qz nisi corpus. nullã substantiã poterãt cogitare: et eã corpus esse nõ inueniebãt. sed ipsam temperationẽ corpis nr̃i vel cõpagem primordioz: quibꝰ ista caro tanqz cõnectit: eẽ opinati sunt: eoqz oñes eam mortalez esse senserũt. qz siue corpus esset. siue aliqua cõpositio corpis: non posset vtiqz immortaliter pmanere. Qui vero eius substantiã vitam quandã nequaqz corpoream: qñ quidẽ vitã oñe viuũ corpus animantẽ ac viuificantẽ esse reppererũt: ꝙsequẽter ⁊ immortalem: qz vita carere vita nõ potest: vt quisqz potuit probare conati sunt. Nam ⁊ quinto illo nescio quo corpore: quod notissimis quattuoz huius mũdi elemẽtis quidã coniungẽtes: hinc animã esse dixerũt: hoc loco diu differendũ non puto. Aut enĩ hoc vocant corpus quod nos: cuiꝰ in loci spacio pars toto minoz est: et in illis annumerãdi sunt q̃ mẽtẽ corporeã esse crediderũt. Aut si vel omnẽ substantiã: vel omnẽ mutabilẽ substantiã corpus appellãt: cum sciant nõ omne locoz̃ spacijs aliqua lõgitudine vel latitudine et altitudine cõtineri: non cũ eis de vocabuli questione pugnãdum est. In his oñibꝰ sentẽtijs quisqs videt mẽtis naturã et esse substantiã ⁊ nõ esse corporeã. id est nõ minore sui parte minꝰ occupare loci spaciũ: mauisqz maiore: simul oportet videat eos qui opinant esse corporeã: nõ ob hoc errare qõ mens desit eoz̃ noticie: sz qõ adiũgunt ea: sine quibꝰ nullã pñt cogitare naturã. Sine phãtasijs enĩ corpm quicqd visi fuerint cogitare: nihil oñino esse arbitrant. ideoqz nõ se tanqz sibi desit mens requirat. Quid enĩ tam cognitiõi adest: qz id qõ menti adest. aut quid tam mẽti adest: qz ipsa mens. Unde ⁊ ipa q̃ appellat inuẽtio: si verbi originẽ retractemꝰ: qd aliud resonat: nisi qz inuenire est in id venire qõ queritur? Propterea q̃ quasi vltro in mentẽ veniũt: nõ vsitate dicunt inuẽta: qz̃uis cognita dici possint: qz non in ea querẽdo tendebamꝰ vt in ea venirem. hoc est ea inueniremus. Quapropter sicut ea q̃ oculis aut vllo alio corpis sensu requirunt: ipsa mens querit. ipa enĩ etiã sensum carnis intendit. tũc aũt inuenit: cũ in ea que requirunt idẽ sensus venit. Sic alia que nõ corporeo sensu internũcio: sed p seipsam nosse debet cũ in ea venit: inuenit. Aut in superiore substãtia. id est in deo. aut in ceteris anime ptibꝰ sic̃ de ipsis imaginibꝰ corpm cũ iudicat. intus enĩ in aĩa eas inuenit p corpꝰ impssas.

pſ. 9. ij o. j 37
Deut. 6

Qz mens nosse se cupiens nihil eoz̃ de se corporeũ debeat cogitare. Capitulũ. viij.

QRgo seipsam quemadmodũ querat ⁊ inueniat: mirabilis questio ẽ. quo tendat: vt querat. aut veniat: vt inueniat. Quid enĩ tam in mẽte qz̃ mẽs est? Sz quia in his est que cum amore cogitat. sensibilibꝰ aũt. id est corpalibꝰ cũ amore assuefacta est: non valet sine imaginibꝰ eoz̃ esse in semetipsa. hinc ei oboritur erroris dedecus: dum rerũ sensarũ imagines se cernere a se nõ põt: vt se solã videat. Cohesertũ enĩ mirabiliter glutino amoris: et hec est eius immũdicia: qñ dum se solã nititur cogitare. hoc se putat esse sine quo se non põt cogitare. Cum igit ei precipit vt seipsam cognoscat: non se tanqz sibi detracta sit querat: sz id qõ sibi addidit extrahat. Interioz

estenī ipa: nō solū ꝯ ista sensibilia que manifeste foris sunt: sed etiā ꝯ imagines eorū que in pte quadā sunt anime: quā habēt et bestie: ꝯuis intelligētia careāt que mentis est ꝓpria. Cum ergo sit mens interior quodam mō exit a semetipsa: cū in hec quasi vestigia multaꝝ intētionū exerit amoris affectum. Que vestigia tangꝯ imprimunt memorie: qñ hec que foris sūt corpalia sentiūtur: vt etiā cū absunt ista: presto sint tñ imagines eoꝝ cogitantib⁹. Cognoscat ergo semetipsam: nec quasi absentē se querat: sz intentionē volūtatis qua ꝑ alia vagabat statuat in seipsam: et se cogitet. Ita videbit ꝙ nungꝯ se nō amauerit: nūgꝯ nescierit. Sed aliud secū amādo cū eo se cōfudit et cōcreuit quodāmō: atgꝯ ita dum sic vnū diuersa cōplectit: vnū putauit esse q̄ diuersa sunt.

Quomodo mens cognoscit seipsam. Capitulum. ix.

Non itaqꝯ velut absentem se querat cernere: sed presentē se curet discernere. Nec se ꝙsi nō nouit cognoscat: sed ab eo quo alterū nouit dinoscat. Ipm enī qđ audit: cognosce teipsam: quomō agere curabit si nescit. aut quid sit cognosce. aut q̄d sit teipsam? Si aut vtrūgꝯ nouit. nouit seipsam: qz non ita dicit menti: cognosce teipsam: sic dicit: cognosce cherubin aut seraphin. De absentib⁹ enī illis credim⁹: fm quod celestes quedā ptātes esse predicāt. Nec sicut dicit cognosce voluntatē illius hois: que nobis nec ad sentiendū vllo mō: nec ad intelligendū presto est: nisi corpalibus signis editis. z hoc ita vt magis credamus ꝯ intelliganus. Nec ita vt dicitur homini: vide faciē tuā: qđ nisi in speculo fieri non pōt. Nam et ipsa nra facies absens ab aspectu nro est: qz nō ibi est quo ille dirigi pōt. Sz cū dicit mēti: Cognosce teipaz: eo ictu quo intelligit qđ dictū est: teipsam: cognoscit seipam: nec ob aliud ꝯ eo quo sibi presens est. Si aūt qđ dictū est non intelligit: non vtigꝯ facit. hoc igit ei ꝑcipit vt faciat: qđ cū ipsum preceptū intelligit: facit. Non ergo adiungat aliud ad id qđ seipsaz cognoscit: cū audit vt seipsam cognoscat. Certe enim nouit sibi dici: sibi sz que est: z viuit: et intelligit. Sed est z cadauer: viuit et pecus. intelligit aūt nec cadauer nec pecus. Sicut ergo sese esse z viuere scit: quomodo est: et viuit intelligentia.

Qz mens nosse se cupiens nihil eorū de se opinari debeat de quibus scit esse dubitandū. Ca. x.

Um ergo: verbi gra: mens aerem se putat: aerē intelligere putat. Se tū intelligere scit. aerem aūt se esse non scit: sed putat. Se cernat qđ putat: cernat qđ scit: hoc ei remaneat. Ñ ne illi quidem dubitauerūt: qui aliud atgꝯ aliud corpus esse mentē putauerūt. Necꝯ enī oīs mens aerem se esse existimat: sz alie ignem: alie cerebrū: alieꝯ aliđ corpus: z aliđ alie. sicut supra cōmemorauī: oīes tñ se intelligere nouerūt et esse z viuere. Sed intellige re ad id qđ intelligūt referūt. esse aūt z viuere ad seipsas. Et nulli est dubiū: nec quēꝯ intelligere qui non viuat: nec quēꝯ viuere qui non sit. Ergo consequenter et esse et viuere id qđ intelligit: nō sicuti est cadauer qđ non viuit: nec sicuti viuit anima q̄ non intelligit: sz ꝓprio quodā eodēꝯ prestātiore modo. Itē velle se sciunt: necꝯ hoc posse quēꝯ qui nō sit et q̄ nō viuat pariter sciūt. Itemꝯ ipsam voluntatē referunt ad aliq̄d qđ ea volūtate volunt. Meminisse etiaz se sciunt: simulꝯ sciūt qđ nemo meminisset nisi esset ac viueret. Sz et ipsam memoriā referim⁹ ad aliq̄d qđ ea meminim⁹. Quibus igit hoꝝ trīū memoria z intelligētia multarum rerū noticia atgꝯ scientia cōtinēt. volūtas aūt adest: per quā fruamur eis vel vtamur. Fruimur enī cognitis: in quib⁹ volūtas ipsis ꝓpter seipsa delectata cōquiescit. vtimur vero eis que ad illud referim⁹ quo fruendū est. Nec est alia vita hoīm vitiosa atgꝯ culpabilis: ꝯ male vtēs z male fruēs. De qua re non est nunc differendi locus. Sed qñ de natura mētis agitur: remoueamus a cōsideratiōe nostra omnes noticias que capiunt extrinsecus per sensus corpis: et ea que possum⁹ oīes mentes de seipsis nosse: certasgꝯ esse diligēti⁹ attēdam⁹. Vtrū enī aeris sit vis viuēdi: reminiscēdi: intelligendi: volēdi: cogitādi: sciēdi: iudicandi. An ignis: an cerebri: an sanguinis: an atomorū: an preter vsitata quattuor elemēta: quinti nescio cui⁹ corpis: an ipsius carnis nre cōpago: vel temperamētū hec efficere valeat. dubitauerūt hoies: z alius hoc: ali⁹ aliud affirmare conatus est. Viuere se tñ z meminisse: et intelligere: z velle: z cogitare: et scire: z iudicare quis dubitet? Qñ quidē etiā si dubitat viuit. si dubitat vnde dubitet meminit. si dubitat dubitare se intelligit. si dubitat certus esse vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nescire. si dubitat iu-

dicat non se temere consentire oportere. Quisquis igit aliunde dubitat: de his oñibus dubitare non debet. que si non essent: de vlla re dubitare nō posset. Hec oñia q̄ vel corpus vel cōpositionē seu temperationem corpis esse mentē putant: in subiecto esse volunt videri: vt substantia sit aer: vel ignis: siue aliqs aliud corpus: qs mentem putāt. Intelligētia vo ita insit huic corpi: sicut qualitas eius: vt illud subiectū sit: hec in subiecto. subiectū scz mens quā corpus esse arbitrant. in subiecto aūt intelligētia: siue quid aliud eor que certa nobis esse cōmemorauim⁹. Iurta opinant etiaz illi qui mentē ipsam negant esse corpus: sed cōpaginem aut temperationē corpis. Hoc eni interest: q illi mentē ipam dicūt esse substātiam: in quo subiecto sit intelligentia. Isti aūt ipsam mentē in subiecto esse dicūt corpore scz cuius cōpositio vl temperatio est. Unde cōsequēter etiā intelligētiā q̄d aliud q̄z in eodē subiecto corpe existimant: Qui oñes nō aduertūt mentē nosse se etiā cum querit se: sicut iam ostendim⁹. Nullo modo autē recte dicit sciri aliqua res: dū eius ignorat substātia. Quapropter cū se mens nouit: substantiā suam nouit: et cū de se certa est: de substantia sua certa est. Certa est aūt de se: sicut cōuincūt ea que supra dicta sūt. Nec oñino certa est: vtrū aer an ignis sit: an aliquod corpus: vel aliquid corpis. Non est igit aliquid eoruz. Totumq̄ illud qs se iubetur vt nouerit: ad hoc pertinet vt certa sit: nō se esse aliq̄d eor de quib⁹ incerta est: idq̄z soluz esse se certa sit: qs solū esse se certa est. Sic eni cogitat ignem aut aerē: et quicquid aliud corpis cogitat. Nec vllo mō fieri posset vt ita cogitaret id qs ipsa est: quēadmodū cogitat id qs ipsa non est. Per phantasiā quippe imaginariā cogitat hec oñia: siue ignem: siue aerem: siue illud siue illud corpus: partem ve vllā: siue cōpaginē temperationēq̄z corpis. nec vtiq̄z ista oñia: sz aliq̄d horū esse dicit. Si quid autē horū esset: aliter id q̄z cetera cogitaret: non scz per imaginale figmentū: sicut cogitant absentia: que sensu corpis tacta sunt: siue oñino ipsa: siue eiusdē generis aliqua: sed quadā interiore: nō simulata: sed vera presentia. Non eni quicq̄z illi est seipsa presentius: sicut cogitat viuere se et meminisse et intelligere z velle se. Novit enim hec in se: nec imaginat quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corpalia queq̄z tangunt. Ex quoz cogitationibus si nihil sibi affingat: vt tale aliquid esse se putet: quicquid et de se remanet: hoc solum ipsa est.

De memoria intelligētia et volūtate in q̄b⁹ mens hz in se quādā imaginē diuine trinitatis. Ca. xj.

Remotis igit paulisper ceteris: quorum mēs de seipa certa est: tria hec potissimū cōsiderata tractem⁹: memoriā: intelligentiā: voluntatē. In his eni tribus inspici solent etiā ingenia paruuloz cuiusmodi preferāt indolē. Quāto quippe tenatius et facilius puer meminit: quātoq̄z acutius intelligit z studet ardētius: tāto est laudabilioris ingenij. Cum vo de cuiusq̄z doctrina querit: nō quāta firmitate ac facilitate meminerit: vel quato acumine intelligat: s q̄d meminerit: z q̄d intelligat querit. Et qz nō tātū q̄z doctus sit cōsiderat laudabilis anim⁹: s etiā q̄z bonus. nō tātū q̄d meminerit z q̄d intelligat: verūetiā q̄d velit attendit. nō quāta flagrātia velit: sz q̄d velit prius: vnde quātū velit. Tunc eni laudādus est anim⁹ vehemēter amans: cū id qs amat vehemēter amādū est. Cū ergo dicūt hec tria: ingeniū: doctrina: vsus. Primum horum cōsiderat in illis tribus quid possit quisq̄z memoria: et intelligētia: z volūtate. Secūdū eorū cōsiderat quid habeat quis memoria: et intelligētia: quo studiosa volūtate peruenerit. Jam vero vsus tertius in voluntate est ptractāte illa q̄ in memoria z intelligētia cōtinent: siue ad aliq̄d ea referat: siue eor fine delectata cōquiescat. Utieni est assumere aliquid in facultatē volūtatis. vti autē dicit qs in vsum venerit: ad id qs amas obtinendū referre. si tñ amādum est. Frui est enim amore inherere alicui rei ꝓpter seipam. frui est aūt vti cū gaudio nō adhuc spei: sed iam rei. Proinde oñis qui fruit: vtitur. assumit eni aliq̄d in facultatez voluntatis: cū fine delectatiōis. Non autē oñis qui vtitur: fruit. sed id qs in facultatem volūtatis assumit: nō ꝓpter illud ipm: sz ꝓpter aliud appetit. Hec igit tria: memoria: intelligētia: voluntas: qm̄ nō sunt tres vite sed vna vita: nec tres mentes sed vna mens: cōsequēter vtiq̄z nec tres substantie sunt: sz vna substātia. Memoria quippe: q vita et mens et substantia dicit: ad seipsam dicit. Qz vero memoria dicit ad aliq̄d relatiue dicit. Hoc de intelligētia quoq̄z: et de voluntate dixerim. Et intelligētia quippe z

volũtas: ad aliq̃d dicũt. Vita est aũt vnaqueq; ad seipsam: et mens ⁊ essentia. Quo circa tria hec eo sunt vnum: quo vna vita: vna mẽs: vna essentia. Et quicquid aliud ad seipsa singula dicunt: etiã simul nõ pluraliter: sz singulariter dicunt. Eo vero tria quo ad se inuicẽ referuntur. que si equalia non essent: nõ solũ singula singulis: sed etiã omnibus singula: nõ vtiq; se inuicẽ caperẽt. Neq; eni tantũ a singulis singula: verũetiã a singulis omnia capiunt. Memini eni me habere memoriã: ⁊ intelligẽtiã: ⁊ volũtatẽ. et intelligo me intelligere ⁊ velle atq; meminisse. et volo me velle: ⁊ meminisse: ⁊ intelligere. totamq; meã memoriã ⁊ intelligentiã et voluntatẽ simul memini. Qd̃ eni memorie mee nõ memini: nõ est in memoria mea. Nihil aũt tam in memoria: q̃ ipsa memoria est. Totam igitur memini. Item quicquid intelligo intelligere me scio. et scio me velle q̃cq̃d volo. Quicq̃d aũt scio memini. Totamq; igit intelligentiã: totãq; volũtatem meã memini. Similiter cũ hec tria intelligo: tota simul intelligo. Neq; eni quicq̃ intelligibiliũ non intelligo: nisi qd̃ ignoro. Qd̃ autẽ ignoro: nec memini nec volo. Quicquid itaq; intelligibiliũ nõ intelligo: ꝯsequẽter etiã nõ memini nec volo. Quicquid aũt intelligibiliũ memini ⁊ volo: cõsequẽter intelligo. Volũtas etiã mea totã intelligẽtiã totãq; memoriã meã capit dũ toto vtor qd̃ intelligo et memini. Quapropter qñ inuicẽ a singulis: et tota omnia capiunt: equalia sunt tota singula totis singulis: et tota singula simul omnib⁹ totis: et hec tria vnũ: vna vita: vna mẽs: vna essentia.

De querẽda imagine trinitatis etiã in his q̃ anima ex corpis sensibus concipit. Ca. xij.

Iam ne igit ascendendũ est qualibuscũq; intentiõis viribus ad illã summã et altissimã essentiã: cui⁹ impar imago est humana mens: sed tñ imago: an adhuc eadẽ tria distinctius declaranda sunt in anima: per illa q̃ extrinsecus sensu corporis capim⁹: vbi tpaliter imprimit rerũ corporeaꝝ noticia: Mentẽ q̃ppe ipsam in memoria et intelligentia ⁊ voluntatem suimet ip̃ius talem reperiebam⁹: vt qm̃ sp se nosse semperq; seip̃az velle cõprehẽdebat: simul etiaz semp sui meminisse: semperq; seipsam intelligere ⁊ amare coprehẽderet: q̃uis nõ semp se cogitare discretã ab eis q̃ non sunt qd̃ ipsa est: ac per hoc difficile in ea dinoscitur memoria sui: et intelligentia sui. Quasi eni nõ sint hec duo: sz vnũ duob⁹ vocabulis appelletur. sic apparet in ea re vbi valde ista cõiuncta sunt: et aliud alio nullo precedit tpe. amorq; ip̃e nõ ita sentit esse: cum eũ nõ prodit indigẽtia: qm̃ nõ semp presto est qd̃ amat. Quapropter etiaz tardiorib⁹ dilucescere hec pñt dum ea tractãt: que ad animũ tpe accedũt: et que illi tpaliter accidunt: cũ meminit qd̃ antea nõ meminerat: et cũ videt qd̃ antea nõ videbat: ⁊ cũ amat qd̃ antea nõ amabat. Sz alid̃ hec tractatio iã poscit exordiũ: ꝓpter hui⁹ libelli modũ.

Explicit liber decimus.

Incipiũt capitula libri vndecimi.

j De imagine trinitatis etiã in eo qd̃ imago dei non est. id est in hoĩe exteriore querẽda.
ij De visibili ⁊ vidente atq; visione.
iij De memoria q̃ visoꝝ imago retinet: ⁊ intẽtiõe aĩe q̃ in vtrũq; cõcurrit.
iiij De imaginib⁹ q̃s cogitatiõis acies intuet in phãtasia quã mẽoria ꝯcepit.
v De cogitatiõib⁹ innoxijs: et de his q̃ ab acie recordatiõis abigẽde sunt.
vj De fine voluntatis quo cognoscit an recta an praua cupiam⁹.
vij De ea trinitate q̃ iã non ex corpe neq; ex corpis sensu: sz de memoria nascit cogitãtis.
viij De multiplicatiõib⁹ trinitatũ q̃ ex recordatiõe pariunt.
ix Qꝛ in quolibet genere trinitatũ volũtas nec parẽs inueniat eẽ nec ꝓles.
x Qꝛ facile sit cogitanti fingere sibi eas species q̃s nõ vidit ex eaꝝ recordatiõe q̃s vidit.
vj De mensura ⁊ numero et pondere quoꝝ similitudo sit in memoria ⁊ visione ⁊ volũtate.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatis etiam in eo qd̃ imago dei non est. id est in hoĩe exteriore querẽda. Ca. j.

Nemini dubiũ est sicut interiorẽ hominẽ intelligẽtia: sic exteriorez sensu corpis preditum. Nitamur igit si possum⁹ in hoc quoq; exteriore indagare qualecũq; vestigiũ trinitatis: nõ qꝛ et ipse eodẽ mõ sit imago dei. Manifesta est quippe aplica sentẽtia: que interiorẽ hominẽ renouari dei Colo. 3

agnitiõe declarat: ꝑm imaginẽ eius q̃ creauit eum: cũ et alio loco dicat. Et si exterior hõ noster corrũpit: sed interior renouat de die in diem. In hoc ergo qui corrũpit: queram⁹ quẽadmodũ possum⁹ quandã trinitatis effigiem. et si nõ expressiorẽ: tñ fortassis ad dinoscendũ facilioꝛẽ. Necꝫ enĩ frustra et iste hõ dicit: nisi q̃ ineſt ei nonnulla interioris ſimilitudo: et illo ipſo ordine cõditionis noſtre quo mortales atꝫ carnales effecti ſum⁹: facilius et quaſi familiarius viſibilia ꝯ intelligibilia ꝓtractam⁹. Cũ iſta ſint exterius: illa interius. et iſta ſenſu corporis ſentiam⁹: illa mente intelligam⁹. noſcꝫ ipſi animi non ſenſibiles ſim⁹. id eſt corpa: ſed intelligibiles. qñ vita ſum⁹: tñ vt dixi tãta facta eſt in corpib⁹ cõſuetudo: et ita in hec miro mõ relabens foras ſe noſtra proiecit intẽtio: vt cũ ab incerto corpm ablata fuerit: vt in ſpiritũ multo certioꝛe ac ſtabilioꝛe cognitiõe figat: refugiat ad iſta: et ibi appetat requiem vnde traxit infirmitatẽ. Cuius egritudini cõgruendũ eſt: vt ſi qñ interioꝛa ſpiritalia accõmodati⁹ diſtinguere atꝫ facilius inſinuare conamur: de corpalib⁹ exterioꝛib⁹ ſimilitudinũ documẽta capiam⁹. Senſu igit corpis exterioꝛ hõ ꝓditus: ſentit corpa. et iſte ſenſus qõ facile aduertitur quinquipartitus eſt: videndo: audiendo: olfaciendo: guſtãdo: tangẽdo. Sed multũ eſt et non neceſſariũ: vt oñes hos quinq̃ ſenſus id quod querim⁹ interrogem⁹. Qõ enĩ nobis vnus corũ renunciat: etiã in ceteris valet. Itaq̃ potiſſimũ teſtimonio vtamur oculoꝛuꝫ. Is enĩ ſenſus corpis maxime excellit: et eſt viſioni mentis ꝓ ſui generis diuerſitate vicinioꝛ.

De viſibili et videte atꝫ viſione. Capitulum. ij.

Cum igit aliquod corpus videm⁹: hec tria qõ facillimũ eſt conſiderãda ſunt et dinoſcẽda. Primo ipſa res quã videm⁹: ſiue lapidẽ: ſiue aliquã flãmam: ſiue quid aliud qõ videri oculis põt: quod vtiq̃ iam eſſe poterat: et anteꝫ videretur. Deinde viſio que nõ erat: priuſq̃ rem illaꝫ obiectã ſenſui ſentirem⁹. Tertio quod in ea re que videt quãdiu videt ſenſum detinet oculoꝛũ. id eſt animi intẽtio. In his igit tribus: nõ ſolũ eſt manifeſta diſtinctio: ſz etiã diſcreta natura. Primũ quippe illud corpus viſibile lõge alterius nature ꝯ ſenſus oculoꝛ: quo ſibimet incidẽte fit viſio. Ipſa atꝫ viſio q̃d aliud ꝯ ſenſus ex ea re que ſentitur iuformat⁹ apparet: ꝯuis re viſibili detracta nulla ſit. nec vlla oñino eſſe poſſit talis viſio: ſi corpus non ſit qõ videri queat. Nullo mõ tñ eiuſdẽ ſubſtantie eſt corpus quo format ſenſus oculoꝛũ: cum idem corpus videt: ꝛ ipſa forma que ab eodẽ imprimitur ſenſui: que viſio vocat. Corpus enĩ viſuꝫ in ſua natura ſeparabile eſt. Senſus aũt qui iam erat in animãte: etiã priuſq̃ videret quod videre poſſet: cũ in aliquid viſibile incurreret: vel viſio q̃ fit in ſenſu ex viſibili corpe cũ iã cõiunctũ eſt ꝛ videt. Senſus ergo vel viſio. id eſt ſenſus nõ format⁹ extrinſecus: vl̃ ſenſus ſꝛmat⁹ extrinſecus: ad animãtis naturã pertinet oñino aliam ꝯ eſt illud corpus quod videndo ſentim⁹: quo ſenſus nõ ita format vt ſenſus ſit: ſz vt viſio ſit. Nam ſenſus et ante obiectũ rei viſibilis: niſi eſſet in nobis nõ diſtarem⁹ a cecis: dum nihil videm⁹: ſiue in tenebꝛis ſiue clauſis luminib⁹. Hoc autẽ diſtam⁹: quod nobis ineſt et nõ videntib⁹ quo videre poſſum⁹ qui ſenſus vocat: illis vero non ineſt. Nec aliunde niſi ꝙ eo carẽt: ceci appellãt. Itemq̃ illa animi intẽtio que in ea re quã videm⁹ ſenſum tenet atꝫ vtrũq̃ cõiungit: nõ tantũ ab ea re viſibili natura differt: qñ quidem iſte anim⁹ illud corpus eſt: ſed ab ipõ quoq̃ ſenſu atꝫ viſione qñ ſolius animi eſt hec intentio. Senſus aũt oculoꝛũ nõ ob aliud ſenſus corpis dicit: niſi q̃a et ipſi oculi membꝛa ſunt corpis. Et ꝯuis nõ ſentiant corpus exanime: anima tñ commixta corpi per inſtrumentũ ſentit corpoꝛeum: et idem inſtrumentũ ſenſus vocat. Qui etiaꝫ paſſione corpis cum quiſq̃ excecat interceptus extinguit: cũ idem maneat anim⁹: ꝛ eius intentio luminib⁹ amiſſis: cũ non habet quidẽ ſenſum corpis quẽ videndo extrinſecus corpi adiungat: atꝫ in eo viſo figat aſpectuꝫ: viſu tñ ipſo iudicet ſe adempto corpis ſenſu: nec perire potuiſſe: nec minui. Manet enĩ quidã videndi appetit⁹ integer: ſiue id poſſit fieri: ſiue nõ poſſit. Hec igit tria: corpus quod videt: et ipſa viſio: ꝛ que vtrũq̃ cõiungit intẽtio: manifeſta ſunt ad dinoſcẽdũ: nõ ſolũ ꝓpter ꝓpꝛia ſingulorũ: verũetiã ꝓpter differẽtiã naturaꝝ. Atꝫ in his cũ ſenſus non procedat ex corpe illo quod videt: ſed ex corpe ſentiẽtis animantis: cui anima ſuo quodã miro mõ cõtemperatur: tamen ex corpe quod videtur gignitur viſio. id eſt ſenſus ipe formaf: vt iam non tantũ ſenſus qui etiam in tenebꝛis eſſe

2. Cor. 4

integer põt: dum est incolumitas oculoꝝ: ꝫ etiã sensus informatus sit: que visio vocat. Gignit ergo ex re visibili visio: ſz nõ ex sola: nisi assit ꝛ videẽs. Quocirca ex visibili et videẽte gignit visio: ita sane vt ex videẽte sit sensus oculorũ: et aspiciẽtis atq; intuentis intentio. Illa tñ informatio sensus: que visio dicitur a solo imprimat corpore quod videtur. id est a re aliqua visibili: qua detracta: nulla remanet forma que inerat sensui: duz adesset illud qõ videbat. sensus tñ ipse remanet qui erat: et prꝛuſcꝫ aliq̃d sentiretur. velut in aqua vestigium tamdiu est: donec ipsum corpus quod imprimit inest. quo ablato nullũ erit: cum remaneat aqua que erat: et antecꝫ illã formã corpis caperet. Jdeocꝫ non possum⁹ quidem dicere q̃ sensum gignat res visibilis. gignit tñ formã velut similitudinẽ suã: que fit in sensu: cum aliquid videndo sentim⁹. Sz corpis formaz qõ videm⁹: et formã que ab illa in sensu videntis fit per eundẽ sensum nõ discernim⁹: qñ tanta cõiunctio est: vt nõ pateat discernendi locus. Sed rõne colligim⁹ nequaq̃ nos potuisse sentire: nisi fieret in sensu nostro aliq̃ similitudo cõspecti corpis. Necꝫ enī cũ anulus cere imprimit: ideo nulla imago facta est: qꝛ non discernit: nisi cuz fuerit separata. Sed qñ post cerã separatã manet qõ factũ est vt videri possit: ꝓpterea facile persuadet: q̃ inerat iam cere forma impressa ex anulo: et antecꝫ ab illa separaret. Si aũt liquido humori adiũgeret anulus: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec ideo tñ discernere ratio nõ deberet: fuisse in illo humore antecꝫ detraheret: anuli formã factã ex anulo q̃ distinguenda est ab ea forma que in anulo est vñ ista facta est: que detracto anulo nõ erit: cuius illa in anulo maneat vñ ista facta est. Sic sensus oculoꝝ nõ ideo non habet imaginez corpis qõ videt cuius diu videtur: qꝛ eo detracto nõ remanet. Ac per hoc tardioꝛib⁹ ingenijs difficillume persuaderi põt formari in sensu nro imaginem rei visibilis: cũ eam videm⁹: et eandẽ formã esse visionẽ. Sz qui forte aduerterint qõ cõmemorabo: nõ ita in hac inquisitiõe laborabũt: plerũcꝫ cum diuscule attendẽrim⁹ quecꝫ luminaria: et unde oculos claudserim⁹: quasi versant in cõspectu quidẽ lucidi colores varie sese cõmutãtes: ꝛ minus minuscꝫ fulgentes donec oñino desistant. Quas intelligẽdũ est reliquias esse formę illius que facta erat in sensu: cũ corpus lucidũ videret: paulatimcꝫ et quodãmõ gradatim deficiẽdo variari. Nam et insertarũ fenestraꝝ cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparuere coloꝛib⁹ vt manifestum sit hanc affectionẽ nro sensui ex ea re que videbat impressam. Erat ergo etiã cũ viderem⁹: et illa erat clarioꝛ ꝛ expressioꝛ: ſz multũ cõiuncta cũ specie rei eius q̃ cernebat: vt discerni oñino nõ posset: et ipa erat visio. Quinetiã cũ lucerne flãmula modo quodã diuaricatis radijs oculoꝝ quasi gemmat: due visiones fiunt: cuz sit res vna q̃ videt. Singlatim quippe afficiunt idem radij de oculo suo quiscꝫ emicãtes: dum non sinunt in illud corpus intuendũ pariter cõiunctecꝫ concurrere vt vnus fiat ex vtrocꝫ cõtutus. Et ideo si vnũ oculũ clauserim⁹: non geminũ ignẽ: sed sicuti est vnũ videbimus. Cur aũt sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextruz erat: vicissimcꝫ dextro clauso illa intermoꝛit que ad sinistrũ erat: et longũ est ꝛ rei p̃senti non necessariũ mõ querere atq; disserere. Qꝛ enī ad suscꝫptam questionẽ satis est: nisi fieret in sensu nostro quedã imago simillima rei eius quã cernim⁹: non ꝑm oculoꝝ numerũ flãme species geminaret: cũ quidã cernendi modus adhibitus fuerit: qui possit cõcursum separare radioꝛũ. Ex vno q̃ppe oculo quolibet mõ deducto aut impresso aut intoꝛto: si alter clausus est: dupliciter videri aliquid qõ sit vnũ nullo pacto põt. Que cum ita sint: tria hec cuius diuersa natura quẽadmodũ in quandã vnitatẽ cõtemperent memineri mus. id est species corpis que videt: et impressa eius imago sensui qõ est visio: sensus ve formatus: et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eocꝫ ipsam visionem tenet. Horũ primũ. id est res ipsa visibilis non pertinet ad animãtis naturã: nisi cum corpus nostrũ cernim⁹. Alterũ aũt ita pertinet: vt et in corpe fiat: et per corpus in anima. fit enī in sensu: qui necꝫ sine corpe est: necꝫ sine animo. Tertiũ vero solius animę est: qꝛ voluntas est. Cum igit horũ triũ tam diuerse substantie sint: tamẽ in tantam coeunt vnitatem: vt duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeãt: species videlicet corpis qõ videt: ꝛ imago ei⁹ que fit in sensu. id est visio. Voluntas autẽ tantam vim habet copulãdi hec duo: vt et sensum formãdũ admoueat ei rei q̃ cernit: et in ea formatuz teneat. Et si tam violenta est vt possit vocari amoꝛ: aut cupiditas:

aut libido: etiã ceterũ corpus animãtis ve
hementer afficit. Et vbi non resistit pigrior
durioꝛq; materies: in similem speciem colo
remq; cõmutat. licet videre corpusculum
chameleontis: ad colores quos videt facil
lima cõuersione variari. Alioꝛ aũt anima
liũ qꝛ nõ est ad cõuersionẽ facilis corpulẽ
ta: fetus plerũq; prodũt libidines matrũ:
cũ quid magna delectione cõsperserint. Qꝛ
eni teneriora atq; vt ita dixerim: formabi
liora sũt primordia seminũ: tam efficaciter
et capaciter sequunt intẽtionẽ materne ani
me: ꝛ que in ea facta est phãtasiã: ꝑ corpus
qõ cupide aspexit: Sunt exẽpla que copio
se cõmemorari possint. sed vnũ sufficit cẽ fi
delissimis libris: quod fecit iacob vt oues ꝛ
capre varios colorib⁹ parerẽt: supponẽdo
eis varia virgulta in cãalib⁹ aquarũ: que
potãtes ituerent eo tpe quo cõceperãt. Sꝫ
anima rõnalis deformiter viuit: cũ ꝑm tri
nitatẽ exteriozis hoĩs viuit. id est cũ ea que
foꝛinsecus sensum corpis formãt: non lau
dabilẽ voluntatẽ qua hec ad vtile aliq̃d re
ferat: sed turpem cupiditatẽ qua his inhe
rescat accõmodat.

De memoria qua visoꝛ imago retinet: et intentiõe anime qua in vtrũq; curritur. Capi. iij.

Q Uia etiã detracta specie corpoꝛis
que corpaliter sentiebat: remanet
in memoria similitudo ei⁹ quo rur
sus volũtas cõuertat aciem vt inde formet
intrinsecus: sicut ex coꝛpe obiecto sensibili
sensus extrinsecus formabat. Atq; ita fit il
la trinitas ex memoria et interna visione et
que vtrũq; copulat volũtate: que tria cũ in
vnũ cogunt: ab ipso coactu cogitatio dici
tur. Nec iam in his trib⁹ diuersa substantia
est. Neq; eni aut corpus illud sensibile ibi
est qõ oñino discretũ est ab animãtis na
tura. aut sensus corpis ibi formaꝛ vt fiat vi
sio. aut ipsa voluntas id agit vt formandũ
sensu sensibili coꝛpi admoueat in eoq; foꝛ
matũ detineat. Sed pro illa specie coꝛpis
que videbaꝛ extrinsecus succedit memoria
retinẽs illam speciẽ quã per coꝛpis sensum
cõbibit anĩma: proq; illa visione que foris
erat cum sensus ex coꝛpe visibili formaret:
succedit intus similis visio: cũ ex eo qõ me
moria tenet: formaꝛ acies animi ꝛ absentia
coꝛpa cogitant. Voluntasq; ipsa quõ foris
coꝛpi obiecto formandũ sensum admoue
bat: formatũq; iungebat. sic aciem recoꝛ
dantis animi ꝓuertit ad memoriã: vt ex eo
quod illa retinuit ista formet: ꝛ sit in cogita
tione similis visio. Sicut autẽ rõne discer
nebaꝛ species visibilis: qua sensus coꝛpis
foꝛmabatur: et eius similitudo que fiebat
in sensu foꝛmato vt esset visio. alioquin ita
erant cõiuncte: vt oñino vna eadẽq; puta
reꝛ. sic illa phantasia cũ anim⁹ cogitat spe
ciem visi coꝛpis: cũ cõstet ex coꝛpis simili
tudine quã memoria tenet: et ea q̃ inde foꝛ
maꝛ in acie recoꝛdantis animi: tñ sic vna et
singularis apparet: vt duo quedã esse nõ in
ueniaꝛ nisi iudicãte rõne: qua intelligim⁹
aliud cẽ illud qõ in memoria manet: etiã cũ
aliunde cogitam⁹. et aliud fieri cũ recoꝛda
mur. id est ad memoriã redim⁹: et illic inue
nim⁹ eandẽ speciẽ. Que si iam ibi nõ esset:
ita oblitos nos esse diceremus: vt oñino re
colere nõ possem⁹. Si aũt acies recoꝛdãtis
nõ foꝛmaret ex ea re que erat in memoria:
nullo mõ fieret visio cogitãtis. Sꝫ vtriusq;
cõiunctio. id est eius quã memoria tenet: ꝛ
eius que inde exprimiꝛ: vt foꝛmet acies re
coꝛdantis: qꝛ simillime sunt: veluti vnã fa
cit apparere. Cum aũt cogitãtis acies auer
sa inde fuerit: atq; id qõ in memoria cerne
batur destiterit intueri: nihil foꝛme que im
pressa erat in eadẽ acie remanebit. Atq; in
de foꝛmabiꝛ quo rursus conuersa fuerit: vt
alia cogitatio fiat. Manet tñ illud qõ reli
quit in memoria: quo rursus cũ id recoꝛda
mur cõuertaꝛ ꝛ cõuersa foꝛmetur: atq; vnũ
cum eo fiat vnde foꝛmatur.

De imaginib⁹ quas cogitatio nis acies intueꝛ in phantasia quã memoria cõcipit. Capi. iiij.

V Oluntas vero illa que hac atq; illac fert ꝛ refert aciem formandã cõ
iungitq; foꝛmatã: si ad interioꝛem
phantasiã tota confluxerit: atq; a presentia
coꝛpm que circũiacet sensib⁹ atq; ab ipsis
sensib⁹ coꝛpis: animi aciem oñino auerte
rit: atq; ad eã que intus cernit imaginẽ pe
nitus cõuerterit: tanta offendit similitudo
speciei coꝛporalis expressa ex memoria: vt
nec ipsa ratio discernere sinaꝛ: vtrum foris
coꝛpus ipm videaꝛ: an intus tale aliq̃d co
gitet. Nam interdũ hoĩes nimia cogitatõe
rerũ visibiliũ vel illecti vel territi: etiã eius
modi repẽte voces ediderũt: quasi reuera
in medijs talibus actionib⁹ siue passionib⁹
versarent. Et memini me a quodã audisse
q̃ tam expressam ꝛ quasi solidã speciẽ femi
nei coꝛpis in cogitãdo cernere soleret: vt ei
se q̃si miscerι sentiẽs etiã genitalib⁹ flueret.

Tantũ habet viriũ anima in corpus suũ: ⁊ tantũ valet ad indumẽti qualitatẽ vertẽdã atq; mutandã: quõ hõ afficiat̃ indutus qui coheret indumẽto suo. Ex eodẽ genere affectionis etiã illud est qđ in somnis ꝑ imagines illudimur. Sed plurimũ differt: vtrũ sopitis sensib⁹ corꝑis: sicuti sunt dormiẽtiũ. aut ab interiore cõpage turbatis: sicuti sunt furentiũ. aut alio quodã mõ alienatis: sicuti diuinãtiũ vel ꝓphetãtiũ: animi intentio quadã necessitate incurrat in eas que occurrũt imagines: siue ex memoria: siue alia aliqua occulta vi: ꝑ quasdã spiritales mixturas similiter spiritalis substãtie. an sicut sanis ac vigilãtib⁹ interdũ cõtingit: vt cogitatiõe occupata volũtas se auertat a sensibus: atq; ita formet animi aciẽ varijs imaginib⁹ sensibiliũ reruz: tanq̃ ipsa sensibilia sentiant̃. Non tantũ aũt cũ appetẽdo in talia volũtas intendit̃: fiunt iste impressiones imaginũ. sz etiã cũ deuitãdi et cauẽdi causa rapitur anim⁹ in ea cõtuẽda que fugiat. Vñ nõ solũ cupiẽdo: sz metuẽdo infert̃ vel sensus ip̃is sensibilib⁹ vl̃ acies animi formãda imaginib⁹ sensibiliũ. Itaq; aut metus. aut cupiditas: quanto vehemẽtior fuerit: tãto expressius format̃ acies. siue sentiẽtis ex corꝑe qđ in loco adiacet. siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria cõtinetur. Qđ ergo est ad corꝑis sensuz aliquod corpus in loco. hoc est ad animi aciem similitudo corꝑis in memoria. Et qđ est aspicientis visio: ad eã speciẽ corꝑis ex qua sensus format̃. hoc est visio cogitãtis ad imaginẽ corꝑis in memoria constitutã. ex qua format̃ acies animi. Et qđ est intentio voluntatis ad corpus visum: visionẽq; copulandã: vt fiat ibi quedaz vnitas triũ: q̃uis eorũ sit diuersa natura. hoc est eadẽ voluntatis intentio ad copulãdã imaginẽ corꝑis que est in memoria. et visionẽ cogitãtis. id est formã quã cepit acies animi rediens ad memoriã vt fiat: et hic quedã vnitas ex tribus nõ iam nature diuersitate discretis: sz vnius eiusdẽq; substãtie: qꝛ hoc totũ intus est: ⁊ totũ vnus anim⁹. Sicut aũt cũ forma et species corꝑis interierit: nõ põt ad eam volũtas sensum reuocare cernẽtis. Ita cũ imago quã memoria gerit obliuione deleta est: nõ erit quo animi aciem formãdã voluntas recordãdo retorqueat.

De cogitatiõb⁹ innoxijs et de his que ab acie recordatiõis abigende sunt. Capitulum. v.

Sed qꝛ preualet animus nõ solũ oblita: verũetiã nõ sensa nec experta cõfingere ea que nõ exciderũt augendo: minuẽdo: cõmutãdo: et ꝓ arbitrio cõponẽdo: sepe imaginat̃ quasi ita aliquid sit: qđ aut scit nõ ita esse. aut nescit ita esse. In quo genere cauendũ est: ne aut mentiatur vt decipiat: aut opinetur vt decipiat̃. Quib⁹ duob⁹ malis euitatis nihil ei obsũt imaginata phatasmata: sicut nihil obsunt experta sensibilia: ⁊ retẽta memoriter: si neq; cupide appetant̃ si iuuant: neq; turpiter fugiãt̃ si offendũt. Cum aũt in his volũtas relictis melioꝛib⁹ auida volutat̃ immunda fit: atq; ita ⁊ cũ assunt ꝑniciose: ⁊ cũ absunt ꝑniciosius cogitãtur. Male itaq; viuit̃: et deformiter ſm trinitatẽ hoĩs exterioris: q̃a et illã trinitatẽ que licet interius imaginet̃: exteriora tñ imaginat̃ sensibiliũ corꝑalium que vtẽdoꝝ causa peperit. Nullus eni eis vti posset etiã bene: nisi sensaꝝ rerũ imagines memoria tenerent̃. Et nisi pars maxima voluntatis in superioꝛib⁹ atq; interioꝛibus habitet: eaq; ipsa que cõmodat̃ siue foris corꝑib⁹. siue intus imaginib⁹ eoruz: nisi quicquid in eis capit ad meliorẽ veriorẽq; vitam referat. atq; in eo fine cuius intuitu hec agenda iudicat acquiescat. quid aliud facim⁹: nisi qđ nos aplus facere ꝓhibet dicens: Nolite cõformari huic seclo. quapropter nõ est ista trinitas imago dei. Ex vltima quippe. id est corporea creatura qua superior est anima: in ipsa anima fit per sensum corꝑis: nec tamẽ est om̃imõ dissimilis. Quid eni non pro suo genere ac ꝓ suo modulo habet similitudinẽ dei: qñ quidẽ deus fecit om̃ia bona valde: nõ ob aliud nisi qꝛ ipse summe bonus est. In quãtũ ergo bonũ est quicquid est intantũ scz q̃uis longe distantẽ: habz tñ nõnullã similitudinẽ summi boni. et si naturalẽ vtiq; rectam et ordinatã. si aũt vitiosam: vtiq; turpẽ atq; peruersam. Nã et anime in ipsis peccatis suis nõ nisi quandã similitudinẽ dei: superba et prepostera et (vt ita dicã) seruili libertate sectãtur. Ita nec primis parentib⁹ nostris persuaderi peccatuz posset: nisi diceretur: Eritis sicut dij. Nõ sane om̃e quod in creaturis aliquo mõ simile est deo: etiam eius imago dicẽda est: sz illa sola: qua superior ipse solus est. Ea quippe de illo prorsus exprimitur inter quã ⁊ ipsum nulla interiecta natura est. Visionis igitur illius. id est forme que fit in sensu cernentis quasi parens

Roma.12

Eccli.39

Gene.3

est forma corporis ex qua fit. Sed parens illa nō vera: vnde nec ista vera proles est. Neq; enī oīno inde gignīt: qm̄ aliud adhibeī corpi: vt ex illo formeī. id est sensus videntis. Quocirca id amare: alienari est. Itaq; volūtas q̄ vtrūq; cōiungit quasi parentem ⁊ quasi prolem: magis spiritalis est q̄z vtrūlibz illoz. Nam corpus illud quod cernīt oīno spiritale nō est. Visio vō q̄ fit in sensu habz admixtū aliquid spiritale: qz sine anima fieri nō pōt. Sz nō totū ita est: qm̄ ille qui formaī corpis sensus est. Volūtas vero q̄ vtrūq; cōiungit: magis vt dixi spiritalis agnoscīt: et ideo tanq; personam spūs insinuare incipit in illa trinitate. Sed magis ptinet ad sensum formatū q̄z ad illud corpus vñ formaī. Sensus enī animātis ⁊ volūtas anime est: nō lapidis: aut alicuius corpis qō videtur. Non ergo ab illo quasi parente ꝓcedit. Sz nec ab ista quasi prole. hoc est visione ac forma que in sensu est. Prius enī q̄z visio fieret: iam erat volūtas: que formandū sensum cernendo corpi admouit: sed nōdū erat placitū. Quō enī placeret qō nōdū erat visum. placitū autē quieta volūtas est. Ideoq; nec quasi prolē visionis possum⁹ dicere voluntatē: q̄a erat ante visionē. nec quasi parētē: qz nō ex volūtate: sed ex viso corpe formata ⁊ expressa est. finē fortasse volūtaī et requiē possum⁹ recte dicere visionē ad hoc dūtaxat vnum scz videndū corpus. Neq; enī ꝓterea nihil aliud volet qz videt aliq̄d qō volebat.

De fine volūtatis quo cognoscitur si recta an praua cupiamus. Capitulum. vj.

Non itaq; oīno ipa voluntas hominis cuius finis nō est nisi beatitudo. sed ad hoc vnū iterū scz subiectū volūtas videndi finē nō habz nisi visionē: siue id referat ad aliud: siue nō referat. Si enim nō refert ad aliud visionē: sed tantū voluit vt videret: nō est disputādū quō ostēdaī finem voluntatis esse visionē. manifestuz est enī. Si aūt refert ad aliud: vultvtiq; aliud: nec iam videndi voluntas erit. Aut si videndi: nō hoc videndi scz subiectū: sed aliud: tāq; si velit quisq; videre cicatricē: vt inde doceat vulnus fuisse. Aut si velit videre fenestram: vt per fenestrā videat trāseuntes. Omnes iste atq; alie tales volūtates: suos ꝓprios fines habēt: qui referunt ad finē illius voluntatis qua volum⁹ beate viuere: et ad eā puenire vitā q̄ nō referaī ad aliud: sz amāti per seipsaz sufficiat. Volūtas ergo videndi: finem habet visionē. et voluntas hanc rem videndi: finē habet huius rei visionē. Volūtas itaq; videndi cicatricē: finē suū expetit. hoc est visionē cicatricis: et ad eā vltra nō ptinet. Volūtas enī ꝓbandi vulnus fuisse alia voluntas est: q̄z ex illa religeī: cui⁹ item finis est ꝓbatio vulneris. Et volūtas videndi fenestrā: finē habet fenestre visionē. Altera est enī que ex ista nectīt volūtas: per fenestrā videndi trāseuntes: cui⁹ itē finis est visio trāseūtiū. Recte autē sunt volūtates oīes sibimet religate: si bona est illa quo cuncte referunt. si aūt praua est: praue sunt oīes. Et ideo rectarū volūtatū cōnexio iter est quoddā ascendētiū ad beatitudinē: qō certis velut passib⁹ agitur. Prauaz aūt atq; distortaz volūtatū implicatio: vinculū est quo alligabīt q̄ hoc agit: vt proiciaī in tenebras exteriores. Beati ergo qui factis ⁊ moribⁿ cantāī canticū graduū. et ve bis qui trahūt pctā: sicut restem lōgā. Sic est aūt requies volūtatis quē dicim⁹ finem: si adhuc referī ad aliud: quēadmodū possum⁹ dicere requiē pedis esse in ambulādo: cū ponīt vñ alius imitaī: quo passib⁹ pergīt. Si aūt aliq̄d ita placet: vt in eo cū aliqua delectatiōe volūtas acquiescat: nōdū est tū quo illud tendīt. sed ⁊ hoc referī ad aliud vt deputeī: nō tanq; patria ciuis: ß tāq; refectio: vel etiā māsio viatoī.

Prouer. 5
Matth. 8
Esa. 5

De ea trinitate q̄ iā nō ex corpe neq; ex corpis sensu ß de memoria nascitur cogitātis. Ca. vij.

Nam vero in alia trinitate interiore quidē q̄z est ista in sensibilib⁹ ⁊ sensibus: sz tū que inde cōcepta est: cū iam nō ex corpe sensus corpis: sed ex memoria formaī acies animi: cum in ipsa memoria species inheserit corpis quod foris ꝓsecus sensimus: illam speciē que in memoria est quasi parentē dicim⁹ eius que fit in phantasia cogitantis. Erat enī in memoria: et priusq; cogitareī a nobis sicut erat corpus in loco: et priusq; sentireī vt visio fieret. Sed cū corpus cogitaī ex illa quā memoria tenet exprimitur in acie cogitantis: et reminiscēdo formaī ea species: que quasi proles est ei⁹ quā memoria tenet. Sed neq; illa vera parēs: neq; ista vera proles est. Acies quippe animi que formaī ex memoria cū recordādo aliquid cogitam⁹: non ex ea specie procedit quā meminim⁹ visam: quādo quidē coz meminisse non possem⁹ nisi vidissem⁹.

Acies aũt animi que reminiscẽdo formaꝫ: erat etiã prꝰsq; corpus qđ meminim⁹ viderem⁹: quanto magis prꝰsq; id memorie mandarem⁹? Quãq; itaq; forma que fit in acie recordãtis: ex ea fiat que ineſt memorie. ipa tñ acies nõ inde exiſtit: ſed erat ante iſtã. Conſequẽs eſt aũt vt ſi nõ eſt illa vera parẽs: nec iſta vera ſit prꝰles. Sed ꝛ illa quaſi parẽs: et iſta quaſi prꝰles aliq̃d inſinuat. Vnde interioꝛa atq; verioꝛa exercitatius certiuſq; videanꝫ. Difficilius iã plane diſcernitꝫ: vtrũ volũtas que memorie copulat viſionẽ: non ſit alicuius eoꝝ ſiue parens ſiue prꝰles. et hanc diſcretiõis difficultatẽ facit eiuſdez nature atq; ſubſtantie paꝛilitas et equalitas. Neq; enĩ ſicut foꝛis facile diſcernebaꝫ formaꝫ ſenſus a ſenſibili coꝛpe: et voluntas ab vtroq; ꝓpter nature diuerſitatẽ que ineſt ab inuicẽ omnib⁹ tribus: de qua ſatis ſupꝛa diſſeruim⁹. ita ꝛ hic põt. Quãuis enĩ hec trinitas de qua nunc querit foꝛinſecus inuenta eſt animo: intus tñ agit: ꝛ nõ eſt quicq; eius ꝓter ipſius animi naturã. Quo igit pacto demõſtrari põt voluntatẽ: nec quaſi parentẽ: nec q̃ſi prolẽ eſſe: ſiue coꝛpoꝛee ſimilitudinis q̃ memoria cõtinet: ſiue eius q̃ inde cũ recoꝛdamur exprimitur: q̃ſi vtrunq; in cogitãdo ita copulat: vt tanq; vnum ſingulariter appareat: et diſcerni niſi rõne nõ poſſit? Atq; illud primũ videdũ eſt: nõ eſſe poſſe volũtatẽ reminiſcẽdi: niſi vel totũ: vel aliquid rei ei⁹ quã reminiſci volum⁹: in penetralib⁹ memorie teneam⁹. Qđ enĩ oñu mõ ꝛ oñi ex pte obliti fuerim⁹: nec reminiſcẽdi voluntas exoꝛitur: q̃ñ quicquid recoꝛdari volum⁹: recoꝛdati iam ſum⁹ in memoria nr̃a eẽ vel fuiſſe. Verbi gr̃a. Si recoꝛdari volo quid heri cenauerim: aut recoꝛdaꝫ iã ſum cenaſſe me: aut ſi et hoc nõdũ certe circa ipm tps aliq̃d recoꝛdaꝫ ſum: ſi nihil aliud ipm ſaltem heſternũ diẽ et eius eã partẽ qua cenari ſolet: ꝛ q̃d ſit cenare. Illã ſi nihil tale aliq̃d recoꝛdaꝫ eſſem quid heri cenauerim: recoꝛdari velle nõ poſſem. Eã intelligi põt volũtatẽ reminiſcẽdi ab his quidẽ rebus q̃ memoria cõtinentꝫ ꝓcedere: adiunctis ſimul eis que inde ꝓ recoꝛdationẽ cernẽdo exprimũtur. id eſt ex copulatiõe rei cuiuſdã quã recoꝛdati ſum⁹: et viſionis que inde facta eſt in acie cogitãtis cũ recoꝛdati ſum⁹. Sed ipſa que vtrumq; copulat voluntas requirit et aliud qđ quaſi vicinũ eſt atq; contiguũ recoꝛdãti. Tot igitꝫ huius generis trinitates quot recoꝛdatiões: q; nulla eſt eaꝝ vbi nõ hec tria ſunt: illud qđ in memoria recõditũ eſt etiã anteq; cogitetꝫ: et illud qđ fit in cogitatiõe cũ cernitꝫ: et volũtas vtrũq; coniũgens: ꝛ ex vtroq; ac tertia ſeipſa vnũ aliq̃d cõplens. An potius ita cognoſcitꝫ vna quedam in hoc genere trinitas: vt vnũ aliquid generaliter dicam⁹ quicq̃d coꝛpaliũ ſpecierum in memoria latet: et rurſus vnũ aliq̃d generalẽ viſionem animi talia recoꝛdantis atq; cogitãtis: quoꝝ duoꝛũ copulatiõi tertia cõiungitꝫ copulatrix volũtas: vt ſit hoc totũ vnũ quiddã ex quibuſdã tribus.

De multiplicatiõibus trinitatũ ex recoꝛdatiõe patiũtꝫ. Ca. viij.

Sed qm̃ non põt acies animi ſimul oñia que memoria tenet vno aſpectu contueri: alternãt viciſſim cedẽdo ac ſuccedẽdo trinitates cogitationũ: atq; ita fit iſta innumerabiliter numeroſiſſima trinitas: nec tamen infinita ſi numerus in memoria recõditarũ rerum nõ excedaꝫ. Ex quo enĩ cepit vnuſquiſq; ſentire coꝛpa quolibet coꝛpis ſenſu etiã ſi poſſet adiungere que oblitus eſt: certus ac determinat⁹ profecto numerus foꝛet: cuius innumerabilis. Dicimus enĩ innumerabilia non ſolum infinita: ſz etiã que ita finita ſunt vt facultatẽ numerãtis excedãt. Sz hinc aduerti aliquanto manifeſtius põt: aliud eſſe qđ recondũ memoria tenet: et aliud qđ inde in cogitatiõe recoꝛdãtis exprimitꝫ: cuius cũ ſit vtriuſq; copulatio: vnũ idemq; videaꝫ: qꝛ meminiſſe nõ poſſum⁹ coꝛpm ſpecies: niſi tot quot ſenſim⁹: et quantas ſenſim⁹: et ſicut ſenſim⁹. ex coꝛpis enĩ ſenſu eas in memoriã combibit anim⁹. Viſiones tñ ille cogitãtiũ ex his quidẽ reb⁹ que ſunt in memoria: ſed tñ innumerabiliter atq; oñino infinite multiplicantꝫ atq; variantꝫ. Vnũ q̃ppe ſolem memini: qꝛ ſicuti eſt vnũ vidi. Si voluero autẽ duos cogito vel tres: vel quotquot volo: ſed ex eadẽ memoria qua vnũ memini: formaꝫ acies multos cogitãtis: et tantũ memini quantũ vidi. Si enĩ maioꝛẽ vel minoꝛẽ memini q̃ vidi: iam nõ memini quod vidi: et ideo nec memini. Quia vero memini: tantũ memini quãtũ vidi: vel maioꝛem tñ ꝓ voluntate cogito: vel minoꝛẽ: ꝛ ita memini vt vidi. Cogito autẽ ſicut volo currentẽ: ꝛ vbi volo ſtantem: vnde volo et quo volo venientẽ. Quadrũ etiã mihi cogitare in promptu eſt: cũ meminerim rotũdum. et cuiuſlibet coloꝛis: cũ ſolem viridẽ

nunc̄ viderim: ꝛ ideo nō meminerim. At-
q̄ vt solē: ita cetera. ¶ Ne aūt rerum forme:
qm̄ corpales atq̄ sensibiles sūt: errat q̄dē
animꝰ cū eas opinat eo modo foris eē quo
modo intus cogitat: vel cū iā interierint fo
ris ꝛ adhuc in memoria retinent: vel cū ali
ter etiā qō meminimꝰ: nō recordandi fide:
sed cogitandi varietate formatur. Nec̄ se
pissime credamus etiā vera narrātibꝰ: q̄ ip
si sensibꝰ pceperūt. Que cū in ipso auditu
quādo narrant cogitamꝰ: nō videt ad me
moriā retorqueri acies visionis cogitātiū.
nec̄ enī ea nobis recordātibꝰ: ꝙ alio narrā
te cogitamꝰ: atq̄ illa trinitas nō hic videt
expleri: q̄ fit cū species in memoria latēs et
visio recordātis tertia volūtate copulāt.
Nō enim qō latebat in memoria mea: ꝙ qō
audio cogito cū aliq̄d mihi narrat. Nō ip-
sas voces loquētis dico: ne quisq̄ putet in
illā me exisse trinitatē q̄ foris in sensibilibꝰ
ꝛ in sensibꝰ agit: sed eas cogito corpoꝝ spe
cies: quas narrans verbis sonisq̄ signifi-
cat: q̄s vtiq̄ nō reminiscēs: ꝙ audiēs cogi-
to. Sed si diligētius cōsiderem: nec tūc ex
cedit memorie modus. Nec̄ enī vel intel
ligere posset narrantē: si ea q̄ dicit: ꝛ si con
texta tūc primū audirē: non tñ generaliter
singula meminissem. Qui enī mihi narrat:
verbi gratia: aliquē mōtē silua exutū: oleis
indutū: ei narrat qui meminerim species ꝛ
montiū ꝛ siluarū ꝛ oleaꝝ: quas si oblitꝰ es-
sem: q̄d diceret omīno nescirē: ꝛ ideo nar-
rationē illā cogitare ñ possem. Ita fit vt ois
q̄ corpalia cogitat: siue ipse aliq̄d cōfingat
siue audiat: aut legat: vel p̄terita narrantē:
vel futura p̄nunciantē: ad memoriā suā re
currat: ꝛ ibi reperiat modū atq̄ mensuram
omniū formarū q̄s cogitans intuet. Nam
nec̄ colorē quē nunc̄ vidit: nec̄ figuram
corpis: nec sonū quē nunc̄ audiuit: nec sa
porē quē nunc̄ gustauit: nec odorē quem
nunc̄ olfecit: nec vllā ꝓtrectationē corpo-
ris quā nunc̄ sensit potest quisq̄ omnino
cogitare. At si ꝓpterea nemo aliq̄d corpa
le cogitat nisi qō sensit: qꝛ nemo meminit
corpale aliquid nisi qō sensit. sicut i corpo
ribꝰ sentiendi: sic in memoria est cogitandi
modus. Sensus enī accipit speciem ab eo
corpore qō sentimus: ꝛ a sensu memoria. a
memoria vero acies cogitantis. Voluntas
porro sicut adiungit sensū corpori: sic me-
moriā sensui: sic cogitātis aciem memorie.
Que aūt cōciliat ista atq̄ cōiūgit: ipa etiā
disiungit: ac sepat. id est volūtas. Cū a sen
tiendis corpibꝰ motu corporis separat cor
poris sensus: ne aliq̄d sentiamꝰ: aut vt senti
re desinamꝰ. veluti cū oculos ab eo qō vide
re nolumꝰ auertimꝰ vel claudimꝰ: sic aures
a sonis: sic nares ab odoribꝰ. Ita etiaꝝ vel
os claudendo: vel aliq̄d ex ore respuendo
a saporibꝰ auersamur. In tactu quoq̄ vel
subtrahimꝰ corpus ne tangamꝰ qō nolumꝰ:
vel si iā tangamꝰ: abijcimꝰ aut repellimus.
Ita motu corpis agit volūtas: ne sensꝰ cor
poris rebus sensibilibꝰ copulet. Et agit hꝰ
q̄tum pōt. Nā cū in hac actione ꝓpter cō
ditionē seruilis mortalitatꝭ difficultatē pa-
titur: cruciatꝰ est consequēs: vt volūtati ni
hil reliq̄ fiat nisi tolerātia. Memoriaꝝ vero
a sensu volūtas auertit: cū in aliud intenta
ñ ei sinit inherere p̄sentia. Qō aia duertere
facile est cū sepe corā loq̄ntē nobis aliquē
aliud cogitādo nō audisse nobis videmur.
falsū ē aūt. Audiuimꝰ enī ꝙ nō meminimꝰ.
subinde p̄ auriū sensū labētibꝰ vocibꝰ: alie
nato nutu volūtatis: p̄ quē solēt infigi me-
morie: veriꝰ itaq̄ dixerimꝰ cū tale aliq̄d ac
cidit: nō meminimꝰ: quā nō audimꝰ. Nā ꝛ
legentibꝰ euenit ꝛ mihi sepissime: vt plecta
pagina vel epistola nescīā q̄d legerim: ꝛ re
petam. In aliud q̄ppe intento nutu volū-
tatis: nō sic ē adhibita memoria sensui cor
poris: quō ipse sensus adhibitus ē litteris.
Ita ꝛ ambulātes intenta in aliud volūtate
nescīūt qua transierint. qō si non vidissent
nō ambulassent. aut maiore intētione pal-
pando ambulassent: p̄sertim si p̄ incognita
pergerent. sed quia facile ambulauerunt:
vtiq̄ viderūt. Quia vero non sicut sensus
oculoꝝ locis quacūq̄ p̄gebāt. ita ipsi sen-
sui memoria iungebat: nullo modo id qō
viderūt etiā recentissimū meminisse potue
runt. Iā porro ab eo qō in memoria ē ani
mi aciē velle auertere: nihil est aliud q̄ nō
inde cogitare.

Q̄ in quolibet genere trinitatū volūtas nec parēs inueniatur esse nec proles. Capit. ix.

In hac igit distributione cuꝝ inci-
pimus a specie corporis: ꝛ pueni
mus vsq̄ ad speciē q̄ fit in cōtuitu
cogitantis: q̄ttuor species reperiunt quasi
gradatim nate altera ex altera. Secūda de
prima: tertia de secunda: quarta de tertia:
A specie q̄ppe corpis qō cernit: exoritꝰ ea q̄

fit in sensu cernētis: ⁊ ab hac ea q̄ fit in memoria: ⁊ ab ea q̄ fit in acie cogitātis. Quapropter volūtas quasi parētē cū pleter copulat. Primo speciē corpis cū ea quā gignit in corpis sensu. Et ipsam rursus cuz ea q̄ fit ex illa i memoria. Atq; istā quoq; tertio cū ea q̄ ex illa parit in cogitantis intuitu. Sz media copula q̄ secūda est: cū sit vicinior nō tā similis ē ꝑme q̄ tertia. visiones enī due sūt: vna sentientis: altera cogitantis. Ut aūt possit esse visio cogitātis. ideo fit in memoria. De visione sentiētis sile aliq̄d: quo se ita cōuertat in cogitando acies animi: sicut se i cernēdo cōuertit ad corp⁹ acies oculoruz: ꝓpterea duas in h̄ genere trinitates volui cōmendare. vnā cuz visio sentientis formaī ex corpe. aliā cū visio cogitantis formaī ex memoria. Mediā vero volui: qz ibi nō solet visio dici: cū memorie cōmēdaī forma: q̄ fit i sensu cernētis. Ubi q; tñ volūtas nō apparet nisi copulatrix q̄si parētis ⁊ ꝓlis. Et ideo vndecūq; ꝓcedat: nec parens nec proles dici pōt.

Q̄ facile sit cogitanti fingere sibi has spēs quas nō vidit ex earū recordatiōe quas vidit. Ca. x

Tenum si nō meminim⁹ nisi qō sensim⁹: neq; cogitam⁹ nisi qō meminimus: cur plerūq; falsa cogitam⁹ cū ea q̄ sensim⁹: ñ vtiq; falso memimerim⁹: nisi qz volūtas illa quā cōiunctricē ac separatricē huiuscemodi rerū iā q̄tū potui demōstrare curaui: formādā cogitāt. acie ꝓ conditā memorie ducit vt libitū ē: ⁊ ad cogitāda ea q̄ nō meminim⁹ ex eis q̄ meminim⁹ aliō hic: aliud inde: vt sumat ⁊ impellit: q̄ i vnā visionē coeuntia faciūt aliq̄d qō ideo falsū dicaī: qz vī nō ē forte in rerū corporeaū natura: vel nō de mēoria videī exp̄ssū cū tale nihil nos sensisse meminim⁹. Quis enī vidit cygnū nigrū: ⁊ ꝓptera nemo meminit. cogitare tñ q̄s nō pōt: Facile ē enī illā figurā quā videndo cognouim⁹ nigro colore ꝓfundere: quē nihilonim⁹ in alīs corpib⁹ vidim⁹. Et qz vtrūq; sensimus: vtrumq; meminim⁹. Nec auē q̄drupedē memini qz nō vidi. Sz phātasiā talē facillime intueor dū alicui forme volatili q̄lē vidi aduūgo alios duos pedes: q̄les utiq; vidi. Quapropt dū ꝓiūcta cogitam⁹ q̄ sigillati sēsa meminim⁹: videmur nō id qō meminim⁹ cogitare: cuz id q̄gam⁹ moderāte mēoria vī sumim⁹ oia q̄ multiplicit̄ ac varie ꝓ nr̄a volūtate cōpo-

nimus. Nā neq; ipsas magnitudines corpoz̄ q̄s nūq; vidim⁹ sine ope memorie cogitam⁹. Qūtū enī spacij solet occupare per magnitudinē mūdi nr̄ obtut⁹. in tñ extēdimus q̄slibet corpoz̄ moles: cū eas magnas cogitam⁹. Et rō quidē pergit in ampliora: ⁊ phantasia nō seq̄t. Quippe cū infinitatē q̄z numeri ratio renūciet: quaz nulla visio corpalia cogitātis apprehēdit. Eadē rō docet minutissima etiam corpuscula infinite diuidi: cū tñ ad eas tenuitates vel minutias quentū fuerit: q̄s visas meminim⁹ exiliores minutioresq; phātasias iā nō possumus intueri: q̄uis ratio nō desinat ꝓseq̄ ac diuidere. Ita nīla corpalia nisi aut ea que meminim⁹ aut ex his q̄ meminim⁹ cogitam⁹

De mēsura ⁊ numero ⁊ pōdere quoz̄ similitudo fit in memoria ⁊ visione ⁊ voluntate. Ca. xj.

Sed qz numerose cogitari pñt q̄ sigillatim sūt impssa memorie: videtur ad memoriā mēsura: ad visionē vero numer⁹ ptinere. Quia lz innūerabilis sit mltiplicitas taliū visionū: singulis tñ in memoria ꝑscript⁹ est intrāsgressibilis modus. Mēsura igit̄ in memoria: in visionib⁹ numer⁹ apparet: sic in ipsis corpib⁹ visibilib⁹ mēsura q̄dā ē: cui numerosissime coaptaī sensus videntiū: ⁊ ex vno visibili multoz̄ cernētiū formaī aspect⁹: ita vt etiā vn⁹ ꝓpter duoz̄ oculoz̄ numez̄ plerūq; vnaz rē geminatā specie videat: sic supra docuimus. In his ergo reb⁹ vñ visiones exp̄mūtur q̄dā mēsura est. In ipsis autē visionib⁹ numer⁹. Volūtas vo q̄ ista cōiūgit ⁊ ordinat: ⁊ quadā vnitate copulat: nec sentiēdi aut cogitādi appetitū nisi i his reb⁹ vñ visiones formāī acq̄escēs collocat pōderi similis ē. Quapropt h̄ tria mēsurā: numerū pōdus etiā in ceteris oib⁹ reb⁹ aīaduertenda ꝓlibauerim. Hūc interim voluntatē copulatricē rei visibilis atq; visionis q̄si parētis ⁊ ꝓlis: siue i sentiēdo siue in cogitādo: nec parētē nec plē dici posse: quō valui ⁊ q̄ b⁹ valui demōstraui. Ihñ tps admonet hāc eādē trinitatē i interiore hoie req̄rere: atq; ab isto de q̄ tādiu locut⁹ sum aīali atq; carnali q̄ exteriorē ⁊ intrors⁹ tēdere. Ubi speram⁹ inuenire nos posse scōz trinitatē imaginē dei (conat⁹ nr̄os illo ipo adiuuāte) quez oia: sic res ipse indicāt: ita etiā sācta scptura i mēsura ⁊ nūero ⁊ pōdere disposuisse testaī.

Explicit liber vndecimus.

Incipiunt capitula libri duodecimi.

i Quid sit ꝙ etiã in animo nostro intelligendũ sit ad exteriorẽ hominem pertinere.

ij Corꝑales sensus cõmunes nobis esse cũ pecorib⁹: sed ꝓpriũ esse homis de his que sensu corꝑis cõprehẽdit secũdum eternas iudicare rationes.

iij Actiones corꝑales ita demũ eẽ rectas si eis regendis mẽtis intellectuale ꝑfuerit.

iiij Quid intersit inter illud q̃ mẽs inclinatur ad tꝑalia: ⁊ illud quo ꝯtemplatur eterna.

v De opinione eoꝝ qui cõiugio masculi ⁊ femine ⁊ eorũ proli diuinã cõparant trinitatem.

vj Or homo nõ ad vnius in trinitate ꝑsone: sed ad totius trinitatis imaginez sit creatus.

vij De eo qd̃ aplus dicit virũ esse imaginẽ dei: mulierẽ autẽ gloriã viri.

viij Quibus ꝓgressibus mẽs corꝑalium vsu ⁊ imagine delectata: ab eternoꝝ cõtemplatione deficiat.

ix Or̃ perniciose relicto cõmuni bono: ꝑuata querant̃.

x Que sit humana temptatio: ⁊ qd̃ peccatũ extra corpus habeat̃.

xj Quibus demutationib⁹ homo ab imagine dei in similitudinez pecoris delabatur.

xij Or̃ comꝑabilis sit primorũ hominum preuaricationi mens q̃ ad amorẽ tẽporaliũ sensu est tracta corporeo.

xiij De eorũ sententia qui in vno homine mentẽ in ꝑsona viri: sensũ aũt corꝑis i ꝑsona mulieris accipiẽdũ eẽ dixer̃t

xiiij In que officia proprie sapientia ⁊ scientia dei dant̃.

xv De opinione platonis q̃ credidit aĩas aliã vitã priusq̃ corporib⁹ induerẽt̃ habuisse.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid sit ꝙ etiã in aĩo nr̃o intelligendum sit ad exteriorem hominem pertinere.

Capitulum.j.

Age nunc videamus vbi sit q̃si quoddã hoĩs exterioris interiorisq̃ cõfiniuz. Quicquid eni habem⁹ in animo cõmune cũ pecore recte adhuc dicit̃ ad exteriorẽ hoĩez ꝑtinere. Non eni solũ corpus homo exterior deputabit̃: ꝫ adiuncta q̃dã vita sua qua cõpages corporis ⁊ omnes sensus vigent: quib⁹ instructus ẽ ad exteriora sentiẽda. Quoꝝ sensorũ imagines infixe in memoria: cũ recordãdo reuisunt̃: res adhuc agit̃ ad exteriorem hominẽ ꝑtinens. Atq̃ in his oĩbus nõ distamus a pecore: nisi ꝙ figura corꝑis non proni: ꝫ erecti sumus. Qua in re admonemur ab eo qui nos fecit: ne meliore nr̃i parte. id est animo similes pecorib⁹ sim⁹: a quibus corꝑis erectione distam⁹: non vt in ea que sublimia sunt in corꝑib⁹ animũ ꝓijciamus. Nã vel in talibus quietẽ voluntatis appetere: ꝓsternere est animũ: ꝫ sicut corp⁹ ad ea q̃ sũt excelsa corporꝝ. id ẽ ad celestia naturaliter erectũ ẽ. sic anim⁹ que substãtia spiritalis est: ad ea q̃ sũt in spiritalib⁹ excelsa erigendus ẽ. nõ elatione suꝑbie: sed pietate iusticie.

Corꝑales sensus cõmunes nobis esse cũ pecorib⁹: ꝫ propriũ esse hoĩs de his q̃ sensu corꝑis cõprehẽdit scd̃m eternas iudicare rationes.

Capi.ij.

Possũt aũt ⁊ pecora ⁊ sentire ꝑ corꝑis sens⁹ extrĩsec⁹ corꝑalia. ⁊ ea memoria fixa reminisci: atq̃ in eis appetere cõducibilia fugere incõmoda: verũ ea notare. ac nõ solũ naturalit̃ rapta: ꝫ etiã de industria memorie cõmẽdata retinere: ⁊ i obliuionẽ iãiãq̃ labẽtia recordãdo: atq̃ cogitãdo rursus imꝑmere. vt quẽadmodũ ex eo qd̃ gerit memoria cogitatio format̃: sic ⁊ hꝫ ipsũ qd̃ in memoria ẽ cogitatione firmet̃. Fictas etiã visiones hinc atq̃ inde recordata q̃libet sumẽdo: ⁊ q̃si assumẽdo cõponere: inspicere. quẽadmodũ in hꝫ reꝝ genere q̃ verisimilia sũt discernant̃ a veris: ñ spiritalib⁹ ꝫ ipis corꝑalib⁹. Hec atq̃ hmõi q̃uis in sensibilib⁹ atq̃ in eis q̃ inde anim⁹ ꝑ sensũ corꝑis traxit agãt̃ atq̃ versent̃: nõ sũt tñ rõnis exꝑitia: nec hoĩb⁹ pecoribusq̃ communia. Sz sublimioris rõnis ẽ iudicare de istis corꝑabilib⁹: scd̃m rõnẽs incorꝑa

les ⁊ sempiternas. Que nisi supra mentem humanã essent: incõmutabiles pfecto non essent. atq; in his nisi subiũ gereꝝ aliq̃d nostrũ: nõ scõm eas possem⁹ iudicare de corporalib⁹. Judicamus aũt de corpalib⁹ ex ratione dimẽsionũ atq; figurarũ quã incõmutabiliter manere mẽs nouit.

Actiones corpales ita demum esse rectas si eis regẽdis mẽtis intellectuale pfuerit. Ca. iij.

Illud vo nostrũ qõ in actione corporaliũ atq; tpaliũ tractãdorũ ita versaꝝ: vt nõ sit nobis cõmune cũ pecore: rationale q̃dẽ est. ꝫ ex illa rationali nostre mẽtis substãtia: qua subherem⁹ intelligibili atq; incõmutabili veritati tanq̃ ductũ ⁊ inferiorib⁹ tractãdis gubernãdisq; deputatũ est. Sicut enĩ in oĩb⁹ pecorib⁹ nõ inuentũ est viro adiutoriũ simile illi: nisi detractũ de illo in cõiugiũ formareꝝ. ita menti nostre quaꝝ supernã ⁊ internã ꝓsulim⁹ veritatẽ: nullũ ẽ ad vsum rerũ corpaliũ q̃tuq; natura hominis satis ẽ simile adiutoriũ exanime ptib⁹ q̃s cõmunes cũ pecorib⁹ habemus. Et ideo quiddã rationale nostruq; nõ ad vnitatis diuoriũ sepatũ: ꝫ in auxilium societatis q̃si deriuatũ in sui operis dispartiꝝ officiũ. Et sicut vna caro ẽ duorũ in masculo ⁊ femina. sic intellectum nostrũ: et actionẽ vel cõsiliũ: ⁊ executionẽ: vel rõnez ⁊ appetitũ rationalẽ: vel si q̃ alio modo significantius dici pñt: vna mẽtis natura cõplectiꝝ. vt quẽadmodũ de illis dictũ ẽ: erũt duo in carne vna. sic de his dici possit: duo in mente vna.

Gen. 2

Tbl. 5

Quid intersit inter illõ quo mẽs inclinaꝝ ad tpalia: ⁊ illud quo cõtemplatur eterna. Ca. iiij.

Cum igiꝝ disserim⁹ de natura mentis hũane de vna quadã re disserimus: nec eã in hec duo q̃ cõmemoraui: nisi p officia geminam⁹. Itaq; cuz in ea querim⁹ trinitatẽ: in tota querim⁹: nõ sepantes actionẽ rationalẽ in tpalib⁹ a contemplatione eternoz: vt tertiũ aliq̃d iã q̃rauus quo trinitas impleaꝝ. Sz in tota natura mentis ita trinitatẽ reperiri opus ẽ: vt si desit actio tpaliũ cui operi necessariũ sit adiutoriũ: ꝓpter qõ ad hec inferiora administranda diriueꝝ aliq̃d mentis in vna nusq; dispartita mente trinitas inueniaꝝ. Et facta iã ista distributione in eo solo qõ ad cõtemplationẽ ptinet eternoꝝ: nõ solũ trinitas: sed etiã imago dei. In ꝫ aũt qõ diriuatũ est in actione tpaliũ etiã si trinitas possit nõ tamẽ imago dei possit inueniri.

De opinione eorũ qui cõiugio masculi ⁊ femine ⁊ eorũ proli diuinã cõparãt trinitatẽ. Ca. v.

Proinde nõ mihi videnꝝ pbabilẽ afferre sententiã qui sic arbitrãt trinitatẽ imaginis dei in trib⁹ ꝑsonis qõ attinet ad humanã naturã posse reperiri: vt in cõiugio masculi ⁊ femine atq; i eoꝝ prole cõpleaꝝ. Qõ quasi vir ipse patris ꝑsonã intimet. filij vero qõ de illo ita ꝓcessit vt nasceꝝ. atq; ita tertiã ꝑsonã vel vt spiritus dicũt esse: mulierẽ: q̃ ita de viro ꝓcessit: vt nõ ipsa esset fili⁹ aut filia. q̃uis ea cõcipiente proles nasceꝝ. Dixit enĩ dñs de spiritusancto q̃ a patre ꝓcedat: ⁊ tñ filius nõ est. In hui⁹ igiꝝ opinionis errore ꝫ solũ pbabiliter afferꝝ: qõ i origine facte femine scõm sancte scripture fidẽ satis ostẽdiꝝ: nõ omne qõ de aliq̃ ꝑsona ita existit: vt ꝑsonã alterã faciat filiũ posse dici: q̃n quidẽ de viri persona extitit ꝑsona mulieris: nec tñ eius filia dicta ẽ. Cetera sane ita sũt absurda: imo vero ita falsa: vt facillime redarguanꝝ. Omitto enĩ q̃le sit spiritũ sanctuz matrẽ filij putare ⁊ cõiugẽ patris. fortassis quippe respondeaꝝ hec in carnalib⁹ habere offensionẽ dũ corpori cõceptus ptusq; cogitãꝝ. Quãq; ⁊ hec ipa castissime cogitẽt: qb⁹ mũdis omnia munda sunt: inmundis aũt ⁊ infidelibus quorũ polluta sunt: ⁊ mens ⁊ conscientia. ita nihil ẽ mũdũ: vt q̃sdã eorũ etiã de virgine scõm carnẽ natus christus offendat. Sed tamẽ in spiritalib⁹ illis sũmis vbi nõ ẽ aliq̃d violabile: aut corruptibile. nec natũ ex tpe: nec ex informi formatuz: si qua dicunt talia: ad quorũ similitudinem etiã ista inferioris creature genera q̃uis lõge remotissime facta sunt: nõ debẽt cuiusq; sobriã perturbare prudentiã: ne cũ vanuz deuitat horrorẽ in pniciosũ incurrat errorem. Assuescat in corpib⁹ ita spiritaliũ reperire vestigia: vt cũ inde sursũ versus duce ratione ascẽdere ceperit: vt ad ipsã incõmutabilẽ veritatẽ p quã sunt facta ista perueniat: nõ secum ad sũma ptrahat qõ cõtẽnit in infimis. Nec enĩ erubuit quidã: vxorẽ sibi eligere sapientiã. Quia nomẽ vxoris in prole gignẽda corruptibilẽ cõcubitũ in-

Job. 15

Ps. 3

Ps. 17

gerit cogitanti. aut vero ipsa sapiētia sexu femina est: qz femininī generis vocabulo z in greca z latina lingua enunciaf.

Qz homo nō ad vnius in trinitate psone: sed ad totius trinitatis imaginē sit creatus. Ca. vj.

NOn ergo ꝓpterea respuimus istaz sententiā: qz timem⁹ sanctā z inuiolabilē caritatē: tangz cōiugē dei patris de illo existentē. Sed nō sicut prolē ad gignendū verbū: per qō facta sūt oīa Job. j cogitare. Sz qz eam falsā diuina scriptura Gene. j euidenter ostendit. Dixit enim de⁹: faciam⁹ hominē ad imaginē nostrā: paulopost aūt dictū ē: Et fec̄ de⁹ hominē ad imaginē dei. Nostrā certe qz pluralis est numerus: non recte diceret: si homo ad vni⁹ psone imaginē fieret: siue pris: siue filij: siue spiritussancti. Sed qz fiebat ad imaginē trinitatis: p. ꝓkea dictū ē ad imaginē nraz. Rurs⁹ aūt ne i trinitate credēdos arbitraremur tres deos cū sit eadē trinitas vn⁹ de⁹: Et fecit i quit de⁹ hominē ad imaginē dei: p eo ac si diceret ad imaginē suā. Sunt enī tales vsitate in litteris illis locutiōes: qs nōnulli catholicā si etiā fidē asserūt. ñ tñ diligent ad uertunt: vt putent ita dictum: Fecit deus ad imaginē dei: qsi diceret: fecit pr̄ ad imaginē filij. Sic volentes asserere in scriptur̄ sanctis deū dictū etiam filiū: qsi desint alia verissima z manifestissima documēta: vbi nō solū de⁹. sed etiā verus de⁹ dict⁹ ē fili⁹. In hoc enī testimonio dū aliud soluere intendūt. sic se implicāt: vt expedire nō possint. Si enī pater fecit ad imaginez filij: ita vt nō sit homo imago patris z filij: dissimilis ē patri fili⁹. Si enī pia fides docet: sicuti fides docet filiū eē ad eqlitatē essētie silem patri qō ad silitudinē filij factū ē: necesse ē etiā ad similitudinē patris factū sit. Deinde si hominē pater non ad suā: sed ad filij fecit imaginē. cur nō ait: faciam⁹ hoiem ad imaginē z similitudinē tuā: ꝫ ait nr̄am: nisi qz trinitatis imago fiebat in hoie: vt ꝫ modo esset homo imago vni⁹ veri dei: qz ipsa trinitas vn⁹ verus de⁹ est. Locutiones aūt sūt innumerabiles tales in scripturis: ꝫ hanc ptulisse sufficerit. Est in psalmis ita dictū: Ps. 3 Domini est salus: z sup populū tuū benedictio tua: qsi alteri dictū sit: nō ei de q̄ dixerat: Domini est salus. Et iteruz: Ps. j7 A te inquit eruar a temptatione: z in deo meo sperans transgrediar murz. quasi alteri dixerit a te eruar a temptatione. Et itez: Populi Ps. 44 sub te cadēt in corda inimicorū regis. Ac si diceret: In corda inimicoz tuorū. Ei q̄p pe regi dixerat. id est dño nr̄o iesu xp̄o: populi subte cadent: quē regē intelligi voluit cū diceret inimicoz regis. Rar⁹ ista in nouo testameti litteris inueniunt. Sz tñ ad romanos apls de filio suo inqt: q̄ fact⁹ ē ei ex Roma. j semine dauid scōm carnē: qui predestinat⁹ est filius dei in virtute scōm spiritū sanctificationis ex resurrectiōe mortuorū iesu christi dñi nr̄i. Tāgz de alio sup̄ diceret. Quid est enī filius dei p̄destinat⁹ ex resurrectiōe mortuoz iesu christi: nisi eiusdē iesu christi qui predestinat⁹ est fili⁹ dei in virtute. Ergo quō hic cū audiuim⁹ fili⁹ dei in virtute iesu christi. aut fili⁹ dei scōm spiritū sanctificationis iesu xp̄i. aut fili⁹ dei ex resurrectione mortuoz iesu xp̄i: cū dici potuisset vsitate in virtute sua: aut scōm spiritū sanctificationis sue: aut ex resurrectione mortuoz ei⁹: vel mortuoz suorū: nō cogimur intelligere aliā psonā: sed vnā eādēgz scz filij dei dñi nostri iesu christi. Ita cū audiuim⁹: Fe Gen. j cit deus hoiem ad imaginē dei: cuius possit vsitati⁹ dici ad imaginē suā: non tñ cogimur aliā psonā intelligere in trinitate: ꝫ ipsam vnā eandēgz trinitatē: qui est vn⁹ de⁹: ad cui⁹ imaginē fact⁹ est homo. Que cum ita sint: si eandem trinitatis imaginē nō in vno sed in trib⁹ hominib⁹ acceperim⁹: pr̄e z matre z filio. nō erat ergo ad imaginē dei fact⁹ homo antegz vxor ei fieret: z antegz filiū ꝓpagarent: qz nōdū erat trinitas. An dicit aliq̄s. Jam trinitas erat: qz etsi nōdū forma ꝓpria: iā tamē originali natura z mulier erat in latere viri: z fili⁹ in lumbis pr̄is: Cur g̃ cū scriptura dixiss̄: Fecit de⁹ hoiez Ubi. ꝫ ad imaginē dei: cōtexuit dicens: Fecit de⁹ Ibidem eū: masculū z feminā fecit eos: z benedixit eos: Vel si ita distinguēdū ē: z fecit de⁹ hominē. vt deinde inferat ad imaignē dei fec̄ illū. z tertia subiunctio sit: masculū z feminā fecit eos. Quidā enī timuerūt dicere: fecit eū masculū z feminā: ne quasi mōstruosum aliq̄d intelligeret: sicuti sūt q̄s hermaphroditas vocant: cū etiā sic nō mendacit possit intelligi vtrūgz i numero singulari. ꝓpter id qō dictū ē: duo i carne vna: Cur ergo vt dicere ceperā i natura hominis ad imaginē dei facta ꝓpter masculū z feminā ſcōmemorat scriptura: Ad implendā q̄ppe imaginē trinitatis debuit addere z filium:

q̃uis adhuc in sũbis patris cõstitutũ sicut mulier erat in latere. An forte iã facta erat ⁊ mulier: ⁊ scriptura breui cõplexione constrinxerat: qd̃ postea quẽadmodũ sit factũ diligentius explicaret. ⁊ propterea filiꝰ cõmemorari nõ potuit: quia nõdũ erat natꝰ: q̃si ⁊ hoc non poterat ea breuitate cõplecti spiritussanctus suo loco postea natũ filiuz narraturus: sicut mulierẽ de viri latere assumptam suo postmoduz loco narrauit: et tamen hic eã nominare nõ pretermisit.

De eo qd̃ apostolus dicit viruz esse imaginẽ dei: mulierez autem gloriam viri. Ca. vij.

Non itaq̃ ita debemus intelligere hoĩez factũ ad imaginẽ sũme trinitatis. h̃ ẽ ad imaginẽ dei: vt eadez imago in tribus intelligat̃ hominibꝰ: p̃sertim cum apostolus virũ dicat esse imaginẽ dei: ⁊ propterea velamentũ ei capitis demat: qd̃ mlieri adhibẽdũ monet: ita loq̃ns:
i. Cor. ij Vir q̃dẽ nõ debet velare caput cũ sit imago ⁊ gloria dei. Mulier aũt gloria viri est. Quid ergo dicemus ad hec? Si pro sua p̃sona mulier adimplet imaginez trinitatis: cur ea detracta de latere viri adhuc ille imago dicit̃: aut si ⁊ vna persona hoĩs ex tribꝰ potest dici imago dei: sicut in ipsa summa trinitate ⁊ vna queq̃ persona deꝰ est: cur ⁊ mulier non est imago dei? Nam propterea caput velare precipitur: quod ille q̃ imago dei est prohibet̃. Sed videndũ est quõ
Ubi. s̃ non sit cõtrariũ qd̃ dicit apostolus: nõ mulierẽ sed virũ esse imaginẽ dei. huic qd̃ scri-
Gene. j ptum ẽ in genesi: Fecit deꝰ hominẽ: ad imaginem dei fecit eũ: masculuz ⁊ feminã fecit eos: et bñdixit eos. Ad imaginez q̃ppe dei naturã ipsã humanã factaz dicit. que sexu ex vtroq̃ complet̃. nec ab intelligẽda imagine dei separat feminã. Dicto enĩ q̃ fecit deus hominẽ ad imaginẽ dei: fecit eũ inq̃t masculũ ⁊ feminã. vel certe alia distinctio-
j. Cor. ij ne: masculũ ⁊ feminã fecit eos. Quõ ergo per apostolũ audiuimꝰ virũ esse imaginez dei: vnde caput velare prohibet̃: mulierez aũt nõ. ⁊ ideo ip̃a hoc facere iubet̃: nisi credo illud esse qd̃ iam dixi: cũ de natura humane mẽtis agerem: mulierẽ cum viro suo esse imaginẽ dei: vt vna imago sit tota illa substantia. Cũ autẽ ad adiutoriũ distribuitur qd̃ ad eãipsam solã attinet: nõ est imago dei: q̃ autẽ ad virum solũ attinet: imago dei est: tam plena aut integra: q̃ in vnũ cõiuncta muliere. Sicut de natura hũane mentis diximꝰ: quia etsi tota cõtemplet̃ veritatem imago dei est: ⁊ cuz ex ea distribuit̃ aliq̃d: ⁊ quadã intentione deriuat̃ ad actionem rerũ temporaliũ: nihilominꝰ ex q̃ parte conspectã cõsulit veritatez: imago dei ẽ: ex qua vero intendit̃ in agenda inferiora: nõ est imago dei. Et qm̃ q̃tũcunq̃ se extẽderit in id qd̃ eternuz est: tantomagis inde format̃ ad imaginẽ dei: ⁊ ꝓpterea nõ ẽ cohibenda vt se inde ꝯtineat ac temperet: iõ vir non debet velare caput. Quia vero illi rationali actioni q̃ in rebꝰ corp̃alibus temporalibusq̃ versat̃. periculosa est nimia in inferiora ꝓgressio: debet habere potestatẽ sup̃ caput: qd̃ indicat velamentũ quo significatur esse cohibibẽda. Grata est enĩ sanctis angelis sacrata ⁊ pia significatio. Naz deus nõ ad tempus videt: nec aliq̃d noui fit in eiꝰ visione atq̃ scientia: cũ aliq̃d temporaliter ac transitorie gerit̃: sicut inde afficiunt̃ sensus vl̃ carnales aĩaliũ ⁊ hominũ vel etiã celestes angeloruz. In isto quippe manifesto sexu masculi ⁊ femine. apostolus paulus occultiorĩ cuiusdã rei figurasse mysteriũ. Vel hinc intelligi potest: qd̃ cũ alio loco dicat verã viduã eẽ desolatã sine filijs ⁊ nepotibꝰ: ⁊ tñ eã sperare debere in deũ: ⁊ p̃sistere in oratõibꝰ nocte ⁊ die. hic indicat mulierẽ seductã in p̃uaricatiõe facta: saluã fieri p̃ filioꝝ generationẽ. Et addit: si p̃mãserit in fide ⁊ dilectione ⁊ sanctificatiõe cũ sobrietate. Quasi vero possit obesse bone vidue si vel filios nõ habuerit: vel hi quos habuerit: si in bonis operibꝰ p̃manere voluerint. Sed q̃ ea que dicunt̃ opera bona tanq̃ filij sunt vite nostre: scd̃m quã querit̃ cuius vite sit quisq̃. id est quõ agat hec tẽporalia: quã vitã greci nõ zoen: ꝫ bion vocãt. Et hec opera bona maxime in officijs misericordie frequentari solent. Opera vero misericordie nihil prosũt: siue paganis siue iudeis: qui christo nõ credũt: siue quibuscũq̃ hereticis vl̃ scismaticis: vbi fides ⁊ dilectio ⁊ sobria sanctificatio ñ inuenit̃: manifestũ ẽ quid apostolus significare vo- j. Cor. ij
luerit: ideo figurate ac mystice quia de velando mulieris capite loquebat̃: qd̃ nisi ad aliqd̃ secretum sacramẽti referat̃: inane remanebit. Sicut enĩ non solum veracissima ratio: sed etiã ipsius apostoli declarat auctoritas: nõ scd̃m formã corporis homo factus est ad imaginẽ dei: sed scd̃m rationalẽ

mentem. Cogitatio quippe turpiter vana est: que opinat deum mēbrorū corporaliū liniamātū circūscribi: atq; diffiniri. Porro
Ephe. 4 autē nōne idem beat⁹ apostolus dicit: Renouamini spiritu mentis vestre: ⁊ induite nouū hoīez q̄ scd̄m deū creatus est. Et ali
Colo. 3 bi apertius: Exuētes vos inquit veterē hominem cū actibus eius: ⁊ induite nouū qui renouatur in agnitione dei scd̄m imaginez eius qui creauit eū. Si ergo spiritu mentis nostre renouamur: ⁊ ipse est nouus homo qui renouat in agnitione dei secundū imaginem eius q̄ creauit eum. nulli dubiuz est nō secundū corpus: neq; secūdū quālibet animi partem: sed scd̄m rationalē mentem vbi potest esse agnitio dei: hominē factum ad imaginē eius qui creauit eū. Secundū hanc autē renouationē efficimur etiaz filij dei per baptismū christi: ⁊ induētes nouuz hominē: christū vtiq; induimur per fidez. Quis est ergo qui ab hoc cōsortio femias alienet: cuz sint nobiscū gratie coheredes?
Gal. 3 Et alio loco idem aplus dicat: Omnes eni filij dei estis: per fidem in xp̄o iesu. Quicūq; eni in christo baptzati estis: christum induistis. Non est iudeus neq; grecus: non est seruus neq; liber: nō est masculus neq; femina. omnes eni vos vnū estis in christo iesu. Nunq̄d nā igit fideles femine sexum corporis amiserūt? Sed q̄ ibi renouantur ad imaginē dei vbi sexus nullus est: ibi factus est homo ad imaginē dei vbi sex⁹ nul
j. Cor. ij lus ē. hoc ē in spiritu mentis sue. Cur ergo vir ꝓpterea nō debet caput velare q̄ imago est ⁊ gloria dei? Mulier aūt debet: quia gloria viri est. quasi mulier nō renouet spiritu mētis sue: qui renouat in agnitione dei scd̄m imaginē eius qui creauit eū. Sed q̄ sexu corpis distat a viro: rite potuit in eius corporali velamento figurari pars illa rationis: q̄ ad tempalia gubernāda deflectit: vt nō maneat imago dei nisi ex q̄ ꝑte mens hominis eternis rationib⁹ cōspiciendis vl cōsulendis adherescit: quā nō solū masculos: sed etiā feminas habere manifestū est. Ergo in eorū mentib⁹ cōmunis natura cognoscit. in eorū vero corporib⁹ ipsius vnius mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mēs corporalium vsu ⁊ imagine delectata: ab eternorū cōtemplatione deficiat. Ca. viij.

Ascendentibus itaq; introrsus q̄busdā gradibus cōsideratiōis per anime partes: vñ incipit aliquid occurrere: qd̄ nō sit nobis cōmune cum bestijs: inde incipit ratio vbi hō interior iam possit agnosci. Qui etiā ip̄e si per illā rationem cui temporaliū rerū administratio delegata est: immoderato progressu nimis in exteriora prolabit: consentiente sibi capite suo. id est nō eam cohibēte atq; refrenāte: illa que in speculo cōsilij presidet quasi virili portione inueterat inter omnes inimicos suos: virtut inuidos demones cū suo principe diabolo eternorūq; illa visio: ab ipso etiam capite cum cōiuge vetitū mādu cāte subtrahitur: vt lumē oculorū eius nō sit cum illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nudati: atq; apertis oculis cōscientie ad videndū q̄ inhonesti atq; indecori remanserint: tanq̄ folia dulciū fructuum: ꝫ sine ipsis fructibus. ita sine fructu boni operis bona verba ꝯtexerint: vt male viuentes quasi bene loquendo cōtegant turpitudinem suam.

Q̄ ꝑniciose relicto cōmuni bono priuata q̄rantur. Ca. ix.

Potestatem quippe suā diligēs aīa a cōmuni vniuerso ad priuatā ꝑtē prolabitur: ⁊ apostatica illa superbia: qd̄ initiū peccati dicit: cū in vniuersitate creature deū rectorē secuta: legib⁹ eius optime gubernari potuissz: plus aliq̄d vniuerso appetens atq; id sua lege gubernare molita: quia nihil est ampli⁹ vniuersitate in curā partilē trudit: ⁊ sic aliquid amplius cōcupiscendo minuit. Vñ ⁊ auaricia dicit j. Thi. 6
radix omniū malorū. Totūq; illud vbi aliquid propriū cōtra leges quibus vniuersitas administrat agere nitit: per corpus ꝓpriū gerit: qd̄ partilit possidet: atq; ita formis ⁊ motibus corpalibus delectata: q̄ intus eas secū non habet: cū eorū imaginib⁹ quas memorie fixit inuoluit: ⁊ phātastica fornicatione turpiter inquinat: oīa officia sua ad eos fines referens: quib⁹ curiose corporalia ac tpalia ꝑ corporis sensus querit. Aut tumido fastu alijs aīs corporeis sensibus deditis esse affectat excelsior. aut cenoso gurgite carnalis voluptatis immergit.

Que sit hūana temptatio: ⁊ qd̄ peccatū extra corp⁹ habeatur. Capitulum. x.

Em ergo bona voluntate ad interiora ⁊ superiora percipiēda: q̄ nō priuatim: sed cōmuniter ab omnib⁹ q̄ talia diligūt sine vlla angustia vel inuidia casto possidēt āplexu: vel sibi vl' alijs cōsulit: ⁊ si fallat in aliq̄ per ignorātiā temporalū: qz ⁊ hoc temporaliter gerit: ⁊ modum agendi nō teneat quē debebat: hūana temptatio est. Et magnū est hanc vitaz sic degere: quā velut viam redeuntes carpimus: vt temptatio nos nō apprehendat nisi humana. Hoc enī peccatū extra corp⁹ est: nec fornicationi deputat: et ꝓpterea facillime ignoscit. Cū vero propter adipiscēda ea q̄ p corp⁹ sentiūt ꝓpf experiēdi vl' excellēdi vel cōtrectādi cupiditatē: vt i his finē boni sui ponat: aliq̄d agit: q̄cq̄d agat turpit' agit: ⁊ fornicat in corp⁹ ꝓpriuz peccās: ⁊ corporearū rerum fallacia simulachra introrsus rapiens: ⁊ vana meditatione cōponens. vt ei neq̄ diuinuz aliquid nisi tale videatur: priuatim quara fetat erroib⁹: ⁊ priuatim prodiga inanit viribus. Nec ad tā turpem ⁊ miserabilē fornicationē simul ab exordio prosiliret: sed sicut scriptuz ē. Qui modica spernit paulatim decidet.

Ecā.19

Quib⁹ demutationib⁹ hō ab imagine dei in similitudinē pecoris delabitur. Ca. xj.

Eomodo enī coluber nō apertis passib⁹ sed squamarū minutissimis nisib⁹ repit: sic lubricus deficiendi motus negligēter minutatim occupat: ⁊ incipiens a quieto appetitu similitudis dei: puenit ad similitudinē pecorū. Inde ē q̄ nudati stola prima: pelliceas tunicas mortalitate meruerūt. Honor enī bois verus est imago ⁊ similitudo dei: q̄ non custodit nisi ad ipsū a q̄ imprimit. Tātomagis itaq̄ inhereat deo: q̄tominus diligit ꝓprium. Cupiditate vero experiēde ptātis sue: q̄dam nutu suo ad seipsū tāq̄ ad mediū prouit. Itaq̄ cū vult esse sic ille sub nullo: ⁊ ab ipa sui medietate penaliter ad ima ꝓpellit. id est ad ea q̄b⁹ pecora letāt: atq̄ ita cū sit honor ei⁹ similitudo dei. dedecus aūt eius similitudo pecoris. homo in honore posit⁹ nō intellexit: compatus est iumētis insipientib⁹: ⁊ similis fact⁹ ē eis. Qua igit tā longe transiret a sūmis ad infima: nisi p mediū sui. Cū enī neglecta caritate sapiētie q̄ semp eodez modo manet: cōcupiscit scientia ex mutabiliuz tpaliū q̄q̄ experimento: inflat non edifi-

Gen.3

Ps. 48

i. Cor. 8

cat. Ita pgrauatus animus quasi pōdere suo a beatitudine expellit: ⁊ p illud sue medietatis experimētū pena sua discit q̄d inē sit inter bonū desertū: malū q̄q̄ cōmissū. nec redire pōt effusis ac pditis virib⁹: nisi gra pditoris sui ad penitētiā vocātis ⁊ peccata donantis. Quis enī infelicē animā liberabit a corpore mortis hui⁹ nisi gratia dei p iesū xp̄m dn̄m nostrū: De q̄ gratia: suo loco quando ipse p̄stiterit differemus.

Roma.7

Q̄compabilis sit primorū hominū p̄uaricationi mēs q̄ ad amorē tpalium sensu est tractа corporeo. Capi. xij.

Nunc de illa pte rationis ad quā p tinet scientia. id ē cognitio rez tpaliū atq̄ mutabiliuz nouādis vite hui⁹ actionib⁹ necessaria susceptā cōsiderationē q̄tū domin⁹ adiuuat pagam⁹. Sicut enī in illo manifesto cōiugio duorū hominū q̄ primi facti sunt: nō māducauit serpens de arbore vetita: ꝫ tantūmodo manducandū psuasit. Mulier aūt nō māducauit sola: ꝫ viro suo dedit: ⁊ simul manducauerūt: q̄uis cū serpente sola locuta ē: ⁊ ab eo sola seducta sit. Ita ⁊ in ꝫ q̄d etiā in homine vno gerit ⁊ dinoscit: occulto quodaz secretoq̄ cōiugio carnalis: vel vt ita dicā: qui corpis sensus intendit sensualis animi motus: q̄ nobis pecoribusq̄ cōmunis ē: seclusus est a ratione sapientie. Sensu q̄ppe corporis corpalia sentiūt. eterna vero ⁊ incōmutabilia spiritalia ratiōe sapiētie intelligunt. Rationi aūt scientie appetit⁹ vicin⁹ est: q̄si quidē de ipsis corpalib⁹ q̄ sensu corporis sentiunt ratiocinant ea q̄ scientia dicit actionis: si bene vt eā noticiā referat ad finē sūmi boni. si autē male: vt eis fruat tā q̄ bonis talib⁹ in q̄b⁹ falsa beatitudine cōq̄escat. Cū ꝫ huic intentioni mētis q̄ in reb⁹ tpalib⁹ ⁊ corpalib⁹ ꝓpf actionis officiū rōcinādi viuacitate versat: carnalis ille sēsus vel animalis ingerit quandā illecebrā fruendi se. id est tanq̄ bono q̄dā priuato ⁊ ꝓprio: nō tanq̄ publico ⁊ cōmuni: q̄ē incōmutabile bonū: tūc velut serpens alloq̄tur feminā. huic aūt illecebre cōsentire: de ligno ꝓhibito māducare ē. Ꝫ iste cōsens⁹ si sola cogitationis delectatione ꝓtent⁹ est: superioris vero auctoritate ꝓsilij ita mēbra retinent: vt non exhibeant iniq̄tatis arma peccato: sic habendū existimo velut cibuz vetitum mulier sola comederit. Si autem

Gen.3

Roma.6

Dath.6

i. Cor. ij

in cõsentione male vtendi rebus q̃ p̄ sensũ corpis sentiunt: ita decernit qõcunq; peccatuz: vt si potestas sit etiã corpe cõpleat: intelligenda est illa mulier dedisse viro suo secũ simul edendũ illicitũ cibũ. Necq; enim põt peccatũ nõ solũ cogitandũ suauit: verũetiã efficaciter perpetrãdũ mente decerni: nisi t illa mentis intentio penes quã sũma potestas est membra in opus mouẽdi: vel ab ope cohibendi male actioni cedat t seruiat. Nec sane cũ sola cogitatione mens oblectat illicitis: nõ quidẽ decernẽs esse facienda: tenens tñ t volens libẽter q̃ statim vt attigerũt animũ respui debuerũt: negãdũ nõ ẽ esse peccatũ: ꝫ longe minus q̃z si t ope statua t̃ implendũ. Et ideo de talibus q̃z cogitationib⁹ venia petẽda ẽ: pectusq; Matth.6 pcutiendũ: atq; dicendũ: Dimitte nob⁹ debita nostra. faciendus q̃z qõ sequit: atq; in oratione iungẽdũ. sicut t nos dimittimus debitorib⁹ nr̃is. Necq; enim sicut in illis duobus p̃mis hominib⁹ psonã suã quisq; portabat: t iõ si sola mulier cibũ edisset illicitũ: sola vtiq; morti supplicio plecteret. Ita dici põt in homine vno: si delectationibus illicitis a quibus se cõtinuo debet auertere cogitatio libenter sola pascat: nec faciẽda decernant mala: sed tñ suauit in recordatione teneant: quasi mulierẽ sine viro posse dãnari: absit ꝫ credere. Hec q̃pe vna psona ẽ: vn⁹ hõ est: totusq; dãnabit: nisi ꝫ que sine volũtate operãdi: sed tñ cũ volũtate animũ talib⁹ oblectãdi soli⁹ cogitatõis sentiunt esse peccata: p̄ mediatoris gratiã remittant. Hec itaq; disputatio qua in mẽte vniuscuiusq; bois q̃siuim⁹ q̃ddã rõnale cõiugũ cõtẽplationis t actionis: officijs p̄ quedã singula distributis: tñ in vtroq; mẽtis vnitate fuata: salua illi⁹ veritatis historia: quã de duob⁹ p̄mis hoib⁹ viro. s. eiusq; muliere: de q̃b⁹ ꝓpagatũ ẽ gen⁹ hũanũ: diuina tradit auctoritas. Ad hoc tñ nõ audienda ẽ: 1.Cor.jj vt intelligat aplus: imaginẽ dei viro tñ tribuendo nõ etiã femine: q̃uis in diuerso sexu duoz hoim aliq̃d tñ significare voluisse qõ in vno homine q̃reret.

De eorũ sentẽtia q̃ in vno hoie mentẽ in psona viri: sensũ aũt corpis in persona mulieris accipiẽdũ esse dixerũt. Ca.xiij.

Nec me fugit quosdã q̃ fuerũt antenos egregij defensores catholice fidei t diuini eloquij tractatores: cum in homine vno cui⁹ vniuersã animã bonã quendã paradisũ esse senserit: duo ista requirerẽt: virũ mentẽ: mulierẽ vero dixisse corpis sensum. Et secõm hanc aũt distributionẽ q̃ vir ponit mens: sensus vero corpis mulier: vident apte oĩa cõuenire: si cõsiderata tractent: nisi q̃ in omnib⁹ bestijs t volatilib⁹: scriptũ ẽ: non esse inuentũ viro adiutoriuz Gen.2 simile illi: t tunc ẽ ei mulier facta de latere. Propter qõ ego nõ putaui p̄ muliere sensum corpis esse ponendũ: quẽ videm⁹ nob t bestijs esse cõmunẽ. sed aliquid volui qõ bestie nõ haberent. sensũq; corpis magis p̄ serpẽte intelligendum existimaui: qui legit sapientior omnib⁹ pecoribus terre. In eis Gen.3 q̃pe naturalib⁹ bonis: q̃ nobis t irrationalib⁹ animãtib⁹ videm⁹ esse cõmunia: viuacitate q̃dã sensus excellit: nõ ille de q̃ scriptum est in epistola: que est ad hebreos: vbi legitur: perfectorum esse solidum cibum: q̃ Heb.5 per illum habitũ exercitatos habẽt sensus ad sepandũ bonũ a malo. Illi q̃pe sensus nature rationalis sunt ad intelligentiã pertinentes: ꝫ iste sensus q̃ est quinq̃partitus in corpe: per quẽ nõ solũ a nobis: verũetiaz a bestijs corpalis species motusq; sentitur. Sed siue isto: siue illo: siue aliquo alio modo accipiendum sit: qõ apostolus: virũ dixit imaginẽ t gloriam dei. mulierem aute gloriam viri: apparet tamẽ cum secundum deũ viuimus: mentẽ nostram in inuisibilia eius intentã: ex eius eternitate: veritate: caritate proficienter debere formari. Quidã vero rationalis intentionis nostre. ꝫ est eiusdem mentis in vsũ mutabilium corporaliũq; rerum: sine quo hec vita nõ agit dirigendum: non vt conformemur huic seculo finem p̄stituendo in bonis talib⁹: t in ea de torquẽdo beatitudinis appetitũ: sed vt quicq̃d in vsu temporaliũ rationabiliter facim⁹: eternoz adipiscendoz cõtemplationẽ faciam⁹: per ista transeuntes: illis inherentes. Rom.j2

In que officia propria sapientia t scientia dei dantur. Ca.xiiij.

Habet enim t scientia modũ suũ bonũ: si qõ in ea inflat vel inflare assolet: eterno caritate vincat: que nõ inflat: sed vt scimus edificat. Sine scientia q̃pe: nec vtutes ipe q̃bus recte viuit p̄sit haberi: p̄ q̃s hec vita misera sic gubnet i.Cor.jj

vt ad illaz que vere beata ē perueniat̄ eter
nam. Distat tamen ab eternorum cōtem-
platione actio qua bene vtimur tempora-
libus rebus. ⁊ illa sapientie: hec scientie de
putat̄. Quis enim ⁊ illa que sapientia est:
possit scientia nuncupari: sicut ⁊ aplus lo-
j.Cor.13 quit̄. vbi dicit: Nūc scio ex parte: tūc autē
cognoscam sicut ⁊ cognitus sum. quā sciē-
tiam profecto cōtemplationis dei vult in-
telligi: qd̄ sanctorum erit premiū summuz:
tamē vbi dicit: alij dat̄ per spiritū sermo sa
pientie: alij sermo scientie scd̄m eundē spi-
ritum. hec vtiqz duo sine dubitatione di-
stinguit: licet nō ibi explicet q̄d intersit vñ
possit vtrūqz dinosci. Verū scripturarū sā
ctarum multiplicē copiam scrutatus: inue
ni scriptum esse in libro iob: eodem sancto
Job.28 viro loquente: Ecce pietas est sapiētia: ab
stinere autē a malis est scientia. In hac dif
ferentia intelligendū est ad cōtemplationē
sapiētiā: ad actionē scientiā ꝑtinere. Pie-
tatem quippe hoc loco posuit dei cultuz: q̄
grece dicit̄ theosebia. Nam hoc verbū ha-
bet istam sententiaz in codicib⁹ grecis. Et
quid est in eternis excellenti⁹ q̄z deus: cui⁹
solius imutabilis est natura? Et quis cult⁹
eius: nisi amor eius: quo nunc desideram⁹
eum videre: credimusqz ⁊ speram⁹ nos esse
visuros: ⁊ q̄ntum proficimus videm⁹ nunc
per speculū in enigmate: tunc aūt in mani-
festatiōe. Hoc ē eni qd̄ ait apostolus pau-
j.Cor.13 lus: facie ad faciē. Hoc etiaz qd̄ ioannes:
j.Joh.3 Dilectissimi nunc filij dei sum⁹: ⁊ nōdū ap
paruit q̄d erim⁹: scimus cū apparuerit: si-
miles ei erimus: quoniā videbim⁹ eum si-
cuti ē. De his atqz hmōi: ꝯmo ipse mihi vi
Job.28 detur esse sermo sapientie. Abstinere autē
a malis quoniā iob scientiā dixit esse: reruz
proculdubio temporaliū ē. Quoniā scd̄m
tempus in malis sumus: a quibus abstine
re debemus: vt ad illa bona eterna venia-
mus. Cōbrē quicquid prudenter: fortiter
temperanter ⁊ iuste agimus: ad eam perti
net scientiam siue disciplinā qua in euitan-
dis malis: bonisqz appetendis actio nostra
versat̄. ⁊ quicquid propter exempla vel ca
uenda: vel imitanda: ⁊ propter quarumqz
rerum q̄ nostris accōmodata sunt vsib⁹ ne
cessaria documenta: historica cognitione
colligimus. De his ergo sermo cū sit: eum
scientie sermonē puto discernēdū a sermo-
ne sapientie: ad quā ꝑtinent ea que nec fue
runt: nec futura sunt: sed sunt: ⁊ ꝓpter eter
nitatem in qua sunt ⁊ fuisse ⁊ esse ⁊ futura
esse dicunt̄: sine vlla mutabilitate tempoꝝ.
Nō eni sic fuerunt vt esse desinerent: aut sic
futura sunt quasi nunc nō sint: sed idipsum
esse semper habuerūt: semꝑ habitura sunt.
Manent autē nō tanq̄z in spacijs locoruz
fixa veluti corpora: sed in natura incorpa-
li. sic intelligibilia presto sunt mentis aspe-
ctibus: sicut ista in locis visibilia vel cōtre-
ctabilia corꝑis sensib⁹. Non aūt solum reꝝ
sensibilium in locis positaꝝ sine spacijs lo-
calibus manent intelligibiles incorꝑalesqz
rōnes: verū etiam motionū in temporibus
transeūtiū: sine temporali transitu stant eti
am ipse vtiqz intelligibiles insensibiles: ad
quas mentis acie peruenire paucoruz est.
Et cuz peruenit̄: q̄ntum fieri potest: non in
eis manet ipse peruentor: sed veluti acie ip
sa reuerberata repellit̄: ⁊ fit rei non transito
rie transitoria cogitatio. Que tamē cogita
tio transiens per disciplinas quibus erudi
tur animus: memorie cōmendatur: vt sit q̄
redire possit: que cogitatur inde trāsire: q̄z-
uis si ad memoriā cogitatio non rediret: at
qz qd̄ cōmēdauerat ibi inueniret: velut ru-
dis ad hoc sicut ducta fuerat duceret̄: idqz
inueniret ⁊ vbi primū inuenerat: i illa scili
cet incorporea veritate: vnde rursus quasi
descriptuz in memoria figeretur. Neqz eni
sicut manet: verbi gratia: quadrati corpo-
ris incorporalis ⁊ incōmutabilis ratio: sic
in ea manet hominis cogitatio: si tamē ad
eā sine phantasia spatij localis potuit per-
uenire. Aut si alicui⁹ artificiosi ⁊ musici so
ni per moras temporis transeūtis numero
sitas comprehēdat̄: sine tempore stans in
q̄dā secreto altoqz silētio: tādiu saltem co-
gitari pōt quādiu pōt ille cantus audiri: tñ
qd̄ inde rapuerit ⁊ si transiēs mentis aspe-
ctus ⁊ quasi glutiens in ventrem: ita in me
moria reposuerit: poterit recordando quo
dāmodo ruminare: ⁊ in disciplinam qd̄ sic
didicerit trajicere. Quod si fuerit om̄imo-
da obliuione deletum: rursus doctrina du
ce ad id venietur qd̄ penitus exciderat: et
sic inuenietur vt erat.

De opinione platonis qua credidit animas aliam vitam priusq̄z corporib⁹ induerent̄ habuisse. Capitulum.xv.

Vnde plato ille ph̄us nobilis: ꝑsua
dere conat⁹ ē vixisse h̄ aīas homi
nū: ⁊ anteq̄z ista corpora gererent.

et hinc esse q̄ ea que discunt: reminiscuntur potius cognita q̄ cognoscuntur noua. ¶Retulit enī puerum quendaz nescio quid de geometria interrogatum sic respondisse: tanq̄ esset illius peritissimus discipline. Gradatim quippe atq̄ artificiose interrogatus: videbat q̄ videndū erat: dicebatq̄ q̄ viderat. Sz si recordatio hec esset reruz antea cognitarū: nō vtiq̄ omnes vel pene oīes cū illo modo interrogar ēt: posset. ¶Nō enī omnes in priore vita geometre fuerunt: cū tā rari sint in genere hūano: vt vix possit aliq̄s inueniri. Sed potī⁹ credendum est mentis intellectualis ita cōditā esse naturā: vt reb⁹ intelligibilib⁹ naturali ordine disponente cōditore subiūcta: sic ista videat in q̄dā luce sui generis incorporea: quē admodū oculus carnis videt q̄ in hac corporea luce circūadiacent: cui⁹ lucis capax eiq̄ cōgruens est creat⁹. ¶Nō enī z ipe ideo sine magistro alba z nigra discernit: q2 ista iā nouerat añq̄ in hac carne crearet. Beniq̄ cur de solis reb⁹ intelligibilib⁹ id fieri pōt: vt bene interrogat⁹ quisq̄ respondeat q̄ ad quāq̄ ptinet disciplinā: etiā si ei⁹ ignarus est. Cur hoc facere de rebus sensibilib⁹ nullus pōt: nisi quas isto vidit in corpore cōstitutus: aut eis q̄ nouerāt indicāti b⁹ credidit: seu lr̄is cuiuslq̄ seu verbis. ¶Nō enī acq̄escenduz ē eis q̄ samiū pythagorā ferūt recordatū fuisse talia nōnlla q̄ ñ fuerat expert⁹: cū hic alio iā fuisset in corpe: z alios nōnullos narrāt alij: eiusmodi aliq̄d in suis mentib⁹ passos: q̄s falsas fuisse memorias: q̄les plerūq̄ experimur in sōnis: q̄ñ nobis videmur reminisci q̄si egerimus aut viderim⁹ q̄ nec egim⁹ omnino nec vidimus: z eo modo affectas esse illoz̄ mentes etiā vigilātiū instinctu spirituū malignoz̄ū: atq̄ fallaciū: quib⁹ cure ē de reuolutiōib⁹ animarū falsaz opinionē: ad decipiē dos hoies firmare vel serere. Et h̄ conijci pōt: q2 si vere illa recordarēt q̄ hic in alijs antea positi corpib⁹ viderāt: multis ac pene omnib⁹ id cōtingeret: q̄ñ quidē vt de viuis mortuos: ita de mortuis viuos: tāq̄ de vigilātib⁹ dormientes: z de dormientib⁹ vigilantes sine cessatione fieri suspicant. Si ergo h̄ est sapiētie z sciētie recta distinctio: vt ad sapientiā ptineat eternarū rerū cognitio itellectualis. ad sciētiā vo tpaliū rez cognitio rōnalis: q̄d cui pponēdū siue postponēdū sit: nō est difficile iudicare. Si aūt alia est adhibēda discretio qua dinoscant hec duo: que procul dubio distare apls docet dicens: Alij dat q̄dē per spiritū sermo sapientie: alij sermo scientie scōm eundem spiritū: Tamē etiā istoz̄ duoz̄ q̄ nos posuimus euidentissima differētia ē: q̄ alia sit intellectualis cognitio eternaruz rerū: alia rationalis temporaliū: z huic illā preponēdam esse ambigit nemo. ¶Relinquēt⁹ itaq̄ nobis ea q̄ exteriozis sunt hois: z ab eis q̄ cōmunia cum pecoz̄ib⁹ habemus introrsum ascendere cupiētib⁹: anteq̄ ad cognitionem rerum intelligibiliū atq̄ sūmarum que sempiterne sunt veniremus: temporaliū rerum cognitio rationalis occurrit. Etiam in hac igitur inueniamus si possum⁹ aliquā trinitatē: sicut inueniebamus in sensibus corporis: z in his que per eos in aiam vel spiritū nostr̄ imaginabiliter intrauerūt: vt pro corporalib⁹ reb⁹ quas corporeo foris positas attingimus sensu: intus corporum similitudines haberem⁹ impressas memorie: ex quibus cogitatio formaret tertia voluntate vtrūq̄ iungente: sicut formabat foris acies oculoz̄ quā voluntas vt visio fieret adhibebat rei visibili: z vtrūq̄ iungebat etiā illic ipsa se admouens tertiā. Sed nō est hoc coartandū in hūc librū: vt in eo qui sequit si deus adiuuerit cōuenient possit inquiri: z q̄d inuētū fuerit explicari. i. Cor. 12

¶Explicit liber duodecimus.

¶Incipiunt capitula. xiij. libri.

i De gemino rationalis mētis officio quoz̄ vnuz ad temporalia: aliud pertinet ad eterna.

ij De fide que licet per corporis sensū mente concepta sit: nihil tamē inuenitur habere corporeū.

iij De voluntate quā z singuli propriā z omnes etiā nō indicatā possunt habere cōmunem.

iiij De beatitudine quā omnes vna voluntate expetunt: sed nō eadē omnes diffinitione nouerūt.

v An omnes beati sint qui viuunt vt volunt.

vj Propiorem esse beatitudini voluntatem rectam etiam nō adeptā q̄d cupit: q̄s prauam etiam si quod cō cupiuit obtinuit.

vij Ad verã beatitudinẽ viã esse ꝑ fidẽ rectam: sine q̃ nulla cuiq̃ possit fortitudo prodesse.

viij Perfectã beatitudinẽ nisi in eterna vita esse nõ posse

ix An eternitatis capax sit humana natura.

x An alio modo omnipotẽs deꝰ hoĩem eternitati debuerit reformare: q̃ vt sibi deꝰ filiꝰ naturã vniret humanã.

xj Qua rõne in sanguine christi iustificẽtur credentes: ⁊ quõ in hoc sacrameto totiꝰ sit trinitatis operatio.

xij Quo merito homo diabolice sit traditus potestati.

xiij De cõsilio dei q̃ ei placuit vt potestas diaboli nõ potentia: sed iusticia vinceretur.

xiiij De omniũ debito ꝑ nihil debẽtẽ christum soluto.

xv In q̃ sit diabolus victꝰ a christo.

xvj Ad quã vtilitatẽ fideliũ renatorũ mala que ꝑ originale peccatũ sũt cõtracta conuersa sint.

xvij De his que ꝑ incarnationẽ christi sũt collata credentibus.

xviij De natiuitate domini ex maria virgine ⁊ spiritusancto.

xix Qꝛ verbũ caro factũ qđ est christꝰ iesus: ⁊ sapientie thesauros in se habeat ⁊ scientie.

xx Neminẽ posse sine fide ad verã beatitudinem peruenire.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit.

De gemino rationalis mentis officio: quorũ vnũ ad tꝑalia: aliđ pertinet ad eterna. Ca. j.

In libro superiore huiꝰ opis duodecimo satis egimꝰ discernere rationalis mẽtis officiũ in tꝑalibꝰ rebꝰ: vbi nõ sola cognitio: verũ ⁊ actio nr̃a versat̃: ab excellẽtiore eiusdẽ mẽtis officio: qđ cõtemplandis eternis rebus impendit̃: ac sola cognitione fruit̃. Cõmodius aũt fieri puto: vt de scripturis sanctis aliq̃d interserã: quo facilius possit vtrũq̃ dinosci. Euãgeliũ suum
Joh. j ioannes euãgelista sic exorsus est. In principio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊ deꝰ erat verbũ: hoc erat in principio apud deũ: oĩa ꝑ ipsum facta sũt: ⁊ sine ipso factũ est nihil. Qđ factũ est in ipso vita erat: ⁊ vita erat lux hominũ: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eã nõ cõprehẽderũt. Fuit hõ missus a deo: cui nomẽ erat ioãnes: hic venit in testimoniũ: vt testimoniũ ꝑhiberet de lumĩe: vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. Nõ erat ille lux: ꝫ vt testimoniuꝫ ꝑhiberet de lumine. Erat lux vera: q̃ illuminat oẽm hoĩeꝫ veniẽtẽ in hũc mundũ. In mundo erat: ⁊ mundus ꝑ ipsũ factus ẽ: ⁊ mundus eũ non cognouit. In ꝓpria venit ⁊ sui eũ ñ receperũt. Quotq̃t aũt receperũt eũ: dedit eis potestatẽ filios dei fieri: his qui credũt in nomine eius. Qui non ex sanguinibꝰ neq̃ ex voluntate carnis: neq̃ ex volũtate viri: ꝫ ex deo nati sũt. Et v̄bũ caro factũ ẽ ⁊ habitauit ĩ nob̃. Et vidimꝰ gloriam eius. gloriã q̃si vnigeniti a patre: plenũ gratie ⁊ veritatis. Hoc totũ qđ ex euãgelio posui: in p̃cedentibꝰ suis ꝑtibꝰ habet qđ ĩmutabile ac sempiternũ ẽ: cuius contemplatio nos beatos facit. In cõseq̃ntibꝰ v̄o: ꝑmixta cũ tꝑalibꝰ cõmemorant̃ eterna. Ac ꝑ h̃ aliqua ibi ad scientiaꝫ ꝑtinẽt: aliq̃ ad sapientiã: sicut in libro duodecimo p̃cessit nr̃a distinctio. Nã in p̃ncipio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apđ deũ: ⁊ deus erat verbũ: h̃ erat in p̃ncipio apud deũ. oĩa ꝑ ipsũ facta sũt: ⁊ sine ip̃o factũ ẽ nihil: qđ factum ẽ in ip̃o vita erat: ⁊ vita erat lux hoĩm: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eaꝫ nõ cõprehẽderũt. Cõtẽplatiuã vitã req̃rit: ⁊ intellectuali mẽte cernẽdũ est. Qua in re q̃tomagis q̃sq̃ ꝓfecerit: tãto fiet sine dubitatiõe sapiẽtior. Sꝫ ꝓpter id qđ ait: Lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eã nõ cõprehẽderũt: fide vtiq̃ opus erat q̃ crederet̃ qđ ñ videt̃. Tenebras q̃ꝑpe intelligi voluit auersa ab huiꝰ luce eãq̃ minꝰ idonea ꝯtueri corda mortaliũ. ꝓpter qđ adiũgit ⁊ dicit: Fuit hõ missꝰ a deo: cui nomẽ erat ioãnes: h̃ venit ĩ testimoniũ vt testimoniũ ꝑhiberet de lumĩe: vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. Hoc iã tꝑalit̃ gestũ ẽ: ⁊ ad sciẽtiã ꝑtinet q̃ cognitione historica ꝯtinet̃. Hoĩeꝫ aũt ioãnẽ ĩ phãtasia cogitamꝰ: q̃ de hũane nature noticia imp̃ssa ẽ nostre memorie. Et h̃ eodẽ modo cogitãt: siue q̃ ista ñ credũt: siue q̃ credũt. Utrisq̃ eni notũ est q̃d sit hõ. cuiꝰ exteriorẽ ꝑtẽ. id ẽ corpꝰ ꝑ corpis lumina didicerũt. Interiorẽ v̄o. id ẽ aĩaꝫ in seip̃is: quia ⁊ ipsi hoĩes

Ubi. s

Ubi. s

Joh. j

Ubi. s

sunt: ⁊ p humanã cõuersationẽ cognitã tenent: vt possint cogitare qđ dicit: Fuit hõ cui nomẽ erat ioannes: qz ⁊ noia sciunt loquẽdo ⁊ audiendo. Qđ aũt ibi est: missus a deo: fide tenẽt q̃ tenẽt. Et q̃ fide nõ tenẽt: aut dubitatione ambigũt: aut infidelitate derident. Vtrũq tamen si non sunt ex numero nimis insipiẽtiũ: q̃ dicũt in corde suo: nõ ẽ deꝰ: hec audiẽtes verba vtq cogitãt: et q̃d sit deꝰ: ⁊ q̃d sit mitti a deo. ⁊ si nõ sicut res se habẽt certe sicut valẽt. Fidẽ porro ipsam quam videt quisq in corde suo si credit. vel nõ esse: si nõ credit. alit nouimꝰ: nõ sic corpa q̃ videmꝰ oculis corpis: ⁊ p ipoz imagines q̃s memoria tenemꝰ: etiã absentia cogitamus. nec sicut ea que nõ vidimꝰ et ex his que vidimus cogitatione vtcũq formamus: ⁊ memorie cõmendamus: quo recurramus cum voluerimus: vt illic ea vel potiꝰ q̃lescũq imagines eoz q̃s ibi fixi mus similiter recordatione cernamꝰ. Nec sic hoiez viuũ cuiꝰ aiaz etiaz si ñ videmꝰ ex nostra conjicimꝰ: ⁊ ex motibꝰ corpalibꝰ hominẽ viuũ. sic videdo didicimꝰ intuemur etiã cogitãdo. Nõ sic videtur fides in corde in q̃ ẽ ab eo cuiꝰ est: ꝫ eã tenet certissima scientia: clamatq cõsciẽtia. Cũ itaq ꝓpter ea credere iubeamur: qz id qđ credere iubemur videre nõ possumꝰ. ipsaz tñ fidẽ q̃ñ inest in nobis videmꝰ in nobis: qz ⁊ rez absentiũ pſens ẽ fides: ⁊ rez q̃ foris sũt intus ẽ fides. ⁊ rerũ q̃ nõ vident videt fides: ⁊ ipsa tñ tpaliter fit in cordibꝰ hoim. Et si ex infidelibꝰ fideles fiũt: perit ab eis. Aliq̃ñ aũt ⁊ rebꝰ falsis accõmodat fides. loq̃mur enim sic vt dicamus habita ẽ ei fides ⁊ decepit. Qualis fides: si tñ ⁊ ipsa dicẽda ẽ fides: si culpabiliter de cordibꝰ perit: q̃ñ eã inuẽta veritas pellit. optabilit aũt rerũ verarũ in easdẽ res fides trãsit. Nõ enim dicẽdũ ẽ perit: q̃ñ ea q̃ credebant vident. Nunq̃d enim adhuc fides dicenda ẽ cũ diffinita sit i epistola ad hebreos fides: dictũq sit eã eẽ cõiũctionẽ rerũ q̃ nõ videt: Deinde qđ seq̃t:

Job.i Hic venit in testimoniũ: vt testimoniũ phiberet de lumie: vt oẽs crederẽt p illũ. actio vt dixi tpalis ẽ. Tpalit enim testimoniũ pphibet etiã ð re sempiterna: qđ ẽ itelligibile lumẽ. De q̃ vt testimoniũ phiberet venit ioãnes: q̃ nõ erat lux: ꝫ vt testimoniũ phiberet

Ubi.s de lumine. Adiũgit enim. Erat lux vera: q̃ illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mũdũ. In mũdo erat: ⁊ mũdꝰ p ipm factꝰ ẽ: ⁊ mũdus eũ ñ cognouit. In ꝓpria venit ⁊ sui eũ nõ receperũt. Hec vba oia q̃ latinã linguã sciũt: ex rebꝰ intelligũt q̃s nouerũt: Quaz aliq̃ nob innotuerit p corpis sensꝰ: sicẽ hõ: sic ipse mundus: cuiꝰ tã euidentẽ magnitudinẽ cernimꝰ: sicut eoz ũdẽ verboz soni. Nã ⁊ audit sensus ẽ corpis. Aliq̃ aũt p animi rõnẽ: sic id qđ dictũ ẽ. ⁊ sui eũ nõ receperũt. Ubi.s Intelligit enim: nõ in eũ crediderũt. Qđ q̃d sit: nullo corpis sensu: ꝫ animi rõne cognouimus. Ipsoz etiã verborũ nõ solũ sonos ꝫ significatiões: ptim p corpis sensũ: ptim p animi rationẽ didicimꝰ. Nec ea vba nũc ꝓmũ audiuimꝰ ꝫ q̃ iã audieramꝰ. Et nõ solũ ipa: verũetiã q̃ significarẽt cognita: memoria tenebamꝰ: ⁊ ꝫ agnouimꝰ. Hoc enim nomẽ dissyllabũ cũ dicit mundus: qñ sonꝰ ẽ: res vtiq corpalis p corpus innotuit. id est p aurẽ. sed etiã qđ significat p corpꝰ innotuit. id ẽ p oculos carnis. Mundus q̃ppe inq̃tũ notꝰ est: videtibꝰ notus ẽ. Ad ꝫ verbũ q̃ttuoz syllabarũ qđ ẽ crediderũt: sonos suo qñ corpꝰ est p aurẽ carnis illabit. Qđ aũt significat: nllo corpis sensu: ꝫ animi rõne cognoscit. Nisi enim q̃d sit crediderunt p animũ nossemꝰ: nõ intelligeremꝰ q̃d nõ fecerint illi de q̃bꝰ dictũ ẽ: ⁊ sui eũ nõ receperũt. Ubi.s Sonus ergo verbi forinsecus instrepit auribꝰ corpis: ⁊ attingit sensũ q̃ vocat auditus. Species quoq hominis ⁊ in nobis ipsis nota ẽ: ⁊ forinsecus in alijs. adest corporis sensibꝰ oculis cũ videt: auribꝰ cũ audit: tactui cũ tenet ⁊ tãgit. Habet etiã i memoria nostra imaginẽ suã: incorpalẽ q̃dẽ: ꝫ corpi similẽ. Mundi denicq ipsiꝰ mirabilis pulchritudo forinsecꝰ presto ẽ: ⁊ aspectibꝰ nostris: ⁊ ei sensui q̃ dicit tactꝰ si q̃d eiꝰ attingimꝰ. Habz etiã ipe intꝰ in meoria nra imaginẽ suã: ad quã recurrimꝰ: cũ eũ vel septi parietibꝰ vel etiã in tenebris cogitamꝰ. Ex de his imaginibꝰ rerũ corpaliũ in corpalibus q̃dẽ habentibꝰ tñ silitudines corpoz: ⁊ ad vitam exteriozis hominis pertinentibꝰ: iam satis in vndecimo libro locuti sumus. Nũc autẽ agimus de homine interiore ⁊ eius scientia: ea q̃ rerũ est temporaliũ ⁊ mutabiliuz. in cuiꝰ intentionẽ cum assumitur aliquid: etiã de rebus ad exteriorem hominẽ ptinentibꝰ: ad hoc assumẽdũ ẽ vt aliquid inde doceat qđ rationalẽ adiuuet scientiã. Ac p ꝫ rerũ q̃s cõmunes cũ animãtibꝰ irrationalibꝰ habemꝰ: rõnalis vsus ad interiorẽ hominẽ ptinet. nec recte dici põt

cum irrationalibus animantib⁹ euz nobis esse cõmunem.

De fide q̃ licet p̃ corpis sensum mẽte cõcepta sit: nihil tñ inuenit habere corporeũ. Ca.ij.

Idles vero de q̃ in ℞ libro aliqñ diutius disputare certa dispositiõis nostre rõne cõpellimur: quã q̃ habent fideles vocant: ⁊ q̃ nõ habent infideles. sicut hi q̃ veniẽte in ꝓpria dei filiũ nõ recepẽrt: cuius ex auditu in nobis facta sit. Nõ tñ ad eũ sensũ corpis ptinet q̃ appellat auditus: qñ nõ ẽ son⁹. nec ad oculos hui⁹ carnis: qñ nõ est color aut corpis forma. nec ad eũ q̃ dicit tact⁹: qñ corpulẽtie nihil habet. nec ad vllũ sensũ corpis: qñ corditres ista non corpis: nec foris est a nobis. sz in intimis nostris. nec eã q̃scz hoim videt i alio: ℞ vnusq̃sq̃ in semetipo. Beniqz põt ⁊ simulatione cõfingi: ⁊ putari esse in q̃ nõ ẽ. Si iã igit quisqz fidẽ apud seipsũ videt. in altero aũt credit esse eã nõ videt: ⁊ tãto firmus credit: cuius fructus eius magis nouit quos operari solet fides per dilectionem. Nobrẽ omnib⁹ de quib⁹ euãgelista subiũgit ⁊ dicit: Quotq̃t aũt receperũt eũ: dedit eis ptãtem filios dei fieri: his q̃ credunt in noie eius: q̃ nõ ex sanguinib⁹: neqz ex volũtate carnis: neqz ex volũtate viri: ℞ ex deo nati sũt. Fides ista cõmunis ẽ: non sicut aliqua corpis forma cõmunis ẽ ad videndũ omniũ oculis quib⁹ presto est (Ex ipsa q̃ppe vna omniũ cernẽtiũ quodãmodo infor mat aspect⁹) ℞ sicut dici põt oñib⁹ hoibus esse facies hũana cõmunis. Nã hoc ita dicit: vt tñ singuli suas habeant. Ex vna sane doctrina impressã fidẽ credentiũ cordibus singulorũ q̃ ℞ idẽ credũt verissime dicimus. Sz aliud sunt ea que credunt: aliud fides qua credunt. Illa q̃ppe in rebus sunt que vel esse vel fuisse vel futura esse dicũt. hec autem in animo credẽtis est: ei tñ conspicua cuius ẽ: quãuis sit ⁊ in alijs nõ ipsa ℞ similis. Non enĩ numero ẽ vna: ℞ genere. ꝓpter similtudinem tñ et nullaz diuersitatẽ magis vnã dicimus esse q̃ multas. Nam ⁊ duos homines simillimos cuz videmus: vnam faciẽ dicimus: et miramur amborũ. Facilius itaqz dicitur mltas animas fuisse singulas vtiqz singulorum. de quibus legimus in actibus apostolorum: q̃ eis fuerit anima vna. q̃ vbi dixit apostolus: Una fides: tot eas audet quisquam dicere quot

Joh.j

Ibidem

Act.4

Epbe.4

fideles: Et tamẽ q̃ dicit: O mulier magna ẽ fides tua. et alteri: O modice fidei quare dubitasti: suã cuiqz esse significat. Sz ita dicitur eadez credẽtiũ fides vna: quẽadmodũ eadez volẽtiũ volũtas vna: cuz et in ipis q̃ hoc idez volũt sua volũtas sic cuiqz cõspicua. alteri⁹ autẽ lateat: q̃uis idẽ velit. Et si aliq̃b⁹ signis sese idicet: credit potiꝰ q̃z videtur. Vnusq̃sq̃z aũt sui animi cõsci⁹: nõ credit vtiqz hãc esse suã: sed plane puidet voluntatem.

Matb.15

Ibidem.14

De volũtate quã ⁊ singuli propriã ⁊ oñes etiã nõ indicatã pñt habere cõmunẽ. Capi.iij.

Est quedã sane eiusdẽ nature viuẽtis ⁊ rõne vtẽtis tãta cõspiratio: vt cũ lateat alterũ q̃d alt velit: nõnulle tñ sint volũtates oim etiã singulis note. Et cũ q̃scz homo nesciat quid homo alius vnus velit: in quibusdã reb⁹ possit scire q̃d oẽs velint. Vñ illa cuiusdã mimi facetissima ꝓdicat vbanitas. Qui cũ se ꝓmisisset in theatro quid in aio haberẽt: ⁊ q̃d vellẽt oẽs: alijs ludis esse dicturũ. atqz ad diẽ cõstitutũ ingẽti expectatione maioꝛ multitudo cõflueret: suspẽsis ⁊ silẽtib⁹ oibus dixisse phibet. Vile vultis emere: ⁊ care vendere. In q̃ dicto leuissimi scenici oẽs tñ cõscientias inuenerũt suas: eiqz vera añ oculos oim ꝓstituta: ⁊ tñ improuisa dicẽti admirabili fauoꝛe plauserũt. Cur autem tã magna expectatio facta ẽ illo ꝓmittẽte oim volũtatem se esse dicturũ: nisi quia latent hominẽ aliozuz hominũ voluntates: Sz nunquid ista latuit istum: nunq̃d quẽqz latet: Qua tandẽ causa: nisi quia sunt quedaz q̃ nõ incõuenienter in alijs de se quisqz conticiat: cõpatiente vel cõspirante vitio seu natura: Sed aliud est videre voluntatẽ suã: aliud (q̃uis certissima cõiectura) conijcere alienã. Nã cõditã romam tã certũ habeo in rebus hũanis: q̃ cõstantinopolim: cũ romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerim: nisi q̃ alijs testibus credidi. Et mimus q̃dem ille vl seipsũ intuẽdo: vel alios quoqz experiendo: vili velle emere: ⁊ care vẽdere: omnibus id credidit esse cõmune. Sed quoniã reuera vitium ẽ: potest quisqz adipisci eiusmodi: vel alicui⁹ alterius vitij qõ huic cõtrarium est incurrere pestilentiã qua huic resistat ⁊ vincat. Naz scio ipe hominẽ cũ venalis codex ei fuisset oblatus: precijqz ei⁹ ignarũ: ⁊ ideo quidã

exiguū poscentē cerneret venditorē: iustuz
p̄ciū qd̄ multo amplius erat: nec opinanti
dedisse. Quid si etiaz sit q̄sq̄ nequicia tāta
possessus: vt vili vendat q̄ dimiserūt parē-
tes: ⁊ caro emat q̄ cōsumāt libidines? Nō
ē vt opinor incredibilis ista luxuries. Etsi
querant̄ tales reperiant̄. aut etiā nō quesi-
ti fortassis occurrāt: q̄ nequicia maiore q̄
theatrica ꝓpositioni vel ꝓnunciationi the
atrice insultēt: magno p̄cio stupra emēdo.
paruo aūt rura vendēdo. Largitionis etiā
gratia nouim⁹ q̄sdā emisse frumēta carius:
⁊ vilius vēdidisse suis ciuib⁹. Illud etiam
qd̄ vet⁹ poeta dixit Ennius: oēs mortales
sese laudari exoptant: ꝓfecto ⁊ de seipso ⁊
de his q̄s expertus fuerat cōiecit in alijs. ⁊
videt̄ ꝓnunciasse hominū omniū volūta-
tes. Deniq̄ si ⁊ minus ille dixisset: laudari
om̄es vultis: nemo vestrū vult vitupari. si
militer qd̄ esset oīm voluntatis dixisse vide
ret̄. Sunt tamē qui vitia sua oderint. ⁊ in q̄
bus sibi displicēt ipsi. nec ab alijs se lauda
ri velint: gratiasq̄ agant obiurgantiū beni
uolētie: cū ideo vitupant̄ vt corrigant̄. At
si dixisset: om̄es beati esse vultis: miseri eē
nō vultis: dixisset aliq̄d qd̄ nullus in sua ñ
agnosceret voluntate. Quicquid eni alid̄
quisq̄ latenter velit: ab hac volūtate q̄ om
nib⁹ hominib⁹ satis nota est: nō recedit.

De beatitudine quā omēs vna volūtate expetūt: sed nō eadē omnes diffinitiōe nouerūt. Ca. iiij.

Mirū est aūt cū capescende atq̄ re-
tinende beatitudinis volūtas vna
sit omniū: vnde tanta existat de ip
sa beatitudine rursus varietas atq̄ diuer-
sitas voluntatū. Non ꝙ aliq̄s eā nolit: sed
ꝙ nō oēs eā norint. Si eni oēs eā nossent:
nō ab alijs putaret̄ esse in v̄tute animi: alijs
i corpis voluptate: alijs in vtraq̄: ⁊ alijs
atq̄ alijs: alibi atq̄ alibi. Ut eni eos que-
q̄ res maxime delectauit: ita in ea cōstitue
rūt vitā beatā. Quō igit̄ feruētissime amāt
oēs: qd̄ nō omnes sciūt? Quis pōt amare
qd̄ nescit? Sicut iā de hac re i libris supiori
bus disputaui. Cur ergo beatitudo amat̄
ab oib⁹: nec tñ scit̄ ab oib⁹? An forte sciūt
oēs ipsa que sit: ꝫ nō oēs sciūt vbi sit: ⁊ in-
de cōtentio ē? Quasi vero de aliquo mūdi
hui⁹ agat̄ loco: vbi debeat q̄sq̄ velle viue-
re: qui vult beate viuere. ac non ita querat̄
vbi sit beatitudo: sicut q̄rit̄ que sit. Nā vti-
q̄ si in corporis voluptate est: ille beat⁹ est
q̄ fruit̄ corpis voluptate. Si in virtute ani-
mi: ille qui hac fruit̄. Si in vtraq̄: ille q̄ frui
tur vtraq̄. Cū itaq̄ ali⁹ dicit: beate viuere
ē voluptate corpis frui. Alius aūt beate vi
uere est virtute animi frui: nōne aut ambo
nesciūt que sit beata vita: aut nō ambo sci-
unt? Quō ergo ambo amāt eā si nemo po-
test amare qd̄ nescit? An forte falsū ē qd̄ ꝓ
verissimo certissimoq̄ posuim⁹: beate viue
re omnes homines velle? Si eni beate vi-
uere est: verbi gratia: scd̄m animi virtutez:
quō beate viuere vult: q̄ h̄ nō vult? Nōne
verius dixerimus: homo iste nō vult beate
viuere: qr nō vult scd̄m virtutē viuere: qd̄
solū ē beate viuere? Nō igit̄ oēs beate vi-
uere volūt: imo pauci hoc volūt: si nō ē be
ate viuere nisi scd̄m v̄tutē animi viuere: qd̄
multi nolūt. Ita ne falsū erit. Vñ nec ipsis
academicis cū oīa dubia sint: academic⁹
ille cicero dubitauit: q̄ cū vellet in hortēsio
dialogo ab aliq̄ re certa de q̄ nullus ambi-
geret sumere sue disputatiōis exordiū: Be
ati certe inq̄t oēs esse volum⁹: absit vt h̄ fal
sum esse dicam⁹. Quid igit̄: an dicenduz ē
etiam si nihil sit aliud beate viuere: q̄ se-
cundū virtutē animi viuere: tñ ⁊ qui hoc ñ
vult: beate vult viuere? Nimis q̄dē h̄ vide
tur absurdum. Tale est eni ac si dicamus.
Et qui nō vult beate viuere: beate vult vi-
uere. Istam repugnantiam q̄s audiat: q̄s
ferat? et tñ ad hāc contrudit necessitas. Si
⁊ oēs beate velle viuere verū ē: ⁊ ñ oēs sic
volūt viuere quō solū viuit̄ beate: verū ē.

An omnes beati sint qui viuūt vt volunt. Capi. v.

An forte illud est qd̄ nos ab his an
gustijs possit eruere: vt quoniam
dixim⁹ ibi quosq̄ posuisse beatam
vitā: qd̄ eos maxime delectauit. vt volup-
tas epicurū: virtus zenonē: sic aliū aliquid
aliud: nihil dicam⁹ esse beate viuere: nisi vi
uere scd̄z delectationē suā: ⁊ ideo falsū ñ es
se: ꝙ omnes beate viuere velint: quia oēs
ita volūt: vt quēq̄ delectat. Nā ⁊ hoc po-
pulo si ꝓnunciatū esset in theatro: omnes
id in suis voluntatibus inuenirēt. Sz hoc
quoq̄ cicero cum sibi ex aduerso proposu
isset: ita redarguit: vt qui hoc sentiant: eru
bescāt. Ait eniz. Ecce aūt nō philosophi q̄
dem: sed prompti tamen ad disputanduz:
omnes aiunt esse beatos: qui viuant vt ip
si velint: hoc ē qd̄ nos diximus: vt quosq̄
delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id

q̄dez. Uelle enī qđ nō deceat: idipsū miser rimū est. Nec tā miserū est nō adipisci qđ velis: cp̄z adipisci velle qđ nō oporteat: pz̄e clarissime omnino atq; verissime. Quis nā q; ita sit mente cecus: t ab oī luce decorl alien⁹: ac tenebr̄is dedecor̄is inuolut⁹: vt eum qui nequiter viuit ac turpiter: t nullo ꝓhibente: nullo vlciscente: t nullo saltē re ꝓhendere audente. insup t laudātib⁹ plurimis (qm̄ sicut ait scriptura diuina: Laudatur peccator in desideri⁹ anime sue: t qui iniqua gerit benedicit) implet omnes suas facinorosissimas: t flagicios̄issimas voluntates: ideo beatū dicat: q; viunt vt vult: cū ꝓfecto cp̄uis t sic miser ē: minus tū esset si nihil eor̄ q̄ perperā voluisset habere potuisset. mala enī volūtate vel sola quisq; miser efficit: ꝫ miseri⁹ ptāte: q̄ desiderū male volūtatis implet. Quapr̄opt̄ qm̄ verū ē q; oēs homines esse beati velint: idcp̄z vnū ardentissimo amore appetāt: t ꝓpter ꝫ cetera q̄cunq; appetūt: nec quisq; pōt amare qđ oīno q̄d vel q̄le sit nescit: nec pōt nescire q̄d sit qđ velle se scit: sequit. vt oēs beatā vitā sciant. Oēs aūt beati habēt qđ volunt: cp̄uis nō omnes qui habēt qđ volunt cōtinuo sint beati. Cōtinuo aūt miseri q̄ vl nō habent qđ volūt: vel id habent qđ non recte volunt. Beat⁹ igit nō ē nisi q̄ t habz oia que vult: t nihil vult male.

Pz̄opt̄er̄ esse beatitudini volūtatem rectā etiam nō adeptam qđ cupit cp̄z pz̄auā etiam si quod cōcupiuit obtinuit. Ca. vj

Q Um ergo ex his duob⁹ beata vita cōstet: atq; omnib⁹ nota: ommbus cara sit: q̄d putem⁹ esse cause: cur hor̄ū duor̄ū qm̄ vtrūcp̄z non pūt magis eligant hoies: vt oia que volūt habeāt: cp̄z vt oia bene velint etiā si ñ habeāt: An ipsa ē pz̄auitas generis hūani: cū eos nō lateat: nec illū beatū eē qui qđ vult nō habet: nec illū qui qđ male vult habet: ꝫ illū q̄ t habz quecunq; vult bona: t nulla vult mala: ex his duob⁹ quib⁹ beata vita ꝓficit qm̄ vtrūcp̄z nō dat: id eligat pot⁹: vnde magis a beata vita recedit. Longi⁹ quippe ab illa ē q̄cunq; adipiscit male cōcupita: cp̄z qui non adipiscit cōcupita: cū pot⁹ eligi debuerit voluntas bona atq; pz̄eponi: etiā nō adepta q̄ appetit. Pz̄opinquat enī beato: q̄ hī vult quecūcp̄z vult: t que adept⁹ cuz fuerit beat⁹ erit. Et vticp̄z nō mala ꝫ bona beatū faciunt: qm̄ faciūt: quor̄ū bonor̄ habēt aliquid iā: idcp̄z nō parui estimādū: eamcp̄z ipsam scz voluntatē bonā: q̄ de bonis quor̄ū capax est hūana natura: nō de vllius mali ꝓpetratione vel adeptione gaudere cōsiderat: t bona qualia t in hac misera vita esse possūt: ꝓudēti: temperanti: forti. t iusta mēte sectat: t cp̄z tū dat assequit: vt etiā i malis sit bon⁹: t finitis malis omnib⁹ atq; impletis bonis omnibus sit beatus.

Ad verā beatitudinē viā esse ꝓ fidē rectā sine qua nulla possit cui cp̄z fortitudo ꝓdesse. Ca. vij.

Ac hoc in ista mortali vita erroribus erūniscp̄z plenissima: p̄cipue fides est necessaria: qua in deū creditur. Nō enī quecūcp̄z bona: maximecp̄z illa quib⁹ quisq; fit bon⁹: t illa quib⁹ fiet beatus. Cm̄ nisi a deo in hominē veniāt: t homini accedāt: inueniri pōt. Cū aūt ex hac vita ab eo qui in his miseri⁹ fidelis t bon⁹ est ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere qđ nunc esse nullo mō pōt: vt sic homo viuat: quō vult. Nō enī volet male viuere i illa felicitate: aut volet aliq̄d qđ deerit: aut deerit qđ voluerit. Quicq̄d amabit⁹ aderit: nec desiderabit⁹ qđ nō aderit. oīne qđ ibi erit: bonū erit. t sūmus de⁹ sūmum bonuz erit: atq; fruendū amantib⁹ ꝓsto erit. t qđ est oīno beatissimū ita semp fore certuz erit. Hūc vero fecerūt quidā sibi philosophi sic eor̄ū cuicp̄z placuit vitas beatas suas: vt q̄ si ꝓpria virtute possent: qđ cōmuni mortaliū cōditione nō poterant: sic scz viuere vt vellent. Sentiebāt enī aliter beatū esse neminē posse nisi habendo qđ vellet: et nihil patiendo qđ nollet. Quis aūt nō q̄lemcūcp̄z vitā qua delectat (t ideo beatā vocat) vellet sic esse in sua potestate vt eam posset habere ꝓpetuā: t tamen quis ita ē: q̄s vult pati molestias q̄s fortiter toleret: cp̄uis eas velit possitcp̄z tolerare si patit: Quis velit i tormētis viuere: etiā qui pōt in eis p patiētiā tenēdo iusticiā laudabilit̄ viuere: Trā situra cogitauerūt hec mala q̄ ea ptulerunt vel cupiēdo habere: vel timendo amittere qđ amabāt. siue nequiter siue laudabilit̄. Nā multi p trāsitor̄ia mala: ad māsura fortiter tetenderūt. Qui ꝓfecto spe beati sūt: etiā cū sunt in transitor̄ijs malis: p que ad bona ñ trāsitor̄ia ꝓueniūt. Sed qui sic spe

beatus est: nondũ beat⁹ est. Expectat nãq̃ ꝑ patientiã beatitudinẽ quã nondũ tenet. Qui v̄o sine vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciat̄: quãtãlibet adhibeat tolerantiã: nõ est beatus veraciter: ꝫ miser fortiter. Neq̃ em̄ ꝓpterea miser nõ est: qꝛ miserior esset: si ⁊ ĩpatienter miseriã sustineret. Porro si ista non patitur que nollet pati in suo corpore: nec tũc quidẽ beatus habendus est: qm̄ nõ viuit vt vult. Ut em̄ alia omittã q̃ corpore illeso ad animi ꝑtinent offensiones: sine quib⁹ viuere velim⁹: ⁊ sunt ĩnumerabilia. vellet vtiq̃ si posset ita saluum ⁊ incolume habere corpus: ⁊ nullas ex eo pati molestias: vt id haberet in ꝑtãte: aut in ipsius incorruptiõe corporis. qd̄ qꝛ non habet: ac pẽdet in incerto: ꝓfecto nõ viuit vt vult. Q̃uis em̄ per fortitudinẽ sit paratus excipere: ⁊ equo ferre animo quicq̃d aduersitatis acciderit: mauult tñ vt non accidat: ⁊ si possit facit. atq̃ ita paratus ẽ in vtrũq̃ vt quantũ in ip̄o est alterum optet: alteruꝫ vitet. ⁊ si qd̄ vitat incurrerit: ideo volẽs ferat: quia fieri nõ potuit qd̄ volebat. Ne opprimatur g̃: sustinet: sed p̄mi nollet. Quõ ergo viuit vt vult? an quia volẽs fortis est ad ferẽda que nollet illata? Ideo igitur id vult qd̄ potest: qm̄ qd̄ vult non põt. Hec ẽ tota (vtrũ ridenda: an potius miserãda) superborũ beatitudo mortalium: gloriantiũ se viuere vt volũt: quia volẽtes patienter ferũt que accidere sibi nolũt. Hoc em̄ aiũt qd̄ sapienter dixit terentius. Qm̄ non põt id fieri qd̄ vis: id velis qd̄ possis. Cõmode hoc dictũ esse quis negat? Sed ꝯsilium est datũ misero: ne esset miserior. Beato autẽ (quales se esse oẽs volũt) nõ recte nec vere dicit̄: non põt fieri qd̄ vis. Si em̄ beat⁹ est: quicq̃d vult fieri potest: qꝛ non vult qd̄ fieri non põt. Sed nõ est mortalitatis hui⁹ hec vita. nec erit nisi quando ⁊ immortalitas erit. Que si nullo mõ dari homini posset: frustra etiã beatitudo quereret̄. quia sine ĩmortalitate nõ potest esse.

Terentius in andria

Perfectam beatitudinẽ nisi in eterna vita eẽ nõ posse. Ca. viij

Cum ergo beati esse omnes hoies volunt: si verũ volunt: ꝓfecto ⁊ esse ĩmortales volunt. Aliter em̄ beati esse nõ possunt. Deniq̃ ⁊ de ĩmortalitate interrogati. sicut ⁊ de beatitudine: om̄s eam se velle respondẽt. Sed qualiscũq̃ beatitudo que poti⁹ vocet̄ q̃ sit in hac vita q̃ritur: ĩmo vero fingitur: duꝫ immortalitas desperatur: sine qua vera beatitudo esse nõ potest. Ille quippe beate viuit (qd̄ iam superi⁹ diximus: ⁊ astruẽdo satis fiximus) q̃ viuit vt vult: nec male aliquid vult. Nemo aũt male vult ĩmortalitatẽ: si eius humana capax est deo donante natura. cuius si capax nõ est: nec beatitudinis capax est. Ut enim homo beate viuat: oportet vt viuat. Quẽ porro morientẽ vita ipsa deserit: beata vita cũ illo manere que põt? Cũ aũt deserit aut nolentẽ deserit ꝓculdubio: aut volentẽ: aut neutrum. Si nolentẽ: quomõ beata vita est: que ita est in voluntate vt non sit in potestate? Cũq̃ beat⁹ nemo sit aliq̃d volendo nec habẽdo: quãto minus est beatus qui nõ honore: nõ possessiõe: nõ qualibet alia re: sed ipsa beata vita nolẽs deseritur. quãdo ei nulla vita erit? Vñ ⁊ si nullus sensus relinquitur quo sit misera. ꝓpterea em̄ beata vita discedit: qm̄ tota vita discedit. Miser est tamen q̃diu sentit: qꝛ scit se nolentẽ ꝯsumi: ꝓpter qd̄ cetera ⁊ qd̄ preceteris diligit. Nõ igitur põt vita ⁊ beata esse: ⁊ nolentẽ deserere: quia beatus nolẽs nemo fit: ac ꝑ hoc quantomagis nolentẽ deserendo miserũ facit. Si aũt volentẽ deserit: etiã sic quomõ beata erat: quã perire voluit qui habebat? Restat vt dicant neutrũ esse in animo beati. id est eũ deseri a beata vita: cuꝫ per mortem deserit tota vita: nec nolle: nec velle. ad vtrũq̃ enim parato ⁊ equo animo cõsistere. Sed nec ista beata est vita. que talis est: vt quẽ beatũ facit: amore eius indigna sit. Quomõ enim est beata vita quã non amat beat⁹? Aut quomõ amatur: qd̄ vtꝝ vigeat: an pereat indifferẽter accipit̄? Nisi forte virtutes quas ꝓpter solam beatitudinẽ sic amamus ꝑsuadere nobis audent: vt ip̄am beatitudinem nõ amemus? Qd̄ si faciunt: etiã ip̄as vtiq̃ amare desistimus: quãdo illã propter quã solã istas amauimus: nõ amam⁹. Deinde quomõ erit: vera illa tam perfecta: tã examinata: tã eliquata: tam certa sentẽtia: beatos esse omnes homines velle si ip̄i qui iaꝫ beati sunt: beati esse nec nolũt nec volunt? Aut si volũt vt veritas clamat: vt natura cõpellit: cui summe bonus ⁊ ĩmutabiliter beat⁹ creator indidit hoc. Si volũt inquã beati esse qui beati sunt: beati vtiq̃ nõ esse nolunt. Si aũt beati nõ esse nolũt: ꝓculdubio nolunt ꝯsumi ⁊ perire qd̄ beati sũt. nec nisi viuentes beati esse possunt. Nolũt igit̄ perire qd̄ viuũt. Immortales ergo esse vo

lunt: quicūq; vere beati vel sūt vel esse cupiunt. Non aūt viuit beate: cui non adest qđ vult. Nullo mō igitur esse poterit vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna. Hāc vtrū capiat humana natura: quā tū ꝛsiderabilē ꝓfitetur: nō parua questio est. Sed
Joh.j si fides assit que inest eis quib⁹ dedit potestatē iesus filios dei fieri: nulla q̄stio est.

An eternitatis capax sit humana natura. Ca.ix

Humanis quippe argumētationib⁹ hec inuenire conantes: vix pauci magno prediti ingenio: abundantes ocio: doctrunisq; subtilissimis eruditi: ad indagandā solius anime imortalitatez puenire potuerunt. Cui tamē anime beatā vitam nō inuenerūt stabilē. id est verā. Ad miserias eā quippe vite hui⁹ etiā post beatitudine redire dixerunt. Et qui c⁹ de hac erubuerūt sententia: ꝛ animā purgatam in sempiternā beatitudinē sine corꝛore collocandā putauerūt: talia de mundi retorꝛsus eternitate sentiūt: vt hanc de anima sententiā suam ipi redarguant. Quod hic longū est demōstrare: sed in libro duodecimo de ciuitate dei: satis a nobis est quantū arbitror explicatū. Fides aūt ista totū hominē immortalē futurū: qui vtiq; constat ex anima ꝛ corꝛore: ꝛ ob hoc vere beatū: non argumētatione humana: sed diuina auctori-
Joh.j tate ꝓmittit. Et ideo cū dictum esset in euāgelio: qꝫ iesus dederit potestatē filios dei fieri his qui eū receperunt. ꝛ quid sit recepisse eum: breuiter fuisset expositū: dicēdo credentib⁹ in noīe ei⁹: quo q̄ modo filij fierent
Ibidem dei: esset q̄ adunctū. qui nō ex sanguinib⁹ neq; ex volūtate carnis: neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sūt. ne ista hominū quā videm⁹ ꝛ gestamus infirmitas tantā excel-
Ibidē lentiā desperaret: ilico annexū est. ꝛ verbuz caro factū est: ꝛ habitauit in nobis: vt a cōtrario suaderet qđ incredibile videbat. Si eñ natura dei filius ꝓpter filios hominuz misericordia factus ē hominis filius. hoc ē
Ibi.ē. eñ: verbū caro factū est ꝛ habitauit in nobis hoibus: quanto ē credibili⁹ natura filios hominis: gratia dei filios dei fieri: ꝛ habitare in deo: in q̄ solo: ꝛ de quo solo eē possunt beati participes imortalitatis ei⁹ effecti. propter quod ꝓsuadēdum dei fili⁹ participeps nře mortalitatis effect⁹ est.

An alio modo omnipotēs deꝰ hoiez eternitati debuerit reformare q̄ vt sibi deus filiꝰ naturā vniret humanam. Ca.x

Sed itaq; qui dicunt ita ne defuit deo modus alius quo liberaret homines a miseria mortalitatis hui⁹ vt vnigenitū filiū deū sibi coeternū hominē fieri vellet induēdo humanā animam ꝛ carnē: mortalēq; factum morte ꝓpeti: parū est sic refellere: vt istū modū quo nos ꝑ me j.Tbi.2
diatorē dei ꝛ hominū: hominē xp̄m iesū deus liberare dignat: asseramus bonuz ꝛ diuine cōgruū dignitati: verūetiā vt ostendamus nō aliū modū possibilē deo fuisse: cui⁹ ptāti cūcta eq̄liter ꝓiacēt. Sz sanāde nře miserie ꝓueniētiorē modū aliū ñ fuisse nec esse oportuisse. Quid eñ tā necessariū fuit ad erigēdaz spem nostrā mēteq; mortaliū ꝓditiōe ipius mortalitatē abiectaz ab imortalitatē despatiōe liberādas: q̄ vt demōstraret nobis q̄nti nos pēderet deꝰ: q̄ntūq; diligeret: Quid vō h⁹ rei tāto isto iudicio manifestius atq; ꝑclarius: q̄ vt dei filius imutabiliter bonus: in se manēs qđ erat: ꝛ a nobis ꝛ ꝑ nobis accipiēs qđ nō erat: ꝓpter sue nature detrimentū nostrū dignatus ē inire ꝓsortium: purus sine vllo malo suo merito: mala nostra perferret: ac si iam credētibus quantū nos diligat deus: ꝛ qđ despereba-
Gal.5 mus iam sperātib⁹ dona in nos sua sine vl-
Roma.5 lis bonis meritis nostris: imo ꝑcedentib⁹ ꝛ malis meritis nostris in debita largitate ꝓferret: qz ꝛ ea que dicuntur merita nostra dona sunt ei⁹: Est eñ fides ꝑ dilectionem
Joh.j6 operet: caritas dei diffusa est in corꝺib⁹ nostris ꝑ spiritū sanctuz qui datus est nobis. Tūc est aūt datus: qñ est iesus resurrectione clarificat⁹. Tunc eñ eū se missuꝝ esse ꝑ
Ephe.4 misit ꝛ misit: qz tunc sicut de illo scriptū est: ꝛ ante ꝑdictū: Ascendit in altū: captiuauit captiuitatē: dedit dona hominibus. Hec dona sunt merita nostra: quib⁹ ad summū
Roma.8 bonū imortalitatis ꝛ beatitudinis ꝓuenimus. Cōmendat aūt inquit aplus caritatē
Roma.5 suam deus in nobis: qñ cū adhuc peccatores essemus. xp̄us ꝑ nobis mortuus est. Multo magis iustificati nūc in sanguie ipius: salui erim⁹ ab ira ꝑ ipum. Adhuc addit ꝛ dicit: Si eñ cū inimici essem⁹ recōciIbidem liati sumus deo ꝑ mortē filij eius: multoma-
gis recōciliati salui erimus in vita ipsius. Quos peccatores dixit pri⁹: hos posteri⁹ inimicos dei: ꝛ quos pri⁹ iustificatos in sanguine iesu christi: eos posteri⁹ recōciliatos

ꝙ morte filij dei. Et quos ꝑus saluos ab ira ꝙ ipsum: eos postea saluos in vita ipsius. Nō ergo ante istā gratiā quoquo mō peccatores: sed in talib⁹ peccatis fuim⁹: vt inimici essemus dei. Supius aūt quidē aplūs nos peccatores: ⁊ inimicos dei duob⁹ idētidē nominib⁹ appellauit: vno velut mitissimo: alio plane atrocissimo dicēs: Si eñ
Roma. 5 christ⁹ cū infirmi essemus adhuc: iuxta tēpus ꝙ impijs mortu⁹ est. Quos infirmos: eosdē impios nūcupauit. Leue aliquid videtur infirmitas: sed aliquādo talis est: vt impietas nominetur. Nisi tñ infirmitas esset: medicū necessariū non haberēt: qui est hebraice iesus: grece sother: nostra aūt locutione saluator. Qō verbū latina lingua antea non habebat: sed habere poterat: sicut potuit qñ voluit. Hec aūt apostoli sen
Ubi. ꝫ tentia ꝓcedēs vbi ait: Adhuc cum infirmi essemus iuxta temp⁹ ꝙ impijs mortuus ē: coheret his duab⁹ sequētibus: quarum in vna dixit peccatores: in alia inimicos dei: tanꝯ illis singulis reddiderit singula. peccatores ad infirmos: inimicos dei referēs ad impios.

Qua ratione in sanguine christi iustificent credētes: et quomodo in hoc sacramento totius trinitatis sit operatio. Ca. xj

Ed quid est iustificari in sanguine ipius: Que vis est sanguinis hui⁹ obsecro: vt in eo iustificētur credētes: Et quid ē reconciliari ꝙ morte filij ei⁹: Ita ne vero cū irasceret nobis deus pater: vidit mortē filij sui ꝙ nobis: ⁊ placatus est nobis: Nunquid ergo fili⁹ eius vsqꝫadeo nobis iā placat⁹ erat: vt ꝙ nobis etiā dignaret mori. pat̄ vero vsqꝫadeo adhuc irascebatur: vt nisi filius ꝙ nobis moreret nō placaret: Et quid ē q alio loco idē ipse do
Roma. 8 ctor gentiū: Quid inquit g̃ dicem⁹ ad hec: Si de⁹ ꝙ nobis: qs cōtra nos: Qui ꝓꝓio filio nō pepcit: ſ ꝙ nobis omnib⁹ tradidit illum. Quomō nō etiā cum illo omnia nobis donauit: Nunquid nisi iā placat⁹ esset pater: ꝓꝓio filio non parcēs ꝙ nobis eum traderet: Nōne videt hec illi velut aduersa esse sententia: In illa morit ꝙ nobis filius: ⁊ reconciliatur nobis pater ꝙ morte ei⁹. In hac aūt tāꝯ prior nos dilexerit pater. ipe ꝓpter nos filio nō parcit. ipe ꝙ nobis eum tradit ad mortē. Sed video q ⁊ antea pater dilexit nos. non solū anteꝯ ꝙ nobis filij⁹ moreret: ſ anteꝯ cōderet mundū. ipo teste apl̄o qui dicit: Sicut elegit nos in ipo Epbe. j
ante mūdi ꝯstitutionē. Nec fili⁹ patre sibi nō parcēte ꝙ nobis velut inuit⁹ est tradit⁹. qz ⁊ de ipo dictū est: Qui me dilexit ⁊ tradidit seipm ꝙ me. Omnia ergo simul ⁊ pater Gal. 2
⁊ filij⁹ ⁊ amboꝝ spiritus pariter ⁊ ꝯcorditer operātur: tñ iustificati sumus in xpi sanguine: ⁊ reconciliati sumus deo ꝙmorte filij ei⁹. Et quō id factū sit: vt potero etiā hic quantū satis videbit explicabo.

Quo merito homo traditus sit diabolice ptāti. Ca. xij

Uadā iustitia dei in potestatē diaq boli traditū ē genus humanū: peccato primi hois in omnes vtriusqꝫ sexus cōmunione nascētes originaliter trāseunte: ⁊ parētū primoꝝ debito vniuersos posteros obligāte. Hec traditio ꝑus in genesi significata est: vbi cū serpēti dictū eēt: Gen. 3
Terraꝫ manducabis. hōi dictū est: Terra es ⁊ in terrā ibis. Eo qō dictū est: in terraꝫ ibis: mors corpis ꝓnunciata est: qz nec ipsam fuerat expturus si ꝓmansisset vt fact⁹ est rect⁹. Qz vero viuēti ait: Terra es: ostē dit totū hominē in deterius cōmutatū. Tale est eñ: terra es: quale istud: Nō ꝓmanebit spiritus me⁹ in homin⁹ istis: qñ caro sunt. Tūc ergo demōstrauit eū ei tradituz cui dictū fuerat: terrā manducabis. Apl̄s aut aptius hoc predicat. vbi dicit: Et vos Ephe. 2
cū essetis mortui delictis ⁊ peccatis vestris: in quib⁹ aliquādo ambulastis scōm seculū mūdi hui⁹: scōm principē ptātis aeris. spūs huius qui nūc operatur in filijs diffidētie: in quib⁹ ⁊ nos omnes aliquādo cōuersati sum⁹ in desideriis carnis nostre: facientes volūtates carnis ⁊ affectionū: ⁊ eram⁹ natura filij ire: sic ⁊ ceteri. Filij diffidētie sunt infideles. ⁊ quis hoc nō est anteꝯ fidelis fiat: Quocirca omnes homines ab origine sub ꝓncipe sunt potestat̄ aeris: qui operat i filijs diffidētie. Et qō dixi ab origine: hoc ē qō dic apl̄s natura: ⁊ se fuisse ⁊ sicut ceteros. Natura scz vt est deprauata pctō: nō vt recta creata ē ab initio. Modus aūt iste q̃ tradit⁹ est homo in diabolī ptāte: nō ita debet intelligi: tanꝯ hoc de⁹ fecerit aut fieri iusserit: ſ qz tñ ꝓmiserit: iuste tñ. Illo eñ deserēte peccantē: peccati auctor ilico inuasit. Nec ita sane deus deseruit creaturā suā: vt nō se illi exhiberet deū creātē ⁊ viuificantē: ⁊ inter penalia mala etiam bona

Ps.76 malis multa p̄stantē. Nō em̄ ꝯtinuit in ira sua miserationes suas: nec hominē a lege sue ptātis amisit: qñ in diaboli ptāte esse ꝑmisit: qꝛ nec ip̄e diabolus a potestate oīpotent̄ alienus est: sicut neqꝫ a bonitate. Nā ⁊ maligni angeli vnde qualicūqꝫ subsisterent vita: nisi ꝑ eū qui viuificat omnia? Si ergo cōmissio peccatoꝝ ꝑ iram dei iustam hominē subdidit diabolo: profecto remissio peccatorū ꝑ reconciliationē dei benignam: eruit hominē a diabolo.

De consilio dei quo ei placuit vt ptās diaboli nō potētia: sed iusticia vinceret̄. Ca. xiij

Non aūt diabolus potētia dei: ꝫ iusticia supandus fuit. Nā quid omnipotente potētius? Aut cui⁹ creature potestas: potestati creatoris compari pōt? Sed cū diabolus vitio ꝑuersitatis sue factus sit amator potentie: ⁊ desertor oppugnatorqꝫ iusticie. sic em̄ ⁊ hoīes eum tanto magis imitant̄: quātomagis neglecta: vel etiā perosa iusticia potētie student: eiusqꝫ vel adeptione letātur: vel inflāmantur cupiditate: placuit deo: vt propter eruenduꝫ hoīes de diaboli potestate: nō potētia diabolus: sed iusticia vinceret̄. atqꝫ ita ⁊ homines imitātes christū: iusticia quererēt diabolum vincere: nō potentia. Nō ꝙ potentia quasi mali aliquid fugiēda sit: sed ordo seruandus est quo prior ē iusticia. Nā quāta potentia pōt esse mortaliū. teneant ergo mortales iusticiā: potētia immortalib⁹ debet̄. Cui cōparata quātalibet eoꝝ hominū qui potētes vocant̄ in terra: ridicula infirmitas inuenit̄: ⁊ ibi fodit̄ peccatori fouea: vbi vident̄ mali plurimū posse. Cātat aūt
Ps.95 iustus ⁊ dicit: Beatus homo quē tu erudieris dñe: ⁊ de lege tua docueris eū. Vt mitiges ei a diebus malignis: donec fodiatur pctōri fouea. Qm̄ nō repellet dñs plebem suam: ⁊ hereditatē suam non derelinquet. Quoadusqꝫ iusticia cōuertat̄ in iudiciū: ⁊ qui habēt eā oēs recto sunt corde. Hoc ḡ
Ubi.s. tēpore quo differtur potētia populi dei: nō repellet domin⁹ plebē suam: ⁊ hereditatem suā nō derelinquet. q̄ntalibet acerba ⁊ indi
Ubi.s. gna ipsa humilis atqꝫ infirma patiat̄: quoadusqꝫ iusticia quā nunc habet infirmitas pioꝝ: cōuertatur in iudiciū. hoc est iudicādi accipiat potestatē. Qd̄ iustis in fine seruatur: cum precedentē iusticiā ordine suo fuerit potentia subsecuta. Potētia quippe adiūcta iusticie: vel iusticia accedente potentie: iudiciariā potestatē facit. ꝑtinet aūt iusticia ad voluntatē bonā. Vnde dictū ē ab angel̄ nato xp̄o: Gloria in excelsis deo: Luc.2
⁊ in terra pax hoībus bone volūtatis. Potentia vero sequi debet iusticiā: nō preire. Ideo ⁊ in rebus secundis ponit̄. id est ꝓsperis. Secunde aūt a sequēdo sunt dicte. Cū em̄ beatū faciāt: sicut supius disputauimus: due res: bene velle: ⁊ posse qd̄ velis: nō debet esse illa ꝑuersitas: que in eadē disputatione notata est: vt ex duab⁹ rebus q̄ faciūt beatū posse qd̄ velit homo eligat: et velle qd̄ oportet: negligat. cū prius debeat habere voluntatē bonaꝫ. magnā vero postea potestatē. Bona porro volūtas purgāda ē a vitijs: a quib⁹ si vincit̄ homo: ad hoc vincit̄ vt male velit. ⁊ bona iā voluntas ei⁹ quō erit? Optādū est itaqꝫ vt ptās nūc detur: sed ꝯtra vitia. ꝓpter que vincenda potētes nolūt esse homines: ⁊ volūt ꝓpter vincēdos hoīes. Vt quid hoc: nisi vt vere victi falso vincāt: ne sint veritate sed opiniōe victores. velit homo prudēs esse: velit fort̄: velit tempans: velit iustus: atqꝫ vt hec veracit̄ possit: potentiā plane optet atqꝫ appetat vt potens sit in seipso: ⁊ miro mō aduersus seip̄m ꝓ seipso. Cetera vero q̄ bene vult: ⁊ tñ non pōt: sicut est imortalitas: ⁊ vera ac plena felicitas: desiderare nō cesset: ⁊ patienter expectet.

De omniū debito per nihil debentē xp̄m soluto. Ca. xiiij

Que est igit̄ iusticia qua vict⁹ est diabolus? Que: nisi iusticia iesu xp̄i? Et quō victus est? Quia cū in eo nihil morte dignū inueniret: occidit eū tñ. Et vtiqꝫ iustū est: vt debitores quos tenebat liberi dimittant̄: in eū credentes: queꝫ sine vllo debito occidit: hoc est ꝙ iustificari dicim⁹ in xp̄i sanguine. Sic quippe in remissionē peccatorū nostrorū: innocēs sanguis ille effusus ē. Vñ se dicit in psalmis: Ps.87
in mortuis liberū. Solus em̄ a debito mortis: liber est mortu⁹. Hinc ⁊ in alio psalmo dicit: Que nō rapui tūc exoluebā: rapinā Ps.68
volēs intelligi peccatū. qꝛ vsurpatū est cōtra licitū. Vnde ꝑ os etiā carnis sue: sicut in euāgelio legit̄ dic̄: Et ecce venit p̄nceps Job.14
mūdi hui⁹: ⁊ in me nihil iueniet. id ē nullū peccatū. Sed vt sciant oēs inquit: qꝛ volūtatē patris mei facio: surgite eam⁹ hinc. Et pergit inde ad passionē: vt ꝓ debitoribus

nobis qđ ipe nō debebat exolueret. Nunquid isto iure equissimo diabol⁹ vinceret: si potētia xp̄us cū illo agere nō iusticia voluisset: ꝫ postposuit qđ potuit: vt prius ageret qđ oportuit. Jdeo aūt illum esse opus erat: r homunē: r deū. Nisi eñ homo esset: nō poterat occidi. Nisi r deus esset: nō crederet noluisse qđ potuit. sed nō potuisse qđ voluit. Nec ab eo iusticiā potētie plātā fuisse: ꝫ ei defuisse potētiā putarem⁹. Nūc vō hūana ꝓ nobis passus ē: qz hō erat. ꝫ si voluisset etiā hoc nō pati potuisset: qz dē⁹ erat. Jdeo gratior facta ē in humilitate iusticia: qz posset si noluisset humilitatē non ꝓpetī tāt⁹ in diuinitate potētia: ac sic a morīente tā potēte: nobis mortalib⁹ impotētibus: r cōmendata est iusticia: r ꝓmissa potentia. Hoz eñ duorū vnum fecit mortēdo: alterū resurgēdo. Quid eñ iustius. q̄ vsq ad mortē crucis ꝓ iusticia peruenire: Et quid potētius: q̄ resurgere a mortuis: r in celuz cū ipa carne in q̄ est occisus ascendere: Et iusticia ꝑ pus: r potētia postea diabolū vicit. Justicia scz qz nullū pctīn habuit: r ab illo iniustissime est occisus. potētia vero: qz reuixit mortuus: nunq̄ postea moriturus. Scz potētia diabolū vicisset: etiaz si ab illo nō potuisset occidi: q̄uis maioris sit potētie etiā ipam mortē vincere resurgendo: q̄ vitare viuēdo. Sz aliud est ꝓpter qđ iustificamur in xp̄i sanguine: cum ꝑ remissionē peccatoz eruimur a diaboli potestate: hoc ad id ptinet qđ a xp̄o iusticia diabolus vincit: nō potētia. Ex infirmitate quippe quaz suscepit in carne mortali: nō ex īmortali potentia crucifix⁹ est xp̄s: de q̄ tñ infirmitate. ait apostolus: Quod infirmū est dei: fortius est hominibus. j. Cor. j

In quo sit diabolus victus a christo. Ca. xv

Non est itaq̄ difficile videre diabolum victuz: qñ qui ab illo occisus est resurrexit. Jllud est mai⁹ r ad intelligendū ꝓfundius: videre diabolū victum qñ sibi vicisse videbat. id est qñ xp̄s occisus est. Tunc eñ sanguis ille: qñ eius erat qui nullū habuit omnino peccatū: ad remissionē nostroz fusus est peccatorū: vt qz eos diabolus merito tenebat: quos peccati reos cōditione mortis obstrinxit. hos ꝓ eum merito dimitteret quē nulli⁹ peccati reū īmerito pena mortis affecit. hac iusticia victus r hoc vinculo vinct⁹ est fortis vt vasa eius exp̄rētur: q̄ apud eū cū ipo r angelis eius fuerūt vasa ire: r in vasa misericordie vertērētur. Hec quippe verba ipius domini nostri ie su xp̄i de celo ad se facta: cum primū vocat⁹ est: narrat apls paulus. Mā inter cetera q̄ audiuit: etiā hoc sibi dictū loquitur: Ad hoc eñ tibi apparui vt ꝓstituā te ministruz r testē eorum que a me vides. quib⁹ etiā pre eo tibi liberās te de populo r de gentib⁹ in quas ego mitto te aperire oculos cecorū: vt auertātur a tenebris: r a potestate sathane ad deū: vt accipiāt remissionē peccatoz: r sortē que in sanctis: r fidē que in me est. Unde r exhortās idē apls credētes: r ad gratiarūactionē deo patri: qui eruit nos inq̄t de potestate tenebrarū: r trāstulit in regnū filij caritatis sue: in quo habem⁹ redemptionē in remissionē peccatorū. Jn hac redemptione tanq̄ p̄cium ꝓ nobis datus est sanguis christi: quo accepto diabolus nō ditatus ē sed ligat⁹: vt nos ab ei⁹ nexibus solueremur. Hec quēquaz secum eorū quos christus ab omni debito liber īdebite fuso suo sanguine redemisset: peccatoz retibus inuolutū traheret ad secū de ac sempiterne mortis exitiū. sed hac ten⁹ morerētur ad xp̄i gratiam ptinentes: ꝓcogniti r p̄destinati r electi ante constitutionē mundi: quatenus pro illis ipe mortuus est christus: carnis tantuz morte non spiritus. Colo. j. j. Pe. j

Ad quā vtilitatē fideliū renatorū mala que ꝑ originale pctīn sūt cōtracta: cōuersa sint. Ca. xvj

Clamus eñ r ipa mors carnis de peccato primi hois originaliter venerit. tamē bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Et ideo non solū ipa: sed omnia seculi hui⁹ mala dolores: laboresq̄ hoīm q̄q̄ de peccatoz: r maxime de pcti originalis meritis veniāt: vñ facta est r ipa vita vinculo mortis obstricta. tñ r remissis peccatis remanere debuerūt: cū q̄bus homo ꝓ veritate certaret: r vnde exerceretur virtus fideliū: vt nouus homo ꝑ testamentū nouuz: inter mala hui⁹ seculi nouo seculo p̄pararetur: miseriā quā meruit vita ista dānata sapiēter tolerans: r qz finiet prudēter gratulās. beatitudinē vero quā liberata vita futura sine fine habitura ē: fideliter r patienter expectās. Diabolus eñ a dñatu r a cordibus fideliuz foras missus: in quorū dānatione atq̄ infidelitate: licet dānatus etiā ipe regnabat tñ ꝓ cōditione

mortalitatis hui⁹ aduersari sunt: quãtũ eis expedire nouit. Be q̃ sacre littere pſonãt p
j.Cor.jo os apostolicũ: Fidelis deus q̃ non pmittit vos temptari supra id qõ potestis: sed faci et cũ temptatione exitũ: vt possitis sustinere. Prosunt aũt ista mala q̃ fideles pie pferunt: vel ad emendãda peccata: vel ad exercendã ꝓbandãq; iusticiã: vel ad demonstrãdã vite hui⁹ miseriã: vt illa vbi erit beatitudo vera atq; ppetua ꝛ desideret ardẽtius ꝛ instãtius inquirat. Sz circa eos ista
Roma.8 seruant. de quib⁹ apls dicit: Scim⁹ qñ diligẽtibus deũ oia cooperant in bonũ: his qui scõm ꝓpositũ vocati sunt sancti: Qñ quos añ pscuit: ꝛ pdestinauit cõformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipe primogenit⁹ in multis fratrib⁹. Quos aũt pdestinauit: illos ꝛ vocauit: ꝛ q̃s vocauit: illos ꝛ iustificauit. Quos aũt iustificauit: ipos ꝛ glorificauit. Horũ pdestinatorũ nemo cũ diabolo pibit: nemo vsq; ad mortẽ ſb diaboli potestate remanebit. Deinde sequit: qõ iã supra cõmemorauit: Quid ergo dicemus ad
Ibidẽ hec: Si de⁹ ꝓ nobis: quis cõtra nos: Qui filio suo ꝓprio nõ pepcit: sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit illũ. Quõ non ꝛ cum illo oia nobis donauit: Cur g̃ non fieret mors xpi: imo cur nõ ptermissis alijs inumerabilib⁹ modis quib⁹ ad nos liberandos vti posset omnipotẽs: ipa potissimũ eligeretur vt fieret: vbi nec de diuinitate eius aliq̃d imminutum est aut mutatũ. ꝛ de humanitate suscepta tñ beneficij collatum est hoibus: vt a dei filio sempiterno eodẽq; hois filio mors tpalis indebita redderetur: qua eos a sempiterna morte debita liberaret: peccata nostra diabol⁹ tenebat: ꝛ ꝓ illa nos merito figebat in morte. Dimisit ea ille qui sua non habebat: ꝛ ab illo imerito est ꝓductus ad mortẽ. Tantũ ualuit sanguis ille vt neminẽ xpo indutũ in eterna morte debita detinere debuerit: qui xpm morte indebita vel
Roma.5 ad tpus occidit. Cõmendat ergo caritatez suã deus in nobis: qñ cũ adhuc peccatores essemus: christus ꝓ nobis mortuus est. Multomagis iustificati nunc in sanguine ipius: salui erim⁹ ab ira ꝓ ipum. Justificati inquit in sanguine ipius. Justificati plane in eo q̃ a pctis oib⁹ liberati. Liberati autẽ a peccatis oibus: qñ ꝓ nobis ẽ dei fil⁹ qui nullũ habebat occisus. Salui g̃ erimus ab ira ꝓ ipum: ab ira vtiq; dei que nihil est aliud q̃ iusta vindicta. Non enim sicut hominis animi perturbatio est ira dei. sed illius ira est cui dicit alio loco sancta scriptura: Tu autẽ domine virtutũ cum tranquillita te iudicas. Si ergo iusta diuina vindicta tale nomẽ accepit: etiam reconciliatio dei que recte intelligitur nisi cuz talis ira finit: Nec inimici eram⁹ deo: nisi quẽadmoduz iusticie sunt inimica peccata: quib⁹ remissis tales inimicitie finiuntur: ꝛ reconciliant deo quos ipse iustificat. Quos tamẽ etiaz inimicos vtiq; dilexit: qñ quidẽ ꝓprio filio suo nõ pepercit: sed ꝓ nobis omnib⁹ cum adhuc inimici essemus tradidit eũ. Recte ergo aplus secutus adiũxit: Si enim cum inimici essem⁹ reconciliati sumus deo p mortem filij eius: per quã facta est illa remissio peccatoruz. multomagis reconciliati salui erimus in vita ipius. In vita salui: qui per mortẽ reconciliati. Quis enim dubitat daturũ amicis vitam suam: ꝓ quibus inimicis dedit mortẽ suam. Non solum autem inquit: sed ꝛ gloriamur in deo p dñm nostrũ iesum christũ: per quẽ nunc reconciliationẽ accepimus. Non solũ ait: salui erimus: sed ꝛ gloriamur. Nec in nobis: sed in deo: nec ꝓ nos: sed per dominũ nostrum iesum christũ: per quẽ nunc reconciliationẽ accepimus: secundũ ea que superius disputata sunt. Deinde subiũgit aplus: Propter
Ibidem hoc sicut p vnum hominẽ peccatũ in hunc mundũ intrauit: ꝛ per peccatũ mors: ꝛ ita in oẽs homines mors pertransijt: in q̃ oẽs peccauerũt. ꝛ cetera. In quibus plixius ꝺ duobus hoibus disputat. vno eodez ꝑmo adã per cuius peccatũ in mortẽ tanq̃ hereditarijs malis posteri ei⁹ obligati sum⁹. altero aũt secũdo adam: qui nõ homo tñ: sed etiã deus est: quo ꝓ nobis soluente qõ nõ debebat: a debitis ꝛ paternis ꝛ ꝓprijs liberati sum⁹. Proinde qñ ꝓpter vnũ illũ tenebat diabolus omnes per eius vitiataz carnalẽ cõcupiscentiã generatos: iustum ẽ vt propter hunc vnuz dimittat omnes per ipsius immaculatã gratiam spiritualem regeneratos.

De his que per incarnationem christi sunt collata credentibus.

Capitulũ. xvij

Sunt ꝛ alia multa que in xpi incarnatione: que supbis displicẽt: saluberiter intuẽda atq; cogitãda sunt. Quoruũ est vnũ qõ demõstratũ est hõi: quẽ locũ haberet in reb⁹ quas ꝺidit deus: qñ quidẽ sic deo cõiungi potuit hũana natu-

ra: vt ex duab⁹ substãtijs fieret vna psona: ac p hoc iam ex tribus scz deo: anima ⁊ carne: vt sūpbi illi maligni spirit⁹ qui se ad decipiendū quasi ad aduuãdum medios interponũt. nō ideo se audeant homini ꝓponere: quia nō habent carnē: ⁊ maxime qz ⁊ mox in eadem carne dignatus est filiꝰ dei. ne ideo illi tanꝯ deos se coli psuadeãt: qz videntur esse imo tales. Deinde vt gratia dei in nobis sine vllis ꝑcedentibus meritꝭ in homine christo cõmendaret: qz nec ipe vt tanta vnitate deo vero ꝓiũctus vna cũ illo psona. id est ipe homo assumptus: mox vt homo etiã deus filius dei fieret vllis est ꝑcedentibus meritis assecutus. Dz ex quo esse homo cepit eē: ex illo est ⁊ deꝰ. vñ dictū Joh.j est: verbū caro factū est. Etiam illud est: vt superbia hominis q̄ maxime impedimẽto est: ne inhereat deo: p tantã dei humilitatẽ redargui posset atꝯ sanari. Discatꝯ homo q̄ꝯ lõge recesserit a deo: ⁊ quid illi valeat ad medicinalẽ dolorẽ quãdo per talem mediatorẽ redit qui hoibus ⁊ deꝰ diuinitate subuenit: ⁊ homo infirmitate conuenit. Nõ autẽ maius obediẽtie nobis ꝓberetur exemplũ qui p inobedientiã perieramus: Phil.2 q̄ꝯ deo patri deus filius obediens vsq̄ ad mortẽ crucis? Quod premiũ tante obedientie vbi ostenderet melius: q̄ꝯ in carne tãti mediatoris: que ad vitã resurrexit eternã? Pertinebat etiã ad iusticiã bonitatẽq̄ creatoris: vt p eandẽ rationalẽ creaturã superaret diabolꝰ: quã se supasse gaudebat: ⁊ de ipo genere veniẽtẽ: qõ genus origine vitiata: p vnũ tenebat vniuersum.

De natiuitate dñi ex maria virgine et spũsancto. Ca.xviij

Poterat eñ vtiq̄ deus hominẽ alide vnde suscipere: in quo esset mediator dei ⁊ hoim: nõ de genere illius 1.Thi.2 adam: qui peccato suo genꝰ obligauit bũanũ. sicut ipm quẽ primũ creauit: nõ de genere creauit alicuius. Poterat q̄ vel sic: vt alio quo vellet modo creare vnũ aliũ quo vinceretur victor ꝓris: sed melius iudicauit vt de ipo qõ victũ fuerat genere assumere hominẽ deꝰ: p quẽ generis hũani vinceret inimicũ. Et tamẽ ex virgine: cuiꝰ cõceptũ spiritꝰ: nõ caro. fides: nõ libido ꝓuenit. Nec interfuit carnis ꝓcupiscẽtia: p quã seminant ⁊ ꝓcipiunt ceteri: qui trahũt originale peccatũ: sed ea penit⁹ remotissima credẽdo: nõ ꝓcũbendo sancta est fecũdata virginitas: vt illõ qõ nascebat ex ꝓpagine primi hois: tñmodo generi nõ etiã criminis originẽ duceret. Nascebat nanꝯ nõ transgressionis ꝓtagione vitiata natura: sed omniũ taliũ vitiorũ sola medicina. Nascebat inquã homo nullũ habẽs: nullũ habitur⁹ oino peccatũ: per quẽ renascerẽtur liberãdi a peccato qui nasci nõ possunt sine peccato. Quis eñ carnali cõcupiscentia que ineſt genitalib⁹ mẽbris bene vtak castitas ꝓiugalis: habet tñ motus nõ volũtarios: quib⁹ ostẽdit vel nullã se in paradiso ante peccatũ esse potuisse: vel nõ talẽ fuisse si fuit: vt aliqñ resisteret volũtati. Nũc aũt illã talẽ esse sentimus: vt repugnãs legi mẽtis: Roma.7 etiã si nulla est causa generãdi: stimulos ingerat coeũdi: vbi si ei cedit peccando saciatur: si nõ cedit dissentiẽdo frenetur. Que duo aliena fuisse a paradiso ante peccatũ: dubitare q̄s possit? Nã nec illa honestas faciebat aliquid indecoꝝ: nec illa felicitas patiebatur aliquid impacatũ. Oportebat itaq̄ꝯ vt ista carnalis cõcupiscẽtia nulla ibi esset omnino: quãdo concipiebatur virginis partus: in quo nihil dignum morte fuerat inuenturus: ⁊ eum tamẽ occisurus auctor mortis: auctoris vite morte vincẽdus. Victor ꝓmi adam ⁊ tenens genus hũanũ: victus a secundo adam ⁊ amittens genus christianũ: liberatũ ex humano genere ab hũano crimine: p eũ q̄ non erat in crimine: q̄ꝯ esset ex genere: vt deceptor ille ab eo vinceret genere: quod vicerat crimine. Et hoc ita gestum est vt homo nõ extollat. Dz 2.Cor.10 qui gloriatur in domino gloriet. Qui eñ victus est: homo tantũ erat: ⁊ ideo victꝰ ẽ: quia superbe deus esse cupiebat. Qui aũt vicit: ⁊ homo erat ⁊ deꝰ: ⁊ ideo sic vicit natus ex virgine: quia deꝰ humiliter: nõ quõ alios sanctos regebat illum hominẽ sed gerebat. Hec tanta dei dona: ⁊ si qua alia sũt que de hac re nobis ⁊ querere nunc ⁊ disserere longum est: nisi verbum caro fieret nulla essent.

Q verbum caro factũ est qõ est xp̄s iesus ⁊ sapiẽtie thesauros in se habeat ⁊ sciẽtie. Ca.xix

Hec aũt omnia que p nobis verbũ Joh.j b caro factũ tpaliter ⁊ localiter fecit ⁊ ꝓtulit: scõm distinctionẽ quã demonstrare suscepimus: ad scientiam pertinet nõ ad sapientiam. Q autem verbũ est sine tempore: sine loco: est patri coeternuz

ꝛ vbiꝯ totū: de quo si quiſꝯ pōt quantuꝫ
pōt vꝛacē pꝛoferre ſermonē: ſermo ille erit
Job.j ſapientie: ac ꝓ hoc verbū caro factū quod
eſt chriſtus ieſus: ꝛ ſapientie theſauros ha
bet ꝛ ſciētie. Nam ſcribēs apoſtolus ad co
Colo.2 loſſenſes: Volo enī vos ſcire inquit quātū
certamē habeā ꝓ vobis: ꝛ ꝓ his qui ſūt Lao
dicie: ꝛ quicūꝯ nō viderunt faciē meaꝫ in
carne: vt conſulētur coꝛda eoꝛum: copula-
ti in caritate ꝛ in omnibus diuitijs plenitu
dinis intellectus ad cognoſcendū myſteri
um dei: qō eſt chriſtꝰ ieſus: in quo ſunt oēs
theſauri ſapiētie ꝛ ſcientie dei abſconditi:
Quatenꝰ nouerat apl̄us theſauros iſtos:
quantū eoꝛ penetrauerat: ꝛ in eis ad q̄nta
puenerat: quis pōt noſſe: Ego tñ ſcōm id
1.Cor.j2 qō ſcriptū eſt: Unicuiꝯ aūt noſtrū datur
manifeſtatio ſpūs ad vtilitatē: alij quidem
dat ꝓ ſpiritū ſermo ſapiētie: alij ſermo ſcie-
tie ſcōm eundē ſpiritū. ſi ita inter ſe diſtāt
hec duo vt ſapiētia diuinis: ſciētia hūanis
attributa ſit rebus: vtrūꝯ agnoſco in xp̄o:
Joh.j ꝛ mecū omnes eius fideles. Et cū lego: vꝛ
bum caro factū eſt ꝛ habitauit in nobis: in
verbo intelligo verbū dei filiū: in carne ag
noſco verum filiū hominis filiū: ꝛ vtrunꝯ
ſimul in vna ꝑſona dei ꝛ hominis ineffabi-
li gratie largitate ꝓ̄uctuꝫ. ꝓpt̄ qō ſeq̄t:
Ibidē et dicit: Et vidimus gloꝛiaꝫ eius: gloꝛiā q̄
ſi vnigeniti a ꝑe plenū gratie ꝛ veritatis.
Si gratiā referamus ad ſcientiā: veritateꝫ
ad ſapientiā: puto nos ab illa duaꝝ iſtaꝝ
reꝝ diſtinctione quā cōmendauimꝰ nō ab
hoꝛrere. In rebꝰ enī ꝓ tempus oꝛtis: illa ſū
ma gratia eſt q̄ homo in vnitate ꝑſone ꝓ̄uc
tus eſt deo. in rebus vero eternis ſūma ve
ritas recte tribuit dei verbo. Qꝛ vero ideꝫ
ipe vnigenitus a patre plenꝰ gratie ꝛ veri-
tatis: id actū eſt: vt idē ipe ſit in rebus ꝓ no-
bis tēpoꝛaliter geſtis: cui ꝓ eandē fidē mū-
damur: vt eū ſtabiliter cōtemplemur in re-
bus eternis. Illi autē p̄cipui gentū phi-
Roma.j loſophi qui inuiſibilia dei per ea que facta
ſunt intellecta cōſpicere potuerunt: tamen
qꝛ ſine mediatoꝛe. id ē ſine homine chriſto
philoſophati ſunt: quē nec venturū ꝓphe-
tis: nec veniſſe apoſtolis crediderūt: veri-
tatē detinuerunt (ſicut de illis dictū eſt) in
iniquitate. Nō potuerūt enī in his reꝝ in-
finus ꝓſtituti: niſi querere aliqua media ꝓ
que ad illa que intellexerāt ſublimia pueni
rent. atꝯ ita in deceptoꝛes demones inci-
Ibidem derūt: ꝓ quos factū eſt vt imutarēt gloꝛiaꝫ
incoꝛruptibilis dei: in ſimilitudinē imagi-
nis coꝛruptibilis hominis: ꝛ volucꝝ ꝛ qua
drupedū ꝛ ſerpentiū. In talibꝰ enī foꝛmas
etiā idola inſtituerūt: ſiue coluerūt. Scien
tia ergo noſtra xp̄us eſt: ſapiētia quoꝯ no-
ſtra idē xp̄s eſt. Ipe nobis fidē de rebus tē
poꝛalibꝰ inſerit: ipe de ſempiternis exhibet
veritatē. ꝓ ipſum ꝓgimus ad ipſum: tendi-
mus ꝓ ſcientiā ad ſapientiaꝫ: ab vno tamē
eodēꝯ xp̄o nō recedimus: in quo ſunt oēs Colo.2
theſauri ſapientie ꝛ ſciētie abſcōditi. Sed
nūc de ſciētia loquimur: poſt de ſapiētia q̄n
tum ipe donauerit locuturi. Hec iſta duo
ſic accipiamus quaſi non liceat dicere: vel
iſtam ſapientiā que in rebus hūanis eſt: vl̄
illā ſcientiā que in diuinis. loquendi enī la
tioꝛe conſuetudine: vtraꝯ ſapiētia: vtraꝯ
ſciētia dici poteſt. Nullo mō tñ ſcriptū eēt
apud apoſtolum: Alij dat ſermo ſapiētie: 1.Cor.j2
alij ſermo ſciētie: niſi ꝛ ꝓpꝛie ſingulis nomi
nibus hec ſingula vocarētur: de quoꝝ di-
ſtr ctione nunc agimus.

Neminē poſſe ſine fide ad verā beatitudine puenire. Ca.xx

Eam itaꝯ videamus quid ſermo
iſte ꝓlixus effecerit: quid college-
rit: quo peruenerit. Beatos eſſe ſe
velle oīm hominū eſt: nec tamē omniū eſt 2.Theſſaj
fides: qua coꝛ mundāte ad beatitudinē ꝓ- Act.j5
uenitur. Ita fit vt ꝓ iſtam quā non omnes
volūt ad illā tendendū ſit quā nemo poſſit
eſſe qui nolit. Beatos eſſe ſe velle omnes
in coꝛde ſuo videt: tantaꝯ eſt in hac re na
ture humane cōſpiratio: vt nō fallatur ho-
mo qui hoc ex animo ſuo ō animo conīcit
alieno. Beniꝯ omnes id velle nos nouī-
mus. Multi vero immoꝛtales ſe eſſe poſſe
deſperāt: cū id quod omnes volunt. id eſt
beatos nullus aliter poſſit. volunt tamē eti
am imoꝛtales eſſe ſi poſſent: ſed nō creden
do quod poſſint: nō ita viuunt vt poſſint.
Neceſſaria eſt ergo fides vt beatitudinem
cōſequamur: omnibus humane nature bo
nis. id ē ꝛ animi ꝛ coꝛpis. Hāc aūt fidē in
chriſto eſſe diffinitam: qui in carne reſurre Roma.6
xit a moꝛtuis: nō moꝛitꝰ vlteriꝰ: nec ni
ſi ꝓ illū quēquā liberari a diaboli dñatu ꝓ
remiſſionē peccatoꝛum. In cuius diaboli
partibus neceſſe eſt miſerā eſſe vitam: ean
dēꝯ perpetuam: que moꝛs eſt potius dicē
da q̄ꝯ vita: eadē fides habet. De qua ꝛ in
hoc libꝛo ſicut potui ꝓ ſpacio tempoꝛis
diſputaui: cuꝫ iam ꝛ in quarto libꝛo huius
opis multa ō hac re diꝛerim: ſi ibi ꝓpter alI
ud: hic ꝓpter aliud. Ibi ſcilicet vt oſten

derem: cur ꝛ quomō christus in plenitudine tēporis a patre sit missus: ꝓpter eos qui dicūt: eum qui misit: ꝛ eū qui missus est eēqles natura esse nō posse. Hic aūt ad distinguēdam actiuā scientiā a contēplatiua sapiētia: placuit quippe velut gradatim ascēdentibus in vtraq; requirere apud interiorem hominē quandā sui cuiusq; generis trinitatē: sicut prius apud exteriorē quesiuimus. vt ad illā trinitatē que deus est: ꝓ nostro modulo: si tamē vel hoc possumus saltim in enigmate ꝛ ꝑ speculū contuēdam exercitatione in his inferioribus rebus mēte veniam⁹. Hui⁹ igitur verba fidei quisq; in solis vocib⁹ memorie cōmendauerit: nesciens quid significēt. sicut solēt qui grece nesciūt greca verba tenere memoriter: vel latina similiter: vel cuiusq; alteri⁹ lingue qui eius ignari sūt. Nōne habēt quādā in suo animo trinitatē: quia ꝛ in memoria sunt illi verborū soni: etiam quādo inde nō cogitat: ꝛ unde format acies recordationis ei⁹ qñ de his cogitat: ꝛ voluntas recordantis atq; cogitanti vtrūq; cōiungit: Nullo mō do tñ dixerimus istū cuz hoc agit secundū trinitatē interioris hominis agere. sed potius exterioris: quia id solum meminit: ꝛ qñ vult: quantū vult intuet: qō ad sensum corporis ꝓtinet: qui vocatur auditus: nec aliud q̄z corporaliū rerū. id est sonorū: tali cogitatione imagines versat. Si aūtē qō verba illa significāt: teneat ꝛ recolat: iam q̄dez aliquid interioris hominis agit. sed nondū dicēdus vel putādus est viuere secundū interioris hominis trinitatē: si ea nō diligat que ibi p̄dicant: p̄cipiunt: ꝓmittunt: Pōt eñ etiā ad hoc tenere atq; cogitare: vt falsa esse existimans: conetur etiā redarguere. Voluntas ergo illa q̄ ibi ꝓiungit ea q̄ memoria tenebāt: ꝛ ea q̄ i acie cogitatiōis impssa sunt: implet quidē aliquā trinitatē: cū ipa sit tertia. ñ nō scōm eam viuit: qñ illa que cogitantur velut falsa nō placeant. Cū aūt vera esse credant: ꝛ que ibi diligenda sunt diligunt: iam secundū trinitatē interioris hominis viuitur. Scōm hoc enim viuit quisq; quod diligit. Quomō aūt diligunt que nesciunt: sed tñ credūtur. Jaz q̄stio ista tractata est in supioribus libris: et inuentum neminē diligere qō penit⁹ ignorat. ex his aūt que nota sunt diligi: qñ diligi dicunt ignota. Nunc librū istū ita claudimus: vt admoneam⁹ q; iustus ex fide viuit: que fides ꝑ dilectionē operatur: ita vt virtutes quoq; ipe quibus prudenter: fortiter: temperanter: iusteq; viuit: omnes ad eandē referantur fidem. Nō eñ aliter poterunt vere esse virtutes. que tamen in hac vita non valēt tñ: vt aliquādo non sit hic necessaria qualiūcūq; remissio peccatorū: que non fit nisi ꝑ eū qui sanguine suo vicit principē peccatorum. Ex hac fide ꝛ tali vita quecunq; notiōes sunt in animo fidelis hominis: cū memoria cōtinētur: ꝛ recordatione inspiciunt: ꝛ volūtati placēt: reddūt quandaz sui generis trinitatē. Sed imago dei de qua in ei⁹ adiutorio post loquemur: nondū in ipsa est. qō tunc melius apparebit cū demonstratū fuerit: vbi sit qō in futuro volumine lector expectet.

Explicit liber tertiusdecim⁹.

Incipiūt capl'a libri quartidecimi:

i Que sit hominis vera sapiētia.
ij De fide que licet ad eterna ꝓducat: temporalis tamē est: ꝛ cū ad eternitatē ventū fuerit cessatura.
iij Quid illud sit animi: in quo dei imago perpetua est: ꝛ eterne spēcies trinitatis.
iiij Ꝛ natura anime etiā deformis ꝛ miſere: nec vitam nec dei imaginē posſit amittere.
v An etiam paruulorū mentes nosse se possunt.
vj Ꝛ mens hominis sine cogitatione sibimet conspicua esse nō possit.
vij Ꝛ aliud sit aliquid non nosse: aliud nō inde cogitare.
viij De principali mentis: in quo intuenda est sūme imago trinitatis.
ix An virtutes quibus ad eternitatem tenditur desinant: cū ad eterna perduxerint.
x De cognoscibilibus temporalibus: quoz alia cognitionē nostrā preueniunt: alia nō p̄cedunt.
xj An semper memoria ꝑteritarū rerū sit: an vero etiā presentiū.
xij Qua facultate mens rationalis obtineat: vt in eo dei imago resplendeat.
xiij De reminiscentia in deū: cuius semp capax est mentis natura.
xiiij Ꝛ etiā prava mēs: nec memoria sui caret: nec cogitatione: nec amore.

xv De mutabilitate mētis humane qua fit vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera.
xvj De reformatione mentis ad imaginē dei: ⁊ quot modis spirit⁹ appellatio diuersis assignet̄ naturis.
xvij Quid sit inter regenerationē baptismi ⁊ renouationē qua ꝓficit̄ de die in diē in agnitionē dei.
xviij Posse etiā hominē corpore imaginē dei accipi: secundū ꝙ verbuz caro factū est: cuius imortalitati omnes sancti cōformabuntur.
xix Qua sui parte homo ad imaginē ⁊ similitudinē dei factus sit ad quā ꝓficiendo renouatur.

Aurelij augustini episcopi liber quartusdecim⁹ incipit.

Que sit hominis vera sapientia. Capitulum. j

Nunc de sapiētia nobis est disserendū: nō de illa dei que ꝓculdubio deus est. (Naz sapientia dei fili⁹ ei⁹ vnigenitus dicit) sz loquemur de hominis sapiētia: vera tamē que secundū deū est: ⁊ verus ac p̄cipuus cultus ei⁹ est: q̄ vno nomine theosebia grece appellatur. Qd̄ nomē nostri sicut iam cōmemorauim⁹ volētes ⁊ ipi vno nomine interp̄tari: pietatē dixerunt: cū pietas apud grecos eusebia vsitatius nūcupetur. Theosebia vero quia vno verbo ꝑfecte non pōt: melius duobus interp̄tatur: vt dicat̄ poti⁹ dei cultus. Hāc esse hoīs sapientiā: qd̄ ⁊ in duodecimo hui⁹ operis volumine iā posuimus: scripture sancte auctoritate demōstratur: in libro serui dei iob: vbi
Job.28 legitur dei sapiētiā dixisse homini: Ecce pietas est sapiētia. abstinere aūt a malis sciētia. Siue etiā vt nōnlli de greco epistemen interp̄tati sunt disciplina est: que vtiqz a discendo nomen accepit: vnde ⁊ scientia dici pōt. Ad hoc em̄ queqz res discit̄ vt sciat̄. Q̄uis alia notione in his que ꝓ pctis suis mala vnusq̄sqz patit̄ vt corrigat̄: dici soleat disciplina. Vñ illud ē in epl̄a ad hebre-
Hebre.j2 os: Quis em̄ est fili⁹: cui nō det disciplinā
Ibidē pater ei⁹. Et illd̄ euidēti⁹ in eadē: Omnis em̄ ad tp̄s disciplina nō gaudij videt̄ esse: ꝫ tristicie. postea vero fructū pacificū his q̄ ꝑ eam certarūt: reddet iusticie. Deus ergo ip̄e sūma sapientia. cultus aūt dei sapiētia est hominis: de qua nūc loquimur. Naz sa- j.Cor.3
piētia huius mundi: stulticia est apud deū. Secundū hanc itaqz sapientiā q̄ dei cult⁹ est: ait sancta scriptura: Multitudo sapiē- Sap.6
tiū: sanitas est orbis terrarū. Sed si de sapientia sapientiū disputare est: quid agem⁹? Nūquid nā ꝓfiteri audebimus sapientiā: ne sit nostra de illa impudens disputatio? Nōne terrebimur exēplo pythagore: q̄ cuz ausus nō fuisset sapiētiā profiteri: philosophū poti⁹. id est amatorē sapiētie se esse respōdit: a quo id nomē exortū ita deinceps posteris placuit: vt quantalibet de reb⁹ ad sapiētiam ꝑtinentib⁹ doctrina quisqz vel sibi vel alijs videret̄ excellere: nō nisi ph̄us vocaretur? An ideo sapientē ꝓfiteri taliuz hominū nullus audebat: qz sine vllo peccato putabāt esse sapiētē? Hoc aūt nostra scriptura nō dicit: que dicit: Argue sapien- Prouer.9
tē ⁊ amabit te. ꝓfecto enim iudicat habere peccatum: quē censet arguendū: Sed ego nec sic quidē sapientē me audeo profiteri. Satis ē mihi ꝙ etiā ipi negare nō possunt: esse etiam philosophi. id est amatoris sapientie: de sapientia disputare. Non em̄ hoc illi facere destiterunt: qui se amatores sapientie potius q̄z sapientes esse professi sunt. Disputantes autē de sapientia: diffinierūt eam dicentes. Sapientia est rerum humanarum diuinarūqz sciētia. Unde ego quoqz in libro superiore vtrarūqz rerum cognitionē. id est diuinarum atqz humanarū et sapientiam ⁊ scientiam dici posse non tacui. Verum secundū hāc distinctionē qua dixit apostolus: Alij datur sermo sapiētie: j.Cor.j2
alij sermo scientie: ista definitio diuidenda est: vt rerum diuinarū sciētia proprie sapientia nuncupetur. humanarum autē proprie sciētie nomē obtineat. De qua volumine tertiodecimo disputaui: nō vtiqz q̄cquid sciri ab homine pōt in reb⁹ humanis vbi plurimuz supuacue vanitatis ⁊ noxie curiositatis est huic scientie tribuēs: sed illud tantūmō quo fides saluberrima q̄ ad veram beatitudinē ducit: gignitur: nutrit̄: defenditur: roboratur. Qua sciētia nō pollent fideles plurimi: q̄uis polleāt ipsa fide plurimū. Aliud est em̄ scire tantūmō quid homo credere debeat propter adipiscēdā vitam beatam: que non nisi eterna est. aliud aūt scire quēadmodum hoc ipsum ⁊ piis opituletur: ⁊ contra impios defendatur:

quã ꝓprio appellare vocabulo scientiã vi-
dek apls. De qua pri⁹ cũ loquerer: ipam ꝑ
apue fidem cõmendare curaui: a tempora
libus eterna breuiter distinguẽs: atq; ibi ō
tpalibus differẽs. eterna vero in hũc librũ
differens etiã de rebus eternis fidẽ tempo
ralẽ quidẽ ꝛ tẽporaliter in credentiũ cordi
bus habitare. necessariã tñ ꝓpter adipiscẽ
da ipa eterna esse mõstraui. Fidẽ ãq; de tẽ-
poralib⁹ rebus quas ꝑ nobis etern⁹ fecit:
ꝛ passus est in homine: quẽ tẽpaliter gessit
atq; ad eterna ꝓuexit: ad eandẽ eternoꝛuꝫ
adeptionẽ ꝓdesse disserui: virtutesq; ipas
quibus in hac tpali mortalitate: prudẽter:
fortiter: temperãter ꝛ iuste viuitur: nisi ad
eandem licet temporalẽ fidẽ: que tamẽ ad
eterna perducit referantur: veras non esse
virtutes.

De fide que licet ad eterna pduca: tpalis tñ est: ꝛ cũ ad eternitatẽ ventũ fuerit cessatura. Ca. ij

2. Cor. 5 Quapropter qñ sicut scriptum est:
q Odiu sumus in corpore pegrinamur a domino. ꝑ fidẽ eñ ambula-
Abac. 2 mus non ꝑ speciẽ. ꝓfecto q̃diu iust⁹ ex
fide viuit: cuius scõm hominẽ interiorẽ vi-
uat: licet per eandẽ temporalẽ fidem ad ve
ritatẽ nitatur ꝛ tendat ad eterna: tamen in
eiusdẽ fidei temporalis retẽtione: ꝓtempla
tione: dilectione: nõdum talis est trinitas:
vt dei iam imago dicẽda sit: ne in rebus tẽ
poralib⁹ cõstituta videatur: que ꝓstituẽda
est in eternis. Mens quippe humana cum
fidẽ suam videt qua credit qõ nõ videt: nõ
2. Cor. 5 aliquid sempiternũ videt. Nõ eñ semper
hoc erit: qõ vtiq; nõ erit: quãdo ista pegri-
natione finita qua pegrinamur a domino:
vt per fidẽ ambulare necesse sit. speciem illa
1. Cor. 13 succedet: per quã videbimus facie ad faci
em: sicut modo nõ videntes. tñ quia credi
mus videre merebimur: atq; ad speciẽ nos
per fidem ꝓductos esse gaudebim⁹. Neq;
eñ iam fides erit qua credant que non vi-
dent: sed species qua videãtur que crede-
bantur. Tũc ergo ꝛ si vite huius mortalis
trãsacte meminerimus: ꝛ credidisse nos ali
quãdo que nõ videbamus memoriter re-
coluerimus: in ꝑteritis atq; trãsactis depu
tabitur fides ista: non in ꝑsentibus rebus
semperq; manentib⁹. ac per hoc etiam tri-
nitas ista: que nunc in eiusdẽ fidei ꝑsentis
ac manentis memoria: contuitu: dilectiõe
ꝓficit: tunc transacta ꝛ ꝑterita reperiet esse
non ꝑmanens. Ex quo colligitur: vt si iam
imago dei est ista trinitas: etiam ipsa nõ in
eis que semper sunt: sed in rebus sit haben
da transeuntibus.

Quid illud sit animi in quo dei imago perpetua est ꝛ eterne species trinitatis. Ca. iij

Habsit autẽ vt cuꝫ anime natura sit
a immortalis: nec ab initio quo crea
ta est: vnq; deinceps esse desistat:
id quo nihil melius habet nõ cũ eius imor
talitate perduret. Quid vero melius in ei⁹
natura creatũ est: q̃ q⁹ ad sui creatorẽ imagi-
nẽ facta est? Nõ igitur in fidei retẽtione:
ꝓtemplatiõe: dilectione: que nõ erit semp:
ſ in eo q⁹ semp erit inuenienda est quã dici
oporteat imaginẽ dei. An adhuc vtrũ ita
se res habeat aliquãto diligẽtius atq; ob-
strusi⁹ pscrutabimur? Dici eñ põt nõ pire
istã trinitatẽ: etiam cũ fides ipa trãsierit: qꝛ
sicut nũc eã ꝛ memoria tenemus: ꝛ cogita-
tione cernim⁹: ꝛ volũtate diligim⁹: ita etiã
tũc cũ eã nos habuisse memoria tenebim⁹
ꝛ recolemus: ꝛ hoc vtrũq; tertia volũtate
iungem⁹: eadeꝫ trinitas ꝑmanebit. Qñ si
nullũ in nobis quasi vestigiũ trãsiens reli-
querit: ꝓfecto nec in memoria nr̃a ei⁹ aliq̃d
habebimus q̃ recurram⁹ eã ꝑteritã recor-
dantes: atq; id vtrũq; intentione tertia co
pulãtes. ꝛ qõ erat scꝫ in memoria nõ inde
cogitantib⁹ nobis: ꝛ qõ inde cogitatiõe for
matur. Qꝫ qui hoc dicit: nõ discernit aliaꝫ
nũc esse trinitatẽ: qñ ꝓsentẽ fidẽ tenem⁹:
videmus: amamus in nobis. aliã tunc futu-
rã: quãdo non ipam: sed eius velut ima-
ginariũ vestigium in memoria reconditu
recordatione ꝓtuebimur. ꝛ duo hec. id est
qõ erat in memoria retinẽtis: ꝛ qõ inde im
primitur in acie recordãtis: tertia volũtate
iungem⁹. Qõ vt possit intelligi: sumam⁹ ex
emplũ de corpalib⁹ rebus: de quib⁹ in libro
vndecimo satis locuti sum⁹. Nẽpe ab infe
rioꝛib⁹ ad supioꝛa ascẽdentes: vel ab exte-
rioꝛib⁹ ad ĩteriora ingrediẽtes: primã reppe
rim⁹ trinitatẽ in corpe qõ videt: ꝛ acie vidẽ
tis: q̃ cũ videt inde formaꝫ: ꝛ in volũtatẽ in
tentiõe q̃ vtrũq; ꝓiungit. huic trinitati silem
ꝓstituam⁹: cũ fides q̃ nũc inest nobis tãq;
corp⁹ illud in loco: ita in nr̃a memoria ꝓsti
tuta est: de q̃ informaꝫ cogitatio recordãt:
sicut ex illo corpore acies intuentis. Qui-
bus duobus vt trinitas impleaꝫ: ãnumera
tur tertia voluntas: que fidem in memoria

constitutã: ꝛ quandã eius effigiem in cõtu
itu recordatiõis unpressam cõnectit ꝛ pũ
git. sicut in illa corporalis trinitate visionis
formã corporis qõ videtur: ꝛ pformationẽ
que fit in cernentis aspectu: coniungit intẽ
tio voluntatis. Faciam⁹ ergo corpus illud
qõ cernebatur interisse dilapsũ: nec eius re
mansisse aliquid in vllo loco: ad qõ viden
dũ recurrat aspect⁹: Nũquid qꝛ imago rei
corporalis iam trãsacte atq; pterite rema
net in memoria vnde informẽt recordanti
obtut⁹: atq; id vtrũq; tertia voluntate iun
gatur eadẽ trinitas esse dicẽda est: que fue
rat quãdo species in loco positi corpis vi
debat: Nõ vtiq; sed ꝑsus alia. Nam pre
ter qõ illa erat extrinsec⁹: hec intrinsec⁹ illã
pfecto faciebat species pẽsentis corporis:
hanc imago pteriti. Sic ꝛ in hac re de qua
nũc agimus: ꝛ ꝑter quã putauimus adhi
bendum illud exemplum. fides que nũc in
animo nostro ẽ: velut illud corpus in loco
dum tenetur aspicitur: amat: quandã effi
cit trinitatẽ. sed non ipsa erit: quãdo fides
hec in animo sicut corpus illud in loco iaz
nõ erit. Que vero tũc erit: quãdo eam re
cordabimur in nobis fuisse nõ esse: alia ꝑ
fecto erit. Nãc eñ que nũc est facit res ipa
pẽsens: ꝛ in animo credentis affixa: at illã q
tũc erit faciet rei pterite imaginatio ĩ recor
dantis memoria derelicta. Nec illa igit̃ tri
nitas q̃ nunc nõ est: imago dei erit. nec ista
imago dei est: que tũc non erit. Sed ea est
inueniẽda in anima hominis. id ẽ rationa
li: siue intellectuali imago creatoris q̃ imor
taliter imortalitati eius est insita.

Qꝛ natura anime etiã deformis ꝛ miser nec vitaz nec dei imaginẽ possit amittere. Ca. iiij.

Nam sicut ipa imortalitas aie secũ
dum quendã modũ dicitur. habet
quippe ꝛ aĩa mortẽ suam: cũ vita
beata caret: que vera anime vita dicẽda ẽ.
Sed imortalis ideo nũcupat̃: quomã qua
licũq; vita etiã si miserrima est: nunq; de
sinit viuere. Ita cuius ratio vel intellectus
nũc in ea sit sopitus: nũc paruus: nũc mag
nus appareat: nunq; nisi rationalis ꝛ intel
lectualis est anima humana. ac ꝑ hoc si se
cundũ hoc facta est ad imaginẽ dei: qõ vti
ratione ꝛ intellectu ad intelligendũ ꝛ cõspi
ciendũ deũ potest: pfecto ab initio quo es
se cepit ista tam magna ꝛ mira natura: siue
ita obsoleta sit hec imago vt pene nulla sit:
siue obscura atq; deformis: siue clara ꝛ pul
chra sit: semp est. Veniq; deformitatẽ dig
nitatis eius miserãs diuina scriptura. cui q; Pã. 38
inquit in imagine dei ambulat homo: tñ va
ne cõturbatur. Thesaurizat ꝛ nescit cui cõ
gregabit ea. Nõ itaq; imagini dei vanita
tẽ tribueret: nisi deformẽ cerneret factam.
Nec tantũ valere illã deformitatẽ: vt aufe
rat qõ imago est: satis ostẽdit dicẽdo: cui q; Ubi. s
in imagine dei ambulet homo. Quapropt
ex vtraq; pte veraciter ꝓnunciari põt ista
sententia: vt quẽadmodũ dictũ est: cui q; in Ubi. s
imagine dei ambulat homo: tamẽ vane cõ
turbatur. ita dicatur: cui q; vane conturba
tur homo: tamen in imagine dei ambulat.
Cui q; eñ magna natura sit: tñ vitiari potu
it: quia sũma nõ est ꝛ cui q; vitiari potuerit.
quia sũma nõ est: tamen quia sũme nature
capax est ꝛ esse pticeps põt: magna natura
est. Queram⁹ igit̃ in hac imagine dei quã
dam sui generis trinitatẽ: adiuuãte ipo qui
nos fecit ad imaginẽ suã. non eñ aliter pos Sch.
sumus hec salubriter inuestigare: ꝛ scõm sa
pientiã que ab illo est aliquid iuenire: Sz
ea que in superioꝛib⁹ libꝛis ꝛ maxime in de
cimo de anima humana vel mẽte diximꝰ:
si lectoꝛis vel memoria teneant̃ atq; reco
lant̃: vel diligentia in eisdẽ locis in quib⁹
ꝓscripta sunt recẽseant̃: nõ hic desiderabit
pliꝛiorẽ de rei tãte inquisitione sermonez.
Inter cetera ergo in libꝛo decimo diximꝰ:
hominis mentẽ nosse semetipam. Nihil. n.
tam nouit mens: cui q; id qõ sibi pẽsto est. Nec
menti magis quicui q; pẽsto est: cui q; ipa sibi. Et
alia satis quantũ visum est adhibuimꝰ do
cumẽta: quib⁹ hoc certissime ꝓbaremꝰ.

An etiã paruulorũ mentes nosse se possint. Ca. v

Quid itaq; dicendũ est de infantis
mẽte: ita adhuc puuli: ꝛ in tam ma
gna demersi rerũ ignorantia: vt illiꝰ
mentis tenebꝛas: mens hominis que aliq̃d
nouit exhoꝛreat: An etiam ipa se nosse cre
dẽda est. sed intẽta nimis in eas res quas
per corporis sensus: tãto maioꝛe quãto no
uioꝛe cepit delectatione sentire: nõ ignoꝛa
re se potest: sed cogitare se nõ põt. Quãta
poꝛro intẽtione in ista q̃ foris sunt sensibi
lia feratur: vel hinc solũ cõiici potest: qõ lu
eis huius hauriẽde sic auida est: vt si quis
quã minꝰ cautꝰ aut nesciẽs quid inde pos
sit accidere: nocturnũ lumẽ posuerit vbi ia
cet infans: in ea parte ad quã iacẽtis oculi

possint retorqueri: nec ceruix possit inflecti. sic eius inde non remouet aspectus: vt nō nullos ex hoc etiam strabones fieri nouerimus: eā formā tenētib⁹ oculis: quā teneris et mollib⁹ ꝓsuetudo quodāmō infixit. Ita et in alios corpis sensus quantum sinit illa etas intētiōe se quasi coartāt anime paruulorū: vt quicquid p carnē offendit aut allicit: hoc solū abhorreāt vehemēter aut appetant: sua vero interiora non cogitēt. nec possint admoneri vt hoc faciant q̄ nondū admonentis signa nouerūt: vbi p̄cipuū locum verba obtinent: que sicut alia prorsus nesciūt. Q̄ aūt aliud sit ñ se nosse: aliō nō se cogitare: iam in eodē volumine ostēdim⁹. Sz hāc etatem omittam⁹: que nec interrogari potest quid in se agatur: t nosipsi eius valde oblīti sum⁹. Hinc tantū certos nos esse suffecerit: q̄ cū hō de animi sui natura cogitare potuerit: atq̄ inuenire qđ verum est: alibi non inueniet: q̄ penes seipm. Inueniet aūt nō qđ nesciebat: sz vñ nō cogitabat. Quid enī scim⁹ si qđ est in nr̄a mēte nescim⁹: cum oīa que scim⁹: nonnisi in mente scire possumus:

Q̄ mēs hoīs sine cogitatiōe sibimet ꝓspicua ee nō possit. Ca. vj.

Tanta est tñ cogitatiōis vis: vt nec ipsa mens quodāmō se in cōspectu suo ponat: nisi q̄ñ se cogitat. ac per hoc ita nihil in cōspectu mentis est: nisi vnde cogitat: vt nec ipsa mens qua cogitatur quicq̄d cogitat: aliter possit esse in ꝓspectu suo: nisi seipam cogitādo. Quō aūt q̄ñ se non cogitat in ꝓspectu suo nō sit: cū sine seipsa nunq̄ esse possit: quasi aliud sit ipa: aliud cōspectus eius: inuenire nō possum. Hoc q̄ppe de oculo corpis: nō absurde dicitur. Ipse q̄ppe oculus loco suo fixus est in corpe. aspectus aūt eius in ea que extra sunt tendit: et vsq̄ in sidera extendit. Nec est oculus in cōspectu suo: q̄ñ quidē nō cōspicit seipm nisi in speculo obiecto: vnde iā locuti sum⁹. Q̄ nō fit vtiq̄ q̄ñ se mens in suo cōspectu sui cogitatiōe cōstituit. Nunquid ergo alia sua parte: aliā partē suā videt: cū se cōspicit cogitādo. sicut alijs mēbris nr̄is qui sunt oculi: alia mēbra nr̄a cōspicim⁹: que in nr̄o possunt esse conspectu: Quid dici absurdius vel sentiri pōt: vnde igit auferet mens nisi a seipsa. et vbi ponit in cōspectu suo nisi ante seipam: Non ergo ibi erit vbi erat: q̄ñ in cōspectu suo nō erat: q̄ hic posita: inde sublata est. Sed si cōspiciendā migrabit: cōspectura vbi manebit: An quasi geminatur vt t illic sit t hic. id est et vbi conspicere: et vbi conspici possit. et in se sit cōspiciēs ante se cōspicua: nihil horum nobis veritas cōsulta respondet. q̄ñ q̄ñ isto mō cogitam⁹: nō nisi corporū fictas imagines cogitam⁹: q̄ mentē non esse paucis certissimū est mentib⁹: a quibus pōt de hac re veritas consuli. Proinde restat: vt aliq̄d pertinēs ad eius naturā sit ꝓspectus eius: t in eam q̄ñ se cogitat: nō quasi per loci spaciū: sz incorporea ꝓuersione reuocet. Cum vero nō se cogitat: nō sit quidē in cōspectu suo: nec de illa suus formet obtutus: sed tamen nouerit se tanq̄ ipsa sit sibi memoria sui. Sicut multaz disciplinaz peritus ea que nouit eius: memoria continent. nec est inde aliquid in ꝓspectu mētis eius: nisi vñ cogitat: cetera in arcana quadā noticia sunt recōdita: que memoria nūcupat. Ideo trinitatē sic cōmēdabam⁹: vt illud vñ format cogitantis obtutus: in memoriā ponerem⁹. Ipsam vero conformationē tanq̄ imaginē q̄ inde imprimit: t illud quo vtrūq̄ cōiungitur amorē seu volūtatē. Mens igit q̄ñ cogitatiōe se cōspicit: intelligit se et recognoscit. gignit ergo intellectū hunc: et cognitionē suā. Res quippe incorporea intellecta conspicit: et intelligēda cognoscit. Nec ita sane gignit ista noticia suaz mens: q̄ñ cogitando intellectā se cōspicit: tanq̄ sibi ante incognita fuerit. Sed ita sibi nota erat: quēadmodū note sunt res que memoria continent: etiā si non cogitent. q̄ñ dicimus hominē nosse litteras: etiā cū de alijs rebus nō de litteris cogitat. Hec autē duo gignēs et genitū dilectiōe tertia copulant: que nihil est aliud q̄ volūtas fruendo aliquid appetēs vel tenens. Ideoq̄ etiā illis tribus nominib⁹ insinuandā mentis putauimus trinitatē: memoria: intelligētia: volūtate. Sz q̄ñ mentē sp sui meminisse: semperq̄ seipsam intelligere: et amare: q̄uis non semp se cogitare discretam ab eis que nō sunt quod ipsa est: circa eiusdē libri decimi finem dixim⁹. Querēdū est quo nam modo ad cogitationē pertineat intellect⁹: noticia vero cuiuslibet rei que inest menti etiā q̄ñ non de ipsa cogitat: ad solam dicatur memoriā pertinere. Si enī hoc ita est: non habebat hec tria: vt t sui meminisset: t se intelligeret: et amaret. Sed meminerat tantū sui: et postea cū cogitare se cepit: tunc se intellexit atq̄ dilexit.

Qz aliud sit aliquid non nosse aliud nō inde cogitare. Capvij.

Propter diligētius illud cōsideremus exemplū qō adhibuim⁹: vt ostēderet aliud esse rem quāqz nō nosse: aliud nō cogitare: fieriqz posse vt noverit hō aliquid qō nō cogitat: qñ aliunde nō inde cogitat. Quarū ergo vel pluriū disciplinarū peritus qñ vnam cogitat: aliam vel alias etiā si non cogitat: nouit tñ. Sed nūquid recte possum⁹ dicere: iste musicus nouit quidē musicam: sed nūc eam non intelligit: quia eam non cogitat. intelligit aūt nunc geometriā. hanc enī nunc cogitat: absurda est quātū apparet ista sentētia. Quid etiā illa si dicam⁹: iste musicus nouit quidē musicam: sed nūc eam nō amat qñ eam nō cogitat. amat aūt geometriā: qm̄ nūc ipam cogitat: nōne simulē absurda est: Rectissime vero dicim⁹: Iste quē ꝓspicis de geometria disputantē: etiā perfectus est musicus: nam et meminit discipline eius: et intelligit eam et diligit. sed cuius eā nouerit et amet: nūc illā nō cogitat: qm̄ geometriā de qua disputat cogitat. Hinc admonemur esse nobis in abdito mentis quarūdā rerū quasdā noticias: et tunc quodā mō procedere in mediū: atqz in cōspectu mentis velut apertius ꝓstitui qñ cogitant. Tunc enī seipsa mens: et meminisse: et intelligere: et amare inuenit: etiā vnde nō cogitabat: qñ aliud cogitabat. Sed vnde diu nō cogitauerim⁹: et vnde cogitare nisi cōmoniti non valem⁹: id nos nescio quo eodēqz miro mō si potest dici: scire nescim⁹. Benigz recte ab eo qui cōmemorat: ei cui cōmemorat dicit: Scis hoc: sed scire te nescis. Commemorabo et inuenies te scientē quod te nescire putaueras. Id agunt et littere que de his rebus cōscripte sunt: quas res duce ratione veras esse inuenit lector: non quas veras esse credit ei qui scripsit: sicut legit hīstoria: sed quas veras esse etiam ipse inuenit: siue apō se: siue in ipa mētis luce veritate. Qui vero nec admonit⁹ valet ista cōtueri: magna cecitate cordis tenebris ignorātie dimersus est altius: et mirabiliore diuina ope indiget: vt possit ad verā sapientiā puenire. Propter hoc itaqz volui de cogitatiōe adhibere qualecūqz documētū: quo posset ostendi quomō ex his que memoria continent recordātis acies informet: et tale aliquid gignatur vbi hō cogitat: quale in illo erat vbi ante cogitationē meminerat: qz sacilius dinoscit quod tpe accedit: et vbi parens prolem spacio tpis antecedit. Nam si nos referam⁹ ad interiorē mentis memoriā qua sui memunit: et interiorē intelligentiā q̄ se intelligit: et interiorē volūtatē qua se diligit: vbi hec tria simul sunt: et simul semp fuerunt ex quo esse ceperūt: siue cogitarent: siue nō cogitarent: videbit quidē imago illius trinitatis: et ad solā memoriā pertinere. Sed qz ibi verbū esse sine cogitatiōe nō pōt. Cogitam⁹ enī oīe qō dicim⁹: etiā illo interiore verbo qō ad nullius gētis pertinet linguā. in tribus potī⁹ illis imago ista cognoscit: memoria scz intelligētia: voluntate. Hanc aūt nūc dico intelligētiā qua intelligim⁹ cogitantes. id est qñ eis repertis que memorie presto fuerāt: sz nō cogitabātur: cogitatio nostra formet: et eā volūtatē: siue amorē: vel dilectionē: que istā prolem parētemqz cōiungit: et quodāmō vtriqz cōmunis est. Hinc factū est vt etiā p exteriora sensibilia que per oculos carnis vident: legentū ducerem tarditatē: in. xj. scz libro atqz inde cū eis ingrederer ad hois interioris eam potētiā qua ratiocinat de tpalibus rebus: differens illā principaliter dominātem qua cōtemplat eternas: atqz id duob⁹ voluminib⁹ egi duodecimo vtrūqz discernens: quorū vnū est superius: alterū inferius: qō superiori esse subditū debet. Tertiodecimo aūt de munere inferioris quo humanarū rerū sciētia salubris cōtinet: vt in hac tpali vita id agamus quo cōsequamur eternā: quanta potui veritate ac breuitate disserui: qñ quidē rem tam multiplicē atqz copiosam multoz atqz magnorū disputationib⁹ multis magnisqz celebratā: vno stricta volumine inclusi: ostēdēs etiā in ipsa trinitatē: sz nōdū que dei sit imago dicēda.

De principali mentis in quo intuenda est summe imago trinitatis. Capitu. viij.

Nunc vero ad eam iam peruenim⁹ disputationē: vbi principale mentis humane quo nouit deū vel potest nosse cōsiderandū suscepim⁹: vt eo reperiamus imaginē dei. Quis enī mens humana nō sit eius nature cuius est deus: imago tñ nature eius qua natura melior nulla est ibi querenda. et inuenienda est in nobis quo etiam natura nostra nihil habz melius: sed prius mens in seipsa ꝓsiderāda est anteqz sit particeps dei: et in ea reperienda est imago ei⁹. Bixim⁹ enī eaz et si amissa dei participatio

ne obsoletã atq; deformẽ: dei tñ imaginẽ per manere. Eo q̃ppe ip̃o imago ei⁹ est: quo ei⁹ capax est: eiusq; particeps esse põt: qđ tam magnũ bonũ nisi ꝑ hoc ꝙ imago ei⁹ est intelligi nõ põt. Ecce ergo mẽs meminit sui: intelligit se: diligit se: hoc si cernimus: cernimus trinitatẽ: nõdũ quidẽ deũ ſz iam imaginem dei. Non forinsecus accepit memoria qđ teneret: nec foris inuenit qđ aspiceret intellect⁹: sicut corpis oculus. Nec ista duo velut formã corpis: et eã que inde facta est in acie cõtuentis volũtas foris iunxit. Nec imaginẽ rei que foris visa est quodammõ raptã ⁊ in memoriã recõditã: cogitatio cũ ad eam cõuerteret inuenit: et inde formatus est recordãtis obtutus: iungente vtrũq; tertia volũtate: sicut in eis ostẽdebamus trinitatib⁹ fieri: que in reb⁹ corpalib⁹ repperiebant: vel ex corpib⁹ per sensum corporis introrsus quodãmõ trahebant. De quib⁹ om̃ib⁹ in libro. xj. disseruim⁹. Nec sicut fiebat vel apparebat qñ de illa scientia disserebam⁹: iam in hoĩs interioris operib⁹ cõstituta: que distinguẽda fuit a sapientia. Vñ que sciunt velut aduẽticia sunt in animo: siue cognitõe historica illata: vt sunt facta et dicta: que tpe peragunt et transeunt. vel in natura rerũ suis locis ⁊ regionib⁹ cõstituta sũt. siue in ip̃o hoĩe q̃ nõ erãt oriunt: aut alijs docẽtib⁹: aut cogitatiõib⁹ ꝓprijs. sicut fides: quã plurimũ in libro. xiij. cõmẽdauim⁹. sicut virtutes quib⁹ si vere sunt in hac mortalitate ideo bene viuit: vt beate in illa que diuinit⁹ ꝓmittit ĩmortalitate viuat. Hec atq; hmõi habẽt in tpe ordinẽ suum: in quo nobis trinitas memorie visionis et amoris facilius apparebat. Nam quedam eorũ ꝑueniũt cognitionẽ discentiũ. Sunt enĩ cognoscibilia: ⁊ anteq̃ cognoscant: suiq; cognitionẽ in discentib⁹ gignunt. Sunt aũt vel in locis suis: vel que tpe ꝑterierũt: q̃uis que ꝑterierũt non ipsa sint: sed eorũ quedã signa ꝑteritoꝝ: quib⁹ visis vel auditis cognoscant fuisse atq; transisse. Que signa vel in locis sita sunt: sicut monumenta mortuoꝝ: et quecũq; similia. vel in litteris fidedignis: sicut est om̃is grauis et approbande auctoritatis historia. vel in animis eoꝝ qui ea iam nouerũt: eis q̃ppe iam nota et alijs vtiq; sunt noscibilia quorũ scientiã ꝑuenerũt: et qui ea nosse illis quibus nota sunt docentib⁹ possunt. Que omnia et qñ discunt quandã faciũt trinitatẽ specie sua que noscibilis fuit: etiã ãteq̃ nosceret. eiq; adiuncta cognitiõe discentis que tunc esse incipit qñ discitur: ac tertia voluntate que vtrũq; cõiungit. Et cũ cognita fuerint: alia trinitas dum recoluntur fit iam interius in ipso animo ex his imaginib⁹ que cũ discerent sunt impresse in memoria et informatione cogitatiõis ad ea cõuerso recordãtis aspectu: et ex voluntate que tertia duo ista cõiungit. Ea v̇o q̃ oriunt in animo vbi nõ fuerũt: sicut fides. et cetera hmõi. et si aduẽticia vident cum doctrina inferunt: non tñ foris posita vel foris peracta sunt sicut illa que credunt: sed intus om̃ino in ipso animo esse ceperũt. Fides enĩ nõ est qđ creditur sed qua credit. et illud credit: illa cõspicitur. Tamẽ qꝛ esse cepit in animo qui iam erat animus anteq̃ ista esse cepisset: aduenticium quiddã videt ⁊ in ꝑteritis habebit: qñ succedẽte specie iam esse destiterit: aliãq; nunc trinitatẽ facit per suã presentiã: retenta: conspecta: dilecta. aliam tunc faciet per quoddã sui vestigiũ qđ in memoria ꝑteriẽs dereliquerit: sicut iam supradictũ est.

An virtutes quib⁹ ad eternitatem tendit desinant cuꝫ ad eterna perduxerint. Capi. ix.

Vtrum autẽ tunc etiã virtutes quibus in hac mortalitate bene viuitur: qꝛ et ipse incipiũt esse in animo: qui cũ sine illis prius esset tñ animus erat: desinãt esse cũ ad eterna perduxerint: nõnulla questio est. Quibusdã enĩ visum est desituras: et de tribus quidem prudẽtia: fortitudine: temperãtia: cũ hoc dicit: non nihil dici videtur. Justicia vero ĩmortalis est: ⁊ magis tunc perficiet in nobis: q̃ esse cessabit. De om̃ib⁹ tñ quattuor magn⁹ auctor eloquẽtie tullius: in hortensio dialogo disputãs. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerim⁹ in beatoꝝ insulis ĩmortale euum: vt fabule ferunt: degere liceret: quid opus esset eloquẽtia: cũ iudicia nulla fierẽt: aut ipsis etiã virtutib⁹. nec enĩ fortitudinis egerem⁹ nllo ꝓposito aut labore: aut periculo. nec iusticia: cũ esset nihil quod appeteret alicui. nec temperãtia que regeret eas que nlle essent libidines. nec prudẽtia quidẽ egerem⁹ nullo delecto ꝓposito bonorũ ⁊ malorũ. Vna igit essemus beati cognitiõe nature et sciẽtia: qua sola etiã deorũ est vita laudanda. Ex quo intelligi põt cetera necessitat esse: vnũ hoc volũtatis. Ita ille tantus orator cum philosophiã predicaret: recolens ea que a philosophis acceperat: ⁊ preclare ac

suauiter explicās in hac tantū vita quā vi-
demus erūnis ꝛ erroꝛib⁹ plenā: oēs quat
tuoꝛ necessarias dixit esse virtutes: nullam
vero eaꝝ cū ex hac vita emigrauerim⁹ si li-
ceat ibi viuere vbi viuit beate. Sed bonos
animos sola beatos esse cognitōe ꝛ sciētia.
hoc est cōtēplatiōe nature: qua nihil est me
lius ꝛ amabilius: ea est natura que creauit
oēs ceteras instituitq; naturas. Cui regē
ti esse subdituꝝ si iusticie est: immoꝛtalis est
omnino iusticia. nec in illa esse beatitudine
desinet: sꝫ talis ꝛ tāta erit vt pfectioꝛ ꝛ ma-
ioꝛ esse nō possit. Foꝛtassis ꝛ alie tres virtu
tes: prudētia sine vllo iā periculo erroꝛis:
foꝛtitudo sine molestia tolerādoꝝ maloꝝ:
temperātia sine repugnatiōe libidinū: erūt
in illa felicitate: vt prudētie sit nullū bonū
deo ꝓponere vel equare foꝛtitudinis: ei fir-
missime coherere. temperātie nullo defectu
noxio delectari. Nunc aūt qō agit iusticia
in subueniēdo miseris: qō prudētia in pre-
cauendis insidijs: qō foꝛtitudo in pferēdis
molestijs: qō temperātia in coercendis de-
lectatiōib⁹ prauis: nō ibi erit: vbi nihil oīni
no mali erit: ac per hoc ista virtutū opera q̄
huic moꝛtali vite sūt necessaria: sicut fides
ad quā referēda sūt: in ꝓteritis habebunt.
Et aliam nunc faciūt trinitatē: cū ea ꝓsen-
tia tenem⁹: aspicim⁹: amam⁹. aliā tūc factu
ra sunt: cū ea nō esse: sꝫ fuisse per quedā eo-
rum vestigia que ꝓtereūdo in memoꝛia de-
relinquēt reperiem⁹: qꝛ et tunc trinitas erit
cū illud qualecunq; vestigiū et memoꝛiter
retinebit: et agnoscet veraciter: et hoc vtrū
q; tertia voluntate iungetur.

De cognoscibilib⁹ tpalib⁹: quo rū alia cognitionē nr̄am ꝓueniūt: alia nō ꝓcedūt. Capi. x.

Falia omniū istarū quas cōmemoꝛa-
uim⁹ tpaliū rerū sciētia: quedā co-
gnoscibilia et cognitionē interpositiōe tpis
antecedūt: sicut sunt ea sensibilia: que iam
erant in rebus anteq; cognoscerent: vel ea
oīa q̄ per hystoriā cognoscunt. Quedam
vero simul esse incipiūt: velut si aliquid vi-
sibile qō oīno nō erat: ante nr̄os oculos
oꝛiatur: cognitionē nostrā vtiq; nō ꝓcedit.
aut si aliquid sonet vbi adest auditoꝛ: simul
profecto incipit esse simulq; desinūt: et so
nus et eius audit⁹. Verūtn̄ siue tpe prece-
dentia: siue simul esse incipiētia cognoscibi
lia cognitionē gignūt: non cognitōe gignū
tur. Cognitiōe vero facta: cū ea que cogno
scim⁹ posita in memoꝛia recoꝛdatiōe reui-
suntur: quis nō videat prioꝛē esse tpe in me
moria retentionē quā in recoꝛdatiōe visio-
nem: ꝛ huiꝰ vtriusq; tertia volūtate iunctio
nem: Poꝛro autē in mente nō sic est. Nec
enī aduenticia sibi ipsa est quasi ad seipsaz
que iam erat venerit aliūde: eadē ipsa q̄ nō
erat: aut nō aliūde eadē ipa q̄ non erat: aut
nō alūde venerit: sed in seipa q̄ iam erat na
ta sit ea ipsa que non erat. sicut in ipso hoie
que nō erāt oꝛiūtur: aut alijs docētib⁹: aut
cogitatiōib⁹ ꝓpijs: sicut fides: sicut virtu-
tes: sicut in mente q̄ iam erat oꝛitur fides q̄
non erat. Aut post cognitionē sui recoꝛdā-
do seipsam velut in memoꝛia sua cōstitutā
videt: siq̄ nō ibi fuerit anteq; seipsā cogno-
sceret: cū pfecto ex quo esse cepit nunq; sui
meminisse: nūq; se intelligere: nūq; se ama-
re destiterit. sicut iam ostēdim⁹: ac p hoc qñ
ad seipsam cognitiōe cōuertit: fit trinitas.
in qua iam ꝛ verbū possit intelligi. Foꝛma-
tur q̄ppe ex ipsa cognitio voluntate vtrūq;
iungente. Ibi ergo magis agnoscenda est
imago q̄ querimus.

An semp memoria ꝓteritaꝝ reꝝ sit: an etiā ꝓsentiū. Capitu. xj.

Sed dicet aliq̄s. Non est ista memo
ria qua mēs sui meminisse phibet:
que sibi sp est pñs. Memoria enī
ꝓteritoꝝ est non ꝓsentiū. Nam quidā cū de
virtutib⁹ ageret in quib⁹ est etiā tullius: in
tria ista prudētiā diuiserūt: memoriā: intel-
ligētiā: puidētiā. Memoriā scz ꝓteritis: in
telligētiā ꝓsentib⁹: puidētiā rebus tribuē-
tes futuris: quā non habēt certā nisi prescī
futuroꝝ: que nō est munus hoim nisi detur
desup: vt ꝓphetis. Vñ scriptura: sapiētie de
hominib⁹ aiens. Cogitatōes inquit morta Sap. 9
liū timide ꝛ incerte puidētie nr̄e. Memo-
ria vero de ꝓteritis: et intelligētia de ꝓsenti
bus certa est: sꝫ ꝓsentib⁹ vtiq; coꝛpalib⁹ re-
bus. Nam coꝛpales coꝛpaliū ꝓsentes sunt
aspectib⁹ oculoꝝ. Sꝫ qui dicit memoriā nō
esse ꝓsentiū: attendat quēadmodū dictū sit
in ipsis secularib⁹ lr̄is: vbi maioris fuit cu-
re verboꝝ integritas q̄ veritas reꝝ. Nec ta
lia passus vlyxes: oblitusve sui est vbacus:
discrimine tāto. Virgilius enī cū sui nō ob
litū diceret vlyxem: quid aliud intelligi vo
luit: nisi q̄ meminerit sui? Cū ergo sibi pñs
eēt: nullo mō sui meminisset nisi ad res pre-
sentes memoria ꝓtineret. Quapropt sicut
in rebus ꝓteritis ea memoria dicit: qua fit
vt valeāt recoli ꝛ recoꝛdari. sic in re presen-
ti q̄ sibi est mēs: memoria sine absurditate

dicēda est qua sibi pſto est vt sua cogitatio ne possit intelligi ꝛ vtrūcꝫ sui amore ꝓmūgi.

Qua facultate mens rationalis obtineat vt in ea dei imago resplē deat. Capitulū. xij.

Hec igit trinitas mentis nō ꝓpterea dei est imago: qꝛ sui meminit mens et intelligit ac diligit se: sed qꝛ pōt etiā meminisse ꝛ intelligere ꝛ amare a quo facta est. Qđ cū facit: sapiēs ipa fit. Si aūt nō facit: etiā cū sui meminit: seseꝫ intelligit ac diligit stulta ē. Meminerit itaꝫ dei sui ad cui⁹ imaginē fcta ē: eūꝫ intelligat atꝫ diligat. Qđ vt breuius dicā colat deum nō factū: cuius ab eo capax est facta: et cui⁹ ꝓticeps esse potest. Propter qđ scriptū est: Ecce dei cultus est sapientia: et nō sua luce: sed summe illius lucis ꝓticipatiōe sapiēs erit: atꝫ vbi eterna ibi beata regnabit. Sic enī dicit ista hois sapiētia: vt etiā dei sit. Tūc enī vera est. nam si humana est: vana est. Verum non ita dei qua sapiens est deus. Necꝫ enī participatiōe sui sapiēs est: sicut mens participatiōe dei. Sz quēadmodū dicit iustitia dei: nō solū qua ipse iustus est: sed quā dat homini cū iustificat impiū. Quā cōmē

Roma.jo dans aplus: ait de quibusdā. Ignorantes enī dei iusticiā: et suam iusticiā volētes cōstituere: iusticie dei nō sunt subiecti. Sic enī dici pōt etiā de quibusdā: Ignorātes dei sapientiā: et suam volētes cōstituere: sapiētie dei nō sunt subiecti. Est igit natura non facta: que fecit omnes ceteras magnas paruasꝫ naturas eis quas fecit sine dubitatione pstātior: ac p hoc hac etiā de qua loquimur rōnali et intellectuali: que hois mens est ad eius qui eā fecit imaginē facta. Illa

Act.j7 autē ceteris natura prestātior deus est. Et quidē nō longe posit⁹ ab vnoquoꝫ nr̄m: sicut apls dicit adiungēs: In illo enī viuim⁹ et mouemur et sum⁹. Qđ si fm corpus diceret: etiā de isto corporeo mundo posset intelligi. Nam et in illo fm corpus viuimus: mouemur: et sum⁹. Unde fm mentē que facta est ad eius imaginē debet hoc accipi excellētiore quodā eodemꝫ nō visibili: sz intelligibili mō. Nam quid non est in ipso de

Roma.jj quo diuine scriptū est: Qm̄ ex ipso ꝛ p ipm et in ipso sunt om̄ia: Proinde si in ipso sūt oia: in quo tādē pnt viuere q̄ viuūt: et moueri q̄ mouent: nisi in quo sunt. Nō tn oēs

Ps.72 cū illo sūt eo mō quo ei dictū est: Ego semper tecū. Nec ipse cū om̄ib⁹ eo mō quo dicim⁹: Bñs vobiscū. Magna itaꝫ hois miseria est cū illo nō esse: sine quo nō pōt esse. In quo enī est ꝓculdubio sine illo non est. Et tn si eius nō meminit: eūꝫ nō intelligit: nec diligit: cū illo nō est. Qꝛ autē quisꝫ penitus obliuiscit: nec cōmoueri ei⁹ vticꝫ pōt.

De reminiscētia in deum cuius sp est capax mētis natura. Ca. xiij.

Sed visibilib⁹ rebus ad hanc rem sumamus exemplū. Dicit tibi quispiam quē non recognoscis. Nosti me: ꝛ vt cōmoneat: dicit vbi: qn̄: quō tibi innotuerit: oñibusꝫ adhibitis signis quib⁹ in memoriā reuocēris. si non recognoscis: ita iam oblitus es: vt oñis illa noticia penitus ꝛeleta sit animo. nihilꝫ aliud restat: nisi vt credas ei qui tibi hoc dicit: q̄ aliqn̄ eum noueras aut ne hoc quidē si fidedign⁹ tibi esse qui loquit nō videt. Si aūt reminiscēris: pfecto redis in memoriā tuā: ꝛ in ea inuenis qđ nō fuerat penitus obliuione deletū. Redeam⁹ ad illud ꝓpter qđ adhibuimus humane ꝓuersatiōis exemplū. Inter cetera psalmus nonus: Conuertant inquit Ps.9 pctōres in infernū: oñes gentes que obliuiscūt deū. Porro aūt vicesim⁹ ꝛ prim⁹: Cō Ps.21 memorabunt inquit et cōuertent ad dn̄m vniuersi fines terre. Non igit sic erāt oblite iste gentes deū: vt eius nec cōmemorate recordarent. Obliuiscēdo aūt deū tāꝫ obliuiscendo vitā suā: cōuerse fuerāt in mortē: hoc est in infernū. Commemorate vero cōuertunt ad dn̄m tanꝫ reminiscētes remuniscendo vitā cuius eas habebat obliuio. id est cuius oblite fuerāt. Item legit in nonagesimo tertio: Intelligite nūc qui insipientes Ps.93 estis in ꝑplo: et stulti aliqn̄ sapite. Qui plantauit aurē nō audiet: et cetera. Eis enī dictū est: qui deum non intelligēdo de illo vana dixerunt.

Qꝛ etiā prava mens nec memoria sui careat nec cognitione nec amore. Capitu. xiiij.

Dilectiōe aūt dei plura reperiūtur in diuinis eloquiis testimonia. Ibi enī ꝛ illa duo consequēter intelligunt: qꝛ nemo diligit cuius nō meminit: et qđ penit⁹ nescit. Cm̄ illud est notissimū ꝓcipuūꝫ ꝓceptū. Diliges dn̄m deū tuū. Sic itaꝫ Deut.6 cōdita est mens humana: vt nunꝫ sui non meminerit: nunꝫ se nō intelligat: nunꝫ se nō diligat. Sed qm̄ qui odit aliquē nocere illi studet: non imerito et mens hois qm̄ sibi nocet odisse se dicit. Nescies enī sibi vult male: dum nō putat sibi obesse qđ vult. Sz

tñ male sibi vult: qñ id vult qđ obsit sibi.
Ps.10 Unde illud scriptū est: Qui diligit iniquitatē: odit animā suaz. Qui ergo se diligere nouit: deū diligit. Qui vero nō diligit deū: etiaz si se diligit: quod ei naturaliť inditum est: tñ nō incōueniēter odisse se dicať: cū id agit quod sibi aduersať: et seipm tāđz suus inimicus insequiť: qui ꝓfecto est error horrēdus: vt cū sibi homines prodesse velint: multi non faciāt nisi quod eis pernicioſissimum est. Simlē morbū mutorū animaliū cum poeta describeret. Bij inquit meliora pijs erroremđz hostib⁹ illū: Biscissos nudis laniabāt dentibus arcus. Cum morbus ille corpis fuerit: cur dixit errorē: nisi qz omne animal cuz sibi natura cōciliatū sit: vt se custodiat quantū potest: talis ille erat morbus: vt ea quorū salutē appetebāt sua membra laniarent. Cum autē deū diligit mens: et sicut dictū est ꝓsequēter meminit: eumđz intelligit: recte illi de proximo suo precipitur: vt eū sicut se diligat. Jam enī se non diligit puerse: ꝙ recte cū deū diligit: cuius participatiōe imago illa non solum est: verūetiā ex vetustate renouať: et ex deformitate reformať: ex infelicitate beatificať. Quis se ita diligat: vt si alterutrū ꝓponať: malit oīnia que infra se diligit perdere: đz perire: tñ superiorē referendo ad quē solum possit custodire fortitudinē suam: eođz frui lumine suo: cui canitur in psalmo. Fortitudinez
Ps.58 meam ad te custodiā. Et in alio: Accedite
Ibidē.33 ad eū: z illuminamini. sic infirma z tenebrosa facta est: vt a se quođz ipsa in ea q̄ nō sūt qđ ipsa: z quib⁹ superior est ipsa: infelicius laberet ꝙ amores quos nō valet vincere: z errores a quib⁹ nō videt qua redire. Unde iam deo miserante penitus clamat in psalmis: Deseruit me fortitudo mea: et lumen
Ibidē.37 oculoz meoz nō est mecū. Non sane in his tātis infirmitatis z erroris malis: amittere potuit naturalē memoriā: intellectū z amorē sui. ꝓpter quod merito dici potuit: qđ supra cōmemoraui. Quamđz in imagine dei
Ibidē.38 ambulat homo: tñ vane cōturbať. Thesaurizat et nescit cui cōgregabit ea. Cur enim thesaurizat: nisi q̄a fortitudo eius deseruit eū. per quā deum habēs rei nullius indigeret: Et cur nescit cui cōgregabit ea: nisi q̄a lumē oculorū eius non est cū eo: et ideo nō
Luc.12 videt qđ veritas ait: Stulte hac nocte animam tuā repetēt abs te: hec que preparasti cuius erūt: Uerū tamē quia etiā talis in imagine ambulat homo: z habet memoriā et intellectū: et amorē sui. Hominis mēs: si ei manifestareť q̄ vtrumđz habere nō posset et vnū e duobus permitteret eligere: alterū perditurus: aut thesauros quos cōgregauit: aut mentē: quis vsđz adeo nō habz mētem: vt thesauros mallet habere đz mentē: Thesauri enī mentē possunt plerumđz subuertere: et mens que nō thesauris subuertitur: sine vllis thesauris facilius et expeditius potest viuere. Quis vero vllos thesauros: nisi per mētē poterit possidere: Si enī puer infans đz uis ditissimus natus: cum sit dñs omniū que iure sūt eius: nihil possidet mente sopita: quo tandē mō quisđz quicđz mente possidebit amissa: Sed de thesauris quid loquor: q̄ eis quilibet hominū si talis optio ꝓponatur: mauult carere đz mente: cum eos nemo preponat: nemo cōparet lumnib⁹ corporis: quib⁹ non vt aurū rarus quisđz homo: z oīs homo possidet celū. per lumina enim corporis quisđz possidet quicquid libēter videt. Quis ergo si tenere vtrumđz non possit: et alterutrū cogatur amittere: non thesauros: đz oculos malit. et tamē si ab eo simili conditiōe querať: vtrū oculos malit amittere: an mentē: quis mente nō videat eum oculos malle đz mētem: Mens quippe sine oculis carnis humana est. Oculi autem carnis sine mente beluini sunt. Quis porro non hominē se malit esse etiā carne cecum: đz beluam videntē: Hec diri: vt etiā tardiores: đz uis breuiter cōmouerētur a me: in quoz oculos vel aures belluine sunt. Quis porro non hominē se malit esse etiā carne cecum: đz beluam videntē: Hec diri: vt etiā tardiores: đz uis breuiter cōmouerētur a me: in quoz oculos vel aures belluine litere peruenerint: quantū mēs diligit seipsam etiā infirma et errans: male diligēdo atđz sectādo que sunt infra ipsam. Diligere porro seipsam nō posset: si se oīno nesciret. id est si sui nō meminisset: nec se intelligeret: qz in se imagine dei tam potens est: vt ei cuius imago est valeat inherere. Sic enī ordinata est naturarū ordine: non locorum: vt supra illam non sit nisi ille. Benicđz cum illi penitus adheserit: vnus erit spiritus. Cui rei attestatur apls dicēs: Qui autem adheret domino vnus spirit⁹ est. Accedente quippe ista ad participationē nature veritatis et beatitudinis illius: nō tamē crescente illo in natura: veritate et beatitudine sua. In illa itađz natura cui felicit adheserit: īmutabiliter viuet et īmutabile videbit oīne qđ viderit. Tunc sicut ei diuina scriptura promittit: satiabiť in bonis desiderīū eius. bonis īmutabilib⁹: ipsa trinitate deo suo cui⁹ imago est: et ne vspiā viole-

1.Cor.6

Act.17

tur erit in abscōdito vultus eius: tāta vbertate eius impleta: vt eam nunq̄ peccare delectet. Seipsam vero nūc qñ videt: nō aliquid immutabile videt.

De mutabilitate mentis humane qua fit: vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera. Capitu. xv.

Quod ideo certe nō dubitat qm̄ misera est: ⁊ beata esse desiderat. Nec ob aliud fieri sperat hoc posse: nisi quia est mutabilis. Nam si mutabilis non esset: sicut ex beata vita misera: sic ex misera beata esse nō posset. Et q̄d eam fecisset miserā: sub om̄ipotēte et bono dño: nisi peccatum suū: ⁊ iusticia dñi sui? Et quid eā faciet beatam: nisi meritū suum ⁊ premiū dñi sui? Sz et meritū eius gratia est illius: cui⁹ premiū erit beatitudo eis. Justiciā quippe dare sibi nō potest: quā perditā nō habet. Hanc enī cum homo condereť accepit: et peccādo vtiq̄ ꝑdidit. Accepit ergo iusticiā: propter quam beatitudinez accipere mereret. Unde veraciter ei dicit ab aplo: quasi de
j. Cor. 4 suo bono superbire incipiēti: Quid enī habes quod non accepisti? Si autē accepisti: quid gloriaris quasi nō acceperis? Quādo autez bene recordať dñi sui: spiritu eius accepto sentit om̄ino: q̄ hoc discit: intimo magisterio: nō nisi ei⁹ gratuito affectu posse se surgere: non nisi suo volūtario defectu cadere potuisse. Non sane reminiscit beatitudinis sue. fuit quippe illa ⁊ nō est: eiusq̄ ista penitus oblita est: ideoq̄ nec cōmemorari pōt. Credit autē de illa fidedignis litteris dei sui per eius ꝓphetā cōscriptis narrātibus de felicitate paradisi: atq̄ illud primū et bonū hominis et malū historica traditione indicātibus. dñi autē dei sui reminiscit. Ille quippe semꝑ est: nec fuit et non est: nec est et nō fuit: sed sicut nūq̄ nō erit: ita nūq̄
Act. j7 nō erat: ⁊ vbiq̄ totus est. Propter qd̄ ista in illo ⁊ viuit ⁊ moueť: et est. ⁊ ideo reminisci eius pōt. Non q̄ hoc recordať qd̄ eum nouerat in adam: aut alibi alicubi ante huius corꝑis vitam. Aut cum primū facta est vt insereret huic corꝑi. Nihil enī horū omnino reminiscit. Quicquid horū est: obliuione deletū est. Sed cum memorať vt cōuertať ad dñm tanq̄ ad eam lucē qua iam cum ab illo auerteret: quodā mō tangebatur. Nam hinc est q̄ etiā impij cogitāt eternitatem: et multa recte reprehēdūt: recteq̄ laudāt in hominū morib⁹. Quibus ea tandem regulis indicāt: nisi in quibus vident: quēadmodū quisq̄ viuere debeat: etiam si nec ipsi eodē modo viuāt: vbi eas vident? Neq̄ enī in sua natura: cū ꝓculdubio mēte ista videanť: eorumq̄ mētes constet esse mutabiles. has vero regulas imutabiles videat quisquis in eis et hoc videre potuerit. Nec in habitu sue mentis cū ille regule sint iusticie. mentes vero eorū constet esse iniustas. Ubi nam sunt iste regule scripte: vbi quid sit iustum: ⁊ iniustus agnoscit vbi cernit habendū esse quod ipse nō habet? Ubi ergo scripte sūt: nisi in libro lucis illius que veritas dicit: vnde om̄is lex iusta describit: et in cor hominis qui operať iusticiā: nō migrando sed tanq̄ imprimēdo transferť: sicut imago ex anulo ⁊ in cerā transit: ⁊ anulum nō relinquit. Qui vero non operať: et tamē videt quod operandū sit: ipse est qui ab illa luce auertiť: a qua tamē tangiť. Qui aūt nec videt quēadmodū sit viuendū: excusabilius quidē peccat: q̄ nō est trāsgressor cognite legis. Sed etiaz ipse splendore aliquotiēs vbiq̄ presentis veritatis attingitur: quādo admonitus cōfitetur.

De reformatiōe mentis ad imaginem dei: ⁊ quot modis spiritus appellatio diuersis assignetur naturis. Capitu. xvj.

Quia vero cōmemorati cōuertūtur ad dominū: ab ea deformitate qua per cupiditates seculares cōformabantur huic seculo reformanť ex illo: audiētes apostolū dicentē: Noīte cōformari huic secu- Roma. j2
lo: sed reformamini in nouitate mentis vestre: vt incipiat illa imago ab illo reformari: a quo formata est. Non enī reformare se ipsam potest. sicut potuit deformari. Dicit etiā alibi: Renouamini spiritu mentis ve- Ephe. 4
stre: et induite nouū hoīem: eū qui ꝟm deū creatus est: in iusticia ⁊ sanctitate veritatis. Q̄ ait: ꝟm deum creatū: hoc alio loco dicit ad imaginē dei. Sz peccādo iusticiā ⁊ sācti- Gene. j
tatē veritatis amisit: ꝓpter qd̄ hec imago deformis et decolor facta est: hanc recipit cū reformať et renouať. Q̄ autē ait: spiritu Ephe. 4
mentis vestre: nō ibi duas res intelligi voluit: quasi aliud sit mēs: aliud spūs mētis. Sed q̄ om̄is mens spūs est: nō autē om̄is spūs mens est. Est enī spūs ⁊ deus: qui renouari non potest. q̄ nec veterascere pōt. Dicitur etiā spiritus in homie qui mēs nō sit: ad quem pertinēt imaginatiōes similes corporū. De quo dicit ad corinthios: vbi

j.Cor.j4 dicit: Si aũt oꝛauero lingua: ſpiritꝰ meus oꝛat. mens aũt mea infructuoſa ẽ. Hoc eſt ait: qñ id qđ dicit nõ intelligit: qꝛ nec dici põt: niſi coꝛpoꝛalũ vocũ imagines ſonum oꝛis in ſpiritus cogitatione ꝓueniant. Bicitur ꝛ hominis anima ſpũs. vñ eſt in euã-
Joh.j9 gelio. Et inclinato capite tradidit ſpiritũ. quo ſignificata eſt moꝛs coꝛpoꝛis: aia exeunte. Bicitur ſpiritꝰ etiã pecoꝛis: qđ in eccleſiaſte libꝛo ſalomonis apertiſſime ſcriptuꝫ
Eccs.3 eſt: vbi ait: Quis ſcit ſpiritꝰ filioꝝ hominis ſi aſcendet ipe ſurſum: ꝛ ſpiritus pecoꝛis ſi
Gene.7 deſcẽdet ipe deoꝛſum in terrã? Scriptũ eſt etiã in geneſi: vbi dicit diluuio moꝛtuã vniuerſam carnẽ que habebat in ſe ſpiritũ vite. Bicit ſpiritꝰ etiã vẽtus: res apertiſſime
Pſ.j48 coꝛpoꝛalis. Vnde illud in pſalmis: Ignis grando: niꝛ: glacies: ſpiritus tempeſtatis. Quia ꝫ tot modis dicit ſpiritus: ſpiritum mentis dicere voluit eũ ſpiritũ q̃ mens vo-
Colo.2 catur. ſicut ait etiã idẽ apoſtolus: In expoliatione coꝛpoꝛis carnis. Non duas vtiqꝫ res intelligi voluit: q̃ſi aliud ſit caro: aliud coꝛpꝰ carnis. Sꝫ qꝛ coꝛpus multaꝝ reꝝ nomẽ ẽ q̃rũ nulla ẽ caro. Nã multa ſũt excepta carne coꝛpa celeſtia ꝛ coꝛpa terreſtria. Coꝛpus carnis dixit: coꝛpꝰ qđ caro ẽ. Sic itaqꝫ ſpiritũ mentis eũ ſpiritũ que mẽs eſt: alibi quoqꝫ apertꝰ etiã imaginẽ nomina-
Colo.3 uit: ſcꝫ alijs verbis idipm ꝑcipiens: Expoliantes vos inquit veterẽ hominẽ cuꝫ actibus eiꝰ: induite nouũ qui renouatur in agnitionẽ dei: ſcõm imaginẽ eius qui creauit
Ephe.4 eũ. Qđ ergo ibi legitur: Induite nouũ hominẽ qui ſecundũ deũ creatus eſt: hoc iſto
Col.3 loco: Induite nouũ hominẽ qui renouat ſcõm imaginẽ eius qui creauit eũ. Ibi aũt ait: ſecundũ ꝺeũ. hic vero: ſecũdum imaginẽ eiꝰ q̃ creauit eũ. Pꝛo eo vero qđ ibi poEphe.4 ſuit: In iuſticia ꝛ ſanctitate veritatis. hoc
Col.3 poſuit hic: In agnitiõe dei. Fit ergo iſta renouatio reformatioqꝫ mentis ſcõm deum: vel ſcõm imaginẽ dei. Si ideo dicitur ꝑm deũ: ne ſcõm aliã creaturam fieri putetur. Ideo aũt ſcõm imaginẽ dei: vt in ea re intelligatur fieri hec renouatio: vbi ẽ imago dei: id eſt in mente. Quẽadmoduꝫ dicimꝰ ſcõm coꝛpus moꝛtuũ: nõ ſecundũ ſpiritũ eũ qui dẽ coꝛpoꝛe fidelis ꝛ iuſtꝰ abſcedit. Quid eñ dicimꝰ ſcõm coꝛpus moꝛtuũ: niſi coꝛpoꝛe vel in coꝛpe: nõ anima vł in aia moꝛtuũ? Aut ſi dicamꝰ: ſcõm coꝛpus ẽ pulcher: aut ſcõm coꝛpus foꝛtis: nõ ſcõm animum: quid eſt aliud q̃ꝫ coꝛpoꝛe nõ animo pulcher aut foꝛtis ẽ? Et inumerabiliter ita loquimur. Non itaqꝫ ſic intelligamus: ſe-
Col.3 cundũ imaginem eius qui creauit eñ: qua ſi alia ſit imago ſecũdũ quã renouatur: nõ ipſa que renouatur.

Quid ſit inter regenerationem baptiſmi et renouationem qua ꝓficitur ꝺ die in diem in agnitione dei. Ca. xvij.

Ane iſta renouatio non momẽto vno fit ipius ꝓuerſionis: ſic vt momento vno fit illa in baptiſmo renouatio remiſſiõe omniũ peccatoꝝ. Neqꝫ eñ vel vnũ quantulũcũqꝫ remanet: qđ nõ remittatur: ſed quẽadmodũ aliud eſt carere febꝛibus: aliud ab infirmitate que febꝛibus facta ẽ reualeſcere. Itemqꝫ aliud ẽ infirũ telum de coꝛpoꝛe demere: aliud vulnꝰ qđ eo factũ ẽ ſcõa curatiõe ſanare. ita ꝑma curatio eſt cãm remouere languoꝝ: qđ ꝓoim fit idulgentiã pctoꝝ. ſecũda ipm ſanare lãguoꝛẽ: qđ fit paulatim ꝓficiẽdo i renouatione huiꝰ imaginis: Que demõſtrant
Pſ.jo2 in pſalmo: vbi legit: Qui ꝓpitꝰ fit oĩbus iniqtatibꝰ tuis: qđ fit in baptiſmo. Deinde
Ibidem. ſeqt: Qui ſanat oẽs languoꝛes tuos: qđ fit quotidianis acceſſibꝰ: cũ hec imago renouat. De qua re apls aptiſſime locutus ẽ dicẽs: Et ſi exteꝛioꝛ hõ noſter coꝛrũpit: ꝫ in-
2.Cor.4 teꝛioꝛ renouat ꝛ die in diẽ. Renouat aũt
Col.3 in agnitionẽ dei: hoc ẽ in iuſticia ꝛ ſanctita-
Ephe.4 te veritat. ſicut ſe ſe habẽt apoſtolica teſtimonia: q̃ pauloante cõmemoꝛaui. In agnitiõe igit dei: iuſticiaqꝫ ꝛ ſanctitate veritatis: q̃ de die in diẽ ꝓficiẽdo renouat: tranſfert amoꝛẽ a tpalibus ad eterna: a viſibilibus ad intelligibilia: a carnalibꝰ ad ſpiritualia: atqꝫ ab iſtis cupiditatem frenare atqꝫ minuere: illiſqꝫ ſe caritate alligare diligenter inſiſtit. Tantũ autẽ facit: quantũ diuinitus adiuuat. Dei quippe ſentẽtia eſt: Si
Joh.j5. ne me nihil poteſtis facere. In q̃ ꝓfectu et acceſſu tenentẽ mediatoꝛis fidẽ cũ dies vite huiꝰ vltimus quẽqꝫ cõpererit: perducẽdus ad deum quẽ coluit: ꝛ ab eo perficiendus excipietur ab angelis ſanctis incoꝛruptibile coꝛpus in fine ſeculi: nõ ad pẽnã ſ ad gloriã recepturus. In hac quippe imagine tunc perfecta erit dei ſimilitudo: quãdo dei perfecta erit viſio. De q̃ dicit apls
j.Cor.j3 paulus: Videmꝰ nũc ꝑ ſpeculũ in enigma
2.Cor.5 te: tunc autẽ facie ad faciẽ. Itẽ dicit: Nos autẽ reuelata facie gloriã domini contem-

plantes: in eandē imaginē transformamur de gloria in gloriaz: tanq̄ a dñi spū. hoc est qd̄ fit de die in diē bene ꝓficiētib⁹. Aplus
j. Joh. 3 autē ioannes: Dilectissimi inquit nunc filij dei sum⁹: et nondū apparuit qd̄ erim⁹. Scimus qr cuz apparuerit similes ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Hinc apparet tūc in ista imagine dei fieri eius plenā similitudinem: qñ eius plenā perceperit visionem.

Posse etiam hominem corpore imaginē dei accipi: scd̄z quod verbum caro factum est: cuius īmortalitati omnes sancti conformabūtur. Capitulū. xviij

Quamquā possit hoc a ioāne aplo etiā de īmortalitate corporis dictū videri. Et in hac quippe similes erim⁹ deo: sed tantūmō filio: qr solus in trinitate corpus accepit: in quo mortu⁹ resurrexit: atq̄ id ad superna peruexit. Nam dicit etiā ista imago filij dei: in qua sicut ille īmortale corpus habebim⁹: conformes facti in hac parte: non patris imaginis: aut spūssancti: sed tantūmō filij: qr de hoc solo legit: et fide sa-
Joh. j nissima accipit: Verbum caro factum est.
Roma. 8 Propter quod aplus: Quos autē inquit presciuit ⁊ p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse primogenit⁹ in mul-
j. Cor. j5 tis fratrib⁹. Primogenit⁹ vtiq̄ a mortuis: ꝟm eūdē aplm: qua morte seminata est caro eius in contumelia: resurrexit in gloria. Scd̄m hanc imaginē filij cui per īmortalitatē cōformamur in corpore: etiā illud agi-
Ibidem. mus quod dicit idem aplus: Sicut portauimus imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imaginē eius qui de celo est: vt scilicz qui ꝟm adam mortales fuim⁹: ꝟm christū īmortales nos futuros fide vera ⁊ spe certa: firmaq̄ teneamus. Sic eni nunc eandē imaginē portare possumus: nondū in visione: sz in fide. nōdum in re: sz in spe. De corpis quippe resurrectiōe tūc loquebat aplus: cū hec diceret.

Qua sui parte hō ad imaginē ⁊ similitudinē dei factus sit: ad quā proficiēdo renouat. Ca. xix.

Gene. j At vero illa imago de qua dictum est: Faciamus hominē ad imaginē et similitudinē nostrā: qr non dictū est ad meā: vel ad tuā: ad imaginē trinitatis factum hominē credim⁹: et quanta potuim⁹ inuestigatōe cōprehendim⁹. Et ideo ꝟm hanc potius et illud intelligēdū est: qd̄
j. Joh 3 ait aplus ioannes: Similes ei erimus: qm̄ videbimus eum sicuti est: qr de illo dixit de quo dixerat: filij dei sumus. Et īmortalitas Ibidem.
carnis illo perficiet momēto resurrectiōis: de quo ait aplus paulus: In ictu oculi: in j. Cor. j5
nouissima tuba: et mortui resurgēt incorrupti: et nos īmutabimur. In ipso nāq̄ ictu oculi ante iudiciū resurget in virtute: in incorruptōe: in gloria corpus spiritale: quod nunc seminat in infirmitate: corruptiōe: cōtumelia corpus animale. Imago vero que renouat in spiritu mētis in agnitiōe dei: nō exterius sz interius de die in diem ipsa perficiet visione: que tunc erit post iudiciū: fa- j. Cor. j3
cie ad faciē: nunc autē proficit per speculū in enigmate. Propter cuius perfectionē dictum intelligēdū est: similes ei erim⁹: quo- j. Joh. 3
niā videbim⁹ eum sicuti est. Hoc eni donū tūc nobis dabit: cū dictū fuerit: Venite be- Math. 25
nedicti patris mei: possidete paratū vobis regnū. Tunc quippe tollet impius vt nō videat claritatem dñi: quādo ibunt sinistri in suppliciū eternum: euntibus dextris in vitam eternā. Hec est autē (sicut ait veritas) Joh. j7
vita eterna: vt cognoscāt te inquit vnū verum deū: et quē misisti iesum christū. Hanc cōtemplatiuā sapientiā quā ꝓprie puto in litteris sanctis a scientia distinctā: sapientiam nūcupari: dūtaxat hominis: que quidem illi nō est: nisi ab illo cui⁹ participatōe vere sapiēs fieri mēs ratiōalis ⁊ intellectualis potest: Cicero cōmēdās in fine dialogi hortēsij. que nobis inquit dies noctesq̄ cōsiderantib⁹ acuentibusq̄ intellligentiā que est mentis acies: cauētibusq̄ nequādo illa hebescat. id est in philosophia viuētib⁹ magna spes est. Aut si hoc quod sentim⁹ et sapim⁹ mortale ⁊ caducū est: iocundū nobis perfunctis muneribus humanis occasum: neq̄ molestam extinctionē: et quasi quietē vite fore. Aut si vt antiquis philosophis bisq̄ maximis longeq̄ clarissimis placuit: eternos animos ac diuinos habem⁹: sic existimandū est quo magis hi fuerint semper in suo occursu. id est in ratione ⁊ inuestigādi cupiditate: et quo min⁹ se admiscuerint atq̄ implicuerint hominū vitijs et errorib⁹ hoc vel his faciliorē ascensum ⁊ reditum in celū fore. Deinde addēs hanc ipsam clausulam repetendoq̄ sermonē finiens. quapropter inquit vt aliqñ terminet oratio. si aut extingui trāquille volum⁹ cū his artub⁹ vixerim⁹: aut si ex hac in aliā haud paulo meliorē domū sine mora demigrare: in his studijs nobis om̄is opa ⁊ cura ponēda est.

Hic miroꝛ hominẽ tãti ingenij: perfunctis
munerib⁹ humanis: hominib⁹ in philoſo-
phia viuentib⁹: que cõtemplatõe veritatis
beatos facit: iocundũ ꝓmittere occaſum: ſi
hoc quod ſentim⁹ et ſapim⁹ mortale et ca-
ducũ eſt: quaſi hoc moriat et intercidat qõ
non diligebam⁹: vel potius quod atrociter
oderam⁹: vt iocundus nobis ſit eius occa-
ſus. Verũ hoc nõ didicerat a philoſophis
quos magnis laudib⁹ predicat: ſz ex illa no
ua academia vbi ei dubitare etiã de rebus
manifeſtiſſimis placuit: iſta ſentẽtia redole
bat. A philoſophis aũt ſicut ipſe cõfitetur
maximis longeq; clariſſimis: eternos ani-
mos eſſe acceperat. Eterni quippe nõ incõ
ueniẽter hac exhortatõe excitant: vt in ſuo
curſu repperiant cũ venerit vite hui⁹ extre-
mũ. id eſt in rõne ⁊ inueſtigãdi cupiditate:
minuſq; ſe admiſceãt atq; implicẽt hoĩm vi
tijs et erroꝛibus: vt eis facilioꝛ ſit regreſſus
ad deũ. Sz iſte curſus qui ꝓſtituit in amoꝛe
atq; inueſtigatiõe veritatis: nõ ſuffecit miſe
ris. id eſt hominib⁹: cũ iſta ſola ratiõe moꝛ-
talib⁹ ſine fide mediatoꝛis. Qõ in libꝛis ſu
peꝛioꝛib⁹ huius operis maxime in quarto
et. xiij. quantũ potui demõſtrare curaui.

Explicit liber quartusdecimus.

Incipiũt capitula libꝛi quintidecimi.

j De excellentia animi ad imaginem creatoꝛis ſui conditi.

ij De ſummo bono quod ſemp̃ inue-
niendũ quetit ⁊ querẽdũ inuenit.

iij Quid diſputatum: quidue ſit com
prehenſum precedẽtiũ ratiocina-
tione libꝛoꝛum.

iiij In quarũ rerum cõtemplatiõe ſum
ma trinitas inquirenda ſit.

v Omnia que de deo digne dici vi-
dent poſſe in pauciꝛa conferri vt
nihil minus dictũ intelligat.

vj Quomodo etiam ſi vnũ aliquid eli
gatur ex multis: quod digne ap-
pellet deus in vna ipa appellatiõe
trinitas deitatis poſſit intelligi.

vij Quo differat trinitas q̃ inuenit in
imagine dei a trinitate q̃ deus eſt.

viij De ſpeculo in quo per imaginẽ dei
trinitas eius vtcũq; intellecta cõ-
ſpicitur.

ix De enigmate et tropicis locutioni-
bus.

x Quomodo per inſpectionem ver-
bi quod eſt in cogitatione mentis
humane ad agnitionẽ verbi quod
deus eſt aliquaten⁹ poſſit accedi.

xj Sicut verbum hominis ſignificat
per vocem vel quodlibet indiciũ
coꝛpale: ita verbũ dei manifeſta-
tum eſſe per carnẽ.

xij Quantũ diſtent a vera ⁊ pfecta ſi-
militudine dei que in natura men
tis vtcũq; deo ſimilia repperiunt.

xiij De ſcientia dei patris cui nihil cu-
iuſq; creature indicijs cõferat.

xiiij De ſimilitudine ⁊ equalitate patris
dei et vnigeniti eius conſubſtan-
tialis et coeterni.

xv Qñ diſſimile ſit verbũ noſtrũ muta-
bile: a verbo dei incõmutabili et
eterno.

xvj An volubilitas cogitatiõis deo in-
eſſe credenda ſit.

xvij De ſpũſctõ qui patri et filio equa-
lis accipit ⁊ vtriuſq; ſpũs dicitur
⁊ caritatis noie intelligit: cũ queli
bet in trinitate pſona ſit caritas.

xviij De excellentia caritatis que ita ex
deo eſt vt ipſe ſit deus.

xix Qua ratione donũ dei dicatur ſpi-
ritusſanctus.

xx Contra eos qui vnigenitũ dei non
paterne nature ſed voluntatis fi-
lium eſſe dixerunt.

xxj De ſimilitudinib⁹ trinitatis diuine
que in natura mentis ad imaginẽ
dei facte reperiri vtcũq; potuerũt.

xxij Tria que ſunt in imagine dei. id eſt
memoria intellect⁹ et amoꝛ vnius
eſſe perſone quia nõ hoc eſt ei eſſe
qõ hec habere.

xxiij Qñ vera in dei trinitate vnitas: ⁊ qñ
vera in eiuſdẽ vnitate ſit trinitas.

xxiiij De his qui naturã mentis ſubtili-
ter intuentur: ⁊ eam imaginem dei
eſſe non ſentiunt.

xxv Qñ beatos faciat fides recta: etiam
eos q̃ de naturis incoꝛpoꝛeis ne-
queunt diſputare.

xxvj Interualla tempoꝛũ diuine trinita-
tis nulla ſunt.

xxvij Quid quedã ſermone ad populũ
diſputatũ ſit de differẽtia genera-
tiõis filij ⁊ ꝓceſſionis ſpũſancti.

Incipit liber quintusdecimus.

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi. Ca.j.

VOlentes in rebus que facte sunt ad cognoscendum eū a quo facte sunt: exercere lectorē: iam peruenim⁹ ad eius imaginē quod est hō: in eo quo ceteris animalibus antecellit. id est ratiōe vel intelligentia: et quicquid aliud de anima rationali vel intellectuali dici pōt: quod pertineat ad eam rem que mens vocat vel animus. Quo nomine nōnulli auctores lingue latine. id quod excellit in hoīe ⁊ non est in pecore ab anima que ineſt et pecori: suo quodam loquēdi more distinguūt. Supra hāc ergo naturā si querim⁹ aliquid et verū querimus: deus est: natura scz non creata: sed creatrix: que vtrū sit trinitas: non solū credentib⁹ diuine scripture auctoritati: verū etiā intelligentib⁹: aliqua si possum⁹ ratione iam demōstrare debem⁹. Cur autē si possum⁹ dixerim res ipsa cū queri disputando ceperit: melius iudicabit.

De summo bono quod semper inueniendū queritur ⁊ querēdum inuenitur. Capi.ij.

SEus quippe ipse quem querim⁹ adiuuabit: vt spero: ne sit infructuosus labor noster: ⁊ intelligam⁹ quēadmodū
Ps.104 dictū sit in spalmo scto: Letetur cor querentium dominū: querite dñm et confirmamini: querite faciē eius semper. Videtur enī quod semp querit: nunq̄ inueniri. et quomodo iam letabit: et non potius iam cōtristabit cor querentiū: si nō potuerint inueni
Ubi.s. re qd̄ querit: Non enī ait: letet cor inuenientium: sed querentiū dñm: et tamē dñm deū inuenire posse dum querit: testatur Esaias
Esa.55 pheta dum dicit: Querite dñm ⁊ mox vt inueneritis inuocate eū: ⁊ cū appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Si ergo
Ps.104 quesitus inueneri pōt: cur dictū est. querite faciē eius sp: an et inuētus forte querēdus est: Sic enī sunt incōprehensibilia requirēda: ne se existimet nihil inuenisse: q̄ q̄s sit incōprehensibile qd̄ querebat potuerit inuenire. Cur ergo sic querit: si incōprehensibile cōprehendit esse qd̄ querit: nisi q̄a cessandum non est q̄diu in ipsa cōprehensibiliū rerū inquisitiōe proficit: et melior melioq̄ fit querēs: tam magnū bonū qd̄ ⁊ inueniēdū querit: et querēdū inuenit: Nam ⁊ quaritur vt inueniat dulcius: et inuenit vt quaratur audius. Scōm hoc accipi potest: qd̄ dictū est in libro ecclesiastico dicere sapiētiam: Qui me manducāt adhuc esurient. Ecci.24
et qui bibunt me adhuc sitient. Manducant enī et bibunt q⁹ inuenūt: ⁊ q⁹ esurunt ac sitiunt adhuc querūt. Fides querit: intellect⁹ inuenit. Propter qd̄ ait ppheta. Nisi crediderītis: nō intelligetis. Et rursus. Intellectus eum quem inuenit: adhuc querit.
Deus enī respexit sup filios hominū: sicut Ps.13
in psalmo sacro canit: vt videret si est intelligens aut requirēs deū. Ad hoc debet homo esse intelligēs vt requirat deum. Satisq̄ rememorati fuim⁹ in his que deus fecit: vt per ea cognosceret ipse qui fecit. Inuisibilia enī eius per ea que facta sunt intellecta cōspiciūtur. Unde arguūtur in libro Roma.j
sapiētie qui de his que vident bona nō potuerunt scire eū qui est: neq̄ operib⁹ attendentes agnouerūt artificem: sz aut ignem: aut spiritū: aut citatū aerem: aut gyrum stellarum: aut violentiā aquaruz: aut luminaria celi: rectores orbis terrarū deos putauerunt: quorū quidem si specie delectati hec deos putauerūt: sciant quanto dominator eorū melor est. Speciei enim generator ea Sap.13
creauit. Aut si virtutē et operationē eorum mirati sunt: intelligāt ab his quāto qui hec cōstituit fortior est. A magnitudine enī speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. Hec de libro sapientie ꝓterea posui: ne me fidelīū quispiā frustra ⁊ inaniter existimet in creatura ꝓius per quasdaz sui generis trinitates quodā mō gradatim donec ad mentē hominis peruenirē: que sisse indicia summe illius trinitat⁹: quā querimus: cum deum querimus.

Quid disputatū quid ve sit cōprehensum precedentiū ratiocinatione librorum. Capi.iij.

SEd quoniā differendi et ratiocinādi necessitas per quattuordecim libros multa nos dicere compulit: que cuncta simul aspicere non valemus: vt ad id qd̄ apprehēdere volum⁹ ea celeri cogitatiōe referam⁹: faciā quantū dño adiuuāte potuero: vt quicquid in singulis voluminib⁹ ad cognitionē disputatiōe perduxi remota disputatiōe breuiter cōgerā: et tāq̄ sub vno mētis aspectu: nō quēadmodū res queq̄ persuasit: sz ipsa que ꝓsuasa sunt ponam: ne tam lōge sint a ꝓcedētib⁹ cōsequē-

tia: vt obliuionē p̄cedentiū faciat inſpectio
p̄ſequētiū. aut certe ſi fecerit: cito poſſit qđ
exciderit relegēdo recolligi. Jn p̄mo libro
p̄m ſcripturas ſacras: vnitas et equalitas
ſumme illius trinitatis oſtēdit. Jn. ij. et. iij.
et. iij. eadē: ſed de filij miſſione et ſp̄ūſancti diligenter queſtio p̄tractata: tres libros
fecit. Demonſtratūq̄ eſt: non ideo minorē
mittētem eo qui miſſus eſt. q̄ ille miſit: hic
miſſus eſt: cum trinitas que per oīa equalis eſt: pariter quoq̄ in ſua natura immutabilis: et inuiſibilis: et vbiq̄ p̄ſens ipſe
parabiliter operet. Jn. v. p̄pter eos quib⁹
ideo videt nō eandē patris et filij eſſe ſubſtantiā: q̄ oīne qđ de deo dicit: p̄m ſubſtantiā dici putāt. et p̄pterea et gignere et gigni
vel genitū eſſe et ingenitū: qm̄ diuerſa ſunt:
cōtendūt ſubſtantias eſſe diuerſas: demōſtrat non oīne qđ de deo dicit p̄m ſubſtantiam dici: ſicut p̄m ſubſtantiā dicit bonus
et magnus: et ſi quid aliud ad ſe dicit: ſed
dici etiā relatiue. id eſt nō ad ſe ſed ad aliquid qđ ipſe nō eſt: ſicut pater ad filiū dicitur: vel dñs ad creaturā ſibi ſeruientē: vbi
ſi quid relatiue: id eſt ad aliquid qđ ipſe nō
Ps. 89 eſt etiaz ex tpe dicit. ſicuti eſt: Dñe refugiū
factus es nobis: nihil ei accidere quo mutetur: ſz oīnino ipſum in natura vel eſſentia
ſua imutabilē p̄manere. Jn. vj. quomō dictus ſit x̄p̄s oze aplico: dei virtus z dei ſapiētia: ſicut diſputat: vt differat eadē queſtio
diligētius retractāda: vtrū a quo eſt genit⁹
x̄p̄s nō ſit ipſe ſapiētia: ſz tantū ſapiētie pater: an ſapientia ſapiētiā genuerit: ſz quodlibet hoz eſſet: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: et nō deus triplex: ſz trinitas: nec quaſi aliquid duplū eſſe patrē et
filiū ad ſimplū ſp̄ūſctū: vbi nec tria plus
aliquid ſūt q̄z vnū hoz. Diſputatū eſt etiā
quomō poſſit intelligi qđ ait hilarius ep̄s.
Eternitas in p̄ze: ſpecies in imagine: vſus
in munere. Jn. vij. queſtio que dilata fuerat explicat: ita vt deus qui genuit filiū: nō
ſolū ſit pater virtutis et ſapiētie ſue: ſz etiaz
ipſe virtus atq̄ ſapiētia. Dic et ſpūſctus.
Nec tñ ſimul tres ſunt virtutes: aut tres ſapientie: ſz vna virtus: et vna ſapiētia: ſicut
vnus deus: et vna eſſentia. Deinde queſitum eſt: quō dicant vna eſſentia: tres perſone: vel a quibuſdā grecis vna eſſentia: tres
ſubſtātie: et inuenta eſt elocutiōis neceſſitate dici: vt aliquo vno noīe enunciarent: cū
querit: q̄d tres ſint: q̄ tres eſſe veraciter p̄fitenur: patrē ſcz z filiū et ſp̄ūſctū. Jn. viij.
rōne etiā reddita intelligentib⁹ claruz eſt in
ſubſtantia veritatis nō ſolū patrē filio non
eſſe maiorē: p̄ nec ambos ſimul aliquid maius eē q̄z ſolū ſp̄m ſctm̄: aut quoſlibet duos
in eadē trinitate maius eſſe aliquid q̄z vnū.
aut oīnes ſimul tres maius aliquid eſſe q̄z
ſingulos. Deinde per veritatē q̄ intellecta
cōſpicit: et per bonū ſummū a quo eſt oīne
bonū: et per iuſticiā p̄pter quā diligit animus iuſtus. ab animo etiā nondū iuſto: vt
natura non ſolū incorpalis: verūetiā incōmutabilis qđ eſt deus quantū fieri pōt intelligeret admonuit: et per caritatē q̄ in ſcripturis ſanctis deus dictus eſt p̄ quā cepit:
vtcunq̄ etiaz trinitas intelligētib⁹ appareret: ſicut amans et qđ amat: et amor. Jn. x.
ad imaginē dei qđ eſt hō p̄m mentē peruenit diſputatio: et in ea quedā trinitas inuenitur. id eſt mens z noticia: qua ſe nouit: et
amor quo ſe noticiāq̄ ſuā diligit. z hec tria
equalia inter ſe et vnius oſtēdunt eſſentie.
Jn. x. hoc idē diligētius ſubtiliuſq̄ tractatum eſt: atq̄ ad id p̄ductū: vt inueniret in
mente euidētior trinitas eius: in memoria
ſcz z intelligētia z volūtate. Sed qm̄ z hoc
compertū eſt: q̄ nunq̄z eſſe ita potuerit: vt
mens nō ſui meminiſſet: nō ſe intelligeret z
diligeret: q̄uis nō ſemp ſe cogitaret. Cum
aūt ſe cogitaret: nō ſe a corpalib⁹ rebus eadem cogitatiōe diſcerneret: dilata eſt de trinitate cuius hec imago eſt diſputatio: vt in
ip̄is etiā corpalib⁹ viſis inueniret trinitas:
et diſtincti⁹ in ea lectoris exerceret intētio.
Jn. xj. ergo electⁿ eſt ſenſus oculoz: in quo
id qđ inuentū eſt etiam in ceteris quattuor
ſenſib⁹ corpis et non dictū poſſet agnoſci:
atq̄ ita exterioris homis trinitas: p̄imo in
his q̄ cernunt extrinſecus: ex corpe ſcz qđ
videt: et forma q̄ inde in acie cernētis imp̄imit: et vtrūq̄ copulātis intētiōe voluntatis apparuit. Sz hec tria nō inter ſe equalia: nec vni⁹ eē ſubſtātie claruerūt. Deinde
in ipō animo ab his q̄ extrinſecus ſenſa ſūt
velut introducta inuēta eſt altera trinitas:
vbi appareret eadē tria vni⁹ eſſe ſubſtātie.
Jmaginatio corpis que in memoria eſt: et
inde informatio cū ad eā cōuertit acies cogitātis: et vtrūq̄ cōiungēs intētio voluntatis. Sed ideo iſta trinitas ad exteriorē hominē reperta eſt p̄tinere: q̄z de corpib⁹ illata eſt q̄ ſentiunt extrinſecus. Jn. xij. diſcernenda viſa eſt ſapientia a ſcientia: z in ea q̄
p̄pie ſciētia nūcupat: q̄z inferior eſt: p̄ius
quedā ſui generis trinitas inquirēda. Que

licet ad interiorẽ hoiem iam ptineat: nõdũ
tñ imago dei vel appellãda sit vel putãda.
Et hoc agit in.xiij.per cõmẽdationẽ fidei
xpiane. In.xiiij.aũt de sapiẽtia hois vera.
id est de munere in eius ipsius dei partici
patione donata: que a scientia distincta est
disputat. Et eo puenit disputatio vt trini
tas appareat in imagine dei qõ est hõ: ꝑm
Colo.3 mentem: que renouat in agnitione dei: ꝑm
Gene.j imaginẽ eius qui creauit hominẽ ad imagi
nem suã: et sic percipit sapientiã vbi cõtem
platio est eternoꝝ.

In quaꝝ rerꝝ cõtemplatõe summa trinitas inquirẽda sit. Ca. iiij.

Am ergo in ipsis rebus eternis in
corpalibꝰ ⁊ incõmutabilibꝰ in qua
rum perfecta cõtemplatiõe nobis
beata q̃ nõ nisi eterna est vita ꝓmittit: trini
tatẽ que deus est inquiramꝰ. Necꝫ enĩ diui
noꝝ libroꝝ tantũmõ auctoritas esse deum
ꝓdicat: sed oñis que nos circũstat ad quã
nos etiã pertinemꝰ vniuersa ipsa rerũ natu
ra proclamat habere se prestãtissimũ cõdi
torẽ: qui nobis mentẽ rationẽꝫ naturalem
dedit: qua viuẽtia nõ viuentibꝰ sensu pre
dita nõ sentiẽtibꝰ: intelligẽtia nõ intelligẽti
bus: imortalia mortalibꝰ: impotentibꝰ po
tentia: iniustis iusta: speciosa deformibus:
bona malis: incorruptibilia corruptibilibꝰ:
imutabilia mutabilibꝰ: inuisibilia visibili
libus: incorpalia corpalibꝰ: beata miseris
ꝓferẽda videamꝰ. Ac ꝑ hoc qñ rebus crea
tis creatorẽ sine dubitatiõe ꝓponimꝰ: opor
tet vt eũ et sũme viuere ⁊ cũcta sentire atꝫ
intelligere: et mori: corrumpi: mutariꝫ nõ
posse. nec corpus esse: sed spñm oĩm poten
tissimum: iustissimũ: speciosissimũ: optimũ:
beatissimũꝫ fateamur.

Oñia q̃ de deo digne dici vidẽ tur posse in paucora cõferre vt ni hil minꝰ dictũ intelligat. Ca. v.

Sed hec oñia que dixi: et quecũꝫ
alia simili more locutiõis humane
digne ꝛ de deo dici vident: ⁊ vniuer
se trinitati que est vnus deus: et psonis sin
gulis in eadẽ trinitate cõueniũt. Quis enĩ
vel vnũ deũ qõ est ipa trinitas: vel patrẽ vl
filiũ: vel spñm spũmsctm̃ audeat dicere: aut
nõ viuentẽ: aut nihil sentientẽ vel intelligẽ
tem: aut in ea natura qua inter se ꝓdicant:
equales quẽꝫ esse eoꝝ mortalẽ siue corru
ptibilem: siue mutabilẽ: siue corporeũ. aut
quisꝫ ibi neget aliquẽ potẽtissimũ: iustissi
mum: speciosissimũ: optimũ: beatissimũ? Si
ergo hec atꝫ hmõi oñia: et ipsa trinitas: ⁊
in ea singuli dici possunt: vbi aut quõ trini
tas apparebit: redigamꝰ itaꝫ prius hec plu
rima ad aliquã paucitatẽ. Que vita enĩ di
cit in deo: ipsa est essentia eius atꝫ natura.
Non itaꝫ deus viuit nisi vita qõ ipse sibi
est. Hec aũt vita nõ talis ẽ: qualis ineſt ar
bori: vbi nullus est intellectꝰ: nullus est sen
sus. nec talis qualis ineſt pecori. habet enĩ
vita pecoris sensum quinquiptitũ: ſz intel
lectũ habz nullũ. At illa vita q̃ deus est sen
tit atꝫ intelligit oñia: ⁊ sentit mẽte nõ corꝓ
re: qꝛ spũs est deus. Non aũt sicut aĩalia
q̃ habẽt corpa: ꝑ corpus sentit aĩa. Nõ enĩ
ex aĩa constat ⁊ corpore. Ac ꝑ hoc simplex
illa natura sicut intelligit sentit: sic̃ sentit in
telligit. Idemꝫ sensus qui intellectꝰ est illi.
Nec ita vt aliqñ eẽ desistat: aut ceperit. Im
mortalis est enĩ: nec frustra de illo dictũ est
q̃ solus habeat imortalitatẽ. Nã imortali
tas eius vere imortalitas est: in cuiꝰ natura
nulla est cõmutatio. Ipsa est etiã vera eter
nitas q̃ est imutabilis deus sine initio: sine
fine ꝓsequẽter ⁊ incorruptibilis. Una ergo
eademꝫ res dicit siue dicat eternus deus:
siue immortalis: siue incorruptibilis: siue
imutabilis. Itemꝫ cũ dicit viuẽs ⁊ intelli
gẽs: qõ est vtiꝫ sapiẽs: hoc idẽ dicit. Non
enĩ percipit sapiẽtiã q̃ sit sapiẽs: ſz ipe sapiẽ
tia est. Et hec vita eadẽꝫ virtus siue potẽ
tia: eadẽꝫ species q̃ potẽs atꝫ speciosus
dicit. Quid enĩ potẽtius ⁊ speciosius sapiẽ
tia: que attingit a fine vsꝫ ad finẽ fortiter: Sap.8
⁊ disponit oñia suauit: Bonitas etiã atꝫ
iusticia nunq̃d inter se in natura dei: sicut in
eiꝰ opibꝰ distãt: tanꝫ due diuerse sint q̃lita
tes dei: vna bonitas: alia iusticia: Nõ vtiꝫ.
Sz q̃ iusticia ipsa bonitas: ⁊ q̃ bonitas ipa
beatitudo. Incorpalis aũt vel incorporeꝰ
ideo dicit deus: vt spũs credat. vel intelli
gat eẽ nõ corpus. Proinde si dicamꝰ: eter
nus: immortalis: incorruptibilis: imutabi
lis: viuus: sapiẽs: potẽs: speciosus: iustus:
bonus: btũs spũs. horũ oĩm nouissimũ qõ
posui: q̃si tantũmõ videt significare substã
tiã. cetera vo huiꝰ substãtie qualitates. sed
nõ ita est in illa ineffabili simpliciꝫ natura.
Quicquid enĩ ꝑm qualitates illi dici vide
tur: ꝑm substantiã vel essentiã est intelligen
dum. Absit enĩ vt spũs ꝑm substantiã dica
tur deus: et bonus ꝑm qualitatẽ. ſz vtrũꝫ
ꝑm substantiã. Sic oñia cetera q̃ cõmemo
rauimꝰ. vnde in superioꝝ libris multa iã

diximus. De quattuor igit̃ primis que mõ a nobis enumerata atq; digesta sunt. id est eternus: imortalis: incorruptibilis: imutabilis: vnũ aliq̃d eligam⁹: q̃a vnũ quattuor ista significãt. sicut iam disserui: ne ꝑ multa distendat̃ intẽtio: et illud potius qd̃ positũ est prius. id est eternus: hoc faciamus ⁊ de quattuor secũdis: que sunt: viuus: sapiẽs: potens: speciosus. Et qm̃ vita qualicunq; inest ⁊ pecori cui sapiẽtia nõ inest. duo vero ista sapiẽtia scz atq; potẽtia ita sunt inter se in hoĩe cõparata: vt sctã scriptura diceret: Melior est sapiens q̃ fortis. Speciosa porro etiã corpora dici solent. Vnũ ex his quattuor qd̃ eligim⁹: sapiẽs eligatur: q̃uis hec quattuor in deo non inequalia dicẽda sint. Nomĩa enĩ quattuor. res aũt vna est. De tertijs vero vltimis quattuor q̃uis in deo idẽ sit iustum esse qd̃ bonũ: qd̃ beatũ. Idemq; spm̃ esse: qd̃ iustũ et bonũ ⁊ beatũ esse: tñ qr in hominib⁹ põt esse spũs nõ beatus: põt ⁊ iustus ⁊ bonus nõdũ btũs. Qui vero btũs est: profecto et iustus ⁊ bonus ⁊ spũs est: hoc potius eligam⁹ qd̃ nec in hominib⁹ esse sine illis trib⁹ põt: qd̃ est btũs.

Sap. 6

Quõ etiã si vnũ aliq̃d eligat̃ ex multis qd̃ digne appellet̃ deus: in ip̃a vna appellatõe trinitas dei tatis possit intelligi. Ca. vj.

Nunc igit̃ cum dicim⁹ eternus: sapiens: beatus. hec tria sũt trinitas que appellat̃ deus. Redigam⁹ q̃dẽ illa duodecim in istam paucitatẽ triũ: sz eo mõ forsitan possum⁹ et hec tria in vnũ aliquid hoꝝ. Nam si vna eadẽq; res in dei natura põt esse sapiẽtia ⁊ potẽtia: aut vita ⁊ sapientia: cur nõ vna eadẽq; res esse possit in dei natura eternitas ⁊ sapiẽtia: aut beatitudo ⁊ sapiẽtia? Ac per hoc sicut nihil intererat vtrũ illa duodecim: an ista tria diceremus: qñ illa multa in istam redigim⁹ paucitatem. Ita nihil interest vtrũ tria ista dicamus: an illud vnũ in cui⁹ singularitate duo cetera similiter redigi posse mõstrauimus. Quis itaq; disputãdi modus: que nã tandem vis intelligẽdi atq; potẽtia: que viuacitas ratiõis: que acies cogitatõis ostẽdet: vt alia iam taceã: hoc vnũ qd̃ sapiẽtia dicitur deus: quomõ sit trinitas? Neq; enĩ sicut nos de illo ꝑcipim⁹ sapiẽtiã: ita deus de aliquo: sz sua est ipse sapiẽtia: qr non est aliud sapiẽtia eius: aliud essentia: cui hoc est esse qd̃ sapiẽtẽ esse. Dicit̃ q̃dẽ in scripturis sanctis: christus dei virtus: et dei sapiẽtia. Sz quẽadmodũ sit intelligẽdũ: ne patrẽ filius videat̃ facere sapientẽ. in libro. vij. disputatũ est. Et ad hoc ratio ꝑuenit: vt sic sit filius sapiẽtia de sapiẽtia: quẽadmodũ lumẽ de lumine: deus de deo. Nec aliud potuim⁹ inuenire spm̃sctm̃: nisi ⁊ ip̃m esse sapiẽtiã: ⁊ simul om̃es vnã sapientiã: sicut vnũ deum: vnã essentiã. Hanc ergo sapiẽtiã quod est deus: quõ intelligim⁹ esse trinitatẽ nõ dixi: quõ credim⁹ (nam hoc inter fideles nõ debet habere questionẽ) ꝫ si aliquo mõ per intelligẽtiã possum⁹ videre qd̃ credim⁹: quis iste erit modus? Si enĩ recolam⁹ vbi nostro intellectui ceperit in his libris trinitas apparere: octauus occurrit. Ibi quippe vt potuim⁹ disputãdo erigere temptauim⁹ mentis intentionẽ ad intelligẽdã illã prestantissimã imutabilẽ naturã qd̃ nr̃a mens nõ est. Quã tñ sic intuebamur: vt nec longe a nobis esset: et supra nos esset: nõ loco: sed ip̃a sui venerabili mirabiliq; prestantia: ita vt apud nos esse suo presenti lumine videret̃. In qua tñ nobis adhuc nulla trinitas apparebat: qr nõ ad eã querẽdã in fulgore illo firmã mentis aciem tenebam⁹: tantũ qr non erat aliqua moles vbi credi oporteret magnitudinẽ duoruz vel trium plus esse q̃ vnius: cernebam⁹ vtcunq;. Sed vbi ventum est ad caritatez que in sancta scriptura deus dicta est: eluxit paululũ trinitas. id est amãs: et qd̃ amat̃: et amor. Sed qr lux illa ineffabilis nr̃m reuerberabat obtutuz: et ei nõdũ posse cõtemperari nr̃e mẽtis quodãmõ ꝯuincebat̃ infirmitas: ad ipsius nr̃e mẽtis: ꝑm quã fact⁹ est hõ ad imaginẽ dei: velut familiariorẽ cõsiderationẽ reficiẽde laborãtis intentiõis causa: iter ceptũ dispositũq; reflexim⁹: Et inde in creatura qd̃ nos sum⁹: vt inuisibilia dei ꝑ ea q̃ facta sunt cõspicere intellecta possem⁹: immorati sum⁹ a. ix. vsq; ad. xiiij. librũ. Et ecce iam quantum necesse fuerat: aut forte plusq̃ necesse fuerat: exercitata in inferiorib⁹ intelligẽtia: ad summã trinitatẽ q̃ deus est cõspiciendã nos erigere volum⁹: nec valem⁹. Non enĩ sicut certissimas vidim⁹ trinitates: siue que forinsecus de reb⁹ corꝑalib⁹ fiunt: siue cum eaipsa que forinsecus sensa sunt cogitant̃: siue cũ illa que oriunt̃ in animo nec ꝑtinẽt ad corꝑis sensus: sicut fides: sicut virtutes que sũt artes agende vite: manifesta ratione cernuntur et scientia cõtinent̃: siue cum mens ipsa qua nouimus quicquid nosse

i. Cor. i

i. Joh. 4

Gene. j

Roma. j

nos veraciter dicim⁹: sibi cognita est vel se cogitat: siue cū aliq̄d qō ipsa nō est eternū atq; īmutabile cōspicit. Nō ergo sic in his omnib⁹ certissimas vidim⁹ trinitates: qz in nobis fiunt vel in nobis sunt: cū ista memi-nim⁹ aspicim⁹: volum⁹. ita videm⁹ etiā tri-nitatē deū: qz et illic intelligēdo cōspicim⁹ tanq̄ dicentē: et verbū eius. id est patrē et filiū. atq; inde ꝓcedētē caritatē vtriusq; cō munē scz spūmsctm. An trinitates istas ad sensus nr̄os vel ad animū ptinētes videm⁹ potius q̄ credim⁹. deum vero esse trinitatē credim⁹ potius q̄ videm⁹? Quod si ita est: ꝓfecto aut inuisibilia eius p ea q̄ facta sunt nulla intellecta cōspicim⁹: aut si illa cōspici mus: nō in eis cōspicim⁹ trinitatē: z est illic qō cōspiciam⁹: et est qō etiā nō ꝓspectū cre dere debeam⁹. Consipcere aūt nos īmuta-bile bonū qō nos nō sum⁹. liber. viij. osten dit. et. xiiij. cū de sapiētia q̄ homini ex deo est loqueremur admonuit. Cur itaq; ibi nō agnoscim⁹ trinitatē? An hec sapiētia q̄ deus dicit nō se intelligit: ñ se diligit? Quis hoc dixerit: aut q̄s est qui nō videat: vbi nulla sciētia est: nullo mō esse sapiētiā? Aut vero putandū est sapiētiā q̄ deus est scire alia et nescire seipam: vel diligere alia: nec dilige-re seipsam: que si dici siue credi stultū z im-pium est? Ecce ergo trinitas sapiētia scz et noticia sui et dilectio sui. Sic enī et in hoie inuenim⁹ trinitatē. id est mentē et noticiam qua se nouit: et dilectionē qua se diligit.

Quō differat trinitas que inue nit̄ in imagine dei a trinitate que deus est. Capi. vij.

Sed hec tria ita sunt in hoie: vt non ipsa sint hō. Nō est enī vt veteres diffinierūt: animal rōnale mortale. Illa er-go excellūt in hoie: nō ipsa sunt hō. Et vna ꝑsona. id est singulus quisq; hō habet illa tria in mēte. Qō si etiā sic diffiniam⁹ homi-nē vt dicam⁹: Homo est substātia rōnalis cōstans ex anima z corpe: nō est dubiū: ho minē habere aiam q̄ nō est corpus: habere corpus qō nō est aia. Ac p hoc illa tria nō hō sunt: sed hois sunt vel in hoie sunt. Be tracto etiā corpe: si sola aia cogitet: aliquid eius est mens tanq̄ caput eius vel oculus: vel facies: sed non hec vt corpa cogitanda sunt. Non igit aia: sz qō excellit in aia mēs vocat. Nunquid aūt possum⁹ dicere trini-tatem sic esse in deo: vt aliq̄d dei sit: nec ipsa sit deus? Quapropter singulus quisq; hō q̄ nō ꝑm oīa que ad naturā ptinēt eius: sed ꝑm solā mētē imago dei dī: vna ꝑsona est: z imago est trinitatis in mēte. Trinitas vero illa cui⁹ imago est: nihil aliud ē tota q̄ de⁹: nihil est tota q̄ trinitas. Nec aliquid ad na turā dei ptinet qō ad illā nō ptineat trinita tem. Et tres ꝑsone sunt vnius essentie: non sicut singulus quisq; hō vna ꝑsona. Itēq; in hoc magna distantia est: q̄ siue mentē di cam⁹ in hoie: eiusq; noticiā et dilectionē: si ue memoriā: intelligentiā: voluntatē: nihil mentis meminim⁹ nisi per memoriā: nec in telligim⁹ nisi p intelligentiā: nec amam⁹ ni si p volūtatē. At vero in illa trinitate quis audeat dicere patrem nec seipm nec filium nec spūmsctū intelligere nisi per filiū: vel di ligere nisi p spūmsctū. per se aūt meminisse tantūmō vel sui vel filij vel spūssancti. eo demq; mō filiū nec sui nec p̄ris meminisse nisi per patrē. nec diligere nisi p spūmsctū. per se aūt nō nisi intelligere z patrē z seipm et spūmsctū. Simuliter z spūmsctū per patrē meminisse et p̄ris et filij et sui: et p filiū intel ligere et patrē et filiū z seipm. per se aūt nō nisi diligere et se et patrē et filiū. tanq̄ me moria sit pater et sua et filij et spūssancti. fi lius aūt intelligētia et sua et p̄ris et spūssan cti. Spūs vero sctūs caritas et sua et p̄ris et filij. Quis hec in illa trinitate opinari vl̄ affirmare ꝓsumat? Si enī solus sibi filius intelligit vt intelligētia sit: et sibi et patri et spirituisctō: ad illā redit absurditatē vt pa ter nō sit sapiens de seipso sed de filio: nec sapientia sapiētiā genuerit: sed ea sapiētia pater dicat sapiēs esse quā genuit. Vbi enī nō est intelligētia: nec sapientia potest esse. ac per hoc si pater nō intelligit ipse sibi: sed filius intelligit p̄ri: profecto filius patrē sa pientē esse facit. Et si hoc est deo esse qō sa pere: et ea illi essentia est que sapiētia: nō fi lius a p̄re quod verū est: ꝫ a filio potius ha bet pater essentiā: qō absurdissimū atq; fal sissimū est. Hāc absurditatē nos in libro se ptimo discussisse: cōuicisse: abiecisse: certissi mū est. Est ergo deus pater sapiēs: ea qua ipse sua est sapiētia: et filius sapientia p̄ris de sapiētia qō est pater: de quo genit⁹ est fi lius. Quocirca cōsequēter est et intelligēs pater ea qua ipse sua est intelligentia. neq; enī esset sapiēs qui nō esset intelligēs. filius aūt intelligētia patris de intelligētia geni tus qō est pater. hoc et de memoria nō in-cōueniēter dici potest. Quomō est enī sa piēs qui nihil meminit: vl̄ sui nō meminit? Proinde q̄a sapiētia pater: sapiētia filius:

sicut sibi meminit pater: ita filius. ⁊ sic sui ⁊ filij meminit pater: memoria nō filij: sz sua. ita sui ⁊ pris meminit filiꝰ memoria nō pris sz sui. Dilectio quoq; vbi nulla est: qs vllā dicat esse sapientiā? Ex quo colligit ita esse pri dilectionē suā: vt intelligētiā et memoriā suā. Ecce ergo tria illa. id est memoria: intelligētia: dilectio seu volūtas: in illa summa ⁊ imutabili essentia qđ est deus: nō pr ⁊ filius et spūssctūs sunt: sz pr solus. Et qr filius quoq; sapiētia est genita de sapiētia. sicut nec pr ei: nec spūssctūs intelligit: ꝺ ipe sibi. ita nec pr ei meminit: nec spūssctūs ei diligit: sed ipse sibi. Sua enī est et ipe memoria: sua itelligētia: sua dilectio. Sz ita se habere: de pre illi est de quo natus est. Spūs etiā sctūs qr sapiētia est ꝓcedēs de sapientia: nō patrē habet memoriā: et filiū intelligētiā: et se dilectionē. neq; enī sapiētia esset si alius ei meminisset: eiq; aliꝰ intelligeret; ac tātūmō sibi ipe diligeret. Sz ipse habet hec tria: et cā sic habet: vt hec ipsa ipse sit. Verūtn vt ita sit: inde illi est vnde ꝓcedit. Quis ergo hoim pt istā sapiētiā qua nouit deus oīa: ita vt nec ea q̄ dicunt ꝓterita: ibi ꝓtereāt: nec ea que dicunt futura: quasi nesint expectent vt veniant: sz et ꝓterita ⁊ futura cum ꝓsentib⁹ sint cūcta ꝓsentia: nec singula cogitēt: ⁊ ab alijs ad alia cogitāda trāseat: sz in vno cōspectu simul presto sint vniuersa. Quis inquā hoim cōprehēdit sapientiā: eandēq; prudētiā: eandēq; sciētiā: qñquidē a nobis nec nra cōprehēdūt? Ea q̄ppe que vel sensib⁹ vel intelligētie nre assunt: possum⁹ vtcunq; cōspicere. ea vero q̄ absunt: et tn affuerūt per memoriā nouim⁹ que obliti nō sum⁹. Nec ex futuris ꝓterita: sed futura ex ꝓteritis: nō tn firma cognitōe conjcim⁹. Nam quasdā cogitatiōes nras quas futuras velut manifestū atq; certius. proximas quasdā ꝓspicim⁹: memoria faciē te id agim⁹: cū agere valem⁹ quantū valemus: que ad ea nō videt q̄ futura sunt: sed ad ꝓterita ptinere. Qđ licet experiri in eis dictis vel canticis: quoz serie memoriť red dim⁹. Nisi enī ꝓuiderem⁹ cogitatiōe qđ sequit: non vtiq; dicerem⁹. Et tn vt ꝓuideamus: nō ꝓuidētia nos instruit: ꝺ memoria. Nam donec finiat oīe qđ dicim⁹: siue caninius: nihil est qđ nō prouisum ꝓspectūq; ꝓferat. Et tn cū id agim⁹: nō dicimur prouidēter: sz memoriter canere vel dicere. et qui hoc in multis ita ꝓferēdis valēt plurimū: nō solet eoz ꝓuidētia: sz memoria prē-

dicari. fieri ista in animo vel ab animo nro nouim⁹: et certissimi sum⁹. Quō aūt fiant: quanto attentius voluerim⁹ aduertere: tanto magis noster ⁊ sermo succūbit: et ipa nō pdurat intentio: vt ad liquidū aliq̄d nra intelligentia: ⁊ si nō lingua: ꝓueniat. Et putamus nos vtrū dei ꝓuidētia eadē sit que memoria ⁊ intelligētia: qui nō singula cogitāda aspicit: sz vna eterna ⁊ imutabili atq; ineffabili visione cōplectit cūcta que nouit: tanta mētis infirmitate posse cōprehēdere? In hac igit difficultate ⁊ angustia: libet exclamare ad deū viuū. Mirificata est sciētia tua ex me: inualuit: et nō potero ad illā. Ex me quippe intelligo q̄ sit mirabilis et incōprehensibilis sciētia tua: qua me fecisti: qñ nec meipm cōprehēdere valeo quē fecisti: et tn in meditatiōe mea exardescet ignis vt queram faciem tuam semper. Ps.138 Ps.38

De speculo in quo per imaginē dei trinitas eius vtcuq; intellecta conspicitur. Ca. viij.

Incorporalē substantiā scio esse sapientiā: et lumē esse in quo videnť que oculis carnalib⁹ videnť: et tn vir tant⁹ tanq; spiritalis: Videm⁹ nūc inquit p speculum in enigmate: tunc aūt facie ad faciē. Quale sit et qđ sit hoc speculū si queram⁹: ꝓfecto illud occurrit qđ in speculo nisi imago nō cernit. Hoc ergo facere conati sum⁹ vt p imaginē hanc qđ nos sum⁹: viderem⁹ vtcunq; a quo facti sum⁹: tanq; p speculū. Hoc significat etiā illud qđ ait idē aplus. Nos aūt reuelata facie gloriā dñi speculātes: in eandē imaginē trāsformamur de gloria in gloriam tanq; a dñi spū. Speculātes dixit: p speculū videtes: nō despecula prospiciētes. Qđ in greca lingua nō est ambiguū: vnde in latinā trāslate sunt aplice lre. Ibi quippe speculū vbi apparēt imagines rerū a specula de cuius altitudine longius aliq̄d intuemur: etiā sono verbi distat oīno: satisq; apparet aplum a speculo: non a specula dixisse: gloriā dñi speculātes. Qđ vero ait: In eādē imaginē trāsformamur: vtiq; imaginē dei vult intelligi. eandemq; dicēs: istā ipam sz. id est quā speculamur: qr eadē imago est et gloria dei. sicut alibi dicit: Vir quidē nō debet velare caput: cū sit imago ⁊ gloria dei. De quib⁹ verbis iam in libro duodecimo disseruim⁹. Transformamur ergo dixit: de forma in formam mutamur: atq; trāsum⁹ de forma obscura in formā lucidā: qr et ipsa obscura imago dei est:

1. Cor. xiij
1. Cor. xiij
2. Cor. iij
Vbi. s.
1. Cor. xi

et ſi imago. ꝓfecto etiã gloria: in qua hoies creati ſumus: preſtãtes ceteris animalib⁹.

j. Cor. ij. Be ipſa quippe natura humana dictũ eſt: Vir quidẽ non debet velare caput cuꝫ ſit imago ⁊ gloria dei. Que natura in rebus creatis excellentiſſima: cum a ſuo creatore ab impietate iuſtificat: a deformi forma formoſaꝫ trãſfert in formã. Eſt q̃ppe et in ipſa impietate quãtomagꝫ dãnabile vitũ: tãto certi⁹ natura laudabil'. Et ꝓpter ꝟ addidit: Be glia i gloriã. de glia creatiõis: in gloriam iuſtificatiõis. Quis poſſit ꝟ aliis modis intelligi: qõ dictũ eſt: de glia in gliaꝫ. de glia fidei in gloriã ſpeciei. de gloria qua filij dei ſum⁹: in gliaꝫ qua ſimiles ei erimus: qñ videbim⁹ eũ ſicuti eſt. Qõ vo adiũxit:

j. Joh. 3

2. Cor. 3 Tanq̃ a dñi ſpiritu: oſtẽdit gra dei nobis ꝓfecti tã optabilis trãſformatiõis bonũ.

Be enigmate et tropicis locutionibus. Ca. ix.

Hec dicta ſũt ꝓpt qõ ait apl's nũc p ſpeculũ nos videre. Quia vero addit: in enigmate: multis ꝟ incognitum eſt qui eas lras neſciũt: in quib⁹ eſt doctria q̃dã ꝺ locutionũ modis q̃s greci tropos vocãt: eoq̃ greco vocabulo etiã nos vtimur ꝓ latino. Dicẽ eñ ſcemata vſitati⁹ dicim⁹ q̃ figuras: ita vſitati⁹ dicimus tropos q̃ modos. Singuloꝝ autem modoꝝ ſiue tropoꝝ noia: vt ſingla ſinglis referãt: difficillimũ eſt ⁊ inſolentiſſimũ latine enũciare. Eſt quidaꝫ interptes nr̃i: qõ ait apoſtol⁹: q̃ ſunt in allegoria: nolẽtes grecũ vocabulã ponere: circũloq̃ndo interptati ſũt dicẽtes: que ſũt aliud ex alio ſignificantia.

Gal. 4 Dui⁹ aũt tropi. id eſt allegorie plures ſũt ſpecies: in quib⁹ eſt etiaꝫ qõ dicit enigma. Diffinitio aũt ipi⁹ nois generalis: oẽs etiã ſpecies cõplectit: neceſſe eſt. Ac ꝓ hoc ſicẽ oĩs equ⁹ aial eſt: nõ omne aial equ⁹ eſt: ita oĩne enigma allegoria eſt: nõ oĩs allegoria enigma eſt. Quid ergo ẽ allegoria niſi tropus: vbi ex alio aliud intelligit: quale illõ

j. Theſſa. 5 eſt ad theſſalonicẽſes. Itaq̃ nõ dormiam⁹ ſicut ⁊ ceteri. ſed vigilem⁹ ⁊ ſobrij ſim⁹. Mã q̃ dormiũt nocte dormiũt: ⁊ qui inebriant nocte ebrij ſũt. Nos aũt q̃ diei ſum⁹: ſobrij ſim⁹. Sed hec allegoria: nõ ẽ enigma. Mã niſi multũ tardis iſte ſenſus ipromptu eſt. Enigma eſt aũt vt breuiter explicẽ: obſcura allegoria: ſiẽ eſt: Sãguiſuge erant tres filie. ⁊ quecũq̃ ſimilia. Sed vbi allegoriam noiauit apoſtol⁹: nõ in verbis eaꝫ reperit: ſ

Prouerb. 30

in facto: cũ e duob⁹ filiis abrae: vno de ancilla: altero de libera: qõ nõ dictũ ſ etiã factũ fuit: duo teſtamẽta intelligẽda mõſtrauit: qõ anteq̃ exponeret obſcurũ fuit. ꝓin de allegoria talis quod eſt generale nomẽ poſſet ſpecialit' enigma noiari. Dꝫ qz nõ ſoli qui eas lras neſciũt quib⁹ diſcunt tropi querũt q̃d dixerit apl's: nunc i enigmate nos videre: verũ etiã q̃ ſciũt: tñ qõ ſit illud enigma vbi nũc videm⁹ noſſe deſiderãt: ex vtroq̃ iuentẽda vna eſt ſententia: et ex illo ſcz qõ ait: videm⁹ nunc p ſpeculũ: ⁊ ex illo qõ addidit: in enigmate. Vna eſt eñ cũ tota ſic dicit: videm⁹ nũc p ſpeculũ i enigmate: ꝓinde quãtũ mihi videt ſicut noie ſpeculi imaginẽ volut intelligi: ita noie enigmatis q̃uis ſimilitudinẽ: tñ obſcurã: ⁊ ad ꝓſpiciendũ difficilẽ. Cũ igit ſpecli ⁊ enigmatis noie q̃cũq̃ ſilitudies ab apoſtolo ſignificate intelligi poſſunt: q̃ accõmodate ſunt ad intelligẽdũ deũ eo mõ q̃ põt: nihil tñ eſt accõmodati⁹ q̃ id qõ imago ei⁹ nõ fruſtra dicit. Nemo itaq̃ miret etiã in iſto mõ videndi q̃ ꝓceſſus eſt huic vite: p ſpeculũ ſcz in enigmate laborare nos vt quõcunq̃ videam⁹. Nomẽ q̃ppe ꝟ nõ ſonaret enigmatis: ſi eſſet facilitas viſiõis. Et ꝟ eſt grãdi⁹ enigma: vt nõ videam⁹ qõ nõ videre non poſſum⁹. Quis eñ non videt cogitationẽ ſuam? Et quis videt cogitationem ſuam? nõ oculis carnalib⁹ dico: ſ ipo interiore cõſpectu. Quis nõ eã videt: ⁊ q̃s eam videt: qñ quidẽ cogitatio viſio eſt animi quedã: ſiue aſſint ea q̃ oculis quoq̃ corporalibus videant: vel ceteri ſentiant ſenſib⁹. ſiue nõ aſſint: ⁊ eoꝝ ſilitudines cogitatiõe cernãt: q̃ nec corpalia ſũt: nec corpaliũ ſilitudies. ſicut vtutes ⁊ vitia: ſicut ipa denicq̃ cogitatio cogitat. ſiue illa q̃ p diſciplinas traduntur liberaleſq̃ doctrinas. ſiue iſtoꝝ omniũ cauſe ſupiores atq̃ rationes i natura ĩmutabili cogitent. ſiue etiã mala ⁊ vana ac falſa cogitem⁹: vel nõ ꝓſentiente ſenſu: vel errante conſenſu.

j. Cor. ij. Ubi ſ

Quomodo per inſpectionẽ verbi quod eſt in cogitatione mentis humane ad agnitionem verbi qõ deus eſt aliquatenus poſſit accedi. Capi. x.

Sed nũc de his loquamur que nota cogitam⁹ et habemus in noticia etiã ſi nõ cogitemus. ſiue ad cõtẽplatiuã ſcientiã ptineant: quã ꝓprie ſapiẽ

tiam dicim⁹. siue ad actiuã: quã ꝓprie sci-
entiã nũcupandã esse disseruimus. Simul
eñ vtrũq; mẽtis est vnũ⁹: ⁊ imago dei vna.
Cũ vo de inferiore distinct⁹ ⁊ seorsuz agit
tũc nõ est vocãda imago dei: cuius ⁊ tũc in
ea nõnulla reperiat similitudo illius trinitat:
qõ i tertiodecimo volumie ostẽdim⁹. Nũc
ergo simul õ vniuersa sciẽtia hois loq̃mur:
in qua nobis nota sũt q̃cũq; sũt nota: que
vtiq; vera sũt. alioq̃n nota nõ eẽnt. Nemo
eñ falsa nouit: nisi cũ falsa esse nouit. Qõ
si nouit: verũ nouit. Verũ est eñ q; illa fal-
sa sunt. De his ergo nũc disserim⁹ que no-
ta cogitam⁹: ⁊ nota sunt nobis etiaz si non
cogitent a nobis. Sed certe si ea dicere ve-
lim⁹: nisi cogitata nõ possum⁹. Nã ⁊ si ver-
ba nõ sonẽt: in corde suo dic vtiq; q̃d cogi
Sap.2 tat. Eñ illud est in libro sapiẽtie: Dixerũt
apõ se cogitãtes nõ recte. Exposuit eñ q̃d
sit: dixerũt apud se. cũ addidit: cogitãtes.
Huic simile est in euãgelio: q; quidã scribe
Matb.9 cũ audisset a dño dictũ paralitico: Cõfide
fili remittũt tibi peccata tua: dixerũt intra
se: hic blasphemat. Quid est eñ: dixerunt
Ibidẽ intra se: nisi cogitãdo: Benicz secũt. Et cũ
vidisset ihesus cogitatiões eoꝝ dixit: Ut q̃d
cogitatis mala in cordib⁹ vestris: Sic mathe
Luc.5 us. Lucas aũt hoc idez ita narrat. Cepert
cogitare scribe ⁊ pharisei: dicẽtes: Quis ẽ
qui loquit blasphemias: Quis põt dimit-
tere peccata: nisi solus deus: Ut cognouit
aũt cogitatiões eoꝝ ihesus: rñdens dixit ad
illos: Quid cogitatis in cordibus vestris:
Sap.2 Quale est in libro sapientie: dixerũt cogi-
tãtes: tale hic est: cogitauerũt dicẽtes. Et il
lic eñ ⁊ hic ostendit intra se atq; in corde
Matb.9 suo dicere, id est cogitãdo dicere. Dixerũt
quippe intra se. ⁊ dictũ est eis: Quid cogi-
Luc.j2 tis: Et de illo diuite cuius vberes fructus
ager attulit: ait ipe dñs: Et cogitabat intra
se dicẽs. Quedaz ꝯ cogitatiões locutiões
sunt cordis, vbi ⁊ os eius esse dñs ostẽdit
Matb.j5 cũ ait: Nõ q̃d intrat in os coinquinat ho-
minẽ: ꝫ q̃d ꝓcedit ex ore hoc coinq̃nat ho-
minẽ. Una sentẽtia duo q̃dã hois ora cõ-
plexus est. vnũ corpis: alterũ cordis. Naz
vtiq; vnde illi hoiem putauerũt inquinari
in os intrat corpis. Eñ aũt dñs dixit inq̃-
nari hoiem: de cordis ore ꝓcedit. Ita q̃p-
pe exposuit ipe q̃d dixerat. Nã paulopost
Ibidẽ de hac re discipulis suis: Adhuc inquit et
vos sine intellectu estis: Non intelligitis:
quia omne q̃d in os intrat in ventrẽ vadit
⁊ in secessuz emittit: Hic certe aptissime de
mõstrauit os corpis. At in eo q̃d sequit os
cordis oñdẽs. Que aũt inquit ꝓcedũt de Ibidẽ
ore: de corde exeũt: ⁊ ea coinq̃nãt hoiem.
De corde eñ exeũt cogitatiões male: ⁊ ce
tera. Quid hac expositiõe lucidius: Nec
tñ q; dicimus locutiões cordis esse cogita
tiones: ideo nõ sunt etiã visiones exorte de
noticie visionib⁹: q̃ñ vere sunt. Foris eniz
cũ p corpus hec fiunt: aliud est locutio ali
ud visio. Intus aũt cũ cogitamus: vtrũq;
vnũ est. Sicut auditio ⁊ visio duo quedaz
sunt inter se distantia in sensibus corpis. in
animo aũt nõ est aliud atq; aliud videre ⁊
audire. Ac p hoc cũ locutio foris nõ vide-
atur: sed potius audiat. Locutiões tñ inte
riores hoc est cogitatiões visas dixit a do-
mino sanctũ euãgeliũ nõ auditas. Dixerũt Matb.9
inq̃t intra se: h̃ blasphemat. Deinde subiũ
xit. Et cũ vidisset ihesus cogitationes eoꝝ. Ibidẽ
Videt ergo q̃d dixerũt. Videt eñ cogitati-
one sua cogitatiões eoꝝ: quas illi soli se pu
tabant videre. Quisquis igit põt intellige
re verbũ: nõ solũ antecz sonet: verũetiã an
tecz sonoꝝ eius imagines cogitatione vol
uant. hoc eñ est q̃d ad nullã ptinet linguã
eaꝝ scz q̃ lingue appellant gentiũ: quaruz
nr̃a lingua latina est. Quisq̃s inq̃z h̃ intelli
gere potest: iam potest videre p hoc specu
lum atq; in hoc enigmate aliquã verbi illi- Joh.j
us similitudinẽ. de quo dictũ est: In prin-
cipio erat verbũ. ⁊ verbũ erat apud deuz:
⁊ de⁹ erat verbũ. Necesse est eñ cũ verbũ
loquimur. id est q̃d scimus q̃d loq̃mur ex
ipa scientia quã mẽoria tenem⁹: nascat vr
bũ q̃d eiusmodi sit oino cuiusmodi est illa
sciẽtia de qua nascit. Formata quippe co-
gitatio ab ea re quã scimus: verbũ est q̃d i
corde dicim⁹: q̃d nec grecũ est nec latinuz:
nec lingue alicui⁹ alterius. sed cũ id opus
est in eoꝝ quib⁹ loquimur pferre noticia m
aliq̃d signũ quo significet: assumit. Et ple-
rũq; sonus: aliq̃n etiã nutus, ille auribus.
ille oculis exhibet: vt per signa corporalia
etiã corporis sensibus verbũ q̃d mẽte geri
mus innotescat. Nã ⁊ innuere quid est ni-
si quodãmodo visibiliter dicere. Est i scri-
pturis sanctis hui⁹ sentẽtie testimoniũ. Nã Ibidẽ.j5
in euãgelio ꝑm iohannem ita legit: Amen
amen dico vobis q; vnus ex vobis tradet
me. Aspiciebãt ergo adinuicẽ discipli: he-
sitantes õ quo diceret. Erat ergo vnus ex
discipulis eius in sinu ihesu: quez diligebat
ihesus. Innuit ergo huic simon petrus: ⁊ di
cit ei. Quis est de quo dic: Ecce innuẽdo

dixit: quod sonando dicere non audebat. Sed hec atq; hmõi signa corporalia siue auribꝰ siue oculis ꝑsentibꝰ quibꝰ loquimur exhibemꝰ. Inuente sunt etiã littere ꝑ quas possemus ꝛ cũ absentibꝰ colloqui. sed ista signa sunt vocũ: cũ ipse voces in sermone nostro earũ quas cogitamꝰ signa sint rerũ.

Sicut verbum hominis significatur per vocẽ vel quodlibet indicium corporale: ita verbum dei manifestatum esse per carnem.

Capitulũ. xj.

PRoinde verbũ quod foris sonat signũ est verbi quod intus lucet: cui magis verbi cõpetit nomẽ. Nã illud quod ꝓfertur carnis ore: vox verbi ẽ. Verbũq; ꝛ ipm dicit ꝓpter illud a quo vt foris appareret assumptum est. Ita eñ verbum nostrũ vox quodãmodo corporis fit assumẽdo eam: in qua manifestet sensibus
Joh.j hominũ: sicut verbũ dei caro factũ est: assumendo eam in qua ꝛ ipm manifestaret sensibus hominũ. Et sicut verbũ nostꝝ fit vox
Ubi.s nec mutatur in vocẽ: ita verbum dei caro quidẽ factũ est: sed absit vt mutaret in carnem. assumendo quippe illam nõ in eam se cõsumendo: ꝛ hoc nostrũ vox fit: ꝛ illud caro factuz est. Quapropter quicunq; cupit ad qualẽcũq; similitudinẽ dei verbi: cuius per multa dissimilẽ peruenire: non intueat verbuz nostrũ quod sonat in auribus: nec qñ voce ꝓfertur: nec qñ silentio cogitatur. Omniũ nãq; sonãtiũ verba linguarũ etiã in silentio cogitantur: ꝛ carmina ꝓcurruntur animo: tacente ore corporis. Nec solũ numeri syllabaꝝ: verũetiam modi cantilenaꝝ cum sint corporales: ꝛ ad eũ qui vocatur auditus sensum corporis ptinentes: ꝑ incorporeas quasdã imagines suas presto sunt cogitantibus: ꝛ tacite cuncta ista voluentibus. Sed transeunda sunt hec: vt ad illud ꝓueniatur hominis verbũ ꝑ cuiꝰ qualemcunq; similitudinẽ sicut in enigmate videatur vtcũq; dei verbũ. Nõ illud qõ factum est ad illũ vel ad illũ ꝓphetam: ꝛ de
Actꝝ.6 quo dictum est: Verbuz aũt dñi crescebat ꝛ multiplicabatur. ꝛ de quo iterũ dictũ est:
Roma.jo Igitur fides ex auditu: auditus aũt ꝑ verbum christi. Et iterũ. Cũ accepissetis a nobis verbũ auditꝰ dei: accepistis: nõ vt verbum hominũ: sed sicut est vere verbũ dei. Et innũerabilia similiter in scripturꝝ dicuntur de dei verbo: qõ in sonis multaꝝ diuersarũq; linguarũ ꝑ corda ꝛ ora dissemina tur humana. Ideo autẽ verbum dei dicit: quia doctrina diuina traditur: non humana. Sed illud verbũ dei querimꝰ qualitercũq; per hanc similitudinẽ nunc videre. de
Joh.j quo dictũ est: Deus erat verbũ. de quo dictum est: Omnia ꝑ ipsum facta sũt. de quo
Ibidẽ dictũ est: Verbuz caro factũ est. de quo dictum est: Fons sapientie verbum dei in excelsis. Perueniendũ est ergo ad illud verbum hominis: ad verbum rationalis animantis: ad verbũ nõ de deo nate: sed a deo facte imaginis dei. quod neq; prolatiuum est in sono: neq; cogitatiuũ in similitudine soni: quod alicuius lingue esse necesse sit: ꝓ q; omnia quibus significatur signa: precedit: ꝛ gignit de scientia que manet in animo: quando eadẽ scientia intus dicitur sicuti est. simillima est eñ visio cogitationis: visioni scientie. Nam qñ per sonũ dicitur: vel ꝑ aliquod corpale signum: nõ dicit sicuti est: sed sicut potest videri audirive ꝑ corpus. Quãdo ergo quod in noticia est: hoc est in verbo: tunc est verũ verbũ ꝛ veritas: qualis expectat ab homine. vt quod est in ista: hoc sit ꝛ in illo. qõ non est in ista: non sit ꝛ in illo. hic agnoscitur: est est: non non. Sic accedit quantũ potest ista similitudo imaginis facte ad illam similitudinẽ imaginis nate: qua deus filius patri ꝑ omnia substãtialit similis ꝓdicatur. Animad uertenda est in hoc enigmate etiam ista verbi dei similitudo: ꝙ sicut de illo verbo dictum est: Omnia ꝑ ipsum facta sũt: vbi dꝰ
Joh.j pernigenitũ verbum suum predicat vniuersa fecisse: Ita hominis opa nulla sũt: q̃ non prius dicunt in corde. Unde scriptũ
Eccũ.37 est: Initium omnis operis verbum. Sed etiam hic cum verum verbum est: tunc est initium boni operis. Uerum autem verbũ est cum de scientia bene operãdi gignitur: vt etiã ibi seruet: est est: non non: vt si est in ea scientia qua viuendum est: sit ꝛ in verbo per quod operandũ est. si non. nõ. alioquin mendacium erit verbũ tale: nõ veritas: ꝛ inde peccatũ: non opus rectum. Est ꝛ hec in ista similitudine verbi nostri similitudo verbi dei: quia potest esse verbũ nostrum quod non sequatur opus. opus aũt esse non potest: nisi precedat verbum. Sic et verbum dei potuit esse nulla existẽte creatura. Creatura vero nulla esse potest nisi
Joh.j per ipsum ꝑ quod facta sunt omnia. Ideo q; nõ deus pater: non spiritussanctus: non

Joh.j ipsa trinitas: sed solus filiꝰ qđ est verbū dei caro factū est: cuius trinitate faciēte. vt sequente atq; imitāte verbo nostro: eius exēplum recte viueremus. hoc est nullū habētes in verbi nostri vel contemplatione vel opatione mendaciū. Verū hec huius imaginis est quādoq; futura pfectio. Ad hāc cōsequendā nos erudit magister bonus fide xpiana: pietatisq; doctrina: vt reuelata facie: a legis velamine qđ est vmbra futurorū: gloriā dñi speculātes: p speculuz scz intuentes in eandē imaginē trāsformemur de gloria in gloriam tanq; a dñi spiritu: secundū supiorē de his verbis disputationē
2. Cor.3 Cū ergo hac trāsformatione ad pfectū fuerit hec imago renouata: similes deo erimꝰ
j. Joh.3 quoniā videbimꝰ eū: nō p speculum sed sicuti est. quod dicit apostolus paulus facie
j. Cor.13 ad faciē. Nunc vero in hoc speculo: in hoc enigmate: in hac qualicunq; similitudine. quāta sit etiā dissimilitudo: quis potest explicare: attingam tñ aliqua vt valeo: quibus id possit aduerti.

Quantum distent a vera et perfecta similitudine dei: q̄ in natura mentis vtcunq; deo similia reperiuntur. Ca. xij.

Primo ipa scientia de qua veraciter cogitatio nra formaī: quando que scimꝰ loquimur. qualis aut q̄nta potest homini ꝓuenire: quālibet peritissimo atq; doctissimo. exceptis eñ q̄ in animum veniūt a sensibus corporis: in quibꝰ tam multa aliter sunt q̄ videnī: vt eorum verisimilitudine nimiū constipatus: sanus sibi esse videatur qui insanit. Vnde academica philosophia sic inualuit. vt de omnibus dubitās nūllo miserꝰ insanuret. His ergo exceptis que a corporis sensibꝰ in animū veniunt: quantū rerum remanet q̄ ita sciamus: sicut nos viuere scimꝰ. in q̄ prorsus nō metuimꝰ: ne aliqua verisimilitudine forte fallamur: quoniā certū est etiā euz qui fallitur viuere. Nec in eis visis hec habētur: que obijciunī extrinsecꝰ: vt in eo sic fallaī oculus: quēadmodū fallit cū i aqua remus videī infractus: t nauigantibꝰ turres moueri: t alia sexcenta que aliter sūt q̄ videntur: quia nec p oculū carnis hoc cernitur. Intima scientia est qua nos viuere scimus: vbi ne illud quidez academicꝰ dicere pōt: fortasse dormis t nescis: t in somnis vides. Visa quippe somniantiū simillima esse visis vigilantiū quis ignorat? Sed qui certus est de vite sue scientia: non in ea dicit: scio me vigilare: sed scio me viuere. siue ergo dormiat: siue vigilet: viuit. nec i ea sciētia p somnia falli pōt: qz t dormire: t in somnis videre: viuentis est. Nec illud potest academicus aduersus istam scientiam dicere: furis fortassis t nescis: quia sanorū visis simillima sunt etiaz visa furentiū. sed qui furit viuit. Nec cōtra academicos dicit. scio me nō furere: ß scio me viuere. Nūq; ergo falli nec mētiri pōt: qui se viuere dixerit scire. Mille itaq; fallaciū visoz genera obijciaī ei qui dicit: scio me viuere. nihil hoz timebit: qñ t qui fallit viuit. Sed si talia sola ptinēt ad humanā scientiam: per pauca sunt nisi qz in vno quoq; genere ita multiplicaī vt nō solū pauca nō sint: verūetiam reperiaī p infinitū numerū tendere. Qui enim dicit: scio me viuere: vnuz aliquid scire se dicī. Proinde si dicat: scio me scire me viuere: duo sunt iam. hoc vero quod scit hec duo: tertiū scire est. sic potest addere t quartū t quintū: t inumerabilia si sufficiat. Sed quia inūerabilē numerum vel cōprehendere singula addēdo: vel dicere inumerabiliter nō pōt: hoc ipm certissime cōprehendit: ac dicit: t verū hoc esse t tam inumerabile: vt vere eius infinitum numerū nō possit cōprehendere ac dicere. hoc t i volūtate certa similiter aduerti potest. Quis est eñ cui nō impudenter respōdeatur: forte falleris: dicēti volo beatꝰ esse: Et si dicat. scio me hoc velle: t hoc me scire scio. iam his duobus t tertium potest addere q̄ hec duo sciat: t quartuz q̄ hec duo scire se sciat: t similiter in infinitū numeruz pergere. Itē si quispiam dicat: errare nolo: nōne siue erret siue nō erret: errare tñ eum nolle verū erit: Quis ē q̄ huic nō impudētissime dicat: forsitā fallerī: cū pfecto vbicūq; fallaī. falli se tñ nolle nō fallit: Et si ß scire se dicat addit q̄ntū vult rez nūerū cognitarū: t nūerū esse pspicit infinitū. Qui eñ dicit: nolo me falli: t hoc me nolle scio: t hoc me scire scio: iam t si non cōmoda locutione potest hinc infinitū numerū ostendere. Et alia reperiunī q̄ aduersus academicos valeant: qui nihil ab homine sciri posse cōtendunt. Sed modus adhibendus est: pīsertim quia in opere isto nō hoc suscepimꝰ. Sunt inde libri tres nostri. pmo nostre cōuersionis tempore scripti: quos qui potuerit et voluerit legere: lectosq; intellexerit:

nihil eũ ꝓfecto que ab eis cõtra ꝓceptionẽ veritatis argumẽta multa iuenta sunt: per mouebũt. Cum eĩ duo sint genera rerum que sciũnt: vnũ earũ que ꝑ sensus corporis ꝑcipit animus: alterũ earũ que ꝑ seipm multa illi philosopi garrierunt cõtra corporis sensus. animi aũt quasdã firmissimas ꝑ seipm ꝓceptiones rerũ verarũ: quale illud est quod dixi: scio me viuere: nequaq̃ i dubium vocare potuerũt. Sed absit a nobis vt ea que per sensus corporis didicim⁹ vera esse dubitemus. ꝙ eos quippe didicimus celũ ⁊ terrã: ⁊ ea q̃ i eis nota sũt nobis: q̃ntum ille qui ⁊ nos ⁊ ipa condidit: inotescere nobis voluit: Absit etiã vt scire nos negemus q̃ testimonio didicimus alioꝝ. alioquin esse nescimus oceanũ. Nescimus esse terras atq; vrbes quas celeberrima fama cõmendat. Nescimus fuisse hoies ⁊ opera eoꝝ que historica lectione didicim⁹. Nescimus que quotidie vndecunq; nunciant: ⁊ indicijs consonis ꝓtestantibusq; firmant. Postremo nescim⁹ in quib⁹ locis vel ex q̃bus hominibus fuerimus exorti: quia hec omnia testimonijs credidim⁹ aliorũ. Q̃ si absurdissimũ est dicere: nõ solũ nostroꝝ: verũ etiã ⁊ aliorum corporũ sensus plurimũ addidisse nostre scientie cõfitendũ est. Hec igit oia ⁊ que ꝑ seipm: ⁊ que ꝑ sensus sui corporis: ⁊ que testimonijs alioꝝ ꝓcepta scit anim⁹ human⁹: thesauro memorie cõdita tenet. ex quib⁹ gignit verbuz verũ: q̃n qõ scim⁹ loq̃mur. sed verbũ aĩ omnẽ sonũ: aĩ omnẽ cogitationẽ soni. Tũc eĩ est ꝟbũ simillimũ rei note de q̃ gignit ⁊ imago eius: quoniã de visione scientie visio cogitatiõis exoritur: qõ est verbũ lingue nulli⁹: verbũ verũ de re vera: nihil de suo habẽs. sed totũ de illa scientia de qua nascit. Nec interest q̃n id didicerit: qui qõ scit loquit. aliquando enim statim vt discit hoc dicit: dum tamen verbũ sit verũ: id est de rebus notis exortũ.

De scientia dei patris cui nihil cuiusq̃ creature indicijs conferatur. Capitulũ. xiij.

Sed nunquid de⁹ pater de quo natum est verbum de deo deus: nũquid ergo deus pater in ea sapientia quod est ipse sibi: alia didicit ꝑ sensum corpis sui: alia ꝑ seipm: Quis hoc dicat. qui nõ aial rationale: sed supra animã rationalẽ deũ cogitat. quantũ ab eis cogitari põt qui eũ omnib⁹ animalib⁹ ⁊ oĩb⁹ animis ꝑferũt: q̃uis ꝑ speculuz ⁊ in enigmate conijciẽdo videant: nondũ facie ad faciez sicuti est: Nunquid deus pater ea ipsa que nõ ꝑ corpus: quod est ei nullũ: sed ꝑ seipm scit: aliunde ab aliquo didicit: aut nuncijs vel testib⁹ vt ea sciret indiguit: Non vtiq;. Ad omnia quippe scienda q̃ scit: sufficit sibi illa ꝓfectio. Habz q̃dẽ nũcios: id est angelos: nõ tamẽ qui ei que nescit annũcient (nõ eĩ sunt vlla que nesciat) sed bonũ eorum est de operib⁹ suis eius ꝑsulere veritatem. ⁊ hoc est q̃ ei dicunt nõnulla nunciare: nõ vt ipse ab eis discat: sed vt ab illo ipi per verbũ eius sine corporali sono. nunciant etiã quod voluerũt ab eo missi ad quos voluerit: totũ ab illo ꝑ verbũ eius audientes: id est in eius veritate inueniẽtes quid sibi faciendũ: quid: quibus: ⁊ q̃n nunciandũ sit. Nam ⁊ nos oramus eũ: nec tamẽ necessitates nostras docem⁹ eũ. Mouit enim (ait verbũ ei⁹) pater vester quid vobis necessariũ sit ꝓiusq̃ petatis ab eo. Nec ista ex aliquo tempore cognouit vt nosset: sed futura omnia temporalia atq; in eis etiam quid: ⁊ q̃n ab illo petituri fueram⁹: ⁊ quos ⁊ de q̃b⁹ reb⁹ vel exauditur⁹ vl nõ exauditur⁹ eẽt. sine initio ante ꝑsciuit. Vniuersas aũt creaturas suas ⁊ spirituales ⁊ corpales: nõ q̃ sũt ideo nouit: ꝙ iõ sũt q̃ nouit. Nõ eĩ nesciuit q̃ fuerat creaturus. Quia ergo sciuit creauit: non quia creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: q̃ creanda. Nõ enim eius sapientie aliquid accessit ex eis: sed illis existentibus sicut oportebat ⁊ q̃n oportebat: illa mãsit vt erat. Ita et scriptũ est in libro ecclesiastico. Anteq̃ crearent⁹ omnia nota sunt illi. Sic ⁊ postq̃ cõsũmata sunt. Sic inquit nõ aliter: et anteq̃ crearent⁹: et postq̃ ꝓsummata sunt: sic ei nota sunt. Cõge est ergo huic scientie: scientia nostra dissimilis. Que aũt scientia dei est: ipsa et sapientia. et que sapiẽtia: ipa essentia siue substantia. Quia in illius nature simplicitate mirabili: nõ est aliud sapere q̃ esse: sed qõ est sapere: hoc est ⁊ esse. sicut et in superioribus libris sepe iam diximus. Nostra vero sciẽtia in rebus plurimis ꝓpterea ⁊ amissibilis est et receptibilis: quia nõ hoc est nobis esse qõ scire vel sapere: quoniã esse possumus: etiã si nesciamus: nec sapiam⁹ ea que aliunde didicim⁹. Propter hoc sicut

Matth. 6

Eccl. 23

nostra scientia illi sciētie dei: sic et nostrum verbū qđ nascit de nostra scientia dissimile est illi verbo dei: qđ natū est ō patris essentia. Tale est autē ac si dicerē: de patris scientia: de patris sapiētia: vel qđ ē expssius: de patre scientia: de patre sapiētia.

De similitudīe et equalitate patris dei et vnigeniti eius consubstantialis ⁊ coeterni.

Capitulū. xiiij.

Verbū ergo dei patris vnigenitus dei filiꝰ: per omnia patri simulis ⁊ equalis: deus de deo: lumē de lumine: sapiētia de sapiētia: essentia de essentia: est hoc omnino qđ pater: nō tamen pater: qz iste filius: ille pater. Ac p hoc nouit omnia que nouit pater: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse eñ ⁊ esse illi vnū est. Et ideo patri sicut esse nō est a filio: ita nec nosse. Proinde tanq̄ seipsuz dicēs: pater genuit verbū sibi equale p omnia. Nō eñ seipm integre pfecteq̄ dixisset: si aliqđ minus: aut amplius esset in eius verbo q̄z in ipso. Ibi sūme illud agnoscitur: est est: non nō. ⁊ ideo verbū ꝟ vere veritas est: quoniā quicquid est in ea scientia de qua genitum est: ⁊ in ipso est. Qđ aūt in ea nō est: nec in ipo est. Et falsum habere aliquid hoc verbū nunq̄ potest: quia imutabiliter sic se habet vt se habet de quo est. Nō eñ potest filius a seipso facere quicquā: nisi qđ viderit patrē facientē. potenter hoc nō potest: nec est infirmitas ista: sed firmitas qua falsa eē nō potest veritas. Nouit itaq̄ omnia deꝰ pater in seipo: nouit in filio. Sed in seipso tanq̄ seipsum. in filio tanq̄ verbū suū qđ est de bis omnibꝰ que sunt i seipo. Omnia similiter nouit ⁊ filius: in se scilicet tanq̄ ea que nata sūt: ō bis que patꝛ nouit in seipo. In patre aūt tanq̄ ea de quibus nata sūt: que ipse filius nouit in seipo. Sciunt ergo inuicē pater ⁊ filius: sed ille gignendo: ille nascēdo. Et omnia que sūt in eoꝝ scientia in eoꝝ sapientia: in eoꝝ essentia: vnusquisq̄ eoꝝum simul videt: nō pticulati: aut singulatim velut alternante ꝓspectu: hinc illuc: ⁊ inde huc. ⁊ rursus inde vel inde i aliud atq̄ aliud: vt aliqua videre non possit nisi non videns alia. sed vt dixi simul oia videt: quoꝝ nullū est quod nō semp videt. Verbū aūt nostrū illud qđ nō habet sonū neq̄ cogitationē soni: sed eius rei quā vi-

Joh. 5

dendo intus dicimꝰ: ⁊ ideo nullius lingue est: atq̄ inde vtcūq̄ simile ē. i hoc enigmate illi verbo dei qđ etiā deus est: quoniam sic ⁊ hoc de nostra nascit: quēadmodū ⁊ illud de scientia patris natū est. Nostrū ergo tale verbū qđ inuenimꝰ esse vtcūq̄ illi simile quātū sit etiā dissimile: sicut a nobis dici potuerit: nō pigeat intueri.

Qđ dissimile sit verbum nostrū mutabile a verbo dei īcōmutabili et eterno.

Capitulū. xv.

Unquid verbū nostrū de sola scientia nostra nascit: Nonne multa dicimꝰ etiam q̄ nescimꝰ? Nec dubitātes ea dicimꝰ: ꝟ vera esse arbitrātes: que forte si vera sunt: in ipsis rebꝰ de quibꝰ loq̄mur nō in vbo nr̄o vera sūt: qz verbū verū nō est nisi qđ de re que scit gignit. Falsum est ergo isto mō verbū nostrū: nō cū mentimur: sed cū fallimur. Cū aūt dubitamus: nōdū est verbū de re de qua dubitamꝰ: sed de ipa dubitatiōe verbū est. Quis eñ nō nouerimꝰ an verū sit vñ dubitamꝰ: th dubitare nos nouimꝰ: ac p hoc cū hoc dicimꝰ verū verbū est: qñ qđ nouimus dicimus. Quid q̄ etiā mētiri possumꝰ? Qđ cū facimus: vtiq̄ volētes ⁊ scientes falsū vbū habemꝰ. vbi verū verbū est: mentiri nos. hoc eñ scimus. Et cū mētitos nos esse confitemur: verū dicimꝰ. qđ scimꝰ eñ dicimꝰ. Scimus nāq̄ nos esse mētitos. Verbū aūt illud qđ est deꝰ ⁊ potētiꝰ est nobis: hoc non pōt. Nō eñ pōt facere quicquā: nisi qđ viderit patrē facientē. ⁊ nō a seipo loquit: sed a patre illi est oñe qđ loquit: cū ipm pater vnice loquit: ⁊ magna illiꝰ verbi potētia ē: nō posse mētiri: qz nō pōt esse illic est: ⁊ nō: ꝟ est est: nō nō. Ateñ nec verbū dicenduz est: qđ verū nō est. Sit ita: libēs assentior. Quid cū verū est verbū nostrū: ⁊ iōo recte verbū vocat: nūquid sicut dici pōt vel visio de visiōe: vel sciētia de sciētia: ita dici potest eēntia ō eēntia: sic illō dei verbū maxie dr̄ maxieq̄ dicēdū ē. Quid itaq̄: qz nō h̄ est nobis esse qđ est nosse. Multa q̄ppe nouimꝰ q̄ p memoriā quodāmodo viuūt: ita ⁊ obliuiōe quodāmodo moriunt. atq̄ iōo cū illa iā nō sint in noticia nostra: nos tñ sumus. Et cū sciētia nr̄a animo lapsa perierit a nobis: nos tñ viuimꝰ. Illa etiā que ita sciunt vt nunq̄ excidere possint: qñ p̄ sentia

sūt: ⁊ ad ipsius animi naturā ꝑtinēt: vt est illud qđ nos viuere scim⁹. Manet em̄ hoc quādiu anim⁹ manet: ⁊ qꝛ semꝑ manet anim⁹: ⁊ hoc semꝑ manet. Id ergo ⁊ si qua reperiunt̄ similia: in quib⁹ imago dei potius intuēda ē: etiā si semꝑ sciunt̄: tñ qꝛ nō semper etiā cogitant̄: quomō de his dicat̄ verbū sempiternū: cū verbū nostrū nostra cogitatione dicat̄: inuenire difficile est. Sempiternū est em̄ aīo viuere: sempiternum est scire qđ viuit. nec tñ sempiternū est cogitare vitā suā: vel cogitare scientiam vite sue: qm̄ cuꝫ aliud atqꝫ aliud ceꝑit: hoc desinet cogitare: q̄uis nō desinat scire. Ex quo fit vt si pōt esse in aīo aliq̄ sciētia sempit̄na: et sempit̄na esse nō pōt eiusdē sciētie cogitatio: ⁊ v̄bū verū nr̄m intimū nisi nr̄a cogitatione nō dicit̄: solus de⁹ intelligat̄ habere verbū sempiternū sibiqꝫ coeternū. Nisi forte dicendū est ip̄am possibilitatē cogitationis: qm̄ id quod scit̄ etiā qñ nō cogitat̄: potest tñ veraciter cogitari verbū esse tā ꝑpetuuū: q̄ꝫ scientia ip̄a ꝑpetua est. Sꝫ quō est verbū qđ nōdū in cogitatōis visiōe formatū est? Quō erit simile sciētie de qua nascit̄ si ei⁹ nō habet formā: ⁊ ideo iā vocat̄ verbū qꝛ pōt habere? Tale est em̄ ac si ꝑ ꝫ dicat̄: ideo iam vocādū esse verbū: qꝛ potest esse verbū. Sed quid est ꝙ pōt esse verbū: ⁊ ideo iā dignū est verbi noīe? Quid est in quā hoc formabile nōdumqꝫ formatū: nisi quiddā mēt̄ nostre qđ hac atqꝫ hac volubuli quadā motione iactam⁹: cum a nobis nūc hoc: nūc illud sicut inuentū fuerit vel occurrerit cogitat̄? Et tūc fit verū verbum qñ illud qđ nos dixim⁹ volubili motione iactare ad id qđ scim⁹ ꝑuenerit: atqꝫ inde format̄ ei⁹ omnimodā similitudinē capiēs: vt quō res queqꝫ scit̄: sic etiaꝫ cogitet̄: sine voce: sine vocis cogitatiōe: que ꝓfecto alicui⁹ lingue est: si in corde dicat̄. Ac per hoc etiā si cōcedam⁹ ne de ꝯtrouersia vocabuli laborare videamur: iam vocandum esse verbum quiddā illud mentis nostre qđ de nostra scientia formari potest etiā priusq̄ꝫ formatū sit: quia iam vt ita dicā formabile est: quis nō videat: quāta hic sit dissimilitudo ab illo dei verbo quod in forma dei sic est: vt nō ante fuerit formabile priusq̄ꝫ formatuꝫ. nec aliquando esse possit informe: sed sit forma simplex et simpliciter equalis ei de quo est: et cui mirabiliter coeterna est.

An volubilitas cogitationis in deo esse credenda sit.

Capitulū. xvj.

Quapropter ita dicit̄ illud dei verbū vt dei cogitatio nō dicat̄: ne aliquid esse quasi volubile credat̄ in deo: qđ nūc accipiat: nunc recipiat formā vt verbū sit: eāqꝫ possit amittere atqꝫ informiter quodāmodo volutari. Bene q̄ppe nouerat verba ⁊ vim cogitatiōis inspexerat locutor egregi⁹ qui dixit in carmine: secūqꝫ volutat euēt⁹ belli varios: id est cogitat. Nō ergo ille dei fili⁹ cogitatio dei: sed verbuꝫ dei dicit̄. Cogitatio quippe nostra ꝑueniens ad id qđ scim⁹ atqꝫ inde formata verbū nostrū verū est. Et ideo verbum dei sine cogitatione dei debet intelligi: vt forma ipsa simplex intelligat̄: nō habēs aliquid formabile quod esse etiā possit informe. Dicunt̄ quidē etiā in scripturis sanct̄ cogitatiōes dei: sed eo locutionis mō: quo ibi ⁊ obliuio dei dicit̄: que vtiqꝫ ad ꝓprietatē in deo nulla est. Qꝛobrē cum tanta sit nūc in isto enigmate dissimilitudo dei ⁊ verbi dei: in qua tñ nōnulla similitudo cōperta est: illud quoqꝫ fatendū est: qđ etiā cū similes ei erim⁹ qñ videbim⁹ eū sicuti est. qđ vtiqꝫ qui dixit: hāc ꝓculdubio que nūc est dissimilitudinē attēdit: nec tūc nature illi⁹ erim⁹ equales. Semꝑ em̄ natura minor est faciente que facta est. Et tūc quidē verbū nostrū nō erit falsum: quia neqꝫ mētiemur: neqꝫ fallemur. Fortassis etiā volubiles nō erūt nr̄e cogitatiōes ab alijs in alias eūtes ⁊ redeūtes: ꝫ oēm sciētiā nr̄am vno sil̄ ꝯspectu videbim⁹. Tñ cū ⁊ ꝫ fuerit: si ⁊ ꝫ fuerit formata erit creatura q̄ formabil̄ fuit: vt nihil iā desit ei⁹ forme: ad quā ꝑuenire deberet. Sꝫ tñ coequāda nō erit illi simplicitati vbi nō formabile aliquid formatū vl̄ reformatū est: ꝫ forma neqꝫ informis: neqꝫ formata ip̄a ibi et̄na est imutabilisqꝫ sb̄stātia.

j. Job. 3

De spiritusancto qui patri ac filio equalis accipitur: et vtriusqꝫ spiritus dicitur: et caritatis nomine intelligitur cum quelibet in trinitate persona sit caritas.

Capitulū. xvij.

Satis de patre ⁊ filio ⁊ quātum per hoc speculū atqꝫ in hoc enigmate videre potuimus locuti sumus: nūc de spiritusancto quantū deo donante

videre cõcedit differendũ est: qui spũssanctꝰ ꝑm scripturas sanctas nec patris solius est: nec filij solius: sed amboꝝ. ꝛ ideo communẽ qua inuicẽ se diligũt pater ꝛ filiꝰ: nobis insinuat caritatẽ. Et aũt nos exerceret sermo diuinus: nõ res in promptu sitas: ꝟ in abdito scrutãdas: ꝛ ex abdito eruẽdas: maiore studio fec̃ inq̃ri. Nõ itaq; dixit scriptura: spũssanctus caritas est. quod si dixisset: nõ paruã partẽ questionis istiꝰ abstulisset: sed dixit: deus caritas est: vt incertũ sit: ꝛ ideo requirendũ: vtrũ deꝰ pater sit caritas: an deus filius: an deus spũssanctus: an deus ipsa trinitas. Neq; eñ dicturi sumus: nõ ꝓpterea deũ dictũ esse caritatem qꝫ ipsa caritas nulla sit substantia: que dei digna sit nomine: sed qꝫ donũ sit dei: sic dictum est deo: Quoniã tu es patiẽtia mea. Neq; eñ ꝓpterea dictũ est quia dei substãtia est nostra patiẽtia: sed qꝫ ab ipso: nobis est. sicut alibi legit: quoniã ab ipso patientia mea. Hũc q̃ppe sensũ facile refellit scriptura ipa locutio. Tale est eñ: tu es patientia mea: quale est: dñe spes mea: ꝛ deus meꝰ misericordia mea. ꝛ multa similia. Nõ est aũt dictũ: dñe caritas mea: aut tu es caritas mea: aut tu deꝰ caritas mea: sed ita dictum est: deus caritas est: sicut dictum est: deus spiritꝰ est. Hoc qui nõ discernit intellectum a dño: non expositionẽ querat a nobis. Non eñ apertius quicq; possumꝰ dicere: Deus ergo caritas est. Vtrũ autẽ pater: an filius: an spiritussanctꝰ: an ipsa trinitas: quia ꝛ ipsa nõ tres dij sed vnus deus: hic queritur. Sed iam in hoc libro superiꝰ disputaui: non sic accipiendam esse trinitatem que deus est: ex illis tribus que in trinitate nostre mentis ostendimꝰ: vt tanq; memoria sit omniũ trium pater: et intelligẽtia omniũ trium filius: ꝛ caritas omniũ trium spiritussanctus: Quasi pater nec intelligat sibi nec diligat: sed ei filius intelligat: ꝛ spiritussanctus ei diligat. ipe autem sibi ꝛ illis tantuꝫ meminerit. Et filius nec meminerit nec diligat sibi: sed memuerit ei pater: ꝛ diligat ei spũssanctꝰ. ipse aũt ꝛ sibi ꝛ illꝫ tantũmodo diligat. Itemq; spiritussanctus nec meminerit nec intelligat sibi: sed meminerit ei pater: ꝛ intelligat ei filius. ipe aũt ꝛ sibi ꝛ illis non nisi diligat. Sed sic potius vt omnia tria: ꝛ omnes ꝛ singuli habeãt in sua quisq; natura. Nec distent i eis ista: sicut i nobis aliud est memoria: aliud est intelligentia: aliud dilectio siue caritas: sed vnũ aliquid sit quod omnia valeat: sicut sapiẽtia: ꝛ sic habeatur in vniuscuiusq; natura. vt qui habet: hoc sit quod habet: sicut immutabilis simplexq; substãtia. Si ergo hec intellecta sunt: ꝛ quantũ nobis in rebus tantis videre ꝛ coniectare concessum est: vera esse clarierunt: nescio cur nõ sicut sapiẽtia ꝛ pater dicitur: ꝛ filius ꝛ spiritussanctus: et simul omnes non tres: sed vna sapientia: ita ꝛ caritas ꝛ pater dicatur ꝛ filius: ꝛ spiritussanctus: ꝛ simul oñes vna caritas. Sic enim ꝛ pater deus: ꝛ filius deus: ꝛ spiritussanctus deus: ꝛ simul omnes vnus deus. Et tamen nõ frustra in hac trinitate nõ dicitur verbũ dei nisi filius: nec donũ dei nisi spũssanctus: nec de quo genitum est verbum: nec de quo procedit principaliter spiritussanctus nisi deus pater. Ideo autem addidi principaliter: quia ꝛ ad filio spiritussanctus procedere reperitur. Sz hoc quoq; illi pater dedit: non iam existenti ꝛ nondum habenti: sed quicquid vnigenito verbo dedit: gignendo dedit. Sic ergo euz genuit: vt etiam de illo donum cõmune procederet: ꝛ spiritussanctus: spiritus esset amborum. Non est igitur accipiẽda transeunter: sed diligenter intuenda inseparabilis trinitatis ista distinctio. hinc enim factum est vt proprie dei verbum etiam dei sapientia diceretur: cum sit sapientia et pater et spiritussanctus. Si ergo proprie aliquid horuz trium caritas nuncupanda est: quid aptius q̃ vt hoc sit spiritussanctus vt scilicet in illa trinitatis simplici summaq; natura: nõ sit aliud substantia: et aliud caritas: sed substantia ipsa sit caritas: et caritas ipsa sit substantia: siue in patre: siue in spiritusancto: et tamen proprie spiritussanctus caritas nuncupet. Sicut legis nomine aliquãdo simul omnia veteris instrumenti sanctaruz scripturarum significantur eloquia. Nam ex propheta esaia testimonium ponẽs apostolus vbi ait: In alijs linguis et alijs labiis loquar populo huic. premisit tamẽ in lege scriptum est: Et ipse dominus in lege inquit eorum scriptum est: quia oderunt me gratis: cum hoc legatur in psalmo. Aliqñ autem proprie vocatur lex que data est per moysen: scõm qõ dictũ ẽ. Lex ꝛ ꝓphete vsq; ad iohãnẽ. ꝛ in his duobꝰ ꝑceptũ tota lex pẽdet et ꝓphete. Hic vtiq; ꝓpe lex appellata ẽ: de mõte syna: Prophetaꝝ aũt noie

i. Joh. 4
Joh. 4
i. Joh. 4
Ps. 70
Ps. 61
Ps. 70
Ibidẽ
Ps. 58
i. Joh. 4
Joh. 4
i. Joh. 4
Luc. 24
i. Cor. 14
Ps. 34
Matth. 22
Ibidẽ. 22
i. Cor. j
i. Joh. 4
Ibidẽ
Ibidẽ
Ibidẽ
Ibidẽ

etiã psalmi significati sunt: ⁊ tamen alio lo-
Luc.24 co ipse saluator: oportebat inquit impleri
omnia que scripta sũt in lege et pphetis et
psalmis de me. hic rursus pphetaꝝ nomẽ
exceptis psalmis intelligi voluit. Dicitur
ergo lex vniuersaliter cum pphetis ⁊ psal-
mis. dicit ⁊ pprie que p moysen data est.
Item dicuntur cõmuniter pphete simꝫ cũ
psalmis. dicunt ⁊ pprie preter psalmos. Et
multis alijs exemplis doceri põt multaruꝫ
rerũ vocabula: ⁊ vniuersaliter poni: ⁊ pro-
prie quibusdã rebꝰ adhiberi: nisi in re aper-
ta vitanda sit longitudo sermonis. Hec iõ
dixi: ne quisq̃ ꝓpterea nos incõuenienter
existimet caritatẽ appellare spiritũ sanctuꝫ:
quia ⁊ deus pater ⁊ deus filius potest cari-
tas nuncupari. Sicut ergo vnicũ dei ver-
bum pprie vocamꝰ noie sapiẽtie: cũ sit vni
uersaliter ⁊ spũssanctus ⁊ pater ipse sapien
tia: ita spũssanctus pprie nuncupaꝫ voca-
bulo caritatis: cũ sit vniuersaliter caritas ⁊
pater ⁊ filius. Sed dei verbũ id est vnige-
nitus dei filius aperte dictus est dei sapien
j.Cor.j tia: ore apostolico vbi ait: christũ dei virtu
tem ⁊ dei sapientiã. Spũs aũt sanctus vbi
sit dictus caritas inuenimus: si diligenter
j.Joh.4 iohãnis apostoli scrutemur eloquiũ. Qui
cum dixisset: dilectissimi diligamꝰ inuicem
quia dilectio ex deo est. secutus adiunxit.
Ibidẽ Et omnis qui diligit ex deo natus est. Qui
nõ diligit nõ cognouit deũ: quia deus dile
ctio est. Hic manifestauit eã se dixisse dile-
ctionem deũ: quã dixit ex deo. Deus ergo
ex deo est dilectio. Sed quia ⁊ filius ex deo
patre natus est: ⁊ spiritussanctus ex deo pa
tre ꝓcedit: quẽ potius eoꝝ hic debeamus
accipe dictũ esse dilectionẽ deũ: merito q̃-
ritur. pater eñ solus ita deus est: vt non sit
ex deo. ac p hec dilectio que ita deus est:
vt ex deo sit: aut filius est: aut spũssanctus.
Sed in consequentibus cũ dei dilectionẽ
Ibidẽ cõmemorãsset: nõ qua nos eũ: sed qua ipe
dilexit nos. ⁊ misit filiũ suuꝫ liberatorem p
peccatis nostris. ⁊ hinc exhortatꝰ esset vt ⁊
nos inuicẽ diligamꝰ: atq̃ ita in nobis deus
maneat: quia vtiq̃ dilectionẽ deũ dixerat:
statim volẽs de hac re apertius aliq̃d elo-
Ibidẽ qui. In hoc inquit cognoscimꝰ qꝫ i ipo ma
nemus ⁊ ipse in nobis: quia de spiritu suo
dedit nobis. Spiritꝰ itaq̃ sanctꝰ de quo de
dit nobis: facit nos in deo manere ⁊ ipsum
in nobis. hec aũt facit dilectio. Ipse est igi
tur deus dilectio. Deniq̃ paulo post cuꝫ ꝟ
Ibidẽ ipm repetisset atq̃ dixisset: deꝰ dilectio est:
cõtinuo subiecit: ⁊ qui manet in dilectione Ibidẽ
in deo manet: ⁊ deus manet in eo. Cñ su-
pra dixerat: In hoc cognoscimus quia in Ibi.3
ipso manemus ⁊ ipe in nobis: qꝫ de spiritu
suo dedit nobis. Ipe ergo significat vbi le
gitur: deus dilectio est. Deus igit spũssan
ctus qui ꝓcedit ex deo: cũ datus fuerit ho
mini: accẽdit eũ i dilectionẽ dei ⁊ primi: et
ipse dilectio est. Nõ eñ habet homo vnde
deũ diligat: nisi ex deo. Propt qd̃ paulo-
post dic. Nos diligamꝰ: qꝫ ipe prior dilexit Ibidẽ
nos. Aplus quoq̃ paulꝰ: Dilectio inquit Roma.5
dei diffusa est in cordibus nr̃is: p spiritum
sanctũ qui datus est nobis.

De excellentia caritatis que ita ex deo est vt ipa sit deus.

Capitulũ. xviij.

Illũ est isto dei dono excellentiꝰ.
Solũ est qd̃ diuidit inter filios re-
gni eterni: ⁊ filios pditiõis eterne.
Banꝫ ⁊ alia p spiritũ sctm̃ munera: sed sine
caritate nihil ꝓsunt. Nisi ergo tãtũ impar-
tiaꝫ cuiq̃ spũssanctus: vt eũ dei ⁊ primi fa
ciat amatorẽ: a sinistra ñ trãsferꝫ ad dextrã.
Nec spiritꝰ pprie dicit donũ nisi ppter di
lectionẽ: Quã qui non habuerit: si linguis j.Cor.j3
hominũ loquaꝫ ⁊ angelorꝫ: sonãs eramen-
tũ est: ⁊ cymbalũ tinniẽs. Et si habuerit p-
phetiã: ⁊ scierit oia sacramẽta: ⁊ omnẽ sciẽ-
tiã: ⁊ si habuerit omnẽ fidem: ita vt mõtes
trãsferat: nihil est. Et si distribuerit omnem
substantiã suã: ⁊ si tradiderit corpꝰ suuꝫ vt
ardeat: nihil ei ꝓdest. Quãtũ q̃ bonũ ẽ: si-
ne q̃ ad eternã vitã neminẽ bona tãta pdu
cunt. Ipa vo dilectio siue caritas (nã vniꝰ
rei est vtrũq̃ nomẽ) si habeat eã q̃ nõ loqui
tur linguis: nec habꝫ pphetiã. nec oia scit sa
cramẽta: omnẽq̃ sciẽtiã. nec distribuit oia
sua paupibꝰ. vl nõ habẽdo qd̃ distribuat:
vl aliqua necessitate phibitus. nec tradit cor
pus suũ vt ardeat: si talis passiõis nulla tẽ
ptatio ẽ: pducit ad regnũ: ita vt ipsam fidẽ
non faciat vtilem nisi caritas. Sine carita-
te quippe fides potest quidem esse: sed non
⁊ pdesse. Propter quod ⁊ apostolus pau
lus: In christo inquit iesu neq̃ circũcisio: Gal.5
neq̃ ꝓpucium aliquid valet: sed fides que
per dilectionẽ operatur: Sic eaꝫ discernẽs
ab ea fide: qua ⁊ dæmones credunt ⁊ cõtre Jac.2
miscunt. Dilectio igitur que ex deo ẽ ⁊ deꝰ
est: pprie spiritussanctꝰ ẽ: p quẽ diffundit
i cordibꝰ nr̃is dei caritas: p quã nos tota i-
habitat trinitas. Quocirca rectissime spũs-

ſanctus cū ſit deus: vocat etiã donum dei. Quod donũ ꝓprie quid niſi caritas intelligẽda eſt: que ꝓducit ad deum: ⁊ ſine qua quodlibet aliud donũ dei nõ perducit ad eum.

Qua ratione donum dei dicatur ſpiritusſanctus. Ca. xix.

Et hoc ꝓbandũ eſt: dei donũ dictũ eſſe in ſacris litteris ſpiritũ ſanctũ. Si et hoc expectat: habemus in euãgelio ſm iohannẽ: dñi ieſu chriſti verba dicẽtis. Si quis ſitit: veniat ad me ⁊ bibat: Qui credit in me ſicut dicit ſcriptura: flumina de vẽtre eiꝰ fluẽt aque viue. ℔oro euãgeliſta ſecutꝰ adiũxit: Hoc aũt dixit de ſpiritu quẽ accepturi erant credẽtes in eum. Vñ dicit etiã paulus apl̃s. Et oĩes vnũ ſpiritũ potauimus. Vtrũ aũt donum dei ſit appellata aqua iſta: qð ⁊ ſpiritusſanctus: hoc querit. Sed ſicut hic inuenimus hãc aquã ſpiritũſanctũ eſſe: ita inuenimus alibi in ipo euãgelio: hanc aquaz donũ dei appellatã. Nam dñs idẽ qñ cũ muliere ſamaritana ad puteũ loquebat: cui dixerat: Da mihi bibere. cũ illa dixiſſet q̃ iudei nõ coutunt ſamaritanis: reſpondit ieſus ⁊ dixit ei. Si ſcires donũ dei: ⁊ quis eſt qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forſitã ꝑtuſſes abeo: ⁊ dediſſet tibi aquã viuã. Dixit ei mulier: Bñe neq̃ in quo haurias habes: ⁊ puteus altus eſt: vnde ergo habes aquaz viuã: ⁊c. ℟eſpõdit ieſus: ⁊ dixit ei: Omnis qui biberit ex hac aqua: ſitiet itez. Qui aũt biberit ex aqua quã ego dabo ei: non ſitiet in eternũ. ſed aqua quã ego dabo ei: fiet in eo fons aque ſalientĩ in vitã eternã. Quia ergo hec aqua viua: ſicut euangeliſta expoſuit: ſpiritꝰ eſt ſanctꝰ: ꝓculdubio ſpiritꝰ donum dei eſt. De quo hic dñs ait. Si ſcires donum dei: ⁊ quis eſt qui dicit tibi: da mihi bibere: tu forſitan petiſſes ab eo ⁊ dediſſet tibi aquã viuã. Mã qð ibi ait: Flumina de ventre eius fluent aque viue. hoc iſto loco: Fiet in eo inquit fons aque ſalientis in vitã eternã. ℙaulꝰ quoq̃ apl̃s: Vnicuiq̃ inquit noſtrũ data eſt gratia ſcõm menſuram donatiõis chriſti. Atq̃ vt donationẽ chriſti ſpiritũſctñ oñderet: ſecutꝰ adiũxit: ℙropter qð dic̃: Aſcẽdit i altũ captiuauit captiuitatẽ: dedit dona hoibꝰ. Notiſſimuz eſt aũt dñm ieſũ cũ pꝰ reſurrectionẽ a mortuis aſcendiſſet in celũ: dediſſe ſpiritũſanctum: quo impleti qui crediderũt: linguis oĩm gentiũ loquebant. Nec moueat quod ait dona ñ donũ. Id eñ teſtimoniũ ex pſalmo poſuit. Hoc aũt in pſalmo ita legitur. Aſcendiſti in altũ: captiuaſti captiuitatez: accepiſti dona in hominibꝰ. Sic eñ plures codices habent: ⁊ maxie greci. ⁊ ex hebreo ſic interꝓtatũ habemus. Bona itaq̃ dixit apl̃s: quẽadmodũ ꝓpheta: nõ donũ. Sed cũ ꝓpheta dixerit: accepiſti in hominibus: apl̃s maluit dicere: dedit dona hominibꝰ: vt ex vtroq̃: ſcz verbo vno ꝓphetico: apoſtolico altero: qz in vtroq̃ eſt diuini ſermonis auctoritas: ſenſus pleniſſimꝰ redderet. Vtrũq̃ eñ verũ eſt: ⁊ quia dedit hoibus: et qz accepit in hoibus. Dedit hominibꝰ tanq̃ caput mẽbris ſuis. Accepit in hominibus idem ipe vtiq̃ in mẽbris ſuis: ꝓpter q̃ mẽbra ſua clamauit de celo: Saule ſaule quid me ꝑſequeriſ: Et quibꝰ membris ſuis ait: Qð vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. Ipſe ergo xp̃us: ⁊ dedit de celo: ⁊ accepit in terra. ℙoro aũt dona ob ḃ ambo dixerũt ⁊ ꝓpheta ⁊ apl̃s: quia ꝑ donũ quod eſt ſpũſſanctus: in cõmune oibꝰ mẽbris chriſti multa dona que ſunt quibuſq̃ ꝓpria diuiduñt. Nõ eñ ſinguli quiq̃ habẽt omnia: ſed hi illa: ⁊ alĩ alia: ẽq̃uis ipm donũ a quo cuiq̃ ꝓpria diuidũt oĩes habeant. id eſt ſpiritũſanctũ. Mã ⁊ alibi cum multa dona cõmemoraſſet: Omnia inquit hec operat vnꝰ atq̃ idẽ ſpiritus: diuidens ꝓpria vnicuiq̃ ꝓut vult. Quod verbũ et i epiſtola que ad hebreos ẽ iuenit: vbi ſcriptũ eſt: Atteſtãte deo ſignis ⁊ oſtẽtis ⁊ variis virtutibꝰ: ⁊ ſpirituſſancti diſſtinctiõibꝰ. Et hic cũ dixiſſet: Aſcẽdit in altũ captiuauit captiuitatẽ: dedit dona hominibꝰ. Qz autem aſcendit ait: quid eſt niſi quia ⁊ deſcendit in inferiores ptes terre: Qui deſcẽdit ipſe eſt ⁊ qui aſcendit ſup omnes celos vt adimpleret omnia. Et ipſe dedit quoſdam quidẽ apl̃os: quoſdã autẽ ꝓphetas: quoſdam vero euangeliſtas: quoſdaz aũt paſtores ⁊ doctores. Ecce quare dicta ſũt omnia dona: quia ſicut alibi dicit: Munq̃d omnes apoſtoli: nunquid omnes prophete: ⁊c. Hic autem adiunxit: Ad conſũmationem ſanctoruz in opus miniſterĩj: in edificationem corporis chriſti: Hec eſt domꝰ que ſicut pſalmꝰ cãnit: edificat poſt captiuitatẽ: quoniaz qui ſunt a diabolo eruti: a quo captiui tenebant: ꝺ his edificat domꝰ chriſti: que domꝰ appellat eccl̃ia. Hãc autẽ captiuitatẽ ipſe captiuauit: qui diabolum

Job. 7
Ibidẽ
j. Cor. 10
Job. 4
Ubi. s
Job. 7
Ibidẽ. 4
Ephe. 4
Ibidẽ
Pſ. 67
Ephe. 4
Pſ. 67
Ephe. 4
Ibidẽ
Ephe. 4
Ibidẽ
j. Cor. 12
Ephe. 4
Act. 9
Math. 25
Ibidẽ. 10
Hebr. 2
Ephe. 4
Ibidẽ
j. Cor. 12
Ephe. 4

vicit. Et ne illa q̄ futura erant sancti capitis
mēbra in eternū suppliciū secū traheret: eū
iusticie prius: deinde potētie vinculis alli
gauit. Ipe itaq; diabolus est appellata ca
ptiuitas: quē captiuauit qui ascēdit in altū
⁊ dedit dona hominib⁹: vel accepit in homi
nib⁹. Petrus aūt aplus sicut in eo libro ca
nonico legit: vbi scripti sūt act⁹ aplor: lo
quēs de christo: cōmotis corde iudeis ⁊ di
Act. 2 cētib⁹: Quid ergo faciem⁹ fratres mōstra
Ibidē te nobis: dixit ad eos. Agite penitētiā ⁊ ba
ptizetur vnusquisq; vestrū in noie iesu chri
sti in remissionē pctōr: ⁊ accipietis donuz
spiritussancti. Itēq; in eodē libro legit: si
monē magū apostolis dare voluisse pecu
niā: vt ab eis acciperet potestatē q̄ p im
positionē man⁹ eius daret spiritussanct⁹.
Act. 8 Cui petr⁹ idē. Pecunia inq̄t tua tecū sit in
pditionē: q̄r donū dei estimasti te p pecuni
as possidere. Et alio eiusdē libri loco: cū pe
trus cornelio ⁊ eis qui cū eo fuerant loque
ret: annūciās ⁊ p̄dicās christū: ait scriptu
Ibidē. jo ra. Adhuc loquēte petro verba hec: ceci
dit spiritussanct⁹ sup oēs qui audiebāt ver
bū: ⁊ obstupuerūt qui ex circūcisione fide
les simul cū petro venerant: q̄r ⁊ in natiōes
donū spiritussancti effusum est. Audiebāt
eñ illos loquētes linguis: ⁊ magnificātes
deū: de quo facto suo q̄ icircūcisos bapti
zauerat. quia priusq̄ baptizarēt: vt nodū
questiōis hui⁹ auferret. in eos venerat spi
ritussanct⁹. Cū petrus postea redderet ra
tionē fratrib⁹ qui erant hyerosolimis: ⁊ hac
Ibidē. jj re audita mouebant: ait post cetera. Cum
cepissez aūt loq̄ ad illos: cecidit spūssanct⁹
in illos sic ⁊ in nos i initio. Memoratusq;
sum verbi dñi sicut dicebat: quia ioannes
quidē baptizauit aqua: vos aūt baptizabi
Ibidē mini spiritusancto. Si igit equale donū de
dit illis: sic ⁊ nobis qui credidim⁹ in domi
num iesum christū: ego quis erā qui possez
p̄hibere deū non dare illis spiritū sctm̄: Et
multa alia sunt testimonia scripturarum: q̄
concorditer attestant donū dei esse spiritū
sanctū: in quantū dat eis qui p euz diligūt
deum. Sed nimis longū est cuncta collige
re: ⁊ quid eis satis est: quibus hec que dixi
mus satis non sunt. Sane aūt monēdi sūt
quādo quidē donū dei iam vident dictuz
spiritūsanctū: vt cū audiunt donū spiritus
sācti: illd gen⁹ locutiōis agnoscāt: qd dictū
est i expoliatiōe corpis carnis. Sic eñ cor
pus carnis nihil est aliud q̄ caro: sic donū
spūssancti: nihil est aliud q̄ spūssanct⁹. In

tantū g̃ donū dei est: inquantū dat eis qui
bus datur. Apud se aūt deus est ⁊ si nemi
ni detur: quia deus erat patri ⁊ filio coeter
nus anteq̄ cuiq̄ daret. Nec quia illi dant
ipse datur: ideo minor est illis. Ita enim
sicut donū dei datur: etiam seipm dat deus.
Non eñ dici potest non esse sue potestatis:
de quo dictū est. Spiritus vbi vult spirat: Joh. 3
Et illud aplicū quod iam supra cōmemo
raui: Omnia hec opatur vnus atq; idē spi
ritus: diuidēs ppria vnicuiq; prout vult.
Non est illic conditio dati: ⁊ dñatio danti
um: sed concordia dati ⁊ donantiū. Qua
ppter si sancta scriptura pclamat: Deus j. Joh. 4
caritas est. illa que ex deo est: ⁊ in nobis id
agit vt in deo maneam⁹: ⁊ ipse in nobis: et
hoc inde cognoscimus: quia de spiritu suo
dedit nobis: ipse spiritus eius est: deus
caritas. Deinde si in donis dei nihil mai⁹
est caritate: ⁊ nullū est maius donuz dei q̄
spiritussanctus: quid cōsequētius q̄ vt ipe
sit caritas: que dicit ⁊ deus ⁊ ex deo? Et si
caritas qua pater diligit filium: ⁊ patrē di
ligit filius: ineffabiliter cōmunionē demon
strat ambor: quid conuenientius q̄ vt ille
dicatur caritas pprie: qui spiritus est com
munis ambob⁹? Hoc eñ sanius creditur
vel intelligitur: vt nō solus spiritussanctus
caritas sit in illa trinitate. sed nō frustra p
prie caritas nuncupet: ppter illa que dicta
sunt. Sicut nō solus est in illa trinitate: vel
spiritus vel sanctus: quia ⁊ pater spiritus ⁊
filius spiritus: ⁊ pater sanctus ⁊ filius san
ctus: quod non ambigit pietas: ⁊ tamē iste
non frustra proprie dicitur spiritussanctus.
Quia enim est cōmunis ambobus: id vo
catur ipe proprie quod ambo cōmuniter.
Alioquin si in illa trinitate sol⁹ spiritussan
ctus est caritas: profecto ⁊ filius nō solus
patris: verūetiam spiritussancti filius inue
nitur. Ita eniz locis innumerabilibus di
citur ⁊ legitur: filius vnigenitus dei patris.
vt tamē ⁊ illud verū sit quod apostolus ait
de deo patre: Qui eruit nos d potestate te Colo. j
nebrarū: ⁊ transtulit in regnū filij caritatis
sue. Non dixit: filij sui: qd si diceret: verissi
me diceret: quēadmodū q̄r sepe dixit veris
sime dixit: h ait: filij caritatis sue. Fili⁹ g̃ est
etiā spiritussancti. si nō est i illa trinitate ca
ritas: nisi spiritussanct⁹. Quod si absurdis
simum est: restat vt non solus ibi sit caritas
spiritussanctus: sed propter illa de quibus
satis disserui proprie sic vocet. Quod aūt
dictum est: Filij caritatis sue: nihil aliud Ubi. d

intelligat ꝯ filiꝫ sui dilecti: ꝯ filiꝫ sui postremo sb̃stãtie sue. Caritas q̃ppe pr̃is q̃ in natura eius est ineffabiliter simplici: nihil est aliud ꝯ ei⁹ ipa natura atq; substãtia: vt sepe iã diximus: & sepe iterare non piget. Ac p hoc filꝰ caritatis eius nullus est aliꝰ: ꝯ q̃ de substãtia ei⁹ est genitꝰ.

Contra eos qui vnigenitum dei nõ paterne nature: sed voluntatis filium esse dixerũt. Ca. xx.

Locuta rudẽda est dialectica eunomij: a q̃ eunomiani heretici exorti sunt. Qui cũ nõ potuisset intelligere: nec credere voluisset vnigenitũ dei verbũ p qõ facta sũt oĩa: filiũ dei esse natura. hoc est de substãtia patris genitũ: nõ natura vl substantie sue siue essentie dixit esse filiũ: ꝫ filiũ volũtatꝫ dei: accidentẽ scz deo: volẽs asserere volũtatẽ qua gigneret filiũ: videlicet: q: nos aliq̃d aliq̃n volum⁹ quod antea nõ volebam⁹: quasi nõ ꝓpter ista mutabilis intelligat nr̃a natura: qõ absit vt in deo esse credamus. Nec ei͂n ob aliud scriptũ est: Multe cogitationes in corde viri. consiliũ aũt dn̄i manet in eternũ: nisi vt intelligam⁹ siue credam⁹: sicut eternũ deum: ita eternũ eius esse ꝙ filiũ: ac p hoc imutabile sicut ipe est. Qõ aũt de cogitationib⁹: hoc etiã de voluntatib⁹ verissime dici põt. Multe volũtates i corde viri: volũtas aũt dn̄i manet i eternũ. Quidã ne filiũ cõsilij vl volũtatis dei diceret vnigenitũ v̄bum: ipm ꝙ filiũ seu volũtatẽ patris idẽ verbũ esse dixerunt. Sed melꝰ quantũ estimo dicit cõsiliũ de ꝙsilio: & volũtas de volũtate: sicut substãtia de substãtia: sapiẽtia de sapiẽtia. ne absurditate illa quã refellim⁹ filiꝰ dicat patrẽ facere sapientẽ vel volentẽ: si nõ habet pater in substãtia sua consiliũ vel volũtatẽ. Acute sane quidã respondit hereticõ versutissime inꝛroganti: vtrũ deus filiũ volens an nolẽs genuerit. vt si diceret nolẽs: absurdissima dei miseria sequeret. Si autẽ volẽs: ꝓtinuo qõ intẽdebat velut iuicta ratione ꝙcluderet: nõ nature esse filiũ: sed voluntatẽ. At ille vigilantissime viciss̃im quesiuit ab eo: vtrũ de⁹ pater volẽs an nolens sit deus: vt si respõderet nolẽs: sequeretur illa miseria quã de deo credere magna ĩsania est. Si aũt diceret volẽs: rn̄deret ei: ergo & ipe de⁹ est sua voluntate: non natura. Quid ergo restabat nisi vt obmutesceret: & sua interrogatiõe obligatũ insolubili vinculo se videret. Sed volũtas dei si & ꝓprie dicẽda est: aliqua in trinitate psona: magis hoc nomẽ spiritui sancto cõpetit: sicut caritas. Nã quid est aliud caritas: ꝯ volũtas. Ideo me de spiritu sancto i ꝺ libro secũdũ scripturas sanctas disputasse. qõ fidelibus sufficit scientib⁹ deũ esse spiritũ sanctũ: nec alteri⁹ substãtie: nec minorẽ ꝯ ẽ pater & filius: qõ in supioꝛib⁹ libꝛis scõm easdez scripturas verũ etiã docuim⁹. De creatura etiã quã fecit deus quantũ valuim⁹ admonuim⁹ eos qui rationẽ de reb⁹ talibus poscunt: vt inuisibilia ei⁹ p ea q̃ facta sunt sicut possent intellecta ꝙspicerẽt: & maxime p rationalẽ vel intellectualẽ creaturã: que facta est ad imaginẽ dei: p quã velut p speculũ quãtũ possent si possent trinitatẽ cernerent deũ: in nr̃a mẽoria: intelligẽtia: voluntate. Que tria in sua mente naturaliter diuinꝰ institutꝰ q̃sq̃s viuaciter ꝙspicit: et ꝯ magnũ sit in ea: vnde potest etiã sempiterna imutabilisq; natura recoli: conspici: amplecti: ꝙcupisci: reminisci & p memoriã: intuei & p intelligentiã: amplecti & p dilectionẽ: pfecto reperit illi⁹ sũme trinitatis imaginẽ. Ad quã sũmã trinitatẽ reminiscẽdã: videndã: diligendã: vt eã recordet: eã cõtemplet: ea delectet: totuz debet referre qõ viuit. Verũ ne hãc imaginẽ ab eadẽ trinitate factã & suo vitio in deterius cõmutatã ita eidẽ trinitati oĩmodo existimet similẽ: ꝫ potius in qualicũq; ista sitũdine: magnã quoq; dissimilitudinẽ cernat: quantuz esse satis videbat admonui.

Roma. j

De similitudinib⁹ trinitatis diuine que in natura mentis ad imaginem dei facte reperiri vtcũq; potuerunt. Ca. xxj.

Dane deũ patrẽ: & deũ filiuz. id est deũ genitorẽ qui oĩa que substantialiter habet in coetno sibi verbo suo dixit quodãmõ: & ipm verbũ eius deũ qui nec plus nec minꝰ aliq̃d habet: etiã ipe substãtialiter ꝯ qõ est in illo q̃ v̄bũ nõ mẽdaciter: ꝫ veraciter genuit: quemadmodũ potui: nõ vt illud iã facie ad faciez: sed per hãc similitudinẽ in enigmate quãtulũcũq; cõiciendo viderem in memoria & intelligẽtia mẽtis nr̃e significare curaui: mẽorie tribuẽs oĩne qõ scim⁹: etiã si nõ inde cogitem⁹. intelligẽtie v̄o ꝓprio quodã modo cogitatiõis informationẽ. Cogitãdo eniz qõ verũ inuenim⁹: hoc maxime intelligere di-

j. Cor. xiij.

j. Cor. xiij.

eimur: ꝛ hoc quidem in memoria rursus re linquim⁹. Sed illa ē abstrusior ꝓfunditas nostre memorie: vbi hoc etiā primū cū cogitaremus inuenimus: ꝛ gignit intimū verbū qđ nullius lingue sit: tanq̄ sciētia de scientia: ꝛ visio de visione: ꝛ intelligētia que apparet in cogtatione de intelligentia que in memoria iā fuerat sed latebat: q̄q̄ ꝛ ipsa cogitatio quandā suā memoriā nisi haberet: nō reuerteret ad ea que in memoria reliquerat: cū alia cogitaret. De spiritu au tē sancto nihil in hoc enigmate qđ ei simile videretur ostendi: nisi volūtatē nostrā vel amorē: seu dilectionē que valētior est voluntas: q̄n volūtas nostra que nobis naturaliť inest: sicut ei res adiacuerint vel occurrerint quib⁹ allicimur aut offendimur: ita varias affectiōes habet. Quid ergo ē: Nū quid dicturi sumus voluntatē nostrā: q̄n recta ē nescire quid appetat: q̄d euitet. Porro si scit: ꝓfecto inest ei sua quedaz sciētia: que sine memoria ꝛ intelligentia esse nō possit. An vero audiendus est quispiā
j. Cor. jz. dicens: caritatē nescire quid agat: que nō agit perperā. Sicut ergo inest intelligētia: inest dilectio illi memorie p̄cipali in qua inuenim⁹ paratū ꝛ reconditū ad qđ cogitando possumus ꝓuenire: quia ꝛ duo ista inuenimus ibi: quādo nos cogitādo inuenimus ꝛ intelligere aliq̄d ꝛ amare que ibi erant: ꝛ quādo inde nō cogitabamus: ꝛ sicut inest memoria: inest dilectio huic intelligētie q̄ cogitatione formať: qđ verbū verū sine vllius gentis lingua intus dicim⁹: q̄n qđ nouim⁹ dicimus. nā nisi reminiscendo nō redit ad aliquid: ꝛ nisi amādo redire nō curat nostre cogitationis intuit⁹. ita dilectio q̄ visionē in memoria constituta: ꝛ visionē cogitationis inde formatā quasi parētē ꝓlēq̄ cōiungit: nisi haberet appetēdi scientiā: que sine memoria ꝛ intelligētia nō pōt esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sūt in imagine dei. id est memoria intellect⁹ ꝛ amor vnius esse persone: q̄ hoc nō est ei esse qđ hec habere. Ca. xxij

Verum hec quādo in vna sunt ꝑsona: sicut est homo: pōt nobis quispiā dicere. Tria ista memoria: intellectus ꝛ amor: mea sunt nō sua: nec sibi nec mihi agūt qđ agunt: imo ego per illa. Ego enī me memini ꝑ memoriā: intelligo ꝑ intelligentiā: amo ꝑ amorē: ꝛ quādo ad memoriā meā acie cogitationis aduerto: ac sic in corde meo dico qđ scio: verbūq̄ verū de sciētia mea gignit: vtrūq̄ meū est: ꝛ sciētia vtriq̄ ꝛ verbū. Ego enī scio: ego dico in meo corde qđ scio: ꝛ q̄n in memoria mea cogitādo inuenio: iā me intelligere: iaz me amare aliq̄d q̄ intellect⁹ ꝛ amor ibi erāt: ꝛ añq̄ inde cogitarē: intellectū meū ꝛ amorē meū inuenio in memoria mea: q̄ ego intelligo: ego amo nō ipa. Itē quādo cogitatio mea memor ē: ꝛ vult redire ad ea que in memoria liquerat: eaq̄ intellecta cōspicere: atq̄ intus dicere mea memoria memor est: ꝛ mea vult volūtate nō sua. Ipe quoq̄ amor me⁹ cū meminit atq̄ itelligit quid appetere debeat: quid vitare ꝑ meā nō ꝑ suā memoriā meminit: ꝛ ꝑ intelligentiā meam nō ꝑ suā q̄quid intelligenter amat intelligit. Qđ breuiter dici pōt. Ego per oia tria illa memini: ego intelligo: ego diligo: q̄ nec memoria sū: nec intelligentia: nec dilectio: sed hec habeo. Ista ergo dici p̄ñt ab vna persona que habet hec tria: nō ipa est hec tria. In illius vero sūme simplicitate nature q̄ deꝰ est: q̄uis vn⁹ sit deꝰ: tres tñ ꝑsone sūt: pater ꝛ filiꝰ ꝛ spūssanctꝰ. Aliud ē itaq̄ trinitas res ipa: aliud imago trinitať in re alia: ꝓpter quā imaginē sil' ꝛ illud in q̄ sunt ħ tria imago dr: sic imago dicit sil' ꝛ tabula: ꝛ qđ i ea pictū ē: ħ ꝓpter picturā q̄ in ea est: simul ꝛ tabula noie imaginis appellať.

Q̄ vera in dei trinitate vnitas ꝛ q̄ vera in eiusdē vnitate sit trinitas. Ca. xxiij

Verū in illa sūma trinitate q̄ icōparabiliē reb⁹ oib⁹ añcellit: tāta est inseparabilitas: vt cū trinitas hoīm ñ possit dici vn⁹ hō: in illa vn⁹ deus ꝛ dicať ꝛ sit. nec i vno deo sit illa trinitas: ħ vn⁹ deꝰ. Nec rursus quēadmodū ista imago qđ est hō habēs illa tria vna ꝑsona ē: ita illa ē trinitas ħ tres ꝑsone sūt: pr̄ filij: ꝛ filiꝰ pr̄is: ꝛ spūs patr' ꝛ filij. Q̄uis enī memoria hois ꝛ maxime illa quā pecora nō habēt. id est qua res intelligibiles ita cōtinentur vt nō in eā per sensus corporis venerint: habeat ꝑ modulo suo in hac imagine trinitatis incompabiliter quidē imparē: sed tamē qualemcūq̄ similitudinē patr': Itēq̄ intelligētia hominis que ꝑ intentionē cogitationis inde formať: quādo qđ scitur dicitur: ꝛ nulli⁹ lingue cordis verbū ē: habeat in sua magna disparilitate nōnullā similitudinē filij

ꝛ amoꝛ hominis ꝺ sciẽtia ꝓcedẽs: ꝛ memoꝛiã intelligentiãq; ꝓiungẽs: tanq; paꝛẽti ꝓ licq; cõis. vñ nec paꝛẽs intelligiꝫ esse: nec ꝓles habeat in hac imagine aliquã licet valde imparẽ similitudinẽ spũssancti. nõ tñ sicut in ista imagine trinitatiꝫ: nõ hec tria vn⁹ homo: ꝟ vni⁹ hois sunt. ita in ipa sũma trinitate cui⁹ hec imago est: vni⁹ dei sunt illa tria: ꝟ vn⁹ de⁹ est: ꝛ tres sũt ille nõ vna ꝑsona. Qꝺ sane mirabiliteꝛ ineffabile ẽ: vel ineffabiliꝫ mirabile cũ sit vna ꝑsona hec imago trinitatis. ipa vero sũma trinitas tres ꝑsone sint: inseꝑabilioꝛ ẽ illa trinitas ꝑsonaꝝ triũ: q; hec vni⁹. Illa q̃ppe in natura diuinitatiꝫ siue id melι⁹ dicaꝫ deitatis qꝺ est. hoc est atq; incõmutabiliꝫ inter se ac sꝑ eq̃lis est. Nec aliq̃ nõ fuit aut aliteꝛ fuit: nec aliq̃ nõ eꝛit: aut aliteꝛ eꝛit. Ista vero tria q̃ sunt in ipaꝛi imagine: ꝛ si nõ locis q̃ñ nõ sũt coꝛpoꝛa: tñ inteꝛ se nũc in ista vita magnitudinι⁹ seꝑaꝛanꝫ. Neq; eñ quia moles nulle ibi sũt: ideo nõ videm⁹ in alio maioꝛe esse memoꝛiã q; itelligentiã. In alio aũt ecõtꝛa: i alio duo hec amoꝛ magnitudine supaꝛi: siue sint ipa duo inteꝛ se eq̃lia siue ñ sint: atq; ita a singul binꝫ: ꝛ a binis singlꝫ: ꝛ a singulis singlꝫ: a maioꝛibι⁹ minoꝛa vincunꝫ: ꝛ q̃ñ inteꝛ se equalia fuerint ab omni languoꝛe sanata: nec tũc equabiꝫ reꝛ natuꝛa imutabili: ea res q̃ per gratiã nõ mutabitur: qꝛ nõ equaꝫ creatuꝛa creatoꝛi: etiã q̃ñ ab omni lãguoꝛe sanabiꝫ. Sꝫ hanc nõ solũ incoꝛpalẽ: verũetiã sũme inseꝑabilẽ vereq; imutabilẽ trinitatẽ: cũ venerit visio q̃ facie ad faciẽ repꝛomittitur nobis multo clariι⁹ certiusq; videbimι⁹: q; nunc eius imaginẽ: qꝺ nos sumus. ꝑ qꝺ tñ speculũ ꝛ i quo enigmate qui vident sicut in hac vita videre cõcessum est: nõ illi sunt qui ea que digessimus ꝛ cõmendauimus in sua mẽte conspiciunt: ꝟ illi qui eã tanq; imaginẽ vident: vt possint ad eũ cuius imago est quomõcũq; referre qꝺ videt: ꝛ per imaginẽ quã conspiciendo videt etiã illud videre conȝciẽdo: quoniã nondũ possunt facie ad faciẽ. Nõ enim ait apls: videmus nunc speculũ: sed videmι⁹ nũc ꝑ speculum.

1.Cor.13

Ibidem

De his que natura mẽtis subtiliteꝛ ituentiꝫ: ꝛ eã imaginẽ dei esse nõ sentiunt. Ca.xxiiij

Qui ergo vident suã mentẽ quõ videꝛi põt: ꝛ in ea trinitatẽ istam de qua multis modis vt potui disputaui: nec tamen eã credunt vel intelligunt esse imaginẽ dei: speculũ quidẽ vident: ꝟ vsq; adeo nõ vident ꝑ speculũ eũ q̃ ẽ ꝑ speculũ nunc videndus: vt nec ipm speculuȝ quod vident sciant esse speculũ: id est imaginẽ. Quod si scirent fortassis ꝛ eum cuius est hoc speculũ: peꝛ hoc querendũ: ꝛ ꝑ hoc vtcũq; interim videndũ esse sentirent: fide non ficta coꝛda mundante vt facie ad faciem possit videꝛi: qui ꝑ speculũ nunc videtur. Quia fide coꝛdium mundatrice contẽpta: quid agũt intelligendo q̃ de natuꝛa mẽtis hũane subtilissime disputãtur: nisi vt ipa q̃q; intelligentia sua teste dãnetur: In q̃ vtiq; nõ laboꝛaꝛẽt: ꝛ viꝛ ad certũ aliq̃d ꝓueniꝛẽt: nisi penalibus tenebꝛis inuoluti ꝛ oneꝛati coꝛpoꝛe coꝛꝛuptibili qꝺ aggꝛauat aiam. Quo tãdeq; meꝛito inflicto malo isto nisi pcti? Cui tãti mali magnitudine admoniti: seq; deberẽt agnũ q̃ tollit pctã mundi.

Sap.9

Q̃ beatos faciet fides recta etiam eos qui de naturis incoꝛpoꝛeis nequeũt disputare. Ca.xxv

Beũ nanq; ꝓfuentes etiã longe istis ingenio tardioꝛes: q̃ñ fine huius vite resoluũtur a coꝛpe: ius in eis retinendis nõ habẽt inuide ꝓtestates. Quas ille agn⁹ sine vllo ob eis pcti debito occisus: nõ potẽtia potestatis ꝓiusq; iustitia sanguinis vicit. Proinde liberi a diaboli ptãte suscipiunꝫ ab angelis sctis a malis oibus liberati: ꝑ mediatoꝛẽ dei ꝛ hoim: hominẽ ieſum xꝓm: q̃ñ cõsonantibι⁹ diuinis scripturis: ꝛ veteribι⁹ ꝛ nouisq; ꝛ ꝑ quas ꝓnunciatus: ꝛ ꝑ quas ãnunciatι⁹ est xꝓus: nõ est aliud nomẽ sub celo: in quo oporteat hoies saluos fieri. Cõstituũtur aũt purgati ab omni ꝓtagione coꝛꝛuptionis: in placidis sedibι⁹: donec recipiãt coꝛpa sua: ꝟ iam incoꝛꝛuptibilia que oꝛnẽt nõ onereꝫ. Hoc eñ placuit optimo ꝛ sapiẽtissimo creatoꝛi: vt spũs hois deo pie subditι⁹: habeat felicit subditũ coꝛpι⁹: ꝛ sine fine pmaneat ipa felicitas. Ibi veritatẽ sine vlla difficultate videbimι⁹: eaq; clarissima ꝛ certissima ꝑfruemur. Nec aliq̃d q̃remus mente ratiocinãte sed contẽplante cernemus quare nõ sit filius spiritussanctus: cũ de patre ꝓcedat. In illa luce: nulla eꝛit questio. ꝟ vero ipsa experientia tã mihi apparuit esse difficilis: qꝺ ꝛ illis q̃ ꝟ diligenꝫ atq; intelligenꝫ legẽt ꝓculdubio fiꝛ apparebit: vt cũ me in scꝺo buι⁹ opis libꝛo alio loco inde dicturũ eẽ ꝓ

1.Tbi.2

Act.4

miserim: qtiēscūqz in ea creatura q̄ nos sumus aliq̄d illi rei sike ostēdere volui: q̄lecūqz eloquiū meū sufficiēs elocutio secuta nō fuerit: qz̄uis r i ipo intellectu conatū me sē serim magl habuisse qz̄ effectū: r i vna q̄dē psona qō est hō iueniſſe imaginē sūme illi⁹ trnitatl: r i re mutabili tria illa vt facili⁹ itelligi possent: etiā p tpalia in sualia marie i libro nono mōstrare voluisse. Sz tria vni⁹ p sone nō sic hūana poscit intētio: trib⁹ illis p sonis cōuenire potuerūt: sic in h̄ libro quītodecimo demōstrauim⁹.

Interualla tpm diuine trinitatis nulla sunt. Ca. xxvj.

Unde i illa sūma trnitate q̄ de⁹ ē in sualla tpm nlla sūt: p q̄ possit ostēdi aut saltē reqri: vtz p̄us de patre nat⁹ sit fili⁹: r postea de ambob⁹ processerit spūssanct⁹: qm̄ scptura sancta spūm eū dic Gal. 4 ambox. Jpe ē eni de q̄ dic aplūs. Qm̄ eni estis filij dei misit de⁹ spūm filij sui i cozda Matth. 10 vr̄a. Et ipe ē de q̄ dic idē fili⁹. Nō eni vos estis q̄ loq̄mini: h̄ spūs p̄ris vr̄i q̄ loquit in vobis. Et multis alijs diuinox eloquiorū testimonijs cōprobat patris r filij esse spiritū: q̄ xpc dicit i trinitate spūssanct⁹. Be Joh. 15. q̄ itē dic ipe fili⁹: Quē ego mittā vobis a patre. Et alio loco: Quē mittet p̄r i noie meo Ibidē. 14 Bextroqz aūt procedere sic docet: qz ipe Ibidem. 15 filius ait. de patre pcedit. Et cū resurrexisset a mortuis r apparuisset discipls suis: Ibidē. 20 insufflauit r ait: Accipite spūmsanctuz: vt eū etiā de se procedere ostēderet. Et ipsa ē Luc. 6 virtus q̄ de ipso exibat (sicut legitur in euāgelio) r sanabat oñes. Quid vero fuit cau se vt post resurrectionē suā: r in terra p̄ius daret: r de celo postea mitteret spiritū sanctū. hoc ego existimo: qz per ipsū donū diffundit caritas in cozdib⁹ nostris: qua diligimus deum r proximuz: secūdū duo illa Matth. 22 precepta: in quib⁹ tota lex pēdet r prophete. Hoc significās domin⁹ ihesus: bis dedit spiritū sanctū: semel in terra ppter dilectionem proximi. r itez de celo propter dilectionē dei. Et si forte alia ratio reddat de spiritusancto bis dato: eundē spiritū sanctum Joh 20 datū: cū insufflasset ihesus. de quo mox ait: Matth. 28 Jte baptizate gentes in nomine patris r filij r spiritussancti: vbi maxime cōmendat hec trinitas: ambigere nō debemus. Ipse est igit qui de celo etiā datus est die pentecostes. id est post dies decē postqz dom⁹ ascēdit in celū. Quō ergo deus nō est qui dat spiritū sanctū: Immo qz̄tus de⁹ est qui dat deū. Necz eni aliqs discipulox ei⁹ dedit spiritū sanctū. Sz abāt q̄ppe vt veniret Act. 8 in eos quib⁹ manū imponebāt: non ipsi eū dabāt. Quē morē in suis ppositl etiā nūc seruat ecclesia. Benicz r simō magus offe- Ibidem. rens aplis pecuniā: nō ait: date r mihi hāc potestatē ut dem spiritū sanctū: sed cuicunqz inquit imposuero manus: accipiat spiritū sanctuz. Quia necz scriptura superius dixerat: videns autē simon q̄ p aplōs darent Ibidem. spiritū sanctū. sed dixerat: videns autē q̄ p impositionē manuū aplorū dareť spiritussanct⁹. Propter hoc r dom⁹ ipse ies⁹ spiritū sanctū: nō solū dedit vt deus. sed etiā accepit vt homo: propterea dictus est plenus gratia. Et manifestius de illo scriptuz est in actibus apostolorū: quoniā vnxit eū Ibidē. 10 de⁹ spiritusancto. Nō vtiqz oleo visibili: h̄ dono gratie: qō visibili significaťt vnguēto q̄ baptizatos vngit ecclesia. Nec sane tunc vnctus est christus spiritusancto: quando sup eum baptizatū velut colūba descēdit. Matth. 3 Tūc eni corpus suū. id est ecclesiā suā p̄figurare dignatus est: in q̄ p̄cipue baptizati accipiunt spiritū sanctū. Sed ista mystica r inuisibili vnctione tūc intelligēdus ē vnctus: quādo verbū dei caro factū est. id est Joh. 1 qnādo humana natura sine vllis p̄cedentibus bonorū operū meritis dei verbo est in vtero virginis copulata: ita vt cū illo fieret vna psona. ob hoc eni cōfitemur natuz de spiritusancto: r virgine maria. Absurdissimū est eni vt credam⁹ eum cū iam triginta esset annorum (eius enim etatis a ioanne baptizatus est) accepisse spiritumsanctuz: sed venisse illum ad baptisma: sicut sine vllo omnino peccato: ita non sine spiritusancto. Si enim de famulo eius r precursore ipso ioanne scriptū ē: Spiritusancto replebitur iā inde ab vtero matr̄ sue: qm̄ q̄z̄uis Luc. 1 seminatus a patre: tamē spiritū sanctum in vtero formatus accepit: quid de hoie christo intelligendū est vel credendū cui⁹ carnis ipsa cōceptio nō carnalis sed spiritalis fuit: In eo etiā q̄ de illo scriptū ē: q̄ acceperit a patre promissionē spiritussancti et Act. 2 effuderit: vtraqz natura mōstrata ē: r hūana scilicet r diuina. accepit q̄ppe vt homo: effudit vt de⁹. Nos aūt accipere q̄dē hoc donum possumus pro modulo nostro. effundere autē super alios non vtiqz possumus: sed vt h̄ fiat: deū super eos a quo h̄ id

efficiť inuocamus. Nunquid ergo possu-
mus querere: vtrũ iã ꝓcesserat de patre spi
ritussanctus quãdo natus ẽ filiꝰ: an nõdũ
processerat: et illo nato ꝛ vtroq; processit
vbi nulla sũt tempora. sicut potuimꝰ quere
re vbi inuenimus tempora: volũtatez pri-
us de hũana mẽte procedere: vt querať q
inuẽtũ ꝓles vocek: q̃ iã parta seu genita vo
lũtas illa pficiť: eo fine req̃escẽs: vt qui fu-
erat appetitꝰ querẽtis sit amor fruẽtis: q̃ iã
de vtroq;. id ẽ de gignẽte mẽte: ꝛ de genita
notione tãq; de parẽte ac ple ꝓcedat: Nõ
pñt ꝓsus ista ibi q̃ri vbi nihil ex tpe incho
ať: vt ꝓsequẽti pficiať in tpe. Quapropter
q̃ põt intelligere sine tpe generationẽ filij ꝺ
pr̃e: intelligat sine tpe ꝓcessionẽ spũssancti
ꝺ vtroq;. Et q̃ põt intelligere in eo qꝺ ait fi
liꝰ: sic hz pater vitã in semetipso: nõ sine vi-
ta existẽti iã filio vitã dedisse: ꝥ ita eũ sine tẽ
pore genuisse: vt vitã quã pater filio gignẽ
do dedit: coeterna sit vite patris q̃ dedit. i-
telligat sicut hz pater in semetipo: vt ꝺ illo
ꝓcedat spũssanctꝰ. sic dedisse filio vt ꝺ illo
ꝓcedat spũssanctus: ꝛ vtrũq; sine tpe: atq;
ita dictũ: spiritũ sanctũ de pr̃e ꝓcedere: vt
Joh.j5 intelligať: q; etiã ꝓcedit de filio: de pr̃e esse
ꝛ filio. Si enĩ q̃cq̃d habz ꝺ pr̃e habet filiꝰ.
de patre habet vtiq; vt de illo ꝓcedat spũs
sanctꝰ. Sz nulla ibi tpa cogitẽť q̃ habẽt pri
us ꝛ posteriꝰ: qz oio nulla ibi sũt. Quõ g̃ ñ
absurdissime filiꝰ diceret ãboz: cũ sic filio p̃
stat essẽtiã sine initio tpis: sine vlla mutabi
litate nature ꝺ pr̃e generatio: ita spiritui sã
cto p̃stet essentiam sine initio tpis: sine vlla
mutabilitate nature de vtroq; ꝓcessio. Jõ
enĩ cũ spũmsanctũ genitũ nõ dicamꝰ: dice
re tñ nõ audemꝰ ingenitũ: ne in ꝟ vocabu-
lo vel duos patres in illa trinitate: vel du-
os q̃ ñ sũt ꝺ alio q̃spiã suspiceť. Pater enĩ
solus nõ ẽ de alio: nõ solus appellať ingeni-
tus. Nõ q̃dẽ in scripturis: ꝥ in ꝓsuetudine
disputãtiũ: ꝛ de re tanta sermonẽ q̃lẽvalue
rint ꝓferẽtiũ. Filiꝰ aũt de pr̃e natꝰ ẽ: ꝛ spiri-
tussanctꝰ de pr̃e principalr: ꝛ ipso sine vllo
tpis interuallo dãte: cõmuniter de vtroq;
ꝓcedit. Diceret aũt filiꝰ patris ꝛ filij: si qꝺ
abhorret ab oim sanorũ sensibꝰ eũ ambo-
genuissent. Nõ igiť ab vtroq; ẽ genitꝰ: ꝥ ꝓ
cedit ab vtroq; amboz spũs.

Quid quodã tpe ad pplm̃ dis-
putatũ sit ꝺ differẽtia generatiõis
ꝛ processiõis spũssancti.

Capitulum. xxvij

Erũ qz in illa coeterna ꝛ eq̃li ꝛ in-
corporali et ineffabiliter immutabili at-
q; inseparabili trinitate: difficillimum est
generationez a ꝓcessione distinguere: suffi
ciat interim eis q̃ extẽdi nõ valẽt in amplꝰ
id qꝺ de hac re in ꝑmone q̃dã ꝓferẽdo ad
aures pplĩ xp̃iani diximꝰ: dictũq; cõscripsi
mus. Inter cetera enĩ cũ ꝑ scripturarũ san
ctaz testimonia docuisse: de vtroq; ꝓcede
re spũmsãctũ. Si g̃ inquã ꝛ de pr̃e ꝛ ꝺ filio
ꝓcedit spũssanctus: cur filiꝰ dixit: de pr̃e ꝓ .Joh.j5
cedit. cur putas nisi quẽadmoduz solet ad
eũ referre ꝛ qꝺ ipsiꝰ ẽ de q̃ ꝛ ipe ẽ: Eñ ꝛ illꝺ
est qꝺ ait: Mea doctrina nõ ẽ mea: ꝥ eiꝰ q̃ Jbidẽ.7
me misit. Si igiť ꝟ intelligiť eiꝰ doctria quã
tñ dixit nõ suã ꝥ patris: q̃stomagis illic itel
ligendus ẽ: ꝛ de ipso ꝓcedere spũssanctꝰ:
vbi sic ait. De patre ꝓcedit: vt ñ diceret de
me non procedit: A quo autẽ habet filius
vt sit ꝺeus (Est enim de deo deus): ab illo
habet vtiq; vt de illo etiam ꝓcedat spũssã
ctus. ac ꝑ ꝟ etiã spiritussanctꝰ vt etiã de il- Joh j5
lo ꝓcedat sicut ꝓcedit de patre: ab ipo hz
pr̃e. Hic vtcũq; etiã illꝺ itelligiť q̃stũ a ta-
libꝰ q̃les nos sumꝰ intelligi põt: cur nõ dica
tur natꝰ eẽ: ꝥ potꝰ ꝓcedere spũssanctꝰ: qñ
si ꝛ ipe filiꝰ diceret: amboz vtiq; filiꝰ dicere
tur: qꝺ absurdissimũ ẽ. Filiꝰ q̃ppe nullus ẽ
duoz̃: nisi pr̃is ꝛ matris. Absit aũt vt int
ꝺeũ patrẽ: ꝛ ꝺeũ filiũ aliq̃d tale suspicemur:
qz nec filiꝰ bois simul ex matre ꝛ pr̃e ꝓce-
dit. sed cũ in matrẽ ꝓcedit ex patre: nõ tũc
ꝓcedit ex matre. et cũ in hanc lucez ꝓcedit
ex matre: nõ tũc ꝓcedit ex pr̃e. Spũs autẽ
sanctꝰ nõ de patre ꝓcedit in filiũ: ꝛ de filio
ꝓcedit ad sanctificãdã creaturã: ꝥ simul ꝺe
vtroq; ꝓcedit: q̃stuis ꝟ filio pater dederit:
vt quẽadmodũ de se ita de illo q̃ ꝓcedat.
Necq; enĩ possumꝰ dicere q; nõ sit vita spũs
sanctꝰ: cuz vita pater: vita sit filiꝰ: ac ꝑ hoc
sicut pater cũ habeat vitã in semetipso: de- Joh.5
dit ꝛ filio vitã habere in semetipo: sic ei de-
dit vitaz ꝓcedere de illo: sicut ꝓcedit ꝛ de
ipo. Hec de illo ꝛmone i hũc libz trãstuli:
ꝥ fidelibꝰ ñ ifidelibꝰ loq̃ns. Clerũ si ad hãc
imaginẽ cõtuendã: ꝛ ad videnda ista q̃stũ ve
ra sint q̃ in eoz̃ mente sũt: nec tria sic sunt
vt tres psone sunt: ꝥ oia tria bois sũt q̃ vna
psona est munꝰ idonei sũt: cur nõ de illa sũ-
ma trinitate q̃ ꝺeus est credunt potiꝰ qꝺ in
sacris litteris inuenit: q̃stũ poscunt liquidissi
mam reꝺdi sibi rationẽ: que ab hũana mẽ-
te tarda scilicet infirmaq; nõ capit. Et cer-
te cum incõcusse crediderint scripturis sã-
ctis tanq; veracissimis testibus: agãt oran

do ⁊ q̄rendo ⁊ bene viuēdo vt intelligāt. id
est vt quātū videri pōt videat mente qđ te
net fide. Quis hoc ꝓhibeat: imo vero ad
hoc q̄s nō hortet: Si aūt ꝓpterea negādū
putāt ista esse: qz ea nō valēt cecis mētib⁹
cernere: debēt ⁊ illi q̄ ex natiuitate sua ceci
Job.j sūt: esse solē negare. Lux ergo lucet in tene-
bris. Qz si eā tenebre nō cōphēdūt: illumi
nent dei dono pri⁹ vt sint fideles: ⁊ incipi-
ant esse lux i cōpatiōe infideliū. Ac ꝑ hoc
ꝓmisso fundamēto edificētur ad videda q̄
credūt: ⁊ aliq̄n possint videre. Sūt eīn que
ita credunt: vt videri iā oīno non possint.
Nō eīn xp̄s iterꝫ in cruce videdus est. Sz
nisi hoc credat qđ ita factū atq̄ visū ē: vt
futurū atq̄ videndū iā nō speret: nō pue-
nitur ad xp̄m: qualis sine sine videdus est.
Quātū vero attinet ad illā sūmā: ineffabi-
lē: incorporalē: imutabilēq̄ naturā ꝑ intel
ligentiā vtcūq̄ cernendā: nusq̄ se melio⁹ re
gēte dūtaxat fidei regula acies hūane mē-
tis exercet: q̄ in eo q̄ ipe homo in sua na-
tura melius ceteris aialib⁹: melius etiā ce-
teri animē sue ptib⁹ habet qđ est ipa mēs.
Cui quidā rerꝫ inuisibiliū tribut⁹ est visus:
⁊ cui tāq̄ in loco supiore atq̄ interiore ho-
norabiliter p̄sidente: iudicanda oīa nunci-
ant etiā corpis sensus: ⁊ q̄ nō est supior cui
subdita regēda ē nisi de⁹. Verū inter hec q̄
mūta iā dixi: ⁊ nihil illi⁹ sūme trinitati ieffa
bilitate dignū me dixisse audeo ꝓfiteri: sed
Ps.137 confiteri potius mirificatā scientiam ei⁹ ex
me inualuisse: nec posse me ad illam. O tu
aīa mea: vbi te eē sentis: vbi iaces: vbi stas:
Ibidē.102 donec ab eo qui ꝓpitius fact⁹ ē oībus ini-
quitatibus tuis sanet oēs languores tui:
Luc.10 Agnoscis te certe in illo eē stabulo: quo sa
maritan⁹ ille pduxit eū quē repperit a mul-
tis latronibus inflictis vulneribus semiui-
uū. Et tñ multa vera vidisti: nō his oculis
quibus videtur corpora colorata: sed eis
Ps.16 ꝑ quibus orabat qui dicebat: Oculi mei
videāt equitatē. Nēpe ergo multa vera vi
disti: eaq̄ discreuisti ab hac luce qua tibi
ea lucēte vidisti: attolle oculos in ipam lu-
cem: ⁊ eos in eā fige si potes. Sic eīn vide
bis q̄d distet natiuitas verbi dei a ꝓcessiōe
doni dei: ꝓpter qđ fili⁹ vnigenit⁹ nō de pre
Joh.15 genitū: (alioquin frater eius esset) sed ꝓce
dere dixit spiritū sanctū. Vnde cū sit cōmu
nio quedā cōsubstātialis p̄ris ⁊ filij ambo-
rū spirit⁹: nō amborū qđ absit dictus est fi-
lius. Sed ad hoc dilucide perspicueq̄ cer
nendū: non potes ibi aciē figere: scio quia
nō potes. Verū dico: mihi dico: q̄d nō pos
sum scio. Ipa tñ tibi ostēdit in te tria illa: in
quib⁹ te sūme ipius q̄z fixis oculis ꝓtēplari
nōdū vales: imaginē trinitatis agnoscas.
Ipa ostēdit tibi verbū verū esse in te: q̄n de
sciētia tua gignit. id est q̄n quod scim⁹ di-
cim⁹: cuius nullius gētis lingua significā-
tē vocē: vel ꝓferamus: vel cogitem⁹: sed ex
illo qđ nouim⁹ cogitatio nra formet. sitq̄
in acie cogitātis imago simillima cogitatio
nis ei⁹ quā memoria ꝓtinebat ista duo scz
velut parentē ac plē tertia volūtate siue di
lectione iungēte. Quā quidē voluntatē de
cogitatiōe ꝓcedere. nemo eīn vult q̄ oīno
q̄d vel quale sit nescit: nō tñ esse cogitatio-
nis imaginē: ⁊ ideo quādā in hac re itelligi
bili natiuitatis ⁊ ꝓcessionis insinuari distā
tiā: q̄n nō hoc est cogitatione ꝓspicere qđ
appetere. vel etiā ꝓfrui volūtate: cernat dis
cernatq̄ qui pōt. Nouisti ⁊ tu: q̄uis ñ po
tueris: neq̄ possis explicare sufficienti elo-
quio: quod inter nubila similitudinuz cor-
poraliū: que cogitationibus humanis oc-
currere non desinunt vir vidisti. Sed illa
lux que nō est qđ tu: ⁊ hoc tibi ostendit ali-
ud esse illas incorporeas similitudines cor
porū: ⁊ aliud esse verum: quod eis reproba
tis intelligentia cōtuemur. hec ⁊ alia simi-
liter certa oculis tuis interioribus lux illa
monstrauit. Que igitur causa est cur acie
fixa ipam videre nō possis: nisi vtiq̄ infir-
mitas? Et quid tibi eā fecit nisi iniquitas?
Quis ergo sanat oēs languores tuos: nisi Ps.102
qui ꝓpitius fit omnibus iniquitatibus
tuis? Librum itaq̄ istum iam tandem ali-
quādo precatione melius q̄z disputatione
concludam.

O Omine deus noster: credimus in te
d patrem: ⁊ filium: ⁊ spiritū sanctū. Ne
q̄ enim diceret veritas: Ite baptizate om- Math.28
nes gētes in noie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti:
nisi trinitas eēs. Nec baptizari nos iuberes
domine deus in eius nomine qui nō est do
minus deus. Neq̄ diceretur voce diuina:
Audi israel: dominus deus tuus de⁹ vnus Deut.6
est: nisi trinitas ita esses vt vnus dominus
deus esses. Et si tu de⁹ pater ipe esses: et fi
lius verbum tuū iesus christus ipse esses:
⁊ donum vestrū spiritussanctus: nō legere
mus in litteris veritatis: Misit deus filiuz Gal.4
suū. Nec tu vnigenite diceres ō spiritusan
cto: Quem mittet pater in nomine meo. ⁊ Joh.14
quē ego mittā vobis a patre. Ad hanc re- Ibidem.15
gulam fidei dirigens intentionē meā quā-

tuz potui :quãtũ me posse feciſtī: queſiui te
z deſideraui itellectu videre qđ credidi: et
multũ diſputaui z laborauī. Dñe dꝰ meꝰ:
vna ſpes mea: exaudi me ne fatigarꝫ nolim
Ps.jo4 te q̃rere: ꝫ querã facĕ tuam ſp ardẽter. Tu
da q̃rendi vires q̃ inueniri te feciſti: z magĺ
magiſq̃ inuenẽdi te ſpem dediſti. Corã te
eſt firmitas: z infirmitas mea. Illaz ſerua:
iſtã ſana. Coram te eſt ſciẽtia: z ignorantia
mea. Vbi mihi aperuiſti: ſuſcipe intrantẽ.
vbi clauſiſti: aperi pulſanti. Memnerim
tui: intelligã te: diligã te. Auge in me iſta:
donec me reformes ad integruz. Scio ſcri
Prouer.jo ptũ eſſe: In multiloquio nõ effugies pec
catũ. Sz vtinã pdicãdo verbũ tuũ: z lau
dãdo te tm̃mõ loquerer: nõ ſolũ fugerẽ pec
catũ: ꝫ meritũ bonũ acq̃rerẽ: quãlibet mul
tũ ſic loquerer. Neq̃ eñ homo ō te beatꝰ:
pctñ pciperet germano ĩ fide filio ſuo: cui
2.Thi.4 ſcripſit dicẽs: Predica verbũ: inſta oppor
tune: iportuneꝫ. Nunqđ dicẽdũ eſt iſtũ nõ
multũ locutũ: q̃ nõ ſolũ opportune: verũetĩ
am iportune verbũ tuũ dñe ñ tacebat: Sz
ideo nõ erat multũ: qz tm̃ erat neceſſariuz.
Libera me deꝰ a multiloquio qđ patior in
tus in aĩa mea miſera in cõſpectu tuo: z cõ
fugiẽtẽ ad miſericordiã tuã. Nõ eñ cogi
tationibꝰ taceo: etiã tacẽs vocibꝰ. Et ſi qui
dẽ nõ cogitarẽ niſi qđ placeret tibi: ñ vtiq̃
rogarẽ vt me ab hoc multiloq̃o liberares.
Sz multe ſunt cogitatiões mee: tales qua
Ps.93 les noſti: cogitatiões hoim qm̃ vane ſunt.
Bona mihi nõ eis cõſentire: z ſi qñ me de
lectãt: eaſ nihilominꝰ improbare: nec in eis
velut dormitãdo imorari. Nec intm̃ vale
ant apud me: vt aliqđ in opa mea ꝓcedat
ex illiſ. ꝫ ab eiſ mea ſaltẽ ſit tuta ſentẽtia: tu
ta ꝓſciẽtia te tuente. Sapiẽs quidã cũ de
te loq̃rek in libro ſuo qui eccleſiaſticꝰ ꝓprio
Eccĩ. 43 noie iam vocatꝫ: Multa iquit dicimꝰ z nõ
puenimꝰ. z cõſũmatio ſermonũ vniuerſa ẽ
ipe. Cũ g̃ puenerimꝰ ad te: ceſſabũt multa
1.Cor.j5 iſta que dicimꝰ: z nõ pueninuſ. z manebis
vnꝰ omnia ĩ oibus: z ſine fine dicemꝰ: vnũ
laudantes te in vnum: z in te facti etiã nos
vnũ. Domine deus vnꝰ: deus trinitas: q̃
cũq̃ dixi in his libris ō tuo agnoſcãt z tui.
Si qua de meo: z tu ignoſce z tui. Amen.

Aurelĳ Auguſtini de trinitate
liber explicitus eſt. Anno domini
M.cccc.lxxxix.

Incipit Tabula in libros Auguſtini pcedẽtes.

Apoſtolus aliqbꝰ loquebat tãq̃ carnalibꝰ z
mũꝰ pfectis. li.j.ca.j. z.xĳ.
Aqua z pfecta ſ: litudine dei q̃ntũ diſtẽt q̃ in
natura mẽtis vtcũq̃ deo ſilia repiũt. li.xv.ca.xĳ.
Ad cognitiõez trinitat necessaria ẽ pietas. li.j.ca.ĳ.
Aliozuz ſcripta nõ niſi caritate z veritate arguenda
Arephẽſoze falſitatis argui meliꝰ (ſũt. li.j.ca.iĳ.
eſt q̃ ab eo cui falſitas placet laudari. ibidẽ.
Aialis homo nõ pcipit ea q̃ dei ſũt. li.j.ca.viĳ.
Ad eũ venieꝫ z manſionẽ apud eũ faciemꝰ quõ
intelligat. li.j.ca.ix.
Amat nos deꝰ tales q̃les futuri ſumꝰ. li.j.ca.x.
Apparebit dñs ieſus in forma hũana in extremo iu
Aſcenſio corpalis xp̃i (dicio cũ gloria. li.j.ca.xiĳ.
in celũ multũ vtilis fuit credẽtibus. li.j.ca.ix.
Aſſumptio carnis ſiue creature aliter in filio aliꝫ in
Apparitiones dei multi (ſpũſancto fuit. li.ĳ.ca.v.
mode: quarũ aliq̃ missiones dicunt. li.ĳ.ca.viĳ.
Abraã vidit tres viros z vnũ adorauit. li.ĳ.ca.xj.
Angeli duo in hũana forma apparuerũt loth. li.ĳ.
ca.xĳ. in quibꝰ dñs ſingulariter appellabatꝫ.
Antiquꝰ dierũ viſus a daniele. li.ĳ.ca.xviĳ.
Actionũ rationabilũ cauſe oẽs a ſũma dei volũta
te pcedũt. patet p exemplũ. li.iĳ.ca.iĳ.
Adminiſtrat dei ope oĩs creatura. li.iĳ.ca.v.
Aiat deꝰ oẽm corpalẽ creaturã in vtero. li.iĳ.ca.vj.
Artib̃ magicĕ miracula q̃ fiunt. li.iĳ.ca.viĳ.
Angelis tranſgreſſoribꝰ creature nõ ſeruiunt ad nu
tum. li.iĳ.ca.viĳ.
Aduẽtũ dñi ſig̃ z pfiguratiõeſ pceſſert. li.iiĳ.ca.viĳ.
Arie magicĕ ꝓſecratiõibꝰ non purgant. li.iiĳ.ca.xĳ.
Apud ipſos futura qđẽ pſciri poſſũt. li.iiĳ.ca.xviĳ.
Appellatio geniti ſiue vnigeniti nõ indicat in deo di
uerſitatẽ ſubſtantiarũ. li.v.ca.iĳ.
Accidẽs aliqđ eſt inſepabile. li.v.ca.iiij.
Accidẽs ꝓprie ſumptũ nullũ eſt in deo. ibidẽ.
Accidẽs in deo nõ eſt: qz mutabilis nõ eſt. ibidẽ.
Accidẽtia relatiua ĩcõmutabilia ĩ deo q̃ſt. li.v.ca.v.
Amor ẽ amãtis: z amore aliqđ amat. li.viĳ.ca.x.
Amor copulat amantẽ cũ amato. li.viĳ.ca.x.
In amore tria ſunt: amans: qđ amat: z amor. ibidẽ.
Amor. An in amore ſint tria. ſcz amãs z qđ amat et
amor. An duo tm̃ cũ amat ſeipm. li.ix.ca.ĳ.
Amat nemo qđ nõ nouit. li.ix.ca.iĳ.
Amor z mẽs z noticia ꝟ tria vnũ ſũt. li.ix.ca.iiij.
Amor z mens z noticia z ſingula in ſe manent z ꝟa
in omnibus. li.ix.ca.v.
Amor ſtudẽtiũ nõdũ ſciẽtiũ qualis ſit. li.x.ca.j.
Amor ſtudentiũ que ignorant. ibidẽ.
Amari quibꝰ cãis vident cognita. li.x.ca.ĳ.
Anima rõnalis deformiter viuit cũ ſm trinitatẽ ex
teriozis hominis viuit. li.xj.ca.ĳ. z ca.v.
Abigẽda que ſint ab acie recordationis z cogitatio
nibus innoxijs. li.xj.ca.v.
Actiones corpales rectas eſſe dicimus ſi eis regen
dis intellectuale mẽtis pfuerit. li.xĳ.ca.iĳ.
Auaricia radix dicit oĩũ malorũ. li.xĳ.ca.ix.
Ad q̃ officia ꝓpia ſapia z ſciẽtia dei dẽt. li.xĳ.ca.xiiij.
Anima melius qđ habet eſt q̃ ad imaginẽ dei facta
Anima rationalis nec vitã (eſt. li.xiiij.ca.iĳ.
nec dei imaginẽ pt amittere. li.xiiij.ca.iiij.
Tia rõnalis ſp dicit rõnalis z intellectualis. ibidẽ.

Anime vita dicit vita beata. ibidē.
Anime mors est ꝓuatio vite beate. ibidē.
Aliud est aliquid nō nosse: aliud non inde cogitare. li. xiiij. ca. vij.
Animā facit miseram peccatū suū ⁊ iusticia domini sui. li. xiiij. ca. xv.
Animā facit btām meritū suū ⁊ ꝓmiū dñi sui. ibidē.
Appellatiōe vna digna veritatis trinitas pōt itelligi.
Appellatiōes relatiue q̄ ñ ad ꝺeū: ⁊ ad (li. xv. ca. vj.
creaturā referēda sūt: qz ꝺeo nihil accidit. li. v. ca. xvj
Augustin⁹ rogatu fratruz ⁊ iussu aurelij ep̄i cōpulꝰ scꝑsit libros de trinitate. in epla ad aurelium.
Augustin⁹ a duob⁹ petit errorib⁹ liberari: ꝑsūptiōe scz ⁊ ꝑsūpte falsitat⁹ defensione: in ꝓemio scōi libri.
Augustini humilitas. ibidē.
Augustinus ꝓtestat potius velle legere q̄ dictare. In ꝓemio tertij libri.
Bon⁹ dicit sol⁹ de⁹ quō intelligit. li. j. ca. xiij.
Bonū vnū verum ⁊ summū est deus: in quo viuimus mouemur ⁊ sumus. li. viij. ca. iij.
Bonū cōe relinquere ⁊ q̄rere ꝓuatū ꝓnitiosum est.
Beatitudo ab omnib⁹ amat: nō tū (li. xij. ca. ix.
ab omnib⁹ scit. li. xiij. ca. iij.
Btē viuere ē fm virtutē anīmi viuere. ibidē.
Btitudo in corpis voluptate nō ꝓsistit. ibidem.
Btē esse volūt omnes ⁊ quō. li. xiij. ca. v.
Beat⁹ nō est nisi qui ⁊ habet oīa q̄ vult ⁊ nihil vult mali. ibidē.
Beati nō sūt oēs qui viuūt vt volūt. ibidē.
Btūs nō dz esse q̄ qō vult ñ hz: nec ille qui qō male vult hz: ⁊ ille q̄ q̄cūq; vult bona hz ⁊ nulla vult ma
Btūs nēo fit nolēs. li. xiij. ca. viij. (la. li. xiij. ca. vj.
Beari q̄ vere eē volūt īmortales esse cupiūt. ibidē.
Btitudo pfecta nō est nisi vita eterna. ibidē.
Beatū ⁊ īmortalē totū hoīez q̄ ex aīa ⁊ corpe ꝓstat futurū xp̄us attestat. li. xiij. ca. ix.
Btitudinez absq; fide nēo poterit hre. li. xiij. ca. xx.
Bonū summū semꝑ inueniendū q̄ritur: ⁊ querendū inuenit. li. xv. ca. ij.
Causa triplex errorꝭ ō deo: vl circa deū. li. j. ca. j.
Caritate ⁊ veritate: alioz sunt scripta arguenda. li. j. ca. iij.
Caritas libera alios fuire cogit. li. j. ca. iiij. in fine.
Creatura: nec corpalis: nec spūal⁹ ē de⁹. li. j. ca. j. ⁊. v.
Capacitas dissilis: ⁊ variū iudiciū legentiū de trinitate. li. j. ca. iij.
Conat oēs opiniōes suas ex scpturis defendere. ibidē.
Contēplatione corda mundant. li. j. ca. viij.
Contemplatio est merces fidei. ibidem.
Cōtēplatio futura erit finis oīm bonarū actionū: ⁊ requies sempitna: ⁊ gaudiū q̄ ñ auferet. li. j. ca. x.
Contēplationē hāc ꝑsignauit magdalena sedēs ad pedes iesu. ibidē.
Catholici tractatores: q̄ ꝓpria esse senserint trinita-
Cognitiōis discretio quō fil⁹ p̄ri sit (tis. li. j. ca. iiij.
equalis: vel minor. li. j. ca. xj.
Carnis assūptio siue creature: aliter fuit i filio aliter
Cause oēs rōnabiliū actionū (in spūsctō. li. ij. ca. v.
a sūma dei volūtate descendūt. li. iij. ca. iij.
Creature: nō angelis trāsgressorib⁹: sed deo seruiūt ad nutū. li. iij. ca. viij.
Canse originales creaturaꝝ corpaliū q̄s mūdo ise-
Causa supplicij nō est iusticia iudi (ruit. li. iij. ca. ix.
cis: sed meritū criminis. li. iiij. ca. xij.
Cōsecratiōib⁹ magicē aīe: nō purgant. li. iiij. ca. xij.
Carnis resurrectionē: nec sapiētes potuerūt mundi cognoscere. li. iiij. ca. xvj.
Cogitare modeste ⁊ sobrie debet homo cui etiā natura mēt⁹ sue inexplicata ē de sbstātia dei. li. v. ca. j.
Credum⁹ incarnationis sacramētū. li. viij. ca. v.
Creatura: quali debeat diligi amore. li. ix. ca. viij.
Cognita quib⁹ cās vident amari. li. x. ca. ij.
Cogitatiōes innoxie ⁊ q̄ ab acie recordatiōis abigē
Cogitāti facile ē fingere spēs q̄s (de sint. li. xj. ca. v.
nō vidit ex recordatiōe eaꝝ q̄s vidit. li. xj. ca. x
Corpales sensus nobis cōes sūt cū pecorib⁹: ⁊ ꝓpriū est hoīs de his q̄ sensu corpis cōphendit fm eternas iudicare rationes. li. xij. ca. ij.
Corpales actiones rectas esse dicim⁹ si eis regēdis intellectuale mentis ꝑfuerit. li. xij. ca. iij.
Collata q̄ sūt credētib⁹ in xp̄i i carnatiōe. li. xiij. ca.
Cultus dei dicit sapiētia hoīs. li. xiij. ca. j. (xvij.
Cognoscibilia tēpalia: q̄dā cognitionē nr̄am ꝑuenuunt: quedā nō precedūt. li. xiij. ca. x.
Caritas dei donū ē excellētius alijs. li. xv. ca. xvij.
Caritas sola diuidit int filios regni ⁊ pditiōis. ibidē
Creator vn⁹ ē p̄ ⁊ fil⁹ ⁊ spūs anct⁹: sīc vn⁹ de⁹ ē. li. v.
Creatura spūalis: siue natura corpea sun (ca. xiij.
plices nō sunt: qz nec incōmutabiles. li. vj. ca. vj.
Corrector dictorū aliorū siue librorū: qualis esse debeat. In ꝓemio tertij libri.
Deo opinant aliq̄. li. j. ca. j.
Diuine trinitat⁹ lctōres fallūt q̄ñq;. ibidē.
Deus nec corpal⁹: nec spūal⁹ creatura ē. ibidē. ⁊. ca. v.
Deus sol⁹ est incōmutabilis. ibidē.
Deū intelligere incōmutabilē in creatiōe ⁊ miraculorū opatione est difficile. ibidē.
Deū intelligere indispositio impedit. ibidē.
Disputādi ordo ō diuina trinitate. li. j. ca. ij.
Discere nullus dz pigritari vbi errat. ibidem.
Deus ē vn⁹ sol⁹ ver⁹ p̄ ⁊ fil⁹ ⁊ spūsctūs. li. j. ca. vj.
Diuinitas hūano visu ⁊ corpali videri nō pōt. ibiō.
Deus ñ ē ꝙuers⁹ i hoīez vt desisteret eē de⁹. li. j. ca. vij
Dilectores mūdi spūsctū accipe ñ pūt. li. j. ca. viij.
Deus in futura vita erit oīa in oībus: qz nihil ab illo aliud requiret. li. j. ca. x.
Deus tales nos amat q̄les futuri sum⁹: nō q̄les sum⁹.
Differētia q̄ sit ꝙ filius q̄ñq; dicitur (ibidem.
equalis patri: q̄ñq; minor. li. j. ca. xj.
Deus dicit crucifixus ⁊ quare. li. j. ca. xiij.
Dñs glorie dicit crucifixus. ibidē.
Dei filius fm formā hūanā dicit: sponsus: caput ecclesie: nō dare gloriā: Sed fm formā diuinā dicit ꝓncipiū q̄ loquit ꝓmogenit⁹ oīs creature dominus glorie: dare gloriā. ibidem.
Difficultatē scripture enodatio. li. j. q̄si p̄ oīa capla.
Diuersū iudiciū legētiū ⁊ capacitas dissilis. li. j. ca. iij
Discretio cognitiōis quō fil⁹ p̄ri sit equalis vel mi-
Diē ⁊ horam nescire filiū quā scit (nor. li. j. ca. xj.
pater: quō intelligit. li. j. ca. xij.
Dei apparitiones multimode: quarū alique missiones dicuntur. li. ij. ca. vij.
Dei naturā q̄dā visibilē putauerūt. li. ij. ca. viij.
Deus trinitas an indiscrete p̄rib⁹ apparuerit an aliqua ꝑsona. li. ij. ca. x.
Deo in trib⁹ viris ab abraā adorat. li. ij. ca. xj.
Deo in duob⁹ āgelis a loth dñs specialiter appellabatur. li. ij. ca. xij.
Deū vidit moyses i oreb ꝓ ignē i rubo. li. ij. ca. xliij.
Deus vidit israel in egressu de egypto in colūnis. li.
Deus an ꝙ substantiā suā: an ꝙ visibilē (ij. ca. xliij.
creaturā moysi apparuerit. li. ij. ca. xvj.

Daniel quō vidit deū.li.ij.ca.xvij.
De⁹ an apparuerit p assumptā creature spēm: an angeli in eius sint locuti psona.li.iij.ca.j.
Dei puidētia q̄ pfidet sbiectiōi scrōr angelor. li.iij.
Dei ope admistrat oīs creatura.li.iij.ca.v. (ca.iiij.
De⁹ aīāt oēm corpalē creaturā in vtero.li.iij.ca.vj.
Dei gratia humanū gen⁹ fuit recōciliatū: vt qō pierat saluarek.li.iiij.ca.j.
Dei fili⁹ in forma dei r forma fui vna est psona xpi.
Dei fili⁹ in forma serui pre fact⁹ ē (li.iiij.ca.viij.
minor: s in forma dei manet equalis.li.iiij.ca.xix.
De⁹ solus ē essentia incōmutabil.li.v.ca.ij.
De essentia veritat⁹ q̄ ē trinitas de⁹:nihil corpeū nec q̄ mutabile cogitari debet.li.viij.ca.ij.
Dei dilectio in hac vita ē p fidem.li.viij.ca.iliij.
Diligim⁹ i sctis q̄s ñ vidim⁹ aīm iustū.li.viij.ca.vj.
Dilectio vera quid sit.li.viij.ca.vij.
Diligim⁹ ex vna eadēq̄ caritate deū:nos r pximū. deū ppt seipm:nos r pximū ppt deū.li.viij.ca.viij
Deum semp querere debem⁹.li.ix.ca.j.
Diligi creatura quali debeat amore.li.ix.ca.viij.
Dilectio rerū spūaliū quō differat ab amore corpalium li.ix.ca.ix.
Duplex mentis rōnalis officiū:scz ad tēpalia r eterna.li.xiij.ca.j.
Dei iustitia nō potētia: diabolus supandus fuit.li. xiij.ca.xiij.r ca.xiiij.
Debitū oē p xpm nihil debentē solutū ē.li.xiij.ca.
Diabolus in quo victus sit a xpo.li.xiij.ca.xv. (xiiij
De deo oīa q̄ digne dici vident: in pauciora possūt pferri: vt nihil minus dictū intelligat.li.xv.ca.v.
Doni nomen quomō poterat intelligi in spūsancto anteq̄ dareť.li.v.ca.xv.
De pre r filio q̄ ambo sil'sūt recte dī.li.vj.ca.ij.
Errantiū circa deū triplex causa.li.j.ca.j.
Errores false circa deū que sint.ibidē.
Error bene r recte vitupatur.li.j.ca.iij.
Erratur nullibi periculosius q̄z in trinitate sanctissima.ibidem.
Esse ppria trinitatis que senserunt catholici tractatores.li.j.ca.iiij.
Equalis dicit quādoq̄ filius patri:quādoq̄ minor: quomodo sit intelligendū.li.j.ca.xj.
Enodatio difficultatū scripture.li.j.ca.xij.
Essentia volūtatis nunq̄ apparuit oculis corporalibus.li.iij.ca.xj.
Ecclesie vnitas in deo est per geminā dilectionē. li. iiij.ca.ix.
Errant qui sibi purgationē ppria pollicent virtute. li.iiij.ca.xv.
Essentia incōmutabilis ē solus deus.li.v.ca.ij.
Essentia dei incōmutabilis ē r simplex. li.vj.ca. vij.
Excellētia aī ad imaginē creatoris sui ꝓditi.li.xv.ca.j
Enigma siue tropus quid sit.li.xv.ca.ix.
Error dicentiū filiū dei nō paterne nature:s voluntatis filiū esse.li.xv.ca.xx.
Epilogus librorr de trinitate quid in vno quoq̄ tractauerit.li.xv.ca.iij.
Edificatio dñici corpis quadragesimo sexto āno.li.
Essentias tres non dicimus:nec (iiij.ca.v.
tres magnitudines.li.v.ca.x.
Essentia dei simplex r incōmutabilis ē. cuius multipliciter scōm substantiam nominet.li.vj.ca.vij.
Essentia siue substantia quomō intelligat in deo vel in creatura.li.vij.ca.v.
Errores duo sunt q̄ difficillime tolerant:pūptio scz r pūpte falsitatis defensio. In premio scōi libri.
False opiniones aliquorū de deo vel circa deū. li.j.ca.j.
Fideliū medicina est in eccl̄ia.li.j.ca.ij.
Fructuosi⁹ nihil uenit sctissima trinitate.li.j.ca.iij.
Falsū aliqñ placet vni: r displicet alteri.ibidem.
Filius nō est pater:nec spiritussanct⁹.li.j.ca.iiij.
Filius non dicitur factus sed genitus.li.j.ca.xij.
Filius dei in forma dei equalis est patri.li.j.ca.vij. r.xj.r li.ij.ca.ij.
Filius dei in forma serui minor dicitur patre.ibidē. r.xj.ca.r li.ij.ca.ij.
Fili⁹ dei deo pri natura ē eqlis:habitu mior. ibidē.
Filius dei in forma dei dicitur verbum p qō omnia facta sunt.ibidē.r.xj.r.xij.
Fideles dicuntur regnum xpi.li.j.ca.x.
Filius nūc equalis:nūc minor pre quomodo sit intelligēdum.libro.j.ca.xj.
Filius dei f m formā dei dicit principium qō loquit ꝓ genit⁹ oīs creature: dñs glie.dās glaz.li.j.ca.xij.
Sed fm formā hūanā dī spōsus:caput eccl̄ie. ibiō.
Fili⁹ dei qua subiectiōe subij cīed⁹ ē pri.li.j.ca.viij.
Filius quomodo tradet regnū patri.li.j.ca.x.
Fili⁹ quō cogscat pri equalis vel minor.li.j.ca.xj.
Filius qua ratione dicatur nescire diem r horā quā scit pater.li.j.ca.xij.
Filius glorificat patrem.li.ij.ca.iiij.
Filius dicit missus:pater nusq̄ dicit missus:filius quofit missus:spiritussanct⁹ q̄ sit missus.ibidem.
Filius nō solū a patre sed r a seipso missus dicitur. Dicitur etiā missus a spūsancto.ibidē.r ca.v.
Forma serui accepta dicit: vt maneret incōmutabilis forma dei.li.ij.ca.iiij.
Filij missio aut spūsancti quō sit itelligēda.li.ij.ca.v.
Fili⁹ dei dicit de⁹ r hō :s spūssctūs ñ dī de⁹ r colūba vl de⁹ r ignis.ibiō. Fili⁹ dei dī ag⁹ dei.ibidē.
Filium quidā etiā ante carnis assūptionē mortalez dicere voluerunt.li.ij.ca.ix.
Facilit mali spūs ludificāt homines.li.iiij.ca.xj.
Futurorū ordinē nec sapiētes scire potuerūt q̄uis vaticinia habere viderent.li.iiij.ca.xvj.
Fides valet ad cognitionē r ad dilectionem dei. li. viij.ca.ix.
Finis voluntatis q̄ cognoscit si (viij.ca.ix.
recta an prava cupiamus.li.xj.ca.vj.
Facile est cogitanti fingere spēs quas nō vidit ex recordatione earū quas vidit.li.xj.ca.x.
Fidem habētes fideles vocantur.li.xiij.ca.ij.
Fides licet p sensum corporis mēte sit ꝓcepta: nihil tamē inuenit habere corporeū.ibidem.
Fides recta via ē ad verā beatitudinē.li.xiij.ca.vij.
Fides totū hoiem imortalē futurū qui constat ex anima r corpe vere beatū diuina auctoritate promittit.li.xiij.ca.ix.
Fides necessaria ē: vt btitudinē ꝓsequamur. li.xiij. ca.xx.
Fides licet ad etna pducat tpalis tn ē.li.xiij.ca.ij.
Fides cū ad eterna pduxerit cessabit.ibidem.
Fides recta q̄z beatos faciat.li.xv.ca.xxv.
Futura vita qualis erit.ibidem.
Filij dei gnatiōe r spūsancti ꝓcessiōe.li.xv.ca.xxvij.
Fides qua credim⁹ tempaliter gesta: r veritas que reddet eterna.li.iiij.ca.xviij.
Gaudiū plenū est frui trinitate.li.j.ca.viij.
Gesta diuinit⁹ in mōte syna corar moyse.li.ij.
Gratia dei gen⁹ humanū fuit recōciliatū (ca.xv.
vt qō perierat saluaretur.li.iiij.ca.j.

Genitī siue vnigeniti appellatio in deo nō indicat diuersitatē substantiarū. li. v. ca. iij.
Genus humanū iusto dei iudicio traditū ē in ptātez diaboli. li. xiij. ca. xij.
Humano vsu ⁊ corpali de⁹ siue diuinitas videri nō pōt. li. j. ca. vj.
Homo nō est mutat⁹ in deū vt desisteret esse creatura. li. j. ca. vij.
Hō cui natura mētis; siue inexplicabilis ē modeste ⁊ sobrie cogitare debet de substātia dei. li. v. ca. j.
Homo credit qđ nō videt: ⁊ sperat ⁊ amat qđ credit li. viij. ca. iiij. (ginē ē creat⁹. li. xij. ca. vj.
Hō nō ad vni⁹ trinitat⁊ psone ꝫ ad toti⁹ trinitat⁊ ima
Hiliana tēptatio q̄ sit. li. xij. ca. x.
Hō qb⁹ medijs ab imagine dei labit in silitudinē pecoris. li. xij. ca. xj.
Hoiez futurū totum corpe ⁊ aīa imortalē ⁊ beatuz xps attestat. li. xiij. ca. ix.
Hilarij sancti sīa de trinitate. li. vj. ca. x.
Ingenij viuacitate trinitatē indagantes errant li. j. ca. j.
Incōmutabilis deus solus est. ibidem.
Indispositio intelligendi deū. ibidem.
In ecclesia est medicina fideliū. li. j. ca. ij. (ibidē.
Inordinata temeritas impedit cognitionē trinitatis
Iudiciū variū ⁊ capacitas dissimilis legētiū ō trinitate li. j. ca. iiij
Inseparabili equalitate pr⁊ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹ vnitatē insinuant. li. j. ca. iiij.
Incarnatio facta est in tpe ex virgine. lib. j. ca. v.
Interrogātes ō trinitate qb⁹ mouēt q̄stiōib⁹. ibidē
In forma serui fili⁹ dei dicit fact⁹. li. j. ca. vij.
In forma dei fil⁹ dei fecit hoiem. ibidē.
In forma serui fact⁹ est hō. ibidē. (ca. viij.
Inseparabilis ē opatio patris ⁊ filij ⁊ spūssanct⁹. lib. j.
Iudicabit iesus finaliter ptāte diuina. li. j. ca. xiij.
Iudicē viuoz ⁊ mortuoz videbūt boni ⁊ mali. ibidē
Immortalē solū pr̄ez aliq̄ dicere voluer⁊. lib. ij. ca. ix
Incarnatio facta est vt ptcipes diuinitatis esse possim⁹. li. iiij. ca. ij.
Impij etiā aliq̄ futura pūt pscire. li. iiij. ca. xvij.
Incarnationis sacramētū credim⁹. li. viij. ca. v.
Iustū diligim⁹ ex eo q̄ eū iuste vixisse intelligimus. lib. viij. ca. ix. (xiij.
In sanguine filij iustificati sum⁹. li. xiij. ca. xj. ⁊ cap.
Iusto dei iudicio hūanū gen⁹ traditū ē in ptātē diaboli. li. xiij. ca. xij. (xiij. ca. xiij.
Iustitia dei nō potētia diabolus supandus fuit. li.
In incarnatione xpi multa sunt q̄ supbis displicent. li. xiij. ca. xvij.
Insepabilitas trinitatis. li. xv. ca. xxiij. (xxvj.
Interualla tpm diuine trinitat⁊ nulla sunt. li. xv. ca.
Ingenitus q̄ pater dicit an possit inter illa accipi q̄ ad seipsū ⁊ substātialiter dicit⁊. li. v. ca. vj.
Iegētiū diuersū iudiciū ⁊ capacitas dissimilis. li. j. ca. iiij.
Legentes de trinitate q̄nq̄ fallūt. li. j. ca. j.
Loqueba⁊ aplus aliq̄b⁹ tāq̄ carnalib⁹ ⁊ min⁹ pfectis. ibidem.
Laborioſius nihil q̄rit sanctissima trinitate. libro. j. ca. iij.
Libros plures fieri diuerso stilo vtile ē non diuersa fide. ibidem.
Laudat min⁹ recte quē veritas vituperat. ibidē.
Loqbat abraam trib⁹ viris quasi deo. li. ij. ca. xj.
Ludificāt faciliter spūs mali hoies. li. iiij. ca. xi.
Locutio negatiua in qb⁹ valeat in qua q̄d aliq̄d ñ sit ostēdit. li. v. ca. viij.
Medicina fideliū ē in ecclesia. li. i. ca. ij.
Mūdi dilectoꝛes spūmsanctū accipe ñ pūt. li. i. ca. viij.
Mansionē cū dilectis non solū pr̄ vel fil⁹ ꝫ etiam spūssanct⁹ facit. li. i. ca. ix. ⁊ quid sit: ad eū veniem⁹ ⁊ mansionē apud eū faciemus. ibidē.
Maria magdalena sedēs ad pedes iesu futurā pūgnauit ptēplationē q̄ erit in patria nec auferet⁊. li. j. capi. x.
Martha actiones pūtis vite pūgnauit. ibidē.
Mali in iudicio videbūt iudicē viuoz ⁊ mortuoz. lib. i. ca. xiij.
Missio filij vl spūssancti quō sit intelligēda. li. ij. ca. v
Moysi ex psona dñi iesu xpi dicta sunt: ponam te super petrā ⁊ auferā manū meā ⁊ posteriora mea videbis. li. ij. ca. xvij.
Mutationes creature siue dsuetudinarie siue insolite ñ fiūt extra ptātez ac potētiā creator⁊. li. iij. ca. ij
Multa mira opere dei ordini consuetudinis inserūtur. lib. iij. ca. v.
Miracula q̄ fiūt magicis artib⁹. li. iij. ca. vij.
Mediator vite est xps. li. iiij. ca. x.
Mediator mortis est diabolus. ibidem.
Mors xpi nō fuit nr̄e necessitatis ꝫ sue voluntatis ac ex ptātis. li. iiij. ca. xiij.
Missione in forma serui fili⁹ fact⁹ patre ē minor: ꝫ forma dei manet eēlis. li. iiij. ca. xix.
Missū a pr̄e filiū ⁊ manere coeēlē ⁊ coeternū ⁊c. ñ impedit. li. iiij. ca. xx.
Modeste ⁊ sobrie debet hō cui etiaz natura mentis siue inexplicabilis ē de suba dei cogitare. li. v. ca. i.
Magnitudo indifferēs ē in trinitate. li. viij. ca. i.
Mēs rex corporeaꝝ noticias p sensus corpis colligit. li. ix. ca. iij. ꝫ rex īcorporeaꝝ p semetipsā. ibidē
Mens seipsam p semetipsā cognoscit. ibidē.
Mens q̄ se nō nouit se nō amat. ibidē.
Mens ⁊ amor ⁊ noticia ꝫ tria vnū sūt. lib. ix. ca. iiij.
Mens ⁊ amor ⁊ noticia ⁊ singula in se manent ⁊ oīa in oībus. li. ix. ca. v.
Mēs q̄ noticia nō solū se ꝫ etiā alias possit noscere mētes. li. ix. ca. vi.
Mēs qō scit tota scit. li. x. ca. iij.
Mens an sibi sit incognita cū se querit. ibidem.
Mētis ꝓpria q̄ ignorare nō pōt. li. x. ca. iiij.
Mēs ordinari debet sub eo cui subdēda ē ⁊ sup eū q̄ b⁹ pponēda est. li. x. ca. v.
Mēs i qb⁹ se noscere debet ⁊ a qb⁹ abstinere. ibidē
Mēs se cogitās in qb⁹ possit errare. li. x. ca. vi.
Mētis opiniones diuersoꝝ q̄d sit. li. x. ca. vij.
Mēs se q̄rēs scire nihil de se corporeū debet cogitare. li. x. ca. viij.
Mēs quō cognoscit seipsā. li. x. ca. ix
Mēs se scire cupiēs nihil eoruz de se opinari debet de qb⁹ scit esse dubitādū. li. x. ca. x.
Mēs in se habet memoriā intelligētiā ⁊ volūtatem velut imaginē q̄ndā trinitatis. li. x. ca. xi.
Multiplicationes trinitatis q̄ ex recordatione parit⁊. li. xi. ca. viij.
Mensure numeri ⁊ pōderis silitudo in memoria et visione ⁊ volūtate apparet. li. xi. ca. xi.

Dentis differẽtia inclinata ad tpalia ⁊ contẽplãdo eterna.li.xij.ca.iiij.
Dulier nõ ỏr imago dei quõ intelligiť.li.xij.ca.vij.
Dẽs q̃b⁹ medij⁹ retrahiť a cõtẽplatione eternorũ. lib.xij.ca.viij.
Dẽs ad amorẽ tpaliũ tracta compať ꝓuaricatiõi ꝑ mozum parentũ.li.xij.ca.xij.
Dẽtẽ q̃dã dixerũt in ꝓsona viri accipiẽdũ.sensũ ỽo corꝓis ĩ ꝓsona mulieť q̃d sit sentiẽdũ.li.xij.ca.xiij.
Dẽtis rõnalis duplex officiũ.scz ad tpalia ⁊ eterna li.xiij.ca.j.
Dodus incarnationis ꝓ nr̃a redẽptione cõuenientioz fuit.li.xiij.ca.x.
Doꝛs carnis q̃uis de peccato ꝓmi hoĩs oꝛiginaliter venerit tñ bon⁹ ei⁹ vsus glozioſiſſimos martyres fecit.li.xiij.ca.xvj.
Dens hoĩs ſibimet ſine cogitatione cõſpicua eſſe ñ põt. li.xiij.ca.vj
Dẽs hũana licet nõ ſit ei⁹ nature cui⁹ ẽ de⁹.imago tñ ei⁹ inquirẽda ẽ.li.xiij.ca.viij.
Dẽtis ꝓncipale q̃d ſit in q̃ intuẽda ẽ imago ſũme trinitatis.li.xiij.ca.viij. (ca.xj.
Dẽozia ꝑteritaꝝ rex:an ſp ſit: an etiã pñtiũ.li. xiij.
Dẽs rõnalis q̃ facultate obtineat vt ſp ĩ eo dei imago reſplẽdeat.li.xiij.ca.xij. (ca.xiij
Dẽtis natura ſp capax ẽ reminiſcẽtie in deũ.li. xiij
Dẽs etiã ꝓauſa: nec caret mẽozia ſui: nec cognitione nec amoze.li.xiij.ca.xiij.
Dẽs hũana mutabilis ẽ q̃ ſit vt ſic̃ miſera facta ẽ ex beata:ita beata eſſe poſſit ex miſera.li.xiij.ca.xv.
Dẽs facit miſerã peccatũ ſuũ ⁊ iuſticia domini ſui. li.xiij.ca.xv.
Dentẽ facit beatã meritũ ſuũ ⁊ ꝓmiũ dñi ſui.ibidẽ.
Dẽtis reformatio vel renouatio ad imaginẽ dei.li. xiij.ca.xvj.
Dẽs ſiue anim⁹ excellit alia aialia rõne vel intelligẽtia.li.xv.ca.j.
Dagnitudo vera ẽ cui⁹ ꝓticipatione magna ſunt q̃ cunq; magna ſũt.li.v.ca.x.
Neſcire diez neq; hozã quõ intelligať.li.j. ca.xij
Neſcire q̃s dicať q̃ ỏ ocultať.ibidem.
Nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹ quõ intelligiť.li.j.ca.xiij.
Neſcire diẽ ⁊ bozã filiũ quã ſcit pater quõ intelligiť li.j.ca.xij. (gať.li.ij.ca.j.
Natura ⁊ ſcriptura ꝓponũť vt in eis de⁹ q̃rať ⁊ diligaťurã dei quidã viſibilẽ putauerũt.li.ij.ca.viij.
Nihil corꝓoreũ neq; mutabile cogitare debet de eſſentia veritatis q̃ ẽ trinitas de⁹.li.viij.ca.ij.
Noticia q̃ mẽs nõ ſolũ ſe: ſ etiã alias mẽtes noſcere ꝓſſit.li.ix.ca.vj. (ix.ca.viij.
Nemo volẽs aliq̃d faĉ q̃ nõ ꝓh⁹ i coꝛde dixerit. li.
Nomẽ doni quõ in ſpũſancto poterat intelligi ante q̃ daretť.li.v.ca.xv.
Opinantiũ de deo tripleꝛ cã erroꝛis.lib.j. ca.j.
Opiniones falſe de deo.li.j.ca.j.
Opinãtes deũ cãdidũ vel rubicũdũ ⁊ hmõi: fallũť ſiue errant.ibidem.
Oꝛdo diſputandi de trinitate.li.j.ca.ij.
Opiniones ſuas exſcripturis oẽs conať defendere ſanctis.li.j.ca.iiij.
Opus aggredi debet in noie dñi.ibidẽ.in fine.
Optima ꝑs ⁊ q̃ ñ auferť ẽ ꝓtẽplatio futura.li. j.ca.x
Oia q̃ hz pr̃ ñ ſolũ ſũt filij: ſ ⁊ ſpũſancti.li.ij.ca.iiij
Oꝛdo tpm in eterna dei ſapientia ſine tpe ẽ. ibidem.
Ope dei oĩs creatura admiſtrať.li.iij.ca.v.
Oꝛiginales cauſe creaturaꝝ coꝛpaliũ q̃s mũdo inſeruit.li.iij.ca.ix.
Opiniones diuerſoꝝ de mẽte loq̃tiũ.lib.x.ca.vij.
Opinio eoꝝ q̃ trinitatẽ cõiugio maris ⁊ femine ⁊ eorũ ꝓoli compant.li.xij.ca.v.
Opinio platonis de aĩabus.li.xij.ca.xv.
Oꝛiginale peccatũ vñ ſũpſit exoꝛdiũ.lib.xiij.ca.xij.
Obedientie exemplũ.li.xiij.ca.xvij.
Pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſanctꝰ ſũt vnꝰ de⁹ vnꝰ ſubſiue eſſentie.li.j.ca.ij.⁊.ca.vj.
Propꝛia eſſe trinitatis q̃ ſenſerint catholici tractatores.li.j.ca.iiij.
Pater nõ eſt filiꝰ nec ſpũſanctꝰ.ibidem.
Pater maioꝛ ẽ filio q̃ ad formã ſerui.li.j.ca.viij.
Preſũptio difficulter patiť in erroꝛe hoĩm.li.ij .ca.j
Preſũptionis defenſio ſimiliter.ibidem.
Perſone filij dei ⁊ filij hoĩs vnitas: ſiue ĩ gloꝛia:ſiue in humilitate q̃d ſit.li.i.ca.xiij.
Pater glozificat filiũ.li.ij.ca.iiij.
Pater nuſq̃ dicit miſſus.li.ij.ca.iiij.
Pater eſſe nõ põt ſine verbo ⁊ ſpũſancto.ibidem.
Pr̃is ⁊ filij vna ẽ volũtas ⁊ inſepabil' opatio.ibidẽ.
Pater nõ ẽ maioꝛ ſpũſancto.li.ij.ca.vi.
Pater cur non dicit miſſus in coꝛpalib⁹ ſpecieb⁹ vt rubꝛo ⁊ ſimilib⁹.ibidẽ.
Patrẽ ſolũ immoꝛtalẽ alicq̃ putauerũt.li.ij.ca.x.
Per poſterioꝛa dei: caro xp̃i q̃ natꝰ:moꝛtuꝰ ⁊ reſurrexit intelligiť.li.ij.ca.xvij.
Prouidẽtia dei q̃ ꝑſidet ſubiectioni ſanctoꝝ angelorũ.li.iij.ca.iiij. (li.iiij.ca.ij.
Participes diuinitatis ꝑ incarnationẽ poſſumꝰ eſſe
Prefiguratiões ⁊ ſigna ꝓceſſerunt aduentũ chriſti li.iiij.ca.vij.
Purgationẽ ꝓpꝛia ſibi virtute pollicenť.li.iiij.ca.xv
Perſone tres q̃ neceſſitate ĩ ťnitate dicũť.li.v.ca.ix
Perſona ſingula queq; nõ ẽ minus q̃ ipa trinitas ſimul.li.viij.ca.i.
Peccatũ extra coꝛpus quid ſit.li.xij.ca.x.
Phus amatoꝛ ſapientie dicit.li.xiiij.ca.i.
Pater q̃ ingenitꝰ dicit an poſſit inter illa accipi q̃ ad ſe ipſũ ⁊ ſubſtãtialiter dicũť.li.xv.ca.vi.
Principiũ quõ ſit pater ad filiũ ⁊ pater ⁊ filiꝰ ad ſpiritũſanctũ.li.v.ca.xiiij.
Pares in q̃cũq; virtute nõ poſſe in ceteris eſſe diſſimiles. ⁊ ſi ꝟ in hũanis incompabiliꝰ ĩ ſanctiſſima trinitate.li.vi.ca.iiij
Querere nullus debet pigritari.li.i.ca.ij.
Querit nihil laboꝛioſiꝰ ſancta ťnitate.li.i.ca.iij
Queſtiões q̃b⁹ mouet ỏ ťnitate introgãteſ.li.i.ca.v
Qualj ſubiectioni filiꝰ ſubijciendꝰ ẽ pr̃i.li.i.ca.viij.
Regnũ xp̃i dicũť fideles q̃s redemit.li.i.ca.x.
Regule ꝓm q̃s ſcriptura loq̃ť de pr̃e ⁊ filio.li.ij.ca.i
Reſurrexit dñs triduo.li.iiij.ca.vi.
Rõnalis mẽtis duplex officiũ.li.xiij.ca.i.
Redẽptionis modus vt hoĩez aſſumeret cõuenientioꝝ fuit.li.xiij.ca.x.
Recõciliati ſumꝰ ꝑ moꝛtẽ filij ei⁹.li.xiij.ca.xi.
Reminiſcẽtie dei capax ſp ẽ mẽs naťa.li.xiij.ca.xiij
Relatiue dici nõ ſubſtãtialiter q̃cq̃d vel pater aut filius aut ſpũſanctꝰ ꝓprie noiať.li.v.ca.xi.
Relatiue q̃ ad inuicẽ referri nequeunt cũ tñ relatiua ſunt.li.v.ca.xij.
Relatiue appellationes q̃ nõ ad deũ: ſ ad creaturaꝝ

referēda sunt qz deo nihil accidit.li.v.ca.xvj.
Relatiue ḋcquid nō dr deo: ꝟ ad seipm rectē dī. vtr
cuilibet psone in trinitate cōueniat.li.vij.ca.ca.j.
Relatiua nō esse ea que pris z filij essentiam signifi
cant.li.vij.ca.ij.
Summū bonū est de⁹ trinitas: qō solū purgat
cernitur mētibus.li.j.ca.ij.
Scpta alioz caritate z ꝟitate arguēda st.li.j.ca.iij.
Sententia nō ē bona quā veritas vitupat.ibidē.
Spūssanct⁹ nō ē pater nec filiꝰ.li.j.ca.iij.
Seruire alijs cogit caritas libera.ibidem.
Spiritussanct⁹ non est creatura.li.j. ca.vj.
Soli deo seruiendū est.li.j. ca.vj.
Spūssctūs nec maioz: nec minoz ē pre z filio.li.j.ca.
Subtractio hūanitatis p ascensionē vtilis (viij
fuit fidelibus.li.j.ca.ix.
Scpturа p qs loquit regulas ō pre z filio. li.ij.ca.j.
Scpturа z natura pponunt vt deus in eis querat z
Spūssanct⁹ nō est minoz patre (diligat.li.ij.ca.j.
quus ab ipo procedat.li.ij.ca.iij.
Spūssanctus nec dicit genit⁹: nec filius.ibidem.
Spiritussanctus glorificat filiū.li.ij.ca.iiij.
Spūssanctus nō est minoz patre.li.ij.ca.vj.
Spūssctūs in corpalib⁹ spēb⁹ legit z ꝑbaz itellige
Significatiōes dei volūtatē mānifestā (bat.ibidē.
tes: siue p āgelos: siue p boues mīstrent.li.iij.ca.x.
Signa z pfiguratiōes pcessēt aduētū xpi.li.iij.ca.
Spūs īmūdi facilit ludificāt boies.li.iij.ca.xj. (vi
Sacrificiū verū atq pfectū xps p nob effectus est.
li.iij.ca.xiij.
Spūssti sensibilis demōstratio in colūba: siue lin
guis igneis cōsubstātialē patri z filio eum fore non
negat.li.iij.ca.xxj.
Spūssancti vnitas cū patre z filio.li.vj.ca.v.
Summū verū z vnū bonū est de⁹: in quo viuimus
mouemur z sum⁹.li.viij.ca.iij.
Studiū discere amātiū qō ignorāt qle sit. li.x.ca.j.
Studiosus quilibet nō amat incognita: ꝟ ardentissi
mo appetitu instat scire qō nescit.li.x.ca.ij.
Sapia z sciētia dei ad q officia ꝑtia denot.li.xij. ca:
Sapia z sciētia nra xps est. li.xiij.ca.xix. (xiij.
Sapia ē rez hūanaz diuinaz sciētia.li.xiij. ca.j.
Sapientia vera hominis que sit.ibidē.
Sūmū bonū sp inuenīdū q̄rit z q̄rēdū inuenit.li.xv.
Summū bonū q̄rit: vt inueniat dulcius (ca.ij.
z inuenitur vt querat auidius.li.xv.ca:ij.
Sūma trinitas in quaz rez ꝓtēplatiōe inquirenda
Speculū in quo p imaginē trini (sit.li.xv.ca.iiij
tas vtcūq intellecta ꝟspicitur.li.xv.ca.viij.
Silitudinis dei z eaz q in natura sūt mētis dīa.li.
Silitudo z eqlitas pris dei z vnigeniti (xv.ca.xij.
eius cōsubstantialis z coeterni.li.xv.ca.xiiij.
Spūssanct⁹ nec pris solius: nec filij soli⁹: ꝟ cōem q
se inuicē diligūt insinuat caritatē.li.xv.ca.xvij.
Spūssanct⁹ caritat noīe itelligit: attn q̄libet psona
caritas dī: nō tn tres ꝟ vna caritas.li.xv.ca.xvij.
Spūssanct⁹ eqlis pri z filio accipit.ibidē.
Spūssanct⁹ donū dei dicit: z quō. li.xv.ca.xviij.q
Similitudines diuine trinitatis (rōne.ibiō.ca.xix
q in imagine: vtcūq repiri poterūt.li.xv.ca.xxj.
Spūssti ꝓcessiōe z filij gnatione.li.xv.ca.xxvij.
Saluator sīmplū ad nrm ꝟcurrit z ꝟgruit dupluz.
Simpli ratio ad duplū quō est p (li.iij.ca.iij.
numerū ternariū atq senariū.li.iij.ca.iiij.
Sapia an sit a deo genita vel creata.li.vj.ca.iij.
Substātia siue essentia quō intelligat.li.vij.ca.v.

Trinitas sūma in q̄z rez ꝓtemplatione inqui
rēda sit.li.xv.ca.iij.
Trinitas q̄ in imagine ē: quō differt a trinitate q̄ de⁹
Trinitatis diuine silitudines q̄ in (est.li.xv.ca.vij.
imagine: vtcūq repiri poterūt.li.xv.ca.xxj.
Trinitatis insepabilitas.li.xv.ca.xxiij.
Trinitas in vr[illegible]te z vnitas i trinitate insepabilis:
Trinitatis diuine nulla sunt inter (quō sit.ibidē.
ualla temporū.li.xv.ca.xxvj.
Trinitatē dicim⁹ nō tria ꝓncipia: ꝟ vnū esse ꝓncipi
Trinitatē deitatis nullo mō tri (um.li.v.ca.xij.
plicē esse dicere debemus.li.vj.ca.viij.
Trinitatē quō greci exꝓsserint: z quomodo latini.
li.viij.ca.iiij.
Tres psone vni⁹ eēntie quō intelligat.li.viij.ca.vj.
Temeritas iordinata impedit cognitiōem trinitat.
li.j.ca.ij.
Triplex causa erroris dr deo vel circa deū.li.j.ca.j.
Trinitatē legētes fallunt: q̄nq puerso amore rōnis.
Trinitatē indagare volētes viuacitate in (ibidē.
genij: vel adiutorio artis z hmōi: errāt.ibidē.
Trinitatis diuine disputādi ordo.li.j.ca.ij.
Trinitas est vn⁹ sol⁹ z ver⁹ de⁹.ibidem.
Trinitas ē vnius substātie siue essentie.ibidē.
Trinitas ē sūmū bonū: solū purgat cernit mēti
Trinitatis cognitio haberi pōt p (bus.ibidem.
pietatē z nō temeritatē.ibidem.
Trinitate nihil querit laborosi⁹: nec alicubi errat pi
culosius: z nihil possidet fructuosi⁹.li.j.ca.iij.
Trinitas pater z filiꝰ z spūssanctus: insepabili equa
li[illegible]re insinuāt vnitatē.li.j.ca.iij.
Trinitas [illegible] nō est dij: sed vnus deus.ibidem.
Trinitas nō [illegible]nata de virgine: nec passa: nec crucifi
xa: nec resurrex[illegible]r: vel ascendit: ꝟ filius.ibidē.
Trinitas nō apparuit [illegible]n spē colūbe vl descendit sup
baptizatū xpm: neq i [illegible]uo: neq i linguis igneis i
die pētecostes sup discipulos: [illegible] spūssctūs.ibidē
Trinitas nō dixit: tu es filius me⁹ dilect[illegible]: cū bapt
zaret xps: z in trāsfiguratione. ꝟ pat tm.ibidem.
Trinitatis psone insepabiles sunt.ibidem. (dem.
Trinitat psone insepabilit opāt: z quō ꝟ itelligit.ibi
Trinitatē q̄rētes quib⁹ mouent qnibus.li.j.ca.v.
Trinitate frui ē gaudiū plenū.li.j.ca.viij.
De trinitate quedā dicunt sepatim nō tn alijs sepa
tis intelliguntur.li.j.ca.ix.
Tactus finem facit notionis.ibidem.
Trinitatis quālibet psonā sic ꝟuenit noīari: vt z alie
intelligant.li.j.ca.x.
Tradere filiū patri regnū quid sit z quō intelligat.
Tempū ordo in eterna dei sapientia (ibidem.
sine tēpore est.li.ij.ca.iiij.
Trinitas dr⁹: an indiscrete apparuerit pri⁹: an aliq
psona.li.ij.ca.x.
Trinitat essentia nūq oculis corporalib⁹ appuit: ꝟ
p sbiectā creaturā significauit qō voluit.li.iij.ca.xj.
Triduo dns resurrexit.li.iiij.ca.vj.
Trinitatē patris z filij. z spūssctī. uni⁹ eiusdē ꝯstan
tie rēū creatorē oīpotētē inseparabiliter dicim⁹ opa
ri.li.iiij.ca.xxj.
Trinitas ipa sit nō ē pl⁹ q̄z q̄q psona.li.viij. ca.j.
Trinitatē querere debem⁹ non quālibet: ꝟ eā q̄ de⁹
est.li.ix.ca.j.
Trinitas q̄ ex cogitātis memoria nascit.li.xj.ca.vij.
Trinitatis multiplicatiōes que ex recordatione pa
tiūtur.li.xj.ca.viij.
Trinitatū in quolibet genere voluntas nec pareus

inuenik esse nec ꝑles. li. xj. ca. lx.
Trinitatē cōiugio maris ⁊ femine ⁊ eoꝝ pli cōparā tes quō errent. li. xij. ca. v.
Temptatio humana q̄ sit. li. xij. ca. x.
Tpalia cognoscibilia q̄daꝫ cognitionē nostrā ꝓuenī unt quedā nō ꝓcedūt. li. xiij. ca. x.
Vitas eēntie i trinitate q̄renda ē. li. j. ca. iij.
Utile ē fieri plures libros di[illegible]so stilo ſi diuer
Unitatē insinuāt. pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūs (sa fide. ibidē. sanctꝰ insepabili equalitate. li. j. ca. iiij.
Unꝰ ē deꝰ solꝰ ⁊ verꝰ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūsſctūs. li. j. ca. vj.
Uisu hūano ⁊ corpali deꝰ videri nō pōt. li. j. ca. vj.
Uisio huiꝰ tpis quasi ꝑ speculū. li. j. ca. viij.
Uisio futura erit facie ad faciē. ibidem.
Uita etna ē cognoscere patrē ⁊ filiū ⁊ spm̄sctm̄. ibiō
Uidēs filiū videt etiā patrē. ibidē.
Utile fuit credentibꝰ vt xp̄s ascendēdo formā serui subtraheret eoꝝ aspectibꝰ. li. j. ca. lx.
Uilio dei est finis oīm bonaꝝ actionū ⁊ reqes sem. piterna ⁊ gaudiū qō nunq̄ auferet. li. j. ca. x.
Unaquecꝫ ꝑsona in trinitate sicut est nominā da: vt ⁊ alie illic intelligantur. ibidem.
Unigenitus dei filiꝰ minor dicit patre ꝓpter formā serui qui in forma dei est equalis. li. j. ca. vij.
Uis[illegible] fuit fidelibꝰ xp̄m corpali[illegible] ca. xiij
Unitas ꝑsonaꝝ dei ⁊ filij hōis siue i gl̄a siue in [illegible] iij
Uolūtas vna est pr̄is ⁊ (militate q̄d sit. li. j. ca. xi filij ⁊ spūsſcti. ⁊ inseparabil operatio. li. ij. ca. iiij.
Uidit isr̄l deū in colūna nubis ⁊ ignis. li. ij. ca. xiiij.
Uite mediatoꝛ est xp̄us. li. iiij. ca. x.
Unitas spūssancti cū patre ⁊ filio. li. vj. ca. v.
Uera dilectio quid sit. li. viij. ca. vij.
Uerbū amore cōcipit. li. ix. ca. vij.
Uerbū mente ex eterna concipit [illegible]ritate. ibidē.
Uolūtatis finis q̄ cognoscit[illegible]recta an praua cupia
Uir imago dei dicit ⁊ nō [illegible]lig[illegible]ier (mus. li. xj. ca. vj.
⁊ quō intelligitur [illegible]. li. xj. ca. vij.
Uoluntas [illegible] singuli habēt ꝓpriam: possunt tñ omnes [illegible] mōlicatā habere cōmunem. li. xiij. ca. iij.
Uia ad verā btitudinē ē p fidē. li. xiij. ca. vij.
Uita anime est vita beata. li. xiiij. ca. iij.
Uirtutes q̄ ꝛesinā esse cū ad etna ꝓduxerint. li. xiij.
Uerbū qō ē in cogitatiōe mētis hūane ad (ca. ix. agnitiōez xp̄i qō ē deꝰ aliq̄lit adducit. li. xv. ca. x.
Uerbū hoīs mānifestat ꝓvocē: ita verbū dei p carnē. li. xv. ca. xj.
Uerbū vez gignit cū qō scimꝰ loq̄mur. li. xv. ca. xij.
Uerbi dei incōmutabil ⁊ nr̄i cōmutabilis dissimili-
Uolubilitas cogitationis in (tudo. li. xv. ca. xv.
ꝛo credenda nō est. li. xv. ca. xvj.
Uita futura qualis erit. li. xv. ca. xxv.
Unitas filij cū pr̄e ⁊ nr̄a iuicē nobiscū. li. vj. ca. iij.
p̄m dicere nō esse deū vez: aut nō vnū cū pr̄e ⁊ solū: aut nō imortalē errat. li. j. ca. v.
Xp̄us eiusdē substātie est cū patre. ibidē.
Xp̄us dicit petra. li. ij. ca. v.
Xp̄s significat lapidem quē iacob erexit. ibidē. (dē.
Xp̄s significat isaac portātē ligna ad se īmolādū. ibi
Xp̄us ꝓ nobis effectꝰ ē vez ⁊ perfectū sacrificiū. li.
Xp̄m dei virtutē ⁊ dei sapientiā (iij. ca. xiij.
dicit apostolus q̄d sit. li. vj. ca. j.
Xp̄s vicit natꝰ ex virgine. li. xiij. ca. xviij.
Xp̄s in se hz thesaurū sapie ⁊ scientie. li. xiij. ca. xix.
Volatre dicū ꝫ q̄ idol latriā exhibēt. li. j. ca. vj.
Imaginē quādā trinitatī in mēte repire possumus quātum ad memoriā intelligentiam ⁊ volun-
tatē. li. x. ca. xj.
Imago trinitatis queri etiaꝫ pōt in his que anima ex corporis sensibus cōcipit. li. x. ca. xij.
Imago siue vestigiū trinitatis in eo etiā qō imago dei nō ē. id ē exteriori hoie q̄renda. li. xj. ca. j.
Imago talis exteriꝰ ꝓsiderari pōt in q̄libꝫ sensibꝰ ⁊ p̄cipalit in visibili ⁊ vidente ⁊ visiōe. li. xj. ca. ij.
Imago visorū memoria retinet. li. xj. ca. iij.
Imagines q̄s cogitatiōis intuet acies in phantasia quā memoria cōcepit. li. xj. ca. iiij.
Imago dei i aīa rōnali imortalit pmanebit. li. xiiij.
In imagine dei erit pfecta similitudo dei (ca. iij. qñ pfecta erit visio. li. xiiij. ca. xvij.
Imaginē portare celestis vel terreni q̄d sit. li. xiij. ca.
Imago nūc ꝓspicit in speculo ⁊ enigmate (xvij. tunc autem facie ad faciē. li. xiij. ca. xix.
Imago q̄ renouat interiꝰ nō exteriꝰ ꝓficit. ibidem.
In imagine sunt tria: memoria intellectus ⁊ amor. li. xv. ca. xxij.

¶ Explicita est tabula.

Equora si penetrat Cyclops latera ardua necdū
Tingens: oceanū si breuis vna capit:
Dirabor. sed si mortalia dicere corda
Ausint/ principium/ viuere/ ⁊ esse dei:
Mens stupet: horrescit ratio: pauet insci a lingua:
Credula vix ea res difficilis sed erit.
Quos ter quinq̄ igitur pater Augustine libellos
Prescripsti a trino: legimus vsq̄: deo.
Nec sat erat legisse semel: quadratur vbiq̄:
Biblia concordans: mendaq̄ tersa cadit.
Quo fit: sublimē te aquilā dixisse pigebit:
Ethera transcendūt cū tua scripta nimis.
Sed tibi quicquid erit laudis: sūmiq̄ volatus
Alitis: his nostris versibus ecce damus.
Nulla etiā anteferam: quęcunq̄ volumina forte
Pagina sancta tenet: vir venerande tuis.
Impare nempe deos numero gaudere ꝓbasti:
Oēsus ab excelso: singula terna facis.
Numine sancte tuo pater o tueare Joannē
De amerbach: presens qui tibi pressit opus.